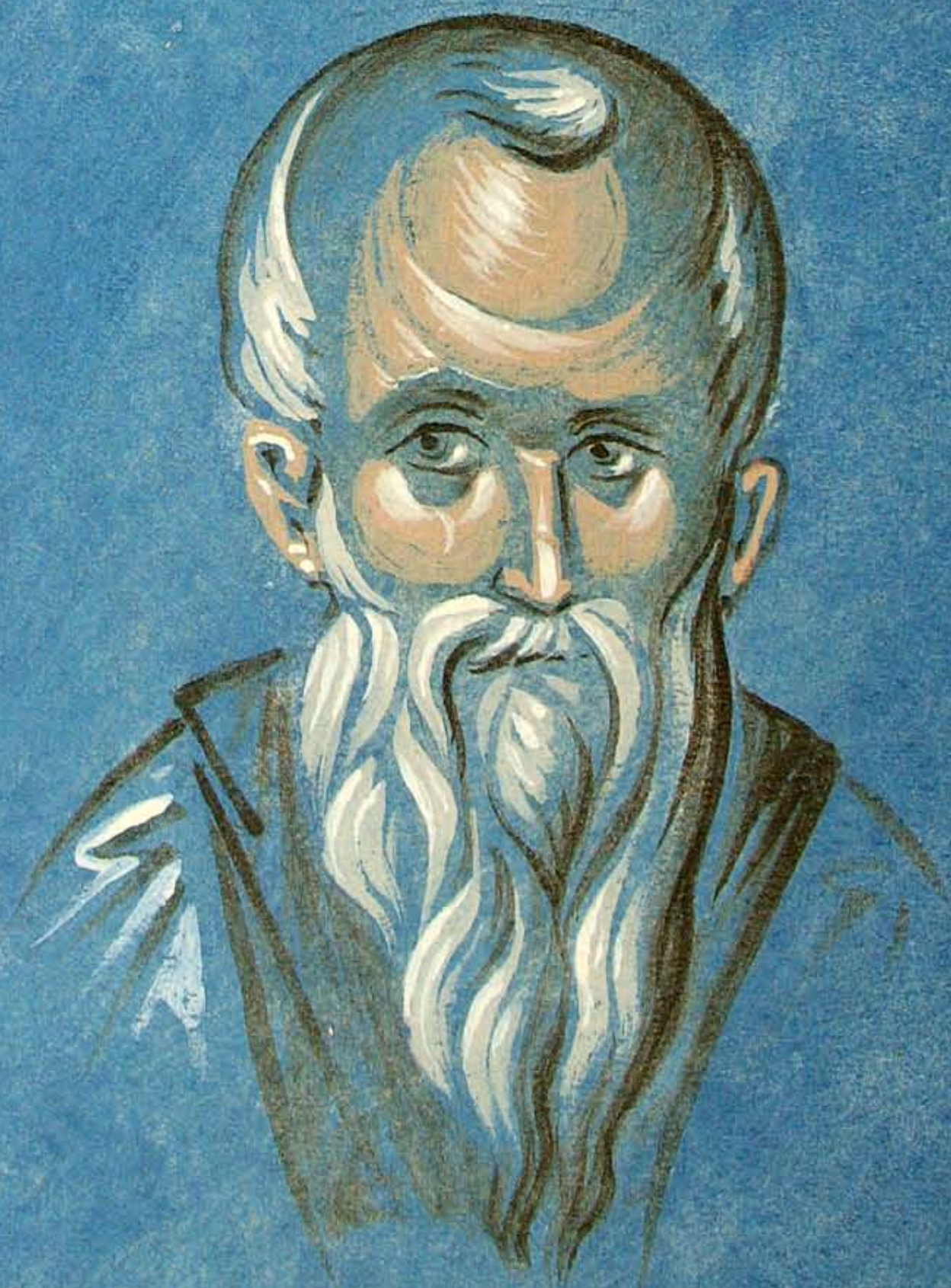

ΤΟ ΜΕΓΑ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ

Τόμος Γ΄

”Εκδοση Ἰ. Ἡσυχ. «Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου»
Πανόραμα Θεσσαλονίκης

*Είδον δὲ καὶ ἕτερον πλῆθος ἄπειρον μοναχῶν
καὶ μὴ δυνάμενον ἀριθμῶ ὑποβάλλεσθαι, πᾶ-
σαν ἡλικίαν ἔχον ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ ἐν ταῖς
χώραις...*

*Οὐ γὰρ ἔστι κώμη οὔτε πόλις ἐν Αἰγύπτῳ τε
καὶ Θηβαῖδι ἢ οὐχὶ τοῖς μοναστηρίοις καθά-
περ τείχεσι περιδέβληται· καὶ ταῖς αὐτῶν εὐ-
χαῖς οἱ λαοὶ ὥσπερ ἐπὶ τῷ Θεῷ ἐπερεΐδονται.*

(Ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ διβλίου
«Ἡ κατ' Αἴγυπτον τῶν μοναχῶν ἱστορία»)

TO
ΜΕΓΑ
ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ

ΤΟ ΜΕΓΑ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ

Θεματική Συλλογή

Κείμενο-Μετάφραση-Σχόλια

Τόμος Τρίτος

Α' Έκδοση Ίούνιος 1997

© Γυν. Ίερών Ήσυχαστήριον «Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου»
Ἀναπαύσεως 18 - 55236 Πανόραμα Θεσσαλονίκης
Τηλ. (031) 343-901

Ἔκδοση Ἱ. Ἁσυχαστηρίου
«Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου»
Πανόραμα Θεσσαλονίκης

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	7
Χάρτες	8-9
Όδηγός παραπομπών και συντομογραφιών	10
Εισαγωγικό σημείωμα	11
Κεφάλαιο Ι΄	
<i>Περί διακρίσεως</i>	15
Κεφάλαιο ΙΑ΄	
<i>Είναι ανάγκη πάντοτε νά είμαστε νηφάλιοι</i>	271
Κεφάλαιο ΙΒ΄	
<i>Γιά τήν αδιάλειπτη και νηφάλια προσευχή</i>	355
Κεφάλαιο ΙΓ΄	
<i>Είναι ανάγκη νά φιλοξενοῦμε καί νά ἐλεοῦμε μέ ἰλαρότητα</i>	381
Κεφάλαιο ΙΔ΄	
<i>Περί ὑπακοῆς</i>	445
Βιογραφικά σημειώματα	491
Εύρετήρια	
Α΄. Ὀνομάτων-Τοπωνυμίων-Πραγμάτων	497
Β΄. Ἐννοιῶν	503
Γ΄. Ἀγιογραφικῶν Χωρίων	509

Ὁδηγός παραπομπῶν καὶ συντομογραφιῶν

ἀπόφθ.	= ἀποφθεγμα
βιογρ. σημ.	= βιογραφικό σημείωμα
βλ.	= βλέπε
(βλ.) Εἰσαγ.	= (βλέπε στο) Εἰσαγωγικό σημείωμα
κεφ.	= κεφάλαιο
λ.	= λέξη
πρβλ.	= παράβαλε
σελ.	= σελίδα
ὑποσημ.	= ὑποσημείωση
PG	= Patrologia Graeca (Ἑλληνική Πατρολογία Migne)

• Ἡ παραπομπή σέ ἀποφθεγμα ἢ σέ ἔννοια ἐνός ἀποφθέγματος δηλώνεται μέ τό ἀλφαθητικό γράμμα τοῦ κεφαλαίου, πού χαρακτηρίζει τή σειρά του, καί τόν εἰδικό ἀριθμό πού ἔχει τό ἀποφθεγμα μέσα στό κεφάλαιο αὐτό.

Π.χ. ΙΑ 5 σημαίνει τό ἀπόφθ. 5 τοῦ ΙΑ' κεφ.

Γιά τά ἐκτενῆ ἀποφθέγματα, ὅσα εἶναι πάνω ἀπό μιὰ σελίδα, καί πρόκειται νά παραπέμψουμε σέ κάποια ἔννοια τοῦ ἀποφθέγματος, στίς στήλες τῶν Εὐρετηρίων γράφουμε καί τή σελίδα στήν ὁποία βρίσκεται ἡ ἔννοια.

Π.χ. ΙΓ 3 (σελ. 385) σημαίνει ὅτι ἡ ἔννοια πού ἀναζητοῦμε βρίσκεται στό ἀπόφθ. 3 τοῦ ΙΓ' κεφ. καί στή σελ. 385.

• Στά Εὐρετήρια ἡ παραπομπή γιά τίς ὑποσημειώσεις στίς σελίδες τῶν ἀποφθεγμάτων δηλώνεται μέ τό γράμμα τοῦ κεφαλαίου, τόν ἀριθμό τῆς ὑποσημείωσης καί, ὅπου χρειάζεται, τόν ἀριθμό τῆς σελίδας στήν ὁποία βρίσκεται. Π.χ. ΙΑ ὑποσημ. 49 (σελ. 348).

Οἱ ὑποσημειώσεις σέ κάθε κεφ. ἔχουν δική τους ἀριθμητική σειρά.

• Ὁ ἀστερίσκος (*) πάνω σέ κάποια κύρια ὀνόματα σημαίνει ὅτι γι' αὐτά ὑπάρχει βιογραφικό σημείωμα στίς σελ. 491-496 στό τέλος τοῦ βιβλίου.

• Στό Εὐρετήριο ἐννοιῶν, ὅπου μέσα σέ παρενθέσεις παρατίθενται κάποιες προσδιοριστικές λέξεις, ἂν ὑπάρχει μιὰ παύλα (—) μέ τό ἀρχικό ἢ καί τό δεύτερο γράμμα τῆς ἔννοιας στήν ὁποία γίνεται ἡ παραπομπή, ἡ παύλα δηλώνει ἀκριβῶς τήν ἴδια τήν ἔννοια.

Π.χ. στή λ. ὑπακοή σημειώνεται: (ζῆσε στήν ὑ—). Αὐτό σημαίνει: ζῆσε στήν ὑπακοή.

Στή λ. εὐλογία σημειώνεται: (πληρότητα εὐ—). Αὐτό σημαίνει: πληρότητα εὐλογίας.

Εἰσαγωγικό σημείωμα

Εὐδόκησε ὁ Θεός καί ἔχουμε ἤδη ἀνά χεῖρας τόν Γ' τόμο τοῦ Μεγάλου Γερωντικοῦ. Αἰσθανόμεστε τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσουμε ἀπό δάθους καρδίας τόν Θεό Πατέρα πού χορηγεῖ «πᾶν δώρημα τέλειον».

Εἶναι γνωστό στούς ἀναγνώστες τῶν δύο πρώτων τόμων ὅτι αὐτή ἡ θεματική συλλογή¹ περιέχει τά ἀποφθέγματα ὁσίων ἀσκητῶν καί Γερόντων τῆς ἐρημικῆς παλαιστρας Αἰγύπτου, Θηβαίδος, Σινᾶ καί Παλαιστίνης², ἐπωνύμων καί ἄνωνύμων, κατά θέματα, ὅπως διαφυλάχθηκαν ἐπί αἰῶνες καταχωρημένα στούς χειρόγραφους κώδικες.

Οἱ δύο πρῶτοι τόμοι παρουσίασαν τά πρῶτα ἐννέα κεφάλαια τῶν ἀποφθεγμάτων:

Α'. Παραίνεση τῶν ἁγίων Πατέρων γιά προκοπή στήν τελειότητα.

Β'. Πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τήν “ἡσυχία” μέ κάθε μας δυνατότητα.

Γ'. Περί κατανύξεως.

Δ'. Περί ἐγκρατείας...

Ε'. Δηγήσεις ὠφέλιμες γιά τούς πολέμους πού ξεσηκώνει μέσα μας τό πάθος τῆς πορνείας.

ΣΤ'. Περί ἀκτημοσύνης... καί πλεονεξίας.

Ζ'. Δηγήσεις... γιά ὑπομονή καί ἀνδρεία.

1. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι γιά πρώτη φορά, τουλάχιστον στόν Ἑλλαδικό χώρο, δημοσιεύεται ἡ σειρά αὐτή ἀπό τούς χειρόγραφους κώδικες.

2. Χῶροι ὅπου πρωτοάνθισε ὁ ὁρθόδοξος χριστιανικός μοναχισμός.

Η'. Τίποτε δέν πρέπει νά κάνουμε γιά ἐπίδειξη.

Θ'. Εἶναι ἀνάγκη νά ἐπαγρυπνοῦμε ὥστε νά μή κρίνουμε κανένα.

Ό ἀνά χειρας τρίτος τόμος περιλαμβάνει τά ἐξῆς πέντε κεφάλαια, ὅπως εἶναι στή σειρά τῶν κωδίκων.

Ι'. Περί διακρίσεως.

ΙΑ'. Εἶναι ἀνάγκη πάντοτε νά εἴμαστε νηφάλιοι.

ΙΒ'. Γιά τήν ἀδιάλειπτη καί νηφάλια προσευχή.

ΙΓ'. Εἶναι ἀνάγκη νά φιλοξενοῦμε καί νά ἐλεοῦμε μέ ἰλαρότητα.

ΙΔ'. Περί ὑπακοῆς.

Παρατίθεται ἀπόδοση τῶν ἀποφθεγμάτων στή νεοελληνική (ἐναντι τοῦ κειμένου), καθώς καί ὀρισμένα διευκρινιστικά σχόλια, ὅπου ἐκρίθη ἀπαραίτητο. Ἄν ὁ Θεός εὐδοκήσει, θά περατωθεῖ τό ἔργο μέ τόν τέταρτο τόμο. Γιά περισσότερα κατατοπιστικά στοιχεῖα, σχετικά μέ τήν πρώτη μορφή τοῦ μοναχισμοῦ στούς χώρους πού ἀναφέρονται τά κείμενά μας, καθώς καί τόν χαρακτήρα καί τό πνεῦμα τῶν ρήσεων τῶν ἁγίων ἀναχωρητῶν, μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης νά ἀνατρέξει στήν Εἰσαγωγή τοῦ Α' καί τοῦ Β' τόμου.

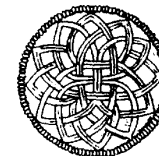
«Βίος ἄνευ λόγου — λέει ὁ ἅγιος Ἰσιδώρος ὁ Πηλουσιώτης — μάλλον ὠφελεῖν πέφυκεν ἢ λόγος ἄνευ βίου»³. Μέ ἄλλα λόγια, τό παράδειγμα καί μόνο ἑνός ἀνθρώπου χωρίς τόν λόγο, ὠφελεῖ κατά κανόνα περισσότερο ἀπό τήν διδασκαλία πού δέν συνοδεύεται μέ ἀνάλογο ἥθος. Αὐτό μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἰσχυσε καί ἰσχύει γιά ὅλους τούς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας· ἰδιαίτερα στήν προκειμένη περίπτωση τῶν ἀσκητῶν Πατέρων τῆς Ἐρήμου, τά κείμενα τῶν ὁποίων δέν ἀποτελοῦν θεολογική πραγματεία ἀλλά εἶναι σύντομες

συνήθως ρήσεις πού εἰπώθηκαν σέ ἀνύποπτο χρόνο, μέ κάποια τυχαία ἀφορμή τῆς καθημερινῆς πραγματικότητος ἢ ὡς ἀπάντηση σέ ἐρωτήματα, πού ὑπέβαλλαν ὑποτακτικοί καί συνασκητές τοὺς καί γενικότερα ζηλωτές τοῦ ἁγίου βίου τοὺς. Οἱ ἴδιοι «διήνυσαν τήν ὁδόν τοῦ Θεοῦ λανθάνοντες, ἐν σιωπῇ καί ποικίλοις παλαίσμασι», ἔδωσαν αἶμα καί ἔλαβαν Πνεῦμα· καί οἱ ἀδάμαντες τῶν μετρημένων λόγων τοὺς, πού ἦσαν καρπός τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνοικούντος ἐν τῇ καρδίᾳ τοὺς, διασώθηκαν διά μέσου τῶν αἰώνων θείᾳ Προνοίᾳ μέχρις ἡμῶν προσανατολίζοντας μέ δεβαιότητα τοὺς ἐραστές τῆς ἁγίας βιοτῆς πρὸς τό «ἄκρως ἐφετόν», τήν πηγὴ τῆς ζωῆς, τόν Θεό.

Ἀνάμεσα στά ἀποφθέγματα παρεμβάλλονται καί κάποιες διηγήσεις περιστατικῶν σημαντικῶν τῆς ζωῆς τῶν ἀβδάδων πού μέ τό ἁγιασμένο ἥθος τοὺς ἀποτελοῦν ὑποδείγματα πρὸς μίμηση θεανθρώπινης ζωῆς. Ὅπως καί δέν παραλείπονται γεγονότα πτώσεων μεγάλων, πού ὀφείλονται στήν σύμπραξη ἀνθρώπινης ἀδυναμίας καί πανουργίας τοῦ Σατανᾶ, οἱ ὁποῖες ὁμως πτώσεις κατά κανόνα ὀδηγοῦν στήν βαθεῖα, τήν ἀμετάκλητη καί σώζουσα μετάνοια.

Μέ τίς πρεσβεῖες τῶν ἁγίων Πατέρων ἃς ἀξιωθοῦμε νά βρεθοῦμε στά ἴχνη τοὺς.

Ἐκ τοῦ ἱεροῦ Ἑσχαστηρίου

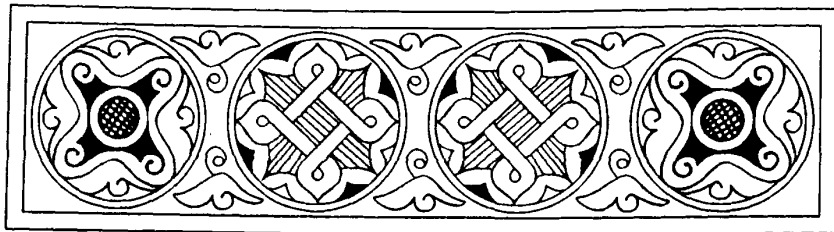
3. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου Ἐπιστολές, II σοε'. PG 78, 708.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

*Μείζων πασῶν τῶν ἀρετῶν
ἐστὶν ἡ διάκρισις.*

(Απόφθ. 199)

Περὶ διακρίσεως

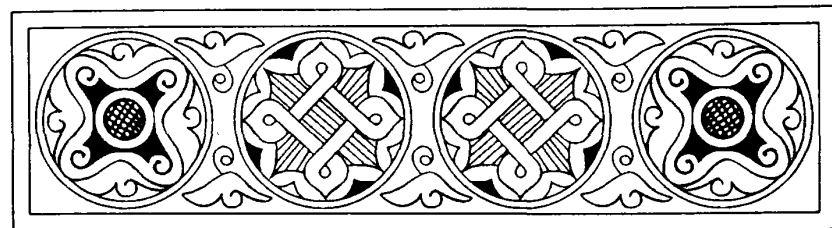

Ἰπεν ὁ ἀβδᾶς Ἀντώνιος ὅτι εἰσὶ τινες κατατρίψαντες τὰ ἑαυτῶν σώματα ἐν ἀσκήσει καὶ διὰ τὸ μὴ ἐσχηκέναι αὐτοὺς διάκρισιν, μακρὰν τοῦ Θεοῦ γεγόνασιν.

2. Ἀδελφοί τινες παρέβαλον τῷ ἀβδᾷ Ἀντωνίῳ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ φαντασίας ἃς ἔβλεπον καὶ μαθεῖν παρ' αὐτοῦ εἰ ἀληθιναὶ εἰσιν ἢ ἀπὸ δαιμόνων· εἶχον δὲ ὄνον καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ ὁδῷ. Ὡς οὖν ἤλθον πρὸς τὸν Γέροντα, προλαβὼν εἶπεν αὐτοῖς· Πῶς ἀπέθανεν ὁ μικρὸς ὄνος ἐν τῇ ὁδῷ; Λέγουσιν αὐτῷ· Πόθεν οἶδας, ἀβδᾶ; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οἱ δαίμονες ἔδειξάν μοι. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἡμεῖς διὰ τοῦτο ἤλθομεν ἐρωτῆσαί σε, ὅτι βλέπομεν φαντασίας καὶ πολλάκις γίνονται ἀληθῆ· καὶ μήποτε πλανώμεθα. Καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς ὁ Γέρον ἐκ τοῦ κατὰ τὸν ὄνον ὑποδείγματος ὅτι ἀπὸ δαιμόνων εἰσίν.

3. Ἦν τις κατὰ τὴν ἔρημον θηρεύων ἄγρια ζῶα καὶ εἶδε τὸν ἀβδᾶν Ἀντώνιον χαριεντιζόμενον μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Θέ-

1. Πρὸς Β' Κορ. 11, 14.

Περὶ διακρίσεως

Ἰπε ὁ ἀβδᾶς Ἀντώνιος*: «Εἶναι κάποιοι πού ἔλιωσαν τὸ σῶμα τους μέ τὴν ἄσκησι, ἀλλ' ἐπειδὴ δέν εἶχαν διάκριση, δρέθηκαν μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεό».

2. Κάποιοι ἀδελφοί πῆγαν στὸν ἀβδᾶ Ἀντώνιο νά τοῦ ἀναφέρουν τὰ ὁράματα πού ἔβλεπαν, καὶ νά πληροφορηθοῦν ἀπ' αὐτόν ἐάν πρόκειται γιὰ ἀληθινὰ ὁράματα ἢ τὰ δημιουργοῦν οἱ δαίμονες.

Αὐτοὶ εἶχαν ἓνα γαῖδουράκι πού τοὺς ψόφησε στὸν δρόμο. Μόλις ἔφθασαν στὸν Γέροντα, πρόλαβε καὶ τοὺς εἶπε: «Πῶς ψόφησε τὸ γαῖδουράκι στὸν δρόμο;» «Ποῦ τὸ ξέρεις, ἀβδᾶ;» τὸν ρώτησαν. Κι ἐκεῖνος τοὺς εἶπε: «Οἱ δαίμονες μοῦ τὸ φανέρωσαν». «Μά κι ἐμεῖς —εἶπαν— γι' αὐτὸ τὸ θέμα ἤρθαμε νά σέ ρωτήσουμε, γιατί βλέπουμε ὁράματα καὶ πολλές φορές βγαίνουν ἀληθινὰ. Ἀλλὰ μή τυχόν πέφτουμε σέ πλάνη;» Καὶ ὁ Γέροντας παίρνοντας ὡς παράδειγμα αὐτὸ πού συνέβη μέ τὸν ὄνο, τοὺς πληροφόρησε ὅτι προέρχονται ἀπὸ τοὺς δαίμονες¹.

3. Κάποιος κυνηγοῦσε στὴν ἔρημο ἄγρια ζῶα. Καὶ εἶδε τὸν ἀβδᾶ Ἀντώνιο νά χαριτολογεῖ μέ τοὺς ἀδελφούς². Θέ-

2. Στὸ ἀλφαριθμητικὸ Γερωντικὸ, προστίθεται στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ φράση: «καὶ

λων δὲ αὐτὸν πληροφορῆσαι ὁ Γέρων ὅτι χρὴ μίαν μίαν συγκαταβαίνειν τοῖς ἀδελφοῖς, λέγει αὐτῷ· Βάλε θέλος εἰς τὸ τόξον σου καὶ τείνον. Καὶ ἐποίησεν οὕτω. Λέγει αὐτῷ· Πάλιν τείνον. Καὶ ἔτεινε. Καὶ πάλιν, φησί, τείνον. Λέγει αὐτῷ ὁ θηρευτής· Ἐὰν ὑπὲρ τὸ μέτρον τείνω, κλᾶται τὸ τόξον. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὕτω καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ· ἐὰν ὑπὲρ τὸ μέτρον τείνωμεν κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ταχὺν προσρήσουσι. Χρὴ οὖν μίαν μίαν συγκαταβαίνειν τοῖς ἀδελφοῖς.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ θηρευτής κατενύγη καὶ πολλὰ ὠφελήθεις παρὰ τοῦ Γέροντος ἀπῆλθε. Καὶ οἱ ἀδελφοὶ στηριχθέντες ἀνεχώρησαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

4. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀδδῷ Ἀντωνίῳ· Εὕξαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὐδὲ ἐγὼ σε ἐλεῶ οὐδὲ ὁ Θεός, ἐὰν μὴ σὺ αὐτὸς σπουδάσης καὶ αἰτήσῃ τὸν Θεόν.

5. Εἶπε πάλιν ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἀφίησι τοὺς πολέμους ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων· οἶδε γὰρ ὅτι ἀσθενεῖς εἰσι καὶ οὐ βαστάζουν.

6. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Ἀντώνιος ὅτι ἔρχεται καιρὸς, ἵνα οἱ ἄνθρωποι μανῶσι. Καὶ ἐπὰν ἴδωσί τινα μὴ μαινόμενον, ἐπαναστήσονται αὐτῷ λέγοντες ὅτι· Σὺ μαίνῃ, διὰ τὸ μὴ εἶναι ὅμοιον αὐτοῖς.

ἐσκανδαλίσθη». Στούς κώδικες τῆς θεματικῆς συλλογῆς πού χρησιμοποιοῦμε, παραλείπεται ἡ λέξη, ἀλλὰ εὐκόλα συνάγεται ἀπὸ τὸ ἐποπτικὸ παράδειγμα.

λοντας ὁ Γέροντας νά τόν διδάξει ὅτι εἶναι ἀνάγκη ποῦ καὶ ποῦ νά συγκαταβαίνει κανεῖς στοὺς ἀδελφούς, τοῦ λέει: «Βάλε ἓνα θέλος στό τόξο σου καὶ τέντωσέ το». Καί τό ἔκανε. Τοῦ λέει: «Τέντωσέ το κι ἄλλο». Τό τέντωσε. «Ἀκόμη τέντωσέ το» ἐπιμένει. Ἀλλά ὁ κυνηγὸς τοῦ εἶπε: «Ἐάν τό τέντώσω ὑπερβολικά, θά σπάσει τό τόξο». «Αὐτό συμβαίνει — ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — καί στήν ἐργασία τοῦ Θεοῦ. Ἐάν οἱ ἀπαιτήσεις μας εἶναι ὑπερβολικές πρὸς τοὺς ἀδελφούς, σύντομα θά σπάσουν. Χρειάζεται πότε πότε νά συγκαταβαίνουμε στοὺς ἀδελφούς».

Σάν τ' ἄκουσε αὐτὰ ὁ κυνηγός, ἦρθε σέ κατάνυξη καὶ ἔφυγε πολὺ ὠφελημένος ἀπὸ τὸν Γέροντα. Καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐπίσης στηρίχθηκαν καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸν τόπο τους.

4. Κάποιος ἀδελφὸς εἶπε στὸν ἀδδᾶ Ἀντώνιο: «Προσευχήσου γιὰ μένα». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει: «Οὔτε ἐγὼ σέ σπλαχνίζομαι οὔτε ὁ Θεός, ἐὰν σὺ ὁ ἴδιος δέν σπεύσεις μέ ζῆλο νά ζητήσεις ἀπὸ τὸν Θεό».

5. Εἶπε ἐπίσης ὅτι ὁ Θεὸς δέν ἐπιτρέπει νά ρθοῦν οἱ μεγάλοι πειρασμοὶ στή γενιά αὐτὴ ὅπως στίς παλαιότερες, γιατί γνωρίζει ὅτι εἶναι ἀδύναμοι καὶ δέν τό ἀντέχουν.

6. Εἶπε ὁ ἀδδᾶς Ἀντώνιος ὅτι θά ρθεῖ ἐποχή, πού οἱ ἄνθρωποι θά φέρονται ὅπως οἱ παράφρονες. Καὶ ὅταν θά βλέπουν κάποιον πού δέν θά συμπεριφέρεται ὡς παράφρων, θά τὰ δάξουν μαζί του καὶ θά τοῦ λένε: «Ἐσύ εἶσαι τρελλός», ἐπειδὴ δέν εἶναι ὅμοιος μ' αὐτούς.

πού χρησιμοποιεῖ στὸν κυνηγὸ ὁ διορατικὸς Γέροντας, ὅτι εἶχε ἤδη τὴν πληροφορία περὶ τοῦ σκανδαλισμοῦ τοῦ κυνηγοῦ.

7. Ἐσυκοφαντήθη ἀδελφὸς εἰς κοινόδιον περὶ πορνείας καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ἀντώνιον. Καὶ ἦλθον ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦ κοινοδίου θεραπεῦσαι αὐτὸν καὶ λαβεῖν· καὶ ἤρξαντο ἐλέγχειν αὐτὸν ὅτι οὕτως ἐποίησας. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησα. Εὐκαίρησε δὲ ἐκεῖ ὁ ἀδβᾶς Παφνούτιος ὁ Κεφαλᾶς καὶ εἶπε παραβολὴν τοιαύτην· Εἶδον εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἄνθρωπον βληθέντα εἰς δόρυβορον ἕως τῶν γονάτων αὐτοῦ· καὶ ἐλθόντες τινὲς δοῦναι αὐτῷ χεῖρα κατεπόντισαν αὐτὸν ἕως τραχήλου.

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος περὶ τοῦ ἀδβᾶ Παφνουτίου· Ἴδου ἄνθρωπος ἀληθινὸς δυνάμενος θεραπεῦσαι καὶ σῶσαι ψυχὰς. Κατανυγέντες δὲ τῷ λόγῳ τῶν Γερόντων ἔβαλον μετάνοιαν τῷ ἀδελφῷ καὶ παρακληθέντες ὑπὸ τῶν Πατέρων ἔλαβον αὐτὸν εἰς τὸ κοινόδιον.

8. Ποτὲ ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος ἐδέξατο Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως γράμματα, ἵνα ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐσκόπει τί ποιήσῃ. Καὶ λέγει τῷ ἀδβᾶ Παύλῳ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Ὁφείλον ἀπελθεῖν; Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐὰν ἀπέλθῃς, Ἀντώνιος λέγῃ· εἰ δὲ οὐκ ἀπέλθῃς, ἀδβᾶς Ἀντώνιος.

9. Παρέβαλέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος τῷ ἀδβᾶ Ἀμμόνι εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας· καὶ μετὰ τὸ συντυχεῖν ἀλλήλοις λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμόν· Ἐπειδὴ διὰ τῶν εὐχῶν σου ἐπληθύνθησαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ θέλουσί τινες αὐτῶν οἰκοδομῆσαι κελλία μακράν, ἵνα ἡσυχάσωσι, πόσον κελεύεις ἵνα ἀπέχῃ διάστημα τὰ κτιζόμενα κελλία τῶν ἐνταῦθα; Ὁ δὲ εἶπε· Γευσώμεθα ὦραν ἐνάτην καὶ ἐξελθόντες διακινήσωμεν τὴν ἔρημον καὶ

3. Ἡ ἐνάτη ὥρα τοῦ ἀρχ. κειμένου εἶναι βυζαντινὴ καὶ ἀντιστοιχεῖ μέ τήν

7. Συκοφαντήθηκε ἓνας ἀδελφός σέ κοινόδιο ὅτι ἔπασσε σέ πορνεία. Σηκώθηκε λοιπόν καί πήγε στόν ἀδβᾶ Ἀντώνιο. Καί πήγαν ἐκεῖ κάποιοι ἀδελφοί τοῦ κοινοδίου νά τόν βοηθήσουν νά συνέλθει καί νά τόν πάρουν μαζί τους. Ἀρχισαν ὁμως νά τόν ἐλέγχουν: «Γιατί τό 'κανες αὐτό;» Κι ἐκεῖνος ἔλεγε: «Δέν ἔκανα τίποτε τέτοιο». Κατά καλή συγκυρία βρέθηκε ἐκεῖ ὁ ἀδβᾶς Παφνούτιος ὁ Κεφαλᾶς, ὁ ὁποῖος εἶπε τήν ἐξῆς παραβολή: «Εἶδα στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ ἓναν ἄνθρωπο βουτηγμένο στή λάσπη μέχρι τά γόνατα. Ἦρθαν κάποιοι νά τοῦ δώσουν χέρι βοήθειας καί τόν βούλιαξαν μέχρι τόν λαιμό».

Εἶπε τότε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος γιά τόν ἀδβᾶ Παφνούτιο*: «Νά ἓνας ἄνθρωπος ἀληθινός, πού μπορεῖ νά θεραπεύσει καί νά σώσει ψυχές». Μέ τά λόγια τῶν Γερόντων κατανύχθηκαν, ἔβαλαν μετάνοια στόν ἀδελφό καί ἐνισχυμένοι ἀπό τοὺς Πατέρες τόν πήραν μαζί τους στό κοινόδιο.

8. Κάποτε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος ἔλαβε ἐπιστολή ἀπό τόν βασιλιά Κωνσταντίνο πού τόν καλοῦσε νά πάει στήν Κωνσταντινούπολη. Σκεφτόταν λοιπόν τί νά κάνει καί ρωτᾷ τόν ἀδβᾶ Παῦλο, τόν μαθητή του: «Θά ἦταν καλό νά πηγαινα;» Ἐκεῖνος τοῦ λέει: «Ἐάν πᾶς, θά λέγεσαι Ἀντώνιος· ἂν ὁμως δέν πᾶς, θά λέγεσαι ἀδβᾶς Ἀντώνιος».

9. Πήγε κάποτε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος στόν ἀδβᾶ Ἀμμόν*, στό ὄρος τῆς Νιτρίας. Ἀφοῦ ἔγινε ἡ συνάντηση, τοῦ λέει ὁ ἀδβᾶς Ἀμμόν: «Ἐπειδὴ μέ τίς εὐχές σου αὐξήθηκε ὁ ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν καί θέλουν μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς νά χτίσουν κελιά μακριά γιά νά ἡσυχάζουν, πόσο διάστημα συμβουλευεῖς νά ἀπέχουν τά νέα κελιά ἀπ' αὐτά ἐδῶ;» Κι ἐκεῖνος εἶπε: «Ἄς φᾶμε κατά τίς τρεῖς τό μεσημέρι³ καί νά βοῦμε νά περ-

σημερινή τρίτη ὥρα ἀπογευματινὴ. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 20 ὑπόσημ. 3.

σκοποῦμεν τὸν τόπον. Ὡς δὲ ὤδευσαν τὴν ἔρημον ἕως τοῦ ἐλθεῖν δῦναι τὸν ἥλιον, λέγει αὐτῷ ὁ ἀδδᾱς Ἀντώνιος· Ποιήσωμεν εὐχὴν καὶ στήσωμεν ὧδε σταυρόν, ἵν' ὧδε κτίσωσιν οἱ θέλοντες κτίσαι, ἵνα καὶ οἱ ἐκεῖθεν, ὅταν παραβάλωσι τούτοις, γευσάμενοι τὸ μικρὸν θουκὶν αὐτῶν ὥραν ἐνάτην οὕτω παραβάλωσι καὶ οἱ ἔνθεν ἀπερχόμενοι τὸ αὐτὸ ποιοῦντες, ἀπερίσπαστοι μείνωσιν ἐν τῷ παραβαλεῖν ἀλλήλοις. Ἔστι δὲ τὸ διάστημα σημεῖα δεκαδύο.

10. Ἠρώτησεν ὁ ἀδδᾱς Μάρκος τὸν ἀδδᾱ Ἀρσένιον λέγων· Διὰ τί εἰσὶ τινες καλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτοὺς μετὰ πολλῆς θλίψεως συγγίνονται πλησσομένοι εἰς τὸ σῶμα αὐτῶν; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Ἵνα ὥσπερ ἐν ἁλατι ἀλισθέντες ἐνταῦθα καθαροὶ ἀπέλθωσιν ἐκεῖ.

11. Διηγῆσατο ὁ ἀδδᾱς Δανιήλ, ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδδᾱ Ἀρσενίου, λέγων ὅτι εὐρέθη ποτὲ ἐγγὺς τοῦ ἀδδᾱ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν πόνος καὶ ἠπλωσεν ἑαυτὸν ἄνω βλέπων διὰ τὸν πόνον. Συνέβη δὲ τὸν μακάριον Ἀρσένιον ἐλθεῖν τοῦ λαλῆσαι αὐτῷ καὶ εἶδεν αὐτὸν ἠπλωμένον. Ὡς οὖν ἐλάλησε, λέγει αὐτῷ· Τίς ἦν ὁ κοσμικὸς ὃν εἶδον ὧδε; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδδᾱς Ἀλέξανδρος· Ποῦ ἐώρακας αὐτόν; Καὶ εἶπεν· Ὡς κατηρχόμεν ἀπὸ τοῦ ὄρους, προσέσχον ὧδε καὶ εἰδόν τινα ἠπλωμένον εἰς τὸ σπήλαιον ἄνω βλέποντα. Καὶ ἔβαλεν αὐτῷ μετάνοιαν λέγων· Συγχώρησόν μοι, ἐγὼ ἤμην· πόνος με γὰρ κατέσχε. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὐκοῦν εἰ σὺ ἦς, οὐ καλῶς ἐγὼ ὑπενόησα ὅτι κοσμικὸς ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο ἠρώτησα.

4. Σημεῖον· μέτρο ἀποστάσεως, ἴσο μέ ἓνα μίλι (= 1.535 μ.). Βλ. Ἐπιφανίου Κύπρου, Κατὰ αἰρέσεων (PG 41, 1036B): «...ἀντὶ ἐνὸς σημείου, ἦτοι μιλίου». Ἄρα ἡ ἀπόσταση μεταξύ τῶν κελιῶν ἦταν 18,5 χλμ. περίπου.

πατήσουμε τὴν ἔρημο καὶ νὰ ἐξετάσουμε τὸν τόπο. Πράγματι περπάτησαν τὴν ἔρημο μέχρι πού κόντευε νὰ δύσει ὁ ἥλιος, καὶ τοῦ λέει ὁ ἀδδᾱς Ἀντώνιος· «Νὰ προσευχηθοῦμε καὶ νὰ στήσουμε ἐδῶ ἓνα σταυρό, γιὰ νὰ χτίσουν ἐδῶ ὅσοι θέλουν νὰ χτίσουν. Ἔτσι καὶ οἱ ἀπὸ κεῖ ὅταν ἔρχονται σ' αὐτοὺς, νὰ ἔρχονται, ἀφοῦ φᾶνε στίς τρεῖς ἡ ὥρα τῆ λιγοστή τροφῆ τους. Καὶ ὅσοι ἀπ' ἐδῶ θὰ ξεκινοῦν κάνοντας τὸ ἴδιο, θὰ μένουν ἀπερίσπαστοι στίς συναντήσεις τους». Καὶ τὸ διάστημα αὐτὸ εἶναι δώδεκα σημεῖα⁴.

10. Ρώτησε ὁ ἀδδᾱς Μάρκος τὸν ἀδδᾱ Ἀρσένιο· «Γιὰτί συμβαίνει κάποιοι καλοὶ ἄνθρωποι, τὴν ὥρα πού πεθαίνουν, καθὼς εἶναι ἀκόμη μέσα στό σῶμα τους αἰσθάνονται πολὺ στενόχωρα καὶ χτυπιοῦνται;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε· «Γιὰ νὰ πᾶνε καθαροὶ ἐκεῖ, σάν ἀλατισμένοι μέ ἀλάτι ἀπ' ἐδῶ».

11. Διηγῆθηκε ὁ ἀδδᾱς Δανιήλ, ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδδᾱ Ἀρσενίου*, ὅτι κάποτε βρέθηκε κοντά στόν ἀδδᾱ Ἀλέξανδρο. Καὶ ξαφνικά τόν ἔπιασε πόνος (τόν Ἀλέξανδρο) καὶ ξάπλωσε ἀνάσκελα ἀπὸ τὸν πόνο.

Συνέπεσε τὴν ὥρα ἐκείνη νὰ ρθεῖ ὁ μακάριος Ἀρσένιος γιὰ νὰ τοῦ μιλήσει, καὶ τὸν εἶδε ξαπλωμένο. Ἀφοῦ τοῦ μίλησε, τὸν ρωτᾷ· «Ποιὸς ἦταν ὁ κοσμικὸς πού εἶδα ἐδῶ;» «Ποῦ τὸν εἶδες;» ρωτᾷ ὁ ἀδδᾱς Ἀλέξανδρος. «Καθὼς κατέβαινα ἀπὸ τὸ ὄρος, ἔπεσε τὸ βλέμμα μου ἐδῶ —εἶπε— καὶ εἶδα κάποιον ξαπλωμένο στό σπήλαιο νὰ βλέπει πρὸς τὰ πάνω». Τοῦ ἔβαλε ἀμέσως μετάνοια λέγοντας· «Συγχώρεσέ με, ἐγὼ ἤμουν, γιατί μ' ἔπιασε πόνος». Κι ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Ἄν λοιπὸν ἦσουν ἐσύ, τὸ συμπέρασμά μου ὅτι ἦταν κοσμικὸς δὲν ἦταν σωστό καὶ γι' αὐτὸ ρώτησα».

12. Ἐλεγεν ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ ὅτι τινὲς ἀδελφοὶ μέλλοντες ὑπάγειν εἰς Θηβαῖδα διὰ λινάρια λέγουσι· Δι' ἀφορμῆς ἰδω-
μεν καὶ τὸν ἀβδᾶν Ἀρσένιον. Καὶ εἰσηλθεν ὁ ἀβδᾶς Ἀλέξαν-
δρος καὶ εἶπε τῷ Γέροντι· Ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Ἀλεξανδρεί-
ας θέλουσί σε ἰδεῖν. Λέγει ὁ Γέρων· Μάθε παρ' αὐτῶν δι' ἣν
αἰτίαν παραγεγόνاسι. Καὶ μαθὼν ὅτι εἰς Θηβαῖδα διὰ λινά-
ρια ὑπάγουσιν ἀπήγγειλε τῷ Γέροντι. Καὶ λέγει αὐτῷ· Φύσει
οὐ δλέπουσι τὸ πρόσωπον Ἀρσενίου, ὅτι οὐ δι' ἐμὲ ἦλθον ἀλ-
λὰ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἀνάπαυσον αὐτοὺς καὶ ἀπόλυσον ἐν
εἰρήνῃ εἰπὼν αὐτοῖς ὅτι ὁ Γέρων οὐ δύναται ἀπαντῆσαι.

13. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Πέτρος, ὁ τοῦ ἀβδᾶ Λώτ, ὅτι· Ἐν τῷ
κελλίῳ τοῦ ἀβδᾶ Ἀγάθωνος ἤμην ποτὲ καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν
ἀδελφὸς λέγων· Θέλω οἰκῆσαι μετὰ ἀδελφοῦ· εἰπέ μοι, πῶς
μετ' αὐτοῦ οἰκήσω; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέ-
ρᾳ, ὅτε εἰσέρχῃ πρὸς αὐτόν, οὕτω φύλαξον τὴν ξενιτείαν σου
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μὴ παρρησιασθῇς μετ'
αὐτοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Μακάριος· Τί γὰρ ποιεῖ ἡ παρρη-
σία; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐοικεν ἡ παρρησία καύσωνι με-

5. Θηβαῖδα: Περιοχὴ τῆς Νότιας Αἰγύπτου μὲ πρωτεύουσα τίς Θῆβες. Βλ.
Χάρτη σελ. 8-9 καὶ Μ. Γεροντικόν τόμ. Β' σελ. 64 ὑποσημ. 396.

6. Βλ. Μ. Γεροντικόν τόμ. Α' σελ. 40-41 ὑποσημ. 7.

7. Ἡ ἔννοια παρρησία ἀπὸ ἀνθρώπο πρὸς ἀνθρώπο χρησιμοποιεῖται συνή-
θως μὲ τὴν κακὴν τῆς ἔννοια· Ἐκφράζεται ὡς ἀγενὲς καὶ ὑπερήφανο θάρρος, ὡς
ἐλευθεροστομία καὶ προπέτεια. Οἱ Πατέρες ἰδιαίτερως στηλιτεύουν τὸ πάθος
αὐτό, ὥστε ὁ ἀβδᾶς Ἀγάθων νὰ τὸ χαρακτηρίσῃ ὡς «τὸ χαλεπώτερον πάθος»
πρωτίστως γιὰ τὸν μοναχό. Ἐπεκτείνοντας μάλιστα ἐδῶ ὁ ἀβδᾶς τὴν ἀπουσία
παρρησίας τοῦ μοναχοῦ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀντικείμενα τοῦ περιβάλλοντός του,
ἀνάγεται στὴν ἀρετὴ τῆς ξενιτείας. Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀποφθέγματος ἐδῶ εἶναι· ἡ

12. Διηγοῦνταν ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ ὅτι μερικοὶ ἀδελφοὶ
πού ἐπρόκειτο νὰ πᾶνε στὴ Θηβαῖδα γιὰ νὰ προμηθευθοῦν
λινάρι, εἶπαν· «Μ' αὐτὴ τὴν ἀφορμὴν ἃς δοῦμε καὶ τὸν ἀβδᾶ
Ἀρσένιον». Μπαίνει λοιπὸν ὁ ἀβδᾶς Ἀλέξανδρος καὶ λέει
στόν Γέροντα· «Ἦλθαν κάποιοι ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴν Ἀλεξάν-
δρεια καὶ θέλουν νὰ σέ δοῦν». «Μάθε πρώτα —ἀποκρίνεται
ὁ Γέροντας— γιὰ ποιὸν λόγο ἔχουν ἔρθει». Μαθαίνει λοιπὸν
ὅτι πᾶνε στὴ Θηβαῖδα⁵ γιὰ λινάρι καὶ τὸ ἀνακοινώνει στόν
Γέροντα. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Σίγουρα δὲν θὰ δοῦν τὸ
πρόσωπο τοῦ Ἀρσενίου, γιατί δὲν ἦρθαν γιὰ μένα ἀλλὰ γιὰ
τὴ δουλειά τους. Νὰ τοὺς περιποιηθεῖς καὶ ἄφησέ τους νὰ
πᾶν στό καλὸ λέγοντάς τους ὅτι ὁ Γέροντας δὲν μπορεῖ νὰ
σᾶς συναντήσῃ».

13. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Πέτρος, ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ ἀβδᾶ Λώτ,
τὰ ἐξῆς· «Βρέθηκα κάποτε στό κελί τοῦ ἀβδᾶ Ἀγάθωνα.
Ἦρθε λοιπὸν κάποιος ἀδελφός καὶ τοῦ εἶπε· Θέλω νὰ συγ-
κατοικήσω μὲ ἀδελφό· πές μοι, μὲ τί τρόπο νὰ κατοικήσω
μαζί του; Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· Ὅπως τὴν πρώτη ἡμέρα,
πού ξεκινᾶτε τὴν κοινὴ ζωὴ, ἔτσι νὰ διατηρήσεις τὴν ξενι-
τεία⁶ σου ὅλες τίς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου, γιὰ νὰ μὴν ἀποκτή-
σεις παρρησία⁷ μαζί του.

Ρωτᾷ τότε ὁ ἀβδᾶς Μακάριος*: Καὶ τί κάνει ἡ παρ-
ρησία; Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται· Ἡ παρρησία μοιάζει μὲ

ἀναφορὰ τοῦ μοναχοῦ νὰ περιορίζεται στὰ ἐντελῶς ἀπαραίτητα καὶ αὐτὰ με-
τὰ σεβασμοῦ χρησιμοποιούμενα, εἴτε πρόκειται γιὰ χρῆση ἀντικειμένων εἴτε
—πολύ περισσότερο— πρόκειται γιὰ τὴ χρῆση τοῦ λόγου πρὸς τὸν πλησίον.

Μὲ τὴν καλὴν τῆς ἔννοια ἡ παρρησία συνίσταται στό εὐγενὲς καὶ ταπεινὸ
θάρος τῶν ἀπλῶν καὶ δικαίων ψυχῶν κατὰ τὴν ἐπικοινωνία τους μὲ τὸν Θεό
ἢ καὶ μὲ σεβαστὰ πρόσωπα. Ἡ ἐπικοινωνία τῶν Προφητῶν μὲ τὸν Θεό στὰ
ιερά κείμενα ἀποτελεῖ ζωντανό παράδειγμα τῆς παρρησίας μὲ τὴ θετικὴ τῆς
ἔννοια.

γάλῳ, ὅς, ὅταν γένηται, πάντες φεύγουσιν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τῶν δένδρων τὸν καρπὸν διαφθείρει. Λέγει αὐτῷ ὁ ἄδδᾱς Μακάριος· Οὕτω χαλεπὴ ἐστὶν ἡ παρρησία; Καὶ εἶπεν ὁ ἄδδᾱς Ἀγάθων· Οὐκ ἐστὶν ἕτερον πάθος χαλεπώτερον τῆς παρρησίας· γεννήτρια γάρ ἐστι πάντων τῶν παθῶν. Πρέπει γὰρ τῷ ἐργάτῃ μὴ παρρησιάζεσθαι, κἂν μόνος ᾖ ἐν τῷ κελλίῳ. Οἶδα γὰρ ὅτι ἀδελφὸς ποιήσας ἔτη ἱκανὰ ἐν τῷ κελλίῳ οἰκῶν ἔχων τι κοιτωνάριον εἶπεν ὅτι· Μετέδην ἐκ τοῦ κελλίου μὴ γνοῦς αὐτὸ τὸ κοιτωνάριον, εἰ μὴ ἕτερός μοι εἶπεν· Ὁ τοιοῦτος ἐργάτης ἐστὶ πολεμιστής.

14. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἄδδᾱ Ἀγάθωνος ὅτι ἀπῆλθόν τινες πρὸς αὐτὸν ἀκούσαντες ὅτι μεγάλην διάκρισιν ἔχει. Καὶ θέλοντες δοκιμάσαι εἰ ὀργίζεται, λέγουσιν αὐτῷ· Σὺ εἰ Ἀγάθων; Ἀκούομεν περὶ σοῦ ὅτι πόρνος εἶ καὶ ὑπερήφανος. Ὁ δὲ εἶπε· Ναί, οὕτως ἔχει. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Σὺ εἰ Ἀγάθων ὁ φλύαρος καὶ κατάλαλος; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι. Λέγουσι πάλιν· Σὺ εἰ Ἀγάθων ὁ αἰρετικός; Καὶ ἀπεκρίθη· Οὐκ εἰμι αἰρετικός. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες· Εἰπὲ ἡμῖν διὰ τί τοσαῦτα εἰπομέν σοι καὶ κατεδέξω, τὸν δὲ λόγον τοῦτον οὐκ ἐδάστασας; Λέγει αὐτοῖς· Τὰ πρῶτα ἐμαντῷ ἐπιγράφω· ὄφελος γάρ ἐστι τῆς ψυχῆς μου· τὸ δὲ αἰρετικὸν χωρισμός ἐστιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐ θέλω χωρισθῆναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν τὴν διάκρισιν αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθον οἰκοδομηθέντες.

15. Ἠρωτήθη ὁ αὐτὸς ἄδδᾱς Ἀγάθων· Τί μεῖζον; Ὁ σω-

τὸν μεγάλο καύσωνα, ὁ ὁποῖος μόλις ἐμφανισθεῖ ὅλοι ἐξαφανίζονται καὶ τὸν καρπὸ τῶν δένδρων ἀκόμη καταστρέφει. Τοῦ λέει ὁ ἄδδᾱς Μακάριος· Εἶναι τόσο φοβερὴ ἡ παρρησία; Δέν ὑπάρχει —ἀπαντὰ ὁ ἄδδᾱς Ἀγάθων— ἄλλο πάθος πιο φοβερό ἀπὸ τὴν παρρησία. Αὐτὴ εἶναι πού γεννᾷ ὅλα τὰ πάθη. Ὁ ἀγωνιστὴς μοναχὸς δέν πρέπει νὰ ἐπιτρέπει στὸν ἑαυτό του τὴν παρρησία, κι ὅταν ἀκόμη εἶναι μόνος μέσα στό κελί. Γνωρίζω —συνέχισε— ἕναν ἀδελφὸ ὁ ὁποῖος ἔμενε χρόνια πολλὰ στό κελί, ὅπου εἶχε ἕνα στενὸ κλινάρι. Καὶ εἶπε· Ἐφυγα ἀπὸ τὸ κελί χωρὶς νὰ γνωρίζω ὅτι ὑπῆρχε αὐτὸ τὸ κλινάρι, ἐάν δέν μοῦ τὸ ἔλεγε κάποιος ἄλλος.

Αὐτὸς ὁ τόσο φιλότιμος μοναχὸς εἶναι καὶ καλὸς ἀγωνιστής.

14. Ἐλεγον σχετικὰ μέ τὸν ἄδδᾱ Ἀγάθωνα* ὅτι πῆγαν καὶ τὸν βρῆκαν κάποιοι, πού ἄκουσαν ὅτι ἔχει μεγάλη διάκριση. Θέλοντας λοιπὸν νὰ τὸν δοκιμάσουν ἐάν θυμώνει, τοῦ λένε· «Ἐσύ εἶσαι ὁ Ἀγάθων; Διαδίδεται γιὰ σένα ὅτι εἶσαι πόρνος καὶ ὑπερήφανος». Κι αὐτὸς εἶπε· «Ναί, ἔτσι εἶναι». Τὸν ξαναρωτοῦν· «Ἐσύ εἶσαι ὁ Ἀγάθων ὁ φλύαρος καὶ κουτσομπόλης;» «Ἐγὼ εἰμαι» ἀπαντᾷ. Καὶ συνεχίζουν· «Ἐσύ εἶσαι ὁ Ἀγάθων ὁ αἰρετικός;» Καὶ ἀποκρίθηκε· «Δέν εἰμαι αἰρετικός».

Τὸν παρεκάλεσαν τότε· «Πές μας· σοῦ εἶπαμε τόσα καὶ τὰ δέχθηκες· γιατί αὐτὸν τὸν λόγο δέν τὸν ἄντεξες;» Τούς εἶπε λοιπὸν· «Τὰ πρῶτα τὰ ἀποδίδω στὸν ἑαυτό μου, γιατί αὐτὸ εἶναι κέρδος γιὰ τὴν ψυχὴ μου. Ἐνῷ ἡ αἵρεση εἶναι χωρισμός ἀπὸ τὸν Θεό καὶ δέν θέλω νὰ ἀποχωρισθῶ τὸν Θεό». Θαύμασαν τὴν διάκρισή του ἀκούγοντάς τα καὶ ἔφυγαν πολὺ ὠφελημένοι.

15. Ρωτήθηκε ὁ ἴδιος ἄδδᾱς Ἀγάθων· «Τί εἶναι σπουδαι-

ματικός κόπος ἢ ἡ φυλακὴ τῶν ἔνδον; Εἶπε δὲ ὁ Γέρων· Ἔοικε δένδρῳ ὁ ἄνθρωπος· ὁ τοίνυν σωματικός κόπος φύλλον ἐστίν, ἡ δὲ τῶν ἔνδον φυλακὴ ὁ καρπός ἐστιν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ γεγραμμένον πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται, φανερόν ἐστιν ὅτι διὰ τὸν καρπὸν ἐστὶν ἡμῖν ἡ σπουδὴ πᾶσα, τουτέστιν ἡ τοῦ νοὸς φυλακὴ. Χρεία δὲ ἐστὶ καὶ τῆς ἐκ τῶν φύλλων σκέπης καὶ εὐκοσμίας, αὐτὰ ἐστὶν ὁ σωματικός κόπος.

16. Ἦν δὲ ὁ ἀβδᾶς Ἀγάθων σοφὸς ἐν τῷ διανοητικῷ καὶ ἄοκνος ἐν τῷ σωματικῷ καὶ αὐτάρκης ἐν πᾶσιν, ἐν τε τῷ ἐργοχείρῳ καὶ τῇ τροφῇ καὶ τῇ ἐσθῇτι.

17. Αὐτὸς συνεδρίου γενομένου περὶ πράγματός τινος ἐν Σκήτει καὶ λαβόντος τύπον, ὕστερον ἐλθὼν εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ καλῶς ἐτυπώσατε τὸ πρᾶγμα. Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· Σὺ τίς εἶ, ὅτι ὁλως λαλεῖς; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Υἱὸς ἀνθρώπου· γεγραπται γάρ· Εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθείας κρίνετε, υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων;

18. Ὁ αὐτὸς εἶπεν· Ἐὰν ὀργίλος νεκρὸν ἐγείρῃ, οὐκ ἔστι δεκτὸς παρὰ τῷ Θεῷ.

19. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ἀγάθων· Ἀγαπητός μου τις ἐὰν ἢ καθ' ὑπερβολὴν, καὶ γινῶ ὅτι κατάγει με εἰς ἐλάττωμα, ἀποκόπτω αὐτοῦ.

20. Ἐλεγεν ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ ὅτι, πρὶν ἔλθῃ ὁ ἀβδᾶς Ἀρ-

ότερο; Ὁ σωματικός κόπος ἢ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπαγρύπνηση; Ὁ Γέροντας εἶπε· «Ὁ ἄνθρωπος μοιάζει μὲ δένδρῳ· ὁ σωματικός κόπος εἶναι ἡ φυλλωσιά, ἐνῷ ἡ ἐπαγρύπνηση ἡ ἐσωτερικὴ εἶναι ὁ καρπός. Καὶ ἐπειδὴ σύμφωνα μ' αὐτὰ πού λέει ἡ Γραφή, κάθε δένδρῳ πού δέν κάνει καλὸ καρπὸ τὸ κόβουν καὶ τὸ ρίχνουν στὴ φωτιά⁸, εἶναι φανερό ὅτι ὅλη μας ἡ φροντίδα εἶναι νά ἀποκτήσουμε καρπὸ· μὲ ἄλλα λόγια ἐσωτερικὴ ἐπαγρύπνηση. Χρειάζεται ὅμως καὶ ἡ προστασία τῶν φύλλων καὶ ἡ ὁμορφιά τους· καὶ αὐτὰ εἶναι ὁ σωματικός κόπος».

16. Ὁ ἀβδᾶς Ἀγάθων ἦταν σοφὸς στὴ σκέψη, ἀκούραστος στὸν σωματικὸ κόπο καὶ αὐτάρκης σέ ὅλα· καὶ στό ἐργόχειρο καὶ στὴν τροφή καὶ στὴν ἐνδυμασία.

17. Αὐτὸς ὁ ἀβδᾶς Ἀγάθων ὅταν ἔγινε συμβούλιο στὴ Σκήτη γιὰ κάποιο θέμα καὶ πῆραν κάποια ἀπόφαση, πῆγε μετὰ καὶ τοὺς εἶπε· «Δέν εἶναι σωστὴ ἡ ἀπόφασή σας». Καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ εἶπαν· «Ποιὸς εἶσαι σύ καὶ μιλάς;» Καὶ τοὺς ἀποκρίθηκε· «Ἕνας ἄνθρωπος. Διότι ἡ Γραφή λέει· Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια, ἄνθρωποι, ὅτι λέτε τὸ δίκαιο καὶ οἱ κρίσεις σας εἶναι εὐθεῖς⁹;»

18. Ὁ ἴδιος εἶπε· «Ἕνας ὀργίλος καὶ νεκρὸ νά ἀναστήσει, δέν εἶναι δεκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό».

19. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ἀγάθων· «Ἐὰν κάποιος μου εἶναι ὑπερβολικὰ ἀγαπητός ἀλλὰ καταλάβω ὅτι μὲ παρασύρει σέ κάποιο ἐλάττωμα, κόβω ἀμέσως τίς σχέσεις μου μαζί του».

20. Διηγοῦνταν ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ τό ἐξῆς· «Πρὶν ἔλθῃ ὁ

8. Ματθ. 3, 10.

9. Ψαλμ. 57, 1.

σένιος πρὸς τοὺς πατέρας μου καὶ αὐτὸς ἔμεινα μετὰ τοῦ ἀδβᾶ Ἀγάθωνος. Ἠγάπα δὲ ὁ ἀδβᾶς Ἀγάθων τὸν ἀδβᾶν Ἀλέξανδρον, ὅτι ἀσκητὴς ἦν καὶ ἐπιεικὴς. Συνέβη δὲ ὅλους τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πλύνειν τὰ θρύα εἰς τὸν ποταμόν, καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀλέξανδρος ἐπιεικῶς ἔπλυνεν. Οἱ δὲ λοιποὶ ἀδελφοὶ εἶπον τῷ Γέροντι· Ὁ ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος οὐδὲν ποιεῖ. Καὶ θέλων αὐτοὺς θεραπεῦσαι εἶπεν αὐτῷ· Ἀδελφέ Ἀλέξανδρε, καλῶς πλύνον αὐτά, ὅτι λινάρια εἰσι. Καὶ ὡς ἤκουσεν ἐλυπήθη· καὶ μετὰ ταῦτα παρεκάλεσεν αὐτὸν ὁ Γέρων λέγων· Μὴ γὰρ οὐκ ἦδεν ὅτι καλῶς ποιεῖς; Ἀλλὰ τοῦτο εἰπόν σοι ἐπὶ αὐτῶν, ἵνα θεραπεύσω αὐτῶν τὸν λογισμόν ἐν τῇ σῇ ὑπακοῇ, ἀδελφέ.

21. Διηγῆσατό τις τῶν Πατέρων ὅτι ἦν τις Γέρων πονικὸς εἰς τὰ Κελλία φορῶν ψίαθον καὶ ἀπελθὼν παρέβαλε τῷ ἀδβᾶ Ἀμμωνᾶ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Γέρων φοροῦντα τὸν ψίαθον λέγει αὐτῷ· Τοῦτο οὐδὲν σε ὠφελεῖ.

Καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· Τρεῖς λογισμοὶ ὀχλοῦσί μοι· ἢ τὸ πελάζεσθαι ἐν τῇ ἐρήμῳ ἢ ἵνα ἀπέλθω ἐπὶ ξενιτείαν, ὅπου οὐδεὶς με γινώσκει, ἢ ἵνα ἐγκλείσω ἐμαντὸν εἰς κελλίον καὶ μηδενὶ ἀπαντῶ διὰ δύο ἐσθίων. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς· Οὐδὲν τούτων συμφέρει σοι ποιῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον κάθου εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ἔσθιε μικρὸν καθ' ἡμέραν καὶ ἔχε διὰ παντὸς τὸν λόγον τοῦ τελώνου ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ δύνασαι σωθῆναι.

10. Θρύα: Εἶδος φυτῶν πού εὐδοκιμεῖ σέ θαλτώδεις τόπους καὶ τὰ ὅποια οἱ μοναχοὶ τὰ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ πλέξιμο καλαθίων (κοινῶς: δοῦρλα).

11. Μὲ ἀσκητικὴ ἔννοια.

ἀδβᾶς Ἀρσένιος κοντά στοὺς Πατέρες μου, ἔμεινα καὶ ἐγὼ μαζί μέ τόν ἀδβᾶ Ἀγάθωνα. Ὁ ἀδβᾶς Ἀγάθων λοιπόν ἀγαποῦσε τόν ἀδβᾶ Ἀλέξανδρο, ἐπειδὴ ἦταν ἀσκητικός καὶ πράος. Συνέβη κάποια φορὰ ὅλοι οἱ μαθητὲς του νά πλένουν στὸν ποταμό τὰ θρύα¹⁰. Καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀλέξανδρος ἔπλενε ἡρεμα.

Οἱ ὑπόλοιποι ἀδελφοὶ εἶπαν στὸν Γέροντα· Ὁ ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος δὲν κάνει τίποτε. Καὶ θέλοντας νά τοὺς ἀναπαύσει τὸν λογισμό, τοῦ λέει· Ἀδελφέ Ἀλέξανδρε, πλύνε τα καλά, γιατί θά γίνουν λινάρια. Λυπήθηκε ὁ Ἀλέξανδρος σάν τ' ἄκουσε ἀλλὰ κατόπιν τὸν παρηγόρησε ὁ Γέροντας μέ τοῦτα τὰ λόγια· Μήπως ἐγὼ δὲν ἤξερα ὅτι κάνεις καλά τῇ δουλειᾷ σου; Ἀλλὰ σοῦ τό 'πα αὐτό χάριν τῶν ἀδελφῶν, γιὰ νά τοὺς θεραπεύσω τὸν λογισμό μέ τῇ δικῇ σου ὑπακοῇ, ἀδελφέ».

21. Διηγῆθηκε κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὅτι ὑπῆρχε ἓνας Γέροντας ἐργατικός στά Κελλία πού φοροῦσε ψάθα. Ξεκίνησε λοιπόν καὶ πῆγε στὸν ἀδβᾶ Ἀμμωνᾶ*. Ὅταν τὸν εἶδε ὁ Γέροντας ντυμένο μέ τό ψαθί, τοῦ λέει· «Αὐτό δὲν σέ ὠφελεῖ καθόλου».

Ἐκεῖνος τοῦ ἔθεσε τό ἐξῆς θέμα· «Μέ ἐνοχλοῦν — εἶπε— τρεῖς λογισμοί· ἢ νά πάω στήν ἐρημο ἢ νά ξενιτευθῶ σέ τόπο πού κανεῖς δὲν μέ ξέρει ἢ νά ζήσω ἐγκλειστος στό κελί καὶ νά μή συναντιέμαι μέ κανέναν, τρώγοντας κάθε δύο μέρες». Καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς τοῦ ἀποκρίθηκε· «Τίποτε ἀπ' αὐτά δὲν σοῦ συμφέρει νά κάνεις. Προτιμότερο εἶναι νά μείνεις στό κελί σου¹¹, νά τρῶς ἀπὸ λίγο κάθε μέρα καὶ νά ἔχεις πάντοτε τὸν λόγο τοῦ τελώνη¹² στήν καρδιά σου. Ἔτσι μπορεῖς νά σωθεῖς».

12. Λουκ. 18, 13.

22. Παρέβαλόν ποτε τρεῖς Γέροντες τῷ ἀδβᾶ Ἀχιλλᾶ καὶ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν εἶχε φήμην κακὴν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ εἷς τῶν Γερόντων· Ἀδβᾶ, ποιήσον μοι μίαν σαγήνην. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐ ποιῶ. Καὶ ὁ ἄλλος εἶπε· Ποίησον ἀγάπην, ἵνα ἔχωμέν σου μνημόσυνον εἰς τὴν μονήν, ποιήσον ἡμῖν μίαν σαγήνην. Ὁ δὲ ἔφη· Οὐ σχολάζω. Λέγει αὐτῷ ὁ ἄλλος, ὁ ἔχων τὴν κακὴν φήμην· Ἐμοὶ ποιήσον μίαν σαγήνην, ἵνα ἔχω ἐκ τῶν χειρῶν σου, ἀδβᾶ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εὐθέως εἶπεν αὐτῷ· Ἐγὼ σοι ποιήσω. Καὶ εἶπον αὐτῷ κατ' ἰδίαν οἱ δύο Γέροντες· Πῶς ἡμεῖς παρεκαλέσαμεν σε καὶ οὐκ ἠθέλησας ἡμῖν ποιῆσαι καὶ τούτῳ εἶπες· Ἐγὼ σοι ποιήσω; Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· Εἶπον ὑμῖν οὐ ποιῶ, καὶ οὐκ ἐλυπήθητε, ὥς μὴ σχολάζοντός μου. Τούτῳ δὲ ἐὰν μὴ ποιήσω, ἐρεῖ ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας μου ἀκούων ὁ Γέρων οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι καὶ εὐθύς κόπτομεν τὸ σχοινίον. Διήγειρα οὖν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ τῇ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος.

23. Ἐλεγεν ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης ὅτι· Παρέβαλον ἐγὼ καὶ ὁ ἀδβᾶς Βιτίμιος τῷ ἀδβᾶ Ἀχιλλᾶ καὶ ἠκούσαμεν αὐτοῦ μελετῶντος τὸν λόγον τοῦτον· Μὴ φοβοῦ, Ἰακώβ, καταβῆναι εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἐπὶ πολὺ ἔμεινε μελετῶν τὸν λόγον τοῦτον. Καὶ ὥς ἐκρούσαμεν, ἤνοιξεν ἡμῖν καὶ ἐπηρώτησε· Πόθεν ἐστέ; Καὶ φοδηθέντες εἰπεῖν ἐκ τῶν Κελλίων, εἶπομεν· Ἐκ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας· καὶ λέγει· Τί ὑμῖν ποιήσω, ὅτι ἀπὸ μήκοθεν ἐστε. Καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς καὶ εὔρομεν αὐτὸν ἐργασάμενον τὴν νύκτα πολλὴν σειρὰν καὶ ἠρωτήσαμεν αὐτὸν εἰπεῖν ἡμῖν λόγον καὶ εἶπεν· Ἐγὼ ἀπὸ ὧς ἔως ἄρτι ἔπλεξα εἴκοσι ὀργυῖας καὶ φύσει οὐ χρήζω αὐτάς· ἀλλὰ μήποτε ἀγανακτήσῃ ὁ

13. Πρβλ. Β' Κορ. 2, 7.

22. Κάποτε τρεῖς Γέροντες πῆγαν στὸν ἀδβᾶ Ἀχιλλᾶ* καὶ ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς εἶχε κακὴ φήμη. Εἶπε λοιπὸν ὁ ἓνας ἀπὸ τούτους Γέροντες· «Ἀδβᾶ, φτιάξε μου ἓνα δίχτυ». Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Δέν μπορῶ νά τό κάνω». Καὶ ὁ δεύτερος εἶπε· «Κάνε ἀγάπη, γιὰ νά σέ θυμόμαστε στή μονή· κάνε μας ἓνα δίχτυ». «Δέν εὐκαιρῶ» τοῦ ἀπάντησε. Τοῦ λέει ὁ τρίτος, πού εἶχε τὴν κακὴ φήμη· «Κάνε γιὰ μένα ἓνα δίχτυ, ἀδβᾶ, νά τό ἔχω ἀπὸ τὰ χέρια σου». Κι ἐκεῖνος ἀμέσως ἀποκριθῆκε καὶ τοῦ εἶπε· «Ἐγὼ θά σοῦ φτιάξω».

Λίγο ἀργότερα τὸν ρώτησαν οἱ δύο Γέροντες ἰδιαίτερα· «Πῶς ἡμεῖς σέ παρακαλέσαμε καὶ δέν θέλησες νά μᾶς τό φτιάξεις, ἐνῶ σ' αὐτόν εἶπες, ἐγὼ θά σοῦ τό φτιάξω»; Κι ὁ Γέροντας τούτους ἐξήγησε· «Σ' ἐσᾶς εἶπα ὅτι δέν θά τό κάνω καὶ δέν κακοκαρδιστήκατε, γιατί δέν εὐκαιρῶ. Σ' αὐτόν ἐὰν δέν τοῦ κάνω, θά πεῖ· Ἄκουσε ὁ Γέροντας ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλός καὶ γι' αὐτό δέν θέλησε νά τό κάνει. Καὶ ἀμέσως κόβουμε τό σχοινί. Ἐνθάρρυνα λοιπὸν τὴν ψυχὴ του γιὰ νά μὴ τὸν καταπιεῖ ἡ λύπη, ἔτσι ὅπως εἶναι¹³».

23. Ἐλεγε ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης· «Πῆγα μαζί μέ τὸν ἀδβᾶ Βιτίμιο στὸν ἀδβᾶ Ἀχιλλᾶ καὶ τὸν ἀκούσαμε πού μελετοῦσε τό ρητό· Μὴ φοβᾶσαι, Ἰακώβ, νά κατεβεῖς στὴν Αἴγυπτο¹⁴. Καὶ ἔκανε πολλὴ ὥρα μελετώντας το. Ὅταν χτυπήσαμε, μᾶς ἄνοιξε καὶ ρώτησε· Ἀπὸ ποῦ εἶστε; Διστάσαμε νά ποῦμε ἀπὸ τὰ Κελλία καὶ εἶπαμε ἀπὸ τό ὄρος τῆς Νιτρίας. Τί νά σᾶς κάνω —εἶπε— ἀφοῦ εἶστε ἀπὸ μακριά; Καὶ μᾶς ἔβαλε μέσα καὶ εἶδαμε τὴ δουλειά πού ἔκανε τὴ νύκτα, μιὰ μεγάλη πλεξούδα. Τὸν παρακαλέσαμε νά μᾶς πεῖ κάποιον λόγο, καὶ μᾶς εἶπε· Ἐγὼ ἀπὸ βραδύς ὥς αὕτὴ τὴν ὥρα ἔπλεξα εἴκοσι ὀργυῖες, καὶ φυσικά δέν τίς χρειάζομαι. Ἀλλὰ μὴ τυχόν ἀγα-

14. Γέν. 46, 3.

Θεός καὶ ἐγκαλέσῃ μοι λέγων· Διὰ τί δυνάμενος ἐργάσασθαι οὐκ εἰργάσω; Διὰ τοῦτο κοπιῶ καὶ ποιῶ ὅλην τὴν δύναμίν μου. Καὶ ὠφεληθέντες ἀνεχωρήσαμεν.

24. Ἐλεγον διὰ τὸν ἀβδᾶν Ἀμμώην ὅτι ἐποίησε πενήντα ἀρτάβας σίτον ποτὲ πρὸς χρείαν αὐτοῦ καὶ ἔβαλεν εἰς τὸν ἥλιον. Καὶ πρὶν ξηρανθῆναι αὐτὸν καλῶς, εἶδε πρᾶγμα ἐν τῷ τόπῳ μὴ ὠφελοῦν αὐτὸν καὶ λέγει τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ· Ἀγωμεν ἔνθεν. Οἱ δὲ σφόδρα ἐλυπήθησαν. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς λυπουμενούς λέγει αὐτοῖς· Λυπεῖσθε διὰ τὸν ἄρτον; Ἀληθῶς οἶδα ἐγὼ τινὰς φυγόντας καὶ ἐάσαντας κεκονιαμένας τὰς θυρίδας μετὰ διβλίων μεμβρανῶν οὐδὲ κλείσαντας τὰς θυρίδας· ἀλλὰ ἀπῆλθον ἀνεωγμένας καταλιπόντες αὐτάς.

25. Ἐλεγον περὶ τινος Γέροντος ὅτι ἐποίησε πενήντα ἔτη μήτε ἄρτον ἐσθίων μήτε ὕδωρ πίνων ταχύ. Καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἀπέκτεινα τὴν πορνείαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν κενοδοξίαν.

Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ ἀκούσας τὸν λόγον, ὃν εἶπεν ὁ Γέρων, καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας τὸν λόγον τοῦτον; Καὶ λέγει· Ναί. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ· Ἰδοὺ, εἰσέρχῃ εἰς τὸ κελλίον σου καὶ εὕρισκεις εἰς τὸ ψιάθιον σου γυναῖκα κοιμωμένην· δύνασαι λογίσασθαι ὅτι οὐκ ἔστι γυνή; Λέγει· Οὐ· ἀλλὰ πολεμῷ τῷ λογισμῷ μὴ ἄψασθαι αὐτῆς. Λέγει οὖν ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ· Ἰδοὺ οὐκ ἀπέκτεινας, ἀλλὰ ζῇ τὸ πάθος, δέδεται δέ. Πάλιν, ὡς περιπατεῖς, βλέπεις λίθον καὶ ὄστρακον, μέσον δὲ τούτων χρυσόν· δύναται ἡ διάνοιά

15. Ἀρτάβη: μέτρο χωρητικότητος περσικὸ (ὑπάρχει καὶ αἰγυπτιακὸ) ποὺ ἰσοῦται μ' ἓνα μέδιμνο, δηλαδή 45 κιλά περίπου.

νακτῆσαι ὁ Θεός ἐναντίον μου καὶ μέ κατακρίνει λέγοντας· Γιατί, ἐνῷ εἶχες δυνάμεις νὰ δουλέψεις κι ἄλλο, δέν δούλεψες; Γι' αὐτὸ κοπιᾶζω καὶ βάζω ὅλη μου τὴν δύναμη. Μετὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἀναχωρήσαμε ὠφελημένοι».

24. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀβδᾶ Ἀμμώη ὅτι κάποτε ἔκανε πενήντα ἀρτάβες¹⁵ σιτάρη γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ καὶ τὸ ἔβαλε στὸν ἥλιο. Ἀλλὰ πρὶν ξηραθεῖ ἀκόμη καλὰ, παρατήρησε κάτι στὸν τόπο αὐτὸν ποὺ δέν τὸν ὠφελοῦσε. Καὶ εἶπε στοὺς ὑποτακτικούς του: «Ἄς φύγουμε ἀπὸ 'δῶ» κι ἐκεῖνοι πολὺ λυπήθηκαν. Βλέποντάς τους λυπημένους, τοὺς λέει: «Λυπᾶσθε γιὰ τὸ ψωμί; Σᾶς διαβεβαιώνω ὅτι γνωρίζω ἐγὼ κάποιους ποὺ ἔφυγαν καὶ ἄφησαν ἀσβεστωμένες τὶς κόγχες, γεμάτες διβλία ἀπὸ μεμβράνη, καὶ οὔτε τὶς κάλυψαν, ἀλλὰ ἔφυγαν ἐγκαταλείποντάς τες ἀνοικτές».

25. Διηγοῦνταν γιὰ κάποιον Γέροντα ὅτι πενήντα χρόνια πέρασε χωρὶς νὰ τρώει ψωμί οὔτε ἔπινε συχνά νερό. Καὶ ἔλεγε: «Φόνευσά τὴν πορνεία, τὴ φιλαργυρία καὶ τὴν κενοδοξία».

Σὺν ἄκουσε ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ τὸν λόγο ποὺ εἶπε ὁ Γέροντας, πῆγε, τὸν βρῆκε καὶ τοῦ λέει: «Ἐσύ εἶπες τὸν λόγο αὐτόν;» «Ναί» τοῦ ἀπαντᾷ. «Ἄς ποῦμε —συνεχίζει ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ— μπαίνεις στὸ κελί σου καὶ βρῖσκεις πάνω στὸ ψαθί σου μιά γυναῖκα νὰ κοιμᾶται μπορεῖς νὰ πεῖς μέ τὸν νοῦ σου ὅτι δέν εἶναι γυναῖκα;» «Ὁχι —ἀποκρίνεται— ἀλλὰ πολεμῷ τὸν λογισμό μου νὰ μὴν τὴν ἀγγίξω». Λέει τότε ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ: «Νὰ ποὺ δέν τὸ φόνευσες τὸ πάθος· ζεῖ, ἀλλὰ εἶναι δεμένο».

Ἐπίσης, καθὼς περπατᾷς βλέπεις λιθάρια καὶ ὄστρακα καὶ ἀνάμεσά τους χρυσάφι. Μπορεῖς νὰ πεῖς μέ τὸ μυαλό

σου λογίσασθαι τοῦτον ὥσπερ ταῦτα; Λέγει· Οὐχί· ἀλλὰ πολεμῶ τῷ λογισμῷ μὴ λαβεῖν αὐτόν. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ἴδου ζῆ, ἀλλὰ δέδεται. Λέγει πάλιν ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ· Ἴδου ἀκούεις περὶ δύο ἀδελφῶν ὅτι ὁ μὲν εἰς ἀγαπᾷ σε, ὁ δὲ ἄλλος μισεῖ σε καὶ κακολογεῖ σε· ἐὰν οὖν ἔλθωσι πρὸς σέ, τοὺς δύο ἐξ ἴσου ἔχεις; Λέγει· Οὐχί· ἀλλὰ πολεμῶ τῷ λογισμῷ ἀγαθοποιῆσαι τῷ μισοῦντί με ὡς τῷ ἀγαπῶντί με. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ· Ὡστε ζῶσι τὰ πάθη, μόνον δὲ δεσμοῦνται ὑπὸ τῶν ἀγίων.

26. Ἐλεγε περὶ τίνος τῶν Πατέρων ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ ὅτι γραφεὺς ἦν καὶ οὐκ ἤσθιεν ἄρτον. Ἦλθεν οὖν ἀδελφὸς παρακαλῶν αὐτὸν γράψαι αὐτῷ βιβλίον. Ὁ οὖν Γέρων ἔχων τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὴν θεωρίαν ἔγραψε παρὰ στίχον καὶ οὐκ ἔστιξεν. Ὁ δὲ ἀδελφὸς λαβὼν καὶ θέλων στίξαι εὗρε παρὰ λόγους καὶ λέγει τῷ Γέροντι· Παρὰ στίχον ἐστίν, ἀδβᾶ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὑπαγε, πρῶτον ποιήσον τὰ γεγραμμένα καὶ τότε ἔρρη καὶ γράφω σοι καὶ τὴν λοιπάδα.

27. Ἡρώτησέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Ἀγάθων τὸν ἀδβᾶν Ἀλώνιον· Πῶς θέλω κρατῆσαι τῆς γλώσσης μου, ἵνα μὴ λαλῇ ψεῦδος; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἀλώνιος· Ἐὰν μὴ ψεύδῃ, πολλὰς ἁμαρτίας μέλλεις ποιεῖν. Ὁ δὲ εἶπε· Πῶς; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἴδου δύο ἄνθρωποι ἐπὶ σοῦ φόνον ἐποίησαν· καὶ ὁ εἰς ἔφυγεν εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ἰδού ὁ ἄρχων ζητεῖ αὐτόν καὶ ἐρωτᾷ σε λέ-

σου ὅτι καὶ τὸ χρυσάφι εἶναι ὅ,τι οἱ πέτρες καὶ τὰ ὄστρακα;» «Ὅχι — ἀποκρίνεται — ἀλλὰ πολεμῶ τὸν λογισμό μου νά μὴν τὸ πάρω». «Νά πού ζεῖ τὸ πάθος, ἀλλὰ εἶναι δεμένο» λέει ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ καὶ ἀναφέρει ἄλλο παράδειγμα: «Ἀκούς γιὰ δύο ἀδελφούς ὅτι ὁ ἓνας σέ ἀγαπᾷ καὶ ὁ ἄλλος σέ μισεῖ καὶ σέ κακολογεῖ. Ἐὰν ἔρθουν καὶ σέ βροῦν, θά ἔχεις καὶ τοὺς δύο στήν ἴδια μοίρα;» Λέει· «Ὅχι, ἀλλὰ θά πολεμήσω μέ τὸν λογισμό, ὥστε νά κάνω τὸ καλὸ σ' αὐτόν πού μέ μισεῖ, ὅπως καὶ σ' ἐκείνον πού μέ ἀγαπᾷ». «Ἐπομένως — τοῦ λέει ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ — τὰ πάθη ζοῦν, ἀλλὰ δένονται μέ δεσμὰ ἀπὸ τοὺς ἀγίους».

26. Ἐλεγε γιὰ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ ὅτι ἦταν ἀντιγραφέας καὶ δέν ἔτρωγε ψωμί. Πῆγε λοιπὸν κάποιος ἀδελφός καὶ τὸν παρακάλεσε νά τοῦ ἀντιγράψῃ ἓνα βιβλίον. Ὁ Γέροντας ὁμοῦς καθὼς ὁ νοῦς του ἦταν δοσμένος σέ πνευματικὴ θεωρία¹⁶, ἔγραψε τὸ κείμενο παραλείποντας σειρές καὶ δέν ἔβαλε καὶ στίξη. Ὁ ἀδελφός πού ἔκανε τὴν παραγγελία, τὸ πῆρε καὶ θέλοντας νά δάλει στίξη, εἶδε ὅτι ἔλειπαν φράσεις ἀπ' τὸ κείμενο καὶ εἶπε στὸν Γέροντα: «Ἀδβᾶ, λείπουν σειρές». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει: «Πήγαινε, ἐφάρμοσε πρῶτα αὐτὰ πού γράφθηκαν καὶ τότε ἔλα καὶ σοῦ γράφω καὶ τὰ ὑπόλοιπα».

27. Κάποτε ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Ἀγάθων τὸν ἀδβᾶ Ἀλώνιο*: «Πῶς θά μπορέσω νά κυριαρχήσω στή γλώσσα μου, ὥστε νά μὴν πεῖ ποτέ τὸ ψέμα;» Καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀλώνιος ἀπαντᾷ: «Ἐὰν βάλεις τὸν ὄρο νά μὴν πεῖς ψέμα, θά κινδυνεύσεις πολλές ἁμαρτίες νά κάνεις». «Πῶς;» ρωτᾷ ἐκεῖνος. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει: «Ἄς ὑποθέσουμε, δύο ἄνθρωποι ἔκαναν φόνον μπροστά σου καὶ ὁ ἓνας κατέφυγε στοῦ κελί σου. Καί, νά, ὁ ἄρχοντας τὸν ἀναζητεῖ καὶ σέ ρωτᾷ: Εἶδες νά γίνεται κανένας

16. Θεωρία: βλ. ὑποσημ. 1156 σελ. 162.

γων· Ἐπὶ σοῦ φόνος γέγονεν; Ἐὰν μὴ ψεύσῃ, παραδίδως τὸν ἄνθρωπον εἰς θάνατον. Μᾶλλον ἄφες αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ χωρὶς δεσμῶν. Αὐτὸς γὰρ οἶδε τὰ πάντα.

28. Ἔλεγον περὶ τινος Γέροντος εἰς τὴν Θηβαῖδα Ἀντιανοῦ ὅτι πολλὰς πολιτείας ἐποίησεν ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ ἡσθένησε καὶ ἐτυφλώθη. Καὶ πολλὴν παράκλησιν οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ ἐποιοῦν καὶ ἔβαλλον εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. Καὶ ἠρώτησαν τὸν ἀδβᾶν Αἰὼ περὶ τούτου, τί γίνεται διὰ τὴν πολλὴν παράκλησιν ταύτην. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Λέγω ὑμῖν ὅτι, ἐὰν ἡ καρδιά αὐτοῦ θέλῃ καὶ συγκαταβαίῃ ἡδέως, ἐὰν φάγῃ ἐν φοινίκιν, ὁ Θεὸς αἶρει αὐτὸ ἐκ τῶν κόπων αὐτοῦ· ἐὰν δὲ μὴ συγκαταβαίῃ, ἀλλὰ μὴ θέλων λαμβάνῃ, ὁ Θεὸς τηρεῖ τὸν κόπον αὐτοῦ σῶον, ὅτι μὴ θέλων διάζεται· κἀκεῖνοι τὸν μισθὸν ἔχουσι.

29. Κατελείφθη ποτὲ τῷ ἀδβᾶ Γελασίῳ παρὰ Γέροντός τινος, καὶ αὐτοῦ περὶ τὴν Νικόπολιν τὴν οἰκῆσιν ἔχοντος, κελίον καὶ τὸ περὶ αὐτὸ χωρίον. Γεωργὸς δὲ τις Βακάτου τοῦ τότε πρωτεύοντος τῆς Νικοπόλεως τῆς κατὰ Παλαιστίνην, συγγενῆς ὢν τοῦ κοιμηθέντος Γέροντος, προσελθὼν τῷ αὐτῷ Βακάτῃ ἡξίου λαβεῖν τὸ αὐτὸ χωρίον ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ νόμου εἰς αὐτὸν ἔλθειν ὀφείλοντος. Ὁ δὲ (Βακάτης), δραγάτης γὰρ ἦν αὐτοῦ, χειρὶ τὸ χωρίον λαβεῖν ἐπειρᾶτο παρὰ τοῦ ἀδβᾶ Γε-

17. Θηβαῖδα: βλ. ὑπόσημ. 5 σελ. 24.

φόνος; Ἐὰν δὲν χρησιμοποιοῦσιν ψέμα, παραδίνεις τὸν ἄνθρωπο σὲ θάνατο. Προτιμότερο εἶναι νὰ ἀφήσεις τὴ γλῶσσα σου χωρὶς δέσμευση ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Γιατί Αὐτὸς γνωρίζει τὰ πάντα».

28. Ἔλεγον γιὰ κάποιον Γέροντα στὴ Θηβαῖδα¹⁷, τὸν Ἀντιανό, ὅτι πολλὰς καὶ διάφορες ἀσκήσεις ἔκανε στὴ νεότητά του καὶ στὰ γηρατειά του ἀρρώστησε καὶ τυφλώθηκε. Οἱ ἀδελφοὶ ἐξαιτίας τῆς ἀρρώστιας του τοῦ ἄκαναν πολλὰ φαγητά καὶ τὸν ταΐζαν.

Ρώτησαν λοιπὸν τὸν ἀδβᾶ Αἰὼ, ποῖο θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα γι' αὐτόν καθὼς τοῦ προσφέρουν αὐτὴ τὴν παρηγοριά μέ τὰ πολλὰ φαγητά; Καὶ τοὺς λέει: «Ἐγὼ πιστεύω ὅτι καὶ ἓνα χουρμά νὰ φάει, γιατί τὸ ζητάει ἡ καρδιά του καὶ συγκαταβαίνει μέ εὐχαρίστηση, τὸ ἀφαιρεῖ ὁ Θεὸς αὐτὸ ἀπὸ τοὺς κόπους του. Ἄν ὅμως δὲν συγκατατίθεται, ἀλλὰ τὸ παίρνει χωρὶς νὰ τὸ θέλει, ὁ Θεὸς διατηρεῖ τὸν κόπο του ἀκέραιο, γιατί, ἐνῶ δὲν τὸ θέλει, ἀναγκάζεται. Καὶ ἐκεῖνοι θὰ πάρουν τὸν μισθὸ τους».

29. Κάποτε στὸν ἀδβᾶ Γελασίῳ* ἄφησε κληρονομιά ἓνας Γέροντας, πού κατοικοῦσε κι αὐτὸς κοντὰ στὴ Νικόπολη, τὸ κελί του καὶ τὸ γύρω ἀπ' αὐτὸ κτῆμα. Ἕνας γεωργὸς τοῦ τότε πρὸύχοντα τῆς Νικόπολης τῆς Παλαιστίνης¹⁸, τοῦ Βακάτη, συγγενῆς τοῦ κεκοιμημένου Γέροντα, παρουσιάσθηκε στὸν ἴδιο τὸν Βακάτη καὶ πρόβαλε τὴν ἀξίωση νὰ πάρει τὸ παραπάνω κτῆμα, γιατί τάχα ἔπρεπε σύμφωνα μέ τὸν νόμο νὰ περιέλθει σ' αὐτόν. Καὶ ὁ Βακάτης, καθὼς τὸν εἶχε ἐπιστάτη στὰ κτῆματά του, ἐπεχείρησε διὰ τῆς βίας νὰ πάρει τὸ κτῆμα ἀπὸ τὸν ἀδβᾶ Γελασίῳ. Ἀλλὰ ὁ ἀδβᾶς Γελασίῳ,

18. Νικόπολις Παλαιστίνης: Παλαιὰ Ἑμμαούς.

λασίον. Μὴ θέλων δὲ κελλίον μοναχικὸν παραδοῦναι κοσμικῶ ὁ αὐτὸς ἀδδᾶς Γελάσιος οὐ παρεχώρησεν.

Παρατηρησάμενος δὲ ὁ Βακάτης τὰ ζῶα τοῦ ἀδδᾶ Γελασίου μεταφέροντα τὰς ἐλαίας τοῦ καταλειφθέντος αὐτῷ χωρίου, διαίως ἀποσπάσας αὐτὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τὰς ἐλαίας λαθὼν, μόλις μετὰ ἀτιμίας ἀπέλυσε τὰ ζῶα μετὰ τῶν κτηνιτῶν αὐτῶν. Ὁ δὲ μακάριος Γέρων τοῦ μὲν καρποῦ οὐδ' ὅλως ἀντεποιήθη, τῆς δὲ δεσποτείας τοῦ χωρίου οὐ παρεχώρησε διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.

Ὑφ' ὧν ἐξ αὐθαδείας ὁ Βακάτης, χρειῶν καὶ ἄλλων ἐλκουσῶν αὐτόν, φιλόδικος γὰρ ἦν, ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ὁρμᾷ, πεζῇ τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος.

Γενόμενος δὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, τότε ὡς μεγάλου φωστῆρος λάμπωντος τοῦ ἁγίου Συμεῶν, τὰ κατ' αὐτὸν ἀκούσας, ὑπὲρ ἄνθρωπον γὰρ ἦν, ἐπεθύμησεν ὡς Χριστιανὸς τὸν ἅγιον θεάσασθαι. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ στύλου ὁ ἅγιος Συμεὼν εὐθὺς εἰσελθόντα εἰς τὸ μοναστήριον ἠρώτησε· Πόθεν εἰ καὶ ποῦ πορεύῃ; Ὁ δὲ φησιν· Ἀπὸ Παλαιστίνης εἰμὶ καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπάγω. Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· Καὶ τίνος χάριν; Λέγει αὐτῷ ὁ Βακάτης· Διὰ χρειᾶς πολλὰς καὶ ἐλπίζω δι' εὐχῶν τῆς ἁγιωσύνης σου ἐπαναλῦσαι καὶ προσκυνῆσαι τὰ ἁγία σου ἔχνη. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος Συμεὼν· Οὐ θέλεις, ἀνέλπιστα τῶν ἀνθρώπων, εἰπεῖν ὅτι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ

19. Πεζῇ: (ἐνν. ὁδῷ) δηλαδή διὰ ξηρᾶς καὶ ὄχι ἀπαραιτήτως διὰ τῶν ἰδίων ποδῶν. Πιθανότατα στήν περίπτωση αὐτὴ νὰ ἔγινε τὸ ταξειίδι μὲ λεκτικίον, εἶδος φορητοῦ θρόνου, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιοῦνταν ἀπὸ ὑψηλὰ ἱστάμενα πρόσωπα καὶ τὸ μετέφεραν δούλοι καὶ ὄχι ζῶα. Ἄλλωστε στή συνέχεια τῆς διηγήσεως, κατὰ τὴν ἐπιστροφή του, ἀναφέρεται χρῆση λεκτικίου. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 232 ὑπόσημ. 81.

20. Πρόκειται γιὰ τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸν Στυλίτη, μεγάλο ἀσκητὴ καὶ θαυματουργό ἅγιο. Καταγόμενος ἀπὸ τὴν πόλιν Σισιάν ἀσκήτευσε στήν περιοχή αὐτῇ, στὰ ὄρια Συρίας καὶ Κιλικίας, κατὰ τὸν 5ο αἰ. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται

μὴ θέλοντας νὰ παραδώσει σέ κοσμικό ἓνα κελί πού ἀνῆκε σέ μοναχό, δέν τό παραχώρησε.

Παραφύλαξε λοιπόν ὁ Βακάτης καὶ βλέποντας τὰ ζῶα τοῦ ἀδδᾶ Γελασίου νὰ μεταφέρουν τίς ἐλιές ἀπὸ τὸ χωράφι, πού τοῦ εἶχε παραχωρηθεῖ ἀπὸ τὸν κεκοιμημένο, τὰ ἀπέσπασε διὰ τῆς βίας καὶ τὰ ὁδήγησε στό σπίτι του, ὅπου πῆρε τίς ἐλιές, καί, ἀφοῦ κακοφέρθηκε στοὺς ἀγωγιάτες, μετὰ δυσκολίας τοὺς ἄφησε νὰ φύγουν μέ τὰ ζῶα. Καί ὁ μακάριος Γέροντας τὸν καρπὸ δέν τὸν διεκδίκησε καθόλου, ἀλλὰ τὴν κυριότητα τοῦ χωραφιοῦ δέν τὴν παραχώρησε γιὰ τὸν λόγο πού ἀναφέραμε.

Μετά ἀπ' αὐτὰ ὁ Βακάτης παρακινούμενος ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία του — ἂν καὶ τὸν εἴλκυαν καὶ ἄλλοι λόγοι, γιατί ἦταν φιλόδικος — ξεκινᾷ ἀποφασιστικὸς νὰ πάει στήν Κωνσταντινούπολη πεζῇ¹⁹, (γιὰ νὰ κανονίσει τὴν ὑπόθεση τοῦ κτήματος).

Ὅταν ἔφθασε στήν Ἀντιόχεια — ἦταν τότε πού σάν μεγάλο φωτεινὸ ἀστέρι ἔλαμπε στὸν τόπο αὐτό ὁ ἅγιος Συμεὼν²⁰ — ἄκουσε τὰ σχετικά μ' αὐτόν, τὰ ὁποῖα βέβαια ἦταν ὑπεράνθρωπα, καὶ θέλησε ὡς Χριστιανὸς νὰ δεῖ τὸν ἅγιο. Ὅταν λοιπόν τὸν εἶδε πάνω ἀπὸ τὸν στυλὸ ὁ ἅγιος Συμεὼν νὰ μπαίνει στό μοναστήρι, τὸν ρώτησε ἀμέσως: «Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις;» Κι ἐκεῖνος εἶπε: «Ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη εἰμαι καὶ πάω στήν Κωνσταντινούπολη». «Καὶ γιὰ ποιὸν λόγο;» συνέχισε ὁ ἅγιος. «Γιὰ πολλές ὑποθέσεις — ἀπάντησε — καὶ ἐλπίζω μέ τίς εὐχές τῆς ἁγιωσύνης σου νὰ ἐπιστρέψω καὶ νὰ προσκυνήσω τὰ ἁγία πόδια σου». Καὶ ὁ ἅγιος Συμεὼν τοῦ λέει: «Ἀνθρωπέ μου, πού ἔχει χαθεῖ γιὰ σένα κάθε ἐλπίδα, δέν θέλεις νὰ ὁμολογήσεις: πηγαίνω ἐναν-

τὴν 1η Σεπτεμβρίου. Τὸν βίο του καὶ τὰ θαύματά του μᾶς τὰ διασώζει ὁ Θεοδώρητος Κύρου στὴ *Φιλόθεο ἱστορία* του (PG 82, 1464 κ.έ.).

Ἀπό τή ζωή τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στυλῖτη

ἀνέρχομαι· ἀλλ' οὐκ εὐδοά σοί ἐστιν, οὔτε ὄψη ἔτι τὸν οἶκόν σου. Ἐὰν οὖν πείθῃ τῇ συμβουλία μου, ἐντεῦθεν ἤδη πρὸς αὐτὸν ὁρμᾶς καὶ μετανοεῖς αὐτῶ, εἴ γε ἐν τοῖς ζῶσιν ὦν καταλάβῃς τὸν τόπον. Εὐθέως οὖν ληφθεὶς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων ἐν λεκτικίῳ βληθεὶς ἠπείγετο κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Συμεὼν καταλαβεῖν τὴν χώραν καὶ μετανοῆσαι τῷ ἀββᾷ Γελασίῳ. Ἀλλὰ φθάσας τὴν Βηρυτὸν ἐτελεύτησε, μὴ θεασάμενος τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ ἁγίου. Ταῦτα ὁ υἱός, Βακάτης καὶ αὐτὸς λεγόμενος, μετὰ τὴν τελευτήν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλοῖς καὶ ἀξιόπιστοις ἀνδράσι διηγῆσατο.

Μικρογραφίες ἀπὸ τὸν κώδικα 14 τῆς Ἱ. Μ. Ἐσφιγμένου (11ος αἰ.)

τίον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ! Δέν θά εὐδοωθεῖ λοιπόν τό ταξίδι σου καὶ δέν θά ξαναδεῖς τό σπίτι σου. Ἄν θέλεις νά μ' ἀκούσεις, τρέξε αὐτὴ τὴ στιγμή πίσω σ' αὐτόν καὶ βάλε του μετάνοια, ἄν βέβαια προλάβεις ζωντανός νά φθάσεις». Ἀλλὰ ἀμέσως τὸν ἔπιασε πυρετός· τὸν ἔβαλαν οἱ σύντροφοί του σέ λεκτίκιο (ἀρχοντικό φορεῖο) καὶ διαζόταν σύμφωνα μ' αὐτά πού εἶπε ὁ ἅγιος Συμεὼν νά γυρίσει στὸν τόπο του καὶ νά βάλει μετάνοια στὸν ἀββᾶ Γελάσιο. Ἀλλὰ μόλις ἔφθασε στή Βηρυτό, πέθανε, χωρὶς ν' ἀντικρύσει τό σπίτι του, ὅπως προφήτευσε ὁ ἅγιος.

Αὐτὰ ὁ γιός του, πού κι αὐτός ὀνομαζόταν Βακάτης, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του τά διηγῆθηκε σέ πολλοὺς ἀξιόπιστους ἀνθρώπους.

30. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀβδᾶ Γελασίου ὅτι πολλάκις ἐνοχληθεὶς ὑπὸ τῶν λογισμῶν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον, μιᾷ τῶν ἡμερῶν λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Ποίησον ἀγάπην, ἀδελφέ, καὶ εἴ τι δ' ἂν ποιήσω, θάστασον καὶ μηδὲν λαλήσεις μοι τὴν ἑβδομάδα ταύτην. Καὶ λαβὼν θαῖνῃν ῥάβδον ἤρξατο περιπατεῖν εἰς τὸ αὐλίδιον αὐτοῦ καὶ κοπιάσας ἐκάθισε μικρὸν καὶ πάλιν ἀναστὰς περιεπάτει. Γενομένης δὲ ἐσπέρας λέγει τῷ λογισμῷ· Ὁ εἰς τὴν ἔρημον περιπατῶν ἄρτον οὐκ ἐσθίει ἀλλὰ θοτάνας· σὺ δὲ διὰ τὴν ἀσθενειάν σου φάγε λεπτολάχανα. Καὶ ποιήσας οὕτω πάλιν λέγει τῷ λογισμῷ· Ὁ εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ στέγην οὐ κοιμᾶται ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἄερα. Καὶ σὺ οὖν ποιήσον οὕτω· καὶ κλίνας ἑαυτὸν κοιμᾶται εἰς τὸ αὐλίδιον. Ποιήσας οὖν τρεῖς ἡμέρας καθ' ἐσπέραν ἐσθίων μικρὰς σέρρες, τὰς δὲ ἡμέρας περιπατῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ τὰς νύκτας κοιμώμενος ὑπὸ τὸν ἄερα, ἐκοπίασε καὶ ἐπιτιμήσας τῷ λογισμῷ τῷ ὀχλοῦντι αὐτῷ ἤλεγχεν αὐτὸν λέγων· Εἰ οὐ δύνασαι ποιῆσαι τὰ ἔργα τῆς ἐρήμου, κάθου εἰς τὸ κελλίον σου μεθ' ὑπομονῆς κλαίων τὰς ἁμαρτίας σου καὶ μὴ πελάζου· πανταχοῦ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμὸς βλέπει τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐδεὶς αὐτοῦ λανθάνει καὶ συνιᾷ τοὺς ἀγαθὸν ἐργαζομένους.

31. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀβδᾶ Δανιήλ ὅτι, ὅταν ἦλθον οἱ δάρδαροι εἰς Σκῆτιν, ἔφυγον οἱ Πατέρες. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Εἰ μὴ φροντίζει μου ὁ Θεός, ἵνα τί καὶ κάθημαι ὧδε; Καὶ

30. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀβδᾶ Γελάσιο²¹ ὅτι πολλές φορές τὸν ἐνόχλησαν λογισμοὶ νὰ φύγει στὴν ἔρημο. Κάποια μέρα λοιπὸν λέει στὸν ὑποτακτικό του: «Κάνε ἀγάπη, ἀδελφέ, καὶ ὅ,τι τυχόν κάνω, ὑπόμεινέ το καὶ μὴ μοῦ μιλήσεις τὴν ἑβδομάδα αὐτή». Πῆρε κατόπιν ἓνα ραβδί φοινικιάς καὶ ἄρχισε νὰ περπατάει στὴ μικρὴ του αὐλή. Κάποια στιγμή κουράσθηκε καὶ κάθισε λίγο, ἀλλὰ πάλι σηκώθηκε καὶ ἄρχισε νὰ περπατάει.

Ὅταν ἄρχισε νὰ βραδιάζει, λέει στὸν ἑαυτό του· «Αὐτὸς πού κάνει δρόμο στὴν ἔρημο, ψωμί δὲν τρώει τρώει ἄγρια χόρτα. Ἐσύ λόγῳ τῆς ἀδυναμίας σου φάγε ἀπὸ τὰ χορταρικά τοῦ κήπου». Ἐτσι ἔκανε καὶ κατόπιν εἶπε: «Αὐτὸς πού μένει στὴν ἔρημο, δὲν κοιμᾶται κάτω ἀπὸ στέγη ἀλλὰ στό ὕπαιθρο. Καὶ σὺ λοιπὸν κάνε τό ἴδιο».

Ἐγείρε καὶ κοιμήθηκε στὴν αὐλή. Ἐκανε λοιπὸν ἔτσι τρεῖς μέρες· τὴν ἡμέρα περπατοῦσε στὸν χώρο τοῦ ἀσκητηρίου, τό ἀπόγευμα ἔτρωγε λίγες πικραλίδες καὶ τὴν νύκτα κοιμόταν στό ὕπαιθρο. Ἀπέκαμε ὁμως ἀπὸ τὸν κόπο καὶ ἐπέπληξε τὸν λογισμό πού τὸν ἐνοχλοῦσε καὶ εἶπε ἐλέγχοντας τὸν ἑαυτό του: «Ἐάν δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις αὐτά πού πρέπει νὰ κάνουν οἱ ἐρημίτες, κάτσε στό κελί σου ὑπομονετικά κλαίοντας τίς ἁμαρτίες σου καὶ μὴν περιπλανιέσαι. Γιατί τό βλέμμα τοῦ Θεοῦ βλέπει παντοῦ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων καὶ κανεὶς δὲν τοῦ ξεφεύγει· γνωρίζει καλὰ αὐτοὺς πού ἐργάζονται τό καλό».

31. Ἐλεγαν σχετικά μέ τὸν ἀβδᾶ Δανιήλ ὅτι, ὅταν ἦλθαν οἱ δάρδαροι στὴ Σκήτη, οἱ Πατέρες ἔφυγαν καὶ ὁ Γέροντας εἶπε: «Ἐάν δὲν ἔχει τὴ φροντίδα μου ὁ Θεός, γιὰ ποιὸν λόγο

21. Τὸ ἀπόφθεγμα αὐτὸ ἀναφέρεται καὶ στό Z33 τοῦ Β' τόμου τοῦ Μ. Γεροντικοῦ ἀλλὰ ἐκεῖ ἀποδίδεται στὸν ἀβδᾶ Λογγίνο.

παρῆλθε διὰ τῶν βαρβάρων καὶ οὐκ εἶδον αὐτόν. Τότε λέγει πρὸς ἑαυτόν· Ἴδού ἐφρόντισέ μου ὁ Θεὸς καὶ οὐκ ἀπέθανον· ποίησον καὶ σὺ τὸ ἀνθρώπινον καὶ φύγε ὡς οἱ Πατέρες.

32. Ἐλεγε πάλιν ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ ὅτι, ὅσον τὸ σῶμα θάλλει, τοσοῦτον ἡ ψυχὴ λεπτύνεται καὶ ὅσον τὸ σῶμα λεπτύνεται, τοσοῦτον ἡ ψυχὴ θάλλει.

33. Δηγήσατο ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ ὅτι, ὅτε ἦν ἐν Σκήτη ὁ ἀβδᾶς Ἀρσένιος, ἦν τις ἐκεῖ μοναχὸς κλέπτων τὰ σκεύη τῶν Γερόντων. Καὶ ἔλαβεν αὐτόν ὁ ἀβδᾶς Ἀρσένιος εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ, θέλων αὐτὸν κερδοῦναι καὶ τοὺς Γέροντας ἀναπαῦσαι καὶ λέγει αὐτῷ· Εἴ τι ἂν θέλῃς, ἐγὼ σοι παρέχω· μόνον μὴ κλέψῃς. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χρυσίον καὶ κέρμα καὶ ἱμάτια καὶ πᾶσαν τὴν χρεῖαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν πάλιν ἔκλεπτεν. Οἱ οὖν Γέροντες, ἰδόντες ὅτι οὐκ ἐπαύσατο, ἐδίωξαν αὐτὸν λέγοντες ὅτι· Ἐὰν εὗρεθῇ ἀδελφὸς ἔχων ἀσθενείας ἐλαττώματα, χρὴ βαστάζειν αὐτόν· ἐὰν δὲ κλέπτῃ, διώξατε αὐτόν, ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ζημιοῖ καὶ ὅλους τοὺς ἐν τῷ τόπῳ ταράττει.

34. Ἠρωτήθη ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος· Διὰ τί δέκα μὲν εἰσιν αἱ νομικαὶ ἐντολαί, ἐννέα δὲ οἱ μακαρισμοί; Καὶ ἔφη· Ἰσάριθμος τῶν αἰγυπτιακῶν μαστίγων ἢ δεκάλογος· τριπλῆς δὲ Τριάδος εἰκὼν ἢ τῶν μακαρισμῶν ἀρίθμησης.

35. Ἠρωτήθη ὁ αὐτὸς εἰ ἀρκεῖ εἰς δίκαιος δυσωπῆσαι

22. *Εξ. 20, 1-17.

23. Ματθ. 5, 3-12.

κάθομαι ἐδῶ;» Πέρασε λοιπὸν ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς βαρβάρους καὶ δὲν τὸν εἶδαν. Τότε εἶπε στὸν ἑαυτό του· «Νά πού ὁ Θεὸς φρόντισε γιὰ μένα καὶ δὲν πέθανα. Κάνε καὶ σὺ τὸ ἀνθρώπινο χρέος καὶ φύγε ὅπως ἔφυγαν οἱ Πατέρες».

32. Εἶπε ἐπίσης ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ· «Ὅσο ἀκμάζει τὸ σῶμα, τόσο ἡ ψυχὴ ἀδυνατίζει καὶ ὅσο τὸ σῶμα ἀδυνατίζει, τόσο ἡ ψυχὴ ἀκμάζει».

33. Δηγήθηκε ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ ὅτι ὅταν ὁ ἀβδᾶς Ἀρσένιος ἦταν στὴ Σκήτη, ὑπῆρχε ἐκεῖ κάποιος μοναχὸς ποὺ ἔκλεβε τὰ σκεύη τῶν Γερόντων. Θέλοντας ὁ ἀβδᾶς Ἀρσένιος καὶ αὐτόν νά κερδίσει καὶ τοὺς Γέροντες νά ἀναπαῦσει, τὸν παίρνει στό κελί του καὶ τοῦ λέει· «Ὅ,τι θελήσεις ἐγὼ θά σοῦ τό δίνω, μόνο νά μὴν κλέψεις». Τοῦ ἔδωσε μάλιστα χρυσάφι καὶ χρήματα καὶ ροῦχα καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειαζούμενο. Αὐτὸς ὅμως ἔφυγε καὶ συνέχισε νά κλέβει.

Οἱ Γέροντες λοιπὸν βλέποντας ὅτι δὲν ἔπαυσε νά κλέβει, τὸν ἐδίωξαν καταλήγοντας στὴν ἐξῆς ἀρχή· «Ἐὰν ἕνας ἀδελφὸς ἔχει ἐλαττώματα ἀπὸ ἀνθρώπινη ἀδυναμία, πρέπει νά τὸν ὑπομένουμε. Ἄν ὅμως κλέβει, διώξτε τον, γιατί καὶ τὴν ψυχὴ του βλάπτει καὶ ταράζει ὅλους, ὅσοι μένουν στὸν τόπο ἐκεῖνο».

34. Ρώτησαν τὸν μακάριο Ἐπιφάνιο*: «Γιατί οἱ ἐντολές τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου εἶναι δέκα²², ἐνῶ οἱ μακαρισμοὶ εἶναι ἐννιά²³;» Καὶ ἀποκρίθηκε· «Ὁ δεκάλογος τοῦ Νόμου ἔχει τὸν ἴδιο ἀριθμὸ μέ τις πληγές τῶν Αἰγυπτίων²⁴. ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μακαρισμῶν συμβολίζει τριπλὰ τὴν ἁγία Τριάδα».

35. Ρωτήθηκε ὁ ἴδιος ἐὰν ἀρκεῖ ἕνας δίκαιος ἄνθρωπος

24. *Εξ. κεφ. 7-11.

τὸν Θεόν. Καὶ ἔφη· Ναί· Αὐτὸς γὰρ εἶπεν· Ἐρευνήσατε ἕνα ποιοῦντα κρῖμα καὶ δικαιοσύνην καὶ ἵλεως ἔσομαι παντὶ τῷ λαῷ.

36. Παριόντος ποτὲ τοῦ μακαρίου Ἐφραὶμ, ἐξ ὑποβολῆς τινος ἔρχεται μία ἑταιρὶς κολακεύειν αὐτὸν εἰς αἰσχρὰν μῆξιν· εἰ δὲ μή, καὶ εἰς ἀγανάκτησιν κινῆσαι αὐτόν, ὅτι οὐδέποτε τις εἶδεν αὐτὸν ὀργιζόμενον. Καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· Ἀκολουθεῖ μοι. Πλησιάσας δὲ τόπῳ πολυόχλῳ λέγει αὐτῇ· Ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δεῦρο καθὼς ἠθέλησας. Ἐκείνη δὲ θεασαμένη τὸν ὄχλον λέγει αὐτῷ· Πῶς δυνάμεθα τοῦτο ποιῆσαι, τοσούτου ὄχλου ἐστῶτος, καὶ οὐκ αἰσχυνόμεθα; Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτήν· Εἰ ἀνθρώπους αἰσχυνόμεθα, πολλῷ μᾶλλον τὸν Θεὸν τὸν τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους ἐλέγχοντα. Ἡ δὲ ἐντραπεῖσα ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

37. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ζήνωνος ὅτι ἀπ' ἀρχῆς οὐκ ἤθελε λαβεῖν παρὰ τινος τίποτε. Καὶ ἐντεῦθεν οἱ φέροντες ἀπῆρχοντο λυπούμενοι, ὅτι οὐκ ἐλάμβανε. Καὶ ἄλλοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν λαβεῖν θέλοντες, ὥς παρὰ μέγαλον Γέροντος, καὶ οὐκ εἶχε τί δοῦναι αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ ὑπῆγον λυπούμενοι. Λέγει ὁ Γέρων· Τί ποιήσω, ὅτι καὶ οἱ φέροντες λυποῦνται καὶ οἱ λαβεῖν θέλοντες; Τοῦτο μᾶλλον συμφέρει· εἴ τις φέρει, λαμβάνω καί, εἴ τις αἰτεῖται, παρέχω αὐτῷ. Καὶ οὕτω ποιήσας ἀνεπαύετο καὶ πάντα ἐπληροφόρει.

γιά νά κινήσει τόν Θεό σέ εὐσπλαχνία· καί εἶπε: «Ναί· γιατί ὁ ἴδιος ὁ Θεός εἶπε: Ψάξτε νά βρεῖτε ἕναν ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος νά εἶναι στήν πράξη δίκαιος καί εὐσεβής καί θά φανῶ σπλαχνικός γιά ὅλο τό λαό»²⁵.

36. Κάποτε καθὼς βάδιζε ὁ μακάριος Ἐφραὶμ, ἀπό κάποια δαιμονική ὑποβολή τόν πλησιάζει μία κοινή γυναίκα λέγοντάς του κολακευτικά λόγια, γιά νά σμίξει μαζί της ἢ ἔστω νά τόν κάνει νά ἀγανακτήσει, γιατί ποτέ κανεῖς δέν τόν εἶδε νά ὀργίζεται. Καί τῆς λέει ἐκεῖνος: «Ἀκολούθησέ με». Ὅταν ἔφθασαν σ' ἕναν τόπο πολυσύχναστο, τῆς λέει: «Ἐδῶ ἔλα νά γίνει αὐτό πού θέλησες». Ἐκείνη καθὼς εἶδε τό πλῆθος, τοῦ λέει: «Πῶς μπορούμε νά τό κάνουμε αὐτό μπροστά σέ τόσο κόσμο χωρίς νά ντροπιασθοῦμε;» Καί τῆς ἀπαντᾷ ἐκεῖνος: «Ἐάν τοὺς ἀνθρώπους ντρεπόμαστε, πολύ περισσότερο νά ντραποῦμε τόν Θεό, ὁ ὁποῖος βλέπει καί γνωρίζει ὅσα γίνονται στά κρυφά καί στό σκοτάδι». Ντροπιασμένη ἐκείνη ἀπομακρύνθηκε ἄπρακτη.

37. Ἐλεγαν γιά τόν ἀδβᾶ Ζήωνα* ὅτι στήν ἀρχή δέν ἤθελε νά παίρνει τίποτε ἀπό κανέναν. Γι' αὐτόν τόν λόγο ὅμως αὐτοὶ πού τοῦ ἔφερναν κάτι, ἔφευγαν λυπημένοι, ἐπειδὴ δέν τὰ ἔπαιρνε. Καί ἄλλοι πάλι ἔρχονταν θέλοντας νά πάρουν κάποια εὐλογία, καθὼς τόν εὐλαβοῦνταν ὡς μέγαλο Γέροντα, καί δέν εἶχε τί νά τοὺς δώσει· ἔτσι ἔφευγαν κι αὐτοὶ λυπημένοι. Συλλογιέται ὁ Γέροντας: «Τί νά κάνω; Καί αὐτοὶ πού φέρνουν λυποῦνται καί οἱ ἄλλοι πού θέλουν νά πάρουν. Μᾶλλον συμφέρει νά κάνω τοῦτο: Ἄν κάποιος φέρνει, νά τό παίρνω, καί ἂν κάποιος ζητάει, νά τοῦ δίνω». Ἐτσι λοιπόν κάνοντας ἐνιωθε ἀναπαυμένος, ἀλλά καί ὅλους τοὺς ἱκανοποιούσε.

25. Ἱερ. 5, 1.

38. Ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἀδελφοὶ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Τί ἐστὶ τὸ ἐν τῷ Ἰωβ γεγραμμένον· Οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρός ἐνώπιον Αὐτοῦ; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Γέρων εἶπεν αὐτοῖς· Ἀφῆκαν οἱ ἀδελφοὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ περὶ τῶν οὐρανίων ἐρευνῶσιν. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ἐρμηνεία τοῦ λόγου· ἐπειδὴ Αὐτός ἐστι μόνος καθαρός, διὰ τοῦτο εἶπεν· Οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρός ἐστι.

39. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀβδᾶ Ζήνωνος ὅτι μικροφυῆς μὲν ἦν καὶ ἰσχνὸς τῷ σώματι, σύννους δὲ ὅλος καὶ προθυμίας καὶ θερμῆς πρὸς τὸν Θεὸν πεπληρωμένος. Εἶχε δὲ καὶ συμπάθειαν πολλὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Τούτῳ πανταχόθεν ἤρχοντο πολλοὶ κοσμικοὶ τε καὶ μοναχοὶ καὶ ἀντιθέεντο τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν καὶ ἐθεραπεύοντο.

Τινὲ γοῦν τῶν Πατέρων πλησίον ποτὲ μέιναντι τοῦ ἁγίου Ζήνωνος συνετύχονεν καὶ κινήσαντος πρὸς ἡμᾶς λόγον ὠφελείας, ἠρωτήσαμεν αὐτόν τινα λογισμόν οὕτως εἰπόντες· Ἐάν τις ἔχη λογισμόν καὶ ὁρᾷ ἑαυτὸν ἡττώμενον καὶ πολλάκις ἀναγινώσκει εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀκούῃ πῶς εἶπον οἱ Πατέρες περὶ καθαρότητος καὶ θέλη κατορθῶσαι καὶ οὐ δύναται, καλὸν ἐστὶν ἀπαγγεῖλαι τι τῶν Πατέρων ἢ σπουδάσαι ὀφείλει χρῆσασθαι ὡς ἀνέγνω καὶ ἀρκεσθῆναι τῇ ἑαυτοῦ συνειδήσει· Καὶ εἶπεν ἡμῖν ὁ Γέρων ὅτι· Ὀφείλει ἐξαγγεῖλαι ἄλλῳ δυνάμει ὠφελῆσαι αὐτὸν καὶ μὴ πεποιθέναι ἐφ' ἑαυτῷ· οὐ γὰρ δύναται τις ἑαυτῷ ὠφελῆσαι ἢ βοηθῆσαι, καὶ μάλιστα ἐὰν φθάσῃ καταπονηθῆναι ὑπὸ τοῦ πάθους.

26. Ἰωβ 15, 15. Οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι, πού κατοικοῦν στὸν οὐρανό, ὑπολείπονται σὲ καθαρότητα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀπειρὴ καθαρότητα καὶ ἁγιότητα τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὸν π. Ἰωὴλ Γιαννακόπουλο γίνεται ἴσως στὸ χωρίο αὐτό

38. Ἐπισκέφθησαν τὸν ἀβδᾶ Ζήνωνα μερικοὶ ἀδελφοὶ καὶ τὸν ῥώτησαν· «Τί σημαίνει αὐτό πού εἶναι γραμμένο στὸ βιβλίο τοῦ Ἰωβ· Ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι καθαρός ἐνώπιον Αὐτοῦ²⁶;» Ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας καὶ τοὺς εἶπε· «Ἐπαυσαν οἱ ἀδελφοὶ νὰ νοιάζονται γιὰ τίς ἁμαρτίες τοὺς καὶ ἐρευνοῦν γιὰ τὰ οὐράνια. Τό ρητό ἔχει τὴν ἐξῆς ἔννοια· Ἐπειδὴ Αὐτός εἶναι ὁ μόνος καθαρός, γι' αὐτό εἶπε· ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι καθαρός».

39. Ἐλεγον γιὰ τὸν ἀβδᾶ Ζήωνα ὅτι ἦταν μικρόσωμος καὶ ἀδύνατος ἀλλὰ θυσιζόμενος στὸν στοχασμό καὶ ὅλος προθυμία καὶ θερμὴ πρὸς τὸν Θεό. Ἐδειχνε μάλιστα καὶ πολλή συμπάθεια πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Προσέρχονταν ἀπὸ παντοῦ πολλοί, καὶ κοσμικοὶ καὶ μοναχοί, τοῦ ἐμπιστεύονταν τοὺς λογισμοὺς τοὺς καὶ εὑρισκαν τὴν γιатρείαα τους.

Συναντήσαμε λοιπὸν ἓναν ἀπὸ τοὺς Πατέρες πού ἔμενε κάποτε κοντὰ στὸν ἅγιο Ζήωνα· καὶ καθὼς ἄρχισε νὰ μᾶς λέει ψυχωφέλιμα, τοῦ ἐκθέσαμε τὸν ἐξῆς λογισμό μας· «Ἐάν —τοῦ εἶπαμε— ἔχει κάποιος λογισμό σαρκικό καὶ βλέπει τὸν ἑαυτό του νὰ νικιέται καὶ συχνά διαβάζει μόνος του καὶ πληροφορεῖται τί εἶπαν οἱ Πατέρες γιὰ τὴν καθαρότητα καὶ θέλει νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ ἀλλὰ δὲν μπορεῖ, εἶναι σωστό νὰ τό ἀναφέρει σὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες ἢ ὀφείλει νὰ φροντίσῃ νὰ κάνει αὐτὰ πού διάβασε στὰ βιβλία καὶ νὰ ἀρκεσθεῖ στὴν πληροφορία τῆς συνειδήσεώς του;» Καὶ ὁ Γέροντας μᾶς εἶπε· «Ὀφείλει νὰ τό φανερώσῃ σὲ ἄλλον πού μπορεῖ νὰ τὸν ὠφελῇ καὶ νὰ μὴν ἔχει ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του· γιατί δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ὠφελῇ τὸν ἑαυτό του ἢ νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ μάλιστα ἂν ἔχει ἤδη καταπονηθεῖ ἀπὸ τό πάθος.

καὶ ὑπαινιγμός τῆς πτώσεως τῶν ἀγγέλων. Βλ. Π.Δ. τοῦ ἰδίου, τόμ. 8ος σελ. 113.

Ἐμοὶ γάρ, φησὶν, ἐν τῇ νεότητί μου συνέβη τι τοιοῦτον. Εἶχον γὰρ ψυχικὸν πάθος καὶ ἡττώμην εἰς αὐτό. Καὶ ἀκούων περὶ τοῦ ἀβδᾶ Ζήνωνος ὅτι πολλοὺς ἐθεράπευεν, ἡδουλήθην ἀπελθεῖν καὶ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ· καὶ ἐνεπόδιζέ με ὁ διάβολος λέγων ὅτι, ἐπεὶ οἶδας τί ὀφείλεις ποιῆσαι, χρῆσαι ὡς ἀναγινώσκεις καὶ τί ὑπάγεις καὶ σκανδαλίζεις τὸν Γέροντα; Καὶ ὅτε ἡπειγόμενην τοῦ ἀπελθεῖν μικρὸν ὁ πόλεμος ἐκουφίζετο ἐπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ ἀπέλθω. Ὅτε δὲ ἐπειθόμενην τοῦ μὴ ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Γέροντα, πάλιν κατεπόντιζέ με τὸ πάθος καὶ πάλιν ἐπύκτευνον ἀπελθεῖν καὶ τὸ αὐτό μοι ἐδολιεύετο ὁ ἐχθρὸς μὴ συγχωρῶν με ἐξαγγεῖλαι τῷ Γέροντι. Καὶ πολλάκις ἀπῆλθον εἰς τὸν Γέροντα εἰπεῖν αὐτῷ καὶ οὐκ ἠφίει με ὁ ἐχθρὸς αἰσχύνην φέρων τῇ καρδίᾳ μου καὶ λέγων ὅτι· Ἐπεὶ οἶδας πῶς ὀφείλεις ἑαυτὸν θεραπεῦσαι, τί χρεῖα λέγειν τινί; Σὺ γὰρ ἀμελεῖς ἑαυτοῦ· οἶδας πῶς εἶπαν οἱ Πατέρες. Καὶ ταῦτα, φησὶν, ὑπέβαλέ μοι ὁ ἀντίδικος, ἵνα μὴ φανερώσω τὸ πάθος τῷ ἱατρῷ καὶ θεραπευθῶ. Καὶ ὁ μὲν Γέρων ἐνόει ὅτι ἔχω λογισμούς· οὐκ ἤλεγχε μοι δὲ ἀναμένων ἕως οὗ ἐγὼ αὐτὸς ἀναγγεῖλω αὐτοῦς. Ἐδίδασκέ με δὲ περὶ ὀρθοῦ δίου καὶ ἀπέλυνεν.

Ὑστερον δὲ θλιβόμενος καὶ κλαίων εἶπον τῇ ψυχῇ μου· Ἔως πότε, ἀθλία ψυχή, οὐ θέλεις θεραπευθῆναι; Εἰ ἀπὸ μήκοθεν ἔρχονται πρὸς τὸν Γέροντα καὶ θεραπεύονται, σὺ οὐκ αἰσχύνῃ ἐγγὺς ἔχουσα τὸν ἱατρὸν καὶ μὴ θεραπευομένη; Καὶ πυρωθεῖς, φησί, τὴν καρδίαν ἀνέστην καὶ εἶπον ἐν ἑαυτῷ ὅτι, ἐὰν ἀπέλθω πρὸς τὸν Γέροντα καὶ μὴ εὗρω ἐκεῖ τινα, οἶδα ὅτι θέλημα Θεοῦ ἐστὶν ἀναγγεῖλαι αὐτῷ τοὺς λογισμούς μου. Καὶ δὴ ἀπελθὼν οὐδένα εὗρον. Ὁ δὲ Γέρων κατὰ τὴν συνήθειαν

Γιατί σέ μένα —εἶπε— ὅταν ἤμουν νέος, συνέβη κάτι τέτοιο. Εἶχα δηλαδή ἓνα ψυχικὸ πάθος καὶ μ' ἐπαιρνε ἀπὸ κάτω. Ἀκούοντας ὅμως γιὰ τὸν ἀβδᾶ Ζήωνα ὅτι πολλοὺς γιάτρευε, θέλησα νὰ πάω καὶ νὰ τοῦ τὰ ἐξαγορεύσω, ἀλλὰ μὲ ἐμπόδιζε ὁ διάβολος λέγοντας: Ἐφόσον γνωρίζεις τί ὀφείλεις νὰ κάνεις, κάνε ὅπως λένε τὰ διβλία· ποιὸς ὁ λόγος νὰ πᾶς καὶ νὰ σκανδαλίζεις τὸν Γέροντα; Καὶ ὅταν πιεζόμουν ἀπὸ τὴ σκέψη τῆς ἀναχώρησης, ὑποχωροῦσε λίγο ὁ πόλεμος, γιὰ νὰ μὴν ξεκινήσω. Ἀλλὰ καθὼς ἔπαιρνα τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν πάω στὸν Γέροντα, βούλιαζα πάλι μέσα στὸ πάθος· καὶ ξανά πάλευα γιὰ νὰ φύγω καὶ μέ τὸν ἴδιο τρόπο μὲ παγίδευε ὁ πονηρὸς καὶ δέν μὲ ἄφηνε νὰ τό φανερώσω στὸν Γέροντα. Πολλές φορές μάλιστα πῆγα ὡς ἐκεῖ νὰ τοῦ τό πῶ καὶ δέν μὲ ἄφηνε ὁ ἐχθρὸς κάνοντάς με νὰ ντραπῶ καὶ μοῦ ψιθύριζε: Ἀφοῦ ξέρεις πῶς πρέπει νὰ γιατρέψεις τὸν ἑαυτό σου, τί χρειάζεται νὰ τό πεῖς σέ ἄλλον; Ἐσύ ἀμελεῖς τὸν ἑαυτό σου, ἐφόσον γνωρίζεις τί εἶπαν οἱ Πατέρες. Καὶ αὐτοὺς τοὺς λογισμούς —εἶπε— ἔριχνε μέσα μου ὁ ἀντίδικος, γιὰ νὰ μὴ φανερώσω τὸ πάθος στὸν γιατρό καὶ θεραπευθῶ. Βέβαια ὁ Γέροντας καταλάβαινε ὅτι ἔχω λογισμούς, ἀλλὰ δέν μὲ ρωτοῦσε, ἕως ὅτου ἐγὼ ὁ ἴδιος τοὺς ἀναγγεῖλω. Μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸν σωστὸ τρόπο ζωῆς καὶ μ' ἄφηνε νὰ φύγω.

Μετά ἀπὸ λίγο καιρὸ, θλιμμένος καθὼς ἤμουν καὶ κλαίγοντας εἶπα στὴν ψυχῇ μου: Μέχρι πότε, ἀθλία ψυχή, δέν θὰ θέλεις νὰ γιατρευθεῖς; Ἄν ἀπὸ μακριὰ ἔρχονται στὸν Γέροντα καὶ θεραπεύονται, ἐσύ δέν ντρέπεσαι πού ἔχεις δίπλα σου τὸν γιατρό καὶ δέν γιατρεύεσαι; Ἐνιωσα ἐκείνη τὴ στιγμή νὰ φλογίζεται ἡ καρδιά μου, σηκώθηκα ἐπάνω καὶ εἶπα στὸν ἑαυτό μου: Ἄν πάω στὸν Γέροντα καὶ τὸν βρῶ μόνον, σίγουρα εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ τοῦ πῶ τοὺς λογισμούς μου. Καὶ πράγματι πῆγα καὶ δέν βρῆκα κανέναν. Ὁ Γέροντας,

ἐδίδασκέ με περὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ ὅπως τις καθαρθῇ ἀπὸ ῥυπαρῶν λογισμῶν. Ἐμοῦ δὲ πάλιν αἰσχυνομένου καὶ μὴ ἐξαγγέλλοντος, παρεκάλεσα αὐτὸν ἀπολῦσαί με. Καὶ ἀναστὰς ὁ Γέρων ἐποίησεν εὐχὴν καὶ προέπεμπε με περιπατῶν ἔμπροσθέν μου ἕως τῆς ἔξω θύρας. Ἐγὼ δὲ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν λογισμῶν εἰπεῖν ἢ μὴ εἰπεῖν τῷ Γέροντι, ὀλίγον ὀλίγον περιεπάτουν ὀπίσω. Ὁ δὲ Γέρων οὐ προσέσχε μοι, ἀλλ' ἐκράτησε τὴν θύραν πρὸς τὸ ἀνοῖξάι μοι. Ὡς δὲ ἐπὶ πολὺ εἶδέ με βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν λογισμῶν, στρέφεται πρὸς με καὶ κρούων τὸ στῆθός μου λέγει μοι· Τί ἔχεις; Κἀγὼ ἄνθρωπός εἰμι. Ὡς δὲ εἶπέ μοι ὁ Γέρων τὸν λόγον τοῦτον, ἐνόμισα ὅτι τὴν καρδίαν μου ἔννυξε καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρακαλῶν αὐτὸν μετὰ δακρύων καὶ λέγων· Ἐλέησόν με.

Ὁ δὲ λέγει μοι· Τί ἔχεις; Ἐγὼ δὲ εἶπον· Οἶδας τί χρεῖαν ἔχω. Καὶ λέγει μοι· Σοῦ χρεῖα εἰπεῖν τί ἔχεις. Ἐμοῦ δὲ μετ' αἰσχύνης ἀναγγείλαντος τὸ πάθος μου, λέγει μοι· Καὶ διὰ τί ἡσχύνθης, εἶπέ μοι; Οὐκ εἰμι κἀγὼ ἄνθρωπος; Θέλεις εἶπω σοι τὰ ἐμά; Οὐκ ἔχεις τρία ἔτη ἔχων τοὺς λογισμοὺς τούτους ἐρχόμενος ὧδε καὶ μὴ ἐξαγγέλλων αὐτούς; Ἐμοῦ δὲ προσπεσόντος καὶ παρακαλοῦντος καὶ λέγοντος αὐτῷ· Ἐλέησόν με διὰ τὸν Θεόν, εἶπέ μοι· Ὑπαγε· μὴ ἀμέλει τῆς εὐχῆς σου καὶ μηδενὸς καταλαλήσης. Ἀπῆλθον οὖν εἰς τὸ κελλίον μου καὶ μὴ ἀμελήσας τῆς εὐχῆς μου, χάριτι Χριστοῦ καὶ εὐχαῖς τοῦ Γέροντος, οὐκέτι ὠχλήθητι ὑπὸ τοῦ πάθους ἐκείνου.

Μετὰ δὲ ἐνιαυτόν, φησὶν, ἐπῆλθέ μοι λογισμὸς τοιοῦτος ὅτι· Μήποτε ὁ Θεὸς κατὰ τὸ ἔλεος Αὐτοῦ ἐποίησε μετὰ σοῦ καὶ οὐχὶ ἔνεκεν τοῦ Γέροντος; Καὶ ἀπέρχομαι πρὸς αὐτὸν θέλων πειράσαι αὐτόν. Καὶ λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν ἔβαλον

ὅπως συνήθιζε, ἄρχισε νὰ μοῦ μιλάει γιὰ τὴ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καὶ μέ τί τρόπο κανεῖς θὰ καθαρθεῖ ἀπὸ τοὺς ρυπαροὺς λογισμοὺς. Καὶ ἐπειδὴ μ' ἐπιασε πάλι ἡ ντροπὴ, δέν ἔκανα τὴν ἐξαγορεύσιν καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μοῦ κάνει ἀπόλυση. Σηκώθηκε ὁ Γέροντας, ἔκανε μιά προσευχή καὶ μέ ξεπροβοδοῦσε ὡς τὴν ἔξω πόρτα βαδίζοντας μπροστά ἀπὸ μένα. Ἐγὼ βασανιζόμενος ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς νὰ τοὺς πῶ ἢ νὰ μὴ τοὺς πῶ στὸν Γέροντα καὶ περπατοῦσα ἀπὸ πίσω ἀργά-ἀργά. Ὁ Γέροντας δέν με κοίταξε καὶ ἐπιασε τὴν πόρτα νὰ μοῦ τὴν ἀνοίξει. Καὶ καθὼς μέ εἶδε πολλή ὥρα νὰ βασανίζομαι ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς, στράφηκε καὶ κτυπώντας τὸ στῆθος μου μοῦ εἶπε· Τί ἔχεις; Κι ἐγὼ ἄνθρωπος εἰμαι. Μὲ τὸν λόγο αὐτόν πού μοῦ εἶπε ὁ Γέροντας, μοῦ φάνηκε ὅτι μοῦ διαπέρασε τὴν καρδιά· πέφτω κατὰ πρόσωπο στὰ πόδια του παρακαλώντας τον μέ δάκρυα· Ἐλέησέ με.

Κι ἐκεῖνος μέ ρώτησε· Τί ἔχεις; Γνωρίζεις — τοῦ ἀποκρίθηκα — τί χρειάζομαι. Μοῦ λέει τότε· Εἶναι δικό σου χρέος νὰ πεῖς τί σοῦ συμβαίνει. Καὶ ὅταν ντροπιασμένος ἀνακοίνωσα τὸ πάθος μου, μοῦ εἶπε· Καὶ γιατί ντράπηκες; Πές μου. Δέν εἰμαι κι ἐγὼ ἄνθρωπος; Θέλεις νὰ σοῦ πῶ τὰ δικά μου; Δέν πᾶνε τρία χρόνια πού ἔρχεσαι ἐδῶ ἔχοντας τοὺς λογισμοὺς αὐτοὺς καὶ δέν τοὺς ἐξαγορεύεις; Καὶ καθὼς πεσμένος στὰ πόδια του παρακαλοῦσα καὶ τοῦ ἔλεγα· Σπλαχνίσου με γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μοῦ εἶπε· Πῆγαινε· μὴν παραμελεῖς τὴν προσευχή σου καὶ μὴν κατηγορήσεις κανέναν. Γύρισε στὸ κελί μου καὶ δέν παραμέλησα τὴν προσευχή μου. Ἔτσι μέ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ μέ τίς εὐχές τοῦ Γέροντα δέν ξαναενοχλήθηκα πιά ἀπὸ τὸ πάθος ἐκεῖνο.

Μετὰ ἀπὸ ἓνα χρόνο — συνέχισε — μοῦ ἦρθε ἓνας τέτοιος λογισμὸς· Μήπως ὁ Θεός, ἐπειδὴ εἶναι σπλαχνικός, σέ θεράπευσε καὶ ὄχι χάριν τοῦ Γέροντα; Πηγαίνω λοιπὸν στὸν Γέροντα θέλοντας νὰ ἐξακριβώσω ἀπὸ τὰ λόγια του τί ἄ-

αὐτῷ μετάνοιαν λέγων· Παρακαλῶ τὴν θεοφιλίαν σου, πάτερ, εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ περὶ τοῦ λογισμοῦ ἐκείνου οὐ ποτε ἐξήγγειλά σοι. Καὶ ἀφῆκέ με κείμενον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ σιωπήσας μικρὸν λέγει μοι· Ἀνάστα· ἔχε ἐπιστήμην. Ἐγὼ δὲ τοῦτο ἀκούσας ἐβουλόμην εἰ κατέπιέ με ἡ γῆ ἀπὸ αἰσχύνης. Καὶ ἀναστὰς οὐκ ἠδυνάμην ἀτενίσαι τῷ Γέροντι καὶ ἀπῆλθον θαυμάζων ἐν τῷ κελλίῳ μου.

Ὁ δὲ Γέρων πρὸς θεθαίωσιν τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν καὶ ἡμῶν ὠφέλειαν, διηγῆσατο ἡμῖν καὶ τοῦτο, ὅτι ποτὲ δύο ἀδελφοὶ μένοντες ἐν Λαύρᾳ τινί, ἕκαστος ἐν ἰδιάζοντι κελλίῳ, παρέβαλον ἀλλήλοις καὶ εἶπεν ὁ εἰς τῷ ἑτέρῳ· Ἡδέως ἔχω ἀπελθεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ζήνωνα καὶ ἀναθέσθαι αὐτῷ τινα λογισμόν. Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἄλλος· Κἀγὼ θέλω λογισμόν εἰπεῖν αὐτῷ. Καὶ ἀπῆλθον οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ λαβὼν αὐτὸν ἕκαστος κατ' ἰδίαν ἐξήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν προσέπεσε τῷ Γέροντι μετὰ πολλῶν δακρύων παρακαλῶν αὐτόν. Ὁ δὲ Γέρων εἶπεν αὐτῷ· Ὑπαγε, μὴ προδῶς ἑαυτὸν καὶ μὴ καταλάλησιν τινὸς καὶ μὴ ἀμελήσῃς τῆς εὐχῆς σου. Καὶ ἀπελθὼν

27. Παρόλο που μέ τά πρώτα λόγια του πρὸς τὸν Γέροντα ὁ θεραπευμένος ἀπὸ τὸ πάθος ἀδελφός δὲν ἀναφέρεται εὐθέως καὶ εὐκρινῶς στὸν πρόσφατο πειρασμικὸ λογισμό του — ἄλλωστε ἡ πρόθεσή του ἦταν νὰ ἐκμαιεύσει τὸ ζητούμενο ἔμμεσα — ὁ διακριτικὸς ἀδελφὸς ὅμως ἀντιλαμβάνεται πῶς ἔχουν τὰ πράγματα καὶ μέ τίς δύο λέξεις πού τοῦ λέει τὸν ἀνακαλεῖ στήν τάξη: «Ἐχε ἐπιστήμην. Μάθε νὰ γνωρίζεις σωστά τὰ πράγματα».

Στὴν προκειμένη περίπτωση ἡ ἐνδεδειγμένη τοποθέτηση τοῦ ἀδελφοῦ κατὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ λογισμοῦ, θὰ ἦταν ἡ ἐξῆς: Ἀναμφισβήτητα ὁποιοδήποτε ἀγαθὸ, ἰδιαίτερα στὸν πνευματικὸ χῶρο, ξεκινάει ἀπὸ τὸν Θεό. «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. 15, 5). «Πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον» (Ἰακ. 1, 17). Ἄλλωστε ὁ Κύριος ἐνανθρωπήσας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἐκπεσόντος ἀνθρώπου ἵδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας κεφαλὴ εἶναι ὁ Ἰδιος. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, πού εἶναι ὁ Χριστὸς παρατεινόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸν κλῆρο (ἐπισκόπους, ἱερεῖς πού ἔχουν ἀποστολικὴ διαδοχή) καὶ παρέχει ἑσαεὶ τὴν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν ἁγιαστικὴν ἐνέργεια

κριβῶς συνέβη. Τὸν πῆρα ἰδιαιτέρως, τοῦ ἔβαλε μετάνοια καὶ τοῦ εἶπα: Παρακαλῶ τὴ θεοφιλίαν σου, πάτερ, προσευχήσου γιὰ μένα, γιὰ τὸν λογισμό ἐκείνο πού κάποτε σοῦ τὸν ἐξαγόρευσα. Μὲ ἄφησε πεσμένο στὰ πόδια του καί, ἀφοῦ ἔμεινε σιωπηλὸς ὁ ἴδιος λίγη ὥρα, μετὰ μοῦ εἶπε: Σήκω ἐπάνω καὶ μάθε νὰ γνωρίζεις σωστά τὰ πράγματα²⁷. Ἐγὼ μόλις τ' ἄκουσα, ἐνίωσα τόση ντροπὴ πού θὰ προτιμοῦσα νὰ μέ κατὰπινε ἡ γῆ. Σηκώθηκα, ἀλλὰ δὲν μπορούσα νὰ δῶ στὸ πρόσωπο τὸν Γέροντα καὶ ἔφυγα γιὰ τὸ κελί μου κατάπληκτος».

Ὁ Γέροντας γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τις ἀρετές τοῦ ἀδελφῶ Ζήνωνα καὶ νὰ μᾶς οἰκοδομήσῃ, μᾶς διηγῆθηκε καὶ τὸ ἐξῆς: «Κάποτε δύο ἀδελφοὶ πού ἔμεναν σὲ μιὰ Λαύρα, ὁ καθένας σὲ χωριστὸ κελί, συναντήθηκαν καὶ εἶπε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο: Εὐχαρίστως θὰ πηγαινα στὸν ἀδελφὸ Ζήνωνα νὰ τοῦ ἐμπιστευθῶ κάποιον λογισμό μου. Κι ἐγὼ — εἶπε ὁ ἄλλος — θέλω νὰ τοῦ πῶ ἕναν λογισμό μου. Ἔτσι πῆγαν καὶ οἱ δύο μαζί. Τὸν πῆρε ὁ καθένας ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ ἀνέφερε τοὺς λογισμούς του. Ἀλλὰ ὁ ἕνας ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Γέροντα παρακαλῶντας τὸν μέ δάκρυα. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε: Πηγαινε· μὴν παραδώσεις τὸν ἑαυτό σου στὸν ἐχθρό, μὴν κατηγορήσεις κανέναν καὶ μὴν ἀμελήσῃς τὴν προσευχή σου. Ἐ-

στους πιστοὺς. Ἐπομένως ὁ λογισμὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἂν στὴ θεραπεία τῆς ψυχῆς του συνετέλεσε ἢ ὄχι ἡ ἐξαγόρευση τοῦ πάθους του στὸν Γέροντα ἦταν ἀδικαιολόγητος, σαφῶς πειρασμικὸς καὶ ὁ φωτισμένος Γέροντας τὸν ἀνακαλεῖ στήν τάξη.

Ἡ λέξη ἐπιστήμη στὰ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα φέρει καὶ τὴν ἔννοια τῆς πειθαρχίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι τοῦ συνιστᾷ καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς πειθαρχίας στήν τάξη τῆς Ἐκκλησίας. «Αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφῆτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων» (Ἐφ. 4, 11-12). Καὶ «Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέκτετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες» (Ἐβρ. 13, 17).

ὁ ἀδελφὸς ἐθεραπεύθη. Ὁ δὲ ἄλλος ἐξαγγείλας τὸν λογισμὸν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ ἤτησε δὲ ἐπιπόνως.

Μετά οὖν χρόνον τινὰ συνέβη αὐτοῖς παραβαλεῖν ἀλλήλοις καὶ εἶπεν ὁ εἷς τῷ ἑτέρῳ· Ὅτε παρεβάλομεν τῷ Γέροντι, ἀπήγγειλας αὐτῷ τὸν λογισμὸν ὃν εἶπες ὅτι θέλω αὐτῷ εἰπεῖν; Ὁ δὲ εἶπε· Ναί. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἄρα ὠφελήθης ἀναγγείλας αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· Ναί· εὐχαῖς τοῦ Γέροντος ἐθεράπευσέ με ὁ Θεός. Καὶ λέγει· Ἐγὼ καὶ ἐξηγγείλα, οὐκ ἠσθάνθην θεραπείαν. Λέγει αὐτῷ ὁ ὠφεληθείς· Καὶ πῶς παρεκάλεσας τὸν Γέροντα; Ὁ δὲ λέγει· Εἶπον αὐτῷ· Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι τόνδε τὸν λογισμὸν ἔχω. Ὁ δὲ ἄλλος εἶπεν· Ἐγὼ τέως ἐξαγγέλλων αὐτῷ ἔβρεξα τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐκ τῶν δακρύων, παρακαλῶν αὐτὸν εὐξασθαι περὶ ἐμοῦ· καὶ διὰ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ, ἰάσατό με ὁ Θεός.

Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἡμῖν ὁ Γέρων ὅτι· Ὅφειλει ὁ παρακαλῶν τινα τῶν Πατέρων περὶ λογισμῶν μετὰ πόνου καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ὡς τὸν Θεὸν αἰτεῖν καὶ ἐπιτυγχάνει. Ὁ δὲ ἀμελῶς ἐξαγγέλλων οὐ μόνον οὐκ ὠφελεῖται, ἀλλὰ καὶ κατακρίνεται.

40. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας· Ἡ ἀπλότης καὶ τὸ μὴ μετρεῖν ἑαυτὸν ἀγνίζει τὴν καρδίαν ἀπὸ τῶν πονηριῶν.

41. Εἶπε πάλιν· Ὅστις περιπατεῖ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν πανουργίᾳ, οὐ μὴ παρέλθῃ αὐτὸν λύπη καρδίας.

42. Εἶπε πάλιν· Ὅστις λαλεῖ ἄλλο καὶ ἔχει ἄλλο ἐν τῇ

φυγῇ ὁ ἀδελφὸς καὶ θεραπεύθηκε. Ὁ ἄλλος ἀνακοίνωσε τὸν λογισμὸν τοῦ καὶ τοῦ εἶπε· Προσευχῆσου γιὰ μένα. Δέν τό ζήτησε ὁμως μέ πόνο ψυχῆς.

Μετά ἀπὸ κάποιο χρονικὸ διάστημα συναντήθηκαν καὶ εἶπε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο· Ὅταν πήγαμε στὸν Γέροντα τοῦ ἀνέφερες τὸν λογισμὸν πού ἔλεγες, θέλω νά τοῦ πῶ; Ναί· τοῦ ἀπάντησε ὁ ἄλλος. Πρωτῶ ὁ πρῶτος· καὶ ὠφελήθηκες πού τοῦ τό εἶπες; Ναί —λέει ἐκεῖνος— χάρις στίς εὐχές τοῦ Γέροντα μέ θεράπευσε ὁ Θεός. Ἐγὼ —συνεχίζει ὁ πρῶτος— ἂν καὶ τοῦ τό ἀνέφερα, δέν ἔνιωσα καμιά γιατρεία. Τὸν ρωτᾷ αὐτός πού ὠφελήθηκε· Καὶ πῶς παρακάλεσες τὸν Γέροντα; Τοῦ εἶπα —ἀποκρίθηκε— προσευχήσου γιὰ μένα, γιατί ἔχω αὐτόν ἐδῶ τὸν λογισμόν. Ἐγὼ —λέει ὁ ἄλλος— τὴν ὥρα πού τοῦ ἐξαγόρευα, ἔβρεξα τὰ πόδια τοῦ μέ δάκρυα παρακαλῶντας τὸν νά εὐχηθεῖ γιὰ μένα· καὶ χάρις στίς εὐχές τοῦ μέ γιάτρεψε ὁ Θεός».

Αὐτὰ μᾶς τὰ ἔλεγε ὁ Γέροντας μέ τὴν ἔννοια ὅτι αὐτός πού παρακαλεῖ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες γιὰ λογισμούς, ὀφείλει μέ πόνο ψυχῆς καὶ μ' ὅλη του τὴν καρδιά νά ζητάει ὡσάν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ σίγουρα ἐπιτυγχάνει. Ἐνῶ ὅποιος ὀκνηρὰ ζητάει, ὅχι μόνον δέν ὠφελεῖται ἀλλὰ καὶ ἐπιβαρύνεται.

40. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας*: «Ἡ ἀπλότητα καὶ τὸ νά μὴν ἔχουμε περὶ πολλοῦ τὸν ἑαυτό μας, καθαρίζει τὴν καρδιά ἀπὸ τὴν πονηρία».

41. Εἶπε ἀκόμη· «Ὅποιος συμπεριφέρεται στὸν ἀδελφόν τοῦ μέ πανουργία²⁸, δέν θά τοῦ λείψει ἡ λύπη».

42. Εἶπε ἐπίσης· «Ὅποιος ἄλλα λέει καὶ ἄλλα ἔχει στήν

28. Πανουργία: δόλος, ἀπάτη, κακοήθεια.

καρδιά αὐτοῦ ἐν πονηρίᾳ, ἡ λειτουργία τοῦ τοιούτου ματαία ἐστὶ μὴ κολληθῆς τινι τοιούτῳ, ἵνα μὴ σπιλώσῃ σε ἐκ τοῦ ἰοῦ αὐτοῦ τοῦ μεμιασμένου.

43. Εἶπε πάλιν· Τὸ κέρδος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀνάπαισις πολεμοῦσι τὸν ἄνθρωπον ἕως θανάτου. Οὐ χρὴ δὲ τούτοις συγκαταβαίνειν.

44. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Θεόδωρος ὁ τῆς Φέρμης· Ἐὰν ἔξης φιλίαν μετὰ τινος καὶ συμβῇ αὐτῷ εἰς πειρασμὸν πορνείας ἐμπεσεῖν καὶ δύναισαι, δὸς αὐτῷ χεῖρα, ἔλκυσον αὐτὸν ἄνω· εἰ δὲ εἰς αἵρεσιν ἐμπέσῃ καὶ μὴ πεισθῇ σοι ἀποστραφῆναι ἐξ αὐτῆς, ταχέως κόψον αὐτὸν ἀπὸ σοῦ, μήποτε βραδύνων συγκατασπασθῇς αὐτῷ εἰς τὸν θόρον.

45. Ἦλθέ τις τῶν Γερόντων πρὸς τὸν ἀδβᾶν Θεόδωρον καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ὁ δεῖνα ὁ ἀδελφὸς ὑπέστρεψεν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐπὶ τοῦτο θαυμάζεις; Μὴ θαυμάσης· ἀλλὰ θαύμασον μᾶλλον, ἐὰν ἀκούσης ὅτι δύναται τις ἐκφυγεῖν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἐχθροῦ.

46. Ὁ αὐτὸς ποτε παρέβαλε τῷ ἀδβᾶ Ἰωάννη τῷ ἀπὸ γεννήσεως εὐνούχῳ καὶ λαλούντων αὐτῶν εἶπεν· Ὅταν ἡμῖν εἰς Σκήτιν, τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἦν τὸ ἔργον ἡμῶν· τὸ δὲ ἐργόχειρον πάρεργον ἔχομεν· νῦν δὲ τὸ ἔργον τῆς ψυχῆς γέγονεν ὡς πάρεργον καὶ τὸ πάρεργον ἔργον.

Ἠρώτησεν αὐτὸν ἀδελφὸς λέγων· Ποῖόν ἐστι τὸ ἔργον τῆς ψυχῆς, ὃ νῦν ὡς πάρεργον ἔχομεν; Καὶ ποῖόν ἐστι τὸ πάρεργον, ὃ νῦν ἔργον ἔχομεν; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Πάντα τὰ γι-

καρδιά του μέ πονηριά, ἡ ἐργασία ἐνός τέτοιου ἀνθρώπου πάει χαμένη. Μὴν προσκολληθεῖς σέ τέτοιον ἄνθρωπο, γιὰ νά μὴ σέ μολύνει μέ τό σιχαμερό δηλητήριό του».

43. Εἶπε πάλι· «Ὁ πειρασμός τοῦ κέρδους, τῆς δόξας καὶ τῆς καλοπέρασης πολεμοῦν τὸν ἄνθρωπο μέχρι τὴν ὥρα τοῦ θανάτου. Ὅμως δέν πρέπει κανεῖς νά ἐνδώσει σ' αὐτά».

44. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Θεόδωρος* τῆς Φέρμης· «Ἐὰν ἔχεις φιλία μέ κάποιον καὶ συμβεῖ νά πέσει αὐτός σέ σαρκικό ἁμάρτημα, ἄπλωσε τό χέρι σου, ἐὰν μπορεῖς, καὶ τράβηξέ τον ἐπάνω. Ἄν ὅμως πέσει σέ αἵρεση καὶ δέν πείθεται στά λόγια σου γιὰ νά τὴν ἀποστραφεῖ, ἀμέσως κόψε κάθε σχέση μαζί του· γιατί μέ τὴν ἀργοπορία, ὑπάρχει κίνδυνος νά γκρεμισθεῖς κι ἐσύ μαζί του στὸν λάκκο».

45. Πῆγε κάποιος ἀπὸ τοὺς Γέροντες στὸν ἀδβᾶ Θεόδωρο καὶ τοῦ εἶπε· «Νά, ὁ τάδε ἀδελφός γύρισε στὸν κόσμο». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίνεται· «Γι' αὐτό τό πράγμα ἀπορεῖς; Μὴν ἀπορεῖς γι' αὐτό. Μᾶλλον νά ἀπορεῖς, ἐὰν ἀκούσεις ὅτι μπορεῖ κάποιος νά γλυτώσει ἀπὸ τό στόμα τοῦ ἐχθροῦ».

46. Ὁ ἴδιος ἀδβᾶς συναντήθηκε κάποτε μέ τὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη, τὸν εὐνούχο ἐκ γενετῆς. Καθὼς συζητοῦσαν, εἶπε· «Ὅταν ἡμῖν στή Σκήτι, τό κύριο ἔργο μας ἦταν ἡ ἐργασία τῆς ψυχῆς καὶ τό ἐργόχειρο τό θεωρούσαμε πάρεργο. Τώρα τό ἔργο τῆς ψυχῆς ἐγινε ὡς πάρεργο, καὶ τό πάρεργο ἐγινε ἔργο».

Τὸν ρώτησε τότε ἓνας ἀδελφός· «Ποιό εἶναι τό ἔργο τῆς ψυχῆς τό ὁποῖο τώρα τό ἔχουμε ὡς πάρεργο; Καὶ ποιό εἶναι τό πάρεργο, τό ὁποῖο τώρα τό ἔχουμε κύριο ἔργο;». Καὶ ὁ Γέ-

νόμμενα διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἔργον τῆς ψυχῆς ἐστὶ τὸ δὲ εἰς λόγον ἑαυτοῦ ἐργάζεσθαι καὶ συνάγειν, τοῦτο πάρεργον ἔχειν ὀφείλομεν.

Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός· Σαφήνισόν μοι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ἴδον ἀκούεις περὶ ἐμοῦ ὅτι ἀσθενῶ καὶ ὀφείλεις ἐπισκέψασθαι με καὶ λέγεις ἐν ἑαυτῷ· Καταλιπεῖν ἔχω τὸ ἔργον μου καὶ νῦν ἀπελθεῖν; Ἀλλὰ πληρώσω τὸ ἔργον μου καὶ οὕτως ἀπέρχομαι. Ἔρχεται σοι καὶ ἄλλη ἀφορμὴ καὶ τάχα οὐδὲ ὅλως ὑπάγεις. Πάλιν ἄλλος ἀδελφός λέγει σοι· Δός μοι χεῖρα, ἀδελφέ. Καὶ λέγεις· Ἔχω ἀφήσαι τὸ ἔργον μου καὶ ἀπελθεῖν ἐργάσασθαι μετ' αὐτοῦ; Ἐὰν οὖν μὴ ἀπέλθῃς, ἀφίης τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστὶ τὸ ἔργον τῆς ψυχῆς, καὶ ποιεῖς τὸ πάρεργον, ὃ ἐστὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν.

47. Ὁ αὐτὸς εἶπεν· Ἄλλη ἀρετὴ οὐκ ἔστιν ὥς τὸ μὴ ἐξουθενεῖν.

48. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Θεόδωρον λέγων· Θέλω ἐπιτελέσαι τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων περὶ τοῦ ἀδβᾶ Θεωνᾶ ὅτι εἶπεν αὐτῷ ποτε ὅτι θέλω πληρῶσαι τὸν λογισμόν μου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ λαβὼν σιτία ἐποίησεν ἄρτον καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ κελλίον.

29. Πρβλ. «Οὐδὲν βαρύτερον οὐδὲ χαλεπώτερον τοῦ κατακρίναι ἢ ἐξουθενῶσαι τὸν πλησίον». Ἀδβᾶ Δωροθέου, *Ἀσκητικά*, Διδ. ΣΤ', 71.

30. Στὸ ἀλφαθητικὸ Γεροντικὸ ὑπάρχει μιά παραλλαγή τοῦ ἀποφθέγματος, πού διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτό: «...Καὶ λαβὼν σιτία εἰς τὸ ἀρτοκοπεῖον, ἐποίησεν ἄρτους· καὶ αἰτησάντων αὐτὸν πτωχῶν, ἔδωκε τοὺς ἄρτους. Καὶ πάλιν αἰτησάντων ἄλλων, ἔδωκε τὰ σπυρίδια καὶ τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλίον περιζωσάμενος τὸ μαφόριον. Καὶ οὕτω πάλιν ἐμέμφε-

ροντας ἀποκρίνεται: «Ὅλα ὅσα γίνονται, γιατί εἶναι ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἔργο τῆς ψυχῆς. Ἐνῷ τό νά δουλεύουμε καὶ νά μαζεύουμε γιά τίς ἀνάγκες μας, αὐτό ὀφείλουμε νά τό ἔχουμε πάρεργο».

Παρακαλεῖ ὁ ἀδελφός: «Διευκρίνησέ μου τό θέμα αὐτό». Καὶ λέει ὁ Γέροντας: «Ἄς ποῦμε, ἀκοῦς γιά μένα ὅτι ἀρρώστησα καὶ ἔχεις χρέος νά μέ ἐπισκεφθεῖς· ἀλλά συλλογίζεσαι: Πρέπει νά ἀφήσω τὴν ἐργασία μου καὶ νά πάω τώρα; Ἄς τὴν τελειώσω, καὶ μετὰ πηγαίνω. Στό μεταξύ σοῦ παρουσιάζεται καὶ ἄλλη ἀφορμὴ καὶ ἴσως δέν πᾶς καθόλου. Ἐπίσης ἄλλος ἀδελφός σοῦ λέει: Δός μου ἓνα χέρι, ἀδελφέ. Καὶ σκέφτεσαι: Μπορῶ νά ἀφήσω τὴν ἐργασία μου καὶ νά πάω νά δουλέψω μαζί του; Ἄν λοιπόν δέν πᾶς, παραμελεῖς τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι τό ἔργο τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκτελεῖς τό πάρεργο, πού εἶναι τό ἐργόχειρο».

47. Ὁ ἴδιος εἶπε: «Καμιά ἀρετὴ δέν μπορεῖ νά ἀναμετρηθεῖ μέ τὴν ἀρετὴ: νά μὴν ἐξουθενώνουμε τὸν ἄλλον»²⁹.

48. Κάποιος ἀδελφός εἶπε τὸν λογισμό τοῦ στὸν ἀδβᾶ Θεόδωρο: «Θέλω νά ἐκτελέσω πλήρως τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ ἀνέφερε γιά τὸν ἀδβᾶ Θεωνᾶ ὅτι τοῦ εἶπε κάποτε: «Θέλω ὁ λογισμός μου νά ταυτίζεται πλήρως μέ τὴ βούληση τοῦ Θεοῦ»³⁰. Πῆρε κατόπιν σιτάρι, ἔκανε ψωμί καὶ ἔμεινε στό κελί του»³¹.

το ἑαυτὸν λέγων ὅτι οὐκ ἐπλήρωσα τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ».

31. Ἡ φράση τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἐδῶ στό ἀπόφθεγμά μας «ἐκάθισεν εἰς τὸ κελλίον», πού λείπει ἀπὸ τὸ ἀλφαθητικὸ Γεροντικὸ, ἔχει τὴν ἰδιάζουσα ἐννοια γιά τοὺς ἀναχωρητές, ὅτι ἄρχισε (ἢ συνέχισε) μέσα στό κελί τὸν ἀναχωρητικὸ τοῦ δίο. Ὅλον τὸν ἀγῶνα δηλαδὴ, τὴ σκληρὴ σωματικὴ ἀσκησι, τὴ νυχθήμερη προσευχὴ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὧλων, καὶ τὴν ὅλη «κρυπτὴ» ἐσωτερικὴ

49. Ἡρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ ὁ Ἰδηρ τὸν ἀδβᾶν Θεόδωρον τὸν Ἐλευθεροπολίτην λέγων· Πῶς καλῶς ἐστὶ, πάτερ; Δόξαν περιποιήσωμαι ἐμαντῷ ἢ ἀτιμίαν; Ὁ δὲ Γέρων λέγει· Τέως ἐγὼ θέλω περιποιήσασθαι δόξαν ἢ ἀτιμίαν. Ἐὰν γὰρ ποιήσω καλὸν ἔργον καὶ δοξασθῶ, δύναμαι κατακρίνειν τὸν λογισμόν μου, ὅτι οὐκ εἰμι ἄξιος τῆς δόξης ταύτης· ἡ δὲ ἀτιμία ἀπὸ φαύλων πραγμάτων γίνεται. Πῶς οὖν δύναμαι παρακαλέσαι τὴν καρδίαν μου σκανδαλισθέντων ἐν ἐμοὶ τῶν ἀνθρώπων; Κρεῖσσον οὖν τὸ ἀγαθὸν ποιεῖν καὶ δοξάζεσθαι. Ὁ δὲ ἀδβᾶς Ἀβραάμ εἶπε· Καλῶς εἶπας, πάτερ.

50. Ἡρωτήθη παρὰ τινος ἡ ἀμμᾶς Θεοδώρα περὶ τῶν ἀκοῶν· Πῶς δύνανται ἀπαξιαπλῶς δεχόμεναι φωνὰς κοσμικῶν ἢ οἰασδήποτε· οὖν εἶναι τῷ Θεῷ μόνως; Καὶ λέγει αὐτῷ· Ὡσπερ, ἐὰν κάθη εἰς τραπέζαν καὶ εἰσὶν ἐδέσματα πολλὰ καὶ μεταλαμβάνεις μὲν, οὐχ ἡδέως δέ, οὕτω καὶ ἐὰν λόγοι κοσμικοὶ εἰς τὰς ἀκοάς σου ἔλθωσιν, τὴν καρδίαν σου ἔχε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ταύτη τῇ διαθέσει μετὰ ἡδονῆς οὐκ ἀκούεις, οὐδὲν ἐβλάδης.

49. Ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ ἀπὸ τὴν Ἰδηρία³² ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Θεόδωρο τὸν Ἐλευθεροπολίτην³³: «Ποιό εἶναι τό σωστό, πάτερ; Νά ἐπιζητῶ δόξα γιὰ τὸν ἑαυτοῦ μου ἢ ἀτιμία;» Καὶ ὁ Γέροντας λέει: «Ἐγὼ πάντως προτιμῶ νά δοξασθῶ παρά νά ἀτιμασθῶ. Γιατί ἂν κάνω ἓνα καλὸ ἔργο καὶ δοξασθῶ, μπορῶ νά κατακρίνω τὸν λογισμό μου ὅτι δέν ἀξίζω τὴ δόξα αὐτή. Ἐνῷ ἡ ἀτιμία προέρχεται ἀπὸ φαῦλες πράξεις. Πῶς λοιπὸν μπορῶ νά παρηγορήσω τὴν καρδιά μου, ἂν ἐξαιτίας μου σκανδαλίσθηκαν οἱ ἄνθρωποι; Προτιμότερο λοιπὸν εἶναι νά κάνει κανεὶς τό καλὸ καὶ ἅς τοῦ ἀποδίδουν δόξα». Καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀβραάμ εἶπε: «Σωστά εἶναι ὅσα εἶπες, πάτερ».

50. Ρωτήθηκε ἀπὸ κάποιον ἡ ἀμμᾶς Θεοδώρα σχετικά μέ τὰ ἀκούσματα πού φθάνουν στ' αὐτιά μας: «Πῶς εἶναι δυνατόν —εἶπε— ὅταν γενικά τ' αὐτιά μας δέχονται λόγια κοσμικῶν ἀνθρώπων ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλα ἄσχετα, νά παραμένουν προσανατολισμένα στὸν Θεὸ μόνον;» Καὶ ἡ ἀμμᾶς τοῦ λέει: «Ὅπως ἀκριβῶς ἂν κάθесαι σέ τραπέζι ὅπου ὑπάρχουν πολλὰ φαγητά καὶ τρῶς βέβαια, ἀλλὰ ὅχι μέ εὐχαρίστηση, τό ἴδιο καὶ ὅταν κοσμικά λόγια φθάνουν στ' αὐτιά σου· τὴν καρδιά σου νά ἔχει στραμμένη στὸν Θεὸ καὶ μ' αὐτὴ τὴ διάθεση δέν θ' ἀκούς μέ εὐχαρίστηση καὶ δέν παθαίνεις καμιά ζημιά».

ἐργασία στὰ δάθη τῆς καρδιᾶς γιὰ τὴν κάθαρση καὶ τὴν ἔνωση μετὰ τοῦ Θεοῦ. Βλ. ὑπόσημ. 115 σελ. 161 κ.έ.

Προβάλλοντας τό παράδειγμα τοῦ ἀδβᾶ Θεωνᾶ ὁ ἀδβᾶς Θεόδωρος, δίνει στὸν ἀδελφὸ πού ἐρωτᾷ τὴν ἀπάντηση.

32. Ἰδηρία: ἀρχαία ὀνομασία χωρῶν α) παρὰ τὸν Καύκασο, σημερινὴ Γεωργία καὶ β) τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας (Ἰδηρικὴ χερσόνησος).

33. Ἡ Ἐλευθερόπολις ἦταν ἀρχαία πόλη στὴ Δ. Παλαιστίνη (περὶ τὰ 40 χλμ. ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα). Θεωρεῖται πατρίδα τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, μετέπειτα ἐπισκόπου Σαλαμίνος Κύπρου, ὁ ὁποῖος ἵδρυσε στὴν περιοχὴ πολλὰ μοναστήρια.

51. Εὐκαιρήσαν τινες Γέροντες εἰς Σκῆτιν ἐσθίοντες μετ' ἀλλήλων· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης. Καὶ ἀνέστη τις πρεσβύτερος δοῦναι τὸ θανκάλιον τοῦ νεροῦ καὶ οὐδεὶς κατεδέξατο αὐτὸ λαβεῖν παρ' αὐτοῦ, εἰ μὴ Ἰωάννης ὁ Κολοβός. Ἐθαύμασαν οὖν καὶ εἶπον αὐτῶ· Πῶς σὺ μικρότερος πάντων ὢν ἐτόλμησας ὑπηρετηθῆναι παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγώ, ὅτε ἐγείρομαι δοῦναι τὸ θανκάλιον, χαίρω, ἐὰν πάντες λάβωσιν, ἵνα ἔχω μισθόν. Καὶ γὰρ οὖν διὰ τοῦτο ἔλαβον, ἵνα ποιήσω αὐτῶ μισθὸν ἔχειν καὶ ἵνα μὴ λυπηθῇ ὡς μηδενὸς παρ' αὐτοῦ δεξαμένου. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἐθαύμασαν καὶ ὠφελήθησαν ἐπὶ τῇ διακρίσει αὐτοῦ.

52. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ἰωάννην λέγων· Πῶς ἡ ψυχὴ μου ἔχουσα τραύματα οὐκ αἰσχύνεται καταλαλεῖν τοῦ πλησίον; Λέγει αὐτῶ ὁ Γέρον παραβολὴν διὰ τὴν καταλαλιάν· Ἄνθρωπός τις ἦν πτωχὸς καὶ εἶχε γυναῖκα. Εἶδε δὲ καὶ ἄλλην πιθανὴν καὶ ἔλαβε καὶ ταύτην. Ἦσαν δὲ ἀμφότεραι γυμναί. Γενομένης δὲ πανηγύρεως ἐν τινι τόπῳ, παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγουσαι· Ἄρον ἡμᾶς μετὰ σοῦ. Καὶ λαβὼν τὰς δύο ἔβαλεν εἰς πίθον καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἦλθεν εἰς τὸν τόπον.

Ὅτε δὲ γέγονε καῦμα καὶ ἡσύχασαν οἱ ἄνθρωποι, ἀναβλέψασα ἡ μία καὶ μηδένα ἰδοῦσα ἐξεπήδησεν εἰς τὴν κοπρίαν. Καὶ συνάξασα παλαιὰ ῥάκη ἐποίησεν ἐαυτῇ περίζωμα· καὶ λοιπὸν μετὰ παρηγορίας περιεπάτει. Ἡ δὲ ἄλλη ἔσω καθημένη γυμνὴ ἔλεγεν· Ἰδοὺ αὕτη ἡ πόρνη οὐκ αἰσχύνεται περιπατοῦσα γυμνή. Διαπονηθεὶς δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἶπεν· ὦ θαῦμα! Αὕτη καὶ σκέπει τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς· σὺ δὲ ὅλη

51. Εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν κάποτε μερικοὶ Γέροντες στῆ Σκῆτι νὰ συμφάγουν· μαζί τους ἦταν καὶ ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης. Σηκώθηκε κάποια στιγμή ἓνας γηραλέος στὴν ἡλικία νὰ προσφέρει τὸ κανάτι τοῦ νεροῦ καὶ κανεὶς δὲν ἄπλωσε τὸ χέρι νὰ τὸ πάρει ἀπὸ τὸ χέρι του, ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἰωάννη* τὸν Κολοβό. Ἀπόρησαν μ' αὐτὸ καὶ τοῦ λένε: «Πῶς ἐσύ ἐνῶ εἶσαι μικρότερος ἀπ' ὅλους, τόλμησες νὰ ὑπηρετηθεῖς ἀπὸ τὸν μεγαλύτερο;» Καὶ τοὺς ἀποκρίθηκε: «Ἐγώ ὅταν σηκωνομαι νὰ δώσω τὸ κανάτι, χαίρομαι ἂν τὸ πάρουν ὅλοι, γιὰ νὰ ἔχω μισθό. Κι ἐγώ τώρα γι' αὐτὸ τὸ πῆρα, γιὰ νὰ συντελέσω νὰ ἔχει μισθὸ καὶ νὰ μὴ λυπηθεῖ πῶς κανεὶς δὲν τὸ πῆρε ἀπὸ τὰ χέρια του». Μ' αὐτά πού εἶπε, θαύμασαν τὴ διάκρισὴ του καὶ ὠφελήθηκαν.

52. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ἰωάννη: «Πῶς ἡ ψυχὴ μου ἐνῶ ἔχει τραύματα, δὲν ντρέπεται νὰ κατηγορεῖ τὸν πλησίον;» Καὶ τοῦ λέει ὁ Γέροντας μιὰ παραβολὴ γιὰ τὴν καταλαλιά. «Ἐνας ἄνθρωπος φτωχὸς εἶχε γυναῖκα. Εἶδε ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη ὡραία καὶ πῆρε κι αὐτήν. Καὶ ἦσαν καὶ οἱ δύο γυμνές. Γινόταν σὲ κάποιον τόπο πανηγύρι καὶ τὸν παρακάλεσαν: Πάρε κι ἐμᾶς μαζί σου. Τίς παίρνει λοιπὸν καὶ τίς δυὸ καὶ τίς βάζει σ' ἓνα πιθάρι. Ἔτσι μπαίνει σ' ἓνα καράδι καὶ φθάνει στὸν τόπο τοῦ πανηγυριοῦ.

Κάποια ὥρα πού ἔκανε πολλὴ ζέστη καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποσύρθηκαν στὰ καταλύματά τους, ἡ μία ἀπ' τίς δυὸ σήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ μὴ βλέποντας κανένα, πήδηξε ἔξω στὴν κοπριά. Ἐκεῖ μάζεψε παλιὰ κουρέλια καὶ ἔκανε ἓνα πρόχειρο ροῦχο μὲ τὸ ὁποῖο κάλυψε τὴ γύμνια της. Ἔτσι ἄρχισε νὰ περπατᾷ θαρρετά. Ἡ ἄλλη πού καθόταν στό πιθάρι γυμνή, ἔλεγε: Νὰ αὕτη ἡ πόρνη δὲν ντρέπεται νὰ γυρνᾷ γυμνή. Ἐνοχλήθηκε ὁ ἄνδρας της καὶ τῆς λέει: Περιέργο! Αὕτη τουλάχιστον σκεπάζει τὴν ἀσχημοσύνη της. Ἐνῶ ἐσύ

γυμνή εἰ καὶ ταῦτα οὐκ αἰσχύνῃ λαλοῦσα; Οὕτως ἐστὶ καὶ τὸ τῆς καταλαλιᾶς.

53. Ἐλεγε πάλιν τῷ ἀδελφῷ ὁ Γέρων περὶ τῆς ψυχῆς τῆς θελούσης μετανοῆσαι. Πόρνη ἦν ὡραία ἐν πόλει καὶ πολλοὺς φίλους εἶχεν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὴν εἰς ἄρχων εἶπεν αὐτῇ. Συνθοῦ μοι σωφρονεῖν καὶ γὰρ σε λαμβάνω εἰς γυναῖκα. Ἡ δὲ συνέθετο αὐτῷ. Καὶ λαβὼν αὐτὴν ἀπήγαγεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Οἱ δὲ φίλοι αὐτῆς ζητοῦντες αὐτὴν ἔλεγον. Ὁ δεῖνα ὁ ἄρχων ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ἐὰν οὖν ἀπέλθωμεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ μάθῃ, τιμωρεῖται ἡμᾶς. Ἀλλὰ δεῦτε ὀπίσω τῆς οἰκίας καὶ συρίσωμεν αὐτῇ καὶ γνωρίζουσα τὸν συρισμὸν καταβαίνει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ἀναίτιοι εὕρισκομεθα. Ἀκούσασα οὖν τοῦ συρισμοῦ ἐσφράγισε τὰ ὦτα αὐτῆς καὶ εἰσεπήδησεν εἰς τὸν ἐνδότερον κοιτῶνα καὶ ἔκλεισε τὰς θύρας.

Ἐλεγε δὲ τὴν πόρνην εἶναι τὴν ψυχὴν, οἱ δὲ φίλοι αὐτῆς εἰσι τὰ πάθη καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὁ δὲ ἄρχων ἐστὶν ὁ Χριστός, ἡ δὲ οἰκία ἡ ἐσωτάτη ἐστὶν ἡ αἰωνία μονή, οἱ δὲ συρίζοντες αὐτῇ εἰσιν οἱ πονηροὶ δαίμονες. Αὐτὴ δὲ διαπαντὸς φεύγει πρὸς τὸν Κύριον.

54. Ἠρώτησέ τις τῶν Πατέρων τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην τὸν Κολοβόν· Τί ἐστὶ μοναχός; Ὁ δὲ εἶπε· Κόπος· ὁ γὰρ μοναχός εἰς πᾶν ἔργον κοπιᾷ· οὗτος μοναχός.

55. Ἠλθόν ποτε τὸν ἀδελφὸν Ἰσαὰκ ποιῆσαι πρεσβύτερον. Καὶ ἀκούσας ἔφυγεν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀγρὸν καὶ ἐκρύβη ἀναμέσον τοῦ χόρτου. Κατεδίωξαν οὖν οἱ Πατέρες ὀπίσω αὐτοῦ. Καὶ φθάσαντες εἰς αὐτὸν τὸν ἀγρὸν κατέλυσαν

εἶσαι ὀλόγυμνη καὶ μάλιστα δὲν ντρέπεσαι νὰ μιλᾷς. Ἐτοι συμβαίνει καὶ μέ τὴν καταλαλιά.

53. Εἶπε ἐπίσης ὁ Γέροντας στὸν ἀδελφό για τὴν ψυχὴ πού θέλει νὰ μετανοήσει: «Ἦταν μιά πόρνη ὁμορφη σέ κάποια πόλη καὶ εἶχε πολλοὺς φίλους. Τὴν βρῆκε ἓνας ἄρχοντας καὶ τῆς λέει: Δός μου τὸν λόγο σου νὰ ἀφήσεις τὴν ἁμαρτωλὴ ζωὴ καὶ ἐγὼ σέ παίρνω για γυναῖκα μου. Αὐτὴ συμφώνησε καὶ ὁ ἄρχοντας τὴν πῆρε καὶ τὴν πῆγε στό σπίτι του.

Οἱ φίλοι της τὴν ἀναζητοῦσαν καὶ ἔλεγαν: Ὁ τάδε ἄρχοντας τὴν πῆρε στό σπίτι του. Ἄν ἐμφανιστοῦμε στό σπίτι του καὶ τό μάθει, θά μᾶς τιμωρήσει. Νὰ πᾶμε λοιπόν πίσω ἀπό τό σπίτι καὶ νὰ τῆς σφυρίζουμε. Αὐτὴ γνωρίζει τό συνηματικό σφύριγμα καὶ θά κατεβεῖ. Ἐτσι ἐμεῖς ἀπαλλασσόμαστε ἀπό τὴν εὐθύνη. Ἐκεῖνη ἄκουσε τό σφύριγμα, ἀλλὰ βούλωσε τ' αὐτιά της καὶ κατέφυγε διαστικά στόν βαθύτερο κοιτῶνα κλείνοντας τίς πόρτες».

Τὴν πόρνη τὴν ἀνέφερε σάν σύμβολο τῆς ψυχῆς· οἱ φίλοι συμβολίζουν τὰ πάθη καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ὁ ἄρχοντας εἶναι ὁ Χριστός, ἐνῶ ὁ ἐσωτάτος κοιτῶνας εἶναι ἡ αἰωνία κατοικία· αὐτοὶ πού σφυρίζουν στήν ψυχὴ εἶναι οἱ πονηροὶ δαίμονες. Καὶ αὐτὴ καταφεύγει συνεχῶς πρὸς τὸν Κύριο.

54. Ρώτησε κάποιος ἀπό τοὺς Πατέρες τὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη τὸν Κολοβό: «Τί σημαίνει μοναχός;» Κι ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε: «Κόπος. Γιατί ὁ μοναχός σέ κάθε ἔργο κοπιᾷ. Αὐτός εἶναι μοναχός».

55. Πῆγαν κάποτε νὰ κάνουν πρεσβύτερο τὸν ἀδελφὸ Ἰσαὰκ. Ἐκεῖνος σάν τό ἄκουσε, ἔφυγε στήν Αἴγυπτο, πῆγε σέ κάποιο χωράφι καὶ κρύφθηκε μέσα στά σπαρτά. Οἱ Πατέρες τὸν πῆραν ἀπό πίσω. Φθάνοντας σ' αὐτόν τὸν ἀγρὸ σταμά-

ἀναπαῆναι μικρὸν ἐκεῖ· ἦν γὰρ νύξ. Καὶ τὸν ὄνον ἀπέλυσαν δόσκεισθαι. Ὁ δὲ ὄνος ἀπελθὼν ἔστη κατὰ τοῦ Γέροντος. Καὶ τὸ πρῶτ' ζητοῦντες τὸν ὄνον εὗρον καὶ τὸν ἀβδᾶν Ἰσαάκ καὶ θαύμασαν. Θέλοντες δὲ αὐτὸν δῆσαι, οὐκ ἀφῆκε λέγων· Οὐκέτι φεύγω· θέλημα γὰρ Θεοῦ ἐστὶ καί, ὅπου δ' ἂν φύγω, εἰς αὐτὸ ἔρχομαι.

56. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ἰσαάκ· Μὴ φέρετε ὧδε παιδιὰ· τέσσαρες γὰρ ἐκκλησίαι εἰς Σκῆτιν ἔρημοι γεγόνασι διὰ τὰ παιδιὰ.

57. Ἠρώτησεν ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν τὸν ἀβδᾶν Ἰωσήφ λέγων· Τί ποιήσω, ὅταν προσεγγίξῃ τὰ πάθη; Ἀντιστῶ αὐτοῖς ἢ ἀφήσω εἰσελθεῖν; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἄφες αὐτὰ εἰσελθεῖν καὶ πολέμησον μετ' αὐτῶν. Ἀνακάμψας οὖν ἐν Σκῆτι ἐκάθητο.

Καὶ ἐλθὼν τις τῶν Θηβαίων ἐκεῖ ἔλεγε τοῖς ἀδελφοῖς ὅτι· Ἠρώτησα τὸν ἀβδᾶν Ἰωσήφ λέγων ὅτι· Ἐὰν προσεγγίσῃ μοι πάθος, ἀντιστῶ αὐτῷ ἢ ἀφήσω εἰσελθεῖν; Καὶ εἶπέ μοι· Μὴ ἀφήσῃς ὅλως εἰσελθεῖν τὰ πάθη, ἀλλ' εὐθέως ἔκκοψον αὐτά. Ἀκούσας δὲ ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν ὅτι οὕτως εἶπε τῷ Θηβαίῳ ὁ ἀβδᾶς Ἰωσήφ ἀναστὰς ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν εἰς Πανεφῶ καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀβδᾶ, ἐγὼ ἐπίστευσά σοι τοὺς λογισμούς μου καὶ ἰδὼν ἄλλως εἶπας τῷ Θηβαίῳ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὐκ οἶδας ὅτι ἀγαπῶ σε; Καὶ εἶπε· Ναί. Καὶ λέγει· Οὐ σὺ ἔλεγες ὡς ἐαυτῷ εἶπέ μοι; Καὶ εἶπεν· Οὕτως ἔχει. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐὰν γὰρ εἰσέλθωσι τὰ πάθη καὶ δῶς καὶ λάθῃς μετ' αὐτῶν, δοκιμώτερόν σε καθιστῶσιν. Ἐγὼ δὲ ὡς ἐμαντῷ ἐλάλησά σοι. Εἰσὶ δὲ ἄλλοι, οἷς οὐδὲ προσεγγίσει τὰ πάθη συμφέρει· ἀλλ' εὐθέως ἐκκόψαι αὐτὰ χρεῖαν ἔχουσιν.

34. Δηλαδή· στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

35. Βλ. ὑπόσημ. 5 σελ. 24.

36. Πανεφῶ ἢ Πανέφυσις· Ἀρχαία πόλις τῆς Κάτω Αἰγύπτου. Σήμερον φέρει τὸ ὄνομα Μεντζάλα ἐλ Χαγίτ. Βλ. Χάρτη σελ. 8-9.

τησαν νὰ ξεκουραστοῦν λίγο, γιατί τοὺς δρῆκε ἡ νύκτα. Τὸν ὄνο τὸν ἄφησαν νὰ δοσκήσῃ καὶ πῆγε τὸ ζῶο καὶ στάθηκε ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Γέροντα. Τὸ πρῶτ' ζητώντας τὸν ὄνο, βρῆκαν καὶ τὸν ἀβδᾶ Ἰσαάκ καὶ θαύμασαν. Θέλοντας νὰ τὸν δέσουν, δέν τοὺς ἄφησε λέγοντας· «Δέν φεύγω πιά· εἶναι θέλημα Θεοῦ, καὶ ὅπου κι ἂν φύγω, σ' αὐτὸ θά ἐπιστρέψω³⁴».

56. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ἰσαάκ· «Μὴ φέρετε ἐδῶ παιδιὰ. Τέσσερες ἐκκλησίαι στὴ Σκῆτι ἐρημώθηκαν ἐξαιτίας τῶν παιδιῶν».

57. Ρώτησε ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν τὸν ἀβδᾶ Ἰωσήφ· «Ὅταν μέ πλησιάζουν τὰ πάθη, τί νὰ κάνω; Νὰ ἀντισταθῶ σ' αὐτά ἢ νὰ τὰ ἀφήσω νὰ μποῦν;» Κι ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἄφες τα νὰ μποῦν καὶ πολέμησέ τα». Γύρισε λοιπὸν στὴ Σκῆτι καὶ συνέχιζε τὴν ἀσκήσῃ του.

Κάποια μέρα πῆγε ἐκεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς Θηβαίους μοναχούς³⁵ καὶ ἔλεγε στοὺς ἀδελφούς· «Ρώτησα τὸν ἀβδᾶ Ἰωσήφ, ἂν μέ προσεγγίσει ἓνα πάθος, νὰ ἀντισταθῶ ἢ νὰ τ' ἀφήσω νὰ εἰσέλθῃ; Καὶ μοῦ εἶπε· Μὴν ἀφήνεις καθόλου νὰ εἰσέρχονται τὰ πάθη, ἀλλὰ ἀμέσως ἀπόρριψέ τα». Σὺν ἄκουσε ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν ὅτι ἔτσι εἶπε στὸν Θηβαῖο ὁ ἀβδᾶς Ἰωσήφ, σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴν Πανεφῶ³⁶, τὸν βρίσκει καὶ τοῦ λέει· «Ἀβδᾶ, ἐγὼ σοῦ ἐμπιστεύθηκα τοὺς λογισμούς μου καὶ νὰ πού στὸν Θηβαῖο εἶπες ἄλλα πράγματα». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Δέν τό ξέρεις ὅτι σέ ἀγαπῶ;» «Ναί» ἀποκρίθηκε. Καὶ συνεχίζει· «Δέν μοῦ ἔλεγες ἐσύ νὰ σοῦ μιλῶ ὅπως θά μιλοῦσα στὸν ἑαυτό μου;» «Ναί —ἀπαντᾷ— ἔτσι εἶναι». Λέει τότε ὁ Γέροντας· «Ἄν δηλαδή τὰ πάθη εἰσέλθουν καὶ ἔρθεις ἀντιμέτωπος μ' αὐτά, σέ καθιστοῦν πιὸ ἱκανό. Ἐγὼ σοῦ μίλησα ὅπως θά μιλοῦσα στὸν ἑαυτό μου. Εἶναι ὅμως ἄλλοι πού δέν τοὺς συμφέρει οὔτε νὰ τοὺς προσεγγίσουν τὰ πάθη. Καὶ πρέπει αὐτοὶ εὐθύς ἐξαρχῆς νὰ τὰ ἀποκρούσουν».

58. Ἀδελφός τις ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ἰωσήφ λέγων· Τί ποιήσω ὅτι οὔτε κακοπαθῆσαι δύναμαι οὔτε ἐργάσασθαι καὶ δοῦναι ἀγάπην; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἰ οὐ δύνασαι τούτων οὐδὲ ἐν ποιῆσαι, κἂν τήρησον τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τοῦ πλησίον, ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ σῶζῃ.

59. Ἐλεγε τις τῶν ἀδελφῶν ὅτι· Παρέδαλόν ποτε εἰς Ἡράκλειον τὸ κάτω πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ἰωσήφ καὶ εἶχεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ συκάμινον ὡραῖον πάνυ καὶ λέγει μοι ἀπὸ πρωῒ Ὑπαγε· φάγε. Ἦν δὲ Παρασκευὴ καὶ οὐκ ἀπῆλθον διὰ τὴν νηστείαν καὶ παρακαλέσας αὐτὸν εἶπον· Διὰ τὸν Θεὸν εἰπέ μοι τὸν λογισμόν τοῦτον· ἰδοὺ σὺ ἔλεγές μοι Ὑπαγε· φάγε· ἐγὼ δὲ διὰ τὴν νηστείαν οὐκ ἀπῆλθον. Καὶ ἡμῖν αἰσχυρόμενος τὴν σὴν ἐντολήν, λογιζόμενος ποίῳ λογισμῷ ἔλεγέ μοι ὁ Γέρων. Τί οὖν εἶχον ποιῆσαι ὅτι ἔλεγές μοι Ὑπαγε. Ὁ δὲ εἶπεν· Οἱ Πατέρες ἐξαρχῆς οὐ λέγουσι τοῖς ἀδελφοῖς τὰ ὀρθὰ ἀλλὰ μᾶλλον τὰ στρεβλά καί, ἐὰν ἴδωσιν ὅτι ποιοῦσι τὰ στρεβλά, οὐκέτι λαλοῦσιν αὐτοῖς τὰ στρεβλά, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν ἰδόντες ὅτι εἰς πάντα ὑπήκοοί εἰσι.

60. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ἰωσήφ λέγων ὅτι· Θέλω ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κοινοβίου καὶ καθίσαι κατὰ μόνας. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὅπου βλέπεις τὴν ψυχὴν σου ἀναπαυομένην καὶ μὴ βλαπτομένην, κάθισον. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Καὶ εἰς

37. Τὸν ὄρο ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς (ἀναπαύω-ομαι) στή διδαχὴ τῶν Γερόνων δὲν πρέπει νὰ τὸν συγχέουμε μὲ τὴν ἔννοια τοῦ βολέματος ἢ ἀκόμη τὴν συναισθηματικὴ ἱκανοποίηση, πού μπορεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ διάφορους λόγους ἄσχετους. Ἀναπαύεται ἡ ψυχὴ σημαίνει ὅτι βρῖσκει τίς προϋποθέσεις, στὸν

58. Κάποιος ἀδελφός ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ἰωσήφ· «Τί νὰ κάνω; Δέν εἶμαι ἱκανός οὔτε νὰ κακοπαθήσω οὔτε νὰ ἐργαστῶ καὶ νὰ δώσω ἐλεημοσύνη». Ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἄν κανένα ἀπ' αὐτὰ δέν μπορεῖς νὰ κάνεις, τουλάχιστον φύλαξε τὴν καρδιά σου καθαρὴ ἀπέναντι τοῦ πλησίον ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ θὰ σωθεῖς».

59. Ἐλεγε κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς· «Πῆγα κάποτε στὸ Ἡράκλειο, πού εἶναι στὴν πεδιάδα, στὸν ἀδβᾶ Ἰωσήφ. Στὸ μοναστήρι τοῦ εἶχε μιά πολὺ ὡραία μουριά καὶ μοῦ εἶπε ἀπὸ τό πρωῒ· Πῆγαινε καὶ φάγε. Ἦταν ὅμως Παρασκευὴ καὶ δέν πῆγα λόγῳ τῆς νηστείας. Τὸν παρεκάλεσα κατόπιν καὶ τοῦ εἶπα· Γιά τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ μίλησέ μου γιὰ τὸν λογισμό αὐτόν. Νά, ἐσύ μοῦ ἔλεγες, πῆγαινε καὶ φάγε, καὶ ἐγὼ δέν πῆγα, ἐπειδὴ ἦταν νηστεία. Ἀλλὰ ἐνιωθα ντροπιασμένος γιὰ τὴν ἀθέτηση τῆς ἐντολῆς σου, καθὼς σκεπτόμουν, ποιά ἔννοια νὰ εἶχαν τὰ λόγια τοῦ Γέροντα; Τί λοιπὸν ἔπρεπε νὰ κάνω; Γιατί μοῦ ἔλεγες· Πῆγαινε. Κι ἐκεῖνος εἶπε· Οἱ Πατέρες δέν λένε ἐξαρχῆς στοὺς ἀδελφούς τὰ σωστά, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ στραβά. Καὶ ἂν δοῦν ὅτι κάνουν τὰ στραβά, τότε πιά δέν τοὺς λένε τὰ στραβά ἀλλὰ τὴν ἀλήθεια, γιατί βλέπουν ὅτι σ' ὅλα εἶναι ὑπάκουοι».

60. Ἐνας ἀδελφός ζήτησε τὴ γνώμη τοῦ ἀδβᾶ Ἰωσήφ· «Θέλω νὰ φύγω — τοῦ εἶπε — ἀπὸ τό Κοινόδιο καὶ νὰ ἀσκητεύσω μόνος». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ὅπου βλέπεις ὅτι ἀναπαύεται³⁷ ἡ ψυχὴ σου καὶ δέν βλάπτεται, μείνε». «Καὶ

τόπο πού μένει, νὰ ὠφελεῖται καὶ νὰ προάγεται κατὰ Θεόν· καὶ τότε ἀκολουθεῖ ἡ ἀνάπαυση καὶ ὡς πληρότητα ψυχῆς, ὡς χαρὰ καὶ εἰρήνη πού εἶναι καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἄλλωστε καὶ στίς ἀποκρίσεις τοῦ Γέροντα, καὶ στήν

κοινόβιον ἀναπαύομαι καὶ κατὰ μόνας· τί οὖν θέλεις ποιήσω; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἰ ἀναπαύῃ εἰς τὸ κοινόβιον καὶ κατὰ μόνας, στήσον τοὺς δύο λογισμούς σου ὡς ἐν ζυγῷ καὶ ὅπου βλέπεις ὅτι πλέον ἐκεῖ ὠφελεῖται καὶ κατάγει ὁ λογισμός σου, τοῦτο ποίησον.

61. Παρεβάλομεν ἐγὼ καὶ ὁ σοφιστὴς Σωφρόνιος τῷ ἄββᾶ Ἰωσήφ εἰς τὸ Ἑνατον. Ὁ δὲ Γέρων ἀσμένως μετὰ πάσης προθυμίας ὠμίλει ἡμῖν. Ἦν δὲ Γέρων πάση ἀρετῇ κεκοσμημένος ἔχων πείραν καὶ τῆς ἔξω παιδείας. Ἡμῶν δὲ καθεζομένων καὶ ὁμιλούντων περὶ ψυχωφελῶν πραγμάτων, ἰδοὺ φιλόχριστός τις ἐλθὼν ἀπὸ Αἰλᾶ δίδωσι τῷ Γέροντι νομίσματα τρία λέγων· Δέξαι ταῦτα, τίμιε πάτερ, ὅπως εὖξῃ ὑπὲρ τοῦ πλοίου μου, ὅτι ἐνεθηκίασα καὶ ἀπέστειλα αὐτὸ εἰς Αἰθιοπίαν. Ὁ δὲ Γέρων οὐδόλως προσέσχεν αὐτῷ. Ὁ δὲ κύριος Σωφρόνιος λέγει τῷ Γέροντι· Δέξαι αὐτά, πάτερ, καὶ δὸς αὐτὰ ἀδελφοῖς χρήσουσι. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Διπλῇ αἰσχύνῃ ἐστί, τέκνον, ἵνα λάβω ἅπερ μὴ χρήξω καὶ ἰδίαις χερσὶ θερίσω ἀλλοτρίας ἀκάνθας. Εἴθε τὰς τῆς ἰδίας ψυχῆς μου θερίσω ἀκάνθας. Γέγραπται γάρ· Ἐὰν σπείρης, τὰ σὰ σπείρον, τὰ γὰρ ἀλλότρια ζιζανίων πικρότερα. Καὶ μάλιστα, τέκνον, ὅτι οὐκ ἔστι περὶ ψυχῆς ἡ αἵτησις.

Καὶ λέγει αὐτῷ· Τί οὖν; Ὅσα ποιεῖ ἄνθρωπος εἰς ἐλεημοσύνην, οὐ λογίζεται αὐτὰ ὁ Θεός; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Τέκνον, πολλάι εἰσι διαφοραὶ ἐπὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλεημοσύνης. Ἔστι

πρώτη καὶ στήν δευτέρη, σαφῶς προβάλλεται ὡς προϋπόθεση ἡ οἰκοδομὴ τῆς ψυχῆς.

Μερικὲς φορές χρησιμοποιεῖται μέ τήν ἔννοια τῆς ξεκούρασης, τῆς ἀνακούφισης, τῆς ἡρεμίας, τῆς εὐχαρίστησης μέ τήν καλή ἔννοια.

στό Κοινόβιο ἀναπαύομαι —ἀποκρίθηκε ὁ ἀδελφός— καὶ ζώντας μόνος. Τί θέλεις λοιπόν νά κάνω;» Καὶ ὁ Γέροντας συνέχισε· «Ἀφοῦ ἀναπαύεσαι καὶ στό Κοινόβιο καὶ ζώντας μόνος, βάλε τοὺς δύο λογισμούς σου σάν σέ ζυγαριά καὶ ὅπου βλέπεις ὅτι περισσότερο ὠφελεῖται καὶ γέρνει ὁ λογισμός σου, κάνε αὐτό».

61. Ἐπισκεφθήκαμε ἐγὼ καὶ ὁ σοφὸς Σωφρόνιος τὸν ἄββᾶ Ἰωσήφ στό Ἑνατο³⁸. Καὶ ὁ Γέροντας μᾶς μιλοῦσε μέ πολλή χαρὰ καὶ προθυμία. Αὐτός ὁ Γέροντας ἦταν στολισμένος μέ ὅλες τίς ἀρετές· εἶχε μάλιστα καὶ τήν ἐξωχριστιανική μόρφωση. Καθὼς καθόμασταν καὶ συζητούσαμε ψυχωφέλιμα, νά καὶ κάποιος φιλόχριστος πού ἐρχόταν ἀπὸ τὸν Αἰλᾶ· δίνει στὸν Γέροντα τρία νομίσματα λέγοντας· «Δέξου τα, τίμιε πάτερ, γιὰ νά εὐχηθεῖς γιὰ τό καράδι μου· γιατί τό φόρτωσα μέ ἐμπόρευμα καὶ ταξιδεύει γιὰ τὴν Αἰθιοπία». Ὁ Γέροντας ὅμως δέν τοῦ ἔδωσε σημασία. Καὶ ὁ κύριος Σωφρόνιος λέει στὸν Γέροντα· «Δέξου τα, πάτερ, καὶ δῶς τα σέ ἀδελφούς πού ἔχουν ἀνάγκη». «Εἶναι διπλὴ ντροπὴ, παιδί μου —ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας— νά πάρω αὐτά πού δέν τά ἔχω ἀνάγκη, καὶ μέ τά ἴδια μου τά χέρια νά θερίσω ξένα ἀγκάθια. Μακάρι νά θερίσω τῆς δικῆς μου ψυχῆς τά ἀγκάθια. Γιατί εἶναι γραμμένο· Ἐὰν σπείρεις, νά σπείρεις τὰ δικά σου, γιατί τὰ ξένα εἶναι χειρότερα καὶ ἀπὸ τὰ ζιζάνια· καὶ μάλιστα, παιδί μου, ὅταν ἡ αἵτηση δέν ἀφορᾷ τὴν ψυχὴ».

«Τί συμβαίνει λοιπόν —ρωτᾷ ἐκεῖνος— ὅσα δίνει ὁ ἄνθρωπος γιὰ ἐλεημοσύνη, δέν τά λογαριάζει ὁ Θεός;» «Παιδί μου —ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας— ἡ ἐλεημοσύνη γίνεται γιὰ

38. Ἑνατον· Συνήθιζαν νά ἀποκαλοῦν τίς Μονές μέ τὴν ἀπόσταση πού εἶχαν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια. Ἑνατον ἦταν αὐτό πού ἀπείχε ἑννέα μίλια ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια (ἓνα μίλι = 1.535 μ.).

γάρ τις ποιῶν ἐλεημοσύνην διὰ τὸ εὐλογηθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἄλλος ποιεῖ ἐλεημοσύνην διὰ τὸ πλοῖον αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς σῶζει τὸ πλοῖον αὐτοῦ. Ἄλλος ποιεῖ ἐλεημοσύνην διὰ τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς φυλάττει τὰ τέκνα αὐτοῦ. Ἄλλος ποιεῖ διὰ τὸ δοξασθῆναι καὶ ὁ Θεὸς δοξάζει αὐτόν. Καὶ οὐκ ἀθετεῖ ὁ Θεὸς τινα, ἀλλ' ὃ θέλει ἕκαστος παρέχει αὐτῷ, ὅταν μὴ βλάβηται ἐκ τούτου ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Ἀλλ' οὗτοι πάντες ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν· οὐδὲν γὰρ ἀπέθεντο ἑαυτοῖς παρὰ τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐλεημοσύνης οὐκ ἔστι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ὠφέλειαν. Ἐποίησας ἐλεημοσύνην διὰ τὸ εὐλογηθῆναι τὸν οἶκόν σου; Ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὸν οἶκόν σου. Ἐποίησας διὰ τὸ πλοῖον; Ὁ Θεὸς ἔσωσέ σου τὸ πλοῖον. Ἐποίησας διὰ τὰ τέκνα; Ὁ Θεὸς ἐφύλαξε τὰ τέκνα. Ἐποίησας διὰ τὸ δοξασθῆναι; Ὁ Θεὸς ἐδόξασέ σε· τί οὖν σοι χρεωστεῖ; Ποίησον γοῦν διὰ τὴν ψυχὴν σου, ἵνα σωθῇ ἡ ψυχὴ σου. Γέγραπται γάρ· Κύριε σοι Κύριος ὁ Θεὸς κατὰ τὴν καρδίαν σου. Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ πλούσιοι καὶ δοκοῦντες ποιεῖν ἐλεημοσύνην παροργίζουσι τὸν Θεόν.

Καὶ λέγομεν αὐτῷ· Σαφήνισον ἡμῖν τὸν λόγον, πάτερ. Ὁ δὲ φησιν· Ὁ μὲν Θεὸς προσέταξε τὰς ἀπαρχὰς τῶν γεννημάτων, σίτου καὶ κριθῆς καὶ χεδρόπων, οἴνου τε καὶ ἐλαίου, ἐραιῆς καὶ ὀπώρας, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων τὰ πρωτότοκα καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, ὥστε μὴ ἔχειν αὐτὰ μῶμον, τουτέστι μὴ εἶναι ὠτότμητα ἢ κολοδόκερκα, καὶ ἀπὸ τῶν καρπῶν τὰ διάφορα προσφέρειν Θεῷ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. Οἱ δὲ πλούσιοι τὸ ἐναντίον ποιοῦσι· τὰ μέντοι χρήσιμα κατεσθίουσι, τὰ δὲ ἄχρηστα τοῖς πτωχοῖς διδόντες· τὸν μὲν διάφορον οἶνον

39. Ψαλμ. 19, 5.

40. Ἡ πρώτη σημασία τῆς λ. ἐραιῆς τοῦ ἀρχαίου κειμένου σημαίνει κλαδί ἢ τὸ σκυβαλῶδες τῆς ἐλίης. Ἐδῶ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ ἐρέα, ἔριον (μαλλί).

41. Ἐξ. 13, 1-2 καὶ 14-15· Ἀριθ. 3, 12-13.

διάφορους σκοπούς. Κάποιος κάνει ἐλεημοσύνη γιὰ νὰ εὐλογηθεῖ τὸ σπίτι του καὶ ὁ Θεὸς τὸ εὐλογεῖ. Ἄλλος δίνει ἐλεημοσύνη γιὰ τὸ καράδι του καὶ ὁ Θεὸς σῶζει τὸ καράδι του. Ἄλλος γιὰ τὰ παιδιά του κάνει ἐλεημοσύνη καὶ ὁ Θεὸς προστατεύει τὰ παιδιά του, κι ἄλλος κάνει γιὰ νὰ δοξασθεῖ καὶ ὁ Θεὸς τὸν δοξάζει. Δέν ἀπορρίπτει ὁ Θεὸς τὴν αἴτηση κανενός καὶ ὅ,τι ζητάει τοῦ τὸ δίνει, ὅταν φυσικὰ δέν ζημιώνει ἀπ' αὐτό ἡ ψυχὴ του. Ἀλλὰ ὅλοι αὐτοὶ δέν ἔχουν νὰ περιμένουν μισθό, γιατί δέν κατέθεσαν τίποτε στὸν Θεό γιὰ λογαριασμό τους, ἐφόσον καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐλεημοσύνης δέν ἀφορᾷ τὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς. Ἐκανες ἐλεημοσύνη γιὰ νὰ εὐλογηθεῖ τὸ σπίτι σου καὶ ὁ Θεὸς τὸ εὐλόγησε· ἔκανες γιὰ τὸ καράδι σου καὶ ὁ Θεὸς σοῦ ἔσωσε τὸ καράδι· ἔκανες γιὰ τὰ παιδιά σου καὶ ὁ Θεὸς τὰ φύλαξε τὰ παιδιά· ἔκανες γιὰ νὰ δοξασθεῖς καὶ ὁ Θεὸς σέ δόξασε. Τί λοιπὸν σοῦ χρωστάει; Κάνε γιὰ τὴν ψυχὴ σου, γιὰ νὰ σωθεῖ ἡ ψυχὴ σου. Γιατί ἡ Γραφὴ λέει: Θὰ σοῦ δώσει ὁ Κύριος ὁ Θεὸς κατὰ τὴν καρδιά σου³⁹. Εἶναι πολλοὶ πλούσιοι πού ἐνῶ φαίνεται ὅτι κάνουν ἐλεημοσύνη, ἐξοργίζουν τὸν Θεόν.

Τοῦ εἶπαμε τότε: «Ἐξηγήσέ μας, πάτερ, τί ἐννοεῖς μ' αὐτό». Καὶ ἐκεῖνος εἶπε: «Εἶναι ἐντολὴ Θεοῦ τοὺς πρώτους καρπούς ἀπὸ τὰ γεννήματα, ἀπὸ τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, τὰ ὄσπρια, ἀπὸ τὸ κρασί καὶ τὸ λάδι, τὸ μαλλί⁴⁰ καὶ τὰ φρούτα καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὰ πρωτότοκα⁴¹, ἀπὸ τὰ ζῶα τὰ καθαρὰ, πού νὰ μὴν ἔχουν κανένα ψεγάδι, δηλαδή κομμένα αὐτιά ἢ κομμένη οὐρά, καὶ ἀπὸ τοὺς καρπούς τὰ πιὸ ἐκλεκτά⁴² νὰ τὰ προσφέρουμε στὸν Θεό γιὰ τὴ συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν μας. Οἱ πλούσιοι λοιπὸν κάνουν τὸ ἀντίθετο. Τὰ πιὸ καλὰ τὰ καταβροχθίζουν καὶ τὰ ἄχρηστα τὰ δίνουν

42. Ἀπαρχαί: Λευϊτ. 23, 10-14. Βλ. *Λεξικὸν ἁγίων Γραφῶν* Γ. Κωνσταντίνου, σελ. 114-5, Ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήναι 1973.

πίνουνσι, τὸν δὲ ὀξίζοντα χήραις καὶ ὀρφανοῖς παρέχουσιν. Ἱμάτια ῥακώδη καὶ πολύρραφα τοῖς πένησι δίδονται, ὁπώρα βεδρωμένη καὶ σεσηπυῖα ῥογεύεται. Καὶ τὸν Κάϊν μιμούμενοι, ἀπρόσδεκτα γίνονται τὰ ὑπ' αὐτῶν Θεῷ προσφερόμενα. Καὶ ἐάν τις τῶν πλουσίων ἔχῃ υἱοὺς καὶ θυγατέρας εὐμορφότατους καὶ ὠραιοτάτους, περὶ προικὸς καὶ γάμου καὶ νεωτέρου εὐειδοῦς τὸν ὀφθαλμὸν σκοπεύων περιάγει φροντίδα ποιούμενος. Εἰ δὲ κέκτηται υἱὸν ἢ θυγατέρα μονόφθαλμον ἢ λειψόμελον ἢ ἰσχνόσωμον, εἰ μὲν ἄρρεν, εἰς μοναστήριον εὐτρεπίζει· εἰ δὲ θῆλυ, εἰς παρθενῶνα αὐτὴν ἐτοιμάζει.

Ἐχρῆν οὖν τοὺς τοιοῦτους εἰδέναι καὶ διαλογίζεσθαι νηφόντως, ὅτι ἀνθρώπους θνητοὺς καὶ φθαρτοὺς τιμᾶν βονλόμενοι τῶν πρωτείων καὶ τῶν ἐξαιρέτων αὐτοῖς παραχωροῦσιν κακείνα προσφέρειν σπονδάζουσιν, ἃ μάλιστα πάντων αὐτοῖς τιμιώτερα εἶναι δοκεῖ. Θεῷ δὲ πῶς οὐκ ἐχρῆν τὰ τιμιώτερα καὶ ἐξαίρετα προσάγειν; Φαίνεται γὰρ ὁ Θεὸς καὶ αὐτὴν δὲ τὴν διάθεσιν, τὴν διὰ τῶν λόγων εὐχαριστίαν, ἀπαιτῶν, οὐχ ὡς τῶν ῥημάτων χρήζων, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς παιδεύσῃ εὐγνώμονας εἶναι καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων ἡμῶν μὴ ἀθετεῖν· ἡγουν τὰ ἅπερ συνεταξάμεθα ἢ ὠρίσαμεν δοῦναι τῷ Θεῷ μετὰ πολλῆς σπονδῆς καὶ προθυμίας, φόβου τε καὶ πόθου δίδοναι. Ὡσπερ γὰρ καὶ ἡ τοῦ Νῶε θυσία, κνῖσα καὶ καπνὸς ὑπάρχουσα, ὁσμὴ εὐωδίας ἐνώπιον Κυρίου προσηνέχθη.

43. Νήφω, νήψη, νηφάλιος, νηφαλιότης κλπ.: Ὅλες αὐτές οἱ ἔννοιες στὸν χώρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς δηλώνουν τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἐπαγρυπνεῖ στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά (τήρησις τοῦ νοός) καὶ ἀποκτᾷ σὺν τῷ χρόνῳ χάριτι Θεοῦ τὴν καθαρότητα νά διακρίνει τὰ μὴ ἀρεστά στὸν Θεό καὶ νά ἐλέγχει τίς μὴ κατὰ Θεὸν κινήσεις τῆς ψυχῆς εἴτε ἐκ τῶν ἔσω εἴτε ἐκ τῶν ἔξω προκαλοῦνται.

Ἡ νήψη εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ψυχὴ πού ἀναζητεῖ τὸν Θεό.

στοὺς φτωχοὺς. Τὸ καλὸ κρασί τὸ πίνουν καὶ ἐκεῖνο πού πῆρε νά ξυνίζει τὸ προσφέρουν στίς χῆρες καὶ τὰ ὀρφανά. Ροῦχα κουρελιασμένα καὶ χιλιομπαλωμένα δίνονται στοὺς φτωχοὺς· φροῦτα φαγώμενα καὶ σαπισμένα διανέμονται. Ἔτσι γίνονται μιμητὲς τοῦ Κάϊν καὶ οἱ προσφορὲς τοὺς στὸν Θεὸ δέν γίνονται δεκτές.

Ἐπίσης ἐάν κάποιος πλούσιος ἔχει γιούς καὶ θυγατέρες μέ ἐξαιρετικὴ ὁμορφιά καὶ σέ ὦρα γάμου, περιφέρει τὸ βλέμμα του δῶθε κεῖθε ἐρευνητικά, γιατί ἐνδιαφέρεται γιὰ προίκα, γιὰ γάμο καὶ γιὰ νέο καὶ ὁμορφο γαμπρό. Καὶ ἐάν συμβαίνει νά ἔχει γιό ἢ θυγατέρα μ' ἓνα μάτι ἢ μέ ἀκρωτηριασμένο κάποιο μέλος ἢ μέ πολὺ ἀδύνατο σῶμα, ἂν δέδαια εἶναι ἀγόρι, τὸ προετοιμάζει γιὰ μοναστήρι, καὶ ἂν εἶναι κορίτσι τὸ ἐτοιμάζει γιὰ κοινόβιο μοναζουσῶν.

Ἐπρεπε λοιπὸν κάτι τέτοιοι νά γνωρίζουν καὶ νά σκέφτονται μέ νηφαλιότητα⁴³ ὅτι θέλοντας νά τιμοῦν ἀνθρώπους θνητοὺς καὶ προσωρινούς, παραχωροῦν σ' αὐτοὺς τὰ πρῶτα καὶ τὰ διαλεχτά καὶ φροντίδα ἔχουν νά τοὺς προσφέρουν, ὅσα αὐτοὶ θεωροῦν ἅπ' ὅλα πολυτιμότερα. Καὶ στὸν Θεὸ πῶς δέν ἦταν ἐπιβεβλημένο νά προσφέρουν τὰ πολυτιμότερα καὶ τὰ ἐκλεκτότερα; Γιατί φαίνεται ὁ Θεὸς νά ἀπαιτεῖ ἀκόμη καὶ αὐτὴ τὴν διάθεσή μας, πού ἐκφράζεται μέ λόγια εὐχαριστίας, ὅχι γιατί ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰ λόγια, ἀλλὰ γιὰ νά μᾶς παιδαγωγῇ νά εἴμαστε εὐγνώμονες καὶ αὐτὰ πού βγαίνουν ἀπὸ τὰ χεῖλη μας νά μὴν τὰ ἀθετοῦμε⁴⁴. Δηλαδή ἐκεῖνα πού ἀποφασίσαμε ἢ ὠρίσαμε νά δώσουμε στὸν Θεό, νά τὰ δώσουμε μέ πολὺ ζῆλο καὶ προθυμία, μέ φόβο καὶ πόθο. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ θυσία τοῦ Νῶε, ἂν καὶ ἦταν κνῖσα⁴⁵ καὶ καπνός, στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ ἔφθασε ὡς εὐωδία. Ἔτσι

44. Ψαλμ. 88, 35.

45. Κνῖσα: Ἡ ὁσμὴ ἀπὸ τὸ κρέας πού ψήνεται στὴ φωτιά.

Οὕτω γὰρ γέγραπται· Καὶ ὡσφράνθη Κύριος ὁ Θεὸς ὁσμὴν εὐωδίας. Οὕτω καὶ ἡ τῶν πονηρῶν ἀνδρῶν καρποφορία καὶ θυσία καὶ τὰ δῶρα δδέλυγμα Κυρίῳ λογισθήσεται. Ἄκουσον γὰρ τοῦ προφήτου πρὸς Ἰουδαίους λέγοντος, καίτοι λαοῦ αὐτοῦ ὑπάρχοντος τότε· Τὸ θυμίαμα ὑμῶν δδέλυμά μοί ἐστι. Καὶ γὰρ ἡ τῶν προσαγόντων πονηρία τὸ θυμίαμα τὸ εὐῶδες εἰς δδέλυγμα ὀφθῆναι παρεσκεύασε.

Χρὴ οὖν πάντα ἄνθρωπον θέλοντα σωθῆναι οὐ μόνον τὰς εὐχὰς καὶ ἐλεημοσύνας ἐν ἀπλότητι καὶ πάσῃ προθυμίᾳ ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ καὶ ἃ προσφέρειν μέλλει τῷ Θεῷ, τὰ τιμιώτερα καὶ ἐνδοξότερα προσενεγκεῖν, ἵνα μὴ ἡ προσευχὴ ἡμῶν εἰς κόλπον ἡμῶν μετ' αἰσχύνῃς ἀποστραφῇ καὶ ἡ θυσία ἡμῶν ἐπίμωμος εὐρεθεῖσα ἀπρόσδεκτος γένηται καὶ οἱ καρποὶ ἡμῶν, σεσηπότες καὶ ἄχρηστοι, ὡς τὰ τοῦ Κάϊν λογισθήσονται δῶρα.

Ἡμεῖς δὲ πάλιν ἠρωτήσαμεν αὐτόν· Ἄρα βλάπτεται ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς τοῦ λογισμοῦ συνδυάσεως; Καὶ εἶπεν· Ἐάν ἐκ τῶν αἰσχυρῶν καὶ ἀκαθάρτων οὐ βλάπτεται, οὔτε ἐκ τῶν καθαρῶν καὶ εὐσεβῶν καὶ φιλοθέων ὠφελεῖται. Ὡς γὰρ ταῦτα ὠφελούσιν, οὕτω καὶ ἐκεῖνα βλάπτουσι. Κἂν γὰρ μυρίας ἔξωθεν εἰρήνης ἀπολάβωμεν καὶ θεραπείας, ἐνδοθεν δὲ τίκεται ἡμῖν ἐκ τῶν λογισμῶν ταραχὴ, ζάλη καὶ θόρυβος, οὐδὲν ὄφελος

46. Γεν. 8, 21.

47. Ἠσ. 1, 13.

48. Ψαλμ. 34, 13.

49. Γεν. 4, 3-5.

50. Ὁ ὁσιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός παρουσιάζει μὲ συντομία καὶ σαφήνεια τίς φάσις πού περνάει ὁ λογισμὸς ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή του μέχρι τὴν κατάληξί του.

Πρώτη φάση εἶναι ἡ προσβολή, δηλαδή ἡ ἐνθύμηση τοῦ κακοῦ (ὅταν πρόκειται γιὰ ἁμαρτωλὸ λογισμό): ἀκολουθεῖ ὁ συνδυασμός, δηλαδή ἡ συζήτηση μὲ τὸν λογισμό, στήν ὁποία, ἐάν δέν ἀπορρίπτει τὸν λογισμό ἡ ψυχὴ, ἀκολουθεῖ ἡ τρίτη φάση πού εἶναι ἡ συγκατάθεση. Ἀπὸ τὴν συγκατάθεση προξενεῖται ἡ αἰχμαλωσία, πού ὁδηγεῖ διὰ τῆς βίας τὴν καρδιά στήν πράξη. Ἐάν

λέει ἡ Γραφή: Ὁσφράνθηκε Κύριος ὁ Θεὸς εὐωδία⁴⁶. Ὅπως καὶ οἱ καρποὶ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ἡ θυσία καὶ τὰ δῶρα τοὺς θά φθάσουν ὡς δδέλυγμα στὸν Κύριο. Ἄκουσε τί λέει ὁ προφήτης στοὺς Ἰουδαίους, παρόλο πού ἦταν τότε λαὸς τοῦ Θεοῦ: Τὸ θυμίαμα πού προσφέρετε εἶναι γιὰ μένα σιχαμερό⁴⁷. Καὶ αὐτό γιατί ἡ πονηρία αὐτῶν πού τὰ πρόσφεραν ἔκανε, ὥστε τὸ εὐωδιαστὸ θυμίαμα νά φανεῖ σιχαμερό.

Ὅποιος ἄνθρωπος λοιπὸν θέλει νά σωθεῖ, χρειάζεται ὄχι μόνον μὲ ἀπλότητα καρδιᾶς καὶ ὀλοπρόθυμα νά προσφέρει τὰ ταξίματα καὶ τίς ἐλεημοσύνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πού πρόκειται νά προσφέρει στὸν Θεό νά εἶναι τὰ πιό πολύτιμα καὶ τὰ πιό ταιριαστά στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, ὥστε νά μὴν γυρίσει ἡ προσευχὴ μας πίσω στὰ στήθη μας⁴⁸ προκαλώντας μας ντροπὴ καὶ ἡ θυσία μας ἀποδειχθεῖ ἀξιόμεμπτη καὶ δέν γίνεи δεκτὴ· ἀλλὰ καὶ οἱ καρποὶ μας, σάπιοι καὶ ἄχρηστοι, ἐκκληφθοῦν σάν τὰ δῶρα τοῦ Κάϊν⁴⁹.

Ἐμεῖς τὸν ρωτήσαμε πάλι: «Βλάπτεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν συνομιλία μὲ τοὺς λογισμούς;»⁵⁰ «Ἐάν —ἀποκρίθηκε— ἀπὸ τοὺς αἰσχυροὺς καὶ ἀκάθαρτους λογισμούς δέν βλάπτεται, οὔτε καὶ ἀπὸ τοὺς καθαρούς, τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοθεοὺς λογισμούς ὠφελεῖται. Γιατί ὅπως αὐτὰ ὠφελοῦν, ἔτσι καὶ ἐκεῖνα βλάπτουν. Καὶ μάλιστα ἐξωτερικὰ ἄς ἔχουμε στὴ διάθεσή μας τὴν πιό μεγάλη ἡρεμία καὶ ἄλλα μέσα γιὰ νά ἐξασφαλίζουμε τὴν ἡρεμία αὐτὴ· ἂν ὅμως ἐσωτερικὰ οἱ λογισμοὶ γεννοβολοῦν ταραχὴ, ζάλη καὶ θόρυβο, ἡ ἐξωτερικὴ

χρονίσει ἡ κατάσταση αὐτή, γίνεται τὸ λεγόμενο πάθος, τὸ ὁποῖο ὁδηγεῖ τὴν ψυχὴ στὴν ἔξη καὶ τὴν κάνει νά πηγαίνει ἀπὸ μόνῃ τῆς πρὸς τὴν πράξη μὲ τρόπο ἐκούσιο καὶ οἰκεῖο.

Καὶ συνιστᾷ στὸν ἐχέφρονα ἄνθρωπο νά διώχνει εὐθύς ἐξαρχῆς τὴν πονηρὴ προσβολή, δηλαδή τὴν μητέρα ὅλων τῶν κακῶν πού ἀκολουθοῦν. Βλ. *Φιλοκαλία* τ. Γ' «Περὶ διαφορᾶς λογισμῶν καὶ προσβολῶν» σελ. 109-110, Ἐκδ. «Ἀστήρ» Ἀθήνα 1960.

τῆς ἔξωθεν εἰρήνης, ὥσπερ οὐδὲ πόλιν κἂν μυρία τείχη καὶ περιχαρακώματα κέκτῃται, ἐὰν ἐκ τῶν ἔνδοθεν ἐνοικούντων τὴν προδοσίαν ὑπομείνῃ. Ἐὰν γὰρ φυλάξωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ συγκαταθέσεως αἰσχυρῶν λογισμῶν, μεγάλα καὶ ὑπέροχα ἐπηγγείλατο ἡμῖν ὁ Δεσπότης καὶ ὑπερβαίνοντα τὸν ἡμέτερον λογισμόν, τῆς Βασιλείας λέγων τὴν ἀπόλαυσιν, τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν τὴν μετουσίαν, τὴν μετὰ ἀγγέλων διαγωγὴν. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοιά τε καὶ παραπλήσια πέρας οὐκ ἐπίσταται, τέλος οὐκ ἐπιδέχεται, μεταβολὴν οὐκ οἶδε, πάγια καὶ ἀμετακίνητα ὄντα.

Θεωρῶν δὲ ἡμᾶς ὁ Γέρον περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων ἀμφισβητοῦντας, ἀναστὰς ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ ἄρας τὰ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς ἐπήκοον ἡμῶν ἔφη· Ἰησοῦς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ λυτρωτὴς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐὰν εἰσι τὰ ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰρημένα ψευδῇ, ἀδλαδῆς μεινάτω ἡ πέτρα αὕτη· εἰ δὲ εἰσιν ἀληθῆ, διαρραγῇτω. Καὶ σὺν τῷ λόγῳ ἐρράγη ἡ πέτρα εἰς πέντε τμήματα. Ἦν δὲ ἡ πέτρα κόμμα κίονος ἔχουσα πῆχεις τέσσαρας.

Ἡμεῖς δὲ θαυμάσαντες καὶ ὠφεληθέντες, ἐξήλθομεν. Καὶ προπέμπων ἡμᾶς ὁ Γέρον ἔφη· Τέκνα, τῷ ἐρχομένῳ Σαββάτῳ ἔλθετε πρὸς με· χρεοποιοῦμαι γὰρ ὑμῶν. Καὶ ἐλθόντες τὸ Σάββατον ὥρα τρίτη εὗρομεν αὐτὸν τελειωθέντα. Καὶ θάψαντες αὐτὸν ἀνεχωρήσαμεν, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ τῷ ἀξιῶσαντι ἡμᾶς κηδεῦσαι τοιοῦτον ἅγιον.

51. Πρὸλ. Α' Κορ. 2, 9.

52. Ὁ πριστικός ἢ λιθικός πῆχυς μετὰ τὸν ὅποιον μετροῦσαν τὰ λίθινα καὶ ξύλινα ἀντικείμενα εἶχε μήκος 0,45 μ. Ἄρα τὸ μήκος τῆς κολώνας ἦταν 0,45x4=1,8 μ.

ἡρεμία δὲν ὠφελεῖ σέ τίποτε. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ μία πόλη ἃς ἔχει ἀναρίθμητα τείχη καὶ χαρακώματα ὁλόγουρα, ἐὰν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς προδοθεῖ, δὲν τὴν ὠφελοῦν αὐτὰ καθόλου.

Ἄν λοιπὸν φυλάξουμε τὸν ἑαυτό μας, ὥστε νὰ μὴ συγκατατίθεται στοὺς αἰσχυροὺς λογισμοὺς, ὁ Κύριός μᾶς ἔχει δώσει ὑποσχέσεις μεγάλες καὶ ὑψηλές, πού ξεπερνοῦν τὴν ἀνθρώπινη σκέψη· καὶ ἐννοῶ τὴν ἀπόλαυση τῆς Βασιλείας του, τὴ συμμετοχὴ μας στὰ ἀνέκφραστα ἀγαθὰ καὶ τὴ συμβίωσή μας με τοὺς ἀγγέλους. Αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια ἢ παραπλήσια μ' αὐτὰ δὲν ἔχουν τελειωμό· δὲν ὑπάρχει λήξη, δὲν γνωρίζουν μεταβολή· εἶναι πάγια καὶ ἀμετακίνητα⁵¹.

Βλέποντας ὅμως ὁ Γέροντας ὅτι εἶχαμε ἐπιφυλάξεις σ' αὐτὰ πού εἶπε, σηκώθηκε μπροστά μας, ὕψωσε τὸ βλέμμα του στὸν οὐρανὸ καὶ τὸν ἀκούσαμε νὰ λέει: «Ἰησοῦ Θεέ μας, σὺ πού δημιούργησες τὸν οὐρανὸ, τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα, ὁ λυτρωτὴς τῶν ψυχῶν μας, ἐὰν ὅσα εἶπα στοὺς ἀδελφούς εἶναι ψευδῇ, ἃς μείνει ἡ πέτρα αὕτη ἀδλαδῆς· ἂν ὅμως εἶναι ἀληθινά, ἃς σπάσει». Καὶ πρὶν τελειώσει τὸν λόγο του, ἔσπασε ἡ πέτρα σὲ πέντε κομμάτια. Ἡ πέτρα αὕτη ἦταν κομμάτι ἀπὸ κολώνα ἢ ὁποία εἶχε μήκος τέσσαρες πῆχεις⁵².

Ἐκπληκτοὶ ἀλλὰ καὶ ὠφελημένοι ξεκινήσαμε νὰ φύγουμε. Καὶ καθὼς μᾶς ξεπροβόδιζε ὁ Γέροντας εἶπε: «Παιδιά μου, κατὰ τὸ ἐρχόμενο Σάββατο ἐλᾶτε νὰ μέ ἐπισκεφθῆτε, γιατί σᾶς χρειάζομαι». Καὶ ὅταν πῆγαμε τὸ Σάββατο κατὰ τίς ἐννιά τὸ πρωί⁵³, τὸν δοῖκαμε νεκρὸ καὶ ἀφοῦ τὸν θάψαμε, φύγαμε εὐχαριστώντας τὸν Θεὸ πού μᾶς ἀξίωσε νὰ κηδεύσουμε τέτοιον ἅγιο.

53. Ἡ τρίτη ὥρα τοῦ ἀρχαίου κειμένου εἶναι θυζαντινὴ καὶ ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὴν σημερινὴν ἐνάτη πρωινὴ (9 π.μ.). Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 20 ὑπόσημ. 3.

62. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἰακώβ ὅτι μείζον ἐστὶ τὸ ξενιτεῦσαι παρὰ τὸ ξενοδοχεῖν.

63. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἰακώβ· Οὐκ ἔστι χρεία λόγων μόνον· εἰσὶ γὰρ πολλοὶ λόγοι ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ· ἀλλὰ χρεία ἐστὶν ἔργου. Αὐτὸ γὰρ ἐστὶ τὸ ζητούμενον καὶ οὐ λόγοι οὔτινες οὐκ ἔχουσι καρπὸν.

64. Ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ὁ εὐνοῦχος νεώτερος ὡν ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Πῶς ὑμεῖς ἠδυνήθητε ποιῆσαι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν ἀναπαύσει, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ μετὰ κόπου δυνάμεθα ποιῆσαι; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ἡμεῖς ἠδυνήθημεν, ἐπειδὴ κεφάλαιον εἶχομεν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὴν δὲ χρείαν τὴν σωματικὴν ἐλάχιστον. Ὑμεῖς δὲ κεφάλαιον ἔχετε τὴν σωματικὴν χρείαν, τὸ δὲ ἔργον τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀναγκαιότερον· διὰ τοῦτο κάμνετε. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ εἶπε τοῖς μαθηταῖς· Ὀλιγόπιστοι, ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

65. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἰσίδωρος· Οἱ νομίμως ἀσκοῦντες νηστεύοντες, μὴ τυφοῦσθε. Εἰ δὲ ἐπὶ τοῦτο μέγα φρονεῖτε, μᾶλλον κρεοφαγεῖτε. Καὶ ἐὰν ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονεῖτε, τίς χρεία νηστεύειν; Συμφέρει γὰρ μᾶλλον ἀνθρώπῳ κρέα ἐσθίειν ἢ τυφοῦσθαι καὶ μεγαλανχεῖν.

54. Βλ. Μ. Γεροντικόν τόμ. Α' σελ. 40-41 ὑποσημ. 7.

55. Ματθ. 6, 30 καὶ 33. Βλ. ἀπόφθ. 46.

56. Πρόκειται γιὰ τὸν Ἰσίδωρο τὸν πρεσβύτερο.

62. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰακώβ ὅτι εἶναι σπουδαιότερη ἢ ξενιτεία⁵⁴ ἀπὸ τῆ φιλοξενία.

63. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰακώβ· «Δέν χρειάζονται τὰ λόγια μοναχά· γιατί πολλά λένε οἱ ἄνθρωποι τοῦτον τὸν καιρό· χρειάζονται ἔργα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ζητούμενο καὶ ὄχι τὰ λόγια τὰ ἄκαρπα».

64. Ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ὁ εὐνοῦχος, ὅταν ἦταν νέος, ρώτησε κάποιον Γέροντα· «Πῶς ἐσεῖς μπορέσατε νὰ κάνετε τὴν ἐργασία πού ζητάει ὁ Θεός μέ ἄνεση, ἐνῶ ἐμεῖς κοπιᾶζουμε καὶ πάλι δέν μπορούμε νὰ τὴν πραγματοποιήσουμε;»

Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Ἐμεῖς μπορέσαμε, ἐπειδὴ εἶχαμε κύριο ἔργο μας τὴν ἐργασία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ φροντίδα γιὰ τίς σωματικές ἀνάγκες τὴ θεωρούσαμε σάν κάτι τὸ ἀσήμαντο. Ἐνῶ ἐσεῖς κύριο ἔργο ἔχετε τὴ φροντίδα γιὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἐργασία τοῦ Θεοῦ δέν τὴν θεωρεῖτε ἀναγκαιότερη γι' αὐτὸ σᾶς κουράζει. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Κύριος εἶπε· Ὀλιγόπιστοι πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ ζητᾶτε τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ ἀκολουθήσουν»⁵⁵.

65. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰσίδωρος⁵⁶· «Ὅσοι κάνετε μέ ἀκρίβεια⁵⁷ τὴν ἄσκηση τῆς νηστείας, μὴν τὸ παίρνετε ἐπάνω σας. Καὶ ἂν γι' αὐτόν τὸν λόγο ἔχετε μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό σας, εἶναι προτιμότερο νὰ τρῶτε κρέας. Ἄν καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸ πού λέμε συνεχίζετε νὰ ὑπερηφανεύεσθε, τί χρειάζεται ἡ νηστεία; Συμφέρει περισσότερο στὸν ἄνθρωπο νὰ τρώει κρέας παρὰ νὰ φουσκώνει ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ νὰ καυχῆται»⁵⁸.

57. Β' Τιμ. 2, 5.

58. Πρβλ. Ματθ. 6, 16-18.

66. Εἶπε πάλιν· Χρὴ τοὺς μαθητευομένους καὶ ὡς πατέρας φιλεῖν τοὺς ὄντας διδασκάλους καὶ ὡς ἄρχοντας φοβεῖσθαι καὶ μὴτε διὰ τὴν ἀγάπην ἐκλύειν τὸν φόβον, μὴτε διὰ τὸν φόβον ἀμαυροῦν τὴν ἀγάπην.

67. Εἶπε πάλιν· Εἰ σωτηρίας ἐρᾷς, πάντα ποίει τὰ εἰς αὐτὴν ἄγοντά σε.

68. Εἶπέ τις τῷ ἀδβᾶ Ἰωάννη τῷ Πέρσῃ ὅτι· Τοσοῦτον κόπον ἐποιήσαμεν διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· ἄρα κληρονομήσαι αὐτὴν ἔχομεν; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Ἐγὼ πιστεύω κληρονομήσαι τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ τὴν ἀπογεγραμμένην ἐν τοῖς οὐρανοῖς· πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος. Διὰ τί καὶ ἀπιστήσω; Φιλόξενος ὡς ὁ Ἀβραάμ γέγονα· πραῖς ὡς ὁ Μωυσῆς· ἅγιος ὡς ὁ Ἀαρών, ὑπομονητικὸς ὡς ὁ Ἰώβ, ταπεινόφρων ὡς ὁ Δαβὶδ· ἐρημίτης ὡς ὁ Ἰωάννης, πενθικὸς ὡς ὁ Ἱερεμίας· διδάσκαλος ὡς ὁ Παῦλος, πιστὸς ὡς ὁ Πέτρος· σοφὸς ὡς ὁ Σολομών. Καὶ πιστεύω ὡς ὁ ληστής ὅτι ὁ ταῦτά μοι χαρισάμενος δι' οἰκείαν ἀγαθότητα καὶ τὴν Βασιλείαν παρασχη.

69. Ἠρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Λογγίνος τὸν ἀδβᾶν Λούκιόν ποτε τρεῖς λογισμοὺς λέγων· Θέλω ξενιτεῦσαι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐάν μὴ κρατήσης τῆς γλώσσης σου, οὐκ εἶ ξένος,

59. Πρβλ. Ἑβρ. 12, 22-23.

60. Ἑβρ. 10, 23.

61. Ὁ Ἱερεμίας (7ος αἰ. π. Χ.) καλεῖται πενθικός, γιατί εἶναι ὁ προφήτης πού κατ' ἐξοχὴν πόνεσε καὶ θρήνησε τὴν ἀναισθησία καὶ τὴν πώρωση τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, μηδὲ ἐξαιρουμένων τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι

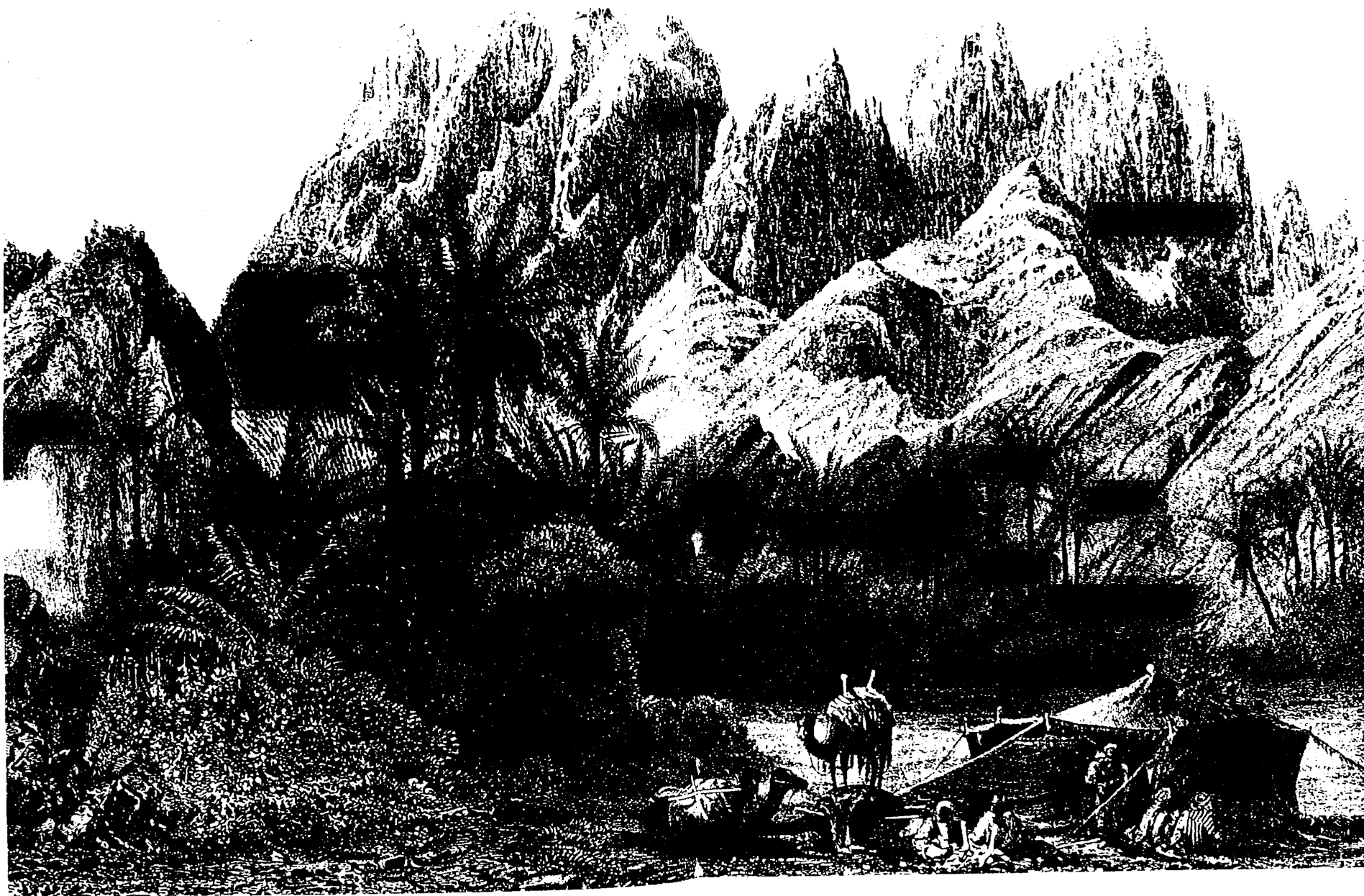
66. Εἶπε ἀκόμη· «Οἱ ὑποτακτικοὶ ὀφείλουν καὶ νὰ ἀγαποῦν τοὺς δασκάλους τοὺς ὡς πατέρες ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς φοβοῦνται ὡς ἄρχοντες· ὥστε οὔτε ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης νὰ ἐξαφανίζεται ὁ φόβος οὔτε ἐξαιτίας τοῦ φόβου νὰ σκοτεινιάζει ἡ ἀγάπη».

67. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐάν ποθεῖς τὴ σωτηρία, κάνε ὅλα αὐτά πού ὁδηγοῦν σ' αὐτήν».

68. Εἶπε κάποιος στὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη τὸν Πέρση· «Κάναμε τόσο κόπο γιὰ τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν· ἄραγε θὰ μπορέσουμε νὰ τὴν κληρονομήσουμε;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε· «Ἐγὼ πιστεύω ὅτι θὰ κληρονομήσω τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, πού τὰ μέλη της εἶναι πολιτογραφημένα στοὺς οὐρανοὺς⁵⁹, γιατί εἶναι ἀξιόπιστος Αὐτός πού ἔδωσε τίς ὑποσχέσεις⁶⁰. Καὶ γιατί νὰ ἀπιστήσω; Φιλόξενος ἔγινα σάν τὸν Ἀβραάμ, πράος ὅπως ὁ Μωυσῆς, εὐλαβὴς σάν τὸν Ἀαρών, ὑπομονητικὸς σάν τὸν Ἰώβ, ταπεινὸς ὅπως ὁ Δαβίδ, ἐρημίτης ὅπως ὁ Ἰωάννης, πενθικός⁶¹ ὅπως ὁ Ἱερεμίας, διδάσκαλος ὅπως ὁ Παῦλος, πιστὸς ὅπως ὁ Πέτρος, σοφὸς ὅπως ὁ Σολομών. Καὶ πιστεύω, ὅπως ὁ ληστής, ὅτι Ἐκεῖνος, πού ἀπὸ δική του ἀγαθότητα μοῦ τὰ χάρισε αὐτά, θὰ μοῦ δώσει καὶ τὴ Βασιλεία».

69. Ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Λογγίνος κάποτε τὸν ἀδβᾶ Λούκιον γιὰ τρεῖς λογισμοὺς του· «Θέλω — τοῦ εἶπε — νὰ ξενιτευθῶ». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἐάν δέν κυριαρχήσεις στὴ γλώσσ-

στό σύνολό τους ἔμεναν ἀμετανόητοι καὶ ἐστρέφοντο ὅλο καὶ περισσότερο πρὸς τὴν εἰδωλολατρία, παρὰ τίς προρρήσεις τοῦ προφήτη γιὰ τὰ ἐπερχόμενα δεινὰ ὡς ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Γνωστό εἶναι καὶ τὸ κείμενο τῆς Π. Δ. μέ τὸν τίτλο *Θρηνοὶ Ἱερεμίου*.

Τό ὄρος Σερμπάλ ὅπως φαίνεται ἀπό τήν κοιλάδα Φαράν

ὅπου ἐὰν ἀπέλθῃς. Καὶ ὧδε οὖν κράτησον τῆς γλώσσης σου καὶ ξένος εἶ. Λέγει αὐτῷ πάλιν· Θέλω νηστεῦσαι. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Εἶπεν Ἡσαΐας ὁ Προφήτης· Ἐὰν κάμψῃς ὡς κρίκον τὸν τράχηλόν σου οὐδ' οὕτω κληθήσεται νηστεία δεκτὴ· ἀλλὰ μᾶλλον κράτησον τῶν πονηρῶν λογισμῶν. Λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Θέλω φυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Ἐὰν μὴ πρότερον κατορθώσῃς μετὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ κατὰ μόνας δύνασαι κατορθῶσαι.

70. Ἐλεγον ὅτι ἐσφάλησαν δύο ἀδελφοὶ εἰς Σκῆτιν καὶ ἐχώρισεν αὐτοὺς ὁ ἀβδᾶς Μακάριος ὁ πολιτικός. Καὶ ἦλθόν τινες καὶ εἶπον τῷ ἀβδᾷ Μακαρίῳ τῷ Μεγάλῳ τῷ Αἰγυπτίῳ· ὁ δὲ εἶπεν· Οὐκ εἰσιν οἱ ἀδελφοὶ κεχωρισμένοι, ἀλλὰ Μακάριος ἐστὶ κεχωρισμένος· ἦν γὰρ ἀγαπῶν αὐτόν. Ἦκουσεν ὁ ἀβδᾶς Μακάριος ὅτι ἐχωρίσθη ὑπὸ τοῦ Γέροντος καὶ ἔφυγεν εἰς τὸ Ἔλος.

Ἐξῆλθεν οὖν ὁ ἀβδᾶς Μακάριος ὁ Μέγας καὶ εὗρίσκει αὐτόν τιτρωσκόμενον ὑπὸ τῶν κωνώπων καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ ἐχώρισας τοὺς ἀδελφούς καὶ ἰδοὺ εἶχον ἀναχωρῆσαι ἐν τῇ κώμῃ. Ἐγὼ δὲ σε ἐχώρισα καὶ σὺ ὡς καλὴ παρθένος εἰς τὸν ἐσώτερον κοιτῶνα ἔφυγες ὧδε. Ἐγὼ δὲ καλέσας τοὺς ἀδελφούς, ἔμαθον παρ' αὐτῶν καὶ εἶπον· Οὐδὲν τοιοῦτον γέγονε. Βλέπε οὖν καὶ σύ, ἀδελφέ, μὴ ὑπὸ δαιμόνων ἐχλευάσθῃς, οὐ-

62. Ἡσ. 58, 5.

63. Ἔτσι χαρακτηρίζοταν ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο Μακαρίους, πού καταγόταν ἀπὸ τὴν πόλιν Ἀλεξάνδρεια. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 525.

64. Ἐδῶ ὁ ἀφορισμός δὲν φέρει τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἔννοια ὅτι ἀποκόπτει

σα σου, δὲν εἶσαι ξένος, ὅπου κι ἂν πᾶς. Καὶ ἐδῶ τώρα πού εἶσαι, κυριάρχησε στὴ γλώσσα σου καὶ θά εἶσαι ξένος».

Τοῦ λέει κατόπιν: «Θέλω νὰ νηστεύσω». Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται: «Ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶπε: Κι ἂν κάμψῃς τὸν τράχηλό σου σάν τὸν κρίκο, οὔτε μέ τὸν τρόπο αὐτό θά χαρακτηρισθεῖ δεκτὴ ἡ νηστεία σου⁶². Προτιμότερο εἶναι νὰ κυριαρχήσεις στοὺς πονηροὺς λογισμοὺς».

Τοῦ λέει καὶ τὸν τρίτο λογισμό: «Θέλω νὰ φύγω μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους». Ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ: «Ἐάν πρώτα δὲν ἀσκήσεις τὴν ἀρετὴ ζώντας ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, οὔτε καὶ μόνος ζώντας μπορεῖς νὰ τὸ ἐπιτύχεις».

70. Διηγοῦνταν ὅτι κάποτε ἔπεσαν σὲ παράπτωμα δύο ἀδελφοὶ στὴ Σκήτη καὶ τοὺς ἀφόρισε ὁ ἀβδᾶς Μακάριος* ὁ πολιτικός⁶³. Πῆγαν ὅμως κάποιοι καὶ τὸ ἀνέφεραν στὸν ἀβδᾶ Μακάριο τὸν Μέγα*, τὸν Αἰγύπτιο. Καὶ ἐκεῖνος εἶπε: «Δὲν εἶναι ἀφορισμένοι οἱ ἀδελφοὶ ἀλλὰ ὁ Μακάριος εἶναι ἀφορισμένος». Τοῦ ἔτρεφε βέβαια ἀγάπη καὶ μίλησε ἔτσι. Ὅταν ἄκουσε ὁ ἀβδᾶς Μακάριος (ὁ πολιτικός) ὅτι τὸν ἀφόρισε⁶⁴ ὁ Γέροντας, ἔφυγε στὸ Ἔλος⁶⁵.

Πηγαίνει λοιπὸν ὁ ἀβδᾶς Μακάριος ὁ Μέγας καὶ τὸν βρίσκει νὰ τὸν τρῶν τὰ κουνούπια, καὶ τοῦ λέει: Ἐσύ ἀφορίσεις τοὺς ἀδελφούς καὶ νὰ πού ἦταν ἔτοιμοι νὰ φύγουν γιὰ τὸ χωριό. Ἐγὼ ἀφόρισα ἐσένα καὶ ἐσύ, ὅπως θά 'κανε ἡ καλὴ παρθένος, κατέφυγες στὸν ἐσώτερο κοιτῶνα, ἐδῶ. Ἐγὼ λοιπὸν κάλεσα τοὺς ἀδελφούς καὶ πῆρα πληροφορίες ἀπ' αὐτούς καὶ διεπίστωσα ὅτι δὲν ἔγινε κάτι τέτοιο. Κοίταξε λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφέ, μήπως ἐμπαίχθηκες ἀπὸ τοὺς δαίμο-

κάποιο μέλος ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀπλῶς ἀπομάκρυνση προσωρινή ἀπὸ τὸ μοναστικὸ συγκρότημα γιὰ λόγους παιδαγωγικοὺς.

65. Γιὰ τὴν τοποθεσίαν αὐτὴ βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 442 ὑποσημ. 20.

δὲν γὰρ ἐώρακας· ἀλλὰ λάβε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῦ σφάλματός σου. Ὁ δὲ εἶπεν· Εἰ θέλεις, δός μοι μετάνοιαν. Ἰδὼν δὲ ὁ Γέρων τὴν ἀνάπαισιν αὐτοῦ ἔλεγεν· Ὑπαγε καὶ νήστευσον τρεῖς ἐβδομάδας κατὰ ἐβδομάδα ἐσθίων ἅπαξ. Αὕτη γὰρ ἦν ἡ ἐργασία αὐτῶν πάντοτε τὰς ἐβδομάδας νηστεύειν.

71. Ἀδελφὸς παρέβαλε τῷ ἀδδᾶ Μακαρίῳ τῷ Αἰγυπτίῳ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδδᾶ, εἰπέ μοι ῥῆμα, πῶς σωθῶ; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ὑπαγε εἰς τὰ μνημεῖα καὶ ὕδρισον τοὺς νεκρούς. Ἀπελθὼν οὖν ὁ ἀδελφὸς ὕδρισε καὶ ἐλίθασε καὶ ἐλθὼν ἀπήγγειλε τῷ Γέροντι. Καὶ λέγει αὐτῷ· Οὐδέν σοι ἐλάλησαν; Ὁ δὲ ἔφη· Οὐχί. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὑπαγε πάλιν αὖριον καὶ δόξασον αὐτούς. Ἀπελθὼν οὖν ὁ ἀδελφὸς ἐδόξασεν αὐτοὺς λέγων· Ἀπόστολοι, ἅγιοι καὶ δίκαιοι. Καὶ ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐδόξασα. Καὶ λέγει αὐτῷ· Οὐδέν σοι ἀπεκρίθησαν; Ἐφη ὁ ἀδελφός· Οὐχί. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οἶδας πόσα ἡτίμασας αὐτούς καὶ οὐδέν σοι ἀπεκρίθησαν; Καὶ πόσα ἐδόξασας αὐτούς καὶ οὐδέν σοι ἐλάλησαν; Οὕτω καὶ σύ, ἐὰν θέλῃς σωθῆναι, γενοῦ νεκρός· μήτε τὴν ἀδικίαν τῶν ἀνθρώπων μήτε τὴν δόξαν αὐτῶν λογίσῃ, ὥς οἱ νεκροί, καὶ δύνασαι σωθῆναι.

72. Παρερχόμενός ποτε ὁ ἀδδᾶς Μακάριος μετὰ ἀδελφῶν διὰ τῆς Αἰγύπτου, ἤκουσε παιδίου λέγοντος τῇ μητρὶ αὐτοῦ· Ἀμμᾶ, πλούσιός τις ἀγαπᾷ με καὶ μισῶ αὐτόν· καὶ

66. Ἀντὶ τῆς λ. «ἀνάπαισιν» τοῦ ἀρχαίου κειμένου στό σημεῖο αὐτό, ἄλλοι κώδικες ἔχουν τὴ λ. «ταπεινώσιν». Ἀλλὰ τὸ νόημά τους δέν ἀπέχει. Τὴν ὥρα πού διαπιστώνει ὁ ἄνθρωπος τὸ σφάλμα του, τὴν πτώση του, καὶ τὴν ἀποδέχεται καὶ κινεῖται πρὸς μετάνοιαν μέ ἡρεμία ψυχῆς, εἶναι ἐνδειξη συντριβῆς

νες, γιατί δέν εἶδες τίποτε. Νά πάρεις ὅμως κανόνα μετανοίας γιὰ τὸ σφάλμα σου. Κι ἐκεῖνος εἶπε: «Ἄν θέλεις, δῶς μου κανόνα». Βλέποντας ὅμως ὁ Γέροντας τὴν ψυχικὴ του ἡρεμία⁶⁶, τοῦ εἶπε: «Πήγαινε καὶ νήστευσε τρεῖς ἐβδομάδες τρώγοντας μὴ φορά κάθε ἐβδομάδα». Αὕτῃ δέβαια ἦταν ἡ παντοτεινὴ τους ἄσκησις, νά νηστεύουν ὅλη τὴν ἐβδομάδα.

71. Ἕνας ἀδελφὸς πῆγε στὸν ἀδδᾶ Μακάριο τὸν Αἰγύπτιο καὶ τοῦ εἶπε: «Ἀδδᾶ, πές μοι ἓναν λόγο, πῶς θά σωθῶ;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε: «Πήγαινε στό νεκροταφεῖο καὶ βρῖσε τοὺς νεκρούς». Πῆγε πράγματι ὁ ἀδελφός, ἔδρισε καὶ πετροδόλησε τὰ μνήματα. Γύρισε κατόπιν καὶ ἐνημέρωσε τὸν Γέροντα, ὁ ὁποῖος τὸν ρώτησε: «Δέν σοῦ ἴπαν τίποτε;» «Ὁχι» ἀπάντησε ἐκεῖνος. «Πήγαινε πάλι αὖριο — τοῦ λέει — καὶ ἐξύμνησέ τους». Πῆγε πράγματι ὁ ἀδελφός καὶ τοὺς ἐξύμνησε λέγοντας: «Εἰστε Ἀπόστολοι, ἅγιοι καὶ δίκαιοι». Ἐπέστρεψε καὶ εἶπε στὸν Γέροντα: «Τοὺς ἐξύμνησα». «Δέν σοῦ ἀποκρίθηκαν τίποτε;» τὸν ρώτησε ὁ Γέροντας. «Ὁχι» εἶπε ὁ ἀδελφός. «Εἶδες πόσο τοὺς ἐξευτέλισες καὶ δέν σοῦ εἶπαν τίποτε; Καὶ πόσο τοὺς ἐξύμνησες καὶ δέν σοῦ μίλησαν καθόλου; Ἔτσι κι ἐσύ ἐὰν θέλεις νά σωθεῖς, γίνε νεκρός· νά μὴ λογαριάζεις οὔτε τὴν ἀδικία οὔτε τὴ δόξα ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ὅπως οἱ νεκροί, καὶ θά σωθεῖς».

72. Περνώντας κάποτε ὁ ἀδδᾶς Μακάριος μέ συνοδία ἀδελφῶν μέσα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἤκουσε ἓνα παιδάκι νά λέει στὴ μητέρα του: «Μητέρα, κάποιος πλούσιος μέ ἀγαπᾷ

καὶ ταπεινῶσης. Ἡ ἐγωιστικὴ ἀντίσταση εἶναι πού δημιουργεῖ ταραχὴ στὴν ψυχὴ μετὰ τὴν πτώση, ἡ ἀντίσταση δηλαδή τῆς μὴ ἀποδοχῆς τοῦ πραγματικοῦ ἑαυτοῦ μας.

πτωχὸς μισεῖ με καὶ ἀγαπῶ αὐτόν. Καὶ ἀκούσας ὁ ἀβδᾶς Μακάριος ἐθαύμασε. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἀδελφοί· Τί ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο, πάτερ, ὅτι ἐθαύμασας; Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· Ἀληθῶς ὁ Κύριος ἡμῶν πλούσιός ἐστι καὶ ἀγαπᾷ ἡμᾶς καὶ οὐ θέλομεν αὐτοῦ ἀκοῦειν· ὁ δὲ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος πτωχὸς ἐστὶ καὶ μισεῖ ἡμᾶς καὶ ἀγαπῶμεν αὐτοῦ τὴν ἀκαθαρσίαν.

73. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Μακάριος· Ἐὰν μνησθῶμεν τῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπαγομένων ἡμῖν κακῶν, ἀναιροῦμεν τὴν δύναμιν τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης· ἐὰν δὲ μνησθῶμεν τῶν κακῶν τῶν δαιμόνων, ἐσόμεθα ἄτρωτοι.

74. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ματῶης· Οὐκ οἶδεν ὁ Σατανᾶς ποίῳ πάθει ἡττᾶται ἡ ψυχὴ. Σπείρει μὲν, ἀλλ' οὐκ οἶδεν εἰ θερίσει τοὺς μὲν περὶ πορνείας, τοὺς δὲ περὶ καταλαλιᾶς λογισμοὺς καὶ ὁμοίως τὰ λοιπὰ πάθη. Καὶ εἰς οἶον πάθος ἴδῃ τὴν ψυχὴν κλίνουσαν, χορηγεῖ αὐτῇ.

75. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ματῶν· Τί ποιήσω, ἐὰν παραβάλῃ μοι ἀδελφὸς καὶ ἔστι νηστεία ἢ πρωί; ὅτι θλίβομαι. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ἐὰν μὲν οὐ θλίβῃ καὶ φάγῃς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καλῶς ποιεῖς. Ἐὰν δὲ μὴ προσδοκᾷς τινα καὶ φάγῃς, τοῦτο σὸν θέλημα ἐστὶ.

76. Ἠρώτησάν τινες τῶν Πατέρων τὸν ἀβδᾶν Μεγέθιο· Ἐὰν περισσεύσῃ ἔψημα εἰς τὴν ἄλλην ἡμέραν, θέλεις ἵνα φάγωσιν οἱ ἀδελφοί; Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· Ἐὰν ἡρήμωται, οὐκ ἔστι καλὸν ἵνα ἀναγκασθῶσιν οἱ ἀδελφοί φαγεῖν αὐτὸ καὶ ἀσθενήσουσιν, ἀλλὰ ῥιφήτω· ἐὰν δὲ καλὸν ἐστὶ καὶ

καὶ ἐγὼ τὸν μισῶ· καὶ ἓνας φτωχὸς μέ μισεῖ καὶ ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ». Ὁ ἀβδᾶς Μακάριος τὸ ἤκουσε καὶ θαύμασε. Καὶ τοῦ λένε οἱ ἀδελφοί· «Τί σημαίνουν τὰ λόγια αὐτά, πάτερ, καὶ θαύμασες;» Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Πράγματι ὁ Κύριός μας εἶναι πλούσιος καὶ μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ δέν θέλουμε νά ὑπακούουμε σ' Αὐτόν· ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς μας ὁ διάβολος εἶναι φτωχὸς καὶ μᾶς μισεῖ καὶ ἐμεῖς ἀγαποῦμε τὴ βρωμιὰ του».

73. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Μακάριος· «Ἐὰν θυμόμαστε τὰ δεινὰ πού μᾶς βρῖσκουν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀκυρώνουμε τὴ δύναμη πού ἔχει ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ. Ἄν ὅμως θυμόμαστε τὰ δεινὰ πού προέρχονται ἀπὸ τοὺς δαίμονες, θά εἴμαστε ἄτρωτοι».

74. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ματῶης· «Δέν γνωρίζει ὁ Σατανᾶς μέ ποιό πάθος νικιέται ἡ ψυχὴ. Σπέρνει, ἀλλὰ δέν γνωρίζει ἐὰν θά θερίσει ἄλλοτε λογισμοὺς σαρκικῆς ἀμαρτίας καὶ ἄλλοτε λογισμοὺς κατακρίσεως καὶ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὰ ὑπόλοιπα πάθη. Ἀλλὰ σέ ὅποιο πάθος δεῖ τὴν ψυχὴ νά γέρνει, τῆς παρέχει ἀνάλογους λογισμοὺς».

75. Ἐνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ματῶν· «Τί νά κάνω ἂν μέ ἐπισκεφθεῖ κάποιος ἀδελφός καὶ εἶναι νηστεία ἢ πρωί; Μὲ στενοχωρεῖ αὐτό». Ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε· «Ἐὰν χωρὶς νά στενοχωρηθεῖς φᾶς μέ τὸν ἀδελφό, καλὰ θά κάνεις. Ἄν ὅμως δέν περιμένεις κάποιον καὶ φᾶς, αὐτό εἶναι δικό σου θέλημα».

76. Ρώτησαν κάποιοι Πατέρες τὸν ἀβδᾶ Μεγέθιο· «Ἐὰν περισσέψῃ μαγειρεμένο φαγητό γιὰ τὴν ἄλλη ἡμέρα, ἐγκρίνεις νά τό φᾶνε οἱ ἀδελφοί;» Ὁ Γέροντας τοὺς λέει· «Ἐὰν ἔχει χαλάσει, δέν εἶναι σωστό νά ἀναγκασθοῦν οἱ ἀδελφοί νά τό φᾶνε καὶ νά ἀρρωστήσουν· ἄς πεταχθεῖ. Ἄν ὅμως εἶναι καλὸ

διὰ στρεῖντος ῥιφῆ καὶ ἄλλο ἐψηθῆ, τοῦτο κακόν ἐστι.

77. Εἶπε πάλιν· Ἐν ἀρχῇ ὅτε συνηγόμεθα πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐλαλοῦμεν περὶ ὠφελείας, συγκροτοῦντες ἀλλήλους ἐγινόμεθα χοροὶ χοροὶ καὶ ἀνηρχόμεθα εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Νυνὶ δὲ συναγόμεθα καὶ εἰς τὸν ἕνα εἰς καταλαλιὰν ἐρχόμενοι κατὰγομεν κάτω.

78. Ἠρωτήθη ὁ ἀδβᾶς Μιῶς ὑπὸ στρατευομένου εἰ ἄρα δέχεται μετάνοιαν ὁ Θεός. Ὁ δέ, μετὰ τὸ κατηχήσαι αὐτὸν ἐν πολλοῖς λόγοις, λέγει πρὸς αὐτόν· Εἰπέ μοι, ἀγαπητέ, ἐὰν σχισθῇ σου τὸ χλανίδιον, θάλλεις αὐτὸ ἔξω; Λέγει οὐκ, ἀλλὰ πάλιν ῥάπτω αὐτὸ καὶ χρῶμαι αὐτῷ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρον· Εἰ σὺν σὺ τοῦ ἱματίου σου φείδῃ, ὁ Θεὸς τοῦ ἰδίου πλάσματος οὐ φείσεται;

79. Παρέβαλέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Μακάριος πρὸς τὸν ἀδβᾶν Παχώμιον τὸν Ταβεννησιώτην. Ὁ δὲ Παχώμιος ἠρώτα αὐτόν· λέγων ὅτι εἰσὶν ἀδελφοὶ ἄτακτοι. Θέλεις παιδεύσω αὐτούς; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Μακάριος· Παίδευσον καὶ κρίνον δικαίως τοὺς ὑπὸ σέ· ἔξω δὲ μὴ κρίνης τινάς. Γέγραπται γάρ· Οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρίνει;

80. Διηγήσαντο περὶ τοῦ ἀδβᾶ Νετρᾶ*, μαθητοῦ τοῦ ἀδβᾶ Σιλουανοῦ, ὅτι, ὅτε ἐκάθητο εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει τῷ

67. Τὸ ἀπόφθεγμα αὐτό μὲ μικρὰς διαφορὰς ἀναφέρεται στὸν Α' τόμο τοῦ Μ. Γεροντικοῦ ὡς ἀνώνυμο, σελ. 124.

καὶ τὸ πετάξετε, γιατί μεγαλοπιάνεσθε, καὶ μαγειρέψετε ἄλλο, αὐτὸ εἶναι κακό».

77. Εἶπε ἐπίσης· «Στὴν ἀρχὴ ὅταν συγκεντρωνόμασταν μεταξύ μας καὶ μιλούσαμε γιὰ ὠφέλεια, οἰκοδομώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, γινόμασταν ὁμάδες-ὁμάδες καὶ ἀνεβαίναμε στὸν οὐρανό. Τώρα ὁμως συγκεντρωνόμαστε καὶ φθάνοντας στὴν καταλαλιὰ, γκρεμίζουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον⁶⁷».

78. Ρωτήθηκε ὁ ἀδβᾶς Μιῶς ἀπὸ ἑναν στρατιωτικὸ ἐάν ὁ Θεὸς δέχεται τὸν μετανοημένο. Κι ἐκεῖνος ἀφοῦ τὸν κατήχησε λέγοντάς του πολλὰ, τὸν ρώτησε· «Πές μοι, ἀγαπητέ· ἐὰν σχισθεῖ ἡ χλαίνη σου, τὴν πετάς;» «Ὁχι —εἶπε— τὴ ράβω πάλι καὶ τὴ χρησιμοποιοῦ». «Ἄν λοιπὸν ἐσύ —τοῦ λέει ὁ Γέροντας— λυπᾶσαι τὸ ροῦχο σου, ὁ Θεὸς δὲν θὰ λυπηθεῖ τὸ δικό του πλάσμα;»

79. Ἐπισκέφθηκε κάποτε ὁ ἀδβᾶς Μακάριος τὸν ἀδβᾶ Παχώμιο τὸν Ταβεννησιώτη⁶⁸. Καὶ ὁ Παχώμιος ἐνημερώνοντάς τον ὅτι ὑπάρχουν κάποιοι ἀδελφοὶ ἄτακτοι, τὸν ρώτησε· «Τὸ βλέπεις σωστὸ νὰ τοὺς τιμωρήσω;» Καὶ ὁ ἀδβᾶς Μακάριος τοῦ εἶπε· «Τιμωρῇσέ τους ἀλλὰ νὰ κρίνεις δίκαια αὐτούς· πού ἔχεις ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψή σου. Κάποιους ὁμως πού εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴ δική σου εὐθύνη νὰ μὴν τοὺς κρίνεις. Γιατί εἶναι γραμμένο· Τούς ἐντός ἐσεῖς δὲν κρίνετε, ἐνῶ τοὺς ἐκτός θὰ τοὺς κρίνει ὁ Θεός;⁶⁹»

80. Διηγήθηκαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Νετρᾶ*, τὸν μαθητὴ τοῦ ἀδβᾶ Σιλουανοῦ, ὅτι, ὅταν ἀσχοῦνταν στό κελί του στό ὄρος

68. Βλ. Μ. Γεροντικόν τόμ. Α' σελ. 25-26 καὶ 461.

69. Α' Κορ. 5, 12-13.

Σινᾶ, συμμέτρως ἐδιοίκει ἑαυτὸν εἰς τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπίσκοπος εἰς Φαράν, πολλὰ ἔσφιγγεν ἑαυτὸν εἰς σκληραγωγίαν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ· Ἀδδᾶ, ὅταν ἡμεθα εἰς τὴν ἔρημον, οὐκ ἥσκεις οὕτω. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐκεῖ ἔρημος ἦν καὶ ἡσυχία καὶ πτωχεία καὶ ἤθελον κυδερνῆσαι τὸ σῶμα, ἵνα μὴ ἀσθενήσω καὶ ζητήσω ἃ οὐκ εἶχον. Νῦν δὲ κόσμος ἐστὶ καὶ ἀφορμαὶ εἰσιν· ἐὰν δὲ καὶ ἀσθενήσω ὧδε, ἔστιν ὁ ἀντιλαμβανόμενός μου, ἵνα μὴ ἀπολέσω τὸν μοναχόν.

81. Ἦλθόν ποτε πρεσβύτεροι τῆς χώρας εἰς τὰ μοναστήρια ὅπου ἦν ὁ ἀδδᾶς Ποιμήν. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἀδδᾶς Ἀνούθ λέγων αὐτῷ· Καλέσωμεν τοὺς πρεσβυτέρους ὧδε σήμερον. Καὶ στάντος αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ, οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ἀπόκρισιν, καὶ λυπηθεὶς ἐξῆλθε. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ καθήμενοι ἐγγὺς αὐτοῦ· Ἀδδᾶ, διὰ τί οὐκ ἔδωκας αὐτῷ ἀπόκρισιν; Λέγει αὐτοῖς ὁ ἀδδᾶς Ποιμήν· Ἐγὼ πρᾶγμα οὐκ ἔχω· ἀπέθανον γάρ· ὁ δὲ νεκρὸς οὐ λαλεῖ.

82. Ἀπῆλθέ τις ποτε τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τῶν μερῶν τοῦ ἀδδᾶ Ποιμένος ἐπὶ ξένης καὶ κατήντησε πρὸς τινα ἀναχωρητὴν ἐκεῖ. Ἦν γὰρ ἔχων ἀγάπην καὶ πολλοὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἀνήγγειλε δὲ αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς περὶ τοῦ ἀδδᾶ Ποιμένος· καὶ ἀκούσας τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ἐπεπόθησεν αὐτὸν ἰδεῖν.

Ἀνακάμψαντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ εἰς Αἴγυπτον, μετὰ χρόνον τινα ἀναστὰς ὁ ἀναχωρητὴς ἦλθεν ἀπὸ τῆς ξένης εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν ποτὲ παραβαλόντα αὐτῷ μοναχόν· ἦν γὰρ εἰπὼν αὐτῷ ποῦ μένει· ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἐθαύμασε καὶ ἐχάρη

Σινᾶ, τηροῦσε ἓνα μέτρο στήν ἄσκησιν ποῦ ἀνταποκρινόταν στίς ἀνάγκες τοῦ σώματος. Ὅταν ὁμως ἐγένετο ἐπίσκοπος στή Φαράν, πίεζε πολὺ τὸν ἑαυτό του γιὰ σκληραγωγία. Τοῦ λέει λοιπὸν ὁ μαθητὴς του· «Ἀδδᾶ, ὅταν ἡμασταν στήν ἔρημο, δὲν ἔκανες τόση ἄσκησιν». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε· «Ἐκεῖ ἦταν ἔρημος καὶ ἡσυχία καὶ ἀνέχεια, καὶ ἤθελα νὰ κυδερνῶ τὸ σῶμα, γιὰ νὰ μὴν ἀρρωστήσω καὶ ζητήσω αὐτὰ ποῦ δὲν εἶχα. Τώρα ὁμως εἴμαστε μέσα σὲ κόσμον καὶ ὑπάρχουν τὰ μέσα. Καὶ νὰ ἀρρωστήσω ἐδῶ, θὰ βρεθεῖ αὐτός ποῦ θὰ μὲ φροντίσει κι ὅλο αὐτό γιὰ νὰ μὴ χάσω τὸν μοναχό».

81. Ἦλθαν κάποτε πρεσβύτεροι ἀπὸ τίς πόλεις στὰ μοναστήρια, ὅπου ἦταν ὁ ἀδδᾶς Ποιμήν*. Μπαίνει μέσα ὁ ἀδδᾶς Ἀνούθ καὶ τοῦ λέει· «Ἄς καλέσουμε τοὺς πρεσβυτέρους νὰ ῥθουν ἐδῶ σήμερον». Καὶ ἐνῶ στήθηκε καὶ περίμενε πολλή ὥρα, δὲν πῆρε ἀπάντησιν καὶ βγῆκε ἔξω λυπημένος.

Τοῦ λένε αὐτοὶ ποῦ ἔμεναν κοντά του· «Ἀδδᾶ, γιατί δὲν τοῦ ἔδωσες ἀπάντησιν;» Καὶ ὁ ἀδδᾶς Ποιμήν ἀποκρίθηκε· «Δὲν ἔχω τί νὰ τοῦ πῶ, γιατί ἔχω πεθάνει καὶ ὁ νεκρὸς δὲν μιλάει».

82. Κάποτε ἓνας ἀδελφός ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ ἀδδᾶ Ποιμένος πῆγε σ' ἓναν ξένο τόπο. Ἐκεῖ κατέληξε σὲ κάποιον ἀναχωρητὴ. Αὐτός ὁ ἀναχωρητὴς ἦταν ἄνθρωπος ἀγάπης καὶ πολλοὶ πῆγαιναν καὶ τὸν ἐπισκέπτονταν. Ὁ ἀδελφός τοῦ ἀνέφερε σχετικὰ μὲ τὸν ἀδδᾶ Ποιμένα· καὶ σάν ἄκουσε γιὰ τὴν ἀρετὴ του ἐνίωσε βαθιὰ τὸν πόθο νὰ τὸν δεῖ.

Ὅταν ὁ ἀδελφός γύρισε στήν Αἴγυπτο, μετὰ ἀπὸ κάποιον χρονικὸ διάστημα σηκώθηκε ὁ ἀναχωρητὴς ἀπὸ τὰ ξένα, πῆγε στήν Αἴγυπτο καὶ βρῆκε τὸν μοναχὸ ποῦ τὸν εἶχε ἐπισκεφθεῖ κάποτε, γιατί τοῦ εἶχε πεῖ ποῦ μένει. Σάν τὸν εἶδε ἀπόρησε, ἀλλὰ χάρηκε πολὺ. Καὶ ὁ ἀναχωρητὴς τοῦ

λίαν. Εἶπε δὲ ὁ ἀναχωρητής· Ποίησον ἀγάπην καὶ ἄρόν με πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα. Καὶ λαβὼν αὐτὸν ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὰ περὶ αὐτοῦ λέγων ὅτι μέγας ἄνθρωπός ἐστι καὶ πολλὴν ἀγάπην ἔχων καὶ πολλὴν τιμὴν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. Ἀνήγγειλα δὲ αὐτῷ περὶ σοῦ καὶ ἐπιθυμῶν ἰδεῖν σε ἦλθεν. Ἐδέξατο οὖν αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐκάθισαν. Καὶ ἤρξατο ὁ ξενικός ἀπὸ τῆς Γραφῆς λαλεῖν περὶ πνευματικῶν καὶ οὐρανίων. Ἔστρεψε δὲ ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ἀπόκρισιν. Ἰδὼν δὲ ὅτι οὐ λαλεῖ μετ' αὐτοῦ, λυπηθεὶς ἀπῆλθε. Καὶ λέγει τῷ ἀδελφῷ τῷ ἐνέγκαντι αὐτόν· Εἰς μάτην ἐποίησα ὅλην τὴν ἀποδημίαν ταύτην. Ἦλθον γὰρ πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἰδοὺ οὐδὲ λαλῆσαι θέλει μετ' ἐμοῦ.

Εἰσηλθε δὲ ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀδβᾶ, διὰ σέ ἦλθεν ὁ μέγας ἄνθρωπος οὗτος ἔχων τοσαύτην δόξαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ διὰ τί οὐκ ἐλάλησας μετ' αὐτοῦ; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Αὐτὸς τῶν ἄνω ἐστὶ καὶ ἐπουράνια λαλεῖ, ἐγὼ δὲ τῶν κάτω εἰμὶ καὶ ἐπίγεια λαλῶ. Καὶ εἰ ἐλάλησέ μοι περὶ παθῶν ψυχῆς, ἐγὼ ἂν ἀπεκρινάμην αὐτῷ· εἰ δὲ περὶ πνευματικῶν, ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα. Ἐξελθὼν οὖν ὁ ἀδελφὸς εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Γέρων οὐ ταχέως ἀπὸ Γραφῆς λαλεῖ· ἀλλ' ἐάν τις αὐτῷ λαλεῖ περὶ παθῶν ψυχῆς, ἀποκρίνεται αὐτῷ. Ὁ δὲ κατανυγείς εἰσηλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Τί ποιήσω, ἀδβᾶ, ὅτι κατακυριεύουσί μου τὰ πάθη τῆς ψυχῆς; Καὶ προσέσχεν αὐτῷ ὁ Γέρων χαίρων καὶ εἶπε· Νῦν καλῶς ἦλθες· νῦν ἄνοιξόν σου τὸ στόμα περὶ τούτων καὶ πληρώσω αὐτὸ ἀγαθῶν. Ὁ δὲ πολλὰ ὠφεληθεὶς ἔλεγεν· Ὅντως αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ὁδός. Καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἀνέκαμψεν εἰς τὴν

εἶπε· «Κάνε ἀγάπην καὶ πηγαινέ με στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα». Τὸν πῆρε πράγματι καὶ πῆγαν στὸν Γέροντα, τὸν ὁποῖο καὶ κατατόπισε ὁ ἀδελφὸς σχετικὰ μὲ τὸν ἀναχωρητὴ. «Πρόκειται —εἶπε— γιὰ σπουδαῖο ἄνθρωπο, ἔχει πολλή ἀγάπην καὶ χαίρει πολλῆς ἐκτιμήσεως στὸν τόπο του. Τοῦ ἀνέφερα τότε γιὰ σένα καὶ ἐκδήλωσε τὴν ἐπιθυμία νὰ σέ δεῖ, γι' αὐτό ἦρθε». Τὸν δέχθηκε βέβαια μετὰ χαρᾶς ὁ ἀδβᾶς καὶ ἀφοῦ ἀλληλοασπάσθησαν κάθισαν. Ἄρχισε τότε ὁ ξένος νὰ λέει ἀπὸ τῆς Γραφῆς γιὰ πνευματικά καὶ οὐράνια πράγματα. Ἀλλὰ ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν γύρισε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπό του καὶ δέν μίλησε. Σάν εἶδε ὅμως ὅτι δέν μιλάει μαζί του, λυπήθηκε καὶ βγῆκε ἔξω καὶ λέει στὸν ἀδελφό πού τὸν συνόδευσε· «Ἄδικα ἔκανα ὅλη τὴν ἀποδημία αὐτή. Ἦλθα ἐδῶ στὸν Γέροντα καὶ νὰ πού δέν θέλει οὔτε νὰ μιλήσει μαζί μου».

Μπαίνει τότε ὁ ἀδελφὸς μέσα στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα καὶ τοῦ λέει· «Ἀδβᾶ, γιὰ σένα ἦλθε ὁ σπουδαῖος αὐτός ἄνθρωπος, ἂν καὶ στὸν τόπο του ἀπολαμβάνει μεγάλη ἐκτίμηση, καὶ γιατί δέν μίλησες μαζί του;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται· «Αὐτός ἀνήκει στὰ ὑψηλά καὶ μιλάει οὐράνια γλώσσα, ἐγὼ ἄνήκω στοὺς κάτω καὶ μιλῶ τὴν ἐπίγεια. Ἄν λόγου χάριν θὰ μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὰ πάθη τὰ ψυχικά, ἐγὼ θὰ ἀπαντοῦσα· ἐφόσον μιλάει γιὰ πνευματικά πράγματα ἐγὼ αὐτὰ δέν τὰ γνωρίζω». Βγαίνει ὁ ἀδελφὸς καὶ τοῦ λέει· «Ὁ Γέροντας δέν συνηθίζει ἀμέσως νὰ μιλάει ἀπὸ τῆς Γραφῆς. Ἀλλὰ ἂν τοῦ κάνεις λόγο κανεὶς γιὰ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, τοῦ ἀπαντάει».

Ὁ ἀναχωρητὴς ἦλθε σὲ κατάνυξη· ξαναμπαίνει στὸν Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Ἀδβᾶ, τί νὰ κάνω πού μέ αἰχμαλωτίζουν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς;» Τὸν κοίταξε ὁ Γέροντας χαρούμενος καὶ εἶπε· «Τώρα καλωσόρισες· τώρα ἄνοιξε τὸ στόμα σου γι' αὐτὰ τὰ θέματα καὶ θὰ τὸ γεμίσω μὲ ἀγαθά». Ἔτσι ὁ ἀναχωρητὴς ὠφελήθηκε πολὺ καὶ ἔλεγε· «Πράγματι αὐτός εἶναι ὁ ἀληθινὸς δρόμος». Καὶ ἐπέστρεψε στὴ χώρα του

ιδίαν χώραν, ὅτι τοιούτῳ ἁγίῳ κατηξιώθη συντυχεῖν.

83. Διηγῆσαντό τινες ὅτι ποτὲ ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰργάζοντο σκουλάκιν· καὶ οὐ προεχώρει μὴ ἐχόντων ἀγοράσαι λινάρια. Καὶ τις αὐτοῦ ἀγαπητὸς διηγῆσατό τινι πραγματευτῇ τὸ πρᾶγμα. Ὁ δὲ ἀβδᾶς Ποιμὴν οὐκ ἤθελε λαμβάνειν παρὰ τινος τίποτε διὰ τὴν ὀχλήσιν. Ὁ δὲ πραγματευτὴς θέλων ποιῆσαι ἔργον τῷ Γέροντι, προεφασίσσατο χρεῖαν ἔχειν τῶν σκολακίων καὶ ἤνεγκε τὴν κάμηλον καὶ ἔλαβεν αὐτά. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα καὶ ἀκούσας ὁ ἐποίησεν ὁ πραγματευτὴς, ὡς θέλων ἐπαινέσαι αὐτόν, εἶπε· Φύσει, ἀβδᾶ, καὶ μὴ χρήζων αὐτὰ ἔλαβεν, ἵνα ποιήσῃ ὑμῖν ἔργον. Ἀκούσας δὲ ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν ὅτι καὶ μὴ χρήζων αὐτὰ ἔλαβεν, εἶπε τῷ ἀδελφῷ· Ἀναστὰς μίσθωσαι κάμηλον καὶ φέρε αὐτά. Ἐὰν μὴ φέρῃς αὐτά, Ποιμὴν ὧδε οὐ καθεύδεται μεθ' ὑμῶν· οὐ γὰρ ἀδικῶ τίνα ἄνθρωπον μὴ χρήζοντα, ἵνα ζημίαν ποιήσῃ καὶ λάβῃ τὸ κέρδος μου. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ ἤνεγκεν αὐτά. Εἰ δὲ μὴ, ὁ Γέρων ἀπ' αὐτῶν ἀνεχώρει. Ὡς δὲ εἶδεν αὐτά, ἐχάρη ὡς μέγαν θησαυρὸν εὐρῶν.

84. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Ἐποίησα ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ θέλω μετανοῆσαι τρία ἔτη. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Πολύ ἐστι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ἀλλ' ἕως

εὐχαριστώντας τὸν Θεό πού τὸν ἀξίωσε νά συνομιλήσῃ μετέτοιον ἅγιον.

83. Διηγοῦνταν κάποιοι ὅτι κάποτε ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν καὶ οἱ ἀδελφοὶ του δούλευαν τὸ σκουλάκι⁷⁰. ἀλλὰ ἡ δουλειὰ δέν προχωροῦσε, γιατί δέν εἶχαν νά ἀγοράσουν λινάρια. Κάποιο προσφιλὲς σ' αὐτόν πρόσωπο ἀνέφερε σ' ἓναν πραγματευτὴ τὸ πρόβλημα. Ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν βέβαια τίποτε δέν ἤθελε νά παίρνει ἀπὸ κανέναν, γιὰ νά μὴ γίνεταί ἐνοχλητικός. Ὁ πραγματευτὴς θέλοντας νά δώσει δουλειὰ στὸν Γέροντα, προφασίστηκε ὅτι ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ σκουλάκια. Ἐφερε λοιπὸν κάποια μέρα τὴν καμήλα του καὶ τὰ πῆρε. Ἦλθε κατόπιν ὁ ἀδελφὸς στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα καί, ὅταν πληροφορήθηκε αὐτό πού ἔκανε ὁ πραγματευτὴς, θέλοντας τάχα νά τὸν ἐπαινέσῃ εἶπε· «Πράγματι, ἀβδᾶ, ἂν καὶ δέν τὰ χρειαζόταν τὰ πῆρε, γιὰ νά σᾶς ἐξυπηρετήσῃ».

Σάν ἔμαθε ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν ὅτι τὰ πῆρε ἂν καὶ δέν τὰ χρειαζόταν, εἶπε στὸν ἀδελφό· «Σῆκω, μίσθωσε μιά καμήλα καὶ φέρε τα πίσω. Ἐὰν δέν τὰ φέρεις, ὁ Ποιμὴν δέν μένει ἐδῶ μαζί σας. Δέν θέλω νά προκαλέσω ζημιὰ σέ κανέναν ἄνθρωπο, ἐφόσον δέν τὰ ἔχει ἀνάγκη· νά ζημιώσει δηλαδή ἐκεῖνος καὶ νά πάρει τὸ πνευματικό μου κέρδος». Ἐτσι ξεκίνησε ὁ ἀδελφός του μέ πολύ κόπο καὶ τὰ ἔφερε. Ἀλλιῶς ὁ Γέροντας θά τοὺς ἄφηνε καὶ θά 'φευγε. Ὅταν ὁμως τὰ εἶδε, χάρηκε σάν νά βρῆκε μεγάλο θησαυρό.

84. Ἐνας ἀδελφός συμβουλευθήκε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Διέπραξα —εἶπε— μεγάλη ἁμαρτία καὶ θέλω νά μπῶ σέ κανόνα μετανοίας γιὰ τρία χρόνια». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει «Πολύ εἶναι». «Μήπως γιὰ ἓνα χρόνο;» ρωτᾷ ὁ ἀδελφός.

70. Σκουλάκι(ον) ἢ σκολάκι(ον): φυτίλι γιὰ λυχναρί ἢ γιὰ κεριά.

ἐνιαυτοῦ; Καὶ εἶπε πάλιν ὁ Γέρων· Πολύ ἐστι. Οἱ δὲ παρόντες ἔλεγον· Ἔως τεσσαράκοντα ἡμερῶν; Καὶ πάλιν εἶπε· Πολύ ἐστι. Εἶπε δέ· Ἐγὼ λέγω ὅτι ἐὰν ἐξ ὅλης καρδίας μετανοήσῃ ἄνθρωπος καὶ μὴ προσθῇ ἔτι ποιεῖν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας δέχεται αὐτὸν ὁ Θεός.

85. Ἠρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα περὶ τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· Ὡσπερ κάμπιτρα μεστή ἱματίων, καὶ ἐὰν ἀφήσῃ αὐτὴν τις, τῷ χρόνῳ σήπονται. Οὕτω καὶ οἱ λογισμοί· ἐὰν μὴ ποιήσωμεν αὐτοὺς σωματικῶς, τῷ χρόνῳ ἀφανίζονται, ἥτοι σήπονται.

86. Ἠρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ τὸν αὐτὸν λόγον· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· Ὡσπερ ἐὰν τις ὄφιν καὶ σκορπίον δάλῃ εἰς ἀγγεῖον καὶ φράξῃ, πάντως τῷ χρόνῳ ἀποθνήσκουσιν, οὕτως οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ἀπὸ τῶν δαιμόνων βλαστᾶντες διὰ τῆς ὑπομονῆς ἐκλείπουσιν.

87. Ἀδελφὸς ἦλθε πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σπείρω τὸν ἀγρόν μου καὶ ποιῶ ἐξ αὐτοῦ ἀγάπην. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Καλῶς ποιεῖς. Καὶ ἀπῆλθε μετὰ προθυμίας καὶ προσέθηκε τῇ ἀγάπῃ. Καὶ ἤκουσεν ὁ ἀδβᾶς Ἀνούθ τὸν λόγον καὶ λέγει τῷ ἀδβᾶ Ποιμένι· Οὐ φοβῇ τὸν Θεὸν οὕτω λαλήσας τῷ ἀδελφῷ; Καὶ ἐσιώπησεν ὁ Γέρων. Καὶ μετὰ δύο ἡμέρας μετεστείλατο ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν τὸν ἀδελφὸν καὶ λέγει αὐτῷ ἀκούοντος καὶ ἀδβᾶ Ἀνούθ· Τί εἶπες μοι τῇ ἄλλῃ, ὅτι ὁ νοῦς

71. Ἡ θέσις τοῦ ἀδβᾶ Ποιμένος στό ἀπόφθεγμα αὐτό εἶναι μιὰ ἀκόμη ἐνδειξη τῆς ἀνεξικακίας καὶ εὐσπλαχνίας τῶν πνευματοφόρων Πατέρων τῆς

«Πολύ εἶναι» ἀπαντᾷ πάλι ὁ Γέροντας. Αὐτοὶ πού θρῖσκονταν ἐκεῖ εἶπαν· «Μέχρι σαράντα μέρες;» Καὶ πάλι ὁ Γέροντας εἶπε· «Εἶναι πολύ». Καὶ πρόσθεσε· «Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ἐὰν ὁ ἄνθρωπος μετανοήσῃ μὲ ὅλη του τὴν καρδιά καὶ δέν συνεχίσει νὰ κάνει τὴν ἁμαρτία, καὶ μέσα σὲ τρεῖς μέρες τὸν δέχεται ὁ Θεός»⁷¹.

85. Ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα γιὰ τοὺς ρυπαροὺς λογισμοὺς. Καὶ τοῦ λέει ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· «Μέ τοὺς λογισμοὺς συμβαίνει ὅ,τι μέ τό κοφίνι τό γεμάτο ροῦχα. Ἐὰν δηλαδή τά ξεχάσει κανεὶς ἐκεῖ, μέ τὸν καιρὸ σαπίζουν. Τό ἴδιο καὶ μέ τοὺς λογισμοὺς. Ἐὰν δέν μεταβληθοῦν σὲ πράξη, μέ τὸν καιρὸ χάνονται, δηλαδή σαπίζουν».

86. Ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ γιὰ τό ἴδιο θέμα. Καὶ τοῦ εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· «Ὅπως ἂν κανεὶς ρίξει μέσα σὲ ἀγγεῖο φίδι ἢ σκορπιό καὶ τό φράξει, σίγουρα μέ τὸν καιρὸ ψοφοῦν, ἔτσι καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, οἱ ὁποῖοι φυτρώνουν ἀπὸ τοὺς δαίμονες, μέ τὴν ὑπομονὴ ἐξαφανίζονται».

87. Πῆγε ἓνας ἀδελφὸς στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα καὶ τοῦ εἶπε· «Σπέρνω τό χωράφι μου καὶ μέ τῇ σοδιά κάνω ἐλεημοσύνη». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Καλὰ κάνεις». Ἐφυγε ὁ ἀδελφὸς ὀλοπρόθυμος καὶ αὔξησε τό ἔργο τῆς ἐλεημοσύνης. Ἄκουσε ὁμῶς ὁ ἀδβᾶς Ἀνούθ τὸν διάλογο καὶ εἶπε στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Δέν φοβᾶσαι τὸν Θεὸ πού μίλησες ἔτσι στὸν ἀδελφό;» Ὁ Γέροντας ἔμεινε σιωπηλός. Μετὰ ἀπὸ δύο μέρες κάλεσε ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν τὸν ἀδελφό καὶ τοῦ λέει, καθὼς ἄκουε καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀνούθ· «Τί μοῦ εἶπες τίς προάλλες, γιατί ὁ νοῦς μου

Ἐρήμου πρὸς τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπο. Τὴν αὐστηρότητα τὴν περιορίζαν κυρίως στὸν ἑαυτό τους. Βλ. καὶ *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 18-19.

μου ἀλλαχοῦ ἦν; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Εἶπον ὅτι σπείρω τὸν ἀγρόν μου καὶ ποιῶ ἐξ αὐτοῦ ἀγάπην. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδ-
 δᾶς Ποιμὴν· Ἐνόμιζον ὅτι περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κοσμικοῦ
 ἐλάλησας· εἰ δὲ σὺ εἰ ὁ ποιῶν τὸ ἔργον τοῦτο, οὐκ ἔστι τοῦτο
 μοναχοῦ. Ὁ δὲ ἀκούσας ἐλυπήθη λέγων· Ἄλλο ἔργον οὐδὲν
 οἶδα εἰ μὴ τοῦτο καὶ οὐ δύναμαι μὴ σπείρειν τὸν ἀγρόν μου.
 Ὅτε οὖν ἀνεχώρησεν, ἔβαλε τῷ Γέροντι μετάνοιαν ὁ ἀδδᾶς
 Ἀνουῖ λέγων· Συγχώρησόν μοι. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀδδᾶς Ποι-
 μὴν· Καγὼ ἐξ ἀρχῆς ἤδειν ὅτι οὐκ ἔστιν ἔργον μοναχοῦ, ἀλλὰ
 πρὸς τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ἐλάλησα καὶ ἔδωκα αὐτῷ προθυ-
 μίαν εἰς τὴν προκοπὴν τῆς ἀγάπης. Νῦν δὲ ἀπῆλθε λυπούμε-
 νος καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖ.

88. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Ποιμὴν· Ἐὰν ἀμάρτη ἄνθρωπος καὶ
 ἀρνήσεται λέγων οὐχ ἡμαρτον, μὴ ἐλέγξης αὐτόν· εἰ δὲ μήγε,
 ἐκκόπτεις αὐτοῦ τὴν προθυμίαν. Ἐὰν δὲ εἴπῃς αὐτῷ· Μὴ ἄθυ-
 μῆσης, ἀδελφέ, ἀλλὰ φύλαξαι τοῦ λοιποῦ, διεγείρεις αὐτοῦ τὴν
 ψυχὴν εἰς μετάνοιαν.

89. Εἶπε πάλιν· Καλὴ ἡ πείρα· αὕτη γὰρ διδάσκει τὸν ἄν-
 θρωπον δόκιμον.

90. Εἶπε πάλιν· Ἄνθρωπος διδάσκων, μὴ ποιῶν δὲ ἅ δι-
 δάσκει, ὅμοιός ἐστι κρήνη, ὅτι πάντας ποτίζει καὶ πλύνει,
 ἑαυτὴν δὲ οὐ δύναται καθαρίσαι.

91. Ἀδελφός τις ἦλθε πρὸς τὸν ἀδδᾶν Ποιμένα καὶ λέγει
 αὐτῷ· Πολλοὺς λογισμοὺς ἔχω καὶ κινδυνεύω ἐξ αὐτῶν. Καὶ
 ἐκφέρει αὐτὸν ὁ Γέροντας εἰς τὸν ἀέρα καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀπλω-
 σον τὸν κόλπον σου καὶ κράτει τοὺς ἀνέμους. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐ

ἦταν ἀλλοῦ». Καὶ ὁ ἀδελφός τοῦ λέει· «Εἶπα ὅτι σπέρνω τὸ
 χωράφι μου καὶ ἀπὸ τῆ σοδιά κάνω ἐλεημοσύνη». «Νόμισα
 —εἶπε ὁ ἀδδᾶς Ποιμὴν— ὅτι τό 'πες γιὰ τὸν ἀδελφό σου τὸν
 λαϊκό. Ἐὰν ἐσύ εἶσαι πού κάνεις τὸ ἔργο αὐτό, δὲν ταιριάζει
 αὐτό σέ μοναχό». Ὁ ἀδελφός λυπήθηκε σάν τ' ἄκουσε καὶ
 εἶπε· «Ἄλλη ἐργασία δὲν ξέρω ἐκτός ἀπ' αὐτὴν καὶ δὲν μπο-
 ρῶ νά μὴ σπέρνω τὸ χωράφι μου».

Ὅταν ἔφυγε, ἔβαλε μετάνοια ὁ ἀδδᾶς Ἀνουῖ στὸν Γέ-
 ροντα λέγοντας· «Συγχώρα με». «Τὸ 'ξερα κι ἐγὼ ἐξαρχῆς —
 εἶπε ὁ ἀδδᾶς Ποιμὴν— ὅτι δὲν εἶναι ἔργο μοναχοῦ, ἀλλὰ τοῦ
 μίλησα σύμφωνα μέ τὸν λογισμό του καὶ τοῦ ἐνίσχυσά τὴν
 προθυμία γιὰ νά προκόψει στὴν ἀγάπη. Ἐνῷ τώρα ἔφυγε
 λυπημένος καὶ πάλι τὸ ἴδιο θά κάνει».

88. Εἶπε ὁ ἀδδᾶς Ποιμὴν· «Ἄν ἀμαρτήσῃ κάποιος καὶ
 ἀρνηθεῖ λέγοντας, δὲν ἀμαρτήσῃ· μὴν τὸν ἐλέγξεις, γιατί ἀλ-
 λιῶς, τοῦ κόβεις τὴν προθυμία. Ἐνῷ ἂν τοῦ πῆς· Μὴν ἄθυ-
 μῆσεις, ἀδελφέ, ἀλλὰ στό ἐξῆς νά φυλαχθεῖς, παρακινεῖς τὴν
 ψυχὴ του γιὰ μετάνοια».

89. Εἶπε ἐπίσης· «Εἶναι καλὴ ἡ πείρα, γιατί αὐτὴ διδά-
 σκει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν καθιστᾷ ἐμπειρο».

90. Εἶπε ἀκόμη· «Ἄνθρωπος πού διδάσκει, ἀλλὰ δὲν
 ἐφαρμόζει αὐτά πού διδάσκει μοιάζει μέ βρύση, πού ὅλους
 τοὺς ποτίζει καὶ τοὺς πλένει, τὸν ἑαυτοῦ της ὅμως δὲν μπορεῖ
 νά καθαρίσει».

91. Κάποιος ἀδελφός βρῆκε τὸν ἀδδᾶ Ποιμένα καὶ τοῦ
 λέει· «Ἐχω πολλοὺς λογισμοὺς καὶ κινδυνεύω». Τὸν βγάζει ὁ
 Γέροντας ἔξω στοῦ ὑπαιθρο καὶ τοῦ λέει· «Ἄνοιξε τὴν ἀγκα-
 λιά σου καὶ πιάσε τοὺς ἀνέμους». «Δὲν μπορῶ —ἀπαντᾷ

δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρον· Εἰ τοῦτο ποιῆσαι οὐ δύνασαι, οὐδὲ τοὺς λογισμοὺς δύνασαι κωλύσαι ἐλθεῖν· ἀλλὰ σὸν ἐστὶ τὸ ἀντιστῆναι αὐτοῖς.

92. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν· Ἐάν εἰσι τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ὁ μὲν εἰς ἡσυχάζει καλῶς, ὁ δὲ εἰς ἀσθενεῖ εὐχαριστῶν, ὁ δὲ ἄλλος ὑπηρετεῖ μετὰ καθαροῦ λογισμοῦ, οἱ τρεῖς μιᾶς ἐργασίας εἰσίν.

93. Ἠρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα πῶς χρὴ νηστεύειν. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν· Ἐγὼ θέλω τὸν ἐσθίοντα καθ' ἡμέραν παρὰ μικρὸν ἐσθίειν, ἵνα μὴ χορτάζεται. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ· Ὅτε ἦς νεώτερος, οὐκ ἐνήστευες δύο δύο, ἀδβᾶ; Φύσει καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας καὶ ἑβδομάδα. Καὶ ταῦτα πάντα ἐδοκίμασαν οἱ Πατέρες, ὡς δυνατοί, καὶ εὗρον ὅτι κάλλιον τὸ καθ' ἡμέραν ἐσθίειν, παρὰ μικρὸν δέ, καὶ παρέδωκαν ἡμῖν τὴν βασιλικὴν ὁδόν, ὅτι ἐλαφρὰ ἐστι.

94. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Κατελείφθη μοι κληρονομία· τί ποιήσω αὐτήν; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέ-

72. Ἐμφανὴς ὁ νεωτερισμὸς στοῦ ἀρχαίου κείμενο: ἔάν + ὀριστ. Ὅλα τὰ ρήματα τοῦ ἀποφθέγματος εἶναι σὲ ὀριστικὴ ἐγκλίση ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς.

73. Σημαίνει ὅτι ἐτρωγε μέρα παρὰ μέρα ἢ καθεὶς δύο μέρες.

74. Ὁ ὅρος «βασιλικὴ ὁδός» εἶναι σὲ χρῆσιν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ σήμαινε ὅ,τι λέμε σήμερα ἐθνικὴ ὁδὸς ἢ καὶ διεθνὴ (πρβλ. Ἀριθ. 20, 17 καὶ 21, 22). Χαρακτηριστικὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ ἦταν ἡ ἀσφαλὴς πορεία καὶ ἡ δεδαία κατάληξις. Διότι ἀφενὸς εἶχε προδιαγεγραμμένη κατεύθυνση καὶ δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ χάσει ὁ ὁδεύων τὸν προσανατολισμὸ του, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς μεγάλῃς κινήσεως καὶ τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου ἦταν ἀσφαλὴς ὡς πρὸς τὸν κίν-

ἐκεῖνος— νὰ τὸ κάνω αὐτό». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε: «Ἐάν ἀδυνατεῖς νὰ τὸ κάνεις αὐτό, οὔτε τοὺς λογισμοὺς μπορεῖς νὰ τοὺς ἐμποδίσῃς νὰ ἔρθουν. Δικό σου ὅμως ἔργο εἶναι νὰ ἀντισταθεῖς σ' αὐτούς».

92. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν: «Ἐάν ζοῦν τρεῖς μαζί καὶ ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἀσκεῖ σωστά τὴν ἡσυχαστικὴν ζωὴν, ὁ ἄλλος εἶναι ἄρρωστος ἀλλὰ εὐγνωμονεῖ καὶ ὁ τρίτος διακονεῖ μὲ καθαρό λογισμό, τὸ ἔργο καὶ τῶν τριῶν ἔχει τὴν ἴδια ἀξία»⁷².

93. Ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα πῶς πρέπει νὰ νηστεύουν. Ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν τοῦ εἶπε: «Ἐγὼ προτιμῶ νὰ τρώει κανεὶς κάθε μέρα ἀλλὰ μειωμένη μερίδα, ὥστε νὰ μὴ φτάνει σὲ χορτασμό». Τοῦ λέει ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ: «Ὅταν ἦσουν νέος δὲν νήστευες δύο-δύο τῖς μέρες;⁷³» Καὶ ἀπαντᾷ ἐκεῖνος: «Ναὶ καὶ τρεῖς καὶ τέσσερες καὶ ὅλη τὴν ἑβδομάδα. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ τὰ δοκίμασαν οἱ Πατέρες, ποὺ ἦσαν δυνατοὶ στὴν πνευματικὴν ζωὴν, καὶ βρῆκαν ὅτι προτιμότερο εἶναι νὰ τρώει κανεὶς κάθε μέρα ἀλλὰ νὰ μὴ φτάνει στὸν χορτασμό. Καὶ μᾶς παρέδωσαν τὴν βασιλικὴν ὁδόν⁷⁴, ποὺ εἶναι εὐκολοδιάβατη».

94. Ἐνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα: «Μοῦ ἄφησαν κληρονομία —εἶπε— τί νὰ τὴν κάνω;» Κι ὁ Γέρον-

δυνα ληστῶν κλπ.

Στὴν ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου μὲ μεταφορικὴ ἔννοια, καὶ δηλώνει τὴν μεσότητά καὶ τὴν συμμετρίαν στὴν ἀσκήσις, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ καὶ τὴν ὅλην παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ βασιλικὴ ὁδὸς μὲ τὴν πνευματικὴν τῆς ἔννοια διεκδικεῖ τὴν ἀσφάλεια, διότι ἀπομακρύνεται ὁ κίνδυνος τῶν παρεκκλίσεων πρὸς τὰ ἄκρα, εἴτε πρὸς τὰ δεξιὰ (τὴν ὑπερβολήν) εἴτε πρὸς τὰ ἀριστερὰ (τὴν ἑλλειψη), ποὺ ὑπαγορεύει τεχνικῶς ὁ διάβολος ὡς ἄλλος τύραννος καὶ καταδυναστεύει τὶς ψυχὰς γιὰ νὰ τὶς ἀπολέσει. Βλ. ἀποφθ. 170 καὶ 278.

ρων· Ἀπελθε καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔλθε καὶ λέγω σοι. Ἦλθε δέ, καθὼς ὥρισεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Τί ἔχω σοι εἰπεῖν, ἀδελφέ; Ἐὰν εἴπω σοι δὸς αὐτὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκεῖ ἄριστον ποιοῦσιν· ἐὰν εἴπω σοι δὸς αὐτὴν τοῖς συγγενέσι σου, οὐκ ἔστι σοι μισθός· ἐὰν δὲ εἴπω σοι δὸς αὐτὴν πτωχοῖς, ἀμεριμνεῖς· εἴ τι οὖν θέλεις, ποιήσον· ἐγὼ πρᾶγμα οὐκ ἔχω.

95. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· Ἐὰν ἔλθῃ σοι λογισμὸς περὶ τῶν ἀναγκαίων τοῦ σώματος χρειῶν καὶ διατάξεως ἅπαξ, καὶ δεύτερον πάλιν ἔλθῃ καὶ διατάξεως, τὸ τρίτον ἐὰν ἔλθῃ, μὴ πρόσχῃς αὐτῷ μηδόλως· ἀργὸς γάρ ἐστιν.

96. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀδβᾶ Ποιμένι· Ἐὰν θεάσωμαι πρᾶγμα, θέλεις εἴπω αὐτό; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Γέγραπται· Ὅς ἐὰν ἀποκρίνηται λόγον πρὶν ἀκοῦσαι, ἀφροσύνη αὐτῷ ἐστι καὶ ὄνειδος· ἐὰν ἐπερωτηθῇς, εἰπέ· εἰ δὲ μή, σιώπα.

97. Ἡρώτησέ τις ἀδελφὸς τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Δύναται ἄνθρωπος πεποιθέναι ἐπὶ τῇ μιᾷ πράξει; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων ὅτι ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς εἶπεν ὅτι· Ἐγὼ θέλω τὸν ἄνθρωπον μεταλαβεῖν μικρόν τι ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν.

98. Εἶπε πάλιν ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν ὅτι εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς ὅτι· Ποιεῖ ἄνθρωπος ὅλον τὸν χρόνον αὐτοῦ θαστάζων ἀξίνην καὶ οὐχ εὐρίσκει κατενεγκεῖν τὸ δένδρον· ἔστι δὲ ἄλλος ἔμπειρος τοῦ κόπτειν καὶ ἀπὸ ὀλίγον καταφέρει τὸ δένδρον· Ἐλεγε δὲ τὴν ἀξίνην εἶναι τὴν διάκρισιν.

τας τοῦ λέει· «Πήγαινε καὶ ἔλα μετὰ τρεῖς μέρες καὶ θά σοῦ πῶ». Ἦλθε τῇ μέρᾳ πού τοῦ ὄρισε καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Τί νά σοῦ πῶ, ἀδελφέ; Ἐὰν σοῦ πῶ δῶσε τὴν στήν Ἐκκλησία, ἐκεῖ προσφέρουν φαγητό. Ἐὰν σοῦ πῶ, δῶσε τὴν στούς συγγενεῖς σου, δέν θά ἔχῃς μισθό. Ἐὰν σοῦ πῶ, διάθεσέ τὴν σέ φτωχοῦς, θά εἶσαι ἀμεριμνος. Ὅπως λοιπόν θέλεις κάνε· ἐγὼ δέν ἔχω λόγο».

95. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· «Ἐὰν σοῦ ἔλθῃ λογισμὸς γιὰ τίς ἀπαραίτητες ἀνάγκες τοῦ σώματος καὶ τό τακτοποιήσεις τό θέμα, καὶ ἂν πάλι σοῦ ἔλθῃ γιὰ δεύτερη φορὰ καὶ πάλι τό ρυθμίσεις καὶ σοῦ ἔλθῃ γιὰ τρίτη φορὰ, μὴ τοῦ δώσεις καθόλου σημασία, γιατί εἶναι λογισμὸς ἄχρηστος».

96. Κάποιος ἀδελφὸς εἶπε στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Ἄν δῶ κάτι, τό βλέπεις σωστό νά μιλήσω γι' αὐτό;» Ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Εἶναι γραμμένο ὅτι ὅποιος ἐκφράσει γνώμη, πρὶν τοῦ δώσουν τὸν λόγο, προδίδει ἀμυαλοσύνη καὶ εἶναι ντροπὴ του⁷⁵. Ἄν σέ ρωτήσουν, μίλησε, ἀλλιῶς σῶπαινε».

97. Ρώτησε ἓνας ἀδελφὸς τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά στηρίζεται σέ μιὰ συγκεκριμένη του ἄσκησι;» Ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε ὅτι ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης Κολοβὸς ἔλεγε· «Ἐγὼ προτιμῶ νά μετέχει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ λίγο σ' ὅλες τίς ἀρετές».

98. Εἶπε πάλι ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν ὅτι ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς ἔλεγε· «Κάποιος κρατᾷ ὅλο τὸν καιρὸ στὰ χέρια τό τσεκούρι καὶ δέν κατορθώνει νά ρίξει κάτω τό δέντρο. Ἐνῶ ἓνας ἄλλος, ἔμπειρος στό κόψιμο, μέ λίγο κόπο τό ρίχνει τό δένδρο. Καὶ ἔλεγε ὅτι τσεκούρι εἶναι ἡ διάκριση».

75. Παροιμ. 18, 13.

99. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν ὅτι τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου τεῖχος ἐστὶ χαλκοῦν ἀνὰ μέσον αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πέτρα ἀντιδέρουσα. Ἐὰν οὖν καταλείψῃ αὐτὸ ἄνθρωπος, λέγει καὶ αὐτός· Ἐν τῷ Θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος· ἐὰν οὖν τὸ δικαίωμα συνέλθῃ τῷ θελήματι, κάμνει ὁ ἄνθρωπος.

100. Ἦλθόν ποτέ τινες αἵρετικοὶ πρὸς τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα καὶ ἤρξαντο καταλαλεῖν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ὡς παρὰ πρεσβυτέρων ἔχει τὴν χειροτονίαν. Ὁ δὲ Γέρων σιωπήσας ἐφώνησε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ εἶπε· Παράθες τὴν τράπεζαν καὶ ποιήσον αὐτοὺς φαγεῖν καὶ πέμψον αὐτοὺς μετ' εἰρήνης.

101. Εἶπε πάλιν ὅτι ἔλεγεν ὁ ἀβδᾶς Σισόης ὅτι· Ἔστιν αἰσχὺνὴ ἀφοβίας ἔχουσα ἁμαρτίαν.

102. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Ἐὰν προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινὶ παραπτώματι καὶ ἐπιστρέψῃ, συγχωρεῖται παρὰ τῷ Θεῷ; Ἔφη αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἀλλ' ὁ ἐντελάμενος Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο ποιεῖν, οὐχὶ μᾶλλον αὐτὸς ποιήσει; Ἐνετείλατο γὰρ τῷ Πέτρῳ λέγων· Ἔως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ.

103. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Δύναται ἄνθρωπος κατασχεῖν ὅλους τοὺς λογισμοὺς καὶ μηδένα ἐξ

99. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν ὅτι τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τεῖχος χάλκινο ἀνάμεσα σ' αὐτόν καὶ στὸν Θεό καὶ βράχος πού ἀντιστρέφει τὸ χτύπημα. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείψῃ τὸ θέλημά του, μπορεῖ νὰ πεῖ καὶ αὐτός· Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ μου θά δρασκελίσω τὸ τεῖχος⁷⁶. Ἐὰν ὁμως ἡ αὐτοδικαίωση συμπράξῃ μὲ τὸ θέλημα, τότε ταλαιπωρεῖται ὁ ἄνθρωπος.

100. Πῆγαν κάποτε μερικοὶ αἵρετικοὶ στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα καὶ ἄρχισαν νὰ κατηγοροῦν τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀλεξανδρείας ὅτι τάχα ἔλαβε τὴ χειροτονία ἀπὸ πρεσβυτέρους. Ὁ Γέροντας δὲν μίλησε. Φώναξε κατόπιν τὸν ἀδελφὸ του καὶ εἶπε· «Στρῶσε τραπέζι, βάλε τους νὰ φᾶνε καὶ στείλε τους στό καλό».

101. Εἶπε ἐπίσης ὅτι ὁ ἀβδᾶς Σισόης ἔλεγε· «Ὑπάρχει ντροπὴ πού ἔχει τὴν ἁμαρτία τῆς ἀφοβίας τοῦ Θεοῦ».

102. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Ἐὰν βρεθεῖ ἓνας ἄνθρωπος νὰ κάνει κάποια ἁμαρτία⁷⁷ καὶ μετανοήσῃ, θά τὸν συγχωρήσῃ ὁ Θεός;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Μά, ὁ Θεὸς πού ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς ἀνθρώπους νὰ κάνουν αὐτό, πολὺ περισσότερο δὲν θά τὸ κάνει ὁ ἴδιος; Εἶναι γνωστό ὅτι στὸν Πέτρο ἔδωσε ἐντολή· Μέχρι ἐβδομήντα φορές τὸ ἑπτὰ νὰ συγχωροῦμε⁷⁸».

103. Ἐνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ κυριαρχεῖ σ' ὅλους τοὺς λογισμοὺς καὶ νὰ μὴν παραχωρεῖ κανέναν ἀπ' αὐτοὺς στὸν ἐχθρό;» Ὁ Γέ-

76. Ψαλμ. 17, 30.

77. Πρδλ. Γαλ. 6, 1.

78. Ματθ. 18, 21-22. Ὁ ἀριθμὸς ἑπτὰ στοὺς Ἑβραίους συχνά ἐκφράζει πλημονὴ καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ πολλάκις (πολλές φορές).

αὐτῶν διδόναι τῷ ἐχθρῷ· Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Ἔστιν ὁ λαμβάνων δέκα καὶ διδοὺς ἓνα.

104. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· Οὐκ ἔστι μοναχὸς μεμψίμοιρος· οὐκ ἔστι μοναχὸς ποιῶν ἀνταπόδομα· οὐκ ἔστι μοναχὸς ὀργίλος.

105. Παρέβαλόν τινες τῶν Γερόντων πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα καὶ εἶπον αὐτῷ· Θέλεις, ἐὰν ἴδωμεν ἀδελφὸν νυστάζοντα εἰς τὴν σύναξιν, νύξωμεν αὐτόν, ἵνα γρηγορήσῃ εἰς τὴν ἀγρυπνίαν; Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Ἐγὼ τέως ἐὰν ἴδω τὸν ἀδελφὸν νυστάζοντα, τίθηναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων μου καὶ ἀναπαύω αὐτόν.

106. Ἐλεγον περὶ τινος ἀδελφοῦ ὅτι ἐπολεμήθη εἰς βλασφημίαν καὶ ἡσχύνητο εἰπεῖν. Καὶ ὅπου ἤκουε περὶ μεγάλου Γέροντος, παρέβαλεν αὐτῷ ὥστε ἀναγγεῖλαι καὶ ὡς ἔφθανεν, ἡσχύνητο ὁμολογῆσαι. Πολλάκις οὖν παρέβαλε καὶ τῷ ἀδβᾶ Ποιμένι. Καὶ ἔδλεπεν αὐτὸν ὁ Γέρων ἔχοντα λογισμοὺς καὶ ἔλυπεῖτο τοῦ ἀδελφοῦ μὴ ἀναγγέλλοντος. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν προπέμπων αὐτόν, ἔλεγεν αὐτῷ· Ἰδοὺ τοσοῦτον χρόνον ἔρχῃ ὧδε ἔχων λογισμοὺς τοῦ ἀναγγεῖλαί μοι καὶ ὅταν ἔρχῃ, σὺ θέλεις αὐτοὺς εἰπεῖν, ἀλλὰ καθάπαξ ὑπάγεις θλιδόμενος ἔχων αὐτούς· εἰπὲ οὖν, τέκνον, τί ἔστιν ὃ ἔχεις; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι εἰς βλασφημίαν Θεοῦ πολεμᾷ με ὁ ἐχθρὸς καὶ ἡσχυνόμην εἰπεῖν καὶ διηγησάμενος αὐτῷ τὸ πρᾶγμα εὐθέως ἡλαφρύνθη. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Μὴ θλίδου, τέκνον, ἀλλ', ὅταν ἔρχηται ὁ λογισμὸς οὗτος, λέγε· Ἐγὼ πρᾶγμα οὐκ ἔχω. Ἡ

ροντας εἶπε· «Εἶναι ἄνθρωπος πού δέχεται δέκα λογισμοὺς καὶ παραχωρεῖ τὸν ἓνα».

104. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· «Δέν εἶναι μοναχὸς αὐτός πού κλαίει τὴ μοῖρα του, δέν εἶναι μοναχὸς αὐτός πού ἐκδικεῖται, δέν εἶναι μοναχὸς αὐτός πού ὀργίζεται».

105. Πῆγαν κάποιοι Γέροντες στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα καὶ τοῦ εἶπαν· «Ἔχουμε τὴν εὐλογία σου, ἂν δοῦμε κανέναν ἀδελφὸ νά νυστάζει τὴν ὥρα τῆς ἀκολουθίας, νά τὸν κεντρίσουμε λίγο, γιὰ νά παρακολουθεῖ ξύπνιος τὴν ἀγρυπνία;» Καὶ ὁ ἀδβᾶς εἶπε· «Ἐγώ, ἀντίθετα, ἂν δῶ κάποιον ἀδελφὸ νά νυστάζει, βάζω τὸ κεφάλι του πάνω στὰ γόνατά μου γιὰ νά τὸν ἀναπαύσω».

106. Διηγούνταν γιὰ κάποιον ἀδελφὸ ὅτι τὸν πολεμοῦσαν λογισμοὶ βλασφημίας καὶ ντρεπόταν νά τὸ πεῖ. Καὶ ὅπου μάθαινε ὅτι ὑπάρχει κάποιος μέγας Γέροντας, πήγαινε νά τοῦ τὸ ἀναφέρει. Ἀλλὰ μόλις ἔφθανε ἐκεῖ, ντρεπόταν νά τὸ ὁμολογήσει.

Πολλές φορές λοιπὸν πῆγε καὶ στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα. Ὁ Γέροντας διέκρινε ὅτι ἔχει λογισμοὺς ὁ ἀδελφός, καὶ λυπόταν πού δέν τοὺς φανέρωνε. Κάποια μέρα λοιπὸν ξεπροβόδώντας τον τοῦ εἶπε· «Νά, τόσον καιρὸ ἔρχεσαι ἐδῶ νά μοῦ φανερώσεις τοὺς λογισμοὺς σου καὶ ὅταν καταφθάνεις, δέν θέλεις νά τοὺς πεῖς. Καὶ πάντα φεύγεις θλιμμένος κρατώντας τους. Πές μου λοιπὸν, παιδί μου, τί εἶναι αὐτό πού ἔχεις;» Κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε· «Μέ πολεμᾷ ὁ ἐχθρὸς νά βλασφημῇσῃ τὸν Θεό καὶ ντρεπόμουν νά τὸ ὁμολογήσω». Καὶ ἀφοῦ τοῦ περιέγραψε τὸν πειρασμό του, εὐθύς ξαλάφρωσε. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Μὴ θλίδου, παιδί μου· ὅταν ἔρχεται ὁ λογισμὸς αὐτός, νά λές· Ἐγὼ εὐθύνῃ δέν ἔχω. Ἡ βλασφημία σου

δλασφημία σου ἐπάνω σου, Σατανᾶ· τοῦτο γάρ τὸ πρᾶγμα οὐ θέλει ἡ ψυχὴ μου. Πᾶν δὲ πρᾶγμα ὃ οὐ θέλει ἡ ψυχὴ, ὀλιγο-
χρονίον ἐστι. Καὶ θεραπευθεὶς ὁ ἀδελφὸς ἀπῆλθεν.

107. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Διὰ τί πείθουσι τὴν ψυχὴν μου οἱ δαίμονες εἶναι μετὰ τοῦ ὑπερβαί-
νοντός με καὶ ποιοῦσί με ἐξουθενεῖν τὸν ἐλάττονά μου; Λέγει
αὐτῷ ὁ Γέρων· Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀπόστολος ὅτι ἐν μεγάλῃ
οἰκία οὐκ εἰσι σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ μόνον ἀλλὰ καὶ ξύ-
λινα καὶ ὀστράκινα· ἐὰν οὖν ἐκκαθάρῃ τις ἑαυτὸν ἀπὸ πάν-
των τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν εὐχρηστον τῷ Δεσπότη,
ἡτοιμασμένον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

108. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν· Χρῆζει τὸ κοινόδιον τρεῖς
πράξεις ἔχειν· μίαν ταπεινὴν καὶ μίαν εἰς ὑπακοὴν καὶ μίαν
κεκινημένην καὶ ἔχουσιν τὸ κέντρον διὰ τὸ ἔργον τοῦ κοινο-
δίου.

109. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Ἐν
καιρῷ θλίψεώς μου ἐζήτησα παρὰ τινος τῶν ἀγίων πρᾶγμα
ἐν χρήσει καὶ ἔδωκέ μοι αὐτὸ ἀγάπην. Ἐὰν οὖν ὁ Θεὸς καμὲ
οἰκονομήσῃ, δώσω αὐτὸ ἀγάπην ἄλλοις ἢ μᾶλλον τῷ δεδωκό-
τι αὐτό; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων ὅτι· Δίκαιον παρὰ τῷ Θεῷ ἐστιν,
ἵνα αὐτῷ δοθῇ· αὐτοῦ γάρ ἐστι. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ἐὰν
ἀπενέγκω οὖν καὶ μὴ θελήσῃ λαβεῖν, ἀλλ' εἶπῃ μοι· Ὑπαγε, ὡς
θέλεις, δὸς αὐτὸ ἀγάπην, τί ποιήσω; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τέ-
ως αὐτοῦ ἐστι τὸ πρᾶγμα. Ἐὰν δὲ τίς σοι παράσχῃ ἀφ' ἑαυτοῦ,
σοῦ μὴ αἰτήσαντος αὐτόν, τοῦτο σὸν ἐστιν· ἐὰν δὲ αἰτήσῃς ἢ

νά πέσει ἐπάνω σου, Σατανᾶ· γιατί αὐτό τό πρᾶγμα δέν τό θέ-
λει ἡ ψυχὴ μου. Ἄλλωστε κάθε πρᾶγμα πού δέν τό θέλει ἡ ψυ-
χή, δέν κρατάει πολύ». Ἔτσι ὁ ἀδελφός ἔφυγε θεραπευμένος.

107. Ἕνας ἀδελφός ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα: «Γιατί
οἱ δαίμονες μέ πείθουν νά εἶμαι μέ τόν ἀνώτερό μου καί μέ
κάνουν νά καταφρονῶ τόν κατώτερό μου;» Ὁ Γέροντας τοῦ
λέει: «Γι' αὐτό εἶπε ὁ Ἀπόστολος ὅτι σ' ἓνα μεγάλο σπιτικό
δέν ὑπάρχουν μόνο χρυσά σκεύη καὶ ἀσημένια, ἀλλὰ καί ξύ-
λινα καὶ πήλινα. Ἄν λοιπόν καθαρίσει κανεὶς τόν ἑαυτό του
ἀπ' ὅλα αὐτά, θά εἶναι τιμημένο σκεῦος, χρήσιμο γιά τόν Δε-
σπότη καὶ ἔτοιμο γιά κάθε καλό ἔργο⁷⁹».

108. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν: «Ἡ κοινοδιακὴ ζωὴ ἔχει
ἀνάγκη ἀπὸ τρεῖς λειτουργικὲς κατευθύνσεις: μία τὴν καλ-
λιέργεια τῆς ταπεινώσεως, μία τὴν ἄσκηση τῆς ὑπακοῆς καὶ
μία τρίτη τὴν δραστηριοποίηση γιά τίς ἐργασίες τοῦ κοινο-
δίου».

109. Κάποιος ἀδελφός εἶπε στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα: «Ὅταν
περνοῦσα κάποτε μιά δυσκολία, ζήτησα ἀπὸ κάποιον Γέρον-
τα κάτι πού μοῦ χρειαζόταν καὶ μοῦ τό ἔδωσε αὐτό ὡς ἐλε-
μοσύνη. Ἐάν καί σέ μένα ὁ Θεός τά φέρει δεξιά, νά τό δώσω
αὐτό ἀπὸ ἀγάπη σέ ἄλλους ἢ εἶναι προτιμότερο σ' αὐτόν πού
μοῦ τό εἶχε δώσει;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀπάντησε: «Δίκαιο γιά
τόν Θεό εἶναι νά δοθεῖ σ' αὐτόν, γιατί σ' αὐτόν ἀνήκει».

Πρωταίε ὁ ἀδελφός: «Ἐάν τοῦ τό πάω καὶ δέν θελήσῃ νά
τό πάρει καὶ μοῦ πεῖ: Πήγαινε καὶ χάρισέ το ὅπως θέλεις, τί
νά κάνω;» Ὁ πωσδήποτε —λέει ὁ Γέροντας— εἶναι δικό του.
Μόνο σέ περίπτωση πού θά σοῦ δώσει κάποιος κάτι ἀπὸ
μόνος του χωρὶς νά τοῦ τό ζητήσῃς, αὐτό εἶναι δικό σου. Ἄν
ὁμως ἐσύ ζητήσῃς αὐτό τό πρᾶγμα εἴτε ἀπὸ μοναχό εἴτε

79. Β' Τιμ. 2, 21.

παρὰ μοναχοῦ ἢ κοσμικοῦ καὶ μὴ θελήσει δέξασθαι αὐτό, τοῦτό ἐστι τὸ σύγκριμα, ἵνα εἰδότος αὐτοῦ παρασχῆς αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγάπην.

110. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Τί ἐστι τὸ ὀργισθῆναι εἰκὴ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ; Καὶ εἶπε· Πᾶσαν πλεονεξίαν ἣν πλεονεκτῆσει σε ὁ ἀδελφός σου, κἂν ὀργισθῆς αὐτῷ, εἰκὴ ὀργίζῃ· κἂν ἐξορύξῃ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν σου καὶ ἐκκόψῃ τὴν δεξιάν σου χεῖρα καὶ ὀργισθῆς αὐτῷ, εἰκὴ ὀργίζῃ· ἐὰν δὲ χωρίζῃ σε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τότε ὀργισθήτι.

111. Ἠρώτησεν ἀδελφὸς τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα· Τί ἐστι μετάνοια τῆς ἁμαρτίας; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Τὸ μὴ τοῦ λοιποῦ ποιεῖν αὐτήν. Διὰ τοῦτο γὰρ ἐκλήθησαν ἄμωμοι οἱ δίκαιοι, ὅτι κατέλιπον τὰς ἁμαρτίας καὶ δίκαιοι ἐγένοντο.

112. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Δύναται ἄνθρωπος εἶναι νεκρός; Λέγει αὐτῷ ὅτι· Ἐὰν φθάσῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, γίνεται ἀποθανών· ἐὰν δὲ φθάσῃ εἰς τὸ ἀγαθόν, ζήσεται καὶ ποιήσει αὐτό.

113. Εἶπε πάλιν ὅτι· Τὸ διδάξαι τὸν πλησίον ὑγιαίνοντός ἐστι καὶ ἀπαθοῦς· ἐπεὶ τίς ἢ χρεῖα οἰκοδομῆσαι τινα ἄλλου οἰκίαν καὶ τὴν ἰδίαν καταστρέψαι;

80. Πρὸς Ματθ. 5, 22.

81. Ἀπάθεια στὰ πατερικὰ κείμενα σημαίνει τὴν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς

ἀπὸ λαϊκοῦ καὶ δέν θελήσει νὰ τὸ πάρει πίσω, αὐτὴ εἶναι ἡ βία· Νὰ τὸ δώσεις ἐλεημοσύνη γιὰ χάρη του, ἐνῶ τὸ γνωρίζει καὶ ἐκεῖνος».

110. Ἕνας ἀδελφὸς ῥώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Τί εἶναι τὸ νὰ ὀργισθεῖ κανεὶς ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του χωρὶς λόγο;»⁸⁰

Καὶ ὁ ἀβδᾶς εἶπε· «Γιὰ ὅποια ἀδικία θὰ σοῦ κάνει ὁ ἀδελφός σου ἀπὸ ἀπληστία, ἐὰν ὀργισθεῖς ἐναντίον του, ὀργίζεσαι χωρὶς λόγο. Κι ἂν σοῦ θγάλει τὸ δεξιὸν σου μάτι καὶ κόψει τὸ δεξιὸν σου χεῖρ καὶ ὀργισθεῖς ἐναντίον του, χωρὶς λόγο ὀργίζεσαι. Ἄν ὅμως σέ χωρίζῃ ἀπὸ τὸν Θεό, τότε νὰ ὀργισθεῖς».

111. Ῥώτησε κάποιος ἀδελφός τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Τί εἶναι μετάνοια γιὰ τὴν ἁμαρτία;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀπάντησε· «Τὸ νὰ μὴν κάνει κανεὶς στοῦ ἐξῆς τὴν ἁμαρτία. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο οἱ δίκαιοι ὀνομάσθηκαν ἄμεμπτοι, γιατί ἔπαυσαν νὰ ἁμαρτάνουν καὶ ἔγιναν δίκαιοι».

112. Ἕνας ἀδελφός ῥώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι νεκρός;» Καὶ τοῦ ἀπαντᾷ· «Ἐὰν σπεύσῃ στὴν ἁμαρτία, νεκρώνεται. Ἐνῶ ἐὰν σπεύσῃ στοῦ ἀγαθοῦ, θὰ ἔχει ζωὴ καὶ θὰ ἐκτελεῖ τὸ ἀγαθόν».

113. Εἶπε ἐπίσης· «Ἡ διδασκαλία τοῦ πλησίον ἀνήκει σ' αὐτόν ποῦ εἶναι ὑγιής στοῦ φρόνημα καὶ ἀπαθῆς στὴν ψυχὴ⁸¹. Καὶ ποιὸς ὁ λόγος νὰ χτίσεις τὸ σπίτι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ γκρεμίσεις τὸ δικό σου;»

ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τῶν παθῶν. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 161 ὑπόσημ. 154.

114. Ὁ αὐτὸς εἶπε· Τίς χρεῖα ἀπελθεῖν εἰς τέχνην καὶ μὴ μαθάνειν αὐτήν;

115. Εἶπε πάλιν ὅτι τὰ ὑπέρομετρα πάντα τῶν δαιμόνων εἰσίν.

116. Εἶπε πάλιν· Ἡ πεῖνα καὶ ὁ νυσταγμὸς οὐκ ἀφῆκεν ἡμᾶς ταῦτα τὰ εὐτελῆ ἰδεῖν.

117. Ἡρώτησέ τις τῶν Πατέρων τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Τίς ἐστὶν ὁ λέγων· Μέτοχος ἐγὼ εἰμι πάντων τῶν φοβουμένων σε; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρον· Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιόν ἐστιν ὁ λέγων.

118. Ἀδελφὸς παρέβαλε τῷ ἀδβᾶ Ποιμένι καὶ συγκαθημένων τινῶν ἐπήνεσέ τινα ἀδελφόν, ὅτι μισοπόνηρός ἐστι. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· Τί ἐστὶ μισοπονηρία; Ἐξέστη δὲ ὁ ἀδελφὸς καὶ οὐχ εὗρεν αὐτῷ ἀποκριθῆναι· ἀναστὰς δὲ μετενόησε τῷ Γέροντι λέγων· Εἰπέ μοι, τί ἐστὶ μισοπονηρία; Ἐφη ὁ Γέρον· Μισοπονηρία αὕτη ἐστίν, εἴ τις τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ ἐμίσησε καὶ τὸν πλησίον ἐδικαίωσε.

119. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Τί ποιήσω τῷ θάρρει τούτῳ τῷ συνέχοντί μοι; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρον· ὅτι· Τὰ μικρὰ πλοῖα καὶ τὰ μεγάλα ἔχουσι ζῶνας, ἵνα, ἐὰν μὴ ἦ εὐφορος ἄνεμος, δάλωσι τὸ παρόλκιον καὶ τὰς ζώνας εἰς τὰ στήθη αὐτῶν καὶ κατ' ὀλίγον ἔλκωσι τὸ πλοῖον, ἕως οὗ ὁ Θεὸς πέμψῃ ἄνεμον. Ἐὰν δὲ μάθωσιν ὅτι ἀνέστη γνόφος, τότε δὴ ὁρμῶσι καὶ βάλλουσι πάσσαλον, ἵνα μὴ ῥέμβηται.

82. Ψαλμ. 118, 63.

83. Στὸ ἀλφαριθμητικὸν Γεροντικὸν προστίθεται ἡ φράσις· Πάσσαλος δὲ ἐστὶ τὸ

114. Ὁ ἴδιος εἶπε· «Σέ τί ἐξυπηρετεῖ τό νά πηγαίνει κανεῖς σέ μιὰ τέχνη καὶ νά μὴν τὴ μαθαίνει;»

115. Εἶπε ἀκόμη· «Ὅ,τι ἔχει τό στοιχεῖο τῆς ὑπερβολῆς εἶναι ἀπὸ τοὺς δαίμονες».

116. Εἶπε πάλι· «Ἡ πεῖνα καὶ ἡ νύστα δέν μᾶς ἄφησαν νά δοῦμε αὐτά τὰ ἀνάξια λόγου».

117. Κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Ποίός ἐστὶν αὐτός πού λέει· Ἔχω κοινωνία μ' ὅλους αὐτούς πού σέ φοβοῦνται⁸²;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀπάντησε· «Τὸ Πνεῦμα τό Ἅγιο εἶναι πού τό λέει».

118. Ἕνας ἀδελφὸς ἐπισκέφθηκε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα. Καὶ ὅταν βρέθηκαν μαζί μερικοί, ἐπήνεσε κάποιον ἀδελφὸ ὅτι εἶναι μισοπόνηρος. Τὸν ρωτᾷ ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· «Τί εἶναι μισοπονηρία;» Τὰ ἔχασε ὁ ἀδελφὸς καὶ δέν ἤξερε τί νά τοῦ ἀπαντήσῃ. Σηκώθηκε ὁμως, ἔβαλε μετάνοια στὸν Γέροντα λέγοντας· «Πές μοι τί εἶναι μισοπονηρία». Καὶ εἶπε ὁ Γέροντας· «Μισοπονηρία εἶναι νά μισεῖ κανεῖς τίς ἀμαρτίες του καὶ νά δικαιώνει τὸν πλησίον του».

119. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Τί νά κάνω γιὰ τό θάρρος αὐτό πού μέ πιέζει;» Κι ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα πλοῖα ἔχουν ζῶνες, ὥστε ἐὰν δέν πνέει εὐνοϊκὸς ἄνεμος, νά δάλουν τό σχοινὶ καὶ τίς ζῶνες στά στήθη τους καὶ λίγο λίγο νά ρυμουλκοῦν τό πλοῖο, ἕως ὅτου ὁ Θεὸς στείλῃ τὸν ἄνεμο. Καὶ ἂν ἀντιληφθοῦν ὅτι σηκώνεται ἀντάρρα, τότε βέβαια τρέχουν καὶ τό δένουν σέ πάσσαλο γιὰ νά μὴν πηγαίνει δῶθε κεῖθε⁸³».

ἐαυτὸν μέμφεσθαι.

120. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα διὰ τὰς τῶν λογισμῶν ἐπηρείας. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τοῦτο τὸ πράγμα ἔοικεν ἀνδρὶ ἔχοντι πῦρ ἐξ εὐωνύμων καὶ κρατῆρα ὕδατος ἐκ δεξιῶν· ἐὰν οὖν ἐξαφθῇ τὸ πῦρ, βάλλει ἐκ τοῦ κρατῆρος ὕδωρ καὶ σθέσει αὐτό. Τὸ πῦρ ἐστὶν ὁ σπόρος τοῦ ἐχθροῦ· τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ῥίψαι ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

121. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Βελτιόν ἐστι τὸ λαλῆσαι ἢ σιωπῆσαι; Λέγει ὁ Γέρων ὅτι· Ὁ λαλῶν διὰ τὸν Θεὸν καλῶς ποιεῖ καὶ ὁ σιωπῶν διὰ τὸν Θεὸν ὁμοίως.

122. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἐκφυγεῖν τὸ κακῶς εἰπεῖν τὸν πλησίον; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἡμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν δύο εἰκόνες ἐσμέν· ἢ δ' ἂν ὥρα ὁ ἄνθρωπος ἑαυτῷ προσέχῃ καὶ μέμφεται, εὐρίσκεται ἐντιμὸς παρ' αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἑαυτῷ φαίνεται καλός, εὐρίσκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κακὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

123. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα διὰ τὴν ἀκηδία. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων ὅτι· Ἡ ἀκηδία εἰστήκει ἐπὶ πάσης ἀρχῆς καὶ οὐκ ἔστι χειρόν αὐτῆς πάθος. Ἀλλ' ἐὰν γνώσῃ αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος ὅτι αὕτη ἐστίν, ἀναπαύεται.

120. Ρώτησε ἓνας ἀδελφὸς τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα γιὰ τὸν ἐπηρεασμὸ πού προκαλοῦν οἱ λογισμοί. Καὶ τοῦ λέει ὁ Γέροντας· «Αὐτό πού λές μοιάζει μέ τὴν περίπτωσιν ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἔχει ἀπ' τὰ ἀριστερά του φωτιά καὶ ἀπ' τὰ δεξιὰ κανάτι μέ νερό. Ἐὰν ζωηρέψῃ ἡ φωτιά, ρίχνει νερό ἀπ' τὸ κανάτι καὶ τὴν σβήνει.

Ἡ φωτιά εἶναι ὁ σπόρος τοῦ ἐχθροῦ· καὶ τὸ νερό τὸ νὰ ρίξῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».

121. Ἄλλος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Εἶναι προτιμότερο τὸ νὰ μιλάει κανεὶς ἢ νὰ σιωπᾷ;» Ὁ Γέροντας εἶπε· «Ἐκεῖνος πού μιλάει, ἐπειδὴ τὸ θέλει ὁ Θεός, καλὰ κάνει. Καὶ ἐκεῖνος πού σιωπᾷ, γιὰ τὸ θέλει ὁ Θεός, ἐπίσης καλὰ κάνει».

122. Ἐνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Πῶς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ νὰ κακολογεῖ τὸν πλησίον;» «Ἡμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ μας — τοῦ λέει ὁ Γέροντας — εἴμαστε δύο εἰκόνες. Ὅποια ὥρα ὁ ἄνθρωπος ἔχει στραμμένη τὴν προσοχήν στον ἑαυτό του καὶ μέμφεται τὸν ἑαυτό του, βλέπει τὸν ἀδελφὸ του ἄξιο ἐπαίνων. Ὅταν ὅμως ὁ ἑαυτός του τοῦ φαίνεται καλός, τότε τὸν ἀδελφὸ του τὸν βλέπει κακό».

123. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα γιὰ τὴν ἀκηδία. Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Ἡ ἀκηδία⁸⁴ στέκει πάνω ἀπὸ κάθε ξεκίνημα καὶ δέν ὑπάρχει χειρότερο πάθος ἀπ' αὐτήν. Ἀλλὰ ἂν ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐντοπίσῃ ὅτι αὕτη εἶναι, βρῖσκει ἀνάπαυση».

84. Ἀκηδία: Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 126 ὑπόσημ. 109 καὶ τόμ. Β' σελ. 60 ὑπόσημ. 34.

124. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Θέλω εἰς κοινόδιον εἰσελθεῖν καὶ οἰκῆσαι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἰ θέλεις εἰς κοινόδιον εἰσελθεῖν, εἰ μὴ ἀμεριμνήσεις ἀπὸ πάσης συντυχίας καὶ ἀπὸ παντὸς πράγματος, οὐ δύνασαι κοινόδιον ἐργάσασθαι· τοῦ γὰρ θαυκαλίου μόνου μόνον οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν.

125. Ἐλεγον οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἀδβᾶ Ποιμένος αὐτῷ· Ἀπέλθωμεν ἐκ τοῦ τόπου τούτου· ὀχλοῦσι γὰρ τὰ μοναστήρια τοῦ τόπου τούτου ἡμῖν καὶ ἀπόλλυμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν· ἰδοὺ καὶ τὰ παιδιά κλαίοντα οὐκ ἀφίουσιν ἡμᾶς ἡσυχάσαι. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν· Διὰ τὰς φωνὰς τῶν ἀγγέλων θέλετε ἀναχωρῆσαι ἔνθεν;

126. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀδβᾶ Ποιμένι· Τὸ σῶμά μου ἐξασθένησε καὶ τὰ πάθη μου οὐκ ἐξασθενοῦσι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἀκανθώδεις ῥουσίδες εἰσὶ τὰ πάθη.

127. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων· Πῶς δεῖ με καθίσει ἐν τῷ κελλίῳ; Λέγει αὐτῷ· Τὸ ἐν τῷ κελλίῳ κα-

85. Ἡ ἀμεριμνία εἶναι βασικὴ ἀρετὴ, πού ὁδηγεῖ τὸν ἀγωνιστὴ μοναχὸ στὴν εὐλογημένη ἀρετὴ τῆς ξενιτείας. Πρόκειται γιὰ τὴν καλῶς ἐννοουμένη ἀδιαφορία γιὰ κάθε τι πού εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ ἐντελλόμενα στὰ πλαίσια τῆς κοινοδιακῆς ζωῆς. Ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἀνώφελης μέριμνας περισώζει τὴν ἀδιάσπαστη ἀφοσίωση τοῦ μοναχοῦ στό κύριο πνευματικὸ τοῦ ἔργο καὶ τὸν δοθεῖναι νὰ προκόπτει ἐνῶ ὁ περισπασμὸς τὸν ἀποπροσανατολίζει. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 219-221 ὑποσημ. 68.

86. Ἡ εἰκόνα πού μᾶς δίνει τὸ ἀπόφθεγμα αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμη ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο ὅτι στὴν Αἴγυπτο ὑπῆρχαν πολλὰ μοναστήρια στὶς παρυφές πόλεων καὶ χωριῶν ἢ καὶ ἐντὸς αὐτῶν. Ἦταν λοιπὸν ἐπόμενο νὰ φτάνουν οἱ παιδικές φωνές, τὴν ὥρα μάλιστα πού ἀτακτοῦσαν ἢ ἐπαιζαν. Ἡ, λιγότερο πιθανό, νὰ ἦταν καὶ φωνές παιδιῶν τῶν ἐπισκεπτῶν στὰ μοναστήρια.

124. «Θέλω —εἶπε ἓνας ἀδελφὸς στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα— νὰ ἐνταχθῶ καὶ νὰ ζήσω σὲ κοινόδιο».

«Ἐάν θέλεις —τοῦ λέει ὁ Γέροντας— νὰ μπεῖς σὲ κοινόδιο, δέν μπορεῖς νὰ ἀνταποκριθεῖς στὴ ζωὴ τοῦ κοινοδίου, παρὰ μόνο ἂν ἀμεριμνήσεις⁸⁵ γιὰ ὅποιεσδήποτε συναντήσεις καὶ συντροφιές ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε ἀντικείμενο· γιατί ἀκόμη καὶ τὸ κανάτι τοῦ νεροῦ δέν τό ἐξουσιάζεις».

125. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἀδβᾶ Ποιμένος τοῦ ἔλεγαν: «Ἄς φύγουμε ἀπὸ τὸν τόπο αὐτόν, γιατί μᾶς ἐνοχλοῦν τὰ μοναστήρια τοῦ τόπου αὐτοῦ⁸⁶ καὶ χάνουμε τίς ψυχές μας. Νά, καὶ τὰ παιδιά μέ τὰ κλάματά τους δέν μᾶς ἀφήνουν νὰ ἡσυχάσουμε⁸⁷». Καὶ ὁ ἀδβᾶς Ποιμήν τοὺς λέει: «Γιὰ τίς φωνές τῶν ἀγγέλων θέλετε νὰ φύγετε ἀπ' ἐδῶ;»

126. Εἶπε ἓνας ἀδελφὸς στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα: «Τὸ σῶμα μου ἐξασθένησε ἀλλὰ τὰ πάθη μου δέν ἐξασθενοῦν». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει: «Τὰ πάθη εἶναι ἀγκαθωτές ζαρωματιές».

127. Ρώτησε κάποιος ἀδελφὸς τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα: «Πῶς πρέπει νὰ καθίσω⁸⁸ μέσα στό κελί;» «Γιὰ τὸ κάθισμά σου μέ-

Εἰδικὰ γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα καὶ τοὺς ἀδελφούς του ἔχουμε τὴ μαρτυρία ὅτι μετὰ τὴν μεγάλη ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων στὴ Σκῆτη (407), φεύγουν καὶ συνεχίζουν τὴν ἀσκητικὴ τους ζωὴ στὴν Τερενούθη τῆς Αἰγύπτου.

87. Ἡ φράση τοῦ ἀποφθέγματος «δέν μᾶς ἀφήνουν νὰ ἡσυχάσουμε» δέν ἔχει τὴν κοινὴ ἔννοια, τῆς ἀπουσίας ἀπλῶς τῶν θορύβων γιὰ νὰ ἀναπαυθοῦν· χρησιμοποιεῖται μέ τὴν ἀσκητικὴ ἔννοια, ὅτι δυσχεραίνεται ἡ ἡσυχαστικὴ ἀσκηση, τὸ ἀσκητικὸ πρόγραμμα, ὅταν οἱ θόρυβοι προκαλοῦν διάσπαση. Πρβλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 245 ἀπόφθ. 11.

Ἀλλὰ θαυμαστὴ καὶ ἡ διακριτικὴ συγκατάβαση τοῦ ἀδβᾶ Ποιμένος στὴν συγκεκριμένη περιπτωση, πού ἀφοπλίζει τοὺς διαμαρτυρομένους ἀδελφούς του, καθὼς ἐξομοιώνει τίς παιδικές φωνές τοῦ οἰκισμοῦ μέ φωνές ἀγγέλων.

88. Οἱ λέξεις «κάθημαι, καθέξομαι, κάθισμα» εἶναι ἀσκητικοὶ ὅροι πού ση-

θῆσθαι, τὸ φανερόν, τοῦτό ἐστι· Τὸ ἐργόχειρον καὶ τὸ μονοσι-
τίσθαι καὶ τὸ σιωπῆσαι καὶ ἡμελέτη. Τὸ δὲ ἐν τῷ κρυπτῷ προ-
κόπτειν εἰς τὸ κελλίον ἐστὶ τὸ βαστάζειν τὴν ἑαυτοῦ μέμψιν
ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ, καὶ τῶν συνάξεων τὰς ὥρας
καὶ τῶν κρυπτῶν μὴ ἀμελεῖν. Ἐὰν δὲ καὶ συμβῇ καιρὸν ἀργῇ-
σαι ἐκ τοῦ ἐργοχείρου σου, εἰσελθὼν εἰς τὴν σύναξιν ἀταρά-
χως ἐπιτέλεσον. Τὸ δὲ τέλος τούτων, συνοδίαν καλὴν κτῆσαι·
ἀπέχου δὲ ἀπὸ κακῆς συνοδίας.

128. Συνέβη τινὰς τῶν Πατέρων παραβαλεῖν εἰς οἰκίαν
φιλοχρίστου τινός, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ ἀβδᾶς Ποιμὴν. Καὶ ἐν τῷ
ἐσθίειν αὐτοὺς παρετέθη κρέας· ἔφαγον δὲ πάντες χωρὶς τοῦ
ἀβδᾶ Ποιμένους. Καὶ ἐθαύμαζον οἱ Γέροντες ὅτι οὐκ ἦσθιεν,
εἰδότες τὴν διάκρισιν αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἀνέστησαν, λέγουσιν αὐτῷ·
Σὺ εἰ Ποιμὴν καὶ οὕτως ἐποίησας; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Γέρων·
Συγχωρήσατέ μοι, Πατέρες. Ὑμεῖς ἐφάγετε καὶ οὐδεὶς ἐσκαν-
δαλίσθη· ἐγὼ δὲ εἰ ἔφαγον, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀδελφοὶ ἔρχονται
ἐγγιστά μου, εἶχον βλαθῆναι λέγοντες· Ποιμὴν ἔφαγε κρέας
καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐσθίομεν; Καὶ ἐθαύμασαν τὴν διάκρισιν αὐτοῦ.

129. Ἐμαχήσατό ποτε Παῖσιος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
καθημένου τοῦ ἀβδᾶ Ποιμένους, μέχρις οὗ αἷμα ἐκ τῆς κεφα-

μαίνουν τὴν ὅλην διότη τοῦ μοναχοῦ μέσα στό κελί —ὅπως φαίνεται καί στό
ἀπόφθεγμα— κατά τὴ διάρκεια τοῦ εἰκοσιτετραώρου καὶ ἰδιαίτερα τὴν πνευ-
ματικὴ του ἐργασία ὡς προσευχή, ψαλμωδία, μελέτη, τήρηση τοῦ νοῦ, ἀδολε-
σχία μετὰ τοῦ Θεοῦ κ.ἄ. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 152 ὑποσημ. 28.

Σήμερα ἡ λ. «κάθισμα» σέ μοναστικά συγκροτήματα, π.χ. στό Ἅγιο Ὅρος,
ἐκφράζει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ χώρου, μέσα στό ὁποῖο κάνει τὴν ἀσκητικὴ του

σα στό κελί —τοῦ ἀπαντᾶ— ὅσα φαίνονται, εἶναι τὰ ἐξῆς: Τὸ
ἐργόχειρο, ἡ τροφή μιά φορά τὴ μέρα, ἡ σιωπή καὶ ἡ μελέτη.

Ἡ προκοπή ὁμως στή ζωὴ τοῦ κελιοῦ, πού γίνεται στὴν
ἀφάνεια, εἶναι: Τὸ νὰ κρατᾶς πάντοτε τὴν αὐτομεμψία ὅπου
κι ἂν βρεθεῖς, καὶ νὰ μὴν ἀμελεῖς τίς ὥρες τῶν καθιερωμέ-
νων προσευχῶν ἀλλὰ καὶ τὰ “κρυπτὰ τῆς καρδίας”⁸⁹. Κι ἂν
συμβεῖ γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα νὰ μὴν κάνεις ἐργόχειρο,
ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς σου, κάνε τὴν χωρὶς ταρα-
χῇ. Τὸ ἐπιστέγασμα σ’ αὐτὰ εἶναι νὰ ἀποκτήσεις καλὴ συνο-
δία καὶ μακριὰ ἀπὸ κακὴ συνοδία».

128. Κάποιοι Πατέρες συνέβη νὰ πᾶνε στό σπίτι κά-
ποιου εὐσεβοῦς χριστιανοῦ μετὰξὺ αὐτῶν ἦταν καὶ ὁ ἀβδᾶς
Ποιμὴν. Καὶ στό τραπέζι παρέθεσαν κρέας. Ἐφαγαν ὅλοι
ἐκτός ἀπὸ τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα. Καὶ ἀποροῦσαν οἱ Γέροντες
πού δὲν ἔτρωγε, γιατί γινώριζαν τὴ διάκρισή του. Ὅταν λοι-
πὸν σηκώθηκαν, τοῦ λένε: «Ἐσύ εἶσαι ὁ Ποιμὴν καὶ κατ’ αὐ-
τόν τὸν τρόπο ἐνήργησες;»

Ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας: «Συγχωρῆστε με, Πατέρες. Ἐ-
σεῖς φάγατε καὶ κανεῖς δὲν σκανδαλίσθηκε. Ἐγὼ ὁμως ἐάν
ἔτρωγα, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀδελφοὶ βρίσκονται σέ ἐπικοινωνία
μαζί μου, θὰ βλάπτονταν λέγοντας: Ὁ Ποιμὴν ἔφαγε κρέας
καὶ ἡμεῖς δὲν τρῶμε;». Καὶ θαύμασαν τὴ διάκρισή του.

129. Φιλονίκησε κάποτε ὁ Παῖσιος μέ τὸν ἀδελφό του,
μέχρι τοῦ σημείου νὰ τρέξει αἷμα ἀπὸ τό κεφάλι του, ἐνῶ

ζωὴ ὁ μοναχός. Τὰ «κάθισμα» εἶναι ἀπομονωμένα κελιά, πού ἀνήκουν σέ
κάποια μονή, καὶ διατίθενται σέ μοναχοὺς γιὰ μιά πιό συντονισμένη ἀσκητι-
κὴ ζωὴ.

89. Ἐννοεῖ τοὺς ἐσωτερικοὺς πειρασμούς, τοὺς λογισμούς, τίς ἐπιθυμίες,
τά πάθη κ.ἄ. Πρβλ. *Ψαλμ.* 18, 12 καὶ *Α' Πέτρ.* 3, 4.

λῆς αὐτοῦ καταρροῦναι, καὶ οὐδὲν τὸ σύνολον ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Γέρων. Εἰσῆλθεν οὖν ὁ ἀβδᾶς Ἀνούθ καὶ ἰδὼν αὐτοὺς λέγει τῷ ἀβδᾶ Ποιμένι· Διὰ τί ἀφῆκας τοὺς ἀδελφούς μαχομένους μηδὲν λαλήσας αὐτοῖς; Λέγει ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Ἀδελφοί εἰσι, πάλιν εἰρηνεύουσι. Λέγει ὁ ἀβδᾶς Ἀνούθ· Οἶδας ὅτι οὕτως ἐποίησαν καὶ λέγεις πάλιν εἰρηνεύουσι; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Θὲς εἰς τὴν καρδίαν σου ὅτι οὐκ ἤμην ὧδε ἔσω.

130. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα λέγων· Τί ποιήσω ὅτι ἔρχεται μοι θλίψις καὶ κινεῖμαι; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων ὅτι· Ἡ βία ποιεῖ καὶ τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους κινηθῆναι.

131. Ἠρώτησεν ἡγούμενος κοινοβίου τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα λέγων· Πῶς δύναμαι κτήσασθαι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Πῶς δυνάμεθα κτήσασθαι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔσωθεν ἔχοντες γαστρία τυρίων καὶ κεράμια ταρίχων;

132. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα λέγων· Ἀβδᾶ, δύο ἄνθρωποι ἦσαν, εἷς μοναχὸς καὶ εἷς κοσμικὸς· ὁ μοναχὸς ἐλογίσατο ὀψέ, ἵνα πρωὶ ῥύψῃ τὸ σχῆμα, καὶ ὁ κοσμικὸς ἐλογίσατο, ἵνα γένηται μοναχός. Ἀμφότεροι δὲ ἀπέθανον τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. Τί ἄρα λογίζεται αὐτοῖς; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Ὁ μοναχὸς ἀπέθανε μοναχός καὶ ὁ κοσμικὸς ἀπέθανε κοσμικός· ἐν ᾧ γὰρ εὐρέθησαν ἀπῆλθον.

90. Πρέπει νὰ ἔχει ὑπόψιν του ὁ ἀναγνώστης ὅτι τόσο ὁ Παῖσιος μέ τὸν ἀδελφὸ πού φιλονίκησε, ὅσο καὶ ὁ Ἀνούθ εἶναι κατὰ σάρκα ἀδελφοί μέ τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα. Ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν καὶ τὰ ἔξι του ἀδελφία μόναζαν μαζί, ὅσο μπορούμε νὰ γνωρίζουμε. Ὁ Ἀνούθ εἶναι ὁ πρωτότοκος, ἐνῶ ὁ Παῖσιος εἶναι

καθόταν ἐκεῖ δίπλα ὁ Ποιμήν καὶ δέν τοὺς εἶπε ἀπολύτως τίποτε. Μπῆκε λοιπὸν ὁ ἀβδᾶς Ἀνούθ καὶ βλέποντάς τους εἶπε στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα: «Γιατί ἄφησες τοὺς ἀδελφούς νὰ χτυπιοῦνται καὶ δέν τοὺς εἶπες τίποτε;»

«Ἀδελφία εἶναι —ἀπάντησε ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν— καὶ πάλι θὰ εἰρηνεύσουν». Καὶ ὁ ἀβδᾶς Ἀνούθ λέει: «Εἶδες τί ἔκαναν καὶ λές, πάλι θὰ εἰρηνεύσουν;»

«Πές μέ τὸν λογιισμό σου —ἀποκρίνεται ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν— ὅτι δέν ἤμουν ἐδῶ μέσα»⁹⁰.

130. Ἐνας ἀδελφὸς ῥώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα: «Ὅταν μοῦ ἔρχεται μιά στενοχώρια, ταράζομαι. Τί νὰ κάνω;» Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε: «Ὅτι ἀσκεῖ βία κάνει καὶ τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους νὰ ταράζονται».

131. Κάποιος ἡγούμενος κοινοβίου ῥώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα: «Πῶς μπορῶ νὰ ἀποκτήσω τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ;»

«Πῶς μπορούμε —ἀπαντᾷ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν— νὰ ἀποκτήσουμε τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, ἔχοντας μέσα κιούπια μέ τυριά καὶ στάμνες μέ παστά;»

132. «Ἀβδᾶ —εἶπε ἕνας ἀδελφὸς στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα— ἦσαν δύο ἄνθρωποι, ἕνας μοναχὸς καὶ ἕνας κοσμικὸς. Ὁ μοναχὸς σκέφθηκε ἀπὸ βραδύς μόλις ξημερώσει νὰ πετάξει τὸ σχῆμα· καὶ ὁ κοσμικὸς σκέφθηκε νὰ γίνεῖ μοναχός. Καὶ οἱ δύο ὅμως πέθαναν τῇ νύκτα ἐκείνῃ. Τί θὰ λογαριασθεῖ γι' αὐτούς;» «Ὁ μοναχὸς —εἶπε ὁ Γέροντας— πέθανε μοναχός καὶ ὁ κοσμικὸς πέθανε κοσμικός. Ἐφυγαν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸ στήν κατάστασιν πού βρέθηκαν».

ὁ νεώτερος, ὁ ὁποῖος δημιουργοῦσε κάποιες δυσκολίες στό κοινοβίον τῶν ἀδελφῶν του, ἀλλὰ μέ τὴν ἄδολη καρδιά του μεταμελοῦνταν καὶ τοὺς ἀκολουθοῦσε. D. Chitty, *The Desert a city*, Oxford 1966. Βλ. καὶ ἀπόφθ. 150.

133. Παρέβαλεν ὁ ἀβδᾶς Ἰσαὰκ τῷ ἀβδᾷ Ποιμένι· καὶ ἰδὼν αὐτὸν βάλλοντα μικρὸν ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἔχων πρὸς αὐτὸν παρηρησίαν εἶπεν αὐτῷ· Πῶς τινες ἐχρήσαντο ἀποτομίαν σκληραγωγῆσαι τὸ σῶμα αὐτῶν; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Ἡμεῖς οὐκ ἐδιδάχθημεν σωματοκτόνοι ἀλλὰ παθοκτόνοι.

134. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων ὅτι· Ζημιῶ τὴν ψυχὴν μου ἐγγὺς τοῦ ἀβδᾶ μου· καθίσω ἔτι ἐγγὺς αὐτοῦ; Καὶ ᾗδει ὁ Γέρων ὅτι βλάπτεται καὶ ἐθαύμασεν ὅτι ὁλως ἐρωτᾷ εἰ ἔτι καθίσω· καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Ἐὰν θέλῃς, κάθου. Καὶ ἀπελθὼν ἐκάθισεν. Ἦλθε πάλιν λέγων τῷ Γέροντι· Ζημιῶ τὴν ψυχὴν μου. Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Ἐξέλθε. Τὸ τρίτον ἔρχεται λέγων· Φύσει οὐκέτι κάθημαι. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἰδοὺ ἄρτι σωθεὶς ὑπάγε καὶ μηκέτι καθίσῃς.

Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Τίς ἄνθρωπος θεωρῶν τὴν ζημίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ χρειαν ἔχων ἔτι ἐρωτῆσαι; Περὶ κρυπτῶν λογισμῶν ἐρωτᾷ τις καὶ τοὺς Γέροντας δοκιμάζει, περὶ δὲ φανεράς ἁμαρτίας οὐ χρειά ἐρωτῆσαι ἀλλ' εὐθέως ἐκκόψει.

135. Ἠρώτησεν Ἀβραάμ, ὁ τοῦ ἀβδᾶ Ἀγάθωνος, τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Πῶς οἱ δαίμονες πολεμοῦσί με; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Σὲ πολεμοῦσιν οἱ δαίμονες; Οὐ πολεμοῦσι μεθ' ἡμῶν, ἐφ' ὅσον τὰ θελήματα ἡμῶν ποιοῦμεν· τὰ γὰρ θελήματα ἡμῶν δαίμονες γεγόνασι· καὶ αὐτὰ εἰσιν οἱ θλίβοντες ἡμᾶς, ἵνα πληρώσωμεν αὐτά. Εἰ δὲ θέλεις ἰδεῖν μετὰ τίνων ἐπολέμησαν οἱ δαίμονες, μετὰ Μωσέως καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ.

133. Ἐπισκέφθηκε ὁ ἀβδᾶς Ἰσαὰκ τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα. Καὶ σάν τὸν εἶδε νά ρίχνει λίγο νερό στά πόδια του, ἐπειδὴ εἶχε τό θάρρος τοῦ λέει· «Πῶς μερικοὶ σκληραγώγησαν αὐστηρά τό σῶμα τους;» Καί ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν τοῦ ἀπαντᾷ· «Ἐμεῖς δέν διδαχθήκαμε νά εἴμαστε σωματοκτόνοι ἀλλὰ παθοκτόνοι».

134. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Βλάπτω τὴν ψυχὴ μου κοντά στόν ἀβδᾶ μου. Νά συνεχίσω νά μένω μαζί του;» Ὁ Γέροντας γνώριζε ὅτι βλάπτεται, καὶ ἀπόρησε καὶ γιὰ τὴν ἐρώτηση μόνο πού ἔκανε «νά μένω ἀκόμη;» καὶ τοῦ εἶπε· «Ἐάν τό θέλεις, μείνε». Ἐφυγε λοιπόν καὶ ἔμεινε.

Ἀλλὰ σύντομα ἐπανῆλθε λέγοντας στόν Γέροντα· «Βλάπτω τὴν ψυχὴ μου», καὶ δέν τοῦ εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· «Νά ἀποχωρήσεις;» Ἐρχεται γιὰ τρίτη φορά καὶ λέει· «Εἶναι ἀδύνατο νά μένω ἄλλο». «Νά, τώρα εἶναι πού σώθηκες — τοῦ λέει — πηγαινε καὶ μὴ μένεις πιά».

Καὶ εἶπε ὁ Γέροντας· «Ποιὸς ἄνθρωπος συνεχίζει νά αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νά ρωτήσῃ, ἐνῶ βλέπει καθαρά ὅτι βλάπτεται ἡ ψυχὴ του; Γιὰ τοὺς κρυφοὺς λογισμοὺς ρωτάει κανεὶς γιὰ νά ἔχει τὴ γνώμη τῶν Γερόντων· γιὰ τὴ φανερὴ ἁμαρτία ὅμως δέν χρειάζεται νά ρωτήσῃ ἀλλὰ ἀμέσως νά ξεκόψει».

135. Ὁ μαθητὴς τοῦ ἀβδᾶ Ἀγάθωνος Ἀβραάμ ρώτησε τὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Γιὰτί μέ πολεμοῦν οἱ δαίμονες;» «Σὲ πολεμοῦν οἱ δαίμονες;» τοῦ λέει ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν. «Δέν μᾶς πολεμοῦν — συνεχίζει — ἐφόσον κάνουμε τά θελήματά μας· γιὰτί τά θελήματά μας ἔχουν γίνει δαίμονες καὶ αὐτὰ εἶναι πού μᾶς πιέζουν, γιὰ νά τά ἱκανοποιήσουμε. Καὶ ἂν θέλεις νά δεῖς μέ ποιούς πολέμησαν οἱ δαίμονες, μέ τὸν ἀβδᾶ Μωυσῆ καὶ τοὺς ὁμοίους μ' αὐτόν».

136. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα λέγων ὅτι· Ταράσσομαι καὶ θέλω ἀφήναι τὸν τόπον μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Διὰ ποῖον πράγμα; Ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· Ἐπειδὴ ἀκούω λόγους περὶ τινος ἀδελφοῦ μὴ ὠφελοῦντάς με. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὐκ εἰσιν ἀληθεῖς, οὕς ἤκουσας. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ναί, πάτερ· καὶ γὰρ ὁ εἰπὼν μοι ἀδελφὸς πιστός ἐστι. Λέγει ὁ Γέρων· Οὐκ ἔστι πιστός· εἰ γὰρ ἦν πιστός, οὐκ ἂν ἔλεγέ σοι ταῦτα. Εἰ γὰρ ἀκούων ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς Σοδόμων οὐκ ἐπίστευσεν, εἰ μὴ εἶδε τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ ἡμεῖς ὀφείλομεν πιστεῦσαι ποτὲ τοῖς λεγομένοις. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Κἀγὼ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

Ἀκούσας δὲ ὁ Γέρων προσέσχεν ἐν τῇ γῇ καὶ λαβὼν μικρὸν κάρφος λέγει αὐτῷ· Τί ἐστι τοῦτο; Λέγει ὁ ἀδελφός· Κάρφος ἐστί. Προσέσχεν ὁ Γέρων καὶ εἰς τὴν στέγην τοῦ κελλίου καὶ λέγει αὐτῷ· Τί ἐστὶν ἐκεῖνο; Λέγει ὁ ἀδελφός· Δοκὸς ἐστί. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Θεὸς εἰς τὴν καρδίαν σου ὅτι αἱ ἁμαρτίαι σου ὡς ἡ δοκὸς αὕτη εἰσὶν, αἱ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ σου ὡς τὸ μικρὸν κάρφος τοῦτο.

Ἀκούσας δὲ ὁ ἀδβᾶς Τιθόης τὸν λόγον τοῦτον, ἐθαύμασε καὶ εἶπεν· Ἐν τίνι μακαρίσω σε, ἀδβᾶ Ποιμήν; Ὁ λίθος ὁ τίμιος! Οἱ λόγοι σου μεστοὶ χαρᾶς εἰσι καὶ πάσης δόξης.

137. Εἶπε πάλιν Ἄνθρωπος διδάσκων καὶ μὴ ποιῶν ἃ διδάσκει, ἔοικε πηγῇ, ἣτις πάντας ποτίζει καὶ πλύνει, ἑαυτὴν δὲ οὐ δύναται καθαρίσαι, ἀλλὰ πᾶσα ῥυπαρία καὶ ἀκαθαρσία ἐν αὐτῇ ἐστιν.

136. Εἶπε ἓνας ἀδελφός στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα· «Ἡ ψυχὴ μου ταράζεται καὶ θέλω ν' ἀφήσω τὸν τόπο αὐτόν». «Γιὰ ποιὸν λόγο;» ρώτησε ὁ Γέροντας. «Ἐπειδὴ ἀκούω —εἶπε ὁ ἀδελφός— λόγια γιὰ κάποιον ἀδελφό πού δέν μέ ὠφελοῦν». «Δέν εἶναι ἀληθινὰ αὐτά πού ἄκουσες» παρατηρεῖ ὁ Γέροντας. «Εἶναι, πάτερ, —συνεχίζει ὁ ἀδελφός— καὶ μάλιστα ὁ ἀδελφός πού μου τά εἶπε εἶναι ἀξιόπιστος». «Δέν εἶναι ἀξιόπιστος —ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας— γιατί ἂν ἦταν, δέν θά σοῦ τά ἔλεγε αὐτά. Ἄν ὁ Θεός ἀκούγοντας τὴν εἶδηση γιὰ τὰ Σόδομα δέν πίστεψε, παρὰ ἀφοῦ εἶδε μέ τά μάτια του, καὶ μεῖς δέν πρέπει ποτέ νά δίνουμε ἐμπιστοσύνη σ' ὅσα λέγονται». «Κι ἐγὼ εἶδα μέ τά μάτια μου» λέει ὁ ἀδελφός.

Μετά ἀπ' αὐτό ὁ Γέροντας, στράφηκε πρὸς τὴ γῇ, πῆρε ἓνα μικρὸ ἄχυρο καὶ τοῦ λέει· «Τί εἶναι αὐτό;» «Ἄχυρο» ἀπαντᾷ ὁ ἀδελφός. Κατόπιν στράφηκε πρὸς τὴ στέγη τοῦ κελλιοῦ καὶ τὸν ρωτᾷ· «Τί εἶναι ἐκεῖνο;» «Δοκάρι» λέει ὁ ἀδελφός. «Νά λές μέ τὸν λογισμό σου —συνεχίζει ὁ Γέροντας— ὅτι οἱ ἁμαρτίες σου εἶναι σάν τὸ δοκάρι αὐτό· ἐνῶ τοῦ ἀδελφοῦ σου σάν αὐτό τὸ μικρὸ ἄχυρο⁹¹».

Ὅταν ὁ ἀδβᾶς Τιθόης ἄκουσε τὸν λόγο αὐτόν, θαύμασε καὶ εἶπε· «Γιὰ ποῖο πρῶτα νά σέ καλοτυχίσω, ἀδβᾶ Ποιμήν; Τό πολύτιμο πετράδι! Τά λόγια σου χαροποιοῦν καὶ ἀξίζουν κάθε τιμὴ».

137. Εἶπε ἐπίσης· «Ὁ ἄνθρωπος πού διδάσκει καὶ δέν πράττει αὐτά πού διδάσκει, μοιάζει μέ πηγὴ ἢ ὁποῖα ὅλους τοὺς ποτίζει καὶ τοὺς πλένει, ἀλλὰ τὸν ἑαυτό της δέν μπορεῖ νά καθαρίσει καὶ ἔτσι μέσα σ' αὐτὴν ὑπάρχει κάθε βρωμιά καὶ ἀκαθαρσία⁹²».

92. Παραλλαγή αὐτοῦ τοῦ ἀποφθέγματος εἶναι καὶ τὸ ἀπόφθ. 90 αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου (σελ. 107).

138. Ἀπῆλθέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Σερίνος μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰσαάκ πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ποιμένα καὶ λέγει αὐτῷ· Τί ποιήσω τῷ Ἰσαάκ τούτῳ, ὅτι ἡδέως ἀκούει μου τοὺς λόγους; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν· Ἐὰν θέλῃς ὠφελῆσαι αὐτόν, ἔργῳ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀρετὴν· ἐπεὶ τῷ λόγῳ προσέχων ἀργὸς μένει· ἐὰν δὲ ἔργῳ δείξῃς αὐτῷ, τοῦτο παραμενεῖ αὐτῷ.

139. Εἶπε πάλιν ὅτι· Ἔστιν ἄνθρωπος δοκῶν σιωπᾶν καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ κατακρίνει ἄλλους· ὁ τοιοῦτος πάντοτε λαλεῖ. Καὶ ἔστιν ἄλλος ἀπὸ πρῶι ἕως ὁψὲ λαλῶν καὶ σιωπῆν κρατῶν· τουτέστιν ἐκτὸς ὠφελείας οὐδὲν λαλῶν.

140. Εἶπε πάλιν ὅτι· Ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ οὐ κατοικεῖ ἐν ἀνθρώπῳ δουλεύοντι τοῖς πάθεσιν.

141. Εἶπε πάλιν· Ἐὰν τὴν ἀνάπαυσιν διώκωμεν, φεύγει ἡμᾶς· ἐὰν δὲ αὐτὴν οὐ διώκωμεν, διώκει ἡμᾶς.

142. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν ὅτι ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Μωυσῆν λέγων· Ποίῳ τρόπῳ νεκροὶ ἑαυτὸν ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ πλησίον; Λέγει αὐτῷ· Ἐὰν μὴ θῇσιν ἄνθρωπος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἤδη τριετίαν ἔχειν ἐν τῷ μνημείῳ, οὐ φθάνει εἰς τὸν λόγον τοῦτον.

143. Ἦν τις λεγόμενος ἀδβᾶς Παμβῶ καὶ περὶ τούτου λέγεται ὅτι τρία ἔτη ἔμεινεν αἰτούμενος τὸν Θεὸν καὶ λέγων· Μὴ δοξάσῃς με ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οὕτως ἐδόξασεν αὐτόν ὁ

138. Πῆγε κάποτε ὁ ἀδβᾶς Σερίνος μαζί μέ τόν μαθητή του Ἰσαάκ στόν ἀδβᾶ Ποιμένα καὶ τόν ρωτᾷ· «Τί νά κάνω στόν Ἰσαάκ αὐτόν ἐδῶ, πού μέ πολλή εὐχαρίστηση ἀκούει τούς λόγους μου;» Ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν τοῦ λέει· «Ἐάν θέλεις νά τόν ὠφελήσεις, ἔμπρακτα δεῖξε του τὴν ἀρετή. Γιατί ἐάν ἔχει στραμμένο τό ἐνδιαφέρον του στόν λόγο, μένει σέ παθητική κατάσταση. Ἄν ὅμως στήν πράξη τοῦ δείξεις τὴν ἀρετή, αὐτό θά τοῦ μείνει γιά πάντα».

139. Εἶπε ἀκόμη· «Συμβαίνει ἓνας ἄνθρωπος νά φαίνεται ὅτι σιωπᾷ καί ἡ καρδιά του νά κατακρίνει ἄλλους· ἓνας τέτοιος μιλάει ὅλη τὴν ὥρα. Καί κάποιος ἄλλος μπορεῖ νά μιλάει ἀπὸ τό πρῶι ὥς τό βράδυ καί νά τηρεῖ σιωπή. Δηλαδή δέν λέει κανένα λόγο πού δέν εἶναι ὠφέλιμος».

140. Εἶπε πάλι· «Ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ δέν κατοικεῖ σέ ἄνθρωπο πού εἶναι δούλος στά πάθη».

141. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐάν κυνηγᾶμε τὴν ἀνάπαυση, αὐτὴ μᾶς ἀποφεύγει. Ἄν ὅμως δέν τὴν κυνηγᾶμε, αὐτὴ μᾶς κυνηγáει».

142. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν ὅτι κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Μωυσῆ· «Μέ ποιόν τρόπο νεκρώνει ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτό του ὡς πρὸς τὸν πλησίον;». Καί τοῦ ἀπαντᾷ· «Ἐάν ὁ ἄνθρωπος δέν πεῖ σταθερά μέ τὸν λογισμό του ὅτι ἔχει κιόλας μπεῖ στόν τάφο ἐδῶ καί τρία χρόνια, δέν θά μπορέσει νά ἐφαρμόσει τὸν λόγο αὐτόν».

143. Ὑπῆρχε ἓνας ἀδβᾶς μέ τό ὄνομα Παμβῶ γιά τὸν ὁποῖο λένε ὅτι ἐπὶ τρία χρόνια ἐπέμενε παρακαλώντας τὸν Θεό καὶ λέγοντας· «Μὴ μέ δοξάσεις πάνω στή γῆ». Καί ὁ

Θεός, ὥστε μὴ δύνασθαι τινα ἀτενίσαι εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκ τῆς δόξης ἧς εἶχε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

144. Ἦλθόν ποτε ἀδελφοὶ δύο πρὸς τὸν ἀδδᾶ Παμβῶ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ εἷς λέγων· Ἀδδᾶ, ἐγὼ ζευγάρια νηστεύω καὶ ζευγὸς ψωμίων ἐσθίω· ἄρα σώζομαι ἢ πλανῶμαι; Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἄλλος· Ἀδδᾶ, ἐγὼ καταλύω ἐκ τοῦ ἐργοχείρου μου δύο κεράτια τὴν ἡμέραν καὶ κρατῶ εἰς τροφήν μου μικρὰ νομμία, τὰ δὲ ἄλλα εἰς ἀγάπην δίδωμι· ἄρα σώζομαι ἢ πλανῶμαι; Πολλὰ δὲ παρακαλούντων αὐτῶν, οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀποκρισιν. Μετὰ δὲ τέσσαρας ἡμέρας ἦλθον ἀναχωρήσαι. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτοὺς οἱ κληρικοὶ λέγοντες· Μὴ θλιθῆτε, ἀδελφοί· ὁ Θεὸς παρέχει ὑμῖν τὸν μισθόν· οὕτως ἐστὶν ἡ συνήθεια τοῦ Γέροντος· οὐ ταχέως λαλεῖ, ἐὰν μὴ πληροφορήσῃ αὐτὸν ὁ Θεός.

Εἰσῆλθον οὖν πρὸς τὸν Γέροντα καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἀδδᾶ, εὐξαί ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἀπελθεῖν θέλετε; Λέγουσι· Ναί. Καὶ ἀναλαβὼν τὰς πράξεις αὐτῶν ἐν ἑαυτῷ, γράφων ἐπὶ τὴν γῆν ἔλεγε· Παμβῶ δύο δύο νηστεύων καὶ ζευγὸς ψωμίων ἐσθίων· ἄρα ἐν τούτῳ γίνεται μοναχός; Οὐχί. Καὶ Παμβῶ ἐργάζεται δύο κερατίων καὶ δίδωσιν αὐτὰ ἀγάπην· ἄρα ἐν τούτῳ γίνεται μοναχός; Οὐπω. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Καλαὶ μὲν αἱ πράξεις· ἐὰν δὲ φυλάξῃς τὴν συνείδησιν ἀπὸ τοῦ πλησίον, οὕτω σώξῃ. Καὶ πληροφορηθέντες ἀπῆλθον μετὰ χαρᾶς.

145. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀδδᾶ Παμβῶ ὅτι οὐδέποτε ἐμείδισε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Μιᾶς οὖν τῶν ἡμερῶν θέλοντες οἱ

93. Βλ. ὑποσημ. 73 σελ. 108.

94. Κεράτιον: (ὑποκοριστικὸ τῆς λ. κέρας (ξυλοκέρατο, χαρούπι). Στούς Ρωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς σήμαινε: α) εἶδος μικροῦ ἀσημένιου νομίσματος

Θεός τόσο τὸν δόξασε, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀντικρύσει τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὴν λάμψη πού τὸ περιέβαλε.

144. Πῆγαν κάποτε δύο ἀδελφοὶ στὸν ἀδδᾶ Παμβῶ. Τὸν ρωτᾷ ὁ ἓνας: «Ἀδδᾶ, ἐγὼ νηστεύω δύο δύο⁹³ τίς μέρες καὶ τὴν τρίτη μέρα τρώω δύο ψωμάκια. Ἄραγε σώζομαι ἔτσι ἢ βρίσκομαι σὲ πλάνη;» Καὶ ὁ ἄλλος εἶπε: «Ἐγὼ βγάζω ἀπ' τὸ ἐργόχειρό μου δύο κεράτια⁹⁴ τὴν ἡμέρα καὶ κρατῶ γιὰ τροφή μου λίγα νομμία⁹⁵. Τὰ ὑπόλοιπα τὰ δίνω ἐλεημοσύνη. Ἄραγε σώζομαι ἢ βρίσκομαι σὲ πλάνη;» Ἄν καὶ τὸν παρακαλοῦσαν πολὺ, δέν τοὺς ἀπάντησε. Τὴν τέταρτη μέρα πῆραν τὴν ἀπόφασιν νὰ φύγουν. Οἱ κληρικοὶ τοὺς παρηγοροῦσαν λέγοντας: «Μὴν στενοχωρηθεῖτε, ἀδελφοί· ὁ Θεὸς θὰ σᾶς δώσει τὸν μισθόν σας. Ἔτσι συνηθίζει ὁ Γέροντας· δέν μιλάει ἀμέσως, ἂν δέν ἔχει πληροφορία ἀπὸ τὸν Θεόν.

Μπῆκαν λοιπὸν στὸ κελὶ τοῦ Γέροντα καὶ τοῦ εἶπαν: «Ἀδδᾶ, προσευχήσου γιὰ μᾶς». «Θέλετε νὰ φύγετε;» τοὺς ρωτᾷ ὁ Γέροντας. «Ναί» τοῦ ἀπαντοῦν. Τότε ἀποδίδοντας τίς πράξεις τοὺς στὸν ἑαυτό του, ἔγραφε στὴ γῆ καὶ ἔλεγε: «Ὁ Παμβῶ δύο δύο μέρες νηστεύοντας καὶ δύο ψωμάκια τρώγοντας ἄραγε γίνεται μ' αὐτό μοναχός; Ὁχι. Ἐπίσης ὁ Παμβῶ κάνει ἐργόχειρο γιὰ δύο κεράτια τὴν ἡμέρα καὶ τὰ δίνει ἐλεημοσύνη. Ἄραγε μ' αὐτό γίνεται μοναχός; Ὁχι ἀκόμη». Καὶ πρόσθεσε: «Καλὲς εἶναι βέβαια οἱ πράξεις. Ἀλλὰ σώζεσαι ἂν κρατήσεις καθαρὴ τὴ συνείδησή σου ἔναντι τοῦ πλησίον». Ἔτσι βεβαιώθηκαν καὶ ἔφυγαν χαρούμενοι.

145. Ἔλεγαν γιὰ τὸν ἀδδᾶ Παμβῶ ὅτι ποτὲ δέν γέλασε τὸ πρόσωπό του. Κάποια μέρα λοιπὸν θέλοντας οἱ δαίμονες

καὶ β) πολὺ μικρὴ μονάδα βάρους.

95. Νομμία: νόμισμα μικρό, χάλκινο, ἀργυρὸ ἢ χρυσὸ πού ἦταν σὲ χρῆσιν στοὺς Δωριεῖς τῆς Σικελίας καὶ Κάτω Ἰταλίας.

δαίμονες ποιῆσαι αὐτὸν γελαῖσαι ἔδησαν εἰς ξύλον πτερόν
καὶ ἐβάσταζον, θόρυβον ποιοῦντες καὶ λέγοντες· Ἀλλή, ἀλλή.
Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ ἀδβᾶς Παμβῶ ἐγέλασεν. Οἱ δὲ δαίμονες
ἤρξαντο χορεύειν λέγοντες· Οὐά, οὐά· Παμβῶ γεγέλακεν. Ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἐγέλασα, ἀλλὰ κατεγέλασα
τῆς ἀδυναμίας ὑμῶν, ὅτι τοσοῦτοι τὸ πτερόν θαστάζετε.

146. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Παμβῶ λέγων· Διὰ τί
κωλύουσί με οἱ δαίμονες ποιῆσαι ἀγαθὸν τῷ πλησίον μου;
Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Μὴ λέγε οὕτως· εἰ δὲ μήγε, τὸν Θεὸν
ψεύστην ποιεῖς· ἀλλὰ μᾶλλον εἶπε ὅτι οὐ θέλω ὅλως ποιῆσαι
ἔλεος· προλαβὼν γὰρ ὁ Θεὸς εἶπεν· Ἔδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν
πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύνα-
μιν τοῦ ἐχθροῦ.

147. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Παλλάδιος· Δεῖ τὴν κατὰ Θεὸν ἀσκου-
μένην ψυχὴν ἢ μανθάνειν πιστῶς ἃ οὐκ οἶδεν, ἢ διδάσκειν
σαφῶς ἃ ἔγνω· εἰ δὲ ὁπότερον μὴ θούληται, μανίαν νοσεῖ·
ἀρχὴ γὰρ ἀποστασίας διδασκαλίας κόρος καὶ ἀνορεξία λό-
γου, ὃν αἰεὶ πεινᾷ ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοθέου.

148. Ἐπεμψεν ἡ ἀμμᾶς Σάρρα πρὸς τὸν ἀδβᾶν Παφνού-
τιον λέγουσα· Ἔργον ἐποίησας Θεοῦ ἀφήσας ἀτιμασθῆναι
τὸν ἀδελφόν σου; Καὶ εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Παφνούτιος· Ὡς ἔργον
Θεοῦ ποιῶν, πρᾶγμα μετὰ τινος οὐκ ἔχω.

νά τὸν κάνουν νά γελάσει, ἔδεσαν σέ ξύλο ἓνα φτερό καί τό
κρατοῦσαν θορυβώντας καί ἀλαλάζοντας.

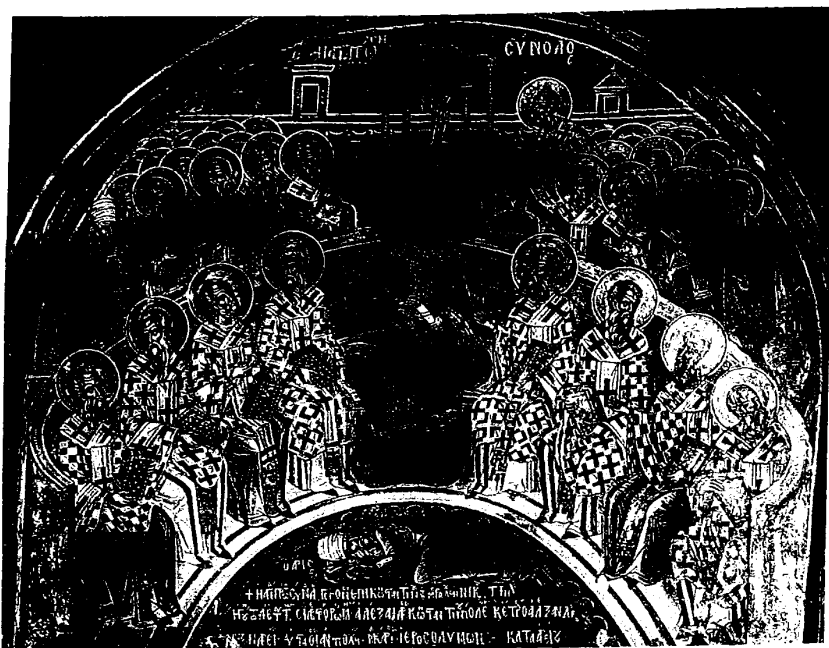
Βλέποντάς τους ὁ ἀδβᾶς Παμβῶ γέλασε. Ἄρχισαν τότε
οἱ δαίμονες νά χορεύουν λέγοντας· «Οὐά οὐά. Ὁ Παμβῶ
γέλασε». Κι ἐκεῖνος τούς λέει· «Δέν γέλασα ἀλλά σᾶς χλεύα-
σα γιά τήν ἀδυναμία σας, γιατί τόσοι πολλοί κρατᾶτε ἓνα
φτερό».

146. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Παμβῶ· «Γιατί
μέ ἐμποδίζουν οἱ δαίμονες νά κάνω καλὸ στόν πλησίον μου;»
Καί ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Μὴ μιλᾷς ἔτσι γιατί πᾶς νά θγάλεις
ψεύτη τὸν Θεό. Καλύτερα πές· Δέν ἔχω καθόλου τὴν ἐπιθυ-
μία νά σπλαχνίζομαι. Γιατί μᾶς πρόλαβε ὁ Θεός καί εἶπε· Σᾶς
ἔχω δώσει ἐξουσία νά πατᾶτε πάνω σέ φίδια καί σκορπιούς
καὶ νά κυριαρχεῖτε πάνω σ' ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ»⁹⁶.

147. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Παλλάδιος· «Ἡ ψυχὴ ποὺ ἀσκεῖται
κατὰ Θεόν πρέπει ἢ νά μαθαίνει μέ ἐμπιστοσύνη ἀκούγον-
τας ὅσα δέν γνωρίζει, ἢ νά διδάσκει μέ σαφήνεια ὅσα ἔμα-
θε μέ τὴν πείρα. Ἄν κανένα ἀπὸ τὰ δύο δέν θέλει, δέν εἶναι
στά καλά της. Γιατί εἶναι ἀρχὴ ἀπομάκρυνσης ἀπὸ τὸν Θεό
ἢ χορτασιά τῆς διδασκαλίας καὶ ἢ ἀνορεξία νά ἀκούσει
λόγο Θεοῦ, γιά τὸν ὁποῖο πάντοτε πεινάει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀν-
θρώπου ποὺ ἀγαπάει τὸν Θεό».

148. Ἡ ἀμμᾶς Σάρρα ἔστειλε τὸ ἐξῆς μήνυμα στόν ἀδβᾶ
Παφνούτιο· «Ἔκανες ἔργο Θεοῦ ποὺ ἀφήσες τὸν ἀδελφόν
σου νά ἐξευτελισθεῖ;» Καί ὁ ἀδβᾶς Παφνούτιος εἶπε· «Ἐπειδὴ
πιστεύω ὅτι κάνω ἔργο Θεοῦ, δέν μεροληπτῶ χάριν κανενός».

⁹⁶ Λουκ. 10, 19.

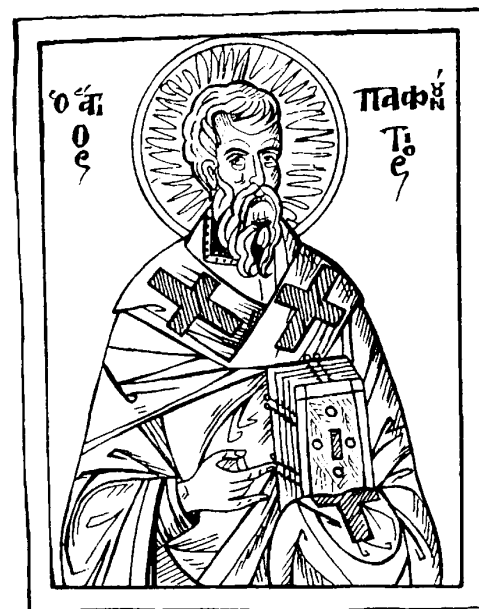

Ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

149. Παφνούτιος τις ἦν ἐπίσκοπος τῆς Ἄνω Θηβαΐδος μιᾶς τῶν πόλεων. Οὗτος δὲ ἦν ἀνὴρ θεοφιλὴς καὶ ἀσκητὴς ὡς καὶ σημεῖα θαυμαστά γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· οὗτος ἐν τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν τὸν ὀφθαλμὸν τὸν ἀριστερὸν ἐξεκόπη. Σφόδρα δὲ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐτίμα τὸν ἄνδρα καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασίλεια μετεπέμπετο καὶ τὸν ἐξωρυγμένον ὀφθαλμὸν κατεφίλει· τοσαύτη ἦν τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ εὐλάβεια.

Ἐν δὲ τῶν παρὰ Παφνουτίου πεπραγμένων εἰς λυσιτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας καλὸν διὰ τῆς αὐτοῦ συμβουλίας διηγῆσονται. Ἐδόκει τοῖς ἐν Νικαίᾳ ἐπισκόποις συναχθεῖσι κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους νόμον νεαρόν εἰσφέρειν, ὡς τοὺς ἱερεῖς —

97. Στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας, ὡς γνωστόν, συνήλθε ἡ Α' οἰκουμενικὴ σύνο-

149. Κάποιος πού ὀνομαζόταν Παφνούτιος* ὑπῆρξε ἐπίσκοπος σέ μιὰ πόλη τῆς Ἄνω Θηβαΐδος. Ἦταν ἄνθρωπος θεοφιλὴς καὶ ἀσκητικός μέ ἀποτέλεσμα νά κάνει σπουδαῖα θαύματα. Σέ περίοδο διωγμῶν τοῦ ἔβγαλαν τό ἀριστερό μάτι. Ὁ βασιλιάς Κωνσταντῖνος πάρα πολύ τόν ἐκτιμοῦσε καὶ συνεχῶς τόν προσκαλοῦσε στό παλάτι καί μέ πολλή ἀγάπη ἀσπαζόταν τό ἐξωρυγμένο μάτι. Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ εὐλάβεια τοῦ βασιλιᾶ Κωνσταντίνου.

Θά σᾶς διηγηθῶ ἓνα ἀπό τά καλά πού ἔκανε ὁ Παφνούτιος πρὸς τό συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας μέ τίς συμβουλές του. Οἱ ἐπίσκοποι πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ στή Νίκαια τήν ἐποχὴ ἐκείνη⁹⁷, θεώρησαν καλὸ νά προτείνουν ἓναν καινού-

δος τό 325 μ.Χ., ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου, καθὼς καὶ ἡ Ζ' οἰκ. σύνοδος, πολὺ ἀργότερα, τό 787.

λέγω δὴ ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους— μὴ συγκαθεύδειν ταῖς γαμεταῖς, ὥς ἔτι λαϊκοὶ ὄντες ἠγάγοντο. Καὶ ἀναστὰς ἐν μέσῳ τοῦ συλλόγου Παφνούτιος ἐδόα λέγων μὴ θαρρὺν ζυγὸν ἐπιθεῖναι τοῖς ἱερωμένοις ἀνδράσι, τίμιον τὸν γάμον λέγων εἶναι, καθὼς γέγραπται, μὴ τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀκριθείας μᾶλλον τὴν Ἐκκλησίαν βλάβωσιν. Οὐ γὰρ πάντες δύνανται φέρειν τῆς ἀπαθείας τὴν ἄσκησιν· ἴσως οὐδὲ φυλαχθήσονται τῇ σωφροσύνῃ. (Σωφροσύνην δὲ ἐκάλει καὶ τῆς νομίμου γυναικὸς τὴν συνέλευσιν). Ἀρκεῖσθαι δὲ τὸν φθάσαντα κληρικὸν γενέσθαι μηκέτι ἐπὶ γάμον ἔρχεσθαι κατὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀρχαίαν παράδοσιν, μήτε μὴν ἀποzeugνύσθαι ταύτης, ἣν ἅπαξ κοσμικὸς ὢν ἠγάγετο.

Καὶ ταῦτα ἔλεγεν ἄπειρος ὢν γάμον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν γυναικός. Ἐκ παιδότην γὰρ ἀσκητηρίῳ ἀνετράφη καὶ τὴν σωφροσύνην περιέκειτο· ἐπείσθησαν δὲ πάντες οἱ ἐπίσκοποι τοῖς τοῦ Παφνουτίου λόγοις· διὸ καὶ τὴν περὶ τούτου ζήτησιν ἔπαυσαν τῇ γνώμῃ τῶν βουλομένων ἀπέχεσθαι τῶν γάμων καταλείψαντες.

150. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι Παῖσιος ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀβδᾶ Ποιμένος εὗρε μικρὸν σκεῦος ὀλοκοτίνων. Λέγει οὖν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ μεγάλῳ, τῷ ἀβδᾶ Ἀνούδῃ· Οἶδας ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀβδᾶ Ποιμένος σκληρὸς ἐστὶ πάνν· ἀλλὰ δεῦρο κτιζόμεν ἑαν-

98. Πρβλ. Πράξ. 15, 10.

ριο ἐκκλησιαστικὸ νόμο, σύμφωνα με τὸν ὅποιο οἱ ἱερεῖς — ἐννοῶ δέβαια ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους— νὰ μὴ συννεύρῃσονται μετὰ τίς συζύγους τίς ὁποῖες εἶχαν νυμφευθεῖ, ὅταν ἀκόμη ἦσαν λαϊκοί.

Σηκώθηκε λοιπὸν ἀνάμεσα στοὺς συγκεντρωμένους ὁ Παφνούτιος καὶ μετὰ βροντερῇ φωνῇ ἄρχισε νὰ λέει νὰ μὴ φορτώσουν βαρὺ ζυγὸ⁹⁸ στοὺς ἱερωμένους ἄνδρες, γιατί ὁ γάμος εἶναι τίμιος ὅπως λέει ἡ Γραφή⁹⁹, καὶ θέλοντας νὰ τηρήσουν ὑπερβολικὴ ἀκριβεία μὴ βλάβουν περισσότερο τὴν Ἐκκλησία. Γιατί —συνέχισε— δὲν μποροῦν ὅλοι νὰ βαστάσουν τὴν ἄσκησιν τῆς ἀπαθείας καὶ ἴσως οὔτε σώφρονες θὰ παραμείνουν. (Καὶ σωφροσύνη ὀνόμαζε ἐδῶ καὶ τὴ συζυγικὴ σχέση μετὰ τὴ νόμιμη σύζυγο). Καὶ νὰ ἀρκεσθοῦμε —πρόσθεσε στοὺς συνοδικούς— στό ἐξῆς νὰ μὴν προσέρχεται σὲ γάμο ἐκεῖνος πού εἶναι ἤδη κληρικὸς, σύμφωνα με τὴν ἀρχαία παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Οὔτε δέβαια νὰ ἀποχωρίζεται ἀπ' αὐτήν, ἐφόσον ὅταν ἦταν κοσμικὸς τὴ νυμφεύθηκε.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἔλεγε ἂν καὶ δὲν εἶχε πείρα συζυγικῆς ζωῆς καὶ μετὰ μιὰ λέξη πείρα γυναικός. Διότι ἀπὸ παιδί ἀνατράφηκε σὲ ἀσκητήριον καὶ εἶχε περίδλημα τῇ σωφροσύνῃ. Πείσθησαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι στά λόγια τοῦ Παφνουτίου· γι' αὐτό καὶ ἔπαυσαν τὴ συζήτηση τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποχή ἀπὸ τὸν γάμον τὴν ἄφησαν στήν προαίρεσιν αὐτῶν πού τό ἤθελαν¹⁰⁰.

150. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀβδᾶ Ποιμένος Παῖσιος βρῆκε ἓνα μικρὸ σκεῦος μετὰ χρυσὰ νομίσματα. Λέει λοιπὸν τὸν μεγάλο του ἀδελφὸ ἀβδᾶ Ἀνούδῃ*: «Γνωρίζεις καλὰ ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀβδᾶ Ποιμένος εἶναι πολὺ σκλη-

99. Ἐβρ. 13, 4.

100. Πρβλ. Α' Κορ. 7, 1-7.

τοῖς μοναστήριον πώποτε καὶ καθήμεθα ἐκεῖ ἀμερίμνως. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ· Καὶ πόθεν ἔχομεν κτίσαι; Ὁ δὲ ἔδειξεν αὐτῷ τὰ ὀλοκότινα. Πάνν δὲ ἐλυπήθη ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ λογιζόμενος ὅτι ζημία εἰσὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Καλῶς. Ἄγωμεν καὶ κτίζωμεν κελλίον πέραν τοῦ ποταμοῦ.

Ἔλαβεν οὖν τὸ σκεῦος ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ καὶ ἔβαλεν εἰς τὸ κουκούλιον αὐτοῦ. Ὡς οὖν περῶσι τὸν ποταμὸν καὶ ἔφθασαν κατὰ τὸ μέσον, ἐποίησεν ἑαυτὸν ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ ὡς περιστρεφόμενον καὶ ἐξέπεσε τὸ κουκούλιον μετὰ τῶν νομισμάτων εἰς τὸν ποταμὸν. Ἦρξατο οὖν ὡς λυπεῖσθαι ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ· καὶ λέγει αὐτῷ Παῖσιος· Μὴ λυπηθῇς, ἀβδᾶ· ἐφ' ὅσον ἀπῆλθον τὰ ὀλοκότινα, ἄγωμεν πάλιν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν. Καὶ ἀνακάμψαντες ἔμειναν μετ' εἰρήνης.

151. Ἦλθέ ποτε μοναχός τις Ῥωμαῖος καὶ ᾤκησεν ἐν Σκήτει ἐγγύτερον τῆς ἐκκλησίας· εἶχε δὲ καὶ ἓνα δοῦλον ὑπηρετοῦντα αὐτῷ. Ἰδὼν δὲ ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ καὶ μαθὼν ἐκ ποίας ἀναπαύσεώς ἐστιν, εἴ τι ὁ Θεὸς ᾤκονόμει καὶ ἤρχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔπεμπεν αὐτῷ. Καὶ ποιήσας εἰκοσιπέντε ἔτη ἐν Σκήτει, γέγονε διορατικὸς καὶ ὀνομαστός.

Ἀκούσας δὲ τις τῶν μεγάλων Αἰγυπτίων περὶ αὐτοῦ ἤλθεν ἰδεῖν αὐτόν, προσδοκῶν σωματικὴν τινα πολιτείαν εὐρεῖν ἐν αὐτῷ. Εἰσελθὼν δὲ ἡσπάσατο αὐτόν καὶ ποιήσαντες εὐχὴν

101. Καὶ τὸ ἀπόφθεγμα αὐτὸ ἀποκαλύπτει τὸν ζωηρὸν χαρακτήρα τοῦ νεαροῦ Παΐσιου, τὸν ὁποῖον τελικὰ τὸν διέσωζε τὸ ἄδολον τῆς καρδίας, πού

ρός. Ἔλα λοιπὸν νὰ κτίσουμε ἐπιτέλους ἓνα ἀσκητήριον γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ νὰ μένουμε ἐκεῖ ἀμερίμνοι». «Καὶ μέ τί χρήματα θὰ τὸ κτίσουμε;» τὸν ρωτᾷ ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ. Κι ἐκεῖνος τοῦ ἔδειξε τὰ χρυσὰ νομίσματα. Λυπήθηκε πάρα πολὺ ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ σκεπτόμενος ὅτι τὰ χρήματα θὰ κάνουν ζημίαν στὴν ψυχὴ τοῦ Παΐσιου. Ἀμέσως ὅμως τοῦ εἶπε: «Ἐντάξει. Πᾶμε νὰ κτίσουμε ἓνα κελί στὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ».

Πῆρε λοιπὸν ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ τὸ σκεῦος καὶ τὸ ἔβαλε στό κουκούλι του. Καθὼς διέσχιζαν τὸ ποτάμι καὶ ἔφθασαν στὴ μέση περίπου, ἔκανε προσποιητὰ ὅτι ταλαντεύεται ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ καὶ ἔπεσε τὸ κουκούλι μαζί μέ τὰ νομίσματα μέσα στό ποτάμι. Ἀρχισε λοιπὸν ὁ ἀβδᾶς Ἀνούβ νὰ παριστάνει τὸν λυπημένο, ὅποτε τοῦ λέει ὁ Παῖσιος: «Μὴ λυπᾶσαι, ἀβδᾶ, ἀφοῦ χάθηκαν τὰ νομίσματα, ἃς ἐπιστρέψουμε στὸν ἀδελφὸ μας». Πράγματι γύρισαν καὶ ἔζησαν εἰρηνικά¹⁰¹.

151. Ἦρθε κάποτε ἓνας μοναχὸς ἀπὸ τῆς Ῥώμης καὶ κατοίκησε στὴ Σκήτη, πολὺ κοντὰ στὴν ἐκκλησία. Εἶχε μάλιστα καὶ ἓναν ὑπηρέτη πού τὸν διακονοῦσε. Ὅταν εἶδε ὁ πρεσβύτερος ὅτι ἦταν ἀσθενικός καὶ πληροφορήθηκε τί καλοπέραση ἄφησε πίσω του, ἀπ' αὐτὰ πού ὁ Θεὸς οἰκονομοῦσε καὶ προσφέρονταν στὴν ἐκκλησία, τοῦ ἔστελνε. Ἀφοῦ ἔζησε ἔτσι εἰκοσιπέντε χρόνια στὴ Σκήτη, ἔγινε διορατικὸς καὶ ἀπέκτησε φήμη.

Ἀκουσε γι' αὐτόν κάποιος Αἰγύπτιος μοναχὸς ἀπὸ τοὺς διακεκριμένους καὶ πῆγε νὰ τὸν δεῖ, ἀναμένοντας νὰ βρεῖ σ' αὐτόν κάποια σωματικὴ ἄσκηση σπουδαία. Μπῆκε μέσα, τὸν ἀσπάσθηκε καὶ ἀφοῦ προσευχήθηκαν κάθησαν. Βλέπει

ἰδιαίτερα ἐξῆρε ὁ Κύριος (πρβλ. Ματθ. 18, 3). Βλ. ὑπόσημ. 90 σελ. 128.

ἐκαθέσθησαν. Βλέπει δὲ αὐτὸν ὁ Αἰγύπτιος φοροῦντα ἱμάτια τρυφερά καὶ χαράδριον καὶ δέρμα ὑποκάτω αὐτοῦ καὶ προσκεφάλαιον μικρόν, ἔχοντα δὲ καὶ τοὺς πόδας καθαρούς μετὰ σανδαλίων. Ταῦτα ἰδὼν ἐσκανδαλίσθη, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ οὐχ ὑπῆρχε τοιαύτη διαγωγή ἀλλὰ μάλλον σκληραγωγία.

Καὶ διορατικὸς ὢν ὁ Γέρων ἐννόησεν ὅτι ἐσκανδαλίσθη καὶ λέγει τῷ ὑπηρετοῦντι αὐτῷ· Ποίησον ἡμῖν ἐορτὴν εἰς τὸν ἀδῶαν σήμερον. Εὐκαίρῃσε δὲ μικρὰ λάχανα καὶ ἤψησε. Καὶ τῇ ὥρᾳ ἀναστάντες ἔφαγον· εἶχε δὲ καὶ μικρὸν οἶνον διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ ὁ Γέρων καὶ ἔπιον. Καὶ ὡς ἐγένετο ὁψέ, ἔδωλον τοὺς δώδεκα ψαλμοὺς καὶ ἐκοιμήθησαν· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν νύκτα. Ἀναστὰς δὲ τὸ πρωὶ ὁ Αἰγύπτιος λέγει αὐτῷ· Εὐξαί ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ ἐξηλθε μηδὲν ὠφεληθεῖς. Καὶ ὡς ἀπῆλθε μικρόν, θέλων ὁ Γέρων ὠφελῆσαι αὐτόν, πέμψας μετεκαλέσατο αὐτόν· καὶ ὡς ἦλθε, πάλιν μετὰ χαρᾶς ἐδέξατο αὐτόν καὶ ἐπηρώτησεν αὐτόν λέγων· Ποίας χώρας εἶ; Καὶ λέγει· Αἰγύπτιος. Ποίας δὲ πόλεως; Ὁ δὲ ἔφη· Ἐγὼ ὅλως οὐκ εἰμι πολίτης. Καὶ λέγει· Τί ἦν τὸ ἔργον σου εἰς τὴν κώμην σου; Καὶ λέγει· Τηρητής. Καὶ λέγει· Ποῦ ἐκοιμῶ; Ὁ δὲ εἶπεν· Εἰς τὸν ἀγρόν. Εἶχες, φησί, στρωμνὴν ὑποκάτω σου; Καὶ λέγει· Καὶ εἰς ἀγρόν εἶχον στῶμα θεῖναι ὑποκάτω μου; Ἀλλὰ πῶς; Εἶπε δέ· Χαμαί. Λέγει αὐτῷ πάλιν· Καὶ τί εἶχες βρώμα εἰς τὸν ἀγρόν, ἢ ποῖον οἶνον ἔπινες; Ἀπεκρίθη πάλιν· Ἐνὶ βρώματα ἢ πόματα εἰς ἀγρόν;

102. Ἡ λ. χαλάδριον ἢ χαράδριον τοῦ ἀρχαίου κειμένου σημαίνει στρωσίδι φτωχικὸ στό πάτωμα, ὅπως ἡ ψάθα, παλιό χαλάκι, κουρελοῦ κλπ.

λοιπόν ὁ Αἰγύπτιος ὅτι ἦταν ντυμένος μέ ἐνδύματα λεπτὰ καὶ εἶχε κατὰ γῆς ἓνα φτωχικὸ στρωσίδι¹⁰² μ' ἓνα δέρμα ἀπὸ κάτω καὶ ἓνα μικρὸ μαξιλάρι. Τὰ πόδια του ἦταν καθαρὰ καὶ φοροῦσε σανδάλια. Σάν τὰ εἶδε αὐτά, σκανδαλίσθηκε, γιατί ἐκεῖ, στή Σκῆτη, δέν συνηθιζόταν αὐτός ὁ τρόπος ζωῆς, ἀλλὰ κυριαρχοῦσε ἡ σκληραγωγία.

Ὁ Γέροντας καθὼς ἦταν διορατικὸς, κατάλαβε ὅτι σκανδαλίσθηκε καὶ εἶπε σ' αὐτόν πού τὸν ὑπηρετοῦσε· «Κά-νε σήμερα νά γιορτάσουμε γιὰ τὴν ἀφιξὴ τοῦ ἀδῶα». Βρῆκε ἐκεῖνος λίγα χόρτα καὶ τὰ ἔδρασε. Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα, σηκώθηκαν καὶ ἔφαγαν. Ἦπιαν μάλιστα καὶ κρασί ἀπὸ τό λιγοστό πού φύλαγε ὁ Γέροντας γιὰ τὴν ἀδυναμία του. Κατὰ τό σούρουπο εἶπαν τοὺς δώδεκα ψαλμοὺς καὶ κοιμήθηκαν. Τό ἴδιο ἔκαναν καὶ τὴ νύκτα. Τό πρωὶ σηκώθηκε ὁ Αἰγύπτιος καὶ τοῦ εἶπε· «Εὐχήσου γιὰ μένα» καὶ ἔφυγε χωρὶς νά ὠφεληθεῖ καθόλου. Λίγη ὥρα μετὰ τὴν ἀναχώρησή του, θέλοντας ὁ Γέροντας νά τοῦ δώσει κάποια ὠφέλεια, τὸν εἰδοποίησε νά γυρίσει πίσω. Καὶ ὅταν ἦλθε, μέ πολλή χαρά πάλι τὸν δέχθηκε καὶ τοῦ ἔκανε τίς παρακάτω ἐρωτήσεις· «Ἀπό ποιόν τόπο εἶσαι;» «Αἰγύπτιος» εἶπε. «Καὶ ἀπὸ ποιά πόλη;» «Ἐγὼ —ἀπάντησε— δέν εἶμαι ἀπὸ πόλη». «Καὶ τί δουλειά ἔκανες στό χωριό σου;» ρώτησε ὁ Γέροντας.

—Φύλακας, εἶπε.

—Καὶ ποῦ κοιμόσουν;

—Στό χωράφι.

—Εἶχες στῶμα ἀπὸ κάτω σου;

—Σέ χωράφι καὶ θά εἶχα στῶμα νά βάλω; εἶπε ἐκεῖνος.

—Καὶ πῶς κοιμόσουν;

—Κατάχαμα, ἀπάντησε.

Καὶ συνέχισε ὁ Γέροντας· Τί φαγητό ἔτρωγες στό χωράφι ἢ τί κρασί ἔπινες;

—Ὑπάρχουν φαγητά ἢ ποτά στό χωράφι; ἀποκρίθηκε.

Ἀλλὰ πῶς ἔζη; φησί. Λέγει· Ἦσθιον ξηρὸν ἄρτον καί, εἰ εὖρισκον, μικρὸν ταρίχιν καὶ ὕδωρ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Γέρων εἶπε· Μέγας κόπος· ἐνὶ δὲ καὶ θαλανείον εἰς τὴν κώμην, ἵνα λούεσθε; Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, ἀλλ' εἰς τὸν ποταμόν, ὅτε ἠθέλομεν.

Ὡς οὖν ἐξέβαλεν αὐτὸν ὁ Γέρων εἰς ταῦτα πάντα καὶ ἔμαθε τοῦ προτέρου δίου αὐτοῦ τὴν θλιῦσιν, θέλων αὐτὸν ὠφελῆσαι διηγῆσατο αὐτῷ τὴν προτέραν αὐτοῦ διαγωγὴν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ λέγων· Ἐμὲ τὸν ταπεινόν, ὃν βλέπεις, ἐκ τῆς μεγάλης πόλεως Ῥώμης εἰμί, μέγας γενόμενος εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως.

Καὶ ὡς ἤκουσεν ὁ Αἰγύπτιος τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου κατηνύγη καὶ ἤκουεν ἀκριδῶς τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῦ. Πάλιν οὖν λέγει αὐτῷ· Κατέλιπον οὖν τὴν πόλιν καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον ταύτην. Καὶ πάλιν ἐμέ, ὃν βλέπεις, οἴκους μεγάλους εἶχον καὶ χρήματα πολλὰ καὶ καταφρονήσας αὐτῶν ἦλθον εἰς τὸ μικρὸν κελλίον τοῦτο· πάλιν ἐμέ, ὃν βλέπεις, κραβάτους εἶχον ὀλοχρύσους ἔχοντας πολυτίμους στρωμνάς καὶ ἀντ' αὐτῶν δέδωκέ μοι ὁ Θεὸς τὸ χαράδριον τοῦτο καὶ τὸ δέρμα. Πάλιν τὰ ἐνδύματά μου πολλῆς τιμῆς ἄξια ἦν καὶ ἀντ' ἐκείνων φορῶ τὰ εὐτελῆ ταῦτα ἱμάτια. Πάλιν εἰς τὸ ἄριστόν μου πολὺ χρυσίον ἀνήλυσκον καὶ ἀντ' ἐκείνου ἔδωκέ μοι ὁ Θεὸς τὸ μικρὸν λάχανον τοῦτο καὶ τὸ μικρὸν ποτήριον τοῦ οἴνου· ἦσαν δὲ οἱ ὑπηρετοῦντές μοι παῖδες πολλοὶ καὶ ἰδοὺ ἀντ' ἐκείνων κατήνυσεν ὁ Θεὸς τὸν Γέροντα τοῦτον ὑπηρετῆσαί μοι· ἀντὶ δὲ θαλανείου δάλλω τὸ μικρὸν ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας μου καὶ τὰ σανδάλια διὰ τὴν ἀσθενειάν μου· πάλιν ἀντὶ μουσικῶν καὶ κιθάρας λέγω τοὺς δώδεκα ψαλμούς· ὁμοίως καὶ τὴν νύκτα ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὧν ἐποίουν, ἄρτι μετὰ ἀναπαύσεως ποιῶ

—Καὶ πῶς ζοῦσες; τὸν ρωτᾷ.

—Ἐτρωγα, εἶπε, ξερό ψωμί καί, ἐάν ἔδρισκα, λίγο παστό καὶ ἔπινα νερό.

—Πολὺς κόπος, ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας. Ὑπῆρχε τουλάχιστον λουτρό στο χωριό γιὰ νὰ λούζεστε;

—Ὅχι, εἶπε, ἀλλὰ ὅταν θέλαμε νὰ λουσθοῦμε, πηγαίναμε στο ποτάμι.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Γέροντας τοῦ πῆρε ὅλες αὐτές τίς πληροφορίες καὶ ἔμαθε τὴν κακοπέραση τῆς προηγούμενης ζωῆς του, θέλοντας νὰ τὸν ὠφελήσει, τοῦ διηγῆθηκε τὴ δική του ζωή, ὅταν ἦταν στὸν κόσμο. «Ἐμένα τὸν φτωχὸ πού βλέπεις —τοῦ εἶπε— κατάγομαι ἀπὸ τὴν ἐνδοξη πόλιν τῆς Ῥώμης καὶ εἶχα ὑψηλὸ ἀξίωμα στο βασιλικὸ παλάτι».

Μόλις ἄκουσε ὁ Αἰγύπτιος τὰ πρῶτα τοῦ λόγια, ἐνίωσε κατάνυξη καὶ παρακολουθοῦσε τὰ λεγόμενά του μὲ μεγάλη προσοχή. Συνέχισε λοιπὸν νὰ τοῦ λέει· «Ἐγκατέλειψα τὴν πόλιν καὶ ἦρθα στὴν ἔρημο αὐτή. Καὶ ἐγώ, πού μὲ ἔχεις τώρα μπροστά σου, καταφρόνησα μεγάλα σπίτια καὶ χρήματα πολλὰ πού εἶχα, καὶ ἦρθα σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ κελί. Ἀκόμη, ἐμένα πού βλέπεις, εἶχα κρεβάτια ὀλόχρυσά μὲ πολυτελῆ στρώματα. Καὶ ἀντὶ γι' αὐτά, μοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς τὸ φτωχικὸ στρωσίδι αὐτό καὶ τὸ δέρμα. Τὰ ροῦχα μου ἐπίσης ἦταν μεγάλης ἀξίας καὶ ἀντὶ γιὰ κείνα, φορῶ αὐτά τὰ φτωχικὰ ἐνδύματα. Στὰ γεύματά μου ξόδευα πολὺ χρῆμα· καὶ στὴ θέση ἐκείνων ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωσε τὰ λίγα αὐτὰ χόρτα καὶ τὸ μικρὸ ποτήρι κρασί. Καὶ οἱ ὑπηρετές πού μὲ διακονοῦσαν ἦταν πολλοί. Καὶ νά, στὴ θέση ἐκείνων μίλησε ὁ Θεὸς στὴν καρδιά αὐτοῦ τοῦ Γέροντα νὰ μὲ διακονεῖ. Ἀντὶ γιὰ λουτρό ρίχνω λίγο νερό στὰ πόδια μου καὶ βάζω τὰ σανδάλια ἐξαιτίας τῆς ἀδύνατης κράσης μου. Καὶ στὴ θέση τῶν μουσικῶν καὶ τῆς κιθάρας, λέω τοὺς δώδεκα ψαλμούς. Τὸ ἴδιο καὶ τὴ νύκτα ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν πού ἔκανα, τώρα μὲ ἄνεση κάνω

τὴν μικράν μου λειτουργίαν. Παρακαλῶ οὖν σε, ἀδβᾶ, μὴ σκανδαλισθῆς εἰς τὴν ἀσθενείαν μου.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Αἰγύπτιος, εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν εἶπεν· Οὐαί μοι, ὅτι ἀπὸ πολλῆς θλίψεως τοῦ κόσμου εἰς ἀνάπανσιν ἤλθον καί, ἃ οὐκ εἶχον τότε, νῦν ἔχω. Σὺ δὲ ἀπὸ πολλῆς ἀναπαύσεως εἰς θλίψιν ἤλθες καὶ ἀπὸ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ἤλθες εἰς ταπείνωσιν καὶ πτωχείαν. Καὶ πολλὰ ὠφεληθεῖς ἀπῆλθε καὶ ἐγένετο αὐτοῦ φίλος καὶ παρέβαλεν αὐτῷ συχνῶς δι' ὠφέλειαν· ἦν γὰρ ἀνὴρ διακριτικός καὶ πλήρης εὐωδίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

152. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀδβᾶ Σισόη· Πῶς οὐκ ἀναχωρεῖ τὰ πάθη ἀπ' ἐμοῦ; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τὰ σκευὴ αὐτῶν ἔνδοθεν σου εἰσι· δὸς αὐτοῖς τὸν ἀρραβῶνα αὐτῶν καὶ ὑπάγουσιν.

153. Ἠρώτησάν τινες τὸν ἀδβᾶν Σισόην λέγοντες· Ἐὰν πέσῃ ἀδελφός, οὐ χρειαν ἔχει μετανοῆσαι ἐνιαυτόν; Ὁ δὲ εἶπε· Σκληρόν ἐστι τὸ ῥῆμα. Οἱ δὲ φασιν· Ἀλλ' ἐξ μῆνας; Καὶ πάλιν εἶπε· Πολύ ἐστιν. Οἱ δὲ ἔφησαν· Ἔως τεσσαράκοντα ἡμερῶν; Πάλιν ἔφη· Πολύ ἐστιν. Λέγουσιν αὐτῷ· Τί οὖν, ἐὰν πέσῃ ἀδελφός καὶ εὗρεθῇ εὐθὺς ἀγάπη γινομένη καὶ αὐτὸς εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀγάπην; Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· Οὐχί· ἀλλὰ χρειαν ἔχει μετανοῆσαι ὀλίγας ἡμέρας. Πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι, ὁλοψύχως ἐὰν μετανοήσῃ ὁ τοιοῦτος, καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας δέχεται αὐτὸν ὁ Θεός.

103. Στὴ ζωὴ δηλαδή τῆς Σκήτης ὡς μοναχός.

104. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β', σελ. 118, ἀπόφθ. 9, ὑπόσημ. 9.

105. Ὁ λόγος αὐτός τοῦ ἀδβᾶ Σισόη ἀναφέρεται καὶ στὰ κεφάλαια τοῦ ἀδβᾶ Ζωσιμᾶ. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 220.

τὴν μικρὴ μου ἀκολουθία. Σέ παρακαλῶ λοιπόν, ἀδβᾶ, μὴ σκανδαλισθεῖς ἀπ' τὴν ἀδυναμία μου.

Ὅταν τ' ἄκουσε αὐτά ὁ Αἰγύπτιος, ἦρθε στὸν ἑαυτό του καὶ εἶπε· «Ἀλίμονο σέ μένα, γιατί ἀπὸ πολλές δυσκολίες πού εἶχα στὸν κόσμο, ἦρθα σέ ἀνάπαυση¹⁰³. Καὶ ὅσα δέν εἶχα τότε, τώρα τὰ ἔχω. Ἐνῷ ἐσύ ἀπὸ πολλή ἀνάπαυση πού εἶχες, ἦρθες στὴ θλίψη· καὶ ἀπὸ πολλή δόξα καὶ πλοῦτο, ἦρθες στὴν ταπεινὴ ζωὴ καὶ στὴ φτώχεια».

Ἔτσι ἔφυγε πολὺ ὠφελημένος καὶ ἔγιναν φίλοι τὸν ἐπισκεπτόταν συχνά γιὰ νὰ ὠφελεῖται πνευματικά, γιατί ὁ ἀδβᾶς ἦταν ἄνθρωπος μέ τό χάρισμα τῆς διακρίσεως¹⁰⁴ καὶ πλήρης ἀπὸ εὐωδία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

152. Εἶπε ἓνας ἀδελφός στὸν ἀδβᾶ Σισόη*: «Γιατί δέν φεύγουν τὰ πάθη ἀπὸ μένα;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Τὰ ἐργαλεῖα τους εἶναι μέσα σου. Δώσε πίσω τὸν ἀρραβῶνα τους καὶ θὰ φύγουν»¹⁰⁵.

153. Ρώτησαν κάποιοι τὸν ἀδβᾶ Σισόη· «Ἐάν ἓνας ἀδελφός πέσει σέ ἁμαρτία δέν χρειάζεται νὰ κάνει κανόνα μετανοίας γιὰ ἓνα χρόνο;» «Σκληρός εἶναι ὁ λόγος αὐτός» τοὺς εἶπε ἐκεῖνος. «Μήπως ἕξι μῆνες;» τὸν ρωτοῦν. Καὶ πάλι εἶπε· «Εἶναι πολὺ». Ξαναπαίρνουν τὸν λόγο· «Μέχρι σαράντα μέρες;» «Εἶναι πολὺ» ἦταν ἡ ἀπάντηση.

«Τί λοιπόν θὰ γίνει — τοῦ λένε — ἐάν ἓνας ἀδελφός ἁμαρτήσῃ καὶ συμβεῖ ἀμέσως νὰ ἔχουμε τράπεζα ἀγάπης, νὰ μπεῖ μέσα καὶ αὐτός;» Τότε ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας· «Ὅχι· εἶναι ἀνάγκη νὰ κάνει κανόνα μετανοίας λίγες μέρες. Ἐγὼ ἔχω βεβαία ἐλπίδα στὸν Θεό ὅτι, ἐάν ὁλόψυχα μετανοήσῃ αὐτός ὁ ἀδελφός, καὶ σέ τρεῖς μέρες τὸν δέχεται ὁ Θεός»¹⁰⁶.

106. Πρὸβλ. ἀπόφθ. 84 αὐτοῦ τοῦ κεφ.

154. Ἠρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ τὸν ἀδβᾶν Σισόην λέγων· Διὰ πόσου χρόνου ὀφείλει ἄνθρωπος ἐκκόπτειν τὰ πάθη; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τοὺς χρόνους θέλεις μαθεῖν; Λέγει ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ· Ναί. Λέγει οὖν ὁ Γέρων· Οἷαν ὥραν ἔρχεται τὸ πάθος, εὐθέως κόψον αὐτό.

155. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Σισόην λέγων· Τί ποιήσω, ἀδβᾶ, ὅτι πέπτωκα; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἀνάστα πάλιν. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ἀνέστην καὶ πάλιν πέπτωκα. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ἀνάστα πάλιν καὶ πάλιν. Εἶπεν οὖν ὁ ἀδελφός· Ἔως πότε; Λέγει ὁ Γέρων· Ἔως ἂν καταληφθῇς εἴτε ἐν τῷ ἀγαθῷ εἴτε ἐν τῷ πτώματι· ἐν ᾧ γὰρ εὐρίσκεται ἄνθρωπος, ἐν αὐτῷ καὶ πορεύεται.

156. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Σισόην λέγων· Τί ποιήσω διὰ τὰ πάθη; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ἐκαστος ἡμῶν πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας.

157. Ἐξῆλθέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Σισόης ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ ἀδβᾶ Ἀντωνίου εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐξώτερον τῆς Θηβαΐδος καὶ ᾤκησεν ἐκεῖ. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ Μελιτιανοὶ οἰκοῦντες ἐν τῷ Καλαμῶνι τοῦ Ἀρσενοῖτου. Τινὲς δὲ ἀκούσαντες ὅτι ἐξῆλθεν εἰς τὸ ἐξώτερον ὄρος, ἐπεθύμησαν αὐτὸν θεάσασθαι. Ἔλεγον δέ· Τί ποιήσωμεν

107. Πρβλ. ἀπόφθ. 132 αὐτοῦ τοῦ κεφ.

108. Ἰακ. 1, 14.

109. Τὸ ἐξώτερον ὄρος τοῦ ἀρχ. κειμένου, ὅπως συνάγεται καὶ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, εἶναι τὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο μὲ ἀφετηρία τὴν ἔρημο· ἄρα εἶναι τὸ πλησιέστερο πρὸς τὴν κατοικημένην περιοχὴν.

110. Πρόκειται γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Μελιτίου, ἐπισκόπου Λυκοπόλεως τῆς Θηβαΐδος στὴν Αἴγυπτο, ἰδρυτὴ καὶ ἀρχηγέτῃ τοῦ Μελιτιανοῦ σχίσματος

154. Ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ τὸν ἀδβᾶ Σισόη· «Μέσα σέ πόσο χρονικὸ διάστημα ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ κόψει τὰ πάθη;» «Τὸν χρόνο θέλεις νὰ μάθεις;» τοῦ λέει ὁ Γέροντας. «Ναί» ἀπαντᾷ ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ. «Λοιπὸν —τοῦ λέει ὁ Γέροντας— ὅποια ὥρα κάνει τὴν παρουσία του τὸ πάθος, νὰ τὸ κόψεις εὐθύς ἀμέσως».

155. Κάποιος ἀδελφὸς ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Σισόη· «Τί νὰ κάνω, ἀδβᾶ, πού ἔπεσα;» «Σήκω πάνω πάλιν» ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας. «Σηκώθηκα —τοῦ λέει ὁ ἀδελφός— καὶ ξαναέπεσα». «Σήκω ξανά καὶ ξανά» λέει ὁ Γέροντας.

Καὶ ρωτᾷ ὁ ἀδελφός· «Ὡς πότε;» «Ἔως ὅτου —ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας— σέ βρεῖ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου εἴτε στοῦ καλοῦ εἴτε στὴν πώση. Γιατί σ' ὅποια κατάσταση βρεθεῖ ὁ ἄνθρωπος, σ' αὐτὴν καὶ φεύγει»¹⁰⁷.

156. Ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Σισόη ἓνας ἀδελφός· «Τί νὰ κάνω γιὰ τὰ πάθη;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ· «Ὁ καθένας μας πειράζεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία του»¹⁰⁸.

157. Ἐφυγε κάποτε ὁ ἀδβᾶ Σισόης ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ ἀδβᾶ Ἀντωνίου καὶ πῆγε στοῦ πλησιέστερο¹⁰⁹ ὄρος τῆς Θηβαΐδος καὶ ἔμενε ἐκεῖ. Ἀλλὰ ἐκεῖ κατοικοῦσαν καὶ Μελιτιανοί¹¹⁰, στὸν Καλαμῶνα τοῦ Ἀρσενοῖτου¹¹¹.

Κάποιοι λοιπὸν πού ἔμαθαν ὅτι βγῆκε στοῦ πλησιέστερο ὄρος, ἐπεθύμησαν νὰ τὸν δοῦν. Σκέπτονταν ὅμως· «Τί νὰ

στὶς ἀρχὲς τοῦ 4ου αἰ., πού ταλαιπώρησε τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τὸν 5ο αἰ. Ἰχνη τοῦ ἔφθασαν μέχρι καὶ τὸν 8ο αἰ. Ὁ Μελίτιος ἀπεβίωσε εὐθύς μετὰ τὸ 328.

111. Καλαμῶν Ἀρσε(ι)νοῖτου· Βρισκόταν στὸν Ἀρσινόιτη νομό, στὴν περιοχὴ Φαγιούμ μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἀρσινόη. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 64 ὑποσημ. 39.

ὅτι εἰσὶν εἰς τὸ ὄρος Μελιτιανοί; Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ Γέρων οὐ θλάπτεται ἐξ αὐτῶν· ἡμεῖς δὲ μήποτε θέλοντες συντυχεῖν τῷ Γέροντι ἐμπέσωμεν εἰς πειρασμὸν τῶν αἰρετικῶν; Καὶ ἔνεκεν τοῦ μὴ συναντῆσαι τοῖς αἰρετικοῖς, οὐκ ἀπῆλθον ἰδεῖν τὸν Γέροντα.

158. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Σισόης ὁ Θηβαῖος τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Εἰπέ μοι τί θλέπεις εἰς ἐμέ, καὶ γὰρ σοι λέγω τί θλέπω εἰς σέ. Λέγει αὐτῷ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ· Σὺ καλὸς τῷ νῷ καὶ σκληρὸς μικρόν. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Σὺ καλὸς εἶ, ἀλλὰ χαῦνος τῷ νῷ.

159. Ἐλεγε τις τῶν Γερόντων ὅτι Ἠρώτησα τὸν ἀδβᾶν Σισόην, ἵνα εἴπῃ μοι λόγον· καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε μοι ὅτι Ὅσα ἂν δύνηται ἄνθρωπος φεύγειν καὶ μὴ φυλάσσει, ἀμαρτίας τὴν χρεῖαν ποιεῖ.

160. Παρέβαλέ τις ἀδελφὸς εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ τῷ ἀδβᾶ Σιλουανῷ· καὶ ἰδὼν τοὺς ἀδελφοὺς ἐργαζομένους εἶπε τῷ Γέροντι· Μὴ ἐργάζεσθε τὴν βρωσιν τὴν ἀπολλυμένην· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο. Λέγει ὁ Γέρων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Ζαχαρίᾳ· Δὸς τῷ ἀδελφῷ βιβλίον καὶ βάλε αὐτὸν εἰς κελλίον μηδὲν ἔχον· καὶ ἐποίησεν οὕτως. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡ ὥρα τῆς ἐνάτης, προσεῖχε τῇ θύρᾳ εἰ ἄρα πέμπονσι καλέσαι αὐτὸν εἰς τὸ φαγεῖν. Ὡς δὲ οὐδεὶς ἐκάλεσεν αὐτόν, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Οὐκ ἔφαγον οἱ ἀδελφοὶ σήμερον, ἀδβᾶ; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ναί. Εἶπε δέ· Διὰ τί οὐκ ἐκαλέσατέ με; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐπειδὴ ἄνθρωπος πνευματικὸς εἶ καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις τῆς βρώσεως ταύτης. Ἡμεῖς δὲ

κάνουμε πού στό ὄρος εἶναι καὶ Μελιτιανοί; Τό ξέρουμε βέβαια ὅτι ὁ Γέροντας δέν θλάπτεται ἀπ' αὐτούς. Ἐμεῖς ὅμως ψάχνοντας νά συναντήσουμε τόν Γέροντα μήν τυχόν πέσουμε στόν πειρασμό τῶν αἰρετικῶν;» Καί γιά νά ἀποφύγουν τήν ἐνδεχόμενη συνάντηση μέ τούς αἰρετικούς, δέν πῆγαν νά δοῦν τόν Γέροντα.

158. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Σισόης ὁ Θηβαῖος στόν μαθητή του· «Πές μου τί θλέπεις σέ μένα, καί ἐγώ θά σοῦ πῶ τί θλέπω σέ σένα». Καί ὁ μαθητὴς τοῦ λέει· «Εἶσαι καλὸς στόν νοῦ, ἀλλά λίγο σκληρός». Καί ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἐσύ καλὸς εἶσαι, ἀλλά μαλθακὸς στόν νοῦ».

159. Ἐλεγε κάποιος ἀπό τούς Γέροντες· «Παρεκάλεσα τὸν ἀδβᾶ Σισόη νά μοῦ πεῖ ἕναν λόγο· καί μοῦ εἶπε ὅτι ὅσα μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά τὰ ἀποφύγει καὶ δέν λαμβάνει τὰ μέτρα του, εἶναι σάν νά προκαλεῖ τὴν ἀμαρτία».

160. Ἐπισκέφθηκε κάποιος ἀδελφὸς τόν ἀδβᾶ Σιλουανό* στό ὄρος Σινᾶ. Εἶδε ἐκεῖ τούς ἀδελφούς νά ἐργάζονται καὶ λέει στόν Γέροντα· «Μὴ δουλεύετε γιά τὴν φθαρτὴ τροφή. Ἡ Μαρία ἔκανε τὴν πιὸ καλὴ ἐκλογὴ¹¹²». Λέει τότε ὁ Γέροντας στόν μαθητὴ τοῦ Ζαχαρία· «Δώσε ἕνα βιβλίον στόν ἀδελφό καὶ βάλε τὸν σὲ κελί πού δέν ἔχει τίποτε». Καὶ ἔκανε ἔτσι.

Ὅταν ἐγίνε τρεῖς ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα, κοίταγε τὴν πόρτα ὁ φιλοξενούμενος ἂν θά στείλουν κάποιον νά τὸν καλέσουν στό φαγητό. Ἀλλὰ κανένας δέν τὸν κάλεσε. Σηκώνεται λοιπόν καὶ πάει στόν Γέροντα καὶ τὸν ρωτᾷ· «Δέν ἔφαγαν σήμερα οἱ ἀδελφοί, ἀδβᾶ;» «Ἐφαγαν» ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας. «Καί γιατί δέν μέ καλέσατε;» τοῦ λέει. «Μά ἐσύ —παρτηρεῖ ὁ Γέροντας— ἐπειδὴ εἶσαι πνευματικὸς ἄνθρωπος, δέν ἔχεις ἀνάγκη ἀπ' αὐτὴ τὴν τροφή. Ἐνῷ ἐμεῖς εἴμαστε σαρκι-

112. Λουκ. 10, 38-42.

σαρκικοί ὄντες θέλομεν φαγεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἐργαζόμεθα. Σὺ δὲ τὴν καλὴν μερίδα ἐξελέξω ἀναγινώσκων ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ οὐ θέλεις φαγεῖν σαρκικὴν βρωσιν. Καὶ ὡς ἤκουσε ταῦτα ἔβαλε μετάνοιαν τῷ Γέροντι λέγων· Συγχώρησόν μοι, ἀδβᾶ. Λέγει ὁ Γέρων· Πάντως χρεῖαν ἔχει καὶ ἡ Μαρία τῆς Μάρθας· διὰ γὰρ τῆς Μάρθας καὶ ἡ Μαρία ἐγκωμιάζεται.

161. Εἶπε Γέρων ὅτι ποτέ τις ὀλισθήσας εἰς βαρὺ ἁμάρτημα καὶ κατανυγεῖς εἰς μετάνοιαν, ἀπῆλθεν ἀναγγεῖλαι τινὶ Γέροντι. Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ τὴν πρᾶξιν· ἀλλ' ἐάν τινι ἀναβῇ λογισμὸς τοιόσδε, ἔχει σωτηρίαν· Ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐκεῖνος ἄπειρος ὢν διακρίσεως· Ἀπώλεσάς σου τὴν ψυχὴν. Τοῦτο δὲ ἀκούσας ὁ ἀδελφὸς εἶπεν· Εἰ ἀπώλεσά μου τὴν ψυχὴν, ὑπάγω καὶ εἰς τὸν κόσμον.

Ἀπερχόμενος δὲ ἐνεθυμήθη ἀπελθεῖν καὶ ἀναγγεῖλαι τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ τῷ ἀδβᾶ Σιλουανῷ· ἦν δὲ οὗτος ὁ ἀδβᾶς Σιλουανὸς μέγας διακριτικός. Ἐλθὼν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφός, οὐκ εἶπεν αὐτῷ τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ πάλιν τῷ αὐτῷ σχήματι καθὼς καὶ τῷ ἄλλῳ Γέροντι. Ἀνοίξας δὲ ὁ πατήρ τὸ στόμα ἤρξατο ἀπὸ τῆς Γραφῆς λέγειν αὐτῷ ὅτι οὐκ ἔστι κατάκριμα πάντως τοῖς μόνον λογιζομένοις. Ἀκούσας δὲ ὁ ἀδελφὸς καὶ λαθὼν δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ εὐελπὶς γενόμενος, ἀπήγγειλεν αὐτῷ καὶ τὴν πρᾶξιν. Ἀκούσας δὲ ὁ πατήρ καὶ τὴν πρᾶξιν ὡς καλὸς ἰατρός κατέπλασεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, ὅτι ἔστι μετάνοια τοῖς ἐν γνώσει ἐπιστρέφουσιν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ παραβαλόντος τοῦ ἀδβᾶ μου πρὸς ἐκεῖνον τὸν πατέρα διηγεῖτο αὐτῷ ταῦτα καὶ ἔλεγεν·

κοί καὶ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ φαγητό καὶ γι' αὐτό δουλεύουμε. Ἐσύ ἄλλωστε διάλεξες τὴν καλὴν μερίδα καὶ διάβαζες ὅλη τὴν μέρα· ἐπομένως δὲν ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ὑλικὴ τροφή. Σὺν ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά ὁ ἀδελφός, ἔβαλε μετάνοια στὸν Γέροντα λέγοντας· «Συγχώρα με, ἀδβᾶ». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ὅπωςδήποτε καὶ ἡ Μαρία ἔχει τὴν ἀνάγκη τῆς Μάρθας· γιατί μέ ἀφορμὴ τῇ Μάρθα ἐπαινέθηκε καὶ ἡ Μαρία».

161. Διηγῆθηκε ἓνας Γέροντας ὅτι κάποτε κάποιος ἔπεσε σὲ βαρὺ παράπτωμα, ἀλλὰ ἦλθε σὲ κατάνυξη καὶ ζητοῦσε νὰ μετανοήσῃ. Γι' αὐτό πῆγε νὰ τὸ ἀναφέρει σὲ κάποιον Γέροντα. Ὅμως δὲν ὁμολόγησε τὴν πρᾶξιν του, ἀλλὰ ρώτησε μόνον ἐάν ἔρθῃ σὲ κάποιον τέτοιον λογισμὸς, μπορεῖ νὰ ἐλπίζει γιὰ σωτηρία; Καὶ ἐκεῖνος, πού δὲν διέθετε καθόλου τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως, τοῦ λέει· «Ἐχασες τὴν ψυχὴ σου». Ὅταν τ' ἄκουσε αὐτό ὁ ἀδελφός, συλλογίσθηκε· «Ἐφόσον ἔχασα τὴν ψυχὴ μου, νὰ ἐπιστρέψω τουλάχιστον στὸν κόσμον».

Φεύγοντας ὅμως ἔκανε τὴ σκέψη νὰ ἀναφέρει τοὺς λογισμοὺς του στὸν ἀδβᾶ Σιλουανό, ὁ ὁποῖος ἦταν γνωστός γιὰ τὴ μεγάλη του διάκριση. Πῆγε λοιπὸν σ' αὐτόν ὁ ἀδελφός ἀλλὰ δὲν ὁμολόγησε πάλιν τὴν ἁμαρτία του· χρησιμοποίησε τὸν ἴδιον τρόπο ὅπως καὶ στὸν ἄλλο Γέροντα. Ἀνοίξε λοιπὸν τὸ στόμα τοῦ ὁ πατέρας καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ μιλάει ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή ὅτι δὲν καταδικάζεται κανεὶς μὲ μόνον τοὺς λογισμοὺς. Ἀκούγοντάς τα ὁ ἀδελφός ἐνισχύθηκε ψυχικά, ἀναθάρρησε καὶ τοῦ ὁμολόγησε καὶ τὴν πρᾶξιν. Μετὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς πεπειραμένος γιατρός ὁ πατέρας, ἄρχισε νὰ ἀπλώνει πάνω στὴν ψυχὴ του σὰν ἄλλο κατὰπλασμα τὰ λόγια τῆς ἁγίας Γραφῆς ὅτι ὑπάρχει μετάνοια γι' αὐτοὺς πού ἐνσυνείδητα ἐπιστρέφουν στὸν Θεό. Ἀργότερα ὅταν ἐπισκέφθηκε ὁ ἀδβᾶς μου ἐκεῖνον τὸν πατέρα (τὸν ἀδβᾶ Σιλουανό), τοῦ τὰ διηγῆθηκε αὐτά καὶ πρόσθεσε· «Νά,

Ἰδοὺ ὁ ἀπελπίσας ἑαυτοῦ καὶ μέλλων ὑπάγειν εἰς τὸν κόσμον
ὥς ἀστήρ ἐστιν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν.

Ταῦτα δὲ διηγησάμην, ἵνα εἰδῶμεν ὅτι κίνδυνον ἔχει τὸ
ἀνατίθεσθαι ἀδιακρίτοις εἴτε λογισμοὺς εἴτε πράξεις.

162. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Σαρματᾶν λέγων· Οἱ
λογισμοί μου λέγουσί μοι· Μὴ ἐργάζου, ἀλλὰ φάγε, πίε, κοιμῶ.
Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὅταν πεινᾷς, φάγε· ὅταν διψᾷς, πίε· ὅταν
νυστάξης, κοιμῶ.

Ἄλλος δὲ Γέρων κατ' εὐκαιρίαν ἦλθε πρὸς τὸν ἀδελφόν.
Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδελφός, ἃ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Σαρματᾶς.
Λέγει οὖν ὁ Γέρων· Τοῦτό ἐστιν ὃ εἶπέ σοι ὁ ἀββᾶς Σαρματᾶς·
ὅταν πεινᾷς τόνω καὶ διψήσης ἕως μηκέτι δυνηθῆς, φάγε τότε
καὶ πίε· καὶ ὅταν ἀγρυπνήσης πάνυ πολὺ καὶ νυστάξης, κοι-
μῶ· τοῦτό ἐστιν ὃ ἔλεγέ σοι ὁ Γέρων.

163. Ἦλθον δύο Γέροντες ἀναχωρηταὶ μεγάλοι ἀπὸ τῶν
μερῶν τοῦ Πηλουσίου πρὸς τὴν ἀμμᾶν Σάρρα καὶ ἀπερχό-
μενοι ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· Ταπεινώσωμεν τὴν γραῖδα ταύ-
την. Καὶ λέγουσιν αὐτῇ· Βλέπε μὴ ἐπαρθῇ ὁ λογισμός σου καὶ
εἴπῃς ὅτι ἰδοὺ οἱ ἀναχωρηταὶ πρὸς με ἔρχονται γυναῖκα οὖ-
σαν. Λέγει αὐτοῖς ἡ ἀμμᾶς Σάρρα· Τῇ μὲν φύσει γυνή εἰμι
ἀλλ' οὐ τῷ λογισμῷ.

164. Εἶπεν ἡ ἀμμᾶς Σάρρα· Ἐὰν εὕξωμαι τῷ Θεῷ, ἵνα

αὐτός ποῦ ἀπελπίσθηκε ἀπ' τὸν ἑαυτό του καὶ ἦταν ἔτοιμος
νά γυρίσει στὸν κόσμο, βρίσκεται τώρα σάν ἓνα ἀστὲρι ἀνά-
μεσα στοὺς ἀδελφούς».

Αὐτὰ τὰ διηγήθηκα γιὰ νά γνωρίζουμε ὅτι εἶναι ἐπικίν-
δυνο νά ἐμπιστευόμαστε εἴτε τοὺς λογισμοὺς εἴτε τίς πρά-
ξεις σὲ Γέροντες ποῦ δέν ἔχουν διάκριση.

162. Κάποιος ἀδελφός ἀνέφερε στὸν ἀββᾶ Σαρματᾶ τὸ
ἐξῆς· «Οἱ λογισμοί μου λένε· Μὴν ἐργάζεσαι, ἀλλὰ νά τρῶς,
νά πίνεις, νά κοιμᾶσαι». Ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Φάγε, ὅταν
πεινᾷς, πίε, ὅταν διψᾷς, κοιμήσου, ὅταν νυστάξεις».

Συμπωματικά πῆγε στὸν ἀδελφό κάποιος ἄλλος Γέ-
ροντας. Ὁ ἀδελφός λοιπὸν τοῦ εἶπε, ὅσα εἶπε στὸν ἴδιο ὁ ἀβ-
βᾶς Σαρματᾶς. Τοῦ λέει τότε ὁ Γέροντας· «Αὐτό ποῦ σοῦ εἶπε
ὁ ἀββᾶς Σαρματᾶς, εἶναι τὸ ἐξῆς· Ὅταν πεινᾷς ἔντονα καὶ
διψᾷς σέ σημεῖο ποῦ δέν μπορεῖς ἄλλο, τότε φάγε καὶ πίες.
Ἐπίσης ὅταν ξαγρυπνήσεις πάρα πολὺ καὶ νυστάξεις, νά
κοιμηθεῖς. Αὐτό τὸ νόημα ἔχουν τὰ λόγια τοῦ Γέροντα».

163. Δυὸ Γέροντες μεγάλοι ἀναχωρητές ἀπὸ τὰ μέρη
τοῦ Πηλουσίου¹¹³ ξεκίνησαν νά πᾶνε στὴν ἀμμᾶ Σάρρα. Κα-
θὼς ὁμως πῆγαιναν, εἶπαν μεταξύ τους· «Νά ταπεινώσουμε
τὸ γραῖδιο αὐτό».

Ὅταν ἔφθασαν, τῆς λένε· «Κοίταξε μὴν κάνεις ὑπερή-
φανο λογισμό καὶ πεῖς· Νά, σέ μένα ἔρχονται οἱ ἀναχωρητές,
ἃν καὶ εἶμαι γυναῖκα». Καὶ τοὺς ἀπαντᾷ ἡ ἀμμᾶς Σάρρα·
«Στὴ φύση εἶμαι γυναῖκα, ὅχι ὁμως καὶ στὸν λογισμό».

164. Εἶπε ἡ ἀμμᾶς Σάρρα· Ἐὰν ζητήσω ἀπὸ τὸν Θεό,

113. Πηλούσιον· Ἀρχαία παραλιακὴ πόλη τῆς Αἰγύπτου, στό ἄκρο τοῦ
ἀνατολικοῦ βραχίονα τοῦ Νείλου. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 480.

πάντες οἱ ἄνθρωποι πληροφορῶνται εἰς ἐμέ, εὐρεθήσομαι εἰς τὴν θύραν ἐκάστῳ μετανοοῦσα· ἀλλὰ μᾶλλον εὕξομαι τὴν καρδίαν μου ἀγνὴν εἶναι μετὰ πάντων.

165. Εἶπε πάλιν τοῖς ἀδελφοῖς· Ἐγὼ μὲν εἰμι ἀνὴρ, ὑμεῖς δὲ γυναῖκες.

166. Εἶπεν ἡ ἁγία Συγκλητική· Οἱ μὲν τὸν αἰσθητὸν πλοῦτον ἐκ κόπων καὶ κινδύνων θαλάσσης συνάγοντες, πολλὰ κερδήσαντες τῶν πλειόνων ἐφίενται· καὶ τὰ μὲν παρόντα ὡς οὐδὲν ἡγοῦνται, πρὸς δὲ τὰ μὴ παρόντα ἐπεκτείνονται. Ἡμεῖς δὲ καὶ τῶν ζητουμένων οὐδὲν ἔχοντες, οὐδὲν θέλομεν κτήσασθαι διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

167. Εἶπε πάλιν· Ἔστι λύπη ἐπωφελὴς καὶ ἔστι λύπη φθοροποιός· τῆς μὲν οὖν χρησίμου λύπης τὸ μὲν ἐστὶ περὶ τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων στένειν, τὸ δὲ περὶ τῆς τοῦ πλησίον ἀρρωστίας. Τὸ δὲ πρὸς τὸ μὴ ἐκπεσεῖν τῆς προθέσεως, τὸ δέ, ἵνα τῆς τελείας ἐφάψῃται ἀγαθότητος.

Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἐχθροῦ θλίψις ἀλογίας μεστή, ὅπερ καὶ ἀκηδία παρὰ τινων ὠνόμασται. Δεῖ οὖν τοῦτο τὸ πνεῦμα ἐνὶ χῆ ἀποσοθεῖν μάλιστα καὶ ψαλμωδία.

168. Εἶπε πάλιν· Ἐπικίνδυνον τό, μὴ διὰ τοῦ πρακτικοῦ βίου ἀναχθέντα, διδάσκειν. Ὡσπερ γάρ, ἐὰν ἡ τις οἰκίαν ἔχων

ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶναι ἀναπαυμένοι μαζί μου, θά βρεθῶ στὴν θύρα νὰ δάξω μετάνοια στὸν καθένα. Προτιμῶ νὰ προσεύχομαι νὰ εἶναι ἡ καρδιά μου καθαρή μέ ὅλους.

165. Εἶπε ἐπίσης στοὺς ἀδελφούς· Ἐγὼ ἔχω ἀνδρικό φρόνημα, ἐνῶ ἐσεῖς γυναικεῖο.

166. Ἡ ἁγία Συγκλητική* εἶπε: «Αὐτοὶ πού μαζεύουν τὸν ὑλικὸ πλοῦτο μέ κόπους καὶ κινδύνους στὴ θάλασσα, ὅταν ἔχουν κερδίσει πολλά, ἐπιθυμοῦν τὰ πιό πολλά. Μάλιστα αὐτὰ πού τὰ ἔχουν στὰ χέρια τὰ θεωροῦν σάν ἓνα τίποτε καὶ ἐπεκτείνονται σ' ἐκεῖνα πού δέν τὰ ἔχουν. Καὶ ἐμεῖς ἂν καὶ δέν ἔχουμε τίποτε καὶ ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα πού πρέπει νὰ χαρακτηρίζουν τὸν μοναχό, τίποτε δέν ἐπιθυμοῦμε νὰ ἀποκτήσουμε γιὰ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ».

167. Εἶπε ἐπίσης: «Ὑπάρχει λύπη πού ὠφελεῖ καὶ λύπη πού προκαλεῖ φθορά. Ἡ χρησίμη λύπη εἶναι γιὰ τὰ προσωπικά μας ἀμαρτήματα καὶ γιὰ τίς ἀδυναμίες τοῦ πλησίον. Συντελεῖ ἐπίσης ἡ λύπη αὐτὴ στό νὰ μὴν ἀστοχήσει ὁ μοναχὸς στὴν καλὴ του πρόθεση καὶ στό νὰ προσεγγίσει τὴν τέλεια ἀγαθότητα.

Εἶναι καὶ ἡ θλίψη πού προέρχεται ἀπὸ τὸν ἐχθρό, παρὰ-λογη πέρα ὡς πέρα, τὴν ὁποία μάλιστα κάποιον τὴν ὀνόμασαν ἀκηδία¹¹⁴. Αὐτό λοιπὸν τὸ πνεῦμα τῆς ἀκηδίας πρέπει νὰ τὸ ἀπομακρύνουμε μέ προσευχὴ προπάντων καὶ ψαλμωδία».

168. Εἶπε ἀκόμη: «Εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ διδάσκει κανεὶς, ἐὰν δέν ἔχει φθάσει στὰ κατάλληλα μέτρα διὰ τοῦ πρακτικοῦ βίου¹¹⁵.

114. Ἀκηδία: Βλ. Μ. Γεροντικόν τόμ. Β' ὑπόσημ. 34 σελ. 60.

115. Μέ τίς ἐννοιες πρακτικὸς βίος ἢ πρᾶξις καὶ θεωρητικὸς βίος ἢ θεωρία

σαθράν, ξένους ὑποδεξάμενος βλάβει τῇ πτώσει τοῦ οἰκήματος, οὕτω καὶ οἱ μὴ πρότερον ἑαυτοὺς οἰκοδομήσαντες καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτοῖς ἀπώλεσαν· τοῖς μὲν γὰρ λόγοις προσεκαλέσαντο εἰς σωτηρίαν, τῇ δὲ τοῦ τρόπου κακίᾳ τοὺς ἀθλητὰς μᾶλλον ἠδίκησαν.

169. Εἶπε πάλιν· Καλὸν τὸ μὴ ὀργίζεσθαι· εἰ δὲ καὶ γένηται, οὐδὲ μέτρον σοι ἡμέρας πρὸς τὸ πάθος συνεχώρησεν ὁ εἰπὼν· Μὴ ἐπιδυνέτω ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. Σὺ οὖν ἐκδέχει, ἕως πᾶς ὁ χρόνος σου δύει· Τί μισεῖς τὸν λυπήσαντα,

χαρακτηρίζονται ἀπὸ τοὺς Πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς οἱ δύο θαθμίδες γενικά κατὰ τὴν πορεία τῆς πνευματικῆς τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

α) Ὁ πρακτικὸς βίος ἀποβλέπει στὴν θαθμηδὸν κάθαρση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία τῇ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὥστε νὰ καθίσταται ὅλο καὶ δεκτικότερη τῶν ἐνεργειῶν τῆς θείας Χάριτος. Σὲ γενικὲς γραμμὲς συνίσταται στὸν καθημερινὸ πολυμέτωπο πνευματικὸ ἀγώνα μέ δάση: α) τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ «ἐάν ἀγαπᾷτε με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε» (Ἰω. 14, 15), β) τὴν κατὰ Θεὸν ἀσκήση ὡς προσευχή, μελέτη, ἐγκράτεια (ποικίλη), τήρηση νοός, καρδίας, γλώσσας κ.ἄ. καὶ γ) τὴν συνειδητὴ μετοχή στὴ λατρεία καὶ στὰ ἁγιαστικά μέσα τῆς Ἐκκλησίας.

Ψυχὴ πού δὲν ἔλαβε πείρα τῆς ἁγιαστικῆς ἐνεργείας τῆς θείας Χάριτος, διατρέχει τὸν μεγάλο κίνδυνο πού ἐκφράζει ὁ Γέροντας στὸ ἀπόφθεγμα: Νὰ γίνῃ ἀφορμὴ σκανδαλισμοῦ καὶ ἀπωλείας στοὺς ἀκροατές, ἀλλὰ νὰ ὑποστεῖ καὶ ἡ ἴδια τὴν ἀντίστοιχη ζημία γιὰ τὴν ἀνάξια ἐκπροσώπηση τῶν θείων πραγμάτων.

β) Ὁ θεωρητικὸς βίος ἢ ἡ θεωρία ἀποτελεῖ τὴν ὑψηλότερη φάση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, πού προϋποθέτει τὸν πρακτικὸ βίον, ὅπως συχνὰ γίνεται χρῆση τοῦ πατερικοῦ λογίου: «Πρᾶξις θεωρίας ἐπίδασις». Ὁ πρακτικὸς βίος δηλαδὴ εἶναι ἡ δάση, πάνω στὴν ὁποία ἐδράζεται ὁ θεωρητικὸς βίος (Ἀγ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 4, 113).

Ἡ πρᾶξις καὶ ἡ θεωρία δὲν νοοῦνται ἀπαραιτήτως ὡς δύο διαδοχικὰ στάδια. Κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀσκήσεως γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς ἀπὸ

Γιατί ὅπως ἀκριβῶς, ἂν κάποιος ἔχει ἐτοιμόρροπο σπίτι καὶ δεχθεῖ φιλοξενουμένους, θὰ τοὺς κάνει κακὸ μέ τὸ ἐνδεχόμενο γκρέμισμα τοῦ σπιτιοῦ, τὸ ἴδιο καὶ ὅσοι προηγουμένως δὲν οἰκοδομοῦν τὸν ἑαυτό τους, προξενοῦν ἀπώλεια καὶ σ' αὐτοὺς πού ἔρχονται κοντά τους· γιατί μέ τὸν λόγο τοὺς προσκαλοῦν σὲ σωτηρία, ἀλλὰ μέ τὸ κακὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τοὺς βλάπτουν πολὺ τοὺς ἀγωνιστές».

169. Εἶπε πάλι: «Καλὸ εἶναι νὰ μὴν ὀργίζεται κανεὶς. Ἄν ὅμως συμβεῖ νὰ ὀργισθεῖς, οὔτε μιᾶς μέρας διάστημα δὲν σοῦ παραχωρεῖ γιὰ τὸ πάθος αὐτὸς πού εἶπε: Ἡ δύση τοῦ ἡλίου νὰ μὴ σᾶς βρεῖ ἀκόμη ὀργισμένους¹¹⁶. Καὶ ἐσύ λοιπὸν περιμένεις, ὥσπου νὰ δύσει ὅλη σου ἡ ζωὴ· Γιατί μισεῖς

τὴν καταδυνάστευση τῆς ἁμαρτίας, τίθεται ἡ ὑποδομὴ τοῦ θεωρητικοῦ βίου, καθὼς ἡ ψυχὴ ἀρχίζει νὰ ἔλκει τὴν θεία Χάρη. Τὸ προχώρημα στὸν θεωρητικὸ βίον ἐπαφίεται πρωτίστως στὴν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴ στάση πού θὰ λάβει ἡ ψυχὴ τοῦ ἐναντι τοῦ «ἄκρως ἐφετοῦ», τοῦ Θεοῦ. Καὶ κατὰ τὸ «τῷ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται» (Ματθ. 13, 12), ἀρχίζει ἡ ψυχὴ νὰ ἔχει τίς πρῶτες ἐμπειρίες. Καθὼς λοιπὸν δοκιμάζει ἡ ψυχὴ τὰ ὑπερκόσμια αὐτὰ διώματα καὶ ἔλκεται πρὸς τὰ ἄνω, ἐντείνει τὸν ἀγώνα, καὶ ἰδιαίτερα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ταπεινώσεως, γίνεται περαιτέρω δεκτικὴ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ στὸ μέτρο πού ἡ ἀπειρος ἀγαθότης Του ἐκχωρεῖ ἄλλοτε ὡς εὐφροσύνη καὶ ἀνέκφραστος ἡδονή — οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσι — ἄλλοτε ὡς ἔλλαμψη, ὡς φῶς, ὡς εὐωδία καὶ ἄλλοτε ὡς ἄλλως δοκεῖ τῷ ἰδίῳ Δεσπότη. Καὶ σὲ ἐλαχίστους, πού μετὰ ἀπὸ πολυχρόνιο καὶ ἐπίπονο ἀγώνα φθάνουν σὲ μέτρα τελειότητος, δίδεται ἡ Χάρη νὰ λαμβάνουν πείρα τῆς δόξης τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ. Πρβλ. Ματθ. 17, 1-8 (Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος) καὶ Β' Κορ. 12, 1-5.

Βλ. Πέτρου Δαμασκηνοῦ «Περὶ τῶν ὀκτῶ νοητῶν θεωριῶν» Καλλίστου Πατριάρχου «Περὶ θεωρίας - Περὶ πρακτικοῦ καὶ θεωρητικοῦ...» Κεφ. 50-52 (ν'-νβ'), *Φιλοκαλία* τ. Γ' σελ. 32 κ.ἑ. καὶ τ. Δ' σελ. 332-338, Ἐκδ. «Ἀστήρ».

Σημειώνουμε γιὰ διευκόλυνση τῶν ἀναγνωστῶν ὅτι στὴν μετάφραση τῆς *Φιλοκαλίας* Ἀντ. Γαλιτή, (Ἐκδ. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας), τὰ ἀνωτέρω κεφάλαια τοῦ ὁσίου Καλλίστου περιέχονται στὸν Ε' τόμο, σελ. 169 κ.ἑ.

¹¹⁶ Ἐφ. 4, 26.

ἄνθρωπε; Οὐκ αὐτός ἐστιν ὁ ἀδικήσας ἀλλ' ὁ διάβολος. Μίσησον τὴν νόσον καὶ μὴ τὸν νοσοῦντα.

170. Εἶπε πάλιν· Ἔστιν ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιτεταμένη ἄσκησις· καὶ γὰρ οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ τοῦτο ποιοῦσι. Πῶς οὖν διακρίνωμεν τὴν θεϊαν καὶ βασιλικὴν ἄσκησιν τῆς τυραννικῆς καὶ δαιμονιώδους; Δῆλον ὡς ἀπὸ τῆς συμμετρίας. Ἄπας σοι χρόνος εἰς κανὼν νηστείας ὑπαρχέτω· μὴ τέσσαρας ἢ πέντε νηστεύσης καὶ τὴν ἄλλην ἐν πλήθει τροφῶν καταλύσης· πανταχοῦ γὰρ ἡ ἀμετρία φθοροποιὸς τυγχάνει.

Νέος ὢν καὶ ὑγιὴς νήστευσον· ἤξει γὰρ τὸ γῆρας μετὰ ἀσθενείας· ὡς ἔτι δύνῃ οὖν, θησαύρισον τροφάς, ἵνα, ὅταν μὴ δύνῃ, εὐρήσης ἀνάπαισιν.

171. Εἶπε πάλιν· Ὅσον προκόπτουσιν οἱ ἀθληταί, τοσοῦτον συνάπτουσιν ἀνταγωνιστῇ μεῖζονι.

172. Εἶπε πάλιν· Γέγραπται ὅτι· Γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. Τὸ μὲν γὰρ γίνεσθαι ὡς οἱ ὄφεις εἴρηται πρὸς τὸ μὴ λανθάνειν ἡμᾶς τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς μεθοδείας τοῦ διαδόλου· τὸ γὰρ ὅμοιον ἐκ τοῦ ὁμοίου ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν· τὸ δὲ ἀκέραιον τῆς περιστερᾶς δείκνυσι τὸ καθαρόν τῆς πράξεως.

173. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Ὑπερέχιος· Σοφὸς ἀληθῶς ἐστιν οὐκ ὁ τῷ λόγῳ διδάσκων ἀλλ' ὁ τῷ ἔργῳ παιδεύων.

117. Βλ. ἀπόφθ. 93 ὑποσημ. 74 καὶ ἀπόφθ. 277.

αὐτόν ποῦ σέ λύπησε, ἄνθρωπε; Δέν εἶναι αὐτός ποῦ σέ ἔβλαψε, ἀλλὰ ὁ διάβολος. Μίσησε τὴν ἀρρώστια καὶ ὄχι τὸν ἄρρωστο».

170. «Υπάρχει —εἶπε ἐπίσης— καὶ ἄσκησις σκληρὴ, ποῦ ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὸν ἐχθρό· καὶ μάλιστα οἱ δικοὶ τοῦ μαθητῆς τὸ κάνουν αὐτό. Πῶς λοιπὸν νὰ διακρίνουμε τὴ θεία καὶ βασιλικὴ ἄσκησις ἀπὸ τὴν τυραννικὴ καὶ δαιμονικὴ¹¹⁷; Αὐτό φαίνεται ἀπὸ τῆς συμμετρίας. Ὅλη σου ἡ ζωὴ ἄς εἶναι ἓνας κανόνας νηστείας. Μὴ νηστεύσεις τέσσερες ἢ πέντε μέρες καὶ τὴν ἐπόμενη καταλύσεις μὲ ἀφθονία τροφῶν. Σέ κάθε περίπτωση ἡ ἀμετρία εἶναι καταστρεπτικὴ.

Ὅσο εἶσαι νέος καὶ ὑγιής, νήστευε· γιατί θά ῥθουν τὰ γηρατειά μαζί μὲ τὴν ἀδυναμία. Ὅσο λοιπὸν ἀκόμη ἔχεις δυνάμεις, θησαύρισε ἐφόδια, γιὰ νὰ βρεῖς ἀνάπαυση, ὅταν δέν θά μπορεῖς».

171. Εἶπε πάλι: «Ὅσο προοδεύουν οἱ ἀγωνιστές, τόσο καὶ μὲ ἰσχυρότερο ἀντίπαλο ἔρχονται ἀντιμέτωποι».

172. Εἶπε ἀκόμη: «Εἶναι γραμμένο¹¹⁸: Νὰ ἔχετε τὴ σύνεση ποῦ ἔχουν τὰ φίδια καὶ τὴν ἀκεραιότητα ποῦ ἔχουν τὰ περιστερία. Τὸ νὰ ἔχετε τὴ σύνεση τῶν φιδιῶν, ἔχει εἰπωθεῖ μὲ τὴν ἔννοια νὰ μὴ μᾶς διαφεύγουν οἱ ἐπιθέσεις καὶ τὰ τεχνάσματα τοῦ διαδόλου· γιατί τὸ ὅμοιο ἀπὸ τὸ ὁμοίῳ του γίνε-ται ἀμέσως ἀντιληπτό. Καὶ ἡ ἀκεραιότητα τῆς περιστερᾶς δηλώνει τὴν καθαρότητα τῶν ἐνεργειῶν μας».

173. Εἶπε ὁ ἀδδᾶς Ὑπερέχιος: «Ἀληθινὰ σοφὸς εἶναι ὄχι αὐτός ποῦ διδάσκει μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποῦ παι-δαγωγεῖ μὲ τὸ παράδειγμα».

118. Μαθ. 10, 16.

174. Ἀπῆλθέ ποτε Παῦλος ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδδᾶ Ὡρ ἀγοράσαι θαλλία καὶ εὗρεν ὅτι ἄλλοι προέλαβον καὶ ἔδωκαν ἀρραβῶνα· οὐδέποτε γὰρ ἀρραβῶνα ἐδίδου ὁ ἀδδᾶς Ὡρ εἰς τίποτε, ἀλλὰ τῷ καιρῷ ἀπέστελλε τὸ τίμημα καὶ ἡγόραζεν. Ἀπῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ καὶ εἰς ἄλλον τόπον διὰ τὰ θαῖα. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ κηπουρός· Τίς ποτέ μοι ἔδωκεν ἀρραβῶνα καὶ οὐκέτι ἦλθε· λάβε οὖν τὰ θαῖα σύ. Καὶ λαβὼν αὐτὰ ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ταῦτα. Καὶ ὡς ἤκουσεν ὁ Γέρων, ἔκρουσεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ λέγων· Ὁ Ὡρ οὐκ ἐργάζεται ἐφέτος· καὶ οὐκ ἀφῆκε τὰ θαῖα ἔσω, ἕως ἀπῆνεγκεν αὐτὰ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

175. Ἦν τις κόμης ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ ἀδδᾶ Ὡρ, Λογγίνος καλούμενος, καὶ πολλὰς ἐλεημοσύνας ἐποίει. Καὶ παραβιόοντα τινὰ τῶν Πατέρων παρεκάλεσεν, ἵνα ἄρῃ αὐτὸν πρὸς τὸν ἀδδᾶν Ὡρ.

Ἀπελθὼν οὖν πρὸς τὸν Γέροντα ὁ μοναχὸς ἐνεκωμιάζεν τὸν κόμητα ὅτι καλὸς ἐστὶ καὶ πολλὴν ἐλεημοσύνην ποιεῖ. Καὶ νοήσας ὁ Γέρων λέγει· Ναί, καλὸς ἐστίν. Ἦρξατο οὖν ὁ μοναχὸς παρακαλεῖν αὐτὸν λέγων· Συγχώρησον αὐτόν, ἀδδᾶ, ἵνα ἔλθῃ καὶ ἴδῃ σε. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπε· Φύσει οὐ περᾷ τὴν φάραγγα ταύτην καὶ βλέπει με.

176. Εἶπε Γέρων· Αὕτη ἡ φωνὴ βοᾷ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ὅτι· Σήμερον ἐπιστρέψατε.

174. Πῆγε κάποτε ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδδᾶ Ὡρ*, ὁ Παῦλος, νὰ ἀγοράσῃ βλασταράκια φοινικιάς καὶ εἶδε ὅτι ἄλλοι εἶχαν προλάβει καὶ εἶχαν δώσει προκαταβολή. Ὁ ἀδδᾶς Ὡρ ποτέ δέν ἔδινε προκαταβολή γιὰ τίποτε· ἀλλὰ ὅταν ἔφθανε ἡ ὥρα, ἔστελνε τὸ ἀντίτιμο καὶ τὸ ἀγόραζε.

Πῆγε λοιπὸν ὁ μαθητὴς του καὶ σ' ἄλλο μέρος γιὰ τὰ βᾶγια. Καὶ τοῦ λέει ὁ κηπουρός· «Κάποιος ἦρθε μιά μέρα καὶ μοῦ ἔδωσε προκαταβολή ἀλλὰ δέν ξαναφάνηκε· πάρε λοιπὸν ἐσύ τὰ βᾶγια». Τὰ πῆρε καὶ μόλις γύρισε στὸν Γέροντα τοῦ τό ἀνέφερε. Σάν τ' ἄκουσε ὁ Γέροντας χτύπησε τὰ χέρια του λέγοντας· «Ὁ Ὡρ δέν θὰ δουλέψῃ φέτος» καὶ δέν ἄφησε τὰ βᾶγια νὰ ἔρθουν μέσα καὶ τελικὰ τὰ ἐπέστρεψε στὸν τόπο τους.

175. Ἦταν ἓνας κόμης — Λογγίνος τὸ ὄνομά του — στὴν περιοχὴ πού ἔμενε ὁ ἀδδᾶς Ὡρ. Αὐτὸς ἔκανε πολλές ἐλεημοσύνες. Κάποια μέρα τὸν ἐπισκέφθηκε ἓνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες καὶ ὁ κόμης τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν πάει στὸν ἀδδᾶ Ὡρ.

Ὁ μοναχὸς λοιπὸν πῆγε στὸν Γέροντα καὶ ἄρχισε νὰ ἐγκωμιάζῃ τὸν κόμη ὅτι εἶναι καλὸς καὶ πολλές ἐλεημοσύνες κάνει. Ὁ Γέροντας κατάλαβε καὶ λέει «ναί, καλὸς εἶναι». Στὴ συνέχεια ὁ μοναχὸς ἄρχισε νὰ τὸν παρακαλεῖ λέγοντας· «Ἐπίτρεψέ του, ἀδδᾶ, νὰ ρθεῖ νὰ σέ δεῖ». «Ἀδύνατο — ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — νὰ περάσῃ τὸ φαράγγι αὐτό καὶ νὰ μέ δεῖ».

176. Εἶπε ἓνας Γέροντας· «Αὕτη ἡ φωνὴ θὰ κραυγάζει στὸν ἄνθρωπο ὡς τὴν τελευταία του ἀναπνοή· Σήμερον ἐπιστρέψτε¹¹⁹».

119. Πρὸς βλ. Ἐβρ. 3, 7.

177. Εἶπε Γέρων· Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ἔλαβε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρῇ ἐν μνημείῳ καινῷ, τουτέστιν ἀνθρώπῳ νέῳ. Σπουδάσῃ οὖν ἕκαστος ἐπιμελῶς μὴ ἁμαρτάνειν, ἵνα μὴ τὸν συνοικοῦντα αὐτῷ Θεὸν ὑβρίσῃ καὶ διώξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Τῷ μὲν Ἰσραὴλ τὸ μάννα ἐδόθη ἐν τῇ ἐρήμῳ φαγεῖν, τῷ δὲ ἀληθινῷ Ἰσραὴλ ἐδόθη τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

178. Ἀδελφὸς ξενιτεύσας ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Θέλω ἀπελθεῖν εἰς τὰ ἴδια. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τοῦτο γίνωσκε, ἀδελφέ, ὅτι ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς χώρας ἐπὶ ὧδε τὸν Κύριον εἶχες ὁδηγοῦντά σε· εἰ δὲ ὑποστρέψεις, οὐκέτι αὐτὸν ἔχεις.

179. Ἀδελφὸς τις ἐκάθητο εἰς κελλίον τῆς Αἰγύπτου ἐν πολλῇ ταπεινώσει διάγων. Ὑπῆρχε δὲ αὐτῷ ἀδελφὴ πορνέουσα ἐν τῇ πόλει καὶ πολλαῖς ψυχαῖς προξενούσα ἀπώλειαν.

Πολλάκις οὖν παρενοχλήσαντες οἱ Γέροντες τὸν ἀδελφὸν ἠδυνήθησαν πείσαι καταντῆσαι πρὸς αὐτήν, εἰπὼς νουθετήσας καταργήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τὴν δι' αὐτῆς γινομένην. Ὡς δὲ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἰδὼν αὐτόν τις τῶν γνωρίμων, προλαβὼν ἀπήγγειλεν αὐτῇ λέγων· Ἰδοὺ, ὁ ἀδελφός σου ἐπὶ τῆς θύρας. Ἡ δὲ συνενεχθεῖσα τοῖς σπλάγχνοις, καταλείψασα τοὺς ἐραστάς, οἷς ὑπηρετεῖ, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπὶ τὴν θεάν τοῦ ἁ-

177. Εἶπε ἄλλος Γέροντας· «Ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν Ἀριμαθαία πῆρε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τυλιγμένο σέ σεντόνι καθαρό τὸ τοποθέτησε σέ καινούριο μνήμα¹²⁰. Δηλαδή μέσα σέ νέο ἄνθρωπο. Ἄς φροντίσει λοιπὸν μέ ζήλο ὁ καθένας νά μὴν ἁμαρτάνει, γιὰ νά μὴ δείξει περιφρόνηση στὸν Θεὸ πού κατοικεῖ μέσα του καὶ τὸν διώξει ἀπὸ τὴν ψυχὴ του.

Στὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ προσφέρθηκε στὴν ἔρημο τὸ μάννα γιὰ τροφή, ὅμως στὸν ἀληθινὸ Ἰσραὴλ (στὴν Ἐκκλησία) προσφέρθηκε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

178. Κάποιος ἀδελφός ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει ἀπὸ ξένη χώρα καὶ ἀσκήτευε, ζήτησε τὴ γνώμη ἑνὸς Γέροντα λέγοντάς του· «Θέλω νά γυρίσω στὸν τόπο μου». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἀδελφέ, νά ἔχεις ὑπόψιν σου τὸ ἐξῆς· Ὅταν ἐρχοῦν ἀπὸ τὸν τόπο σου πρὸς τὰ ἐδῶ, εἶχες τὸν Κύριο πού σέ ὁδηγοῦσε· ἐάν γυρίσεις πίσω, δέν θά τὸν ἔχεις πιά αὐτόν ὡς ὁδηγό».

179. Σ' ἓνα κελί τῆς Αἰγύπτου ἀσκήτευε ἓνας ἀδελφός καὶ περνοῦσε τὴ ζωὴ του μέ πολλή ταπείνωση. Αὐτός εἶχε μιὰ ἀδελφή πού ζοῦσε ὡς πόρνη στὴν πόλη καὶ προκαλοῦσε τὴν ἀπώλεια σέ πολλές ψυχές.

Πολλές φορές οἱ Πατέρες ἐνόχλησαν τὸν ἀδελφό καὶ κατόρθωσαν νά τὸν πείσουν νά πάει νά τὴν συναντήσῃ μήπως μέ τίς νουθεσίες του θέσῃ τέρμα στὴν ἁμαρτία, πού ὄργανό της ἦταν αὐτή. Ὅταν ἔφθασε στὴν πόλη, τὸν εἶδε κάποιος γνωστός καὶ πρόλαβε νά τὸ ἀναγγεῖλῃ σ' αὐτήν· «Νά, ὁ ἀδελφός σου εἶναι στό κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ». Καὶ αὐτὴ ἀκολουθώντας τὴν παρόρμηση τῆς καρδιᾶς της, παρατάει τοὺς ἐραστές πού ὑπηρετοῦσε καὶ μέ ἀκάλυπτο τὸ κεφάλι, ὁρμᾷ

120. Ματθ. 27, 57-61.

δελφοῦ ἐξεπήδησε· πειρωμένης δὲ αὐτῆς περιπλέκεσθαι αὐτῷ, λέγει αὐτῇ· *Γνησία μου ἀδελφή, φείσαι τῆς ψυχῆς σου· διὰ σοῦ πολλοὶ ἀπώλοντο· καὶ πῶς δύνασαι ὑπενεγκεῖν τὴν αἰώνιον καὶ πικρὰν θάσανον;* Ἡ δὲ σύντρομος γενομένη λέγει αὐτῷ· *Οἶδας ὅτι ἔστι μοι σωτηρία ἀπὸ τοῦ νῦν;* Ὁ δὲ λέγει αὐτῇ· *Ἐὰν θέλῃς, ἔστι σωτηρία.* Ἡ δὲ ῥύσασα ἑαυτὴν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀδελφοῦ παρεκάλει αὐτόν, ἵνα λάβῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἔρημον μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ λέγει αὐτῇ· *Θὲς τὸ ἱμάτιόν σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου καὶ ἀκολουθεῖ μοι.* Λέγει αὐτῷ ἐκείνη· *Ἄγωμεν· συμφέρει γάρ μοι ἀσχημονεῖν τῇ κεφαλῇ γυμνῇ ἢ εἰσελθεῖν ἔτι εἰς τὸ ἐργαστήριον τῆς ἀνομίας.*

Ὡς δὲ εἶχοντο τῆς ὁδοῦ, ἐνουθέτει αὐτὴν πρὸς μετάνοιαν. Βλέπουνσι δὲ τινὰς ἐρχομένους εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν καὶ λέγει αὐτῇ· *ἐπειδὴ οὐ πάντες οἶδασιν ὅτι ἀδελφή μου εἶ, ὑποχώρησον μικρὸν τῆς ὁδοῦ, ἕως οὗ παρέλθωσι.* Μετὰ δὲ ταῦτα λέγει αὐτῇ· *Ἀπέλθωμεν τὴν ὁδὸν ἡμῶν, ἀδελφή.* Ὡς δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἐκνεύσας εὗρεν αὐτὴν νεκράν. Θεωρεῖ δὲ καὶ τὰ ἔργα τῶν ποδῶν αὐτῆς ἡμαγμένα· ἦν γὰρ ἀνυπόδετος. Ὡς δὲ ἀπήγγειλε τοῖς Γέρονσιν ὁ ἀδελφὸς τὸ συμβάν, ἔβαλον εἰς ἀλλήλους περὶ αὐτῆς. Ἀπεκάλυψε δὲ ὁ Θεὸς ἐνὶ Γέροντι περὶ αὐ-

121. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τόσο στὸν ἐθνικὸ κόσμον ὅσο καὶ στὸν ἰουδαϊκόν, ὑπῆρχε τὸ ἔθιμον νὰ μὴν ἐμφανίζεται ἡ γυναῖκα δημόσια (= ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς) χωρὶς κάλυμμα στὸ κεφάλι.

Κατὰ τὰ ἀποστολικά χρόνια διατηρεῖται στὸν ἐθνικὸν κόσμον ἡ συνήθεια αὕτη, τουλάχιστον γιὰ τίς παντρεμένες γυναῖκες. Ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὅμως φαίνεται ὅτι τὸ ἔθιμον γιὰ τὸ κάλυμμα ἐφαρμοζόταν μὲ ἰδιαίτερη αὐστηρότητα (πρβλ. Α' Κορ. 11, 9-16).

Τὸ ἀκάλυπτον τῆς Ἰουδαίας σήμαινε τὴν τιμωρημένη πόρνη ἢ δούλη· καὶ φυσικὰ ἦταν πρὸς αἰσχύνῃ τῆς. Αὕτη τὴν πραγματικότητα ἀκριδῶς ἐκφράζουν τὰ λόγια τῆς μετανοημένης πόρνῆς τοῦ ἀποφθέγματος καὶ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθινῆς μεταστροφῆς τῆς, γιατί δὲν δειλιά οὔτε μπροστὰ στὸν κίνδυνον τῆς κοινωνικῆς κατακραυγῆς — ὅσων θὰ τὴν ἔδλεπαν — ἀλλὰ οὔτε ὑπολογίζει κανὲν καὶ τὴν σωματικὴ τῆς κακοπάθεια, καθὼς ξεκινᾷ ἀνυπόδητη

πρὸς τὰ ἔξω γιὰ νὰ δεῖ τὸν ἀδελφὸ τῆς. Καὶ καθὼς ἐπιχειροῦσε νὰ τὸν ἐναγκαλισθεῖ, τῆς λέει· «Πραγματικὴ μου ἀδελφή, λυπήσου τὴν ψυχὴ σου. Πολλοὶ χάθηκαν ἐξαιτίας σου· πῶς θὰ μπορέσεις νὰ σηκώσεις τὰ αἰώνια πικρὰ βασανιστήρια;» Ἐκείνη τρέμοντας ὁλόκληρη πάνω στὰ λόγια τοῦ ἀδελφοῦ τῆς τὸν ρωτᾷ· «Ξέρεις ἂν ὑπάρχει γιὰ μένα σωτηρία ἀπὸ δῶ καὶ πέρα;» «Ὑπάρχει σωτηρία — τῆς ἀπαντᾷ ἐκεῖνος — ἐὰν τό θέλεις». Ρίχνεται τότε στὰ πόδια τοῦ ἀδελφοῦ τῆς παρακαλώντας τὸν νὰ τὴν πάρει μαζί του στὴν ἔρημον. Κι ἐκεῖνος τῆς λέει· «Βάλε τὸ κάλυμμα στὸ κεφάλι σου καὶ ἀκολουθήσέ με». Ἄς ξεκινήσουμε — ἐπαναλαμβάνει ἐκεῖνη — μοῦ συμφέρει νὰ ὑποστῶ τὴν αἰσχύνῃ τῆς ἀκάλυπτης κεφαλῆς¹²¹, παρά νὰ ξαναμπῶ στὸ ἐργαστήρι τῆς ἀμαρτίας».

Καὶ καθὼς πῆραν τὸν δρόμον, ἄρχισε νὰ τὴν νουθετεῖ γιὰ τὴ μετάνοιά τῆς. Εἶδαν ὅμως κάποιους περαστικούς νὰ ἐρχονται ἀπὸ τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση καὶ λέει στὴν ἀδελφὴν του· «Κάνε λίγο πίσω, ὥσπου περάσουν, γιατί δὲν ξέρουν ὅλοι ὅτι εἶσαι ἀδελφή μου». Ἀφοῦ πέρασαν αὐτοὶ καὶ ἀπομακρύνθηκαν, λέει στὴν ἀδελφὴν του· «Ἀδελφή, ἄς συνεχίσουμε τὸν δρόμον μας», ἀλλὰ ἀπάντησιν δὲν πῆρε. Στρέφει τότε τὸ κεφάλι νὰ δεῖ τί συμβαίνει καὶ τὴ βρίσκει νεκρὴ. Παρατηρεῖ μάλιστα τότε ὅτι τὰ πέλματα τῶν ποδιῶν τῆς ἦταν καταματωμένα· γιατί δὲν φοροῦσε ὑποδήματα.

Ὅταν ἀνέφερε τὸ γεγονὸς στοὺς Γέροντες ὁ ἀδελφός, ἄρχισαν νὰ συζητοῦν γι' αὐτὴν ἂν σώθηκε ἢ ὄχι. Ἀποκάλυψε ὅμως ὁ Θεὸς σὲ κάποιον Γέροντα τὸ ἐξῆς· «Ἐπειδὴ δὲν με-

γιὰ τὸ μακρινὸ καὶ κακοτράχαλο δρόμον πρὸς τὴν ἔρημον. Ἡ ὁλόψυχη ἀνταπόκριση στὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ νεκρώνει καὶ τοὺς φόβους τοῦ σαρκικοῦ εἶναι.

Τὸ ἀπόφθεγμα αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ μιὰ ἐνδειξιν ὅτι τὴν ἐποχὴ αὕτη τῆς μοναστικῆς ἀκμῆς στὴν Αἴγυπτον (4ος-6ος αἰ.), ἡ παράδοση γιὰ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν ἴσχυε.

τῆς ὅτι· Ἐπειδὴ οὐδενὸς ὅλως ἐμερίμνησε σαρκικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδίου σώματος κατεφρόνησε μὴ στενάξασα ἐν τῇ τοσαύτῃ πληγῇ, τούτου χάριν προσεδεξάμην αὐτῆς τὴν μετάνοιαν.

180. Ἀδελφὸς εἶπέ τινι Γέροντι· Οὐδὲν βλέπω πολέμου ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Σὺ τετράπυλον εἶ. Καὶ ὁ θέλων εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται διὰ σοῦ· σὺ δὲ οὐ νοεῖς. Ἐὰν δὲ ἔχῃς θύραν καὶ κλείσης αὐτήν καὶ μὴ συγχωρήσης εἰσελθεῖν δι' αὐτῆς πονηροὺς λογισμοὺς, τότε βλέπεις αὐτοὺς ἔξω ἐστῶτας καὶ πολεμοῦντάς σε.

181. Ἦκουσα περὶ τινος Γέροντος ὅτι ἐκάθητο εἰς τὸ Κλύσμα καὶ τὸ προχωροῦν ἔργον εἰργάζετο· οὐδὲ εἰ ἐπέτασεν αὐτῷ τις ἐποίει τι. Ἀλλ' ὅτε καιρὸς ἦν τῶν σαγηνῶν, εἰργάζετο στυππεῖον, καὶ ὅτε ἐζητεῖτο νῆμα, εἰργάζετο λινοῦν, ἵνα μὴ ὁ νοῦς αὐτοῦ ταραχθῇ εἰς τὰ ἔργα.

182. Κοινοβιάρχης τις ἠρώτησε τὸν ἐν ἁγίοις Πατέρα ἡμῶν Κύριλλον τὸν πάπαν Ἀλεξανδρείας λέγων· Τίς μεῖζων ἐν πολιτείᾳ; Ἡμεῖς οἱ ἔχοντες ἀδελφούς ὑφ' ἑαυτοὺς καὶ διαφόρως ἕκαστον χειραγωγοῦντες πρὸς σωτηρίαν ἢ οἱ ἐν ἐρημίᾳ ἑαυτοὺς μόνους σῶζοντες;

122. Κλύσμα: Αἰγυπτιακὴ πόλις στὸν μυθὸ τοῦ Ἡρωοπολιτικοῦ κόλπου (Σουέζ).

123. Ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας (370-444) διεδέχθη στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν θεῖο του Θεόφιλο τὸ 412. Εἶναι γνωστὴ ἡ δραστηριότητα τοῦ Κυρίλλου στὸν ἀγὼνα κατὰ τοῦ Νεστορίου.

ρίμνησε γιὰ τίποτε ἀπολύτως σαρκικό, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὸ ἴδιο τῆς τῶ σώματος κατεφρόνησε, χωρὶς νὰ θγάλει ἕναν στεναγμὸ γιὰ τίς τόσες πληγές τῆς, χάριν αὐτοῦ δέχθηκα τὴ μετάνοιά τῆς».

180. Κάποιος ἀδελφὸς εἶπε σ' ἕναν Γέροντα: «Δέν βλέπω νὰ ὑπάρχει πόλεμος στήν καρδιά μου». Καί ὁ Γέροντας τοῦ ἀπαντᾷ: «Ἐσύ ἔχεις τέσσερες πύλες· καὶ ὅποιος θέλει μπαίνει καὶ θγαίνει μέσα σου, ἐσύ ὅμως δέν τό ἀντιλαμβάνεσαι. Ἄν ὅμως βάλεις πόρτα καὶ τὴν ἔχεις κλειστή καὶ δέν ἐπιτρέψεις νὰ περνοῦν ἀπ' αὐτήν πονηροὶ λογισμοὶ μέσα σου, τότε θά τοὺς βλέπεις νὰ στέκονται ἔξω καὶ νὰ σέ πολεμοῦν».

181. Ἦκουσα γιὰ κάποιον Γέροντα ὅτι ἀσκήτεψε στό Κλύσμα¹²² καὶ δούλευε τὸ ἐποχιακὸ ἐργόχειρο. Οὔτε ἐκτελοῦσε καμιά ἄλλη παραγγελία, ἂν στό μεταξύ κάποιος τοῦ ἔδινε. Ἀλλά ὅταν ἦταν ἐποχή πού ἔφτιαχναν τὰ μεγάλα δίχτυα, αὐτὸς δούλευε τὸ στουπί. Καὶ ὅταν ὑπῆρχε ζήτησις γιὰ νῆμα, αὐτὸς δούλευε τὸ λινάρι. Εἶχε τὸ πρόγραμμα αὐτό, ὥστε ὁ νοῦς του νὰ μὴ διασκορπίζεται στά ἐργόχειρα.

182. Κάποιος ἡγούμενος κοινοβίου ρώτησε τὸν ἅγιο πατέρα μας Κύριλλο, τὸν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας¹²³: «Ποιὸς θεωρεῖται ὅτι ἔχει ἀνώτερο τρόπο ζωῆς; Ἐμεῖς πού ἔχουμε ἀδελφούς ὑποτακτικούς καὶ κατευθύνουμε τὸν καθένα κατὰ εἰδικὸ τρόπο πρὸς τὴ σωτηρία ἢ ὅσοι εἶναι ἐρημίτες καὶ φροντίζουν γιὰ τὴν προσωπικὴ τους σωτηρία μόνο;»

¹²² Ἡ λ. τοῦ ἀρχ. χειμένου πάπας (ἢ πάππας) ἦταν τίτλος, ὁ ὁποῖος τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες εἶχε εὐρεία χρῆσις. Ἀποδιδόταν σὲ ἐπισκόπους ἀλλὰ καὶ σὲ πρεσβυτέρους. Τελικὰ ἐπεκράτησε νὰ ἀποδίδεται ὁ τίτλος μόνο στὸν ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας καὶ στὸν Ρώμη.

Ἀπεκρίθη ὁ πάπας καὶ εἶπεν· Ἀναμέσον Ἡλία καὶ Μωυσέως οὐκ ἔστι διακρίναι· ἀμφοτέρω γὰρ εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ.

183. Μοναχὸς τις ἠργάζετο ἐν ἡμέρᾳ μνήμης μάρτυρος. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἄλλος μοναχὸς λέγει αὐτῷ· Ἐνὶ σήμερον ἐργασασθαι; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Σήμερον ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐξέετο μαρτυρῶν καὶ ἐβασανίζετο· καὶ γὰρ οὐκ ὀφείλω ἐν τῷ ἔργῳ μικρὸν κοπιάσαι σήμερον;

184. Τίς ποτε μετανοήσας ἠσύχασε. Συνέβη δὲ αὐτῷ εὐθέως ἐπὶ πέτραν πεσόντα πληγῆναι τὸν πόδα, ὥς καὶ αἷμα πολὺ ἐκχύσαι καὶ ὀλιγοψυχήσαντα ἀποδοῦναι τὴν ψυχὴν. Ἐρχονται οὖν οἱ δαίμονες θέλοντες λαβεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ λέγουσιν αὐτοῖς οἱ ἄγγελοι· Προσέχετε τῇ πέτρᾳ καὶ θεωρήσατε αὐτοῦ τὸ αἷμα, ὃ ἐξέχεε διὰ τὸν Κύριον. Καὶ τοῦτο εἰπόντων τῶν ἀγγέλων, ἠλευθερώθη ἡ ψυχὴ.

185. Ἠρωτήθη Γέρων ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν μοναχόν. Καὶ εἶπεν· Ἐάν ὡς κατ' ἐμέ, μόνος πρὸς μόνον.

186. Ἠρωτήθη Γέρων· Διὰ τί εἰς τὴν ἔρημον περιπατῶν φοβοῦμαι; Καὶ ἀπεκρίθη· Ἀκμὴν ζῆς.

187. Ἠρωτήθη Γέρων· Τί δεῖ ποιοῦντα σωθῆναι; Ἦν δὲ

Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἐπισκόπου ἦταν· «Ἀνάμεσα στὸν Ἡλία καὶ τὸν Μωυσῆ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διάκρισις. Γιατί καὶ οἱ δύο εὐαρέστησαν στὸν Θεό».

183. Κάποιος μοναχὸς δούλευε μέρα πού ἦταν γιορτὴ μάρτυρος. Τὸν εἶδε ἄλλος μοναχὸς καὶ τοῦ λέει· «Ἐπιτρέπεται σήμερα νὰ ἐργαζόμεστε;» Κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε· «Σάν σήμερα ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὑπέμεινε τὸ μαρτύριο τοῦ ξεσμοῦ καὶ βασανίσθηκε· κι ἐγὼ δὲν ὀφείλω νὰ κοπιᾶσω λίγο σήμερα δουλεύοντας;»

184. Κάποτε κάποιος (ἐνν. μοναχὸς πού ἀμάρτησε) ἀποσύρθηκε στὴν ἡσυχία γιὰ νὰ ἀσκήσει κανόνα μετανοίας. Δὲν πρόλαβε ὅμως, διότι συνέβη εὐθύς νὰ σκοντάψει πάνω σὲ πέτρα καὶ νὰ χτυπήσει τὸ πόδι καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ αἷμα πού ἔτρεξε λιποθύμησε καὶ πέθανε.

Ἐφθασαν λοιπὸν οἱ δαίμονες ζητώντας νὰ πάρουν τὴν ψυχὴ του. Καὶ τοὺς λένε οἱ ἄγγελοι· «Προσέξτε τὴν πέτρα καὶ δεῖτε τὸ αἷμα πού ἔχυσε γιὰ τὸν Κύριο». Καὶ μ' αὐτὸ πού εἶπαν οἱ ἄγγελοι ἐλευθερώθηκε ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

185. Ρώτησαν ἓναν Γέροντα πῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ μοναχός. Καὶ ἀπάντησε· «Ἐάν ρωτᾶτε τὴ δική μου ἀποψη, μόνος πρὸς μόνον τὸν Θεό».

186. Ρωτήθηκε ἄλλος Γέροντας· «Γιατί βαδίζοντας στὴν ἔρημο φοβοῦμαι;»¹²⁴ Καὶ ἀποκρίθηκε· «Διότι ἀκόμη ζεῖς».

187. Ρωτήθηκε Γέροντας· «Τί πρέπει νὰ κάνω γιὰ νὰ

124. Ἡ γνήσια καὶ πηγαία ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν «ἐξω βάλλει τὸν φόβον» (Α' Ἰω. 4, 18). Πρβλ. ἀπόφθ. 179 καὶ ὑποσημ. 121.

σειράν ἐργαζόμενος καὶ μὴ ἀνανεύων ἐκ τοῦ ἔργου καὶ ἀπεκρίθη· Ἰδοὺ ὡς βλέπεις.

188. Ἠρωτήθη Γέρων· Διὰ τί συνεχῶς ὀλιγωρῶ; Καὶ ἀπεκρίθη· Ἐπειδὴ οὕτω τὸν ἥλιον εἶδες.

189. Ἠρωτήθη Γέρων· Τί ἐστὶ τὸ ἔργον τοῦ μοναχοῦ; Καὶ ἀπεκρίθη· Διάκρισις.

190. Ἠρωτήθη Γέρων· Πόθεν μοι τὸ εἰς πορνείαν πειράζεσθαι; Καὶ ἀπεκρίθη· Διὰ τὸ πολλὰ ἐσθίειν καὶ κοιμᾶσθαι.

191. Ἠρωτήθη Γέρων· Τί δεῖ μοναχὸν ποιεῖν; Καὶ εἶπε· Παντὸς ἀγαθοῦ ἐργασίαν καὶ παντὸς κακοῦ ἀποχήν.

192. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ἐνέχυρα μηδέποτε διδόναι τοῖς λογισμοῖς.

193. Ἐλεγον οἱ Γέροντες· Παντὶ τῷ ἐπαναθαίνοντί σοι λογισμῷ λέγε· Ἡμέτερος εἶ ἢ τῶν ὑπεναντίων; Καὶ πάντως ὁμολογήσει.

194. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι· Ἡ ψυχὴ ὁμοία πηγῇ ἐστὶν· ἐὰν ὀρύξης αὐτήν, καθαρίζεται· ἐὰν δὲ προσχώσης, ἀφανίζεται.

σωθῶ;» Ὁ Γέροντας ἐκείνη τὴν ὥρα ἔκανε πλεξούδα μέ φοινικοβλαστοὺς καὶ δέν σήκωνε κεφάλι ἀπ' τὸ ἐργόχειρο ἀλλὰ εἶπε· «Νά, ὅπως βλέπεις».

188. Ρωτήθηκε Γέροντας· «Γιατί συνεχῶς ὀλιγωρῶ;¹²⁵» Καὶ ἀποκρίθηκε· «Γιατί ἀκόμη δέν εἶδες τὸν ἥλιο».

189. Ρωτήθηκε Γέροντας· «Ποιὸ εἶναι τὸ ἔργο τοῦ μοναχοῦ;» Καὶ ἀπάντησε· «Ἡ διάκριση».

190. Ρωτήθηκε Γέροντας· «Γιὰ ποιὸν λόγο ἔχω τὸν πειρασμό τῆς πορνείας;» Καὶ εἶπε· «Ἐπειδὴ τρῶς πολὺ καὶ πολὺ κοιμᾶσαι».

191. Ρωτήθηκε Γέροντας· «Τί πρέπει νὰ κάνει ὁ μοναχός;» Καὶ εἶπε· «Νά ἐπιδιώκει κάθε τι τὸ καλὸ καὶ νὰ ἀπέχει ἀπὸ κάθε κακὸ».

192. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι ποτέ δέν πρέπει νὰ δίνουμε ἐνέχυρα στοὺς λογισμοὺς.

193. Ἐλεγον οἱ Γέροντες· «Σέ κάθε λογισμό πού ἀνεβαίνει στὴν ψυχὴ σου νὰ λές· Εἶσαι δικός μας ἢ τῶν ἐχθρῶν; Καὶ σίγουρα θά τὸ ὁμολογήσει»¹²⁶.

194. Ἐλεγον οἱ Γέροντες· «Ἡ ψυχὴ μοιάζει μέ πηγὴ. Ἐάν τὴ σκάψεις, καθαρίζει, ἂν ὅμως τὴ γεμίσεις χῶμα, θά ἐξαφανισθεῖ».

125. Ὀλιγωρῶ-ὀλιγωρία (ὀλίγη ὥρη): λίγη φροντίδα, παραμέληση.

Σέ περίπτωση πού θά ἀφήσουμε τὴν ὀλιγωρία νὰ χρονίσει, εἶναι πρόδρομος τοῦ πάθους τῆς ἀκηδίας. Βλ. Ἰω. Σιναΐτου *Κλῆμαξ*, Λόγος ΙΓ' «Περὶ ἀκη-

δίας» καὶ *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 60 ὑπόσημ. 34.

126. Ἰησ. Ναυῆ 5, 13-15.

195. Εἶπε Γέρων· Ἐγὼ πιστεύω ὅτι οὐκ ἔστιν ἄδικος ὁ Θεὸς ἀπὸ φυλακῆς ἄραι καὶ εἰς φυλακὴν βαλεῖν.

196. Εἶπε Γέρων· Τὸ εἰς πάντα ἑαυτὸν διάζεσθαι, αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ.

197. Εἶπε Γέρων· Μὴ πρότερον ποίει τι, πρὶν ἐξετάσης τὴν καρδίαν σου, εἰ κατὰ Θεὸν γίνεται ὁ μέλλεις ποιεῖν.

198. Εἶπε Γέρων· Ἐὰν μοναχός, ὅτε ἴσταται εἰς προσευχήν, τότε μόνον εὐχεται, ὁ τοιοῦτος ὅλως οὐκ εὐχεται.

199. Εἶπε Γέρων ὅτι μείζων πασῶν τῶν ἀρετῶν ἐστὶν ἡ διάκρισις.

200. Εἶπε Γέρων ὅτι αἰσχύνῃ ἐστὶ τῷ μοναχῷ, ἐὰν ἐάσας τὰ ἑαυτοῦ ξενιτεύσῃ διὰ τὸν Θεὸν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς κόλασιν ἀπέλθῃ.

201. Ἔλεγον οἱ Γέροντες· Ἐὰν ἴδῃς νεώτερον τῷ θελήματι αὐτοῦ ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν, κράτησον αὐτοῦ τὸν πόδα καὶ ῥῖψον αὐτὸν κάτω· οὐ συμφέρει γὰρ αὐτῷ.

202. Εἶπε Γέρων· Ἡ γενεὰ αὕτη οὐ ζητεῖ τὸ σήμερον ἀλλὰ τὸ αὔριον.

203. Εἶπε Γέρων ὅτι· Τὸ ἔργον ἡμῶν καίειν ἐστὶ ξύλα.

195. Εἶπε Γέροντας· «Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς δέν εἶναι ἄδικος νὰ θγάξει ἀπὸ φυλακὴ καὶ νὰ ρίχνει σὲ φυλακὴ».

196. Εἶπε Γέροντας· «Τὸ νὰ διάζει κανεῖς σ' ὅλες τίς περιπτώσεις τὸν ἑαυτό του, αὐτός εἶναι ὁ δρόμος τοῦ Θεοῦ».

197. Εἶπε Γέροντας· «Μὴν κάνεις τίποτε, προτοῦ ἐξετάσεις τὴν καρδιά σου ἂν αὐτό πού θέλεις νὰ κάνεις εἶναι σύμφωνο μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ».

198. Εἶπε Γέροντας· «Ἐάν ἓνας μοναχός, ὅταν στέκεται γιά προσευχή, τότε μόνο προσεύχεται, αὐτός δέν προσεύχεται καθόλου».

199. Εἶπε κάποιος Γέροντας ὅτι μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τίς ἀρετές εἶναι ἡ διάκριση.

200. Εἶπε ἄλλος Γέροντας· «Εἶναι αἰσχύνῃ γιά τὸν μοναχό, ἐάν ἀπαρνούμενος τὴν κοσμική του ζωὴ ζήσει τὴ ζωὴ τῆς ξενιτείας¹²⁷ γιά τὸν Θεό καὶ στό τέλος πάει στήν κόλαση».

201. Ἔλεγον οἱ Γέροντες· «Ἐάν δεῖς νεαρό μοναχό νὰ ἀνεβαίνει στὸν οὐρανὸ κάνοντας τό θέλημά του, πιάσ' τον ἀπὸ τό πόδι καὶ ρίξ' τον κάτω, γιατί δέν τοῦ συμφέρει».

202. Εἶπε Γέροντας· «Ἡ γενεὰ αὕτη δέν ζητάει τό σήμε-
ρα, ἀλλὰ τό αὔριο».

203. Εἶπε Γέροντας· «Τὸ ἔργο μας εἶναι νὰ καῖμε ξύλα».

127. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 40-41 ὑπόσημ. 7.

204. Εἶπε Γέρων· Μὴ θέλε εἶναι ἀκαταφρόνητος.

205. Εἶπε Γέρων· Οὐαὶ ἀνθρώπῳ, ὅταν τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεῖζόν ἐστι τῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

206. Εἶπε Γέρων· Ἡ παρρησία καὶ ὁ γέλως ἔοικε πυρὶ ἐν καλάμῃ κατεσθίοντι.

207. Εἶπε Γέρων· Ὁ διαζόμενος ἑαυτὸν διὰ τὸν Θεὸν ὁμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ ὁμολογητῇ.

208. Εἶπε πάλιν· Ὅς ἐὰν γένηται μωρὸς διὰ τὸν Κύριον, συνετιεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος.

209. Εἶπε Γέρων· Ταῦτα ζητεῖ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πράξιν.

210. Εἶπε Γέρων· Εἰ ὁρᾷς με λογισμὸν ἔχοντα ἐπάνω τινός, καὶ αὐτὸς τὸν αὐτὸν ἔχεις.

211. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Καλὸν ἐστὶν ἔξιν ἔχειν πρὸς τὸν πλησίον; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Αἱ τοιαῦται ἔξεις δύνανται οὐκ ἔχουσι κλάσαι κημόν. Πρὸς γὰρ τὸν ἀδελφόν σου ἔξιν ἔχεις· μᾶλλον δέ, εἰ θέλεις ἔξιν ἔχειν, ἔχε πρὸς τὸν Θεόν.

212. Ὁ αὐτὸς εἶπε· Χρῆζει ὁ ἄνθρωπος τούτων· φοβεῖ-

204. Εἶπε Γέροντας· «Νὰ μὴ θέλεις ν' ἀποφεύγεις τὴν καταφρόνια ἀπὸ μέρους τῶν ἄλλων».

205. Εἶπε Γέροντας· «Ἀλίμονο στὸν ἄνθρωπο, ἐὰν τὸ ὄνομά του εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν πνευματικὴ του ἐργασία».

206. Εἶπε Γέροντας· «Ἡ παρρησία καὶ τὸ γέλιο μοιάζουν μὲ φωτιά πού καταβροχθίζει τὴν καλαμιὰ»¹²⁸.

207. Εἶπε Γέροντας· «Ἐκεῖνος πού διάζει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἴσος μὲ ὁμολογητῇ».

208. Εἶπε ἐπίσης· «Ὅποιος γίνει μωρὸς γιὰ τὸν Κύριο, θά τοῦ δώσει σοφία ὁ Κύριος».

209. «Ὁ Θεός —εἶπε ἄλλος Γέροντας— ζητάει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τοῦτα: Τὸν νοῦ, τὸν λόγο καὶ τὴν πράξιν».

210. Εἶπε κάποιος Γέροντας· «Ἐὰν βλέπεις σέ μένα νὰ ἔχω λογισμό πού ἀφορᾷ κάποιον, καὶ σὺ ὁ ἴδιος ἔχεις τὸν αὐτό λογισμό».

211. Ἀδελφὸς ῥώτησε κάποιον Γέροντα· «Εἶναι καλὸ νὰ ἐξοικειώνεται κανεὶς μὲ τὸν πλησίον;» Ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Αὐτὲς οἱ σχέσεις δὲν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ σπάσουν τὸ φίμωτρο. Μὲ τὸν ἀδελφό σου ἔχεις οἰκειότητα· νὰ προτιμήσεις ὅμως, ἐὰν θέλεις νὰ ἔχεις οἰκειότητα, νὰ τὴν ἔχεις μὲ τὸν Θεό».

212. Ὁ ἴδιος εἶπε· «Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰ

128. Βλ. ἀπόφθ. 13 καὶ ὑπόσημ. 7, σελ. 24.

σθαι τὸ τοῦ Θεοῦ κρίμα καὶ μισῆσαι τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀγαπῆσαι τὴν ἀρετὴν καὶ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ διαπαντός.

213. Ἀδελφὸς ἤτησε Γέροντος εὐχὴν σπεύδων ἐπὶ τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Γέρων πρὸς αὐτὸν ἔφη· Μὴ σπεῦδε ἐπὶ τὴν πόλιν, ἀλλὰ σπεῦσον τοῦ φυγεῖν τὴν πόλιν καὶ σώζῃ.

214. Εἶπε Γέρων ὅτι ποτέ τις ὠλίσθησεν εἰς βαρὺ ἁμάρτημα καὶ κατανυγείς μετενόησε τῷ Θεῷ.

215. Ἀδελφὸς ἠρώτησέ τινα τῶν Πατέρων εἰ μαινέται τις λογιζόμενος ῥυπαρὸν λογισμόν. Ἐξετάσεως δὲ περὶ τούτου γενομένης οἱ μὲν ἔλεγον· Ναί, μαινέται· οἱ δὲ· Οὐχί· ἐπεὶ οὐ δυνάμεθα σωθῆναι ἡμεῖς οἱ ἰδιῶται· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ μὴ πρᾶξαι αὐτὸν σωματικῶς.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀπελθὼν εἰς δοκιμώτερον Γέροντα ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τούτου καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Πρὸς τὸ μέτρον ἐκάστου ζητεῖται παρ' αὐτοῦ. Παρακάλεσεν οὖν ὁ ἀδελφὸς τὸν Γέροντα λέγων· Διὰ τὸν Κύριον, διάλυσον τὸν λόγον τοῦτον. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἰδοὺ, φησί, κεῖται ἐνταῦθα σκεῦος ἐπιθυμητόν, καὶ εἰσῆλθον δύο ἀδελφοί· εἷς ἔχων μέτρα μεγάλα, ὁ δὲ ἕτερος ἥττονα. Ἐὰν εἴπῃ ὁ λογισμὸς τοῦ τελείου· Ἦθελον ἔχειν τὸ σκεῦος τοῦτο, μὴ ἐπιμεῖνῃ δέ, ἀλλὰ ταχέως ἀποκόψῃ, οὐκ ἐμιάνη. Ὁ δὲ μήπω φθάσας εἰς μεγάλα μέτρα, ἐὰν ἐπιθυμήσῃ μὲν καὶ ἀδολεσχήσῃ ἐν τῷ λογισμῷ, μὴ ἄρῃ δὲ αὐτό, οὐκ ἐμιάνη.

129. Τὸ ἀπόφθεγμα φαίνεται νὰ εἶναι ἡμιτελές.

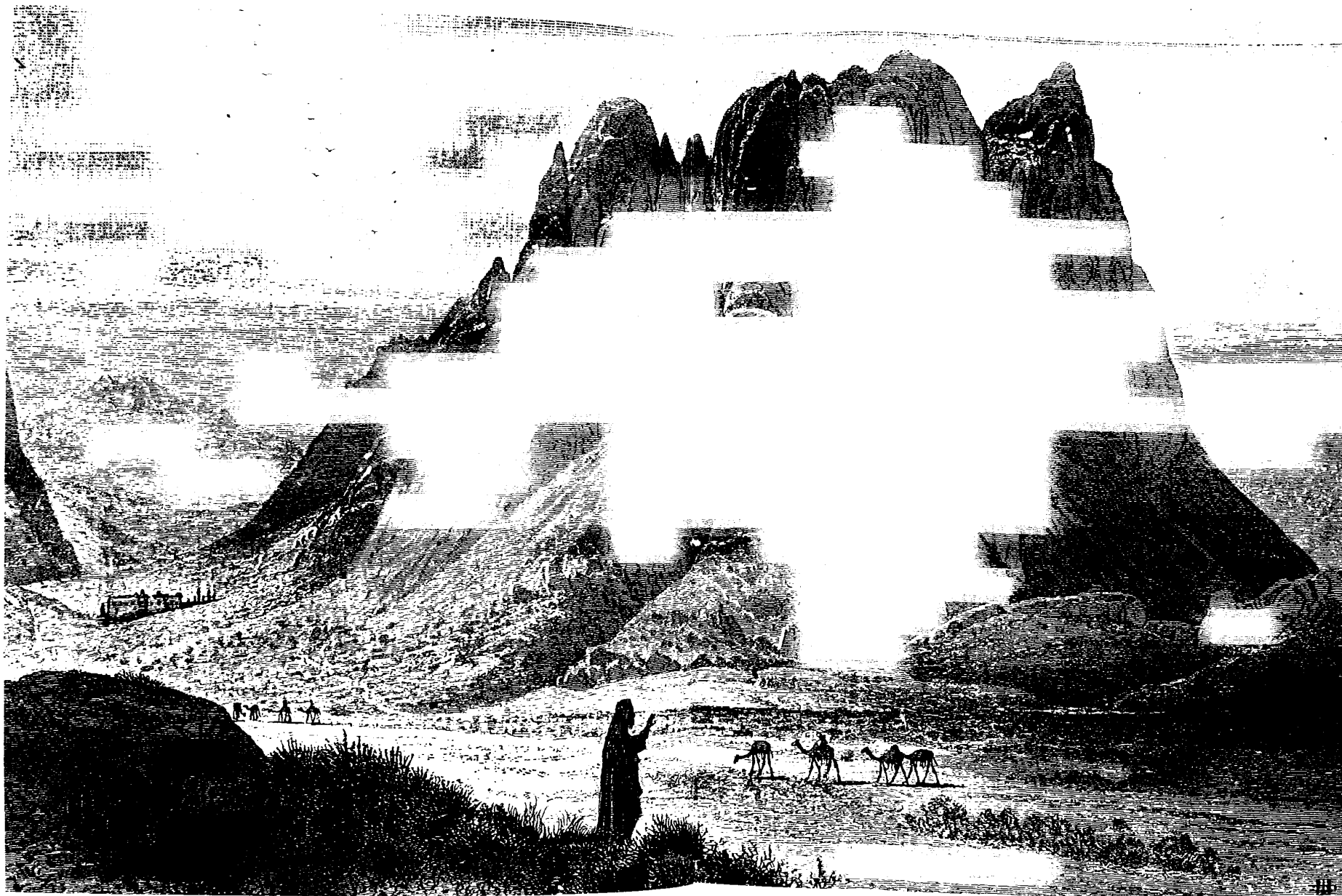
ἐξῆς· Νὰ φοβᾶται τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, νὰ μισήσῃ τὴν ἁμαρτία, νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἀρετὴ καὶ νὰ προσεύχεται στὸν Θεὸ ἀδιάλειπτα».

213. Κάποιος ἀδελφὸς ζήτησε εὐχὴ ἀπὸ τὸν Γέροντα, καθὼς ἐπιθυμοῦσε πολὺ νὰ πάει στὴν πόλιν. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Μὴ σπεύδεις νὰ πᾶς στὴν πόλιν, ἀλλὰ σπεῦσε νὰ ἀποφύγεις τὴν πόλιν καὶ ἔτσι θὰ σωθεῖς».

214. Εἶπε ἓνας Γέροντας ὅτι κάποτε ἔπεσε κάποιος σὲ βαρὺ ἁμάρτημα ἀλλὰ κατανύχθηκε καὶ πρόσφερε στὸν Θεὸ τὴ μετάνοιά του¹²⁹.

215. Ἀδελφὸς ρώτησε κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες ἂν μολύνεται κανεῖς, ὅταν τοῦ ἔρχεται ρυπαρὸς λογισμός. Ἀφοῦ ἐξετάσαν τὸ θέμα, ὀρισμένοι εἶπαν· «Ναί, μολύνεται» καὶ ἄλλοι εἶπαν· «Ὁχι, γιατί δέν μπορούμε ἡμεῖς οἱ ἁμαθεῖς νὰ τὸ ἀποφύγουμε, ἀλλὰ αὐτό πού μπορούμε εἶναι νὰ μὴν διαπράξουμε σωματικά τὴν ἁμαρτία».

Ὁ ἀδελφὸς πῆγε κατόπιν σὲ πῶς καταρτισμένο Γέροντα καὶ τὸν ρώτησε γι' αὐτό τὸ θέμα. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Ἀπὸ τὸν καθένα θὰ ζητηθεῖ ἀνάλογα μέ τὰ μέτρα στά ὁποῖα βρίσκεται». «Γιὰ τὸν Κύριο — παρακάλεσε ὁ ἀδελφὸς τὸν Γέροντα— κάνε μου πῶς σαφὴ τὸν λόγο αὐτό». «Νά —τοῦ λέει ὁ Γέροντας— ὑπάρχει ἐδῶ ἓνα σκεῦος ἄξιο νὰ τὸ ἐπιθυμήσῃ κανεῖς. Καὶ μπαίνουν δύο ἀδελφοί. Ὁ ἓνας βρίσκεται σὲ ὑψηλά μέτρα· ὁ ἄλλος σὲ χαμηλότερα. Ἐὰν πεῖ ὁ λογισμὸς τοῦ τελείου· Θὰ ἤθελα νὰ ἔχω τὸ σκεῦος αὐτό· ἀλλὰ δέν ἐπιμεῖνῃ, καὶ κόψῃ εὐθύς τὸν λογισμό, δέν μολύνεται. Ὁ ἄλλος, πού δέν ἔχει φθάσει σὲ μεγάλα μέτρα, ἐὰν τὸ ἐπιθυμήσῃ καὶ τὸ περιεργαστεῖ μέ τὸν λογισμό του ἀλλὰ δέν τὸ πάρει τελικά, δέν μολύνεται κι αὐτός».

Τό θεοβάδιστο ὄρος Σινᾶ. Στό βάθος ἀριστερά ἡ Ἱ. Μ. Σινᾶ

216. Εἶπε Γέρων· Οὐ τὸ εἰσέρχεσθαι λογισμοὺς εἰς ἡμᾶς τοῦτο ἡμῖν κατάκριμα, ἀλλὰ τὸ κακῶς χρᾶσθαι τοῖς λογισμοῖς. Ἔστι γὰρ ἐκ τῶν λογισμῶν ναυαγῆσαι καὶ ἔστιν ἐκ τῶν λογισμῶν στεφανωθῆναι.

217. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι πολλοὶ οἱ λογισμοὶ οἱ πολεμοῦντές με, καὶ οὐκ οἶδα πῶς πολεμήσω πρὸς αὐτούς; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Μὴ πολεμήσης πρὸς πάντας ἀλλὰ πρὸς ἓνα· πάντες γὰρ οἱ λογισμοὶ τῶν μοναχῶν ἔχουσιν ἓνα κεφαλὴν· πρὸς αὐτὴν οὖν τὴν κεφαλὴν χρὴ κατανοεῖν ποία ἐστὶ καὶ πρὸς ἐκείνην πολεμεῖν. Καὶ οὕτως οἱ λοιποὶ λογισμοὶ ταπεινοῦνται.

218. Εἶπε Γέρων· Ὁ ἔρημον οἰκῆσαι βουλόμενος διδασκὸς ὀφείλει εἶναι, οὐ διδασκαλίας δεόμενος, ἵνα μὴ ζημιούται.

219. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Ἀδβᾶ, ἰδὸν παρακαλῶ τοὺς Γέροντας καὶ λέγουσί μοι περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς μου καὶ οὐδὲν κατέχω ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν. Τί οὖν καὶ παρακαλῶ αὐτοὺς μηδὲν ποιῶν; Ὅλος γάρ εἰμι ἀκαθαρσία.

Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ἀγγελία δύο κοῦφα καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὑπαγε, φέρε ἐν τῶν ἀγγείων καὶ βάλε ἔλαιον καὶ κλείσον αὐτό· καὶ μετάβαλε καὶ θές εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· καὶ ἐποίησε δὲ οὕτως ἅπαξ καὶ δῖς. Καὶ λέγει αὐτῷ· Φέρε ἄρτι τὰ δύο ὁμοῦ καὶ ἶδε ποῖον καθαρώτερόν ἐστι. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ὅπου τὸ ἔλαιον ἔβαλον. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὕτως ἐστὶ καὶ

130. Ἡ ἔννοια καθαρὸς τοῦ ἀρχαίου κειμένου στό ἀπόφθεγμα ἐκφράζει περισσότερο τὴν στιλπνότητα, σὲ ἀντίθεση τῆς ἐννοίας θολὸς τοῦ δοχείου πού

216. Εἶπε Γέροντας· «Τό ὅτι εἰσέρχονται λογισμοὶ μέσα μας, δέν εἶναι αὐτό καταδίκη μας, ἀλλὰ τό ὅτι χειριζόμαστε κακῶς τοὺς λογισμούς. Εἶναι δηλαδή δυνατόν ἀπό τοὺς λογισμούς νά ναυαγήσουμε, ὅπως ἐπίσης ἀπό τοὺς λογισμούς νά στεφανωθοῦμε».

217. «Τί νά κάνω; —ρώτησε ἀδελφός σέ κάποιον Γέροντα. Οἱ λογισμοὶ πού μέ πολεμοῦν εἶναι πολλοὶ καὶ δέν ξέρω πῶς νά τοὺς καταπολεμήσω». Καί ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ· «Μὴν ἀνοίγεις πόλεμο πρὸς ὅλους ἀλλὰ πρὸς ἓναν· γιατί ὅλοι οἱ λογισμοὶ τῶν μοναχῶν ἔχουν ἓναν ὡς κεφαλὴ. Αὐτὴ τὴν κεφαλὴ λοιπόν εἶναι ἀνάγκη νά τὴν καταλάβει κανεὶς ποία εἶναι καὶ αὐτὴν νά πολεμήσει. Μ' αὐτόν τὸν τρόπο οἱ ὑπόλοιποι λογισμοὶ ἀποδυναμώνονται».

218. Εἶπε ἓνας Γέροντας· «Αὐτός πού ἐπιθυμεῖ νά κατοικήσει στήν ἔρημο, ὀφείλει νά εἶναι σέ θέση νά διδάσκει καὶ ὄχι νά τὸν διδάσκουν, γιὰ νά μὴ ζημιώνεται».

219. Ἀδελφός ρώτησε κάποιον Γέροντα· «Ἀδβᾶ, νά, παρακαλῶ τοὺς Γέροντες καὶ μοῦ μιλοῦν γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου καὶ δέν κρατῶ τίποτε ἀπ' ὅσα μοῦ λένε. Γιὰ ποιόν λόγο λοιπόν νά ζητῶ τὴ βοήθειά τους, ἀφοῦ δέν κάνω τίποτε; Εἶμαι ὁλόκληρος μιά ἀκαθαρσία».

Ἐκεῖ δίπλα ἦσαν δύο δοχεῖα ἄδεια. «Ἐλα — τοῦ λέει ὁ Γέροντας — φέρε ἓνα ἀπὸ τὰ δοχεῖα, ρίξε μέσα λάδι καὶ κλείσ' το· ἄδειασέ το κατόπιν καὶ δάλ' το στή θέση του». Τό ἔκανε ὅπως τοῦ εἶπε καὶ μιά καὶ δύο φορές. Ὑστερα τοῦ λέει· «Φέρε τώρα καὶ τὰ δύο μαζί καὶ δές ποῖο εἶναι πιό στιλπνό¹³⁰». «Ὅπου ἔριξα τό λάδι» ἀπαντᾷ ὁ ἀδελφός. Λέει τότε

μένει ἀχρησιμοποίητο γιὰ καιρό.

ἡ ψυχὴ· καὶ γὰρ οὐδὲν κατέχῃ ἐξ ὧν ἐρωτᾷ, ἀλλὰ πλέον καθαρίζεται τοῦ μὴ ἐρωτῶντος ὅλως.

220. Ἀδελφὸς ἐκάθητο ἡσυχάζων. Καὶ ἤθελον αὐτὸν οἱ δαίμονες πλανῆσαι προφάσει ἀγγέλων φανέντες καὶ ἤγειραν αὐτὸν εἰς σύναξιν καὶ φῶς ἐδείκνυνον αὐτῷ. Παρέβαλε δέ τινα Γέροντι καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδδᾶ, οἱ ἄγγελοι ἔρχονται μετὰ φώτων καὶ ἐγείρουσί με εἰς σύναξιν. Λέγει ὁ Γέρων· Μὴ ἀκούσης αὐτῶν, τέκνον, δαίμονες γάρ εἰσιν. Ἀλλ' ὅτε ἔρχονται ἐξυπνίσαι σε, λέγε· Ἐγὼ ὅτε θέλω ἐγείρομαι, ὑμῶν δὲ οὐκ ἀκούω.

Λαβὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ Γέροντος ἀπῆλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ· καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ πάλιν κατὰ τὸ ἔθος ἐλθόντες οἱ δαίμονες ἤγειραν αὐτόν. Ὁ δέ, ὡς παρηγγέλη ὑπὸ τοῦ Γέροντος, ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· Ὅτε θέλω, ἐγείρομαι· ὑμῶν δὲ οὐκ ἀκούω. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ὁ κακόγερος ἐκεῖνος ὁ ψεύστης ἐπλάνησέ σε· Ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἀδελφὸς θέλων χρῆσασθαι κέρμα, καὶ ἔχων ἐψεύσατο λέγων· Οὐκ ἔχω· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. Ἐκ τούτου μάθε ὅτι ψεύστης ἐστί.

Ὁρθρίσας δὲ ὁ ἀδελφὸς ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ταῦτα. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὅτι μὲν εἶχον κέρμα ὁμολογῶ, καὶ ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς ζητῶν, καὶ οὐκ ἔδωκε· ἦδειν γὰρ ὅτι, ἐὰν δῶ αὐτῷ, εἰς ζημίαν ψυχῆς ἐρχόμεθα. Ἐλογισάμην οὖν παραδοῆναι ἐντολὴν μίαν καὶ μὴ παραδοῆναι δέκα καὶ ἔλθωμεν εἰς θλίψιν. Σὺ δὲ τῶν δαιμόνων τῶν θελόντων σε πλανῆσαι μὴ ἀκούσης. Καὶ πολλὰ στηριχθεὶς ὑπὸ τοῦ Γέροντος ἀπῆλθεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ.

221. Διηγῶνταν τινες τῶν Πατέρων περὶ μεγάλου Γέροντος ὅτι, ὅτε ἤρχετό τις ἐρωτῆσαι αὐτὸν λόγον, ἔλεγεν αὐτῷ

ὁ Γέροντας· «Ἔτσι εἶναι καὶ ἡ ψυχὴ. Καὶ σέ περίπτωσι πού δέν κρατάει τίποτε ἀπὸ ὅσα ρωτάει, εἶναι ὅμως πιό καθαρή ἀπὸ τὴν ψυχὴ ἐκείνου πού δέν ρωτάει καθόλου».

220. Κάποιος ἀδελφὸς ἀσκήτεψε στό κελί του. Οἱ δαίμονες θέλοντας νά τόν πλανήσουν τοῦ παρουσιάστηκαν σάν ἄγγελοι μέσα σέ φῶς καί τόν σήκωσαν γιά προσευχή. Ὁ ἀδελφὸς πῆγε σέ κάποιον Γέροντα καί τοῦ εἶπε· «Ἀδδᾶ, ἔρχονται οἱ ἄγγελοι μέσα σέ φῶτα καί μέ ξυπνοῦν γιά προσευχή». «Μὴν τοὺς ἀκούσεις, παιδί μου —λέει ὁ Γέροντας— εἶναι δαίμονες. Ὅταν λοιπόν ἔρχονται νά σέ ξυπνήσουν, ἐσύ νά λές· Ἐγὼ θά σηκωθῶ ὅποτε θέλω, ἐσᾶς δέν σᾶς ἀκούω».

Πῆρε ὁ ἀδελφὸς τὴν παραγγελία τοῦ Γέροντα καί πῆγε στό κελί του. Τὴν ἐπομένη νύκτα, πάλι κατὰ τὰ συνηθισμένα, ἦλθαν οἱ δαίμονες καί τόν ξύπνησαν. Κι αὐτός, ὅπως τοῦ παρηγγεῖλε ὁ Γέροντας, τοὺς εἶπε· «Ὅταν θέλω θά σηκωθῶ. Σέ σᾶς δέν ὑπακούω». «Ὁ κακόγερος —τοῦ εἶπαν αὐτοί— ἐκεῖνος ὁ ψεύτης σέ πλάνεψε; Πῆγε κάποιος ἀδελφὸς πού χρειαζόταν ἓνα νόμισμα καὶ ἐνῶ εἶχε, εἶπε ψέματα· Δέν ἔχω, τοῦ εἶπε καί δέν τοῦ ἔδωσε. Ἀπ' αὐτό νά μάθεις ὅτι εἶναι ψεύτης».

Ὅταν σηκώθηκε τό πρωί ὁ ἀδελφός, πῆγε στόν Γέροντα καί τοῦ τὰ ἀνέφερε αὐτά. «Ὁμολογῶ —τοῦ εἶπε ὁ Γέροντας— ὅτι εἶχα νόμισμα καὶ ἤρθε ὁ ἀδελφός νά ζητήσει καί δέν τοῦ ἔδωσα. Γιατί γνώριζα καλά ὅτι ἂν τοῦ ἔδινα, θά προξενούσα ζημιὰ στήν ψυχὴ του. Σκέφθηκα λοιπόν νά παραδῶ μιὰ ἐντολή γιά νά μὴν παραδῶ δέκα καὶ μᾶς βροῦν στενοχώριες. Ἐσύ ὅμως μὴν ἀκούσεις τοὺς δαίμονες πού θέλουν νά σέ ρίξουν στήν πλάνη». Στηρίχθηκε πολὺ ἀπὸ τόν Γέροντα καὶ ἔφυγε γιά τό κελί του.

221. Διηγοῦνταν κάποιοι Πατέρες γιά ἓναν μεγάλο Γέροντα ὅτι, ὅταν πῆγαινε κάποιος νά τοῦ ζητήσει λόγο Θεοῦ,

μετὰ ἔξεως· Ἴδου ἐγὼ λαμβάνω τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ κάθημαι ἐπὶ θρόνου κρίσεως· Τί οὖν θέλεις, ἵνα σοι ποιήσω; Ἐὰν εἴπῃς ἐλέησόν με, λέγει σοι ὁ Θεός· Ἐλέησον καὶ σὺ τὸν ἀδελφόν σου. Εἰ θέλεις, ἵνα συγχωρήσω σοι, συγχώρησον καὶ σὺ τῷ πλησίον σου. Μὴ ἔστιν ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐν ἡμῖν ἐστίν, ἐὰν θέλωμεν σωθῆναι.

222. Ἐλεγον περὶ τίνος τῶν Γερόντων εἰς τὰ Κελλία ὅτι ἦν μέγας πονικός. Καὶ ὡς ἐποίει τὴν σύναξιν αὐτοῦ, συνέβη ἄλλον τινὰ τῶν Γερόντων παραβαλεῖν αὐτῷ· καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ ἔξωθεν μαχομένου μετὰ τῶν λογισμῶν αὐτοῦ καὶ λέγοντος· Ἔως πότε; Δι' ἓνα λόγον ἐκεῖνα ὅλα ἀπῆλθον; Ὁ δὲ ἐνόμιζεν ὅτι μετὰ ἄλλου τινὸς μάχεται καὶ ἔκρουσεν ὥστε εἰσελθεῖν καὶ εἰρηνεῦσαι αὐτούς.

Εἰσελθὼν δὲ καὶ ἰδὼν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἐστὶν ἔσω, καὶ ἔχων παρησίαν μετὰ τοῦ Γέροντος, εἶπεν αὐτῷ· Ἀβδᾶ, μετὰ τίνος ἐμάχου; Ὁ δὲ εἶπε· Μετὰ τοῦ λογισμοῦ μου, ὅτι δεκατέσσαρας διδλούς οἶδα ἀπὸ στήθους καὶ ἓνα λόγον ἤκουσα ἔξω· καὶ ὡς ἦλθον βαλεῖν τὴν σύναξίν μου, ὅλα ἐκεῖνα ἤρρησαν καὶ τοῦτο μόνον ἦλθεν ἔμπροσθέν μου ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς συνάξεως· καὶ διὰ τοῦτο ἐμάχόμην τῷ λογισμῷ.

223. Εἶπε Γέρων· Οἱ Προφῆται τὰ διδλία ἐποίησαν καὶ ἦλθον οἱ Πατέρες ἡμῶν καὶ εἰργάσαντο αὐτά· οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς ἐξέλαβον αὐτά ἐκ στήθους· ἦλθε δὲ ἡ γενεὰ αὕτη καὶ ἔγραψεν αὐτὰ καὶ ἔθηκεν εἰς τὰς θυρίδας ἀργά.

τοῦ ἔλεγε μέ πολλή ἐπιδεξιότητα¹³¹: «Νά ἐγὼ αὐτὴ τὴν ὥρα σάν νά μιλῶ ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ κάθομαι στὸν θρόνο τῆς κρίσεως. Τί θέλεις λοιπὸν νά σοῦ κάνω; Ἐὰν πεῖς: Ἐλέησέ με· θά σοῦ πεῖ ὁ Θεός: Ἐλέησε καὶ σὺ τὸν ἀδελφό σου. Ἐὰν θέλεις νά σέ συγχωρήσω, συγχώρεσε κι ἐσύ τὸν πλησίον σου¹³². Μήπως εἶναι ἄδικος ὁ Θεός; Κάθε ἄλλο. Ἐπομένως ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται ἂν θέλουμε νά σωθοῦμε».

222. Ἐλεγαν γιὰ κάποιον Γέροντα πού ἀσκήτεψε στὰ Κελλία ὅτι ἦταν μέγας ἀγωνιστής. Κάποτε τὴν ὥρα πού ἔκανε τὴν προσευχή του, συνέβη νά τὸν ἐπισκεφθεῖ ἓνας ἄλλος Γέροντας καὶ τὸν ἄκουσε ἀπ' ἔξω, καθὼς πάλευε μέ τούς λογισμούς του καὶ ἔλεγε: «Ὡς πότε; Ἐξαιτίας ἐνός λόγου ὅλα ἐκεῖνα χάθηκαν;» Καὶ νόμισε ὅτι μέ κάποιον ἄλλον τὰ ἔχει βάλει καὶ χτύπησε γιὰ νά μπεῖ μέσα καὶ νά τούς ἡρεμήσει.

Σάν μπῆκε ὅμως καὶ εἶδε ὅτι κανένας ἄλλος δέν εἶναι, εἶπε στὸν Γέροντα, ἐπειδὴ τοῦ εἶχε θάρρος: «Ἀβδᾶ, μέ ποιὸν τὰ εἶχες βάλει;» «Μέ τὸν λογισμό μου —ἀποκρίθηκε— γιατί δεκατέσσερα διδλία ἔχω ἀποστηθίσει καὶ μ' ἓναν λόγο πού ἄκουσα ἔξω, ὅταν ἦρθα νά ἀρχίσω τὴν ἀκολουθία μου, ὅλα ἐκεῖνα σάν νά ἐξαφανίσθηκαν· καὶ αὐτός ὁ λόγος μόνο ἦρθε μπροστά μου τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς καὶ γι' αὐτό πολεμοῦσα μέ τὸν λογισμό μου».

223. Εἶπε Γέροντας: «Οἱ Προφῆτες ἔγραψαν τὰ διδλία (τῆς Γραφῆς). Ἦρθαν κατόπιν οἱ Πατέρες καὶ τὰ ἐφάρμοσαν. Οἱ μεταγενέστεροι τὰ ἀποστήθισαν. Ἦρθε κι αὕτη ἡ γενεά, τὰ ἔγραψε καὶ τὰ τοποθέτησε στὰ ράφια, ὅπου μένουν ἀχρησιμοποίητα».

131. Μέ πολλή φυσικότητα.

132. Ματθ. 7, 12 καὶ 6, 14.

224. Ἀδελφοὶ ἀπὸ κοινοδίου ἐξελθόντες παρέβαλον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς ἀναχωρητὴν. Ὁ δὲ ἐδέξατο αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς. Καὶ ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρημίταις, ἰδὼν αὐτοὺς ἀπὸ κόπου παρέθηκε τράπεζαν παρὰ τὴν ὥραν καὶ εἴ τι εἶχε παρέθηκεν αὐτοῖς καὶ ἀνέπαυσεν αὐτούς. Καὶ ὅτε ἐγένετο ὀψέ, ἔβαλον τοὺς δώδεκα ψαλμούς· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν νύκτα.

Ὡς δὲ ὁ Γέρων κατὰ μόνας ἡγρύπνει, ἤκουσεν αὐτῶν ἀλλήλοις λεγόντων ὅτι οἱ ἀναχωρηταὶ εἰς τὴν ἔρημον ἀναπαύονται πλέον ἡμῶν τῶν ἐν κοινοδίοις. Καὶ μελλόντων αὐτῶν ὑπάγειν πρῶτὸν πρὸς τὸν Γέροντα τὸν γείτονα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀσπάσασθε αὐτὸν ἐξ ἐμοῦ καὶ εἶπατε αὐτῷ· Μὴ ποτίσης τὰ λάχανα· καὶ ἐποίησαν οὕτως. Ὁ δὲ ἀκούσας ἐννόησε τὸ ῥῆμα καὶ ἐκράτησεν αὐτοὺς ἕως ἐσπέρας ἐργαζομένους νήσεταις. Ὡς δὲ ἐγένετο ὀψέ, ἐποίησε μεγάλην σύναξιν καὶ εἶπε· Καταλύσωμεν δι' ὑμᾶς ὅτι ἀπὸ κόπου ἐστέ· καὶ εἶπε πάλιν· Καθ' ἡμέραν μὲν ἐσθίειν οὐκ ἔχομεν ἔθος, δι' ὑμᾶς δὲ γευσόμεθα μικρόν. Καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους ξηροὺς καὶ ἄλας εἰπὼν ὅτι χρεῖα ἐστὶ δι' ὑμᾶς ἑορτὴν ποιῆσαι καὶ ἔβαλεν ὀλίγον ὄξος εἰς τὸ ἄλας.

Καὶ ἀναστάντες ἔβαλον σύναξιν ἕως πρωῒ. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐ δυνάμεθα δι' ὑμᾶς τελέσαι ὅλον τὸν κανόνα, ἵνα ἀναπαύσησθε μικρόν, ὅτι ἀπὸ ξένης ἐστέ. Πρωίας δὲ γενομένης ἤθελον φυγεῖν· ὁ δὲ παρεκάλει αὐτοῖς λέγων· Μείνατε χρόνον μεθ' ἡμῶν· εἰ δὲ μή, κἂν διὰ τὴν ἐντολήν, κατὰ τὸ ἔθος ἡμῶν τῆς ἐρήμου, τρεῖς ἡμέρας. Οἱ δὲ ἰδόντες ὅτι οὐκ ἀπολύει αὐτούς, ἀναστάντες ἔφυγον λάθρα.

224. Ἀδελφοὶ βγήκαν ἀπὸ τοῦ κοινοδίου τοὺς καὶ ἐπισκέφθηκαν ἕναν ἀναχωρητὴ στὴν ἔρημο. Ὁ ἀναχωρητὴς τοὺς δέχθηκε μὲ πολλὴ χαρὰ. Καὶ ὅπως εἶναι συνήθεια στοὺς ἐρημίτες, ἐπειδὴ τοὺς εἶδε κουρασμένους, ἔβαλε τράπεζα χωρὶς νὰ εἶναι ἡ ὥρα, τοὺς παρέθεσε ὅ,τι εἶχε καὶ τοὺς ἀνέπαυσε. Ὅταν ἄρχισε νὰ βραδιάζει, εἶπαν τοὺς δώδεκα ψαλμούς· τὸ ἴδιο καὶ τὴ νύκτα.

Καθὼς ὁ Γέροντας ἀγρυπνοῦσε μόνος του, τοὺς ἤκουσε νὰ λένε μεταξύ τους ὅτι οἱ ἀναχωρητὲς στὴν ἔρημο περνοῦν καλύτερα ἀπὸ μᾶς πού εἴμαστε στὰ κοινόδια. Ὅταν ξημέρωσε καὶ ἐπρόκειτο οἱ ἀδελφοὶ νὰ πᾶνε σὲ ἄλλον Γέροντα, γείτονα του, τοὺς εἶπε· «Χαιρετῆστε τὸν ἀπὸ μέρους μου καὶ πεῖτε του· Μὴν ποτίσεις τὰ χόρτα». Καὶ ἔκαναν ὅπως τοὺς εἶπε. Ἐκεῖνος κατάλαβε τί σήμαιναν τὰ λόγια πού τοῦ εἶπαν καὶ τοὺς κράτησε ὡς τὸ ἀπόγευμα νὰ δουλεύουν νηστικοί. Ὅταν βράδιασε, ἔκανε μεγάλη ἀκολουθία καὶ εἶπε κατόπιν· «Ἄς καταλύσουμε γιὰ χάρη σας, γιατί κουραστήκατε» καὶ πρόσθεσε· «Ἐμεῖς δὲν συνηθίζουμε νὰ τρῶμε κάθε μέρα, ἀλλὰ γιὰ χάρη σας θὰ φᾶμε λίγο». Καὶ τοὺς παρέθεσε ξερά ψωμιά καὶ ἄλατι λέγοντας· «Χρειάζεται γιὰ χάρη σας νὰ γιορτάσουμε». Ἐριξε λοιπὸν καὶ λίγο ξύδι¹³³ στό ἄλατι.

Ὅταν σηκώθηκαν ἀπ' τὸ τραπέζι, ἄρχισαν τὴν ἀκολουθία μέχρι τίς πρωινές ὥρες· καὶ τοὺς λέει· «Δὲν μπορούμε γιὰ χάρη σας ὅλον τὸν κανόνα νὰ τὸν κάνουμε· νὰ ξεκουραστεῖτε λίγο, γιατί εἴστε φιλοξενούμενοι». Μόλις ξημέρωσε, ἤθελαν νὰ φύγουν κι ἐκεῖνος τοὺς παρακαλοῦσε λέγοντάς τους· «Μείνετε κι ἄλλο μαζί μας. Ἡ τουλάχιστον χάριν τῆς ἐντολῆς, σύμφωνα μὲ τὴ συνήθειά μας ἐδῶ στὴν ἔρημο, μένετε τρεῖς μέρες». Ἐκεῖνοι βλέποντας ὅτι δὲν τοὺς δίνει εὐλογία νὰ φύγουν, σηκώθηκαν καὶ ἔφυγαν κρυφά.

133. Τὸ ξύδι ἦταν ἡ ἑορταστικὴ «πολυτέλεια».

225. Ἀδελφὸς ἠρώτησέ τινα τῶν Πατέρων λέγων· Ἐὰν συμβῇ με βαρεθῆναι ἀπὸ ὕπνου καὶ παρέλθῃ ἡ ὥρα τῆς συνάξεως, οὐκέτι θέλει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ αἰσχύνῃς θαλεῖν σύναξιν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐὰν συμβῇ σοι ἀφνυπῶσαι ἕως πρωίας, ἀναστὰς κλείσον τὰς θύρας καὶ τὰς θυρίδας καὶ θάλε τὴν σύναξιν σου. Γέγραπται γάρ· Σὴ ἐστὶν ἡ ἡμέρα καὶ σὴ ἐστὶν ἡ νύξ· ἐν παντὶ γὰρ καιρῷ δοξάζεται ὁ Θεός.

226. Εἶπε Γέρων· Ἔστιν ἄνθρωπος ἐσθίων πολλὰ καὶ ἔτι πεινῶν· καὶ ἔστιν ἄλλος ὀλίγα ἐσθίων καὶ χορταζόμενος. Καὶ ὁ πολλὰ ἐσθίων καὶ ἔτι πεινῶν πλείονα μισθὸν ἔχει τοῦ ὀλίγα ἐσθιοντος καὶ χορταζομένου.

227. Εἶπε Γέρων ὅτι· Εἰ καὶ ἐκοπίασαν ὧδε οἱ ἅγιοι, ἀλλ' ἔλαβον ἤδη καὶ μέρος ἀναπαύσεως. Τοῦτο δὲ ἔλεγε διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐλευθέρους ἀπὸ τῶν τοῦ κόσμου φροντίδων.

228. Εἶπε Γέρων· Ἐὰν οἶδε μοναχὸς τόπον ἔχοντα προκοπὴν, διὰ δὲ τὰς χρείας τοῦ σώματος οὐχ ὑπάγει ἐκεῖ, ὁ τοιοῦτος οὐ πιστεύει ὅτι ἔστι Θεός.

229. Ἀδελφὸς ἠρώτησε μικρὸν μοναχὸν λέγων· Καλὸν τὸ σιωπῆσαι ἢ λαλῆσαι; Λέγει αὐτῷ τὸ παιδίον· Ἐὰν εἰσιν οἱ λόγοι ἀργοί, ἄφες αὐτοὺς· εἰ δὲ ἀγαθοί, δὸς τόπον τῷ καλῷ καὶ

225. Κάποιος ἀδελφὸς ἀνέφερε τὸ πρόβλημά του σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς Πατέρες· «Ἐὰν συμβεῖ —τοῦ εἶπε— νὰ κυριευθῶ ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ περάσει ἡ ὥρα τῆς ἀκολουθίας, δέν θέλει ὕστερα ἡ ψυχὴ μου, ἀπὸ ντροπῆς, νὰ ἀρχίσει τὴν ἀκολουθία».

Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἄν σου συμβεῖ νὰ σέ πάρει ὁ ὕπνος ὥς τὸ πρωί, σήκω μετὰ, κλείσε τὴν πόρτα καὶ τὰ παράθυρα καὶ ἀρχισε τὴν προσευχή σου. Γιατί ἡ Γραφή λέει· Δικὴ σου εἶναι ἡ ἡμέρα, δική σου καὶ ἡ νύκτα¹³⁴. Ὁ Θεὸς δέχεται τὴν δοξολογία ὅποια ὥρα καὶ νὰ ᾖ».

226. Εἶπε Γέροντας· «Υπάρχει ἄνθρωπος πού τρώει πολὺ καὶ ἀκόμη πεινάει· καὶ εἶναι ἄλλος πού τρώει λίγο καὶ χορταίνει. Ἐκεῖνος πού τρώει πολὺ καὶ ἀκόμη πεινάει, θὰ ἔχει μεγαλύτερο μισθὸ ἀπὸ τὸν ἄλλον πού τρώει λίγο καὶ χορταίνει».

227. Εἶπε Γέροντας· «Ἄν καὶ στὸν κόσμον αὐτὸν ἐδῶ κόπιασαν οἱ ἅγιοι, ἀλλὰ ἀπόλαυσαν ἤδη καὶ ἓνα μέρος ἀνάπαυσης». Αὐτὸ τὸ ἔλεγε ἐπειδὴ ἦταν ἐλεύθεροι ἀπὸ τίς κοσμικὲς φροντίδες.

228. Εἶπε Γέροντας· «Ἐὰν γνωρίζει ὁ μοναχὸς κάποιον τόπο στὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ προκόψει πνευματικά καὶ δέν πηγαίνει, ἐπειδὴ δέν θὰ ἔχει τὰ μέσα γιὰ τὴν συντήρησή του, αὐτὸς δέν πιστεύει ὅτι ὑπάρχει Θεός».

229. Ἀδελφὸς ρώτησε ἓναν μοναχὸ μικρὸ στὴν ἡλικία· «Εἶναι καλὸ νὰ σιωπᾷ κανεὶς ἢ νὰ μιλάει;» Τὸ παιδί τοῦ εἶπε· «Ἐὰν τὰ λόγια εἶναι ἀνώφελα, ἀφῆσέ τα· ἂν εἶναι καλὰ, δῶσε θέση στό καλὸ καὶ μίλησε. Πάντως καὶ ὅταν εἶναι καλὰ,

134. Ψαλμ. 73, 16.

λάλησον· πλήν, κὰν ἀγαθοὶ ᾧσι, μὴ χρονίσῃς, ἀλλὰ ταχέως κόψον καὶ ἀναπαύῃ.

230. Εἶπέ τις τῶν Πατέρων ὅτι· Δεῖ πάντως τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ἐντὸς αὐτοῦ ἐργασίαν· ἐὰν μὲν οὖν εἰς ἐργασίαν Θεοῦ σχολάζῃ, παραβάλλει αὐτῷ ὁ ἐχθρὸς μίαν μίαν, ἀλλ' οὐχ εὐρίσκει τόπον τοῦ μείναι· ἐὰν δὲ πάλιν κυριευθῇ ὑπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἐχθροῦ, παραβάλλει αὐτῷ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πυκνά, ἀλλ' οὐκ ἀφίεμεν αὐτῷ τόπον, καὶ διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν ἀναχωρεῖ.

231. Κατῆλθόν ποτε μοναχοὶ ἀπὸ Αἰγύπτου εἰς Σκήτιν παραβαλεῖν τοῖς Γέρονσι καὶ ἰδόντες αὐτοὺς ἀπὸ λιμοῦ τῆς αὐτῶν ἀσκήσεως λάρῳ ἐσθίοντας ἐσκανδαλίσθησαν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ πρεσβύτερος ἠθέλησε θεραπεῦσαι αὐτοὺς καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λέγων τῷ λαῷ· Νηστεύσατε καὶ τείνατε τὴν πολιτείαν τῆς ἀσκήσεως ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἦθελον δὲ οἱ παραβαλόντες Αἰγύπτιοι ἀναχωρῆσαι καὶ ἐκράτησαν αὐτούς. Καὶ ὡς τὴν πρώτην ἐνήστευσαν, ἐσκοτώθησαν· ἐποίησε δὲ αὐτοὺς νηστεύειν δύο δύο. Αὐτοὶ δὲ οἱ σκητιῶται ἐνήστευον τὴν ἑβδομάδα.

Καὶ γενομένου τοῦ Σαββάτου ἐκάθησαν φαγεῖν οἱ Αἰγύπτιοι μετὰ τῶν Γερόντων. Θορυβουμένων δὲ τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὸ φαγεῖν, εἰς τῶν Γερόντων ἐκράτησεν αὐτῶν τὰς χεῖρας λέγων· Μετ' ἐπιστήμης φάγετε, ὡς μοναχοί· εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ᾤθησεν αὐτοῦ τὴν χεῖρα λέγων· Ἀπόλυσόν με, ἀποθνήσκω γὰρ ὅλην τὴν ἑβδομάδα ἔψημα μὴ φαγών. Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Εἰ οὖν ὑμεῖς διὰ δύο ἐσθίοντες οὕτως ἐξελίπετε, πῶς εἰς τοὺς

135. Στὸ ἀπόφθεγμα αὐτὸ ἔχουμε τὸ σπάνιο χαρακτηριστικὴ φύσεως φαινόμενο, κατὰ τὸ ὁποῖο παιδί-ἐφηβος χαριτώνεται ἀπὸ τὸν Θεὸν σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε ἀββάδες λευκανθέντες στήν ἀσκησὴν νὰ σκύδουν μπροστὰ τοῦ ζητῶν-

μὴ χρονοτριβεῖς ἀλλὰ γρήγορα σταμάτησε καὶ θά εἶσαι ἀναπαυμένος»¹³⁵.

230. Εἶπε κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες· «Πρέπει ὅπως-δήποτε ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχει μέσα του κάποια ἐργασία. Ἐὰν λοιπὸν ἀσχολεῖται μὲ ἐργασία θεία, τὸν πλησιάζει ὁ ἐχθρὸς πότε πότε, ἀλλὰ δὲν βρίσκει τόπο νὰ παραμείνει. Ἄν πάλι κυριευθεῖ ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ καὶ αἰχμαλωτισθεῖ, τὸν πλησιάζει συχνὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ δὲν τοῦ ἀνοίγουμε τόπο· καὶ ἐξαιτίας τῆς κακίας μας φεύγει».

231. Μοναχοὶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο κατέβηκαν στὴ Σκήτιν κάποτε νὰ συναντήσουν τοὺς Γέροντες. Καὶ σὰν τοὺς εἶδαν ἀπὸ μεγάλη πείνα λόγω τῆς ἀσκήσεως νὰ τρῶνε ἀρπαχτά, σκανδαλίσθησαν.

Τὸ ἄμαθε ὁ πρεσβύτερος καὶ θέλησε νὰ τοὺς θεραπεύσει· γι' αὐτὸ μίλησε σὲ σύναξιν τῶν μοναχῶν καὶ εἶπε· «Ἀδελφοί, νηστεύετε καὶ ἐπιτείνετε τὴ ζωὴ τῆς ἀσκήσεως». Οἱ Αἰγύπτιοι ποὺ τοὺς εἶχαν ἐπισκεφθεῖ, ἠθελαν νὰ φύγουν ἀλλὰ τοὺς κράτησαν. Ἔτσι ὅλη τὴν πρώτη ἡμέρα νήστευσαν καὶ μαύρισαν τὰ μάτια τους. Τοὺς ἔκανε ὅμως νὰ νηστεύουν δύο-δύο μέρες, ἐνῶ οἱ ἴδιοι οἱ σκητιῶτες νήστευαν ὅλη τὴν ἑβδομάδα.

Ὅταν ἔφθασε τὸ Σάββατο κάθησαν οἱ Αἰγύπτιοι νὰ φᾶνε μαζί μὲ τοὺς Γέροντες. Θορυβοῦσαν ὅμως οἱ Αἰγύπτιοι γιὰ νὰ φᾶνε καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς Γέροντες ἔπιασε τὰ χεῖρα τους λέγοντας· «Φᾶτε μὲ τρόπο σὰν μοναχοί». Ἀλλὰ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἔσπρωξε τὸ χεῖρ τοῦ λέγοντας· «Ἄσε με, γιατί πεθαίνω, ὅλη τὴν ἑβδομάδα δὲν ἔφαγα μαγειρεμένο φαγητό». Τότε εἶπε ὁ Γέρωντας· «Ἄν λοιπὸν ἐσεῖς τόσο ἀποκάματε νηστεύον-

τας ν' ἀκούσουν λόγον Χάριτος. Εἶναι τὰ νεαρά ἄτομα ποὺ χαρακτηρίσθηκαν ὡς παιδαριόγεροντες. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* Α' τ. σελ. 448· Ἀββάς Ζαχαρίας.

ἀδελφούς ἐσκανδαλίσθητε, οἵτινες διὰ παντός οὕτω τὴν ἄσκησιν ἐπιτελοῦσι; Καὶ μετενόησαν αὐτοῖς καὶ ὠφεληθέντες ἀπῆλθον μετὰ χαρᾶς.

232. Ἀδελφός τις ἀναχωρήσας καὶ λαβὼν τὸ σχῆμα εὐθέως ἀπέκλεισεν ἑαυτὸν λέγων ὅτι Ἀναχωρητής εἰμι. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Γέροντες ἦλθον καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. Καὶ ἐποίησαν αὐτόν κυκλεύειν τὰ κελλία τῶν μοναχῶν καὶ θάλλειν μετάνοιαν καὶ λέγειν· Συγχωρήσατέ μοι, ὅτι οὐκ εἰμι ἀναχωρητής ἀλλὰ ἀρχάριος.

233. Δύο ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα ἀνεχώρησαν. Πρῶτος δὲ ἦν εἰς τὸ σχῆμα ὁ μικρότερος τῇ ἡλικίᾳ. Ἐλθόντος δὲ τινος τῶν Πατέρων παραβαλεῖν αὐτοῖς, ἔθηκαν τὴν λεκάνην καὶ ἦλθεν ὁ μικρότερος νίψαι τὸν Γέροντα. Ὁ δὲ Γέρον κρατήσας αὐτοῦ τὴν χεῖρα μετέστησεν αὐτόν καὶ τὸν μειζότερον ἔστησε. Καὶ εἶπον οἱ παρεστῶτες τῷ Γέροντι· Ὁ μικρότερος, ἀβδᾶ, πρῶτός ἐστιν εἰς τὸ σχῆμα. Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρον· Ἐγὼ αἶρω τὸ πρωτεῖον τοῦ μικροτέρου καὶ ἐπιβάλλω τῇ ἡλικίᾳ τοῦ μειζοτέρου.

234. Εἶπε Γέρον· Ἐάν τις μείνῃ ἐν τόπῳ καὶ μὴ ποιήσῃ τὸ ἔργον τοῦ τόπου, ὁ τόπος διώκει αὐτόν ὡς μὴ ποιοῦντα τὸν καρπὸν τοῦ τόπου.

235. Εἶπε Γέρον· Ἐάν τις ποιήσῃ πρᾶγμα ἀκολουθῶν τῷ θελήματι αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔστι κατὰ Θεόν, ἐν ἀγνοίᾳ δὲ ἐστὶν ὕστερον πάντως δεῖ ἐλθεῖν αὐτόν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ κρατῶν θέλημα οὐ κατὰ Θεόν, οὐδὲ παρ' ἄλλων θέλων ἀκούσαι, ἀλλ' ὡς εἰδὼς τὰ ἑαυτοῦ νομίζει, ὁ τοιοῦτος κόπῳ ἔρχεται εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ.

τας δύο δύο μέρες, πῶς σκανδαλισθήκατε μέ τοὺς ἀδελφούς πού ὅλον τὸν καιρὸ κάνουν αὐτὴ τὴν ἄσκησιν;» Τοὺς ἔβαλαν μετάνοια καὶ ἔφυγαν ὠφελημένοι καὶ χαρούμενοι.

232. Κάποιος ἀδελφός πού ἔφυγε ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἔλαβε τὸ σχῆμα, εὐθύς ἐγινε ἐγκλειστος καὶ ἔλεγε· «Εἰμαι ἀναχωρητής». Μόλις τὸ πληροφορήθηκαν οἱ Γέροντες, πῆγαν, τὸν ἔβγαλαν καὶ τοῦ ἐπέβαλαν νὰ γυρνᾷ τὰ κελλία τῶν μοναχῶν, νὰ θάζει μετάνοια καὶ νὰ λέει· «Συγχωρήστε με· δὲν εἰμαι ἀναχωρητής ἀλλὰ ἀρχάριος».

233. Δύο ἀδελφία κατὰ σάρκα ἔφυγαν ἀπὸ τὸν κόσμον γιὰ νὰ μονάσουν. Καὶ πρῶτος ἔλαβε τὸ σχῆμα ὁ μικρότερος στὴν ἡλικία. Κάποια φορὰ τοὺς ἐπισκέφθηκε ἓνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες· ἔβαλαν λοιπὸν τὴν λεκάνην καὶ ἦρθε ὁ μικρότερος νὰ νίψει τὰ πόδια τοῦ Γέροντα. Ὁ Γέροντας ὅμως τοῦ ἔπιασε τὸ χεῖρ, τὸν ἔκανε πιὸ πέρα καὶ ἔβαλε στὴ θέση τοῦ τὸν μεγαλύτερο. Εἶπαν τότε οἱ παρευρισκόμενοι στὸν Γέροντα· «Ἀβδᾶ, ὁ μικρότερος εἶναι πρῶτος στὸ σχῆμα». «Καὶ ἐγώ — ἀπάντησε ὁ Γέροντας — παίρνω τὸ πρωτεῖο τοῦ μικροτέρου καὶ τὸ τοποθετῶ στὴν ἡλικία τοῦ μεγαλυτέρου».

234. Εἶπε Γέροντας· «Ἐάν μείνῃ κάποιος σ' ἓνα τόπον καὶ δὲν κάνει τὴν ἐργασία πού προϋποθέτει ὁ τόπος, τὸν διώχνει αὐτόν ὁ τόπος, γιατί δὲν παράγει τὸν καρπὸ τοῦ τόπου».

235. Εἶπε Γέροντας· «Ἄν κάποιος κάνει κάτι, πού δὲν εἶναι σύμφωνο μέ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀκολουθώντας τὸ θέλημά του, ἀλλὰ βρίσκεται σὲ ἀγνοία, αὐτὸς ὅπωςδήποτε ἀργότερα θὰ ἔρθει στὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ ἐκεῖνος πού κρατᾷ θέλημα, καὶ δὲν εἶναι κατὰ Θεόν, οὔτε θέλει νὰ ἀκούσει γνώμη ἀπὸ ἄλλους, ἀλλὰ νομίζει ὅτι ξέρει πολὺ καλά τί τοῦ γίνεται, αὐτὸς δύσκολα θὰ βρεῖ τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ».

236. Εἶπε Γέρων· Ὡσπερ ἡ τάξις τῶν μοναχῶν προτιμότερα τῶν κοσμικῶν ἐστίν, οὕτω καὶ ὁ ξένος μοναχὸς ὀφείλει εἶναι ἔσοπτρον τοῖς ἐντοπίοις μοναχοῖς κατὰ πάντα τρόπον.

237. Εἶπε τις τῶν Πατέρων· Ἐὰν μείνη ἐργάτης εἰς τόπον ὅπου οὐκ εἰσιν ἐργάται, οὐ δύναται προκόψαι· τοῦτο δὲ δύναται, τοῦ ἀγωνίσασθαι μὴ καταθῆναι κάτω. Καὶ ἀργὸς πάλιν ἐὰν μείνη μετὰ ἐργατῶν, ἐὰν νήφη, προκόπτει, εἰ δὲ μὴ, κάτω οὐκ ἔρχεται.

238. Εἶπε Γέρων ὅτι· Ἡ ψυχὴ ἐὰν λόγον ἔχῃ, ἔργον δὲ οὐκ ἔχῃ, ὅμοιον δένδρῳ ἔχοντι φύλλα, καρπὸν δὲ οὐ· ὥσπερ γὰρ δένδρον πλήρες καρπῶν, εὐθαλῆ αὐτοῦ ἐστὶ καὶ τὰ φύλλα, οὕτως ἀρμόζει λόγος ψυχῇ ἐχούσῃ ἀγαθὰς ἐργασίας.

239. Παρέβαλόν ποτε τρεῖς ἀδελφοὶ τινι Γέροντι ἐν Σκήτῃ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ εἷς λέγων· Ἀββᾶ, ἔλαβον τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην ἀπὸ στήθους. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπεν αὐτῷ· Ἐγέμισας τὸν ἀέρα λόγων. Καὶ ὁ δεύτερος ἠρώτησε λέγων· Κάγὼ τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν ἔγραψα ἐμαντῷ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπε· Καὶ σὺ τὰς θυρίδας ἐγέμισας χαρτίων. Καὶ ὁ τρίτος εἶπε· Κάμοῦ εἰς τὸν χυτρόπο-

136. Βλ. ὑπόσημ. 43 σελ. 78.

137. Ἡ λ. χυτρόπους τοῦ ἀρχ. κειμένου σημαίνει χύτρα πού στηριζόταν σὲ τρίποδα σιδερένιου· ἡ πυροστιά σιδερένια μέ πόδια, πάνω στὴν ὁποία τοπο-

236. Εἶπε Γέροντας· «Ὅπως ἀκριδῶς ἡ τάξις τῶν μοναχῶν εἶναι πιὸ τιμημένη ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν κοσμικῶν, ἔτσι καὶ ὁ μοναχὸς πού ἔρχεται ἀπὸ ἄλλο μέρος ὀφείλει νὰ εἶναι καθρέφτης στοὺς ντόπιους μοναχοὺς μέ ὅλη του τὴ διαγωγή».

237. Εἶπε κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες· «Ἐὰν ἀγωνιστὴς μοναχὸς μείνῃ σὲ τόπο πού δὲν ὑπάρχουν ἀγωνιστὲς μοναχοί, δὲν μπορεῖ νὰ προκόψῃ. Ἀλλὰ τοῦτο μπορεῖ νὰ κάνει· νὰ ἀγωνίζεται νὰ μὴν πάει πίσω. Ὁ ὀκνηρὸς πάλι ἐὰν μείνῃ μαζί μέ ἀγωνιστὲς, ἐφόσον ἔχει νήψη¹³⁶, προκόπτει· τουλάχιστον δὲν πάει πίσω».

238. Εἶπε Γέροντας· «Ἐὰν ἡ ψυχὴ ἔχει λόγο, ἀλλὰ δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἔργο, μοιάζει μέ δένδρο πού ἔχει φύλλα, καρπὸ ὅμως δὲν ἔχει. Ἐνῶ ὅπως συμβαίνει μέ τό δένδρο τό φορτωμένο καρπὸ, νὰ εἶναι ζωηρὰ καὶ τὰ φύλλα του, ἔτσι ὁ λόγος ἀρμόζει στὴν ψυχὴ πού ἔχει νὰ παρουσιάσῃ καλὴ ἐργασία».

239. Ἐπισκέφθηκαν κάποτε τρεῖς ἀδελφοὶ ἕναν Γέροντα στὴ Σκήτη καὶ ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοῦ ἔθεσε τό ἐξῆς θέμα· «Ἀββᾶ, —τοῦ εἶπε— ἀποστήθισα τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη». «Γέμισες τὸν ἀέρα μέ λόγια» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας.

Ὁ δεύτερος εἶπε· «Καὶ ἐγὼ ἀντέγραψα τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη νὰ τὴν ἔχω γιὰ τὸν ἑαυτό μου». «Καὶ σὺ —τοῦ ἀπάντησε ὁ Γέροντας— γέμισες τὰ ράφια μέ χαρτιά». Καὶ ὁ τρίτος εἶπε· «Στὴν πυροστιά¹³⁷ μου ὑψώθηκαν δοῦρ-

θετοῦσαν χύτρα ἢ καζάνι μαγειρικῆς, πού ἄλλοτε ἦσαν καὶ ἐνσωματωμένα μέ τὴν πυροστιά.

δα θρύα ανέβησαν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπεν αὐτῷ· Καὶ σὺ τὴν φιλοξενίαν ἐδίωξας ἀπὸ σοῦ.

240. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Διὰ τί μετὰ ὀλιγωρίας ποιῶ τὴν μικρὰν μου σύναξιν; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Γέρων εἶπεν αὐτῷ· Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη ἔνθεν δείκνυται, ὅταν τις μετὰ πάσης προθυμίας καὶ κατανύξεως καὶ ἀπερισπάστου λογισμοῦ ποιῇ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ.

241. Παρέβαλόν ποτε ἀδελφοὶ μεγάλῳ Γέροντι πέντε· καὶ λέγει τῷ πρώτῳ· Τί ἐργάζῃ, ἀδελφέ; Ὁ δὲ εἶπε· Σειρὰν πλέκω, ἀδβᾶ. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὁ Θεὸς πλέξῃ σοι στέφανον, τέκνον. Λέγει καὶ τῷ δευτέρῳ· Σὺ τί ἐργάζῃ; Ὁ δὲ εἶπε· Ψίαθον. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Ὁ Θεὸς ἐνδυναμώσῃ σε, τέκνον. Εἶπε δὲ καὶ τῷ τρίτῳ· Καὶ σὺ τί ἐργάζῃ; Ὁ δὲ εἶπε· Κόσκινα. Εἶπε δὲ καὶ αὐτῷ· Ὁ Θεὸς φυλάξῃ σε, τέκνον. Εἶπε δὲ καὶ τῷ τετάρτῳ· Καὶ σὺ τί ἐργάζῃ; Καὶ εἶπε· Καλλιγράφος εἰμί. Λέγει αὐτῷ· Σὺ οἶδας. Εἶπε δὲ τῷ πέμπτῳ· Καὶ σὺ τί ἐργάζῃ; Ὁ δὲ ἔφη· Τὸ λινυφικόν. Εἶπε δὲ ὁ Γέρων· Ἐγὼ πρᾶγμα οὐκ ἔχω. Ὅτι ὁ πλέκων τὴν σειρὰν, ἐὰν νήφῃ, μετὰ τοῦ Θεοῦ πλέκει στέφανον ἑαυτῷ. Τὸ δὲ ψιάθιον ἰσχὺν θέλει, ὅτι κόπον ἔχει· ὁ δὲ τὰ κόσκινα φυλακῆς δέεται, ὅτι εἰς τὰς κώμας αὐτὰ πωλοῦσιν. Ὁ δὲ καλλιγράφος χρειὰν ἔχει ταπεινοῦν τὴν καρδίαν· ἔχει γὰρ τὸ πρᾶγμα ὑψηλοφροσύνην. Τὸ δὲ λινυφικὸν οὐκ ἔχω πρᾶγμα, ὅτι πραγματεύεται. Ἐὰν γάρ τις ἴδῃ τινὰ ἀπὸ μακρόθεν βασιτάζοντα σπυρίδας ἢ ψίαθον ἢ κόσκινα, λέγει· Οὗτος μοναχὸς ἐστὶ· χόρτος γάρ ἐστι τὸ ἐργόχειρον ἡμῶν καὶ εἰς καὺσιν τοῦ πυρός. Ἐὰν δὲ τις ἴδῃ τινὰ πωλοῦντα ὀθόνια, λέγει· Ἴδού

138. Σειρά· ἔτσι ὀνόμαζαν τὰ σχοινιά ἢ τίς πλεξοῦδες πού ἔκαναν οἱ μοναχοὶ μὲ φοινικόφυλλα καὶ βλαστοὺς φοινίκων ἢ καὶ μὲ βούρλα. Καὶ μὲ τίς πλεξοῦδες αὐτὲς συρράπτοντάς τες σχημάτιζαν τὰ ζεμπίλια, τὰ πανέρια, τὰ καλάθια καὶ παρόμοια χρήσιμα σκευή.

λα». «Καὶ σὺ —ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας— ἔδιωξες μακριὰ σου τὴν ἀρετὴ τῆς φιλοξενίας».

240. Ἀδελφὸς ῥώτησε ἕναν Γέροντα· «Γιατί κάνω ἀνόρεκτα τὴ σύντομη ἀκολουθία μου;» Ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε· «Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ ἀπ' ἐδῶ φαίνεται, ἂν δηλαδή κανεῖς ὀλοπρόθυμα καὶ μὲ κατάνυξη καὶ συγκεντρωμένο τὸν νοῦ ἐκτελεῖ τὴν θεϊκὴ ἐργασία».

241. Ἐπισκέφθηκαν κάποτε ἀδελφοὶ ἕναν μεγάλο Γέροντα, πέντε τὸν ἀριθμὸ. Λέει λοιπὸν στὸν πρῶτο· «Τί ἐργόχειρο κάνεις, ἀδελφέ;» «Πλέκω σειρά¹³⁸, ἀδβᾶ» εἶπε ἐκεῖνος. «Ὁ Θεός —ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας— νὰ σοῦ πλέξῃ στεφάνι, παιδί μου». Ρωτᾷ τὸν δεύτερο· «Ἐσύ τί δουλεύεις;» «Ψαθί» εἶπε αὐτός. «Ὁ Θεός νὰ σέ ἐνδυναμώσει, παιδί μου». Ἦρθε ἡ σειρά τοῦ τρίτου· «Καὶ σὺ τί ἐργόχειρο κάνεις;» «Κόσκινα» ἀποκρίθηκε. «Ὁ Θεός νὰ σέ φυλάξῃ, παιδί μου», εἶπε καὶ σ' αὐτόν. Προχώρησε στὸν τέταρτο· «Καὶ σὺ τί δουλειά κάνεις;» «Καλλιγράφος εἶμαι» ἀπάντησε. «Δικὴ σου ἡ εὐθύνη» εἶπε ὁ Γέροντας. Ρώτησε καὶ τὸν πέμπτο· «Καὶ σὺ, ποιό εἶναι τὸ ἐργόχειρό σου;» «Ἡ ὑφαντικὴ» ἀποκρίθηκε. Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Προτιμῶ νὰ μὴ μιλήσω. Δηλαδή αὐτός πού πλέκει τὴν σειρά, ἐὰν εἶναι νηφάλιος, πλέκει μαζί μὲ τὸν Θεὸ στεφάνι γιὰ τὸν ἑαυτό του. Τὰ ψαθιά θέλουν δύναμη, γιατί ἔχουν κόπο. Αὐτός πού κάνει τὰ κόσκινα, ἔχει ἀνάγκη προσοχῆς, γιατί στά χωριά τὰ πουλᾶνε αὐτά. Ὁ καλλιγράφος χρειάζεται νὰ ταπεινώνει τὴν καρδιά του, γιατί ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔχει ὑψηλοφροσύνη. Γιὰ τὴν ὑφαντικὴ δὲν ἔχω τί νὰ πῶ, γιατί εἶναι ἐμπόριο. Ἄν δηλαδή δεῖ κανεῖς ἀπὸ μακριὰ κάποιον νὰ κρατᾷ ζεμπίλια ἢ ψαθιά ἢ κόσκινα, θὰ πεῖ αὐτός εἶναι μοναχός· γιατί τὸ ἐργόχειρό μας εἶναι χορτάρι καὶ θὰ καταλήξῃ στὴ φωτιά. Ἄν ὅμως δεῖ κάποιον νὰ πουλᾷ λινά

οἱ πραγματευταὶ ἤλθον· τοῦ κόσμου γάρ ἐστι τὸ ἐργόχειρον τοῦτο καὶ οὐ πολὺ ὠφέλιμον.

242. Διηγῆσατό τις τῶν Πατέρων ὅτι ἀδελφὸς εὐλαβὴς πάνυ εἶχε μητέρα πτωχήν. Μεγάλου οὖν λιμοῦ γενομένου, λαβὼν ἄρτους ἐπορεύετο ἀπενεγκεῖν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἰδὼν φωνὴ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· Σὺ φροντίζεις τῆς μητρὸς σου ἢ φροντίσω ἐγώ; Ὁ δὲ ἀδελφὸς διακρίνας τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς ἔρριπεν ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν παρακαλῶν καὶ λέγων· Σὺ, Κύριε, φρόντισον ἡμῶν· καὶ ἀναστὰς ὑπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἤλθεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγουσα αὐτῷ· Ὁ δεῖνα ὁ μοναχὸς ἔδωκέ μοι μικρὸν σίτον· λάβε αὐτὸν καὶ ποιήσον ἡμῖν μικρὰ ψωμία, ἵνα τραφῶμεν. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀκούσας ταῦτα ἐδόξασε τὸν Θεόν· καὶ εὐελπὺς γενόμενος προέκοπτε διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν.

243. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Ἴδου παραβάλλω εἰς τόπον μετὰ ἀδελφῶν καὶ παρατίθηναι ἡμῖν φαγεῖν ἢ κανίσκιν· καὶ πολλάκις οἱ ἀδελφοὶ ἢ δι' ἐγκράτειαν ἢ ἀπὸ φαγίου εἰσὶ καὶ οὐ θέλουνσι φαγεῖν, ἐγὼ δὲ πεινῶ· τί ποιήσω; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐάν σὺ πεινᾷς, πρόσσεχε τοῖς καθημένοις πόσοι εἰσὶν· ὁμοίως καὶ τὰ παρατιθέμενα. Καὶ ὁ δοκιμάζεις ὅτι ἔρχεται σοι μέρος, τοῦτο φάγε, καὶ οὐκ ἔστι σοι πρόσκομμα, ἀλλὰ τὰ τῆς χρείας σου ἐποίησας. Ἐάν δὲ ἡττηθῇς καὶ πλέον ἐσθίης, τοῦτο ἡττημά σοί ἐστιν.

244. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Τί ἐστι καταλαλιά καὶ τί ἐστι κατακρίνειν; Ὁ δὲ ἔφη· Καταλαλιά ἐν πᾶσι λέγεται·

ὑφάσματα, θά πεῖ· Νά, οἱ ἔμποροι ἤρθαν. Γιατί αὐτό τὸ ἐργόχειρο εἶναι κοσμικὸ καὶ δέν συμφέρει καθόλου τὴν ψυχήν.

242. Διηγῆθηκε κάποιος ἀπὸ τῶν Πατέρες· «Ἐνας ἀδελφὸς πολὺ εὐλαβὴς εἶχε φτωχὴν μητέρα. Ὅταν κάποτε ἔπεσε μεγάλη πείνα, ὁ ἀδελφὸς πῆρε ψωμιά καὶ τὰ πήγαινε στὴ μητέρα του. Καθὼς βάδιζε, ἄκουσε μιὰ φωνὴ νὰ λέει· Ἐσύ φροντίζεις γιὰ τὴν μητέρα σου ἢ θὰ φροντίσω ἐγώ; Ὁ ἀδελφὸς κατάλαβε τὴ σημασία τῶν λόγων αὐτῶν, ρίχθηκε κατὰ πρόσωπο στὴ γῆ ἱκετεύοντας· Σὺ, Κύριε, φρόντισε γιὰ μᾶς· σηκώθηκε καὶ γύρισε στό κελί του.

Μετά ἀπὸ δύο μέρες ἤρθε ἡ μητέρα του καὶ τοῦ ἔπε· Ὁ τάδε μοναχὸς μοῦ ἔδωσε λίγο σιτάρι· πάρ' το καὶ κάνε μας λίγα ψωμάκια, γιὰ νὰ ἔχουμε νὰ τρῶμε. Ὁ ἀδελφὸς μόλις τ' ἄκουσε, δόξασε τὸν Θεό, ἀναθάρρησε καὶ μέ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ πρόκοβε στὴν ἐνάρετη ζωήν.

243. Ἐνας ἀδελφὸς συμβουλευθήκε Γέροντα γιὰ τὸ ἐξῆς· «Ἄς ὑποθέσουμε —εἶπε— πάω κάπου μέ ἄλλους ἀδελφούς καὶ στρώνουν τραπέζι νὰ φᾶμε ἢ προσφέρουν κάποιο κέρασμα· πολλές φορές οἱ ἀδελφοὶ εἴτε ἀπὸ ἐγκράτεια εἴτε γιατί μόλις σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ φαγητό, δέν θέλουν νὰ φᾶνε· ἐγὼ ὅμως πεινῶ· τί νὰ κάνω;»

Ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίνεται· «Ἐάν ἐσύ πεινᾷς, κύτταξε πόσοι εἶναι οἱ φιλοξενούμενοι· τὸ ἴδιο κάνε καὶ γι' αὐτά πού προσφέρουν. Καὶ ὅσο κρίνεις ὅτι σοῦ ἀναλογεῖ, αὐτό φάγε το· δέν ὑπάρχει ἐμπόδιο, γιατί κάνεις αὐτό πού σοῦ χρειάζεται. Ἄν ὅμως νικηθεῖς καὶ φᾶς περισσότερο, αὐτό εἶναι ἥττα σου».

244. Ἀδελφὸς ῥώτησε Γέροντα· «Τί εἶναι καταλαλιά καὶ τί κατάκριση;» Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Σ' ὅλες τίς περιπτώσεις λέ-

τὸ δὲ κατακρίνειν ἐπὶ φανεροῖς. Πᾶν ῥῆμα, ὃ οὐ δύναται τις λαλῆσαι ἔμπροσθεν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καταλαλιά ἐστιν. Ἐὰν δέ τις εἴπῃ· Ὁ δεῖνα ὁ ἀδελφὸς καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐστὶ, ἀσύστροφος δὲ καὶ οὐκ ἔχει διάκρισιν, τοῦτο καταλαλιά ἐστὶ. Τὸ δὲ κρίναι, ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος πραγματευτὴς ἐστὶ καὶ φιλάργυρος, τοῦτό ἐστι τὸ κρίναι· κατέκρινας γὰρ αὐτοῦ τὰς πράξεις· τοῦτο δὲ χεῖρόν ἐστι τῆς καταλαλιάς.

245. Ἄλλος Γέρων ἦλθεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ εὐρὼν χάρακα καλάμων ἡσυχάζοντα ἐκάθισε. Καὶ κόπτων φυλλίδια ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἔπλεκε σειρὰν καὶ ἔβαλλεν εἰς τὸν ποταμὸν. Οὕτως ἐποίει, ἕως οὗ ἦλθον οἱ ἄνθρωποι καὶ εἶδον αὐτόν· καὶ τότε ἀναστὰς ἀνεχώρησεν· οὐ γὰρ διὰ τὸ χρῆζειν εἰργάζετο ἀλλὰ διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἡσυχίαν.

246. Ἦν τις ἀδελφὸς καὶ ἐπολέμει αὐτὸν ὁ λογισμὸς, ὅτι ὀφείλεις ἀπελθεῖν καὶ ἐπισκέψασθαι τόνδε τὸν Γέροντα. Καὶ ὑπερετίθετο ἡμέραν καὶ ἡμέραν λέγων ὅτι· Αὐριον ὑπάγω. Ἐπὶ τρία οὖν ἔτη ἐπολέμησε τῷ λογισμῷ. Ὑστερον δὲ λέγει πρὸς τὸν λογισμὸν· Ἴδε, νόμισον ὅτι ἀπῆλθον πρὸς τὸν Γέροντα· καὶ λέγει· Καλῶς ὑγιαίνει, καλόγηρε; Πόσον χρόνον ἐπεθύμουν ἰδεῖν τὴν ἀγιωσύνην σου! Καὶ στήσας λεκάνην ὑπένιψεν ἑαυτόν· καὶ ἔλεγεν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Γέροντος· Καλῶς ἦλθες, ἀδελφέ· συγχώρησόν μοι, ὅτι δι' ἐμὲ ἐκοπώθης·

139. Ρωμ. 14, 4. Βλ. Ἀ66ᾱ Δωροθέου Ἀσκητικά, Διδ. ΣΤ', 70 κ.ε. καὶ Ἡλία Βουλγαράκη, Σύ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου, Ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήνα 1982.

γεται καταλαλιά. Ἐνῷ ἡ κατάκριση ἀναφέρεται σέ φανερά πράγματα. Κάθε λόγος πού δέν μπορεῖ κανεὶς νά τόν πεῖ μπροστά στόν ἀδελφό του, εἶναι καταλαλιά. Ἐπίσης ἂν πεῖ κανεὶς· Ὁ τάδε ἀδελφός ἐστὶ καλός καὶ ἀγαθός ἀλλά δέν ἔχει τάξη οὔτε διάκριση, εἶναι καταλαλιά. Ἐνῷ ἐὰν κανεὶς πεῖ ὅτι ὁ ἀδελφός ἐκεῖνος ἐστὶν ἔμπορος καὶ μάλιστα φιλάργυρος, αὐτό εἶναι ἡ κατάκριση· γιατί κατέκρινες τίς πράξεις του. Αὐτό εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὴν καταλαλιά¹³⁹.

245. Ἕνας ἄλλος Γέροντας πηγαίνοντας στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ, βρῆκε ἕνα περιφραγμένο τόπο μέ καλαμιές ἐρημικό καὶ ἔμεινε ἐκεῖ. Ἐκοβε λοιπὸν τρυφεροὺς θλαστοὺς ἀπὸ τίς καλαμιές τοῦ ποταμοῦ, ἔπλεκε πλεξούδα καὶ τὴν ἔριχνε στό ποτάμι.

Αὐτό ἔκανε ἕως ὅτου ἦρθαν οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ κτήματος καὶ τὸν εἶδαν· τότε ἀκριβῶς σηκώθηκε καὶ ἔφυγε. Δέν δούλευε γιατί εἶχε νά καλύψει τίς ἀνάγκες του, ἀλλὰ γιὰ νά καταβάλλει κόπο καὶ νά ἐκμεταλλεύεται τὴν ἡσυχία¹⁴⁰.

246. Πολεμοῦσε ἕναν ἀδελφό ὁ λογισμὸς ὅτι πρέπει νά πάει νά ἐπισκεφθεῖ τὸν τάδε Γέροντα. Καὶ ἀνέβαλε κάθε μέρα λέγοντας· «Αὐριο πηγαίνω». Τρία χρόνια πολέμησε ἔτσι τὸν λογισμό του.

Ὑστερα εἶπε στόν λογισμό· «Κύτταξε, πές ὅτι πῆγα στόν Γέροντα καὶ μοῦ λέει· Εἰσαι καλά, καλόγηρε; Πόσον καιρὸ εἶχα τὴν ἐπιθυμία νά δῶ τὴν ἀγιωσύνη σου!»

Ἐπειτα ἔβαλε λεκάνη καὶ ἔνιψε τὰ πόδια του· καὶ ἔλεγε σάν νά μιλοῦσε ὁ Γέροντας· «Καλῶς ἦλθες, ἀδελφέ. Συγχώρησον, γιατί κόπιασες γιὰ χάρη μου· ὁ Κύριος νά σέ ἀντα-

140. Τὸ ἀπόφθεγμα αὐτό μέ ἐλάχιστες διαφορὲς συμπεριλαμβάνεται καὶ στόν Α' τόμο τοῦ Μ. Γεροντικοῦ σελ. 296 (ἀπόφθ. Β 75).

ὁ Κύριος δῶή σοι τὸν μισθόν. Καὶ ποιήσας ἐψητὸν ἔφαγε καὶ ἔπιε καλῶς. Καὶ εὐθύς ἀνεχώρησεν ὁ πόλεμος ἀπ' αὐτοῦ.

247. Εἶπε Γέρων· Οὐχ ἔνεκεν καλῶν ἢ ὠφελείας κάθημαι ὥδε ἀσθενῶν, ἀλλ' ἔνεκεν τालαιπωρίας. Δύνατοί γάρ, φησί, οἱ ὄντες μεταξὺ ἀδελφῶν.

248. Εἶπε πάλιν· Ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐάν ἐστί τις, ἐὰν δοκιμάσῃ καλόν τι ποιῆσαι καὶ μὴ ἰσχύσῃ, μὴ νομίσῃ ὅτι ἀλλαχοῦ δύναται ποιῆσαι αὐτό.

249. Ἠρωτήθη Γέρων περὶ τῶν ἔτι περιόντων καὶ εὐχὴν ἐξαιτουμένων παρ' ἐτέρων, αὐτῶν δὲ ἀμελέστερον διακειμένων καὶ θιούντων, καὶ ἀπεκρίνατο ὅτι· Πολὺ μὲν ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη, συνεργοῦντος δὲ καὶ συναγωνιζομένου δηλονότι τοῦ τὴν εὐχὴν αἰτοῦντος καὶ πάσῃ σπουδῇ μετὰ πόνου καρδίας ἑαυτὸν φυλάττοντος ἀπὸ λογισμῶν καὶ πράξεων πονηρῶν. Ἐπεὶ, ἐὰν ἀδιαφόρως διάγῃ, σὺδεμία ὠφέλεια ἔσται, καὶ ἅγιοι εὐχονται περὶ αὐτοῦ. Εἷς γάρ, φησὶν, οἰκοδομῶν καὶ εἷς καθαιρῶν· τί ὠφέλησαν ἀμφοτέρω ἢ κόπους;

Εἶπω δὲ καὶ πρᾶγμα συμβεβηκὸς ἐφ' ἡμῶν τοιοῦτον· Ἀβδᾶς τις ἅγιος, κοινοβίου πατήρ, πάσῃ ἀρετῇ κεκοσμημένος καὶ μάλιστα ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἐπιεικείᾳ, ἣν δὲ καὶ ἐλεήμων καὶ συμπαθὴς καὶ τῇ ἀγάπῃ ὑπερέβαλλε πολλούς. Οὗτος ἐδέετο τοῦ Θεοῦ λέγων· Κύριε, οἶδα ἑμαυτὸν ἀμαρτωλὸν ὄντα· ἀλλ' εἰς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἐλπίζω σωθῆναι διὰ τὸ ἔλεός

141. Ὁ τύπος δῶή τοῦ ἀρχαίου κειμένου, πού τὸ συναντοῦμε καὶ σέ ἄλλα ἀποφθέγματα, εἶναι εὐκτική τοῦ μεταγενέστερου τύπου διδῶν καὶ κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -ὡς ῥήματα.

142. Παροιμ. 18, 19.

143. Ἰακ. 5, 16.

144. Σοφ. Σειρ. 34, 23.

μείψει»¹⁴¹. Στὴ συνέχεια μαγείρεψε φαγητό, ἔφαγε καὶ ἤπιε καλά. Καὶ εὐθύς ἀποχώρησε ὁ πόλεμος ἀπὸ τὸν ἀδελφό.

247. Εἶπε Γέροντας· «Δέν μένω ἐδῶ γιὰ νὰ ἀποκομίσω ἀγαθὰ ἢ γιὰ νὰ ὠφεληθῶ ἐνῶ εἶμαι ἄρρωστος, ἀλλὰ γιὰ νὰ τालαιπωρηθῶ. Ἄλλωστε —λέει ἡ Γραφή— εἶναι ἰσχυροὶ αὐτοὶ πού εἶναι μεταξὺ ἀδελφῶν»¹⁴².

248. Εἶπε ὁ ἴδιος· «Στόν τόπο πού βρίσκεται κανεῖς, ἐὰν δοκιμάσῃ κάτι καλὸ νὰ κάνει καὶ δέν τό κατορθώσει, μὴ νομίσει ὅτι πηγαίνοντας ἄλλοῦ θὰ μπορέσει νὰ τό κάνει».

249. Ρώτησαν κάποιον Γέροντα γι' αὐτοὺς πού συνεχίζουν νὰ τριγυροῦν καὶ νὰ ζητοῦν ἀπὸ ἄλλους νὰ προσεύχονται, ἐνῶ οἱ ἴδιοι δέν πολυενδιαφέρονται ἀλλὰ καὶ στὴ ζωὴ τους εἶναι ἀμελεῖς.

Ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας· «Ἡ δέηση τοῦ δικαίου βέβαια ἔχει μεγάλη δύναμη καὶ ἀποτελεσματικότητα¹⁴³, μέ τὴν προϋπόθεση ὅμως αὐτός πού ζητάει τὴν προσευχὴ νὰ συνεργεῖ καὶ νὰ ἀγωνίζεται μαζί του καὶ μέ πολύ ζῆλο καὶ πόνο καρδιᾶς νὰ φυλάγει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ πονηροὺς λογισμοὺς καὶ πράξεις. Γιατί ἐὰν ζεῖ μέ ἀδιαφορία, καμιὰ ὠφέλεια δέν θὰ ἔχει, κι ἂν ἀκόμη ἅγιοι εὐχονται γι' αὐτόν. Ἡ Γραφή λέει· Ἄν σέ μιὰ οἰκοδομῇ ὁ ἕνας χτίζει καὶ ὁ ἄλλος γκρεμίζει, ποῖο τὸ ὄφελός τους, παρὰ μόνο οἱ κόποι¹⁴⁴;

Θά σᾶς ἀναφέρω καὶ ἕνα γεγονός πού συνέβη στά χρόνια μας, τό ἐξῆς· Ἦταν ἕνας ἀβδᾶς ἅγιος, πνευματικὸς πατέρας κοινοβίου, στολισμένος μέ ὅλες τίς ἀρετὲς καὶ ἰδιαίτερα μέ ταπεινοφροσύνῃ καὶ καλοσύνη· ἦταν καὶ ἐλεήμων καὶ σπλαχνικός καὶ στὴν ἀγάπῃ ξεπερνοῦσε πολλούς. Αὐτός λοιπὸν παρακαλοῦσε τὸν Θεό καὶ ἔλεγε· «Κύριε, γνωρίζω ὅτι εἶμαι ἀμαρτωλός· ἀλλὰ ἐλπίζω στὴν εὐσπλαχνία σου καὶ στό

σου. Δέομαι οὖν τῆς ἀγαθότητός σου, Δέσποτα, μὴ χωρισθῆ-
ναί με τῆς συνοδίας μου μήτε ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἀλλὰ μετ'
ἐμοῦ κάκεινους ἀξίωσον τῆς Βασιλείας σου διὰ τὴν ἀγαθό-
τητά σου. Αἰεὶ οὖν καὶ συνεχῶς ταύτην τὴν εὐχὴν ποιούμενος,
ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἐπληροφόρησεν αὐτὸν τρόπῳ τοιούτῳ.
Ἐμελλεν ἐπιτελεῖσθαι μνήμη ἁγίων ἐν ἐτέρῳ μοναστηρίῳ ἀ-
πέχοντι οὐ πολὺ ἀπ' αὐτῶν· καὶ παραιτουμένου αὐτοῦ ἀπελ-
θεῖν ἀκούει καθ' ὕπνους ὅτι· Ἀπελθε· προαπόστειλον δὲ τοὺς
μαθητάς σου. Καὶ μετὰ τοῦτο μόνος ἀπελεύσῃ.

Ὁ οὖν δι' ἡμᾶς πτωχεύσας Χριστὸς καὶ πᾶσι πάντα γενό-
μενος, ἵνα τοὺς πάντας σώσῃ, πτωχοῦ σχῆμα ἀναλαβὼν ἀσθε-
νοῦς κατὰ μέσον ἔκειτο τῆς ὁδοῦ. Ἐλθόντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ
εὐρόντες αὐτὸν ὀδυρόμενον ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ φησιν·
Ἀσθενής εἰμι καὶ ἐκαθεζόμεν ζῶν καὶ ῥύψαν με ἔφυγε· καὶ
ιδού, οὐκ ἔχω τὸν ἀντιλαμβανόμενόν μου. Καὶ αὐτοὶ εἶπον
πρὸς αὐτόν· Τί σοι ἔχομεν ποιῆσαι, ἀδελφε; Ἡμεῖς πεζοὶ ἐσμεν.
Καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον. Μετὰ μικρὸν ἔρχεται ὁ ἀδελφεὺς
αὐτῶν καὶ εὐρίσκει αὐτὸν κείμενον καὶ στένοντα· καὶ μαθὼν
τὴν αἰτίαν λέγει αὐτῷ· Οὐκ ἤλθόν τινες μοναχοὶ πρὸ μικροῦ
καὶ εὐρόν σε οὕτως; Ὁ δὲ· Ναί, φησὶν· ἀλλὰ μαθόντες τὴν αἰ-
τίαν ἀπῆλθον εἰπόντες· Ἡμεῖς πεζοὶ ἐσμεν, τί ἔχομέν σοι ποιῆ-
σαι;

Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφεὺς· Δύνασαι μικρὸν περιπατῆσαι καὶ
ὑπάγομεν; Ὁ δὲ λέγει· Οὐ δύναμαι. Καὶ λέγει αὐτῷ· Δευρὸ οὖν
δαστάσω σε καὶ βοηθεῖ ὁ Θεὸς καὶ ἀπερχόμεθα. Ὁ δὲ φησιν·
Πῶς δύνασαι τοσοῦτον διάστημα; Ἀλλ' ὕπαγε, εὐξαι ὑπὲρ
ἐμοῦ. Ὁ δὲ λέγει· Οὐ μὴ σε ἀφήσω· ἰδοὺ ἡ πέτρα· τίθημί σε καὶ
ὑπαισέρομαι καὶ δαστάζω σε· καὶ ἐποίησεν οὕτω. Καὶ τὸ μὲν

ἐλεός σου νά σωθῶ. Παρακαλῶ λοιπὸν τὴν ἀγαθότητά σου,
Δέσποτα, νά μὴ χωρισθῶ ἀπὸ τῆς συνοδίας μου οὔτε στή μέλ-
λουσα ζωὴ. Ἀλλὰ μαζί μ' ἐμένα καὶ ἐκείνους ἀξιώσέ τους τῆς
Βασιλείας σου χάρις στήν ἀγαθότητά σου». Καθὼς λοιπὸν
ὅλο τὸν καιρὸ καὶ ἀδιάκοπα ἔκανε αὐτὴ τὴν προσευχή, ὁ
φιλάνθρωπος Θεὸς τὸν πληροφόρησε μέ τὸν ἐξῆς τρόπο·
Ἐπρόκειτο σ' ἓνα ἄλλο μοναστήρι, πού δὲν ἀπείχε πολὺ ἀπ'
αὐτοῦς, νά γιορτασθεῖ ἡ μνήμη ἁγίων. Αὐτὸς ἐνῶ ἀποφάσισε
νά μὴν πάει, ἀκούει στὸν ὕπνο του μιὰ φωνή· «Νά πᾶς. Στείλε
πιὸ μπροστά τοὺς μαθητές σου καὶ μετὰ νά πᾶς ἐσύ μόνος».

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν πού πτώχευσε γιὰ χάρη μας καὶ ἔγινε
στὸν καθένα τὸ πᾶν γιὰ νά τοὺς σώσει ὅλους¹⁴⁵, πῆρε τὸ
σχῆμα φτωχοῦ καὶ ἀρρώστου καὶ ξάπλωσε καταμεσίς τοῦ
δρόμου. Ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ οἱ μαθητές καὶ τὸν βρῆκαν νά
ὀδύρεται, ῥώτησαν τὸν λόγο. Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Ἀρρωστος
εἰμαι· καθαλίκευα σ' ἓνα ζῶο ἀλλά μέ ἔριξε καὶ ἔφυγε. Καί
νά, δὲν ἔχω κανένα νά μέ φροντίσει». Οἱ μοναχοὶ τοῦ εἶπαν·
«Τί μπορούμε νά σοῦ κάνουμε, γέροντα; Ἡμεῖς πεζοὶ εἴμα-
στε». Τὸν ἄφησαν λοιπὸν κι ἔφυγαν. Μετὰ ἀπὸ λίγο ἔφθασε ὁ
ἀδελφεὺς τοῦς ἐκεῖ καὶ τὸν βρῖσκει ξαπλωμένο νά στενάξει. Σάν
ἔμαθε τὴν αἰτία, τὸν ρωτᾷ· «Δέν ἦρθαν πρὶν ἀπὸ λίγο κάποι-
οι μοναχοὶ καὶ δὲν σέ εἶδαν σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση;» «Ναί
—εἶπε ὁ ἀσθενής— ἀλλὰ ὅταν ἔμαθαν τὸν λόγο, εἶπαν· πε-
ζοὶ εἴμαστε ἐμεῖς, τί μπορούμε νά σοῦ κάνουμε, καὶ ἔφυγαν».

«Μπορεῖς —τοῦ λέει τότε ὁ ἀδελφεὺς— λίγο λίγο νά περ-
πατήσεις καὶ νά πᾶμε;» «Δέν μπορῶ» ἀπαντᾷ. «Ἐλα λοιπὸν
—τοῦ λέει τότε— θά σέ κουβαλήσω ἐγώ· θά βοηθήσει ὁ Θεὸς
καὶ θά πᾶμε». Ἐκεῖνος ἐπιμένει· «Πῶς μπορεῖς τόσο μεγάλη
ἀπόσταση; Πήγαινε καὶ προσευχήσου γιὰ μένα». Ὁ ἀδελφεὺς
ὁμως λέει· «Δέν θά σ' ἀφήσω· νά ὁ βράχος· θά σέ δάλω ἐκεῖ,
θά χαμηλώσω μπροστά σου καὶ θά σέ πάρω στους ὤμους
μου» καὶ ἔτσι ἔγινε. Στὴν ἀρχὴ ὁ ἀδελφεὺς αἰσθανόταν ὅτι ἔχει

145. Πρβλ. Β' Κορ. 8, 9 καὶ Λουκ. 10, 30-37.

πρῶτον ἦσθετο ὡς ἀνθρώπου ἔχοντα βάρος· εἶτα κουφότερος καὶ ἐλαφρότερος ἐγένετο· εἶτα πάνυ κούφου γενομένου, διηπόρει τὸ πρᾶγμα· ἄφνω δὲ ἀφανὴς ἐγένετο ὁ βασταζόμενος.

Καὶ —φησί— πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ἐκεῖνος διὰ φωνῆς εἶπεν· Ἐπειδὴ αἰεὶ παρεκάλεις ὑπὲρ τῶν μαθητῶν σου, ὥστε σὺν σοὶ ἀξιωθῆναι τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἰδοὺ, ἄλλα μέτρα τὰ σὰ καὶ ἄλλα τὰ ἐκείνων· πείσον οὖν αὐτοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐργασίαν σου καὶ λήψη τὴν αἴτησιν· δικαιοκρίτης γάρ εἰμι ἀποδιδούς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

250. Ἦν ποτε ἀναχωρητὴς πάνυ διακριτικὸς καὶ ἤθελε μένειν εἰς τὰ Κελλία καὶ οὐχ εὗρισκε τὸ παρὸν κελλίον. Ἦν δὲ ἐκεῖ Γέρων ἔχων κατὰ μόνας κελλίον παρὰ μέρος. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν ὁ Γέρων λέγων· Δεῦρο, κάθου ἐκεῖ, ἕως οὗ εὐρεθῇ κελλίον. Καὶ ἀπῆλθεν. Ἦρχοντο δὲ τινες πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ξένον φέροντες τὸ κατενοδούμενον, ἵνα ὠφεληθῶσι· καὶ αὐτὸς ἐφιλοξένηι αὐτούς.

Ἦρξατο οὖν ὁ Γέρων ὁ δοὺς αὐτῷ τὸ κελλίον φθονεῖν καὶ κακολογεῖν αὐτὸν καὶ λέγειν· Ἐγὼ πόσα ἔτη ἔχω ὧδε ἐν ἀσκήσει πολλῇ, καὶ οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς με· καὶ οὗτος ὁ ἐπιθέτης ὀλίγας ἡμέρας ἔχει καὶ πόσοι ἔρχονται πρὸς αὐτόν; Καὶ λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Ὑπαγε καὶ εἰπὲ αὐτῷ· Ἀναχώρησον ἔνθεν, ὅτι χρειαν ἔχω τοῦ κελλίου. Καὶ ἐλθὼν ὁ μαθητὴς εἶπεν αὐτῷ· Λέγει ὁ ἀδβᾶς μου, πῶς ἔχεις; Ὁ δὲ ἔφη· Εὕξηται ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι θεδάρηται ὁ στόμαχός μου. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἀδελφὸς λέγει τῷ Γέροντι· Εἶπεν ὅτι· Βλέπω κελλίον καὶ ὑπάγω. Καὶ πάλιν μετὰ δύο ἡμέρας λέγει αὐτῷ· Ὑπαγε, εἰπὲ αὐτῷ ὅτι· Ἐὰν μὴ ἀναχω-

βάρος ὅσο ἐνός ἀνθρώπου. Ἔπειτα ὅλο καὶ πιό ἐλαφρὺς γινόταν· κατόπιν ὅταν ἐλάφραινεν πάρα πολύ, ἄρχισε νὰ ἀπορεῖ τί συμβαίνει· καὶ ξαφνικὰ ἐγενετο ἄφαντος ὁ ἀνθρώπος πού εἶχε στὶς πλάτες του.

Καὶ —συνεχίζει ὁ Γέροντας— ἀκούσθηκε πάλι ἡ φωνὴ Ἐκείνου νὰ λέει στὸν ἀδβᾶ· «Ἐπειδὴ πάντοτε παρακαλοῦσες γιὰ τοὺς μαθητὲς σου νὰ ἀξιωθοῦν μαζί μ' ἐσένα τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν, νά, λοιπόν, ἄλλα μέτρα τὰ δικά σου καὶ ἄλλα ἐκείνων. Νὰ τοὺς πείσεις νὰ φθάσουν στὴ δική σου πνευματικὴ ἐργασία καὶ θὰ πάρεις αὐτό πού ζητᾷς. Γιατί κρίνω δίκαια καὶ ἀμείβω τὸν καθένα σύμφωνα μὲ τὰ ἔργα του».

250. Ζοῦσε κάποτε ἓνας ἀναχωρητὴς πολὺ διακριτικὸς καὶ ἤθελε νὰ μένει στὰ Κελλία, ἀλλὰ δὲν εὗρισκε πρὸς τὸ παρὸν κελί. Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν ἓνας Γέροντας πού εἶχε παρὰ-μερὰ ἓνα μοναχικὸ κελί· καὶ παρεκάλει τὸν ἀναχωρητὴ ὁ Γέροντας· «Πῆγαινε —τοῦ εἶπε— καὶ μείνε ἐκεῖ, ἕως ὅτου βρεθῇ κελί». Καὶ πῆγε. Ἀρχισαν τότε νὰ τὸν ἐπισκέπτονται κάποιοι, καθὼς ἦταν ξένος στὸν τόπο αὐτό, φέροντας στὸν Γέροντα ὅ,τι τοὺς βρίσκονταν, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν κι αὐτοὶ πνευματικά. Καὶ αὐτὸς τοὺς φιλοξενοῦσε.

Ὁ Γέροντας λοιπόν πού τοῦ ἔδωκε τὸ κελί ἄρχισε νὰ τὸν φθονεῖ καὶ νὰ τὸν κακολογεῖ λέγοντας· «Ἐγὼ πόσα χρόνια ἔχω ἐδῶ μὲ τόση ἀσκήσι καὶ κανένας δὲν ἔρχεται σὲ μένα. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀπατεώνας λίγες μέρες ἔχει ἐδῶ καὶ πόσοι ἦρθαν». Γυρνᾷ καὶ λέει στὸν μαθητὴ του· «Πῆγαινε καὶ πές του νὰ φύγει, γιατί χρειάζομαι τὸ κελί». Ὁ μαθητὴς του πῆγε καὶ τοῦ εἶπε· «Ρωτᾷ ὁ ἀδβᾶς μου πῶς εἶσαι;» Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Ἄς προσευχηθεῖ γιὰ μένα, γιατί τὸ στομάχι μου δὲν εἶναι καλά». Πάει ὁ ἀδελφός καὶ λέει στὸν Γέροντα· «Εἶπε, θὰ ψάξω γιὰ κελί καὶ θὰ φύγω». Μετὰ δύο μέρες τοῦ ξαναλέει· «Πῆγαινε καὶ πές του· Ἐὰν δὲν φύγεις, θὰ ρθῶ μὲ τὴ ράβδο

ρήσης, ἐγὼ ἔρχομαι μετὰ ῥάβδου καὶ ἐκβαλῶ σε. Καὶ ἀπελθὼν ὁ ἀδελφὸς λέγει αὐτῷ· Ἦκουσεν ὁ ἀδδᾶς μου ὅτι ἀσθενεῖς καὶ πάννυ λυπείται καὶ ἀπέστειλέ με ἐπισκέψασθαί σε. Λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Εἰπέ αὐτῷ ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν σου καλῶς ἔσχον. Ἔρχεται οὖν καὶ λέγει τῷ Γέροντι ὅτι εἶπεν· Ἔως τῆς Κυριακῆς ἐκβαίνω θελήματι τοῦ Θεοῦ.

Ὡς ἦλθεν ἡ Κυριακὴ καὶ οὐκ ἐξῆλθε, λαβὼν ῥάβδον ἀπῆλθε δειρὰν αὐτὸν καὶ διώξει. Λέγει αὐτῷ ὁ μαθητῆς αὐτοῦ· Προλαμβάνω ἐγὼ, μήπως εὐρεθῶσιν ἐκεῖ τινες καὶ σκανδαλισθῶσι καὶ προλαβὼν λέγει τῷ Γέροντι· Ὁ ἀδδᾶς μου ἔρχεται παρακαλέσαι σε καὶ λαβεῖν εἰς τὸ κελλίον. Ὡς οὖν ἤκουσε τὴν ἀγάπην τοῦ Γέροντος, ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ βάλλων μετάνοιαν ἀπὸ μακρόθεν καὶ λέγων· Ἔρχομαι πρὸς τὴν ἀγιωσύνην σου καὶ μὴ σκύλου, πάτερ.

Ἰδὼν δὲ ὁ Θεὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ νεωτέρου κατήνυξε τὸν ἀδδᾶν αὐτοῦ καὶ ῥίψας τὴν ῥάβδον ἔτρεχεν εἰς τὸν ἀσπασμόν αὐτοῦ καὶ ἡσπάσατο αὐτὸν καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὸ κελλίον ὡς μηδὲν ἀκούσαντα. Λέγει οὖν ὁ Γέρον τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Οὐδὲν αὐτῷ εἶπες ὧν εἶπόν σοι; Λέγει· Οὐχί. Πάννυ οὖν ἐχάρη ὁ Γέρον· καὶ ἔγνω ὅτι τοῦ ἐχθροῦ ἦν ὁ φθόνος καὶ ἀνέπαινε τὸν Γέροντα. Καὶ προσπίπτων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ λέγει· Σύ μου πατήρ καὶ γὰρ σου μαθητῆς, ὅτι διὰ τὴν ἐργασίαν σου τῶν δύο αἱ ψυχαὶ ἐσώθησαν.

251. Ἐλεγον περὶ τινος ἁγίου ὅτι ὠμολόγησεν ἐν τῷ διωγμῷ καὶ πολλὰ ἐδασανίσθη, ὥστε καὶ καθίσει αὐτὸν εἰς θρόνον χαλκοῦν πεπυρωμένον. Καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐγένετο ὁ μακάριος Κωνσταντῖνος βασιλεὺς καὶ ἀπελύθησαν οἱ χριστιανοί. Καὶ θεραπευθεὶς ὁ ἅγιος οὗτος ὑπέστρεψεν εἰς τὸ

καὶ θά σέ θγάλω ἔξω». Πάει ὁ ἀδελφός καὶ τοῦ λέει· «Ἄκουσε ὁ ἀδδᾶς μου ὅτι εἶσαι ἄρρωστος καὶ πολὺ λυπήθηκε· γι' αὐτό μ' ἔστειλε νά σέ ἐπισκεφθῶ». «Πές του — ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος — ὅτι μέ τίς εὐχές του ἔγινα καλά». Γυρίζει λοιπὸν καὶ λέει στὸν Γέροντα· «Εἶπε· ὡς τὴν Κυριακὴν, ἂν θέλει ὁ Θεός, θά θγῶ».

Σάν ἔφθασε ἡ Κυριακὴ καὶ δὲν ἔφυγε ἀπ' τὸ κελί, πῆρε τὸ ραβδί (ὁ Γέροντας) καὶ πῆγε νά τὸν χτυπήσει καὶ νά τὸν διώξει. «Νά προλάβω ἐγὼ — τοῦ εἶπε ὁ μαθητῆς του — μήπως βρεθοῦν ἐκεῖ κάποιοι καὶ σκανδαλισθοῦν». Πράγματι πρόλαβε καὶ λέγει στὸν Γέροντα· «Ἔρχεται ὁ ἀδδᾶς μου νά σέ παρακαλέσει καὶ νά σέ πάρει στό κελί του». Ἀκούγοντας ἐκεῖνος γιὰ τὴν ἀγάπην αὐτῇ τοῦ Γέροντα, θγῆκε νά τὸν προὔπαντήσει καὶ ἔβαλε μετάνοια ἀπὸ μακριὰ λέγοντας· «Ἔρχομαι πρὸς τὴν ἀγιωσύνην σου καὶ μὴν κοπιᾶζεις ἐσὺ, πάτερ».

Καὶ ὁ Θεὸς βλέποντας τὴν ἐργασία τοῦ νεαροῦ ἀδελφοῦ, κατένυξε τὸν ἀδδᾶ του καὶ ρίχνοντας τὸ ραβδί ἔτρεξε νά προλάβει. Τὸν ἀσπᾶσθηκε καὶ τὸν πῆρε στό κελί του σάν νά μὴν εἶχε ἀκούσει τίποτε. Ρωτᾷ κατόπιν ὁ Γέροντας στὸν μαθητῇ του· «Δέν τοῦ εἶπες τίποτε ἀπ' ὅσα σοῦ εἶπα;» «Ὁχι» ἀπάντησε. Χάρηκε πάρα πολὺ ὁ Γέροντας καὶ κατάλαβε ὅτι ὁ φθόνος ἦταν ὑποβολή τοῦ ἐχθροῦ καὶ φρόντισε γιὰ τὸν Γέροντα ἔτσι ὥστε νά τὸν ἀναπαύσει. Ἐπесе κατόπιν στὰ πόδια τοῦ μαθητῇ του καὶ εἶπε· «Ἐσὺ εἶσαι πατέρας μου καὶ ἐγὼ μαθητῆς σου· γιατί χάρις στήν ἐργασία σου καὶ τῶν δυο οἱ ψυχές σώθηκαν».

251. Ἐλεγον γιὰ κάποιον ἅγιο ὅτι ὁμολόγησε τὴν πίστη του σέ διωγμὸ καὶ ὑπέστη πολλὰ βασανιστήρια, μέχρι καὶ σέ πυρακτωμένο χάλκινο θρόνον τὸν ἐκάθισαν. Στὸ μεταξύ ἐγινε βασιλιάς ὁ μακαριστὸς Κωνσταντῖνος, ἐλευθερώθηκαν οἱ χριστιανοί καὶ ὁ ἅγιος αὐτὸς θεραπεύθηκε καὶ γύρισε στό

κελλίον αὐτοῦ· καὶ ὡς εἶδε τοῦτο μακρόθεν, εἶπεν· Οἴμοι, ὅτι εἰς πολλοὺς κόπους πάλιν ἔρχομαι. Τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς πρὸς τοὺς δαίμονας πάλας.

252. Εἶπε Γέρων· Ἐὰν ἴδῃς τινὰ ἐμπεσόντα εἰς ὕδωρ καὶ δύνασαι αὐτῷ βοηθῆσαι, χάλασον αὐτῷ τὴν ῥάβδον καὶ ἔλκυσον αὐτόν· ἐὰν δὲ μὴ δυννηθῇς ἐλκύσαι αὐτόν, κατάλιπε αὐτῷ τὴν ῥάβδον σου. Ἐὰν δὲ αὐτῷ δώσης τὴν χειρὰ σου καὶ μὴ δυννηθῇς ἐλκύσαι αὐτόν, ἔλκει σε αὐτὸς κάτω καὶ ἀμφοτέροι ἀποθανεῖσθε. Τοῦτο δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἐμβάλλοντας ἑαυτοὺς εἰς πειρασμοὺς βοηθησαί τινι ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτῶν.

253. Ἀδελφὸς διὰ χρόνον παρέβαλε Γέροντι. Καὶ φησι πρὸς αὐτόν ὁ Γέρων· Ποῦ ὑπῆρχες, τέκνον, τοσοῦτον χρόνον; Ὁ δὲ λέγει· Ἐν Κωνσταντινουπόλει, πάτερ, διὰ τινὰ χρεῖαν ἀναγκαίαν μοι. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Γέρων· Καὶ τί σπουδαῖον ἀκήκοας ἢ ἐθεάσω ἐκεῖ; Λέγει ὁ ἀδελφός· Σπουδαῖον μὲν σχεδὸν οὐδέν· εἰ γὰρ καὶ κομπάζω, ἀλλ' οὖν γήινα τὰ πολλὰ κατενόησα· ἐν δὲ με κατέπληξεν· εἶδον γὰρ κοσμικὸν πλεῖον ὥς ἔστιν εἰπεῖν τῶν ἐν ἐρήμῳ διαγόντων περιφρονοῦντα χρημάτων. Λέγει ὁ Γέρων· Πῶς; Σαφήνισόν μοι τὸν λόγον.

Ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· Δύο τινὰς πλουσίους ἐώρακα· καὶ ὁ εἰς τῷ ἐτέρῳ ἐνεκάλει λέγων ἐποφείλεσθαι παρ' αὐτοῦ δις χίλια νομίσματα καὶ προσέφερε τὴν ὁμολογίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἔλεγε τὸ μὲν χρέος ἀποδεδόσθαι παρὰ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, τὴν δὲ ὁμολογίαν ἐναπομεῖναι κατὰ γνησιότητα φιλίας.

146. Τὸ ἀπόφθ. αὐτὸ ἀναφέρεται καὶ στὸν Β' τόμο τοῦ Μ. Γεροντικοῦ σελ. 408 (ἀπόφθ. Z 95).

κελί του. Καὶ μόλις τὸ ἀντίκρουσε ἀπὸ μακριά, εἶπε: «Ἀλί μου, σέ πολλοὺς κόπους πάλι ἐπιστρέφω». Καὶ αὐτὸ τὸ εἶπε γιὰ τοὺς ἀγῶνες καὶ τοὺς κόπους τῆς πάλης ἐναντίον τῶν δαιμόνων¹⁴⁶.

252. Εἶπε Γέροντας: «Ἄν δεῖς κάποιον πού ἔπεσε σέ νερό καὶ μπορεῖς νά τόν βοηθήσεις, ἄπλωσέ του τὸ ραβδί καὶ τραβήξέ τον. Ἄν ὅμως δέν μπορέσεις νά τόν σύρεις, ἄφησέ του τὸ ραβδί σου. Καὶ ἐὰν τοῦ δώσεις τὸ χέρι σου καὶ δέν μπορέσεις νά τόν σύρεις πρὸς τὸ μέρος σου, θά σέ τραβήξει αὐτός πρὸς τὰ κάτω καὶ θά πεθάνετε καὶ οἱ δύο». Καὶ αὐτὸ τὸ εἶπε γι' αὐτούς πού ἐκθέτουν τὸν ἑαυτό τους στὸν πειρασμό νά βοηθήσουν κάποιον παραπάνω ἀπὸ τίς δυνάμεις τους.

253. Ἕνας ἀδελφός μετὰ ἀπὸ πολὺ καιρὸ ἐπισκέφθηκε Γέροντα. Καὶ τοῦ εἶπε ὁ Γέροντας: «Ποῦ ἦσουν, παιδί μου, τόσον καιρό;» «Στὴν Κωνσταντινούπολη, πάτερ —εἶπε— γιὰ κάποια ἀναπόφευκτη ἀνάγκη». «Καὶ τί σπουδαῖο ἄκουσες ἢ εἶδες ἐκεῖ;» ρώτησε ὁ Γέροντας. «Σχεδὸν τίποτε τὸ σπουδαῖο —ἀπαντᾷ ὁ ἀδελφός— ἂν καὶ καυχιέμαι γιὰ ὅσα εἶδα, κατάλαβα καλὰ ὅτι εἶναι προσωρινὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἕνα μόνο μέ κατέπληξε· εἶδα κοσμικὸν ἄνθρωπο νά περιφρονεῖ τὰ χρήματα μπορῶ νά πῶ περισσότερο ἀπ' αὐτούς πού ζοῦν στὴν ἔρημο». «Πῶς; —ρωτᾷ ὁ Γέροντας— ἐξήγησέ μου αὐτὸ πού λές».

«Εἶδα δύο πλουσίους —ἀποκρίθηκε ὁ ἀδελφός— καὶ ὁ ἕνας κατηγοροῦσε τὸν ἄλλον ὅτι ἔχει νά παίρνει ἀπ' αὐτόν δύο χιλιάδες νομίσματα. Καὶ παρουσίαζε τὴν ἰδιοχείρη ἀπόδειξη τοῦ πατέρα του. Ὁ ἄλλος πάλι ἔλεγε ὅτι τὸ χρέος ἐξοφλήθηκε ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἀλλὰ τὸ συμφωνητικὸ δέν ζητήθηκε νά διαγραφεῖ λόγῳ ἐμπιστοσύνης στὴν ἀληθινὴ φιλία.

Καὶ ὥς οὐκ ἔπειθον ἀλλήλους, ἔληξεν εἰς ὄρκον τὸ πρᾶγμα. Ἐλεγεν οὖν ὁ δῆθεν χρεωστῶν· Ἐὰν ὁμόσω ὅτι κατεβλήθη παρὰ τοῦ πατρός μου τὸ χρέος, ἔχω νομισθῆναι ὡς αἰσχροκερδής· ἀλλὰ μᾶλλον οὕτω γενέσθω ἢ ὁμνῶ ὅτι ἀπὸδοθή σοι τὸ χρέος τῶν δισχιλίων νομισμάτων καὶ δίδωμί σοι αὐτὰ ἐκ δευτέρου, ἢ ὁμοσον σὺ ὅτι κεχρεώστησαι αὐτὰ καὶ μηδὲν λάβῃς παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ ἀπόδος μοι τὴν ὁμολογίαν. Ἐθαύμασαν πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν τοσαύτην σύνεσιν τοῦ ἀνδρός.

Λέγει οὖν ὁ Γέρων· Καὶ σὺ νέος ὢν, τέκνον, εἰκότως ἐθαύμασας. Ἐὰν γὰρ ἐπισκέψῃ τὸ βάθος τοῦ πράγματος, εὐρήσεις μηδὲν ὃν μέγα ἀλλὰ μόνῃς κενοδοξίας καὶ ἀνθρωπαρεσκείας ὑπερβολήν.

Λέγει ὁ ἀδελφός· Πῶς, πάτερ, εἴ γε περιεφρόνησε τῶν τοσοῦτων χρημάτων τῆς ἰδίας ὑπολήψεως ἕνεκεν; Λέγει ὁ Γέρων· Ὁ καταφρονῶν χρημάτων ὀφείλει καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλησίον προνοεῖν κατὰ τὸ δυνατόν· τοῦ γὰρ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἡ ἐντολὴ τὰ ἀμφοτέρωτα κελεύει. Εἰ οὖν ἤδει ἀκριδῶς ὅτι κατεβάλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ χρέος καὶ προέτεινε, ἵνα ὁμόσῃ καὶ πάλιν ἐκ δευτέρου αὐτὸ καταβάλῃ, τί ἕτερον ἔπραττεν ἢ ὅτι παρεδειγμάτιζε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ὡς ἄδικον καὶ αἰσχροκερδῆ προέφαινε, ἐαυτὸν δὲ ἀνεκήρυττε καὶ πλουσιώτατον καὶ ἀφιλοχρήματον· ὅπερ οὐκ ἔστι τοσοῦτον ἀκτημοσύνης ἀρετὴ ὅσον κενοδοξίας, ἢ τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, φθόνου καὶ ὀργῆς ὑποτύπωσις.

Λέγει οὖν ὁ ἀδελφός· Τί οὖν ἔδει αὐτὸν ποιῆσαι, ἔπενεχθέντος αὐτῷ τοῦ ὄρκου παρὰ τοῦ λέγοντος κεχρεωστῆσθαι; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Εἰ ἦν τέλειος, οὔτε ὁμόσαι ὀφείλεν οὔτε

Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπειθε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, κατέληξε ἡ ὑπόθεσις σέ ὄρκο. Εἶπε τότε ὁ δῆθεν χρεώστης· Ἐὰν ὀρκισθῶ ὅτι δόθηκε ἀπὸ τόν πατέρα μου τὸ χρέος, μπορεῖ νὰ θεωρηθῶ ὡς αἰσχροκερδής. Προτιμότερο νὰ γίνῃ ἔτσι· Ἡ θὰ ὀρκισθῶ ὅτι σοῦ ἐπεστράφη τὸ χρέος τῶν δυὸ χιλιάδων νομισμάτων καὶ σοῦ τὰ δίνω αὐτὰ γιὰ δευτέρη φορά, ἢ ὀρκίσου ἐσύ ὅτι ἔχουν ἐξοφληθεῖ αὐτὰ καὶ τίποτε δὲν ἔχεις νὰ παίρνεις ἀπὸ μέρους μου, ἀλλὰ δός μου πίσω τὸ ἔγγραφο τῆς συμφωνίας. Θαύμασαν ὅλοι ὅσοι ἤκουσαν τὴν τόσο μεγάλη σύνεση τοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ Γέροντας πῆρε τότε τὸν λόγο καὶ εἶπε· «Κι ἐσύ, παιδί μου, ἐπειδὴ εἶσαι νέος, ἦταν φυσικό πού θαύμασες. Ἀλλὰ ἂν ἐξετάσεις σέ βάθος τὴν ὑπόθεσις, θὰ διαπιστώσεις ὅτι τίποτε τὸ σπουδαῖο δὲν ὑπάρχει, παρὰ μόνο ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἀνθρωπαρέσκεια σέ μεγάλο βαθμό».

«Πῶς, πάτερ, συμβαίνει αὐτό; —ρωτᾷ ὁ ἀδελφός— ἐφόσον περιεφρόνησε τόσα πολλὰ χρήματα χάριν τῆς ὑπολήψεώς του;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται· «Αὐτός πού καταφρονεῖ τὰ χρήματα, ὀφείλει νὰ προνοεῖ καὶ γιὰ τὴ σωτηρίαν τοῦ πλησίον, ὅσο εἶναι δυνατόν· γιατί ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας μιλάει καὶ γιὰ τὰ δυό. Ἐὰν λοιπὸν σίγουρα γνώριζε ὅτι ὁ πατέρας του πλήρωσε τὸ χρέος, καὶ πρότεινε νὰ ὀρκισθεῖ καὶ νὰ καταβάλῃ τὸ ποσό γιὰ δευτέρη φορά, τί ἄλλο ἔκανε παρὰ ὅτι ἐξέθετε τὸν ἀδελφὸ του σέ Θεό καὶ ἀνθρώπους ὡς ἄδικο καὶ τὸν παρουσίαζε ὡς αἰσχροκερδῆ, ἐνῶ τὸν ἑαυτοῦ ἀνακήρυσσε καὶ πολὺ πλούσιο καὶ ἀφιλοχρήματο. Καὶ αὐτὸ βέβαια δὲν συνιστᾷ ἀρετὴ ἀκτημοσύνης τόσο, ὅσο κενοδοξίας. Ἡ γιὰ νὰ ποῦμε καθαρότερα τὴν ἀλήθεια εἶναι ἀπόδειξη φθόνου καὶ ὀργῆς».

«Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάνει —λέει ὁ ἀδελφός— ἐφόσον ὁ ὄρκος ἐπεβλήθη ἀπ' αὐτὸν πού ἔλεγε ὅτι τοῦ χρεωστοῦν;» «Ἐὰν ἦταν τέλειος —ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας— οὔτε ὀφεί-

ἀντεπενέγκαι ὄρκον, μάλιστα καὶ πλούσιος ὢν καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς ὅτι κατεβλήθη τὸ χρέος. Λέγει ὁ ἀδελφός· Οὐκ οὖν ἀνάγκη δοῦναι αὐτὸν τὰ νομίσματα; Λέγει ὁ πατήρ· Καὶ πόσῳ κάλλιον ἦν ζημιωθῆναι αὐτὸν διὰ τὸ ἐκφυγεῖν ὄρκον καὶ κερδοῦσαι ἀγάπην καὶ τὴν ἀμοιβὴν παρὰ Θεοῦ προσδοκᾶν ἥπερ διὰ κενοδοξίαν καὶ τὸ δεῖξαι τοῖς ἀνθρώποις ὅτι ἄδικός ἐστιν ὁ ἐνάγων αὐτὸν εἰς τὸν ὄρκον· τοῦτο γὰρ φθόνου ἐστὶ καὶ μισαλληλίας. Ὡστε οὖν πρόσεχε, τέκνον, ὡς ἐκεῖνα μόνα ἐστὶν εὐαπόδεκτα παρὰ τῷ Θεῷ, τὰ καλῶ σκοπῶ γινόμενα καὶ θεοφιλεῖ λογισμῶ. Καὶ ὠφελῆθεις ὁ ἀδελφός ἀνεχώρησεν.

254. Εἶπε Γέρων· Ὁ ἐπαινῶν μοναχὸν παραδίδωσιν αὐτὸν τῷ Σατανᾷ.

255. Εἶπε πάλιν· Πάντα ὅσα λογίζεται ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κάτω, μάτην λογίζεται· ὁ δὲ προσκαρτερῶν ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ Ἰησοῦ οὗτος ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐστί.

256. Μοναχοῦ κατοικοῦντος ἐν Σκήτει διαβληθεὶς ὁ υἱὸς αὐτοῦ εἰς τὸν ἄρχοντα κατεσχέθη. Ἐδηλώθη οὖν αὐτῷ ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ παιδίου ὅτι· Γράψον τῷ ἄρχοντι, ἵνα ἀπολυθῇ. Λέγει οὖν ὁ μοναχός· Καὶ ἐὰν οὗτος ἀπολυθῇ, οὐ κρατεῖ τὸν ἀντ' αὐτοῦ; Λέγει ὁ ἀποσταλείς· Ναί. Καὶ τί μοι, ἔφη, τὸ ὄφελος, ἐὰν ἀπολύσας αὐτὸν θάλῃ χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ λαβὼν τὴν λύπην αὐτῆς εἰς ἄλλης καρδίαν γυναικὸς ἐπενέγκῃ;

λε νὰ ὀρκισθεῖ οὔτε καὶ νὰ ζητήσῃ ἀμοιβαῖο ὄρκο, καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἦταν καὶ πλούσιος καὶ σίγουρος ὅτι καταβλήθηκε τὸ χρέος». «Λοιπὸν —ρωτᾷ ὁ ἀδελφός— δέν θά ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσει τὰ χρήματα;» Ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας· «Πόσο καλύτερο θά ἦταν νὰ ὑποστεῖ τὴ ζημία ὁ ἴδιος γιὰ νὰ ἀποφύγει τὸν ὄρκο καὶ νὰ κερδίσει σὲ ἀγάπη καὶ νὰ ἀναμένει τὴν ἀμοιβὴ ἀπὸ τὸν Θεό, παρὰ νὰ κάνει αὐτό πού ἔκανε χάριν τῆς κενοδοξίας καὶ γιὰ νὰ δείξει στοὺς ἀνθρώπους ὅτι εἶναι ἄδικος ἐκεῖνος πού τὸν ὠθεῖ στὸν ὄρκο· αὐτό εἶναι ἐνδειξη φθόνου καὶ μίσους τοῦ ἐνός πρὸς τὸν ἄλλον.

Νὰ ἔχῃς λοιπὸν ὑπόψιν σου, παιδί μου, ὅτι ὁ Θεός ἀποδέχεται μόνο ὅσα γίνονται μέ καλὸ σκοπὸ καὶ μέ λογισμὸ σύμφωνο μέ τὸ θέλημά του». Ἔτσι ὁ ἀδελφός ὠφελήθηκε καὶ ἀναχώρησε.

254. Εἶπε Γέροντας· «Ἐκεῖνος πού ἐπαινεῖ μοναχό, τὸν παραδίνει στὸν Σατανᾷ».

255. Εἶπε ἐπίσης· «Ὅλα ὅσα σκέπτεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ πράγματα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ κάτω, εἶναι χαμένος κόπος· ἐνῶ ἐκεῖνος πού παραμένει καρτερικά στὴ μνήμη τοῦ Ἰησοῦ, αὐτός βρίσκεται μέσα στήν ἀλήθεια».

256. Κάποιου μοναχοῦ πού ἔμενε στὴ Σκήτη κατηγορήθηκε ὁ γιὸς του στὸν ἄρχοντα καὶ τὸν συνέλαβαν. Τοῦ στέλνει ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ τὸ μήνυμα· «Γράψε στὸν ἄρχοντα γιὰ νὰ τὸν ἀπολύσει».

Καὶ ὁ μοναχός λέει· «Ἄν αὐτὸς ἀπολυθεῖ, δέν θά συλλάβει ἄλλον στὴ θέση του ὡς ἔνοχο;» «Ναί» ἀπαντᾷ ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ ἔφερε τὸ μήνυμα. «Τότε —λέει— πῶς νὰ τὸ θεωρήσω ὄφελος, ἐὰν ἀπολύοντας αὐτόν ὁ ἄρχοντας δώσει χαρὰ στὴν καρδιά τῆς μητέρας του καὶ παίρνοντας τὴ λύπη ἀπ' αὐτὴν τὴ μεταφέρει στὴν καρδιά ἄλλης γυναικας;»

257. Ὁ αὐτὸς Γέρων ἦν ἐργαζόμενος πολὺ ἐργόχειρον. Καὶ ἠφίει τὸ ἐπαρκοῦν εἰς τὴν χρεῖαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἄλλο ἐδίδου πτωχοῖς.

Λιμοῦ οὖν γενομένου ἔπεμψεν ἡ μήτηρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες αὐτὸν δοῦναι αὐτοῖς μικρὰ ψωμία. Ἀκούσας δὲ ὁ Γέρων λέγει τῷ υἱῷ αὐτοῦ· Εἰσὶ καὶ ἄλλοι ἐν τῷ τόπῳ χρῆζοντες ὡς ὑμεῖς; Λέγει· Ναί, εἰσὶ πολλοί. Καὶ κλείσας τὴν θύραν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ δακρύσας εἶπεν· Ἀπελθε, τέκνον μου· ὁ τὴν φροντίδα ποιῶν ἐκείνων καὶ τὴν ὑμετέραν ποιήσει. Ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ἀδελφός· Ἄρτι οὐκ ἔκαμες τῷ λογισμῷ τὸν υἱόν σου οὕτως ἀποστρέψας; Ἔφη ὁ Γέρων ὅτι· Εἰ μὴ εἰς ἕκαστον πρᾶγμα διάσῃται ἄνθρωπος ἑαυτόν, μισθὸν οὐκ ἔχει.

258. Εἶπε Γέρων· Πᾶσα πονηρία μὴ τετελεσμένη, οὐκ ἔστι πονηρία. Καὶ πᾶσα δικαιοσύνη μὴ τελειωθείσα, οὐκ ἔστι δικαιοσύνη. Ὅμοιος γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ μὴ ἔχων λογισμοὺς πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας, ὅτι ἄλμυρὰ ἐστὶ καὶ οὔτε καρπὸν ποιεῖ οὔτε βοτάνην. Ἡ δὲ καλὴ γῆ ἐκβάλλει καὶ σῖτον καὶ ζιζάνια.

259. Εἶπε Γέρων ὅτι· Καθεζομένου μού ποτε ἐγγὺς ἐτέρου Γέροντος, παρέβαλεν αὐτῷ παρθένος λέγουσα· πάτερ, ἐνήστευσα διακοσίας Κυριακάς ἐξ ἑξ· ἀπήγγειλα δὲ τὴν Καινήν καὶ τὴν Παλαιάν· τί ἔσται μοι λοιπόν, ἵνα αὐτό σοι ἐργασωμαι; Λέγει αὐτῇ ὁ Γέρων· Ἐγένετό σοι ἡ ἐξουδένωσις ὡς ἡ τιμή; Λέγει· Οὐχί. Ἡ ζημία ὡς τὸ κέρδος ἢ ὁ ξένος ὡς ὁ κατὰ σάρκα ἢ ἡ ἔνδεια ὡς ἡ δαψίλεια; Λέγει· Οὐχί. Ἀπεκρίθη ὁ Γέ-

147. Δηλαδή καταλύοντας μόνο τὴν Κυριακή.

257. Ὁ ἴδιος Γέροντας ἔκανε πολὺ ἐργόχειρο· κρατοῦσε ἀπὸ τὰ ἔσοδα ὅσο χρειαζόταν γιὰ τίς ἀνάγκες του καὶ τὸ ὑπόλοιπο τὸ ἔδινε στοὺς φτωχοὺς.

Κάποτε λοιπὸν ἔπεσε πείνα καὶ ἡ μητέρα ἔστειλε στὸν Γέροντα τὸν γιό του νά τὸν παρακαλέσουν νά τοὺς δώσει λίγα ψωμάκια. Τ' ἄκουσε ὁ Γέροντας καὶ ρωτᾷ τὸν γιό του· «Εἶναι καὶ ἄλλοι ἐκεῖ πού ἔχουν ἀνάγκη ὅπως ἐσεῖς;» «Ναί —εἶπε— εἶναι πολλοί». Κλείνοντας τότε τὴν πόρτα στο πρόσωπό του δάκρυσε καὶ εἶπε· «Πήγαινε, παιδί μου· αὐτός πού φροντίζει γιὰ κείνους, θά φροντίσει καὶ γιὰ σᾶς».

Τὸν ρώτησε κατόπιν ἕνας ἀδελφός· «Τὴν ὥρα πού ἔδιωξες ἔτσι τὸν γιό σου, δέν κάμφθηκε ὁ λογισμός σου;» Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Ἐάν σέ κάθε περίσταση δέν διάσει ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτό του, μισθὸ δέν θά ἔχει».

258. Εἶπε Γέροντας· «Κάθε κακία πού δέν ἔχει γίνεи πράξη, δέν εἶναι κακία. Ὅπως καὶ κάθε ἀρετή, πού δέν πραγματοποιήθηκε, δέν εἶναι ἀρετή.

Ἄλλωστε ὁ ἄνθρωπος πού δέν ἔχει λογισμοὺς κακοὺς καὶ καλοὺς, μοιάζει μὲ τὴ γῆ τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρας, πού εἶναι ἄλμυρὴ καὶ οὔτε καρπούς βγάζει οὔτε ἀγριόχορτα. Ἐνῶ ἡ καλὴ γῆ βγάζει καὶ σιτάρι καὶ ζιζάνια».

259. Εἶπε ἕνας Γέροντας ὅτι ὅταν ἀσκήτευα κάποτε κοντά σέ ἄλλον Γέροντα, ἐπισκέφθηκε τὸν Γέροντα αὐτόν μιὰ μοναχὴ καὶ τοῦ εἶπε· «Πάτερ, νήστευσα διακοσίες ἐβδομάδες ἀπὸ ἑξὶ μέρες τὴν κάθε μιὰ¹⁴⁷. Εἶπα ἐκφώνως καὶ τὴν Καινὴ καὶ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Τί μοῦ ὑπολείπεται ἀκόμη, γιὰ νά σοῦ τό κάνω καὶ αὐτό;»

Τῆς λέει ὁ Γέροντας· «Ἔχεις στήν ἴδια μοίρα τὴν ἐξουθένωση μὲ τὴν τιμή;» «Ὁχι» ἀπαντᾷ. «Ἡ τὴν ζημία μὲ τὸ κέρδος, ἢ τὸν ξένο μὲ τὸν συγγενή ἢ τὴ στέρηση μὲ τὴν ἀ-

ρων· Λοιπόν, οὐκ ἐνήστευσας ἕξ ἕξ, οὐδὲ Παλαιὰν καὶ Καινὴν ἀπήγγειλας, ἀλλ' ἀπατᾷς ἑαυτήν. Ἀπελθε οὖν, ἔργασαι, οὐδὲν γὰρ ἔχεις.

260. Εἶπε Γέρων ὅτι· Ἄνθρωπος ἐκουσίως ἐκδιδόνς ἑαυτὸν εἰς θλίψιν, πιστεύω ὅτι μετὰ τῶν μαρτύρων αὐτὸν ὁ Θεὸς λογίζεται· ἀντὶ γὰρ αἵματος λογίζεται αὐτοῦ τὰ δάκρυα.

261. Εἶπε Γέρων ὅτι· Παιδίον βάλλον τὸν λόγον αὐτοῦ μετὰ τῶν μειζοτέρων αὐτοῦ ὁμοίον ἐστὶν ἀνθρώπῳ ῥίπτοντι πῦρ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἐλεγον οἱ Γέροντες· Παιδεύσατε τὰ παιδιά, ἀδελφοί, ἵνα μὴ ἐκεῖνα παιδεύσωσιν ὑμᾶς.

262. Ἀδελφὸς παρέβαλεν εἰς τὸ ὄρος τῆς Φέρμης πρὸς μέγαν Γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀβδᾶ, τί ποιήσω, ὅτι ἀπόλλυται μου ἡ ψυχὴ; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Διὰ τί, τέκνον; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς ὅτι· Ὅτε ἤμην εἰς τὸν κόσμον, φύσει πολλὰ ἐνήστευον καὶ ἡγρύπνου καὶ πολλὴ κατάνυξις καὶ θέρμη ἐν ἐμοὶ ἦν. Ἀρτίως οὖν, ἀβδᾶ, οὐδὲ ὅλως ἀγαθὸν θεωρῶ ἐν ἑαυτῷ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Πίστευέ μοι, τέκνον, ὅτι ὅσα ἐποίεις, ὅτε ἦς ἐν τῷ κόσμῳ, ἀπὸ κενοδοξίας καὶ τοῦ ἐπαίνου τῶν ἀνθρώπων εἶχες τὴν προθυμίαν, καὶ ἀπρόσδεκτα ἦσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σατανᾶς οὐκ ἐπολέμει σε· οὐ γὰρ ἔμελλεν αὐτῷ ἐκκόψει τὴν προθυμίαν σου· ἀρτίως δὲ ὁρῶν σε ὅτι ἐστρατεύθης τῷ Θεῷ καὶ ἐξηλθες κατ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λοιπὸν ὠπλίσθη κατὰ σοῦ.

148. Ἐννοεῖ τοὺς κόπους τῆς μετανοίας πού εἶναι ἐκούσιοι.

φθονία;» «Ὅχι» τοῦ λέει. «Τὸ συμπέρασμα —ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας— εἶναι ὅτι δὲν νήστευσες ἕξι ἕξι τίς μέρες, οὔτε τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη ἀπήγγειλες· ξεγελᾷς λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου. Πήγαινε καὶ στρώσου στή δουλειά, γιατί δὲν ἔκανες τίποτε».

260. Εἶπε Γέροντας· «Ὁ ἄνθρωπος πού ἐκούσια προσφέρει τὸν ἑαυτό του σὲ θλίψη, πιστεύω ὅτι μετὰ τῶν μαρτύρων τὸν λογαριάζει ὁ Θεός. Γιατί τὰ δάκρυα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ὑπολογίζονται ὡς αἷμα»¹⁴⁸.

261. Εἶπε Γέροντας· «Τὸ παιδί πού πετάει τίς κουδέντες του, σάν βρῖσκεται ἀνάμεσα στοὺς μεγαλύτερους του, μοιάζει μὲ ἄνθρωπο πού ρίχνει φωτιά στὸν κόρφο τοῦ ἀδελφοῦ του. Οἱ Γέροντες ἔλεγον· Παιδαγωγῆστε τὰ παιδιά, ἀδελφοί, γιὰ νὰ μὴν παιδεύσουν ἐκεῖνα ἐσᾶς».

262. Ἕνας ἀδελφὸς πῆγε στὸ ὄρος τῆς Φέρμης σ' ἓναν μεγάλο Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Ἀβδᾶ, τί νὰ κάνω, χάνεται ἡ ψυχὴ μου». «Γιατί, παιδί μου;» τὸν ρωτᾷ ὁ Γέροντας. Καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐξηγεῖ· «Ὅταν ἤμουν στὸν κόσμον, ἀλήθεια πολλές νηστεῖες ἔκανα καὶ ἀγρυπνοῦσα καὶ εἶχα μεγάλη κατάνυξη καὶ θέρμη μέσα μου. Τώρα τελευταία, ἀβδᾶ, δὲν βρίσκω κανένα καλὸ στὸν ἑαυτό μου».

Ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Πίστεψέ με, παιδί μου· τὴν προθυμία γιὰ ὅσα ἔκανες, ὅταν ἦσουν στὸν κόσμον, τὴν γεννοῦσαν ἡ κενοδοξία καὶ ὁ ἐπαινος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ αὐτὰ δὲν ἦταν εὐπρόσδεκτα ἀπὸ τὸν Θεό· γι' αὐτὸ ὁ Σατανᾶς δὲν σέ πολεμοῦσε καὶ οὔτε ἐπρόκειτο νὰ σοῦ κόψει τὴν προθυμία. Τώρα τελευταία ὁμως βλέποντάς σε ὅτι στρατεύθηκες γιὰ τὸν Θεό καὶ βγήκες στὸν ἀγῶνα ἐναντίον του (τοῦ Σατανᾶ), καὶ αὐτός, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, ἔστρεψε τὰ ὅπλα του ἐναντίον σου.

Πλήν ἀρέσκει τῷ Θεῷ εἷς ψαλμός, ὃν λέγεις ἄρτι μετὰ κατανύξεως, ὑπὲρ χιλίους, οὓς ἔλεγες ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ προσδέχεται σου τὴν μικρὰν νηστείαν ὑπὲρ τὰς ἑβδομάδας, ἃς ἐνήστευες ἐν τῷ κόσμῳ. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Οὐδόλως νηστεύω ἄρτι· ἀλλ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ἅπερ εἶχον ἐν τῷ κόσμῳ, ἤρθησαν ἀπ' ἐμοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἀδελφέ, ἀρκεῖ σοι ὁ ἔχεις· μόνον ὑπόμεινον καὶ καλῶς εἰ.

Τοῦ οὖν ἀδελφοῦ ἐπιμένοντος καὶ λέγοντος ὅτι· Φύσει, ἀδβᾶ, ἀπόλλυταί μου ἡ ψυχὴ, τότε ὁ Γέρων λέγει αὐτῷ· Πίστευσον, ἀδελφέ, οὐκ ἤθελόν σοι εἰπεῖν, ἵνα μὴ βλαθῇ σου ὁ λογισμός· πλήν ὁρῶ σε εἰς ῥαθυμίαν ἐλθόντα ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. Λέγω σοι ὅτι αὐτὸ τὸ νομίζειν σε ὅτι, ὡς ἦς ἐν τῷ κόσμῳ, ἀγαθὰ ἐποίεις καὶ καλῶς παρήρχου, ὑπερηφανία ἐστίν. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Φαρισαῖος ἀπώλεσε πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀγαθὰ. Πλήν δὲ νῦν ὅτι ἔχεις σαυτὸν μηδὲν ὅλως ἀγαθὸν ποιοῦντα, ἀρκεῖ σοι, ἀδελφέ, εἰς σωτηρίαν· ταπεινώσεις γάρ ἐστι· οὕτω γὰρ ἐδικαιώθη καὶ ὁ τελώνης μηδὲν ἀγαθὸν ποιήσας· καὶ γὰρ ἀρέσκει τῷ Θεῷ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμελὴς μετὰ συντριμμοῦ καρδίας καὶ ταπεινώσεως ὑπὲρ τὸν πολλὰ ποιοῦντα ἀγαθὰ καὶ ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ ὅτι ὅλως ποιεῖ τι ἀγαθόν. Καὶ ὠφελήθεις μεγάλως ὁ ἀδελφός· ἔβαλε μετάνοιαν τῷ Γέροντι λέγων· Σήμερον, ἀδβᾶ, ἐσώθη ἡ ψυχὴ μου διὰ σοῦ.

263. Ἠρωτήθη Γέρων· Τί ἐστι τὸ ὑπὲρ ἀργοῦ ῥήματος

149. Ψαλμ. 50, 19.

150. Ματθ. 12, 36.

Ἔχε ὁμως ὑπόψιν σου ὅτι ἓνας ψαλμός, πού λές τώρα μέ κατάνυξη, ἀρέσει στὸν Θεό περισσότερο ἀπὸ χιλίους· πού ἔλεγες μέσα στὸν κόσμο· καὶ τῇ λίγῃ σου νηστείᾳ τὴν δέχεται παραπάνω ἀπὸ τίς ἑβδομάδες πού νήστευες στὸν κόσμο». «Μά, καθόλου δὲν νηστεύω τώρα — διακόπτει ὁ ἀδελφός — ὅλα τὰ ἀγαθὰ πού εἶχα στὸν κόσμο φύγαν ἀπὸ μένα». «Ἀδελφέ, — συνεχίζει ὁ Γέροντας — σοῦ ἀρκεῖ αὐτό πού ἔχεις· μόνο κάνε ὑπομονή καὶ εἰσαι σέ καλὸ δρόμο».

Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ ἀδελφός ἐπέμενε καὶ ἔλεγε: «Ἀδβᾶ, σίγουρα χάνεται ἡ ψυχὴ μου», τοῦ λέει τότε ὁ Γέροντας: «Ἀδελφέ, πίστεψέ με, δὲν ἤθελα νά σοῦ τό ὁμολογήσω, γιὰ νά μὴν πάθει ζημιὰ ὁ λογισμός σου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι σέ βλέπω νά 'χεις πέσει σέ ραθυμία ἀπὸ σατανικὴ ἐνέργεια. Αὐτὴ ἡ ἄποψή σου ὅτι, ὅσο ἤσουν στὸν κόσμο, ἔκανες καλὰ πράγματα καὶ καλὰ περνοῦσες, σοῦ τό λέω ρητὰ ὅτι εἶναι ὑπερηφάνεια. Ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ὁ Φαρισαῖος ἔχασε ὅλα τὰ ἀγαθὰ ὅσα εἶχε κάνει. Ὡστόσο αὐτὴ ἡ κατάστασή σου τώρα, πού θεωρεῖς τὸν ἑαυτὸ σου ὅτι δὲν κάνει τίποτε τό καλὸ, αὐτό σοῦ ἀρκεῖ, ἀδελφέ, γιὰ τὴ σωτηρίαν· γιατί εἶναι ταπείνωση. Ἔτσι δικαιώθηκε καὶ ὁ τελώνης, ἂν καὶ δὲν εἶχε κάνει κανένα καλὸ. Στὸν Θεό μάλιστα ἓνας ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμελὴς, πού ἔχει συντριβὴ στὴν καρδιά καὶ ταπείνωση¹⁴⁹, ἀρέσει περισσότερο ἀπὸ ἐκείνον πού κάνει πολλὰ καλὰ πράγματα καὶ ἔχει μέσα του τὴν ἰδέα ὅτι πάντα ἐργάζεται τό ἀγαθόν».

Ἔτσι ὁ ἀδελφός ὠφελήθηκε πάρα πολὺ καὶ ἔβαλε μετάνοια στὸν Γέροντα λέγοντας: «Σήμερον, ἀδβᾶ, σώθηκε ἡ ψυχὴ μου χάρις σέ σένα».

263. Ρωτήθηκε ἓνας Γέροντας: «Τί σημαίνει τό ὅτι γιὰ κάθε ἀργό (δηλαδή ἀνώφελο) λόγο θὰ λογοδοτήσουν οἱ ἄνθρωποι;¹⁵⁰»

διδόναι λόγον; Καὶ ἀπεκρίθη· Οἷος δήποτε λόγος περὶ σωματικοῦ πράγματος λαλούμενος ἀργολογία ἐστὶ· μόνον δὲ τὸ λαλεῖν περὶ σωτηρίας ψυχῆς τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀργολογία. Πλὴν τὸ ἐξ ὧν σκοπῆσαι καὶ σιωπῆσαι κάλλιον ἐστίν· ὥς γὰρ λαλεῖς τὸ καλόν, ἔρχεται εἰς μέσον καὶ τὸ κακόν.

264. Ἄλλοτε ἐφάνη ὁ Σατανᾶς Γέροντι καὶ λέγει αὐτῷ· Οὐκ εἶ χριστιανός. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων αὐτῷ· Εἴ τις ἐάν εἴμι, τέως προάγω σου. Λέγει αὐτῷ ὁ Σατανᾶς· Λέγω σοι ὅτι εἰς τὴν κόλασιν ὑπάγεις. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Οὐκ εἶ σὺ κριτῆς μου οὐδὲ Θεός μου.

265. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Πῶς, πάτερ, ἡ γενεὰ ἡμῶν οὐ δύναται κρατῆσαι τὴν ἄσκησιν τῶν Πατέρων; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Ὅτι οὐκ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν οὐδὲ φεύγει τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ μισεῖ τὴν ὕλην τοῦ κόσμου. Ἄνθρωπος γὰρ φεύγων τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ὕλην, ἀφ' ἑαυτοῦ ἔρχεται αὐτῷ ἡ κατάνυξις καὶ ἡ ἄσκησις. Ὡσπερ γὰρ ὁ θέλων σθέσαι τὸ πῦρ τὸ ἅπτον ἐν τῷ ἄγρῳ αὐτοῦ, ἐὰν μὴ προλάβῃ καὶ κόψῃ τὴν ὕλην τὴν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, οὐ σθένυνται αὐτό, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν μὴ ἀπέλθῃ εἰς τόπον ὅπου μετὰ κόπου εὐρίσκει καὶ αὐτὸν τὸν ψωμὸν αὐτοῦ, οὐ δύναται κτήσασθαι τὴν ἄσκησιν· ψυχὴ γὰρ ἐὰν μὴ βλέπῃ, οὐδὲ ταχέως ἐπιθυμεῖ.

266. Εἶπε πάλιν ὅτι· Ὁ κλέπτων ἢ ὁ ψευδόμενος ἢ ὁ ἄλλην ἁμαρτίαν ποιῶν, πολλάκις εὐθέως τῷ τελέσαι τὴν ἁμαρτίαν στενάζει ἢ μέμφεται ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ

Ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας· «Ὅποιαδήποτε συζήτηση γιὰ σωματικά πράγματα εἶναι ἀργολογία. Καὶ μόνο τὸ νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀργολογία. Πέραν τούτου ὅμως τὸ νὰ εἶσαι προσεκτικός σ' ὅλα καὶ νὰ σιωπᾷς, εἶναι τὸ προτιμότερο· γιατί καθὼς μιλᾷς τὸν καλὸ λόγο, ἐκεῖ ἀνάμεσα μπαίνει καὶ τὸ κακό».

264. Κάποια φορὰ παρουσιάστηκε ὁ Σατανᾶς σ' ἓναν Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Δέν εἶσαι χριστιανός». «Ὅποιος κι ἂν εἴμαι —ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας— ὅπωςδήποτε ὑπερέχω ἀπὸ σένα». «Σέ διαβεβαιῶνω —συνεχίζει ὁ Σατανᾶς— ὅτι θὰ πᾶς στὴν κόλαση». Καὶ ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ «Δέν εἶσαι σὺ κριτῆς μου οὔτε Θεός μου».

265. Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε Γέροντα· «Πῶς ἡ γενιά μας, πάτερ, δέν μπορεῖ νὰ κάνει τὴν ἄσκησιν τῶν Πατέρων;» Καὶ εἶπε ὁ Γέροντας· «Ἐπειδὴ δέν ἀγαπᾷ τὸν Θεὸ καὶ δέν ἀποφεύγει τοὺς ἀνθρώπους οὔτε μισεῖ τὰ ὕλικά ἀγαθὰ τοῦ κόσμου. Γιατί στὸν ἄνθρωπο πού ἀποφεύγει τὴν συντυχία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸν πειρασμὸ τῆς ὕλης, ξεκινοῦν ἀπὸ μέσα του ἡ κατάνυξη καὶ ἡ ἄσκησις».

Ὅπως ἀκριβῶς αὐτὸς πού θέλει νὰ σβήσει τὴ φωτιά πού ἄναψε στὸ χωράφι του, ἐὰν δέν προλάβῃ νὰ κόψῃ τὰ δέντρα πού εἶναι μπροστὰ στὴ φωτιά, δέν μπορεῖ νὰ τὴ σβήσει, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐὰν δέν φύγει σὲ τόπο ὅπου καὶ τὸ ψωμί του ἀκόμη μέ κόπο βρίσκει, δέν μπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἄσκησιν. Γιατί ἡ ψυχὴ ἐὰν δέν βλέπει οὔτε καὶ εὐκολὰ ἐπιθυμεῖ».

266. Εἶπε ἐπίσης· «Αὐτὸς πού κλέβει ἢ ψεύδεται ἢ διαπράττει ἄλλη ἁμαρτία, συχνά εὐθύς μετὰ τὴν τέλεση τῆς ἁμαρτίας στενάζει, κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του καὶ μετανοεῖ».

μνησικακίαν κρατῶν ἐν τῇ ψυχῇ, εἴτε τρώγει εἴτε πίνει εἴτε καθεύδει εἴτε περιπατεῖ, ὥσπερ ἰὸς κατεσθίει αὐτόν. Ὅθεν πάντοτε ἀχώριστον τὴν ἁμαρτίαν ἔχει καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ κατάρρα αὐτῷ γίνεται, καὶ ὁλος ὁ κόπος αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκχύση διὰ τὸν Χριστόν, ἀπρόσδεκτος γίνεται.

267. Εἶπε Γέρων· Ἐὰν παραβάλωσί σοί τινες καὶ ἴδῃς αὐτοὺς ἀπὸ μήκοθεν, στᾶ εἰς εὐχὴν καὶ εἰπέ· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ καταλαλιᾶς καὶ λοιδορίας. Καὶ μετ' εἰρήνης ἀπένεγκε αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου τούτου.

268. Εἶπε πάλιν· Ἐάν ἐστι τὸ σῶμά σου ἀσθενές, πρὸς αὐτὸ ποιήσον καὶ τὴν χρεῖαν σου, μήποτε πέσης εἰς ἀσθενειαν καὶ μέλλεις ζητεῖν βρώματα καὶ βαρεῖν τὸν διακονοῦντά σε.

269. Ἠρωτήθη Γέρων περὶ τοῦ ἐνυπνιάζεσθαι ὡσάν εἰς μῖξιν γυναικὸς ἢ καθ' ἑαυτὸν μόνον. Καὶ ἀπεκρίθη λέγων· Μὴ προσποιεῖσθαι ὅλως, ἀλλὰ νομίζειν ἑαυτὸν ἀπομύσσεσθαι. Ἐὰν γὰρ περιπατῶν δημοσίᾳ ἴδῃς καπηλομαγειρεῖον καὶ πλησιάσας ἐν τῷ παρέρχεσθαι σε μεταλάβῃς τῆς τῶν κρεῶν ἀναθυμιάσεως, ἔφαγες ἢ οὐ; Πάντως ἐρεῖς μοι ὅτι· Οὐ. Οὕτως οὔτε τὸ ἐνυπνιάζεσθαι μολυσμὸν σοι παρέξει. Ἐὰν γὰρ σε ἴδῃ ὁ ἐναντίος δειλιῶντα, πλέον σοι ἐπεμβαίνει. Παρατῆρει δέ, ὅπως μὴ ἐν αἰσθήσει ἐλθὼν συγκαταβῇς τῇ διανοίᾳ.

270. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Καλὸν τὸ παρα-

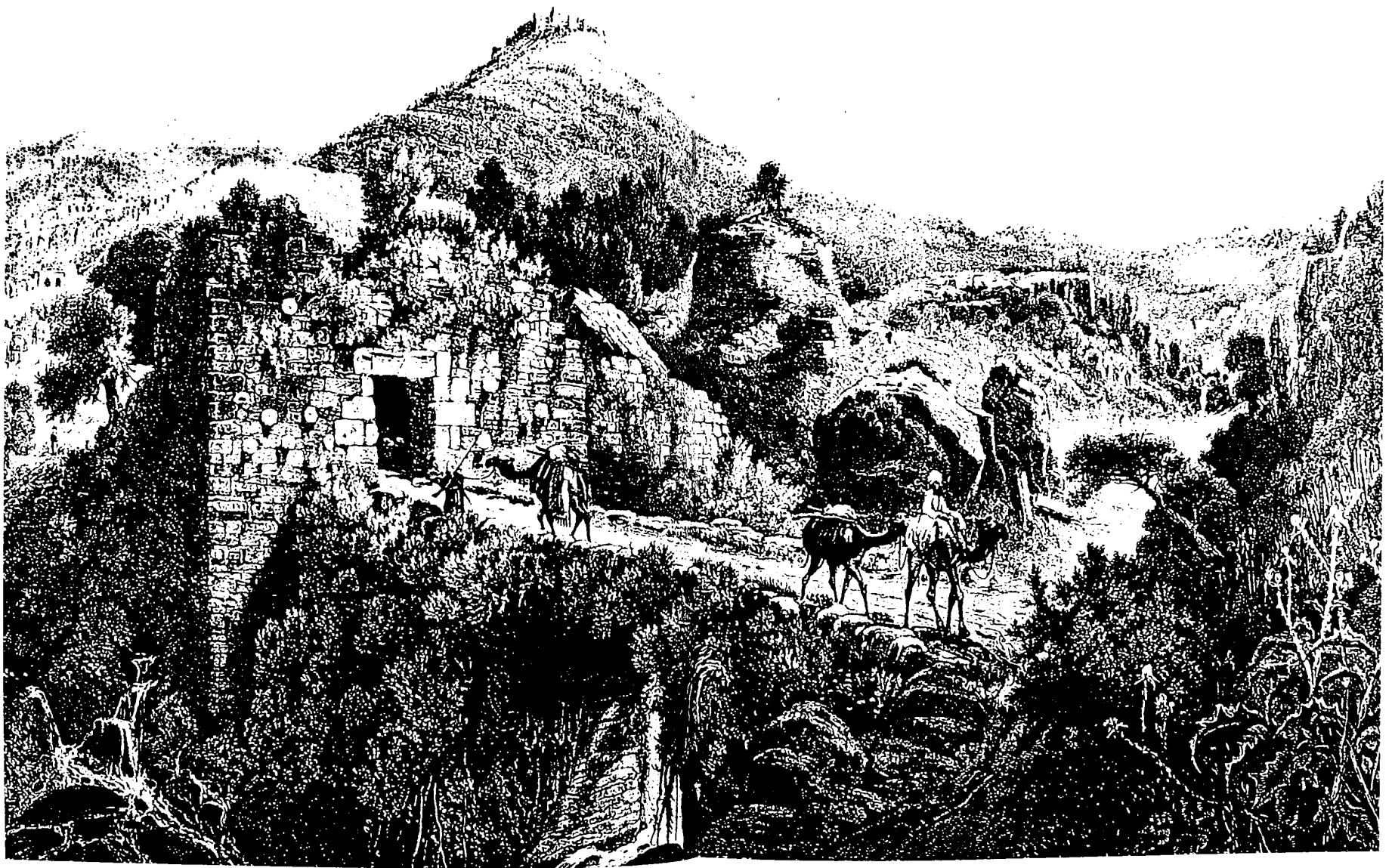
Ἐνῷ αὐτὸς πού διατηρεῖ μνησικακία στήν ψυχὴν του, εἴτε τρώει εἴτε πίνει εἴτε κοιμᾶται εἴτε περπατάει, σάν δηλητήριο τὸν κατατρώει ἡ μνησικακία. Ἐπομένως τὴν ἁμαρτία δέν τὴν ἀποχωρίζεται ποτέ· ἡ προσευχὴ του γίνεται κατάρρα γιὰ τὸν ἴδιο καὶ ὁλος ὁ κόπος πού κάνει, κι ἂν ἀκόμη χύσει τὸ αἷμα του γιὰ τὸν Χριστό, δέν θά εἶναι δεκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό».

267. Εἶπε Γέροντας· «Ἐάν ἔρχονται κάποιοι νά σέ ἐπισκεφθοῦν καὶ τοὺς δεῖς ἀπὸ μακριά, στάσου σέ προσευχὴ καὶ πές· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, γλύτωσέ μας ἀπὸ τὴν καταλαλιά καὶ τὴν κακολογία. Καὶ κάνε νά φύγουν εἰρηνικά ἀπὸ τὸν τόπο αὐτόν».

268. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐάν ἔχεις ἀσθενικό σῶμα, σύμφωνα πρὸς αὐτὸ νά οἰκονομήσεις καὶ τὰ ἀπαραίτητα· μὴν πέσεις καμιὰ φορὰ σέ ἀρρώστια καὶ θά ζητᾷς τροφίμα καὶ θά φέρεις σέ δύσκολη θέση αὐτόν πού σέ διακονεῖ».

269. Ρώτησαν Γέροντα σχετικὰ μέ τίς ρεύσεις στὸν ὕπνο, σάν νά συνέρχεται κανεῖς μέ γυναῖκα ἢ καὶ μόνος (μέ τὸν ἑαυτό του). Ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε· «Μὴν τό ἀποδίδετε καθόλου στὸν ἑαυτό σας (ὡς κατηγορία), ἀλλὰ νά τό θεωρεῖτε ὡσάν νά τρέχει ἡ μύτη σας. Γιατί, ἐάν περπατώντας στήν ἀγορά συναντήσεις οἰνομαγειρεῖο καὶ πλησιάζοντάς το, καθὼς περνᾷς ἀπ' ἐκεῖ, μυρίσεις τίς ἀναθυμιάσεις ἀπὸ τὰ κρέατα, σημαίνει ὅτι ἔφαγες; Ναί ἢ ὄχι; Ἀσφαλῶς θά μοῦ πεῖς· Ὁχι. Ἔτσι οὔτε οἱ ρεύσεις στὸν ὕπνο σέ μολύνουν. Ἐάν μάλιστα σέ δεῖ ὁ ἐχθρὸς νά δειλιάζεις, περισσότερο σοῦ ἐπιτίθεται. Πρόσεξε ὅμως, ὅταν ξυπνήσεις, νά μὴν συγκατατεθεῖς μέ τὴ σκέψη».

270. Ἀδελφὸς ρώτησε Γέροντα· «Εἶναι καλὸ νά ἐπισκέ-

Καيسάρεια Φιλίππου

βαλεῖν Γέρονσιν ἢ τὸ ἡσυχάσαι; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τὸ παρὰ βαλεῖν Γέρονσιν ἢν ὁ κανὼν τῶν ἀρχαίων Πατέρων.

271. Εἶπε Γέρων· Ἐμίσησα νεωτέρους κενοδοξοῦντας, ὅτι κάμνουσι καὶ μισθὸν οὐκ ἔχουσιν ἀποβλέποντες εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν. Λέγει αὐτῷ ἄλλος Γέρων γνωστικώτατος· Ἐγὼ καὶ πάννυ αὐτοὺς ἀποδέχομαι. Συμφέρει γὰρ τῷ νεωτέρῳ κενοδοξεῖν καὶ μὴ ἀμελεῖν. Πάντως γὰρ κενοδοξῶν, ἀνάγκη καὶ ἐγκρατεύεται καὶ ἀγρυπνεῖ καὶ γυμνητεύει καὶ ἀγάπην κτᾶται καὶ τὰς θλίψεις βαστάζει διὰ τὸν ἔπαινον. Μετὰ οὖν τὸ πολιτεύεσθαι οὕτως, ἔρχεται αὐτῷ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ λέγουσα αὐτῷ οὕτω· Διὰ τί οὐ κάμνεις δι' ἐμὲ ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους; Τότε πείθεται μὴ προσέχειν δόξῃ ἀνθρωπίνῃ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀκούσας εἶπεν· Ὀντως οὕτως ἔχει.

272. Ἀδελφὸς ὑπὸ λύπης κρατούμενος ἠνάγκαζε Γέροντα λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οἱ λογισμοὶ ἐπιτίθενταί μοι λέγοντες ὅτι ἀκαίρως ἀπετάξω, οὐ δύνασαι σωθῆναι; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Κἂν μὴ δυνάμεθα εἰσελθεῖν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, συμφέρει ἡμῖν, ἵνα τὰ κῶλα ἡμῶν πέσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἢ ὑποστρέψαι εἰς Αἴγυπτον.

151. Αριθ. 14, 29-33.

152. Τὸ ὄνομα Αἴγυπτος στήν ἐκκλησιαστική ὀρολογία, μέ τῇ μεταφορικῇ τῆς ἔννοια, σημαίνει τὴν μακράν τοῦ Θεοῦ ζωὴν, τὴν φθορὰ καὶ τὴν δουλεία τοῦ ἀνθρώπου στό καθεστῶς τῆς ἁμαρτίας. Ὁ συμβολισμὸς αὐτὸς προέκυψε προ-

πτεται κανεῖς Γέροντες ἢ νὰ ἡσυχάζει;» Ὁ Γέροντας εἶπε· «Οἱ ἐπισκέψεις στοὺς Γέροντες ἦταν κανόνας γιὰ τοὺς παλαιούς Πατέρες».

271. Εἶπε Γέροντας· «Μίσησα νὰ βλέπω νέους μοναχοὺς νὰ κενοδοξοῦν· κοπιᾶζουν καὶ μισθὸ δὲν ἔχουν, γιατί ἀποβλέπουν στὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων».

Ἄλλος Γέροντας, πού κατεῖχε πολὺ σωστά τὰ πράγματα, τοῦ εἶπε· «Ἐγὼ τοὺς ἀποδέχομαι καὶ πολὺ μάλιστα. Συμφέρει στὸν νέο νὰ κενοδοξεῖ παρὰ νὰ ἀμελεῖ. Γιατί ἀποβλέποντας στήν κενοδοξία, ἀπὸ ἀνάγκη καὶ ἐγκρατὴς γίνεται καὶ ἀγρυπνεῖ καὶ ἐκθέτει τὸν ἑαυτό του στό κρῦο καὶ ἀγάπῃ ἀποκτᾶ καὶ τίς στενοχώριες σηκώνει γιὰ νὰ κερδίσει τὸν ἔπαινο. Μετὰ ἀπὸ ἓνα τέτοιο τρόπο ζωῆς, τὸν ἐπισκέπτεται ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ μιλάει ὡς ἐξῆς· Γιατί δὲν κοπιᾶζεις γιὰ μένα ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους; Τότε πείθεται νὰ μὴν ἔχει στραμμένη τὴν προσοχὴν του στήν ἀνθρώπινη δόξα ἀλλὰ στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ». «Πράγματι —εἶπε ἀκούγοντάς τα ὁ ἄλλος Γέροντας— ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα».

272. Ἕνας ἀδελφὸς πού τὸν εἶχε κατακτήσει ἡ λύπη, πίεξε τὸν Γέροντα λέγοντας· «Τί νὰ κάνω; Μοῦ ἐπιτίθενται οἱ λογισμοὶ καὶ μοῦ λένε· «Δὲν ἀπαρνήθηκες τὸν κόσμον τὸν καιρὸ πού ἔπρεπε· δὲν μπορεῖς τώρα νὰ σωθεῖς». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Κι ἂν δὲν μπορέσουμε νὰμποῦμε στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, μᾶς συμφέρει νὰ μείνουν τὰ μέλη τοῦ σώματός μας στήν ἐρημὸ¹⁵¹, παρὰ νὰ γυρίσουμε πίσω στήν Αἴγυπτο¹⁵²».

φανῶς ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ γεγονὸς τῆς ἐπὶ αἰῶνες δουλείας τῶν Ἰσραηλιτῶν στοὺς Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου, καθεστῶς εἰδωλολατρίας.

273. Ἡρωτήθη Γέρων· Καλόν ἐστι μεσάσαι ἀντιλογίαν ἀδελφῶν; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε· Φεῦγε τὰ τοιαῦτα. Γέγραπται γάρ· Βαρύνων τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι κρίσιν αἵματος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καμμύων τοῦ μὴ ἰδεῖν ἀδικίαν.

274. Ἡρωτήθη Γέρων· Πῶς δύναται ἄνθρωπος κατὰ μόνας οἰκῆσαι; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ ἀθλητὴς ἐὰν μὴ πνυκτεύσῃ μετὰ πολλῶν, οὐ δύναται μαθεῖν τὴν τέχνην τῆς νίκης, ἵνα οὕτω δυνηθῇ μετὰ τοῦ ἀντιδίκου μονομαχήσαι. Οὕτω καὶ ὁ μοναχός, ἐὰν μὴ παιδευθῇ μετὰ ἀδελφῶν καὶ μάθῃ τὴν τῶν λογισμῶν τέχνην, οὐ δύναται οἰκῆσαι κατὰ μόνας οὐδὲ ἀντιστῆναι τοῖς λογισμοῖς.

275. Ἡρωτήθη Γέρων· Καλόν ἐστιν ἐκλαβεῖν τὰς θείας γραφάς; Ὁ δὲ εἶπε· Τὸ πρόβατον λαμβάνει παρὰ τοῦ ποιμένος καλὴν βοτάνην φαγεῖν· ἐσθίει δὲ καὶ τὴν τῆς ἐρήμου ὕλην. Ὅταν οὖν καίηται ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν, ἀναμνησκᾶται τὴν βοτάνην καὶ γλυκαίνεται τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ παύεται ὁ ὁπὸς τῶν ἀκανθῶν. Οὕτω καὶ τῷ ἀνθρώπῳ καλὴ ἡ τῶν ἀγίων γραφῶν μελέτη πρὸς τὴν τῶν δαιμόνων ἐπιβουλήν.

Καὶ γὰρ ἐὰν τις εὐκαιρήσῃ εἴτε μετὰ πολλῶν εἴτε μετὰ ὀλίγων εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φράξῃ τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ δοᾶν πρὸς τὸν Θεόν, ἐκεῖνος δαιμόνων ἔργον ἐργάζεται καὶ γὰρ οἱ δαίμονες μὴ δυνάμενοι ἀκοῦσαι τὸν ἔπαινον τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς ψάλλοντας καταργοῦσιν.

153. Ἦσ. 33, 15.

154. Στὸ ἀπόφθ. αὐτὸ βλέπουμε τὴν ἀντίθεση πρὸς τὴν θέσιν ὀρισμένων ἀρχαιοτέρων Πατέρων τῆς ἐρήμου, οἱ ὅποιοι συνιστοῦσαν τὴν ἀποφυγὴν τῆς ψαλμωδίας στὸν ναό, ὡς συμπεριφορὰ κοσμικὴ διότι, κατὰ τὴν ἀποψὴ τους,

273. Ρώτησαν Γέροντα: «Εἶναι καλὸ νὰ μεσολαβοῦμε, ὅταν λογοφέρουν οἱ ἀδελφοί;» «Νὰ ἀποφεύγεις —ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας— τέτοιες μεσολαβήσεις. Στὴ Γραφή διαβάσουμε: Ὁ δίκαιος στρέφει ἄλλοῦ τ' αὐτιά του, γιὰ νὰ μὴν ἀκούσει τὴν καταδίκη τοῦ ἁθώου αἵματος, καὶ κλείνει τὰ μάτια του, γιὰ νὰ μὴ δεῖ τὴν ἀδικία»¹⁵³.

274. Ρωτήθηκε Γέροντας: «Πῶς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος μέ σωστό τρόπο νὰ κατοικήσῃ μόνος; Ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται: Ὁ ἀθλητὴς ἐὰν δέν παλαίψῃ μέ πολλοὺς, δέν μπορεῖ νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τῆς νίκης, γιὰ νὰ εἶναι σέ θέσιν νὰ μονομαχήσῃ μέ τὸν ἀντίπαλο.

Ἔτσι καὶ ὁ μοναχός· ἐὰν δέν ἐκπαιδευθεῖ ἀνάμεσα σέ ἀδελφούς καὶ δέν μάθῃ τὴν τέχνην τῶν λογισμῶν, δέν μπορεῖ νὰ κατοικήσῃ μόνος οὔτε νὰ ἀντισταθεῖ στοὺς λογισμοὺς».

275. Ρωτήθηκε Γέροντας: «Εἶναι καλὸ νὰ ἀποστηθίζουμε τὰ ἱερά κείμενα;» Κι ἐκεῖνος εἶπε: «Τὸ πρόβατο παίρνει ἀπὸ τὸν βοσκό καλὸ χορτάρι καὶ τὸ τρώει· τρώει ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν βλάστηση τῆς ἐρήμου. Ὅταν λοιπὸν ξηραθεῖ τὸ στόμα του τρώγοντας ξυλῶδη φυτὰ, ἀναμασᾷ τὸ χορτάρι καὶ γλυκαίνεται καὶ ὑποχωρεῖ τὸ δριμύ ὑγρὸ τῶν σκληρῶν φυτῶν. Ἔτσι καὶ στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἀπαραίτητη ἡ μελέτη τῶν ἱερῶν βιβλίων γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζει τὰ τεχνάσματα τῶν δαιμόνων.

Καὶ μάλιστα ἂν βρεθεῖ κανεὶς εἴτε μέ πολλοὺς μαζί εἴτε μέ λίγους στὴν ἐκκλησία καὶ φράξῃ τὸ στόμα του ὥστε νὰ μὴν κραυγάσῃ πρὸς τὸν Θεό, αὐτὸς κάνει ἔργο δαιμονικόν· γιὰτί οἱ δαίμονες εἶναι πού δέν μποροῦν ν' ἀκούσουν νὰ δοξολογεῖται ὁ Χριστός, καὶ γι' αὐτὸ ἐμποδίζουν κι αὐτοὺς πού ψάλλουν»¹⁵⁴.

ὁ ψάλλων ἐκτίθεται στὸν πειρασμό τῆς κενοδοξίας καὶ φυγαδεύεται τὸ πνεῦμα τῆς κατανύξεως. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 112 ὑπόσημ. 95.

276. Εἶπε Γέρων ὅτι· Ἡ ἔρις παραδίδωσι τὸν ἄνθρωπον τῇ ὀργῇ· καὶ ἡ ὀργὴ παραδίδωσιν αὐτὸν τῇ τυφλώσει· καὶ ἡ τύφλωσις ποιεῖ αὐτὸν πᾶν κακὸν ἐργάζεσθαι.

277. Ἦν τις μοναχὸς ἐν Θηβαΐδι ἀκροτάτην ἄσκησιν καὶ πολιτείαν ἔχων, ἐν πολλαῖς δὲ ἀγρυπνίαις καὶ προσευχαῖς καὶ δεήσεσι προσκαρτερῶν, ἀκτημοσύνην πολλὴν μετὰ νηστείας καὶ κόπων τὸ σῶμα κατατρύχων. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὁσπρέα βρεκτὰ τῇ μιᾷ χειρὶ καθ' ἐσπέραν περιλαμβάνων ἤσθιεν· ἔπειτα μετὰ χρόνον τινὰ μίαν παρὰ μίαν τῷ μέτρῳ τούτῳ ἤρκεϊτο. Καὶ ταύτην ἄγων ἐπὶ πολὺ τὴν δίαιταν ἤλθεν εἰς τὸ μίαν κατασχεῖν ἡμέραν εἰς βρῶσιν τῆς ἐβδομάδος, ἣτις ἦν Κυριακή. Ἀπὸ Κυριακῆς οὖν εἰς Κυριακὴν τῇ ἐσπέρᾳ τοῖς παρατυχοῦσιν ὁσπρέοις ἢ βοτάναις αὐτοφυέσι χρώμενος ἐπὶ πολὺν διετέλεσε χρόνον ἔλκων τὰς ἐβδομάδας.

Ἀλλ' ὁ τῆς κακίας εὐρετῆς διάβολος ζηλώσας, ὥσπερ πτώματι ἔπεσεν ἐκεῖνος διὰ τῆς ὑπερηφανίας, καὶ τοῦτον κατενεγκεῖν δι' αὐτῆς ἐπειράθη. Ὑπείσערχεται οὖν αὐτῷ λογισμὸς οἰήσεως ὥς ὅτι· Ἀκροτάτην νηστείαν μετέρχη καὶ ἀγρυπνίαν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων· δεῖ δὲ καὶ σημείων σε ἐπίδειξιν ποιήσασθαι, ἵνα καὶ σὺ προθυμότερος περὶ τὴν ἄσκησιν γένη, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οἰκοδομήσης ὁρῶντας τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ καὶ δοξάζοντας τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Αἰτήσωμεν οὖν τὴν τῶν σημείων ἐνέργειαν· αὐτὸς γὰρ ὁ Σωτὴρ εἶρκεν· Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν.

Ὅμην οὖν μοναχὸς τὴν τοιαύτην δέησιν μετ' αἰτήσεως ἐκτενεσιτάτης προσῆγε τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος καὶ ἀγαθὸς Θεὸς θέλων πάντα σωθῆναι, ἰδὼν τὴν πλάνην αὐτοῦ καὶ μνησθεὶς τοῦ κόπου αὐτοῦ καὶ τῆς ἀσκήσεως οὐ συνεχώρησε τῷ

276. Εἶπε Γέροντας· «Ἡ ἐριστικὴ τάσις ἐκθέτει τὸν ἄνθρωπο στήν ὀργή· ἡ ὀργὴ τὸν ἐκθέτει στήν τύφλωση τοῦ νοῦ καὶ ἡ τύφλωση τὸν κάνει κατάλληλο γιὰ κάθε κακό».

277. Ἦταν ἓνας μοναχὸς στή Θηβαΐδα ὁ ὁποῖος ζοῦσε μέ ἀκραία ἄσκησι, ὑπομένοντας καρτερικά μέ πολλές ἀγρυπνίες, προσευχές καὶ παρακλήσεις, καὶ καταπιέζοντας τό σῶμα του μέ ὑπερβολική ἀκτημοσύνη, μέ νηστεία καὶ κόπους.

Τὸν πρῶτο καιρό ἔτρωγε κάθε ἀπόγευμα βρεγμένα ὁσπρια, ὅσα ἔπαιρνε τό ἓνα του χέρι. Κατόπιν, ἀφοῦ πέρασε κάποιο χρονικό διάστημα, τοῦ ἦταν ἀρκετὴ ἡ ἴδια ποσότητα μέρα παρὰ μέρα. Καὶ αὐτόν τὸν τρόπο διατροφῆς ἐφαρμόζοντας γιὰ πολὺν καιρό, ἔφθασε νά ὀρίσει μιὰ μέρα τῆς ἐβδομάδος γιὰ τροφή, καὶ αὐτὴ ἦταν ἡ Κυριακή. Ἀπὸ Κυριακῆ λοιπόν σέ Κυριακή, τό ἀπόγευμα, ἔτρωγε ὅ,τι ὁσπριο τύχαινε νά ἔχει ἢ ἄγρια χόρτα, καὶ ἔκανε πολὺ χρονικό διάστημα νηστεύοντας ἔτσι τίς ἐβδομάδες.

Ἀλλὰ ὁ ἐπινοητὴς τῆς κακίας ὁ διάβολος τὸν ζήλεψε καὶ ὅπως ἔπεσε ὁ ἴδιος διὰ μέσου τῆς ὑπερηφανείας, καὶ τοῦτον μ' αὐτὴν ἐπεχείρησε νά τὸν ρίξει. Δεισδύει λοιπόν μέσα του λογισμὸς οἰήσεως μέ τό πρόσχημα· «Ἐφαρμόζεις τὴν πιὸ ἀκραία νηστεία καὶ ἀγρυπνία, ὅσο κανένας ἄλλος. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νά δείξεις καὶ κάποια θαυμαστά σημεῖα γιὰ νά γίνεις καὶ σὺ προθυμότερος στήν ἄσκησι καὶ τοὺς ἀνθρώπους νά οἰκοδομήσεις, καθὼς θά βλέπουν τά θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ θά δοξάζουν τὸν οὐράνιο Πατέρα μας. Πρέπει λοιπόν νά ζητήσω τὴν θαυματουργικὴ ἐνέργεια. Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Σωτὴρας εἶπε· Ζητεῖτε καὶ θά σᾶς δοθεῖ¹⁵⁵».

Ἔτσι λοιπόν ὁ μοναχὸς ἀπηύθυνε στὸν Θεό αὐτὴ τὴν προσευχή μέ ἐκτεταμένη δέησι. Ἀλλὰ ὁ φιλόανθρωπος καὶ ἀγαθὸς Θεὸς πού θέλει ὅλοι νά σωθοῦν¹⁵⁶, βλέποντας τὴν πλάνη του καὶ λαμβάνοντας ὑπόψιν του τοὺς κόπους καὶ

155. Ματθ. 7, 7.

156. Α' Τιμ. 2, 4.

ἐχθρῶ τελείως πειράσαι αὐτὸν καὶ ῥίψαι εἰς τὸ τῆς ὑπερηφανίας πτώμα, τὸ πάντων χαλεπώτερον· διὸ καὶ τὸ ψαλμικὸν ἐπ' αὐτῷ εὐχερῶς ἀρμόσει λόγιον, τό· Ὅταν πέσῃ, οὐ καταραχθήσεται, ὅτι Κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτῷ.

Ἔρχεται οὖν αὐτῷ ἔννοια, ὅτι φησὶν ὁ Ἀπόστολος, οὐχ ἱκανοὶ ἐσμεν ἐξ ἑαυτῶν τι λογίσασθαι. Εἰ οὖν ὁ τοιοῦτος εἶπεν οὐχ ἱκανὸς εἰμι, πόσῳ μᾶλλον ἐγὼ διδασκαλίας δέομαι. Ἀπέλθω οὖν πρὸς τόνδε τὸν ἀναχωρητὴν καί, ὃ ἐὰν εἴπῃ μοι καὶ συμβουλευσῇ, ὥς ἐκ Θεοῦ δέξομαι ὁδηγίαν εἰς τὸ σωθῆναί με. Ἦν δὲ ὁ ἀδβᾶς πρὸς ὃν ὑπῆγε μέγας καὶ ὀνομαστός, προκόψας εἰς θεωρίαν καὶ δυνάμενος ὠφελῆσαι τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ τοὺς ἐρωτῶντας ἀρμοδίως οἰκοδομεῖν.

Καὶ δὴ ἐξελθὼν τῆς κέλλης ἦλθε πρὸς αὐτόν. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, εἶδεν ὁ Γέρων δύο πιθήκους εἰς τοὺς ὦμους αὐτοῦ καθεζομένους καὶ ἀλύσει τὸν τράχηλον αὐτοῦ κατέχοντας, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐκάτερος ἔλκειν ἐδιάζετο· καὶ θεασάμενος τοῦτο καὶ γνοὺς τὴν αἰτίαν, ἣν γὰρ θεοδίδακτος ὁ ἀνὴρ, στενάξας ἐδάκρυσεν ἡσυχῇ. Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν καὶ τὸν συνήθη ἀσπασμόν, ἐκαθέσθησαν ἐπὶ ὦραν μίαν μὴ λαλοῦντες· τοῦτο γὰρ σύνηθες τοῖς ἐκεῖσε Πατράσι. Μετὰ δὲ ταῦτα λέγει ὁ παραγενόμενος μοναχός· Πάτερ, ὠφέλησόν με καὶ δός μοι ὑποθήκην ὁδοῦ σωτηρίας. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Γέρων· Οὐχ ἱκανὸς εἰμι, τέκνον, εἰς τοῦτο· καὶ γὰρ αὐτὸς χρήζω χειραγω-

157. Ψαλμ. 36, 24.

158. Πρὸς Β' Κορ. 3, 5.

159. Βλ. ὑποσημ. 1156 σελ. 162.

τὴν ἄσκησίν του, δὲν ἐπέτρεψε στὸν ἐχθρό νά τόν πειράξει τελειωτικά καὶ νά τόν ρίξει στήν πτώση τῆς ὑπερηφανείας, πού εἶναι ἡ χειρότερη ἀπ' ὅλες τίς πτώσεις. Γι' αὐτό καὶ στήν περίπτωσή του θά ἐφαρμοσθεῖ κατάλληλα τὸ ψαλμικὸ ρητό: «Ὅταν σκοντάψει ὁ δίκαιος καὶ πέσει, δὲν θά συντριβεῖ, γιατί ὁ Κύριος ἀπλώνει τὸ χέρι του ἀπὸ κάτω καὶ τόν βασιτάζει¹⁵⁷».

Τοῦ ἔρχεται λοιπόν στό μυαλό ἡ σκέψη ὅτι «ὁ Ἀπόστολος λέει: Δὲν εἴμαστε ἱκανοὶ ἀπὸ μόνοι μας νά σκεφθοῦμε κάτι¹⁵⁸. Ἄν λοιπόν ἓνας ἀπόστολος Παῦλος λέει, δὲν εἶμαι ἱκανός, πόσο μᾶλλον ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη νά διδαχθῶ. Νά πάω λοιπόν σ' ἐκεῖνον τὸν ἀναχωρητὴ καὶ ὅ,τι μοῦ πεῖ καὶ μέ συμβουλευσῇ, θά τὸ δεχθῶ σάν ὁδηγία ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ γιὰ νά σωθῶ». Καὶ ὁ ἀδβᾶς αὐτός πρὸς τὸν ὁποῖο θά πῆγαινε, ἦταν μέγας καὶ ξακουστός, εἶχε προχωρήσει στήν πνευματικὴ θεωρία¹⁵⁹ καὶ μπορούσε νά ὠφελῇ αὐτοὺς πού τὸν συναντοῦσαν καὶ αὐτοὺς πού ρωτοῦσαν νά τοὺς οἰκοδομεῖ κατάλληλα.

Ἄφησε λοιπόν τὸ κελί του καὶ πῆγε νά τόν συναντήσῃ. Ὅταν μπῆκε μέσα, εἶδε ὁ Γέροντας δύο πιθήκους νά κάθονται στοὺς ὦμους τοῦ ἀναχωρητῆ, πού ἦταν δεμένοι μέ ἀλυσίδα ἀπὸ τὸν τράχηλό του, καὶ καθένας προσπαθοῦσε νά τόν τραβήξῃ πρὸς τὸ μέρος του. Σάν εἶδε τὴν εἰκόνα αὐτὴ καὶ κατάλαβε τὸν λόγο — γιατί ἦταν θεοδίδακτος ὁ ἄνθρωπος — στέναξε καὶ δάκρυσε ἀθόρυβα. Μετὰ τὴν προσευχὴ καὶ τὸν συνήθη ἀσπασμό, κάθησαν μιά ὁλόκληρη ὥρα σιωπηλοί· αὐτό συνηθίζοταν ἀπὸ τοὺς Πατέρες στὸν τόπο ἐκεῖνο.

Ἕστερα πῆρε τὸν λόγο ὁ ἐπισκέπτης μοναχός καὶ εἶπε: «Πάτερ, βοήθησέ με· δῶσ' μου τίς συμβουλές σου πῶς νά διανύσω τὸν δρόμο τῆς σωτηρίας». «Δὲν εἶμαι ἱκανός, παιδί μου, γι' αὐτό πού ζητᾷς — ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — καὶ μάλιστα ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔχω ἀνάγκη νά μέ χειραγωγήσουν». Κι

γίας. Ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτόν· Μὴ παραιτοῦ, κύρι ἀβδᾶ, τοῦ ὠφελῆσαι με. Πεπληροφόρημαι γὰρ εἰς σέ καὶ ἔδωκα τὸν λογισμόν μου δέξασθαι τὴν συμβουλίαν σου. Ὁ δὲ ἀνένευσε λέγων ὅτι· Οὐκ ἀκούεις μου καὶ διὰ τοῦτο παραιτοῦμαι. Πάλιν οὖν ὁ μοναχὸς διεβεβαιούτο καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λόγον ὡς· Ὅτι ἂν εἴπῃς μοι, ἀκούω σου ὡς ἀγγέλου.

Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Λάβε τὸ θαλάντιον τοῦ κέρματος τοῦτο· καὶ ὕπαγε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀγόρασον δέκα ἄρτους καὶ δέκα ξέστας οἴνου καὶ δέκα λίτρας κρεῶν καὶ φέρε. Ἦρξατο οὖν περίλυπος γίνεσθαι ὁμῶς δεξάμενος ἐπορεύετο. Καὶ ἐν τῇ ὁδῷ πολλοὺς λογισμοὺς ἀνεκίνει, ὅτι· Τί ἔδοξε τῷ Γέροντι τοῦτο, καὶ πῶς ἀγοράσω ταῦτα; Σκανδαλίζονται γὰρ οἱ κοσμικοὶ ἐμοῦ ταῦτα λαμβάνοντος· κλαίων καὶ δακρῶν οὖν ἀπῆλθε. Καὶ αἰσχνυνόμενος, δι' ἄλλον μὲν τοὺς ἄρτους ὠνήσατο, δι' ἄλλου δὲ τὸν οἶνον ἔλαβε. Καὶ ἔλεγεν· Οὐαί μοι τῷ ἀθλίῳ, πῶς κρέα ἀγοράσω ἢ δι' ἐμαντοῦ ἢ δι' ἄλλου; Πλὴν μετὰ αἰσχύνῃς ἡρέμα εὐρών τινα κοσμικόν, ἔδωκε τὸ κέρμα, καὶ ἀγοράσας ἔδωκεν αὐτῷ.

Λαθὼν δὲ ὁ μοναχὸς ἤνεγκε πρὸς τὸν Γέροντα. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Μὴ ἐπιλάβῃ ὅτι δέδωκάς μοι λόγον, ἵνα, ὁ ἐὰν εἴπω σοι, ἐπακούσῃς μου. Λάβε οὖν ταῦτα καὶ ὕπαγε εἰς τὸ κελλίον σου καὶ εὐχόμενος μεταλάμβανε ἄρτον ἓνα καὶ ξέστην οἴνου καὶ λίτραν κρεῶν ἡμέριον. Καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας ἔλθῃ ἐνθάδε. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ τολμῶν ἀντειπεῖν, λαθὼν ἀπῆει κλαίων καὶ ἀνιώμενος ἐπὶ τῷ πράγματι ὅτι· Ἐκ ποίας νηστείας εἰς τί ἔφθασα; Λέγων· Ποιήσω; Μὴ ποιήσω; Ἐὰν μὴ ποιήσω, προσκρούω τῷ Θεῷ, ὅτι λόγον δέδωκα οὕτως ὅτι, ὁ

160. Ξέστης· α) Ρωμαϊκὴ μονάδα μετρήσεως ὑγρῶν, πού μεταδόθηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀττικὸς ξέστης ἦταν περίπου 0,4 λίτρα.

β) λαγήνι, δοχεῖο ὑγρῶν.

ἐκεῖνος τοῦ λέει· «Μὴν ἀρνεῖσαι, σεβαστέ μου πατέρα, νά μέ βοηθήσεις. Ἔχω ἐμπιστοσύνη σέ σένα· καὶ δεσμεύθηκα μέ τόν λογισμό μου νά δεχθῶ ὅ,τι μέ συμβουλεύσεις». Ἐκεῖνος ἀρνήθηκε λέγοντας· «Δέν θά μ' ἀκούσεις καί γι' αὐτό παραιτοῦμαι». Ἀλλά πάλι ὁ μοναχὸς ἰσχυρίζοταν καὶ τοῦ ἔδωσε τόν λόγο του· «Ὅτι κι ἂν μοῦ πεῖς, θά σέ ἀκούσω σάν ἀπό στόμα ἀγγέλου».

Τότε ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Πάρε αὐτό τό σακκουλάκι μέ τά νομίσματα· πήγαινε στήν πόλη καὶ ἀγόρασε δέκα ψωμιά, δέκα ξέστες¹⁶⁰ κρασί, δέκα λίτρες κρέας καὶ φέρε τα». Ἀρχισε λοιπόν νά τόν καταλαμβάνει μεγάλη λύπη, ὁμῶς δέχθηκε καὶ ξεκίνησε. Στό δρόμο πολλοὺς λογισμοὺς γυρόφερνε· «Γιὰ ποιόν λόγο τό ἀποφάσισε αὐτό ὁ Γέροντας; Καὶ πῶς θά τά ἀγοράσω αὐτά; Θά σκανδαλισθοῦν οἱ κοσμικοί, ὅταν μέ δοῦν νά τά παίρνω». Κλαίγοντας λοιπόν καὶ χύνοντας δάκρυα ἔφυγε. Καὶ ἐπειδὴ ντρεπόταν, μέ ἄλλον ἀγόρασε τά ψωμιά καὶ μέ ἄλλον πῆρε τό κρασί. Ἀλλά ἔλεγε· «Ἀλίμονο σέ μένα τόν ἄθλιο, πῶς θά ἀγοράσω κρέας, εἴτε ἐγώ προσωπικά εἴτε μέσω ἄλλου;» Ὡστόσο ντροπιασμένος, ἀλλά ἀθόρυβα, βρῆκε κάποιον κοσμικό, τοῦ ἔδωσε τό νόμισμα καὶ ἐκεῖνος τό ψώνισε καὶ τοῦ τό παρέδωσε.

Τά πῆρε ὁ μοναχὸς καὶ τά ἔφερε στόν Γέροντα. Καί ὁ Γέροντας τόν ρώτησε· «Μήπως ξέχασες ὅτι μοῦ ἔχεις δώσει λόγο νά μέ ὑπακούσεις σ' ὅ,τι κι ἂν σοῦ πῶ; Πάρτα λοιπόν αὐτά, πήγαινε στό κελί σου καὶ προσευχόμενος νά τρῶς ἓνα ψωμί, μιά λίτρα κρέας καὶ νά πίνεις ἓνα ξέστη κρασί καθημερινά. Καὶ μετὰ δέκα μέρες ἔλα πάλι ἐδῶ». Ὁ μοναχὸς τά ἄκουσε ἀλλά δέν τολμοῦσε νά φέρει ἀντίρρηση· τά πῆρε καὶ ἔφυγε κλαίγοντας καὶ στενοχωρημένος γιὰ τό γεγονός καὶ συλλογιζόταν· Ἀπό ποιά μέτρα νηστείας σέ τί κατήντησα. Νά τό κάνω; Νά μὴν τό κάνω; Ἐὰν δέν τό κάνω, θά ρθῶ ἀντιμέτωπος μέ τόν Θεό, γιατί ἔδωσα λόγο καὶ μάλιστα πῶς, ὅτι-

ἐὰν εἴπῃ μοι, ὡς ἀπὸ Θεοῦ δέχομαι. Καὶ νῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὴν ταπείνωσίν μου καὶ ἐλέησόν με συγχωρῶν τὰς ἁμαρτίας μου, ὅτι ἰδοὺ νῦν ἀναγκάζομαι προᾶξαι παρὰ πρόθεσιν ἣν εἶχον τῆς ἐγκρατείας μου. Καὶ οὕτω δακρύων ἦλθεν εἰς τὴν κέλλαν καὶ ἐποίησε καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ Γέρων· σφοδροτέρᾳ δὲ μᾶλλον τῇ εὐχῇ ἐκέχρητο καὶ ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἐσθίειν ἔβρεχε τοῖς δάκρυσι ταῦτα τὰ ἐντυγχάνοντα καὶ ἔλεγε· Κύριε, ἐγκατέλιπές με;

Οὕτως οὖν ὁ Θεὸς προσέχων τῇ μετανοίᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ταπεινώσει ἔδωκε παράκλησιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ· καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τῆς αἰτίας ἐλθὼν, δι' ἣν συνέβη αὐτῷ ἀδιαφορῆσαι, ὡς ἐνόμιζεν, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ καὶ ἀνθρωπολογεῖτο τὸ προφητικὸν λόγιον, ὅτι πᾶσα δικαιοσύνη ἀνθρώπου ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης καὶ τὸ ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον καὶ φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσω.

Οὕτως ἐπανέρχεται πρὸς τὸν Γέροντα καταπεπονημένος τῷ σώματι καὶ ἐκτετρυνωμένος πλεῖον ἢ ὅτε τὰς ἐβδομάδας διετέλει ἄσιτος. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Γέρων οὕτω ταπεινωθέντα, φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ὑπεδέξατο αὐτόν· καὶ ποιήσαντες εὐχὴν ἐκάθισαν σιωπῶντες. Εἶτα λέγει ὁ Γέρων· Τέκνον, ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἐπεσκέψατό σε καὶ οὐκ εἶασε τὸν ἐχθρὸν κατακυριεύσαι σου· αἰεὶ γὰρ ὡς δι' εὐλογοφανῶν αἰτιῶν εἴωθε τοὺς τὴν ἀρετὴν μετιόντας ἀπατᾶν καὶ εἰς τὸ τῆς οἰήσεως φρόνημα φέρειν· ἀναγκάζεται τούτους καὶ προτρέπεται μέτρα μεγάλα ἐπιχειρεῖν κατορθωμάτων, ἵνα οὕτως αὐτοὺς κατενέγκῃ. Οὐδὲν γὰρ παρὰ τῷ Θεῷ ἁμαρτίας πάθους οὕτω βδελυκτὸν ὡς τὸ τῆς ὑπερηφανίας· καὶ οὐδὲν παρ' αὐτῷ κατόρθωμα τίμιον ὡς

161. Ἦσ. 64, 6.

162. Ψαλμ. 126, 1.

δήποτε κι ἂν μοῦ πεῖ, θά τό δεχθῶ ὡσάν ἀπό τόν Θεό. Καί τώρα, Κύριε, ἐπίβλεψε στήν ἀθλιότητά μου καὶ ἐλέησέ με συγχωρώντας τίς ἁμαρτίες μου, γιατί, νά, ἀναγκάζομαι νά κάνω ἀντίθετα στήν πρόθεση τῆς ἐγκρατείας πού εἶχα». Καί ἔτσι χύνοντας δάκρυα γύρισε στό κελί του καί συμμορφώθηκε μέ τήν ἐντολή τοῦ Γέροντα. Τώρα ἡ προσευχή του ἐγίνε πιά ἔντονη καί ὅταν ἐπρόκειτο νά φάει, ἔβρεχε μέ δάκρυα αὐτά πού ἦταν νά φάει καί ἔλεγε: «Κύριε, μέ ἐγκατέλειψες;»

Ἔτσι λοιπόν ὁ Θεός βλέποντας τή μετάνοια καί τήν ταπείνωσή του, τοῦ παρηγόρησε τήν καρδιά καί ἀφοῦ συνειδητοποίησε γιά ποιόν λόγο τοῦ συνέβη νά ξεπέσει, ὅπως νόμιζε, εὐχαρίστησε τόν Θεό καί διεκήρυξε τό προφητικὸ ρητό ὅτι «ὅλη ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σάν ἓνα βρωμερό κουρέλι¹⁶¹». Ἐπίσης καί τό «ἂν ὁ Κύριος δέν οἰκοδομήσῃ τήν οἰκία καὶ δέν φυλάξῃ τήν πόλη, μάταια ἀγρυπνεῖ ὁ φρουρός της¹⁶²».

Ἐπανέρχεται λοιπόν στόν Γέροντα ἐξαντλημένος στό σῶμα καί τάλαιπωρημένος περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ὅταν ἔμενε νηστικός ὅλη τή διάρκεια τῆς ἐβδομάδος. Ὅταν τόν ἀντίκρουσε ὁ Γέροντας τόσο ταπεινωμένο, τόν ὑποδέχθηκε μέ χαρούμενη ὄψη καί ἀφοῦ προσευχήθηκαν, κάθισαν σιωπηλοί. Ἐπειτα λέει ὁ Γέροντας: «Παιδί μου, ὁ φιλόανθρωπος Θεός σέ ἐπισκέφθηκε· καί δέν ἄφησε τόν ἐχθρό νά σέ κατακυριεύσει. Γιατί αὐτός πάντοτε μέ αἰτίες πού ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται εὐλογες, συνηθίζει ἐκείνους, πού ἀγωνίζονται νά γίνουν ἐνάρετοι, νά τοὺς ἐξαπατᾶ καί νά τοὺς ὀδηγεῖ στήν οἴηση, στό νά ἔχουν δηλαδή μεγάλη ἰδέα γιά τόν ἑαυτό τους. Χρησιμοποιώντας βία τοὺς προτρέπει νά ἐπιχειρήσουν κατορθώματα, πού ταιριάζουν σέ ὑψηλά μέτρα ἀρετῆς, ὥστε μέ τόν τρόπο αὐτό νά τοὺς ρίξει. Γιατί γιά τόν Θεό κανένα πάθημα ἁμαρτωλό δέν εἶναι τόσο σιχαμερό ὅσο τῆς ὑπερηφανίας· καί κανένα κατόρθωμα δέν εἶναι γιά τόν Θεό πιά

τὸ τῆς ταπεινώσεως. Καὶ ὄρα ἀμφοτέρων ἐκ τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου τὰ παραδείγματα.

Αἱ ἀκρότητες τοίνυν οὕτως ἐπισφαλεῖς τῶν ἐκατέρων μερῶν καὶ γάρ τις τῶν Γερόντων φησὶν ὅτι τὰ ὑπέρμετρα τῶν δαιμόνων ἐστίν. Ὁδῶ οὖν βασιλικῇ πορεύου κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν καὶ μὴ ἐκκλίνης δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἀλλὰ μεσότητι κέχρησο. Ἐν τῇ μεταλήψει μέτρῳ ἐσθίων τὸ καθ' ἐσπέραν. Εἰ δὲ γένηται χρεία, ἀδιακρίτως μετέρχου τὸν καιρὸν· κἂν διὰ πάθος ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν λύσαι δέῃ τὴν ὠρισμένην ὥραν κἂν τε πάλιν μεταλαμβάνειν σε γένηται παρ' ἡμέραν, μὴ διακριθῇς· οὐ γὰρ ὑπὸ νόμον ἀλλ' ὑπὸ Χάριν ἐσμέν. Ἐσθίων δὲ μὴν, μὴ θέλε κορέννυσθαι, ἀλλ' ἔπεχε σεαυτὸν εἰς ἐγκράτειαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τῶν λιχνοτάτων βρωμάτων· τὰ εὐτελέστερα δὲ ἀσπάζου πάντοτε.

Καὶ τὴν καρδίαν σου τήρησον πάντως ἀσκῶν τὴν ταπεινοφροσύνην· θυσία γὰρ τῷ Θεῷ, ὥς φησιν ὁ Προφήτης, πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ ἅγιος Δαβὶδ φησιν· Ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. Καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου φησιν ὁ Κύριος· Ἐπὶ τίνα ἀναπαύσωμαι, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους. Πᾶσαν οὖν τὴν ἐλπίδα σου, τέκνον, ἐπίρριπον ἐπὶ Κύριον καὶ πορεύου ἐν εἰρήνῃ τὴν ὁδόν σου. Καὶ αὐτὸς ποιήσει καὶ ἐξοίσει

163. Βλ. ἀπόφθ. 93 σελ. 109, ὑπόσημ. 74 καὶ ἀπόφθ. 115 σελ. 121.

164. Ρωμ. 6, 14.

165. Ψαλμ. 50, 19.

166. Ψαλμ. 114, 6.

ἐντιμο ὅσο τῆς ταπεινώσεως. Βεβαιώσου καὶ γιὰ τὰ δύο ἀπὸ τὰ παραδείγματα τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνη.

Οἱ ἀκρότητες λοιπὸν καὶ πρὸς τὰ δύο μέρη εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνες· κάποιος μάλιστα ἀπὸ τοὺς Γέροντες τονίζει ὅτι οἱ ὑπερβολές ὑπαγορεύονται ἀπὸ τοὺς δαίμονες. Βάδιζε λοιπὸν τὴν βασιλικὴν ὁδὸν σύμφωνα μὲ τὴν ἁγία Γραφή¹⁶³ καὶ μὴ ξεκλίνεις δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιεῖς τὴ μεσότητα. Σχετικὰ μὲ τὸ φαγητό· νὰ τρῶς μὲ μέτρο κάθε ἀπόγευμα. Καὶ ἂν παρουσιασθεῖ κάποια ἀνάγκη, νὰ ἀντιμετωπίζεις τὴν περίστασις χωρὶς λογισμούς ἀμφιβολίας· ἂν χρειαστεῖ εἴτε ἀπὸ ἀρρώστια εἴτε ἀπὸ κάποια ἄλλη αἰτία νὰ μὴν τηρήσεις τὴν ὀρισμένην ὥρα φαγητοῦ, ὅπως καὶ ἂν κάποια φορὰ ἔρθουν ἔτσι τὰ πράγματα ὥστε νὰ παίρνεις τροφή μερὰ παρὰ μερὰ, μὴ διστάσεις· γιατί δὲν εἴμαστε κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ νόμου ἀλλὰ στὸν χῶρο τῆς Χάριτος¹⁶⁴. Ὅταν τρῶς βέβαια μὴν ἐπιδιώκεις τὸν χορτασμό, ἀλλὰ νὰ ἀσκεῖς τὸν ἑαυτό σου στὴν ἐγκράτεια καὶ προπαντὸς ἀπὸ τὰ πιό γευστικά φαγητά. Καὶ νὰ ἐπιζητεῖς πάντοτε τὰ πιό φτωχικά.

Τὴν καρδιά σου φύλαξέ τὴν ἐξάπαντος ἀσκώντας τὴν ταπεινοφροσύνην. Γιατί θυσία γιὰ τὸν Θεό, ὅπως λέει ὁ Προφήτης, εὐπρόσδεκτη εἶναι τὸ πνεῦμα ποὺ ἔχει συντριβεῖ μὲ τὴ μετάνοια· καὶ τὴν καρδιά τὴν συντριμμένη καὶ ταπεινωμένη δὲν θὰ τὴν ἀπορρίψει ποτὲ ὁ Θεός¹⁶⁵. Καὶ πάλι ὁ ἅγιος Δαβὶδ ὁ ἴδιος λέει: Ταπεινώθηκα καὶ μ' ἔσωσε¹⁶⁶. Καὶ μὲ τὸν προφήτη Ἡσαΐα λέει ὁ Κύριος: Σέ ποιὸν θὰ ἀναπαυθεῖ τὸ πνεῦμα μου, παρὰ στὸν πρᾶο ἄνθρωπο, στὸν ἡσύχο καὶ σ' ἐκεῖνον ποὺ ἀπὸ σεβασμὸ τρέμει τοὺς λόγους μου¹⁶⁷!

Στήριξε λοιπὸν, παιδί μου, ὅλη σου τὴν ἐλπίδα πάνω στὸν Κύριο¹⁶⁸ καὶ βάδιζε εἰρηνικὰ τὸν δρόμο σου. Καὶ θὰ

167. Ἡσ. 66, 2.

168. Ψαλμ. 72, 28 καὶ 36, 5.

ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τὸ κρῖμά σου ὡς μεσημβρίαν.
 Οὕτως οὖν ὠφελήσας τὸν ἀδελφὸν καὶ στηρίξας καὶ τοῖς
 εὐρεθεῖσιν εὐώχῃθεις μετ' αὐτοῦ, ἀπέλυσεν ἀγαλλιῶντα ἐν
 Κυρίῳ. Καὶ οὗτος πορευόμενος ἔλεγεν· Ἐπιστρεψάτωσάν με
 οἱ φοβούμενοί σε καὶ οἱ γινώσκοντες τὰ μαρτύριά σου· καί,
 παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος, τῷ δὲ θανάτῳ οὐ παρέδω-
 κέ με· καὶ τό, παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με. Καὶ
 πρὸς ἑαυτὸν φησιν· Ἐπίστροφον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαν-
 σίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ οὕτως
 ἐλθὼν ἐν τῷ κελλίῳ ἐδίωκε κατὰ τὰς ὑποθήκας τοῦ Γέροντος,
 μετὰ ταπεινώσεως καὶ κατανύξεως διατελῶν τὸν ἅπαντα
 χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἕως ἔφθασεν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς
 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

278. Ἡρωτήθη Γέρων· Τί ἐστὶν ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ; Καὶ
 ἀπεκρίθη· Στόμα ἀληθές, σῶμα ἀγνόν, καρδιά καθαρά.

279. Ἐλεγε Γέρων ὅτι· Οἱ Πατέρες τῇ ἀποτομῇ εἰσῆλθον
 ἔσω· ἡμεῖς δέ, ἐὰν δυννηθῶμεν, τῇ χρηστότητι εἰσέλθωμεν.

280. Ἐλεγε Γέρων περὶ τοῦ Μωυσῆ ὅτι ὅτε ἐπάταξε τὸν
 Αἰγύπτιον, προσέσχεν ὧδε καὶ ὧδε καὶ οὐδένα ἔβλεπε, τοῦτ'

169. Ψαλμ. 36, 6.

170. Ψαλμ. 118, 79. Ἐδῶ ὁ μοναχὸς ἐφαρμόζει τὸ ρητὸ στὴν περίπτωσή του.

φανερώσει αὐτός τὴν ἀρετὴ σου σάν φῶς, καὶ τὴν κρίση του
 γιὰ τὸ δίκαιό σου ἀστραφτερὴ σάν κάτω ἀπὸ τὸν μεσημε-
 ριάτικο ἥλιο¹⁶⁹».

Μ' αὐτοὺς τοὺς τρόπους λοιπὸν βοήθησε τὸν ἀδελφὸ
 καὶ τὸν στηρίξε καὶ ἀφοῦ ἀπόλαυσε μαζί του τὰ θρискούμε-
 να, τὸν εὐλόγησε νά ἀποχωρήσει πλημμυρισμένο μέ τὴν ἐν
 Κυρίῳ ἀγαλλίαση. Καὶ ὁ ἀδελφὸς λοιπὸν καθὼς βάδιζε, μο-
 νολογοῦσε· Ἄς μέ ὁδηγήσουν σέ ἐπιστροφή αὐτοί οἱ ὁποῖοι
 σέ φοβοῦνται καὶ γνωρίζουν τίς ἐντολές σου¹⁷⁰. Μέ δοκιμα-
 σίες μέ παιδαγωγῆσε ὁ Κύριος, δέν μέ παρέδωσε ὅμως στὸν
 θάνατο¹⁷¹. Θά μέ παιδαγωγῇ ὁ δίκαιος μέ συμπάθεια καὶ
 θά μέ ἐλέγξει¹⁷². Γύρνα, ψυχὴ μου, στὸν τόπο τῆς ἀναπαύ-
 σεώς σου, γιατί ὁ Κύριος σέ εὐεργέτησε κλπ.

Καὶ ἀφοῦ ἐπέστρεψε ἔτσι στό κελί του, ἔζησε σύμφωνα
 μέ τίς συμβουλές τοῦ Γέροντα μέ ταπείνωση καὶ κατάνυξη
 σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του, ἕως ὅτου ἔφθασε στὴν τε-
 λειότητα πού μέτρο της εἶναι ὁ Χριστός¹⁷³.

278. Ρώτησαν Γέροντα· «Ποιά εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ μονα-
 χοῦ;» Καὶ ἀποκρίθηκε· «Στόμα ἀληθινόν, σῶμα ἀγνόν καὶ καρ-
 διά καθαρή».

279. Ἐλεγε ἄλλος Γέροντας· «Οἱ Πατέρες μέ τὴν ἀπόλυ-
 τη αὐστηρότητα μπῆκαν μέσα¹⁷⁴ (στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ).
 Καὶ μεῖς ἐὰν μπορέσουμε, ἄς μποῦμε μέ τὴν ἀγαθὴ διάθεση
 τῆς καρδιᾶς καὶ τὴν ἀρετὴ».

280. Ἐλεγε ἓνας Γέροντας γιὰ τὸν Μωυσῆ ὅτι ὅταν χτύ-
 πησε τὸν Αἰγύπτιο¹⁷⁵, κοίταξε πιό πρὶν ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ

171. Ψαλμ. 117, 18.

172. Ψαλμ. 140, 5.

173. Ἐφ. 4, 13.

174. Πρβλ. Ρωμ. 11, 22.

175. Ἐξ. 2, 12.

ἔστιν τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ. Καί εἰδὼς ὅτι οὐδὲν κακὸν βλέπει ἑαυτὸν ποιοῦντα, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεὸν ἦν ποιῶν, καὶ οὕτως ἐπάταξε τὸν Αἰγύπτιον.

281. Ἐλεγε Γέρων περὶ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἐν τῷ ψαλμῷ· Καὶ θήσομαι ἐν θαλάσῃ χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιὰν αὐτοῦ, τοῦτ' ἔστι περὶ τοῦ Σωτῆρος. Ἡ ἀριστερὰ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τοῦτ' ἔστι τὸν κόσμον. Τὸ δὲ ἐν ποταμοῖς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, οὗτοί εἰσιν οἱ Ἀπόστολοι οἱ ποτίζοντες τὸν κόσμον διὰ τῆς πίστεως.

282. Εἶπέ τις τῶν Πατέρων· Τὸ καθαρὸν ζῶον, φησὶν, ἀναμηνυκᾶται τὴν τροφήν καὶ διώνυχόν ἐστιν. Οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ καλῶς πιστεύων καὶ δεχόμενος τὰς δύο διαθήκας, ὥσπερ ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ εὐρίσκομεν, ἐν δὲ ταῖς αἱρέσεσι διαφόρως ἐλλείπων. Ὀφείλει δὲ ὁ ἄνθρωπος τὴν μὲν καλὴν τροφήν ἀναμηνυκᾶσθαι, τὴν δὲ φαύλην οὐχί. Ἔστι δὲ ἡ ἐπωφελὴς τροφή λογισμοὶ ἀγαθοί, παράδοσις διδασκάλων ἁγίων καὶ εἴ τι ἕτερον. Ἡ δὲ πονηρὰ τροφή λογισμοὶ φαῦλοι ἐν διαφόροις ἁμαρτήμασι καὶ σφάλμασιν ἀνθρώπων.

283. Εἶπε Γέρων ὅτι· Ἐὰν ῥῆμα ἀνέλθῃ ἐπὶ καρδίαν ἀδελφοῦ καθημένου ἐν τῷ κελλίῳ, καὶ ἐπιδράμῃ τῷ ῥήματι μὴ φθάσας εἰς τὸ μέτρον μηδὲ ὑπὸ Θεοῦ ἐλκόμενος, ἴστανται οἱ δαίμονες καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τὸ ῥητόν, ὥς δοῦλεται.

καὶ δὲν εἶδε κανένα· δηλαδή (κοίταξε) τοὺς λογισμοὺς του καὶ ἡ συνείδησή του καθόλου δὲν τοῦ καταμαρτυροῦσε ὅτι κάνει κάτι κακό· ἴσα ἴσα ἀπὸ ἀγάπῃ γιὰ τὸν Θεὸ ἐνεργοῦσε καὶ ἔτσι χτύπησε τὸν Αἰγύπτιο».

281. Σχετικά μέ τό ρητό τοῦ ψαλμοῦ: «Καί θά ἐπιβάλω τὴν ἐξουσία του στή θάλασσα καὶ τὴν κυριαρχία του στά ποτάμια¹⁷⁶» εἶπε κάποιος Γέροντας ὅτι ἀναφέρεται στόν Σωτήρα. Μέ τή φράση «τὴν ἐξουσία του στή θάλασσα» ἐννοεῖ τὸν κόσμο. Καί μέ τὴν φράση «τὴν κυριαρχία του στά ποτάμια» ἐννοεῖ τοὺς Ἀποστόλους οἱ ὁποῖοι πότισαν τὸν κόσμο διὰ τῆς πίστεως».

282. Κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες εἶπε: «Τό καθαρὸ ζῶον —λέε, ἡ Γραφή— εἶναι αὐτό πού ἀναμασᾷ τὴν τροφή του καὶ τό πέλμα τῶν ποδιῶν του¹⁷⁷ καταλήγει σέ δύο ὀπλές. Ἔτσι εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος πιστεύει σωστά καὶ δέχεται τίς δύο Διαθήκες, ὅπως τίς ἔχει ἡ Ἐκκλησία μας, ἐνῶ τίς αἱρέσεις τίς ἀπορρίπτει. Καὶ ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος τὴν καλὴ τροφή νά τὴν ἀναμασᾷ, ὅχι ὅμως τὴν κακή.

Καὶ τροφή πού ὠφελεῖ εἶναι οἱ ἀγαθοὶ λογισμοί, ὅσα μᾶς παρέδωσαν ἅγιοι διδάσκαλοι καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικό. Ἐνῶ ἡ κακή τροφή εἶναι οἱ ἄθλιοι λογισμοὶ πού ἔχουν σχέση μέ τὰ διάφορα ἁμαρτήματα καὶ μέ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων».

283. Εἶπε Γέροντας: «Ἐὰν ἐμφανισθεῖ ξαφνικά στήν καρδιά ἀδελφοῦ πού ζεῖ σέ κελί κάποιος λόγος ἱερός καὶ δοθεῖ στόν λόγο αὐτό, ἐνῶ δὲν ἔχει φθάσει σέ ἀνάλογα μέτρα, κι οὔτε ἔλκεται ἀπὸ τὸν Θεό σ' αὐτό, στέκονται οἱ δαίμονες καὶ τοῦ παρουσιάζουν τό ρητό ἔτσι πού νά συμφωνεῖ μέ τό θέλημά του».

176. Ψαλμ. 88, 26.

177. Λευϊτ. 11, 1 κ.ε.

284. Ἀδελφὸς ἠρώτησε· Τί ἐστὶν ἡ γεωργία τῆς ψυχῆς, ἵνα καρποφορήσῃ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Ἡ γεωργία τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ ἡσυχία τοῦ σώματος καὶ πολλὴ εὐχή σωματικὴ καὶ τὸ μὴ προσέχειν πταίσμασιν ἀνθρώπων ἀλλὰ τοῖς ἑαυτοῦ μόνοις· ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ὑπομείνῃ ἐν τούτοις, οὐ χρονίζει, ἔως οὐ καρποφορεῖ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ.

285. Εἶπε Γέρων· Πολλοὶ τῶν μοναχῶν ἐσκόρπισαν χρήματα, κατέλιπόν τε πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ συγγενεῖς διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας. Εἰσελθόντες δὲ ἐν κοινοδίῳ τὰς μὲν μεγάλας ἀρετὰς κατώρθωσαν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐλαχίστων καὶ μηδαμινῶν σκελισθέντες γεγόνασιν δαιμόνων ἐπίχαρμα, διὰ τὸ περιτυπώσασθαι ἑαυτοῖς πῆρας καὶ ἄρκλας ἐχούσας ἐν αὐταῖς ὁπώρας καὶ τραγήματα, βελόνας καὶ ψαλίδας καὶ σμίλας καὶ ζῶνας· οἵτινες ὡς φίλαντοι ὑπὸ τῶν ὀρθῶν φρονεῖν εἰωθότων πέλουσιν, κατὰ δὲ τὴν θείαν Γραφὴν ὡς κατηραμένοι εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος πέμπονται. Ἐπικατάρματος γάρ, φησὶν, ὁ μετατιθεὶς ὅρους Πατέρων· τῆς γὰρ μερίδος Ἰαννῆ καὶ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας ἀξιωθήσονται, ὡς μύσται καὶ συμμετοχοί.

178. Μὲ τίς λ. τοῦ ἀρχαίου κειμένου «εὐχή σωματικὴ» ἐννοεῖ τὴν προσευχὴν στήν ὁποία συμμετέχει καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου π.χ. μὲ τὴν ὀρθοστασίαν, μὲ τίς μετάνοιες, μὲ τὴν γονυκλισίαν, μὲ τὴν ἀγρυπνίαν κλπ., διότι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ μία ἐνιαία ψυχοσωματικὴ ὑπόσταση· Ἄρα κατὰ τὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Θεὸ πρέπει νὰ συμμετέχει καὶ νὰ προσφέρεται στὸν Θεὸ ὁ ὅλος ἄνθρωπος.

179. (ὑπο)σκελίζομαι = πεδικλώνομαι, πέφτω ἀπὸ τρικλοποδιά.

180. Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ μέχρι τὸ τέλος τοῦ ἀποφθ. οἱ δύο παλαιότεροι κώδικες ποὺ χρησιμοποιοῦμε, ὁ 108 καὶ 127, εἶναι φθαρμένοι. Ὁ σιναιτικὸς κώδ. 454 μᾶς δίνει τὴ συνέχεια, τὴν ὁποία καὶ παραθέτομε.

181. Ματθ. 8, 12· 22, 13.

284. Ἀδελφὸς ῥώτησε· «Ποιά εἶναι ἡ καλλιέργεια ποὺ πρέπει νὰ γίνῃ στὴν ψυχὴ, γιὰ νὰ φέρει καρπὸ;» Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε· «Ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἡρεμὴ ζωὴ, πολλὴ προσευχὴ μὲ κόπο σωματικόν¹⁷⁸ καὶ νὰ μὴν ἔχουμε στραμμένη τὴν προσοχὴν μας στὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μόνο στὰ δικά μας. Ἐὰν τὰ κάνει αὐτὰ ὁ ἄνθρωπος ὑπομονητικὰ καὶ σταθερά, δὲν ἀργεῖ νὰ ρθεῖ ἡ καρποφορία στήν ψυχὴ».

285. Εἶπε Γέροντας· «Πολλοὶ μοναχοί, προκειμένου νὰ ἀποταχθοῦν τὸν κόσμον, σκόρπισαν χρήματα, ἐγκατέλειψαν πατέρα, μητέρα, ἀδελφία καὶ συγγενεῖς γιὰ νὰ βροῦν ἔλεος ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τίς ἁμαρτίες τους. Ἐντάχθηκαν σὲ κοινόβιο καὶ πέτυχαν τίς μεγάλες μοναχικὲς ἀρετὲς, ἀλλὰ ἀπὸ πολὺ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα πεδικλώθηκαν¹⁷⁹ καὶ ἔγιναν ἀντικείμενο χαιρεκακίας τῶν δαιμόνων¹⁸⁰· καὶ ὁ λόγος ἦταν γιὰ τὴν ἡθελαν νὰ περιβάλλονται ἀπὸ ταγάρια καὶ κιθώτια γεμάτα φρούτα, ξηροὺς καρπούς, βελόνες καὶ ψαλίδια, κλαδευτήρια καὶ ζῶνες. Αὐτοὺς τοὺς τύπους οἱ ἄνθρωποι ποὺ ὀρθοφρονοῦν τοὺς χαρακτηρίζουν ὡς φίλαντους. Καί, ὅπως λέει ἡ Γραφή, ὡς κατηραμένοι στέλνονται στό σκοτάδι, ἔξω ἀπὸ τὴ Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ¹⁸¹. Καταραμένος ἐπίσης —λέει ἡ Γραφή— ἐκεῖνος ποὺ διασαλεύει τοὺς ὅρους τῶν Πατέρων¹⁸²· καὶ θὰ εἶναι ἄξιοι νὰ ἔχουν τὸ τέλος τοῦ Ἰαννῆ¹⁸³, τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας¹⁸⁴ ὡς μνημένοι σ' αὐτὰ καὶ συνένοχοι».

182. Πρβλ. Δευτ. 27, 17.

183. Β' Τιμ. 3, 8. Πρόκειται γιὰ ἕναν ἀπὸ τοὺς μάγους στήν Αἴγυπτον ποὺ ἀντιστάθηκαν στὸν Μωυσή. Κατὰ τὸν Θεοδώρητον τὰ ὀνόματα Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς τὰ γνώριζε ὁ ἀπ. Παῦλος ἀπὸ τὴν ἀγραφή διδασκαλία τῶν Ἰουδαίων (Π. Τρεμπέλας).

184. Πράξ. 5, 1-11.

286. Ἀδελφὸς ἠρώτησέ τινα τῶν Πατέρων περὶ τοῦ λογι-
σμοῦ τῆς βλασφημίας λέγων· Θλίβεται ἡ ψυχὴ μου, ἀβδᾶ,
ἀπὸ τοῦ λογισμοῦ τῆς βλασφημίας· ἀλλὰ ποιήσον ἔλεος· εἰπέ,
πόθεν συνέδη μοι, καὶ τί ποιήσω;

Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων καὶ εἶπεν· Ὁ τῆς βλασφημίας λογι-
σμός ἐπισυμβαίνει ἡμῖν ἐκ τοῦ καταλαλεῖν καὶ ἐξουθενεῖν καὶ
ἐκ τοῦ κατακρίνειν. Μᾶλλον δὲ δι' ὑπερηφανίαν καὶ ἐκ τοῦ
ποιεῖν τινα τὰ θελήματα αὐτοῦ καὶ ἀμελεῖν τῆς προσευχῆς καὶ
ἐκ τοῦ ὀργίζεσθαι καὶ θυμοῦσθαι· ἅπερ πάντα σημειᾷ ἐστὶν
ὑπερηφανίας, ἣτις παρασκευάζει ἡμᾶς ἐν τοῖς προλεχθεῖσι
πάθεσι ἐμπεσεῖν τῆς καταλαλιᾶς καὶ ἐξουθενώσεως καὶ κα-
τακρίσεως. Κἀκεῖθεν ὁ τῆς βλασφημίας γεννᾶται λογισμός.
Ἐὰν οὖν χρονίσῃ ἐν τῇ ψυχῇ, παραδίδωσιν αὐτὸν ὁ δαίμων
τῆς βλασφημίας εἰς τὸν τῆς πορνείας δαίμονα καὶ εἰς ἔκστα-
σιν φρενῶν· καὶ εἰ μὴ ἀνανήψῃ ἄνθρωπος, ἀπόλλυται.

287. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Πάτερ, τί αἰνί-
σσεται ὁ προφήτης λέγων· Οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ
αὐτοῦ; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Τοὺς ἀκαθάρτους λογισμοὺς αἰνί-
σσεται τοὺς ἀποστασιάζοντας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν ψυχὴν, ὅταν
ἐν θλίψει γένηται τῶν συμβαινόντων.

288. Εἶπε Γέρων· Χρὴ φυγεῖν ἀπὸ πάντων τῶν ἐργαζομέ-
νων τὴν ἀνομίαν, κἂν φίλοι ἢ συγγενεῖς ὑπάρχωσι, κἂν ἀξίω-
μα ἱερέων ἢ βασιλέων κέκτηνται. Ἡ γὰρ τῶν ἐργαζομένων

185. Ἐννοεῖται ὁ Δαβὶδ (Ψαλμ. 3, 3).

286. Ἀδελφὸς ῥώτησε κάποιον ἀπὸ τούς Πατέρες σχε-
τικά μέ τόν λογισμό τῆς βλασφημίας· «Ἀβδᾶ, —τοῦ εἶπε—
ἔχω θλίψη στήν ψυχὴ μου ἀπὸ τόν λογισμό τῆς βλασφημίας.
Λυπήσου με καὶ πές μου ποιά εἶναι ἡ αἰτία πού μου συνέδη
αὐτό καὶ τί νά κάνω;»

«Ὁ λογισμός τῆς βλασφημίας —ἀποκρίθηκε ὁ Γέρον-
τας— μᾶς ἔρχεται, ἐπειδὴ κακολογοῦμε, ἐπειδὴ ἐξουθενώ-
νουμε τόν ἄλλον καὶ τόν κατακρίνουμε. Βασικότερη ὅμως
αἰτία εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ τό ὅτι κάνει κανεῖς τά θελή-
ματά του, ἀμελεῖ τὴν προσευχή καὶ παρασύρεται στήν ὀργή
καὶ τόν θυμό, καὶ ὅλα αὐτά εἶναι ἔνδειξη τῆς ὑπερηφάνειας
μας, ἡ ὁποία ἀνοίγει τόν δρόμο γιὰ νά πέσουμε στά πάθη
πού ἀναφέραμε προηγουμένως, τῆς καταλαλιᾶς, τῆς περι-
φρόνησης τῶν ἄλλων καὶ τῆς κατάκρισης.

Ἀπ' αὐτά γεννιέται ὁ λογισμός τῆς βλασφημίας. Ἄν λοι-
πόν χρονίσῃ στήν ψυχὴ, ὁ δαίμονας τῆς βλασφημίας τόν
παραδίδει στόν δαίμονα τῆς πορνείας καὶ μπορεῖ νά φθάσει
μέχρι τρέλλας. Καὶ ἂν δέν συνέλθῃ ὁ ἄνθρωπος, καταστρέ-
φεται».

287. Ἀδελφὸς ῥώτησε Γέροντα· «Πάτερ, τί ὑπονοεῖ μέ
τά λόγια αὐτά ὁ προφήτης· Δέν πρόκειται νά τόν σώσει ὁ
Θεὸς του¹⁸⁵;» «Ὑπονοεῖ —εἶπε ὁ Γέροντας— τοὺς ἀκάθα-
ρους λογισμοὺς οἱ ὁποῖοι ἀπομακρύνουν τὴν ψυχὴ ἀπὸ τόν
Θεό, ὅταν θλίβεται γι' αὐτά πού τῆς συμβαίνουν».

288. Εἶπε Γέροντας· «Πρέπει νά ἀπομακρύνεται κανεῖς
ἀπὸ ὅλους ἐκείνους πού ὑπηρετοῦν τὴν ἀνομία¹⁸⁶, κι ἂν ἀκό-
μη συμβεῖ νά εἶναι φίλοι ἢ συγγενεῖς ἢ ἔχουν τό ἀξίωμα ἱε-
ρέως ἢ καὶ βασιλέως. Ἡ ἀπομάκρυνσή μας ἀπ' αὐτοὺς πού

186. Πρβλ. Ψαλμ. 5, 5-8· 6, 9-11· 27, 3. Βλ. καὶ ἀπόφθ. 290.

τὴν ἀνομίαν ἀποστασία, φιλίαν ἡμῖν Θεοῦ καὶ παρησίαν χαρίζεται.

289. Εἶπε πάλιν ὁ Γέρων· Κρεῖσσον οἰκεῖν μετὰ τριῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν ἢ περὶ μετὰ μυρίων μὴ φοβουμένων αὐτόν. Ἐν γὰρ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐν τοῖς κοινοβίοις εἰς τοὺς ἑκατόν, τὸ πολὺ, εὗρεθήσονται ὀλίγοι οἱ σφζόμενοι· εἰς δὲ τοὺς Κελλιῶτας, ὡς λογίζομαι, πάνυ ὀλιγώτεροι. Πάντες γὰρ τραπήσονται φιλοῦντες τραπέζας καὶ τὴν γαστριμαργίαν. Πολλοὶ μὲν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Φιλοῦσι δὲ πάντες τὴν φιλαρχίαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν.

290. Ὁ αὐτὸς εἶπεν· Οὐ συμφέρει μετὰ παρανόμων κολᾶσθαι, οὐκ ἐν ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἐν ἀγορᾷ, οὐκ ἐν δουλῇ, οὐκ εἰς δικαστήριον, οὐδ' ὅλως οὐδὲ ἀλλαχοῦ. Χρὴ γὰρ εἰς τὸ παντελὲς τῆς τῶν παρανομούντων κοινωνίας χωρίζεσθαι. Πᾶς γὰρ παράνομος ἀποστροφῆς ἄξιος καὶ κολάσεως αἰωνίου μέτοχος· παράνομος δὲ πᾶς ὁ ἐντολὴν παραβαίνων Θεοῦ.

291. Εἶπε Γέρων· Οὐδὲν πτωχότερον διανοίας ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ φιλοσοφούσης τὰ τοῦ Θεοῦ. Ὅφείλει γὰρ ὁ διδάσκων

187. Ἐδῶ ἡ ἔννοια τῆς παρησίας χρησιμοποιεῖται μετὰ τὴν καλὴν τῆς ἔννοια. Ἐκφράζει τὸ σεμνὸν θάρρος ποῦ νιώθει ἡ ἀπλή ψυχὴ τοῦ δικαίου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

188. Ἀκολουθήσαμε στό σημεῖο αὐτὸ τῇ γραφῇ τοῦ Κώδ. 127.

Οἱ κώδ. 108 καὶ 454 δὲν κάνουν λόγο γιὰ τοὺς Κελλιῶτες, ἀλλὰ μετὰ τὴν φράση· ὀλίγοι οἱ σφζόμενοι, συνεχίζουν· εἰς δὲ τοὺς πενήτηκοντα λογίζομαι πάνυ ὀλιγώτεροι. Πάντες γὰρ τραπήσονται κλπ.

189. Τὰ Κελλία ἦταν ἀπομονωμένη περιοχὴ τῆς Νιτρίας, ὅπου κατέφευγαν

ἐργάζονται τὴν ἀνομία, μᾶς χαρίζει τὴν φιλία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν παρησία¹⁸⁷».

289. Εἶπε ἐπίσης ὁ Γέροντας· «Εἶναι προτιμότερο νὰ ζεῖς μέ τρεῖς ποῦ ἔχουν φόβο Θεοῦ παρὰ μέ μύριους ποῦ δὲν φοβοῦνται τὸν Θεό. Στὶς ἐσχάτες μέρες, στοὺς ἑκατὸ τό πολὺ κοινοβιάτες μοναχοὺς, λίγοι θὰ σωθοῦν¹⁸⁸· καὶ στοὺς Κελλιῶτες¹⁸⁹ ὅπως λογαριάζω θὰ εἶναι πολὺ λιγότεροι. Ὅλων ἡ ἀγάπη θὰ στραφεῖ στὰ τραπεζώματα καὶ στὴν γαστριμαργία. Πολλοὶ εἶναι οἱ καλεσμένοι, λίγοι ὅμως οἱ ἐκλεκτοί¹⁹⁰. Ὅλοι ἀγαποῦν νὰ ἄρχουν καὶ νὰ ἔχουν χρήματα».

290. Ὁ ἴδιος εἶπε· «Δὲν συμφέρει νὰ ἔχετε σχέσεις μετὰ ἀνθρώπους ποῦ παραβαίνουν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ· οὔτε στὴν ἐκκλησίᾳ οὔτε στὴν ἀγορὰ οὔτε σὲ συμβούλια οὔτε σὲ δικαστήριον, καθόλου καὶ πουθενά. Αὐτὸ ποῦ ἔχει νὰ κάνει κανεὶς εἶναι νὰ διακόψει ἐντελῶς τὴν ἐπικοινωνία μετὰ αὐτοῦ ποῦ δὲν τηροῦν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Γιατί κάθε παράνομος εἶναι ἄξιος ἀποστροφῆς καὶ μέτοχος αἰώνιας κόλασης. Καὶ παράνομος θεωρεῖται κάθε ἄνθρωπος ποῦ παραβαίνει τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ»¹⁹¹.

291. Εἶπε Γέροντας· «Δὲν ὑπάρχει πιὸ φτωχὸ πράγμα ἀπὸ τὸ νὰ διανοεῖται κανεὶς περὶ Θεοῦ χωρὶς τὸν φωτισμό

ἀσκητὲς ποῦ ἐπιζητοῦσαν ἐντονότερη ἀσκήση καὶ μεγαλύτερη ἡσυχία. Γιὰ τίς μορφές τοῦ Αἰγυπτιακοῦ μοναχισμοῦ στὴν πρώτη τους ἐμφάνιση βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 22-26.

190. Ματθ. 20, 16.

191. Ἡ ἔννοια ἐδῶ τῶν παρανόμων ἀναφέρεται σὲ ἀνθρώπους ποῦ ἐνσυνείδητα καὶ κατὰ σύστημα καταπατοῦν καὶ παραβαίνουν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Α' Κορ. 5, 9-11.

εἴτε ἐν ἐκκλησίᾳ εἴτε ἐν κελλίῳ, ἵνα αὐτὸς ποιήσῃ πρῶτον ἃ λέγει καὶ διδάσκει· τὸν κοπιῶντα γὰρ γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαβεῖν.

292. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· Πάτερ, πῶς τινες βλέπουν ἀποκαλύψεις καὶ ὀπτασίας ἀγγέλων; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρον· Μακάριός ἐστι, τέκνον, ὁ βλέπων τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ πάντοτε, ὅτι ὁ τοιοῦτος πάντοτε νήφει.

Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ἐγώ, πάτερ, εἶδον πρὸ ἡμερῶν ἀδελφόν τινα ἐκβαλόντα δαίμονα ἀπὸ ἀδελφοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρον· Οὐ θέλω δαίμονας ἐκβαλεῖν καὶ πάθη ἰασασθαι, ἀλλὰ θέλω καὶ παρακαλῶ τὸν Θεόν, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς ἐμὲ δαίμων, ἀλλ' ἵνα καθαρίσω ἑαυτὸν ἀπὸ ἀκαθάρτων λογισμῶν καὶ ἰδὼν μέγας γέγονα. Ἐὰν γάρ τις καθαρίσῃ τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ἀπὸ ἀκαθάρτων λογισμῶν καὶ ἀόκνως ἐπιτελέσῃ τὰς ὥρας καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ κανόνος αὐτοῦ, δῆλον ὅτι σὺν τοῖς σημειοφόροις πατράσι τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἀξιωθήσεται.

293. Διηγῆσατό τις τῶν Πατέρων ὅτι ἐν Θεσσαλονίκῃ ὑπῆρχεν ἀσκητήριον παρθένων. Μία δὲ ἐξ αὐτῶν κατ' ἐνέρ-

192. Βλ. καὶ ἀπόφθ. 168.

193. Πρὸβλ. Β' Τιμ. 2, 6.

Ἐπικρατέστερη ἐρμηνεία τοῦ ἀνωτέρω ἀγιογραφικοῦ χωρίου κατὰ τοὺς εἰδικούς ἐίναι ὅτι ὁ γεωργὸς ὀφείλει νὰ κοπιᾷ γιὰ νὰ δικαιῶται πρῶτος νὰ δοκιμάσῃ ἀπὸ τοὺς καρπούς. Ἐδῶ στὸ ἀπόφθ. γίνεται χρῆσις τοῦ χωρίου μὲ λιγότερο πιθανή ἔννοια, ἀλλὰ τὴν προσαρμόζει ὁ Γέροντας στὸ θέμα τοῦ ἀποφθέγματος, ὅτι δηλαδή ὁ διδάσκων τὰ τοῦ Θεοῦ ὀφείλει πρῶτα νὰ μαθη-

τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς δηλαδή πού διδάσκει εἴτε στὴν ἐκκλησία εἴτε στὸ κελί, ὀφείλει πρῶτα ὁ ἴδιος νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὰ πού λέει καὶ διδάσκει¹⁹². Ὁ γεωργὸς πού δουλεῖ στὸ χωράφι, πρέπει πρῶτα νὰ δοκιμάσῃ τοὺς καρπούς¹⁹³.

292. Ἀδελφός ρώτησε Γέροντα: «Πάτερ, πῶς μερικοὶ ἔχουν ἀποκαλύψεις καὶ βλέπουν ἀγγέλους;» Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε: «Μακάριος, παιδί μου, εἶναι ἐκεῖνος πού πάντοτε βλέπει τίς ἁμαρτίες του· γιατί ὅποιος τό κάνει αὐτό θρίσκειται πάντοτε σὲ ἐγρήγορση».

«Ἐγώ, πάτερ —εἶπε ὁ ἀδελφός— εἶδα πρὶν ἀπὸ μερικὲς μέρες κάποιον ἀδελφό πού ἔβγαλε δαιμόνιο ἀπὸ ἀδελφό». «Δέν θέλω —ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας— νὰ βγάλω δαίμονες καὶ νὰ γιατρέψω ἀρρώστιας, ἀλλὰ θέλω καὶ παρακαλῶ τὸν Θεό νὰ μὴν μπεῖ σὲ μένα δαίμονας, ἀλλὰ νὰ καθαρίσω τὸν ἑαυτό μου ἀπὸ τοὺς ἀκάθαρτους λογισμούς καί, νά, ἔγινα μέγας».

Γιατί ἂν καθαρίσει κανεὶς τὴν καρδιά του ἀπὸ ἀκάθαρτους λογισμούς καὶ ἀκούραστα κάνει τό καθημερινό πρόγραμμα προσευχῆς¹⁹⁴ καὶ ὅλο τὸν κανόνα του, σίγουρα θὰ ἀξιωθεῖ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν μαζί μέ τοὺς Πατέρες πού ἔκαναν θαύματα».

293. Διηγῆθηκε κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὅτι στὴν Θεσσαλονίκη ὑπῆρχε ἓνα μοναστήρι γυναικίῳ. Μιά λοιπόν

τεύσει ἔμπρακτα στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, νὰ γευθεῖ καὶ νὰ δώσῃ τοὺς καρπούς τῆς ἐν Χριστῷ καινῆς κτίσεως, ὥστε ἡ διδασκαλία του νὰ μὴν εἶναι λόγος κενός, στερημένος χάριτος Θεοῦ, καὶ βλάπτῃ καὶ τοὺς ἀκροατὲς καὶ τὸν ἑαυτό του. Βλ. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα στὶς Ἐπιστολὲς τῆς Κ. Διαθήκης Τόμ. Β', σελ. 401, Ἐκδ. Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», Ἀθήνα 1979.

194. Σὲ ταχτεὺς ὥρες σηκώνονταν καὶ ἔκαναν προσευχή.

γειαν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ ἐπολεμήθη ἐξελθεῖν τοῦ μοναστηρίου. Ἐξελθοῦσα δὲ ἔπεσε εἰς πορνείαν ὑπὸ τοῦ χλευάσαντος αὐτὴν δαίμονος πρὸς ἔξοδον. Εἰς τοῦτο δὲ πεσοῦσα ἐποίησεν ἱκανὸν χρόνον ἐν τῇ πορνείᾳ· καὶ μεταμεληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ τοῦ συνεργήσαντος αὐτῇ εἰς τὴν μετάνοιαν, ἐλθοῦσα εἰς τὸ κοινόδιον αὐτῆς ἀφ' οὗ μετενόησε, πεσοῦσα πρὸ τοῦ πυλῶνος ἐτελεύτησε.

Καὶ ἀπεκαλύφθη τινὶ τῶν ἁγίων ὁ θάνατος αὐτῆς. Καὶ εἶδε τοὺς ἁγίους ἀγγέλους ἐλθόντας παραλαβεῖν τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ δαίμονας παρεπομένους αὐτῇ καὶ διάλογον γενόμενον μεταξὺ αὐτῶν· τῶν μὲν ἁγίων ἀγγέλων λεγόντων ὅτι ἐν μετανοίᾳ ἦλθε, τῶν δὲ δαιμόνων λεγόντων ὅτι ἡμῖν δουλεύει τοσοῦτον χρόνον καὶ ἡμετέρα ἐστίν. Ἐπὶ πολὺ οὖν διαλεγόμενων αὐτῶν περὶ τούτου, ἔλεγον οἱ δαίμονες ὅτι οὐδὲ ἔφθασεν εἰς τὸ κοινόδιον· πῶς οὖν λέγετε ὅτι μετενόησεν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ἄγγελοι καὶ εἶπον ὅτι, ἐξ ὅτου εἶδεν ὁ Θεὸς τὴν πρόθεσιν αὐτῆς εἰς τοῦτο κλίνας, προσεδέξατο αὐτῆς τὴν μετάνοιαν. Καὶ τῆς μὲν μετανοίας αὕτη ἐστὶ κυρία, διὰ τοῦ σκοποῦ οὗ προέθετο· τῆς δὲ ζωῆς ὁ πάντων Δεσπότης καὶ Κύριος. Ἐν τούτοις οὖν καταισχνυνθέντες ὑπεχώρησαν οἱ δαίμονες.

Ὁ δὲ τὴν ἀποκάλυψιν ἑωρακὼς ἅγιος Γέρων, ὁ καὶ ἐπίσκοπος, διηγήσατο ταῦτα, φησὶν, ἐν ᾧ καὶ ἡμεῖς ἠκούσαμεν καὶ ἀπηγγείλαμεν ὑμῖν. Τοῦτο οὖν εἰδότες, ἀδελφοί, πρῶτον ἀσφαλίσωμεθα ἑαυτοὺς μετὰ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ μηδὲ ἐνδιδόναι τοῖς λογισμοῖς ἐν μηδενὶ ἁμαρτήματι, ἀλλὰ ἀντιλέ-

195. Δηλαδή νά ζήσει στό ἐξῆς στόν τόπο τῆς μετανοίας τῆς, στό κοινόδιό τῆς.

ἀπό τίς μοναχές αὐτές πολεμήθηκε ἀπό ἐνέργεια τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τῶν ἀνθρώπων νά βγεῖ ἀπό τό μοναστήρι. Βγῆκε λοιπόν καί μέ τὴν ἐνέργεια πάλι τοῦ δαίμονα, πού τὴν ξεγέλασε νά κάνει τὴν ἔξοδο, ἔπεσε στὴν πορνεία καὶ ἔκανε μάλιστα ἀρκετὸ χρόνο στό ἁμάρτημα αὐτό. Κάποτε ὅμως ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ συνήργησε γιὰ τὴ μετάνοιά τῆς καὶ μεταμελήθηκε. Γύρισε στό κοινόδιό τῆς μετανοημένη ἀλλὰ ἔπεσε μπροστά στὴν πύλη τῆς Μονῆς καὶ ἐξέπνευσε.

Ὁ θάνατός τῆς ἀποκαλύφθηκε σέ κάποιον ἅγιο ἄνθρωπο. Εἶδε δηλαδή αὐτός τοὺς ἀγγέλους πού ἦρθαν νά παραλάβουν τὴν ψυχὴ τῆς καὶ τοὺς δαίμονες πού τὴν ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ πίσω. Καὶ γινόταν διάλογος μεταξὺ τους. Οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἔλεγαν «μετανοημένη ἦρθε», ἐνῶ οἱ δαίμονες ἔλεγαν «τόσον καιρὸ σ' ἐμᾶς ὑπηρετοῦσε, ἐπομένως εἶναι δική μας». Ἀφοῦ κράτησε πολλή ὥρα ὁ διάλογός τους γύρω ἀπὸ τό θέμα αὐτό, οἱ δαίμονες εἶπαν: «Μά, οὔτε πρόλαβε νά μπεῖ στό κοινόδιο· πῶς λοιπόν λέτε ὅτι μετανόησε;» Καὶ οἱ ἄγγελοι ἀποκρίθηκαν καὶ εἶπαν: «Ἀπὸ τὴ στιγμή πού εἶδε ὁ Θεὸς ὅτι ἡ πρόθεσή τῆς προσανατολίσθηκε πρὸς αὐτό¹⁹⁵, δέχθηκε τὴ μετάνοιά τῆς. Ἡ κυριότητα τῆς μετανοίας τῆς ἀνήκει, ἐφόσον τὸν σκοπὸ αὐτὸν ἔθεσε πρῶτο ἀπ' ὅλα. Ἐνῶ τῆς ζωῆς ἡ κυριότητα ἀνήκει στὸν Δεσπότη καὶ Κύριο πάντων». Μ' αὐτὰ λοιπόν τὰ λόγια τῶν ἀγγέλων καταντροπιάσθηκαν οἱ δαίμονες καὶ ὑποχώρησαν.

Ὁ ἅγιος λοιπόν ἐκεῖνος Γέροντας (καὶ κατόπιν ἐπίσκοπος), πού τοῦ ἔγινε ἡ ἀποκάλυψη σχετικά μέ τὸν θάνατο τῆς μοναχῆς, τὰ διηγήθηκε αὐτά —εἶπε— σ' αὐτὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ ἡμεῖς τὰ ἀκούσαμε καὶ σᾶς τὰ εἶπαμε.

Ἐχοντας ὑπόψιν μας αὐτά, ἀδελφοί, πρῶτα ἅς ἀσφαλίσουμε τὸν ἑαυτό μας μέ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ νά μὴν ὑποχωροῦμε στοὺς λογισμοὺς γιὰ κανένα ἁμάρτημα, ἀλλὰ νά τοὺς ἀποκρούμε ἀντιλέγοντας καὶ νά τοὺς πολεμοῦμε,

γωνομεν καὶ ἀντιπολεμῶμεν, μάλιστα δὲ τοῦ μὴ ἐξελθεῖν τοῦ ἰδίου μοναστηρίου. Οἶδαμεν γὰρ πόθεν ἀναχωροῦμεν, εἰς τί δὲ μέλλομεν πίπτειν ἀναχωροῦντες, ἀγνοοῦμεν.

294. Εἶπε Γέρων· Οἱ ἅγιοι οἱ ἔχοντες τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὰ ὧδε κληρονομοῦσι διὰ τῆς ἀπαθείας καὶ τὰ ἐκεῖ, ἐπειδὴ καὶ τὰ ὧδε καὶ τὰ ἐκεῖ τοῦ Χριστοῦ ἐστίν. Ἦγουν ὁ ἔχων αὐτὸν ἔχει καὶ αὐτὸν καὶ τὰ αὐτοῦ. Ὁ γὰρ ἔχων τὰ πάθη, καὶ τὸν κόσμον ὅλον ἔχει, οὐδὲν ἔχει, εἰμὴ τὰ πάθη κυριεύοντα αὐτοῦ.

295. Εἶπε πάλιν· Μὴ θαυμάσης, εἰ ἄνθρωπος ὢν ἄγγελος γενέσθαι δυνήσκει. Πρόκειται γὰρ ἰσάγγελος δόξα, καὶ ταύτην ὁ ἀγωνοθέτης τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐπαγγέλλεται.

296. Εἶπε Γέρων· Οὐδέποτε ἐστὶν ἄνθρωπος καλός, καὶ θέληση εἶναι καλός, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς οἰκήσῃ ἐν αὐτῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός.

297. Εἶπε πάλιν· Ὁ ἀδικούμενος ἐκουσίως καὶ συγχωρῶν τῷ πλησίον, κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ· ὁ δὲ μὴδὲ ἀδικῶν μὴδὲ ἀδικούμενος κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ Ἀδάμ· ὁ δὲ ἀδικῶν ἢ τόκους ἀπαιτῶν ἢ κακοπραγμονῶν, κατὰ τούτοις τοῦ διαβόλου ἐστὶ.

196. Βλ. ὑπόσημ. 81 σελ. 118.

καὶ προπαντός προκειμένου νὰ μὴ θυγούμε ἀπὸ τό μοναστηρίου μας. Γιατί ξέρουμε βέβαια ἀπὸ ποῦ ξεκινοῦμε, ἀλλὰ ἀγνοοῦμε σὲ τί πρόκειται νὰ πέσουμε φεύγοντας».

294. Εἶπε Γέροντας· «Οἱ ἅγιοι πού ἔχουν μέσα τους τὸν Χριστό, κληρονομοῦν μέ τὴν ἀπάθεια¹⁹⁶ καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ πέραν τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Γιατί καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Ἄρα ὁποῖος Τὸν ἔχει, ἔχει καὶ Αὐτὸν καὶ τὰ ἀγαθὰ του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά αὐτὸς πού κρατᾷ τὰ πάθη, κι ἂν ἀκόμη ὅλο τὸν κόσμο κατέχει, δὲν ἔχει τίποτε, ἐκτός ἀπὸ τὰ πάθη πού τὸν ἐξουσιάζουν».

295. Εἶπε ἀκόμη· «Μὴν παραξενευθεῖς, ἐάν, ἐνῶ εἶσαι ἄνθρωπος, μπορέσεις νὰ γίνεις ἄγγελος. Στὴ διάθεσή μας εἶναι ἡ ἰσάγγελη δόξα· καὶ αὐτὴν ὑπόσχεται στοὺς ἀγωνιζομένους ὁ ἀγωνοθέτης».

296. Εἶπε Γέροντας· «Ἐάν δὲν κατοικήσῃ μέσα σὸν ἄνθρωπο ὁ Θεός, ποτέ ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ ἀφεαυτοῦ νὰ εἶναι καλός. Γιατί κανένας δὲν εἶναι ἀγαθός παρὰ μόνο ἔνας, ὁ Θεός»¹⁹⁷.

297. Εἶπε ἐπίσης· «Αὐτὸς πού ἐν γνώσει του δέχεται νὰ ἀδικεῖται καὶ συγχωρεῖ τὸν πλησίον του, ἐνεργεῖ σύμφωνα μέ τὴ φύση τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκεῖνος πού δὲν ἀδικεῖ οὔτε δέχεται τὴν ἀδικία, μοιάζει στὴ φύση μέ τὸν Ἀδάμ. Καὶ ὁ ἄλλος πού ἀδικεῖ ἢ κυνηγᾷ νὰ παίρνει τόκους ἢ κάνει κακό στοὺς ἄλλους, μ' αὐτὰ πού κάνει συμπίπτει στὴ φύση μέ τὸν διάβολο».

197. Ματθ. 19, 17· Μαρκ. 10, 18· Λουκ. 18, 19.

298. Παρέβαλεν ἀδελφὸς πρὸς τινα Γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀδδᾶ, εἰπέ μοι ῥῆμα, πῶς σωθῶ; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἐὰν θέλῃς σωθῆναι, ὅταν παραδάλῃς τινί, μὴ προλάβῃς λαλῆσαι πρὶν ἐξετάσῃ σε· ὁ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ κατανυγείς ἔβαλεν αὐτῷ μετάνοιαν λέγων· Ὅντως πολλὰ βιβλία ἀνέγνων καὶ τοιαύτην παιδείαν οὐδέποτε ἔγνω· καὶ ὠφεληθεὶς πολλὰ ἐξῆλθεν.

299. Εἶπε Γέρων· Νοῦν μὲν πλανώμενον ἴστησιν ἀνάγνωσις καὶ ἀγρυπνία καὶ προσευχή. Ἐπιθυμίαν δὲ φλεγομένην μαραίνει πείνα καὶ κόπος καὶ ἀναχώρησις. Θυμὸν δὲ καταπαύει κνκώμενον ψαλμωδία καὶ μακροθυμία καὶ ἔλεος. Καὶ ταῦτα τοῖς προσήκουσί τε χρόνοις καὶ μέτροις γινόμενα. Τὰ γὰρ ἄκαιρα καὶ ἄμετρα ὀλιγοχρόνια· τὰ δὲ ὀλιγοχρόνια βλαβερά μᾶλλον καὶ οὐκ ὠφέλιμα.

300. Ἠρώτησαν ἀδελφοὶ τινα τῶν Πατέρων λέγοντες· Πῶς εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἃς ἐπηγγείλατο διὰ τῶν Γραφῶν, ἡ ψυχὴ οὐ προστρέχει, ἀλλ' εἰς τὰ ἀκάθαρτα ἐκκλίνει; Ὁ δὲ Γέρων εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ λέγω, διότι οὐπω ἐγεύσατο τῶν ἄνω, διὰ τοῦτο τὰ ἀκάθαρτα ἐπιποθεῖ.

301. Εἶπε Γέρων· Ἐὰν καθίσῃς εἰς τόπον καὶ ἴδῃς τινὰς ἔχοντας παράκλησιν, μὴ προσχῇς αὐτοῖς· ἀλλ' ἐάν ἐστιν ἄλλος πτωχός, αὐτῷ πρόσεχε, ἕως ὅτε οὐκ ἔχει ἄρτον, καὶ ἀναπαύη.

198. Τὸ ἀπόφθ. ἀποδίδεται στὸν Εὐάγγριον (Ἐκ τῶν νηπτικῶν κεφαλαίων, ε', Φιλοκαλία τ. Α', σελ. 58).

298. Ἐπισκέφθηκε κάποιος ἀδελφός ἕναν Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Ἀδδᾶ, πές μου ἕναν λόγο, πῶς θά μπορέσω νά σωθῶ;» Κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε· «Ἐάν θέλεις νά σωθεῖς, ὅταν ἐπισκεφθεῖς κάποιον, μὴν προτρέξεις νά μιλήσεις, παρὰ ἀφοῦ σέ ρωτήσῃ».

Κατανύχθηκε ὁ ἀδελφός μέ τὸν λόγο αὐτό καὶ τοῦ ἔβαλε μετάνοια λέγοντας· «Ἀλήθεια, πολλὰ βιβλία διάβασα ἀλλὰ τέτοια ἀγωγή πουθενά δέν γνώρισα». Καὶ ἀναχώρησε πολὺ ὠφελημένος.

299. Εἶπε Γέροντας· «Τὸν νοῦ πού περιπλανιέται τὸν σταματᾷ ἡ ἀνάγνωση, ἡ ἀγρυπνία καὶ ἡ προσευχή. Τὴν ἐπιθυμία τὴν καυτὴ τὴν μαραίνει ἡ πείνα, ὁ κόπος καὶ ἡ ἐρημικὴ ζωὴ. Καὶ τὸν θυμό, πού φέρνει τό πάνω κάτω, τὸν καταπραῖνει ἡ ψαλμωδία, ἡ μακροθυμία καὶ ἡ εὐσπλαχνία. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐφόσον γίνονται σέ κατάλληλη ὥρα καὶ στὸ μέτρο πού ταιριάζει. Γιατί ὅσα γίνονται παρὰκαιρά καὶ χωρὶς μέτρο, εἶναι γιὰ λίγο χρόνο· καὶ τὰ ὀλιγοχρόνια προκαλοῦν ζημιά μᾶλλον παρὰ ὠφέλεια»¹⁹⁸.

300. Ρώτησαν ἀδελφοὶ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες· «Πῶς ἡ ψυχὴ μας δέν καταφεύγει στίς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πού τίς ἔχουμε μέσα στὴν ἁγία Γραφή, ἀλλὰ ξεστρατίζει πρὸς τὰ ἀκάθαρτα;» Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ἐπειδὴ δέν γεύθηκε ἀκόμη τὰ οὐράνια, γι' αὐτό ἐπιζητεῖ τὰ ἀκάθαρτα».

301. Εἶπε Γέροντας· «Ἐάν μείνεις σέ κάποιο τόπο νά ἀσκητέψῃς καὶ δεῖς κάποιους νά καλοπερνᾶνε, μὴν τοὺς προσέχῃς αὐτούς. Ἀλλὰ ἐάν ὑπάρχει κανένας ἄλλος πού εἶναι φτωχός, σ' αὐτόν νά ᾗχει στραμμένη τὴν προσοχή σου, ὅσο καιρὸ δέν ἔχει ψωμί νά φάει, καὶ θά εἶσαι ἀναπαυμένος».

302. Εἶπε Γέρων· Τὸ ψεῦδος ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος τυγχάνει· ἡ ἀλήθεια πάλιν ὁ νέος ἄνθρωπος.

303. Εἶπε πάλιν· Ἡ ρίζα τῶν καλῶν ἔργων ἐστὶν ἡ ἀλήθεια· τὸ ψεῦδος δὲ τυγχάνει ὁ θάνατος.

304. Εἶπε Γέρων· Πιστεύσατέ μοι, τέκνα, λέγοντι· ὥσπερ μέγας ἔπαινος καὶ μεγάλη δόξα βασιλέων ἀποτασσομένων καὶ γινομένων μοναχῶν, ἐπειδὴ τιμιώτερά ἐστι τὰ νοητὰ τῶν αἰσθητῶν, οὕτω μεγάλη αἰσχὺνη ἐστὶ μοναχῶ ἑῶντι τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ γινομένῳ βασιλεῖ.

305. Εἶπε πάλιν· Κἂν ἡ φύσις ἐγείρῃ τὰς ἐπιθυμίας, ἀδελφοί, ἀλλ' ἡ τῆς ἀσκήσεως ἐπίτασις ἀποσθέννυσι ταύτας.

306. Εἶπε Γέρων ἐτέρῳ Γέροντι ἔχοντι ἀγάπην καὶ συμβαλλομένῳ μοναχοῖς καὶ κοσμικοῖς ὅτι· Ὁ λύχνος πολλοῖς φαίνει, τὸ δὲ ἑαυτοῦ στόμα καίει.

307. Εἶπέ τις τῶν Γερόντων πρὸς ἕτερον· Πῶς οὐκ ἀφίεμαι ἐλεύθερος γενέσθαι μετὰ τῶν Γερόντων ἐν τοῖς λογισμοῖς μου; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων ὅτι· Οὐ χαίρει ἐπ' οὐδενὶ οὕτως ὁ ἐχθρός, ὥς ἐπὶ τοῖς μὴ ἐκφαίνουσι τοὺς λογισμοὺς ἑαυτῶν.

302. Εἶπε Γέροντας· «Τὸ ψέμα τὸ ἐκπροσωπεῖ ὁ παλαιός ἄνθρωπος· ἐνῶ, ἀντίθετα, τὴν ἀλήθεια ὁ ἀναγεννημένος ἄνθρωπος».

303. Εἶπε ἐπίσης· «Ἡ ρίζα τῶν καλῶν ἔργων εἶναι ἡ ἀλήθεια. Τὸ ψέμα εἶναι θάνατος».

304. Εἶπε Γέροντας· «Παιδιά μου, δώστε πίστη στὰ λόγια μου. Ὅπως ἀκριδῶς πολὺς ἔπαινος καὶ μεγάλη δόξα ἀνήκει σὲ βασιλεῖς ποὺ ἀπαρνοῦνται τὸν κόσμον καὶ γίνονται μοναχοί —γιατί εἶναι πολυτιμότερα τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ— ἔτσι μεγάλη αἰσχὺνη εἶναι γιὰ τὸν μοναχὸ ποὺ ἐγκαταλείπει τὸ μοναχικὸ σχῆμα καὶ γίνεται βασιλιάς».

305. Εἶπε ἀκόμη· «Κι ἂν ἀκόμη ἡ φύση μας ξεσηκώνει τίς ἐπιθυμίες, ἀδελφοί, ὅμως ἡ αὔξησις τῆς ἀσκήσεως τίς ἐξαλείφει».

306. Εἶπε Γέροντας σὲ ἄλλον Γέροντα προικισμένο μὲ ἀγάπην ποὺ ἐπικοινωνοῦσε μὲ μοναχοὺς καὶ κοσμικοὺς· «Τὸ λυχνάρι ρίχνει φῶς σὲ πολλοὺς ἀλλὰ τὸ δικό του στόμα τὸ καίει».

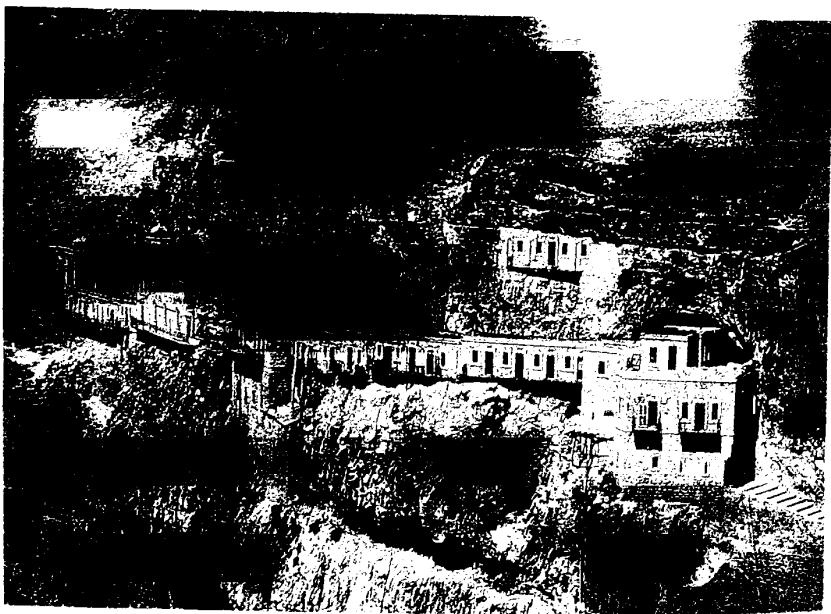
307. Κάποιος ἀπ' τοὺς Γέροντες εἶπε σ' ἄλλον Γέροντα· «Τί μὲ δένει καὶ δέν νιώθω ἐλεύθερος μὲ τοὺς Γέροντες νὰ τοὺς φανερώνω τοὺς λογισμοὺς μου;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Γιατί μὲ τίποτε ἄλλο δέν χαίρεται τόσο ὁ ἐχθρός ὅσο μ' αὐτοὺς ποὺ δέν φανερῶνουν τοὺς λογισμοὺς τους»¹⁹⁹.

199. Βλ. ἀπόφθ. 39 σελ. 50.

308. Εἶπε Γέρων· Μὴ οἰκήσης εἰς τόπον οὗ βλέπεις τινὰς ἔχοντας ζῆλον κατὰ σοῦ· εἰ δὲ μή, οὐ προκόπτεις.

309. Εἶπε Γέρων· Εἰ γέγονεν ἐν σοὶ ἡ ἐξουδένωσις ὥς ὁ ἔπαινος καὶ ἡ πενία ὥς ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἔνδεια ὥς ἡ δαψίλεια, οὐκ ἀποθνήσκεις. Ἀμήχανον γάρ ἐστι τὸν καλῶς πιστεύοντα καὶ ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ ἐργαζόμενον ἐμπεσεῖν εἰς ἀκαθαρσίαν παθῶν καὶ δαιμόνων πλάνην.

Τέλος τῆς περὶ διακρίσεως πραγματείας.

Ἡ Μονὴ τοῦ Σαρανταρίου ὄρους
στὴ θέσῃ τῆς ἀρχαίας μονῆς Δουκᾶ

308. Εἶπε Γέροντας· «Μὴν κατοικήσεις σέ τόπο ὅπου βλέπεις ὅτι κάποιοι σέ ζηλεύουν. Ἀλλιῶς δὲν θά δεῖς προκοπή».

309. Εἶπε Γέροντας· «Ἐάν ἔχει γίνει γιὰ σένα ὁ ἐξευτελισμός ὅ,τι καὶ ὁ ἔπαινος, ἡ φτώχεια ὅ,τι καὶ τὰ πλούτη, ἡ στέρηση ὅ,τι καὶ ἡ ἀφθονία, δὲν θά γνωρίσεις θάνατο. Εἶναι ἀδύνατο ὁ ἄνθρωπος, πού πιστεύει σωστά καὶ ἐργάζεται μέ εὐλάβεια καὶ συνέπεια στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, νά πέσει στήν ἀκαθαρσία τῶν παθῶν καὶ στήν πλάνη τῶν δαιμόνων».

Τέλος τῆς πραγματείας περὶ διακρίσεως.

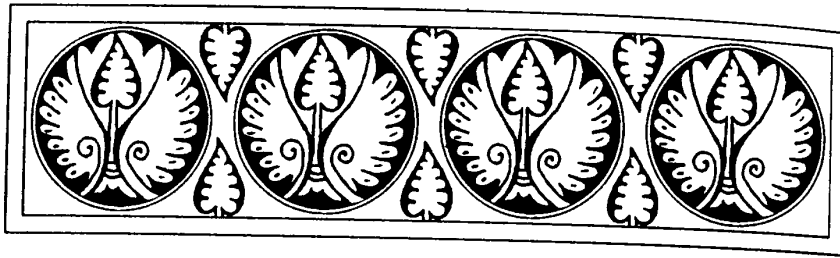
Ἡ δρυς τοῦ Ἀβραάμ στὴ Χεδρών

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΙΗ ΠΑΝ
 ΤΟ ΤΕ ΝΗ ΦΙΗΝ:-
 ΠΙΝΘΟ ΔΑΙΜΟΝΟΙΣ ΑΝΤΩΜΙΟΣ.
 ΟΙ ΔΑ ΔΕ ΜΟΧΟΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΜΥΣ
 ΚΟΤΟΙΣ ΠΑΤΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ
 ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΕΦΕΡΩΜΕΝΟΙΣ
 ΔΙΑ ΤΟ ΚΑΤΟΙΣ ΕΒΑΙΩΣΙ ΤΩ ΕΡ
 ΓΟ ΑΥΤΩΜ. ΚΑΙ ΠΑΡΑΡΧΙΣΑ
 ΘΑΕΤΗΝ ΕΡΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΕΠΟΡ
 ΤΟΣ. ΕΑΡΧΟΤΗΣΟΜΕΝ ΠΡΑΟΣ
 ΚΑΙ ΑΡΧΟΛΕΙΟΙ ΤΟΙΣ ΠΡΕ
 ΣΒΥΤΕΡΟΙΣ. ΚΑΙ ΕΡΤΙΟΙΣ:-
 ΕΤΑ ΠΑΡΕΜ. ΕΔΥΝΑΤΟΜ. ΟΣΑ
 ΜΕΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΟΜΟΧΟΣ.
 Χ' Ο ΑΘΟΤΑΡΟΜΑΣ ΕΔΥΝΑΤΟ
 ΜΕΙΣ ΤΟΙΣ ΕΒΑΙΩΣΙ ΑΥΤΩ. Ο
 ΦΕΙΛΕΙ ΠΑΡΕΙΜΤΟΙΣ ΓΕΡΟΥ
 ΣΙΜ ΕΙΣ ΑΡΑ ΟΥ ΠΑΙΣ ΕΒΑΙΩΤΟΙΣ.
 ΟΤΙ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΑΡΕΤΟΠΟΜΕΝ Ε
 ΡΧΕΙΣ ΑΝΑΛΕΧΘΗΣΙ ΜΕΤΟΜΟΧΟΣ
 Η ΣΥΜΚΑΙ ΠΑΡΕΛΕΑΜΕΝ ΤΟΝ
 ΠΑΡΑ ΑΥΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΜ. ΕΠΙ ΤΡΕ
 ΦΟΜΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΒΑΙΩΣΙ ΑΥΤΩ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ
 ΙΑ'

«Οὐ δεόμεθά τινος,
 εἰ μὴ νηφούσης καρδίας».

(Αβδάς Ποιμήν)

Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν

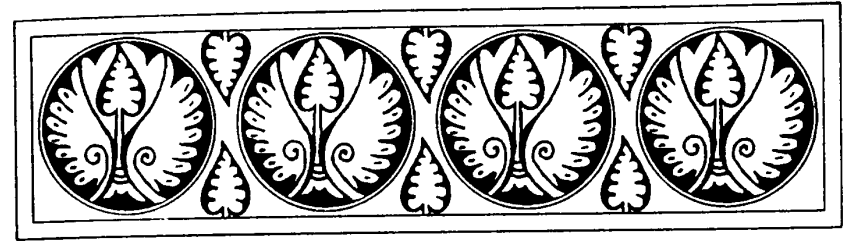

Ἰπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος· Οἶδα μοναχοὺς μετὰ πολλοὺς κόπους πεσόντας καὶ εἰς ἔκστασιν φρενῶν ἐλθόντας διὰ τὸ ἡλπικέναι ἐπὶ τῷ ἔργῳ αὐτῶν καὶ παραλογίσασθαι τὴν ἐντολὴν τοῦ εἰπόντος· Ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι, τοὺς πρεσβυτέρους σου καὶ ἐροῦσί σοι.

2. Εἶπε πάλιν· Εἰ δυνατόν, ὅσα θήματα θάλλει ὁ μοναχὸς ἢ σταγόνας ὕδατος πίνει εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ὀφείλει θαρρεῖν τοῖς Γέρονσιν εἰ ἄρα οὐ πταίει ἐν αὐτοῖς. Ὅτι ἀδελφὸς εὗρε τόπον ἐν ἐρημίᾳ ἀνακεχωρημένον καὶ ἥσυχον καὶ παρεκάλει τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγων· Ἐπίτρεψόν μοι οἰκῆσαι ἐν αὐτῷ καὶ ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰς εὐχάς σου ὅτι ἔχω κοπιάσαι πάννυ. Καὶ οὐκ εἶασεν αὐτὸν ὁ ἀδβᾶς αὐτοῦ λέγων· Οἶδα ἀληθῶς ὅτι πολλὰ ἔχεις κοπιάσαι, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἔχειν σε Γέροντα, θαρρεῖς εἰς τὸ ἔργον σου ὅτι ἀρέσκει τῷ Θεῷ· καὶ διὰ τὸ ἀρέσαι σε ὅλως ὅτι ἔργον μοναχοῦ ποιεῖς, ἀπολλύεις τὸν κόπον σου καὶ τὰς φρένας.

1. Βλ. I ὑποσημ. 43 σελ. 78.

2. Δευτ. 32, 7.

Εἶναι ἀνάγκη πάντοτε νά εἴμαστε νηφάλιοι¹

Ἰπε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος*: «Γνωρίζω μοναχοὺς οἱ ὅποιοι ὑποβλήθηκαν σέ πολλοὺς κόπους ἀλλὰ κατόπιν ἔπесαν καὶ μάλιστα σάλεψε καὶ τό μυαλό τους. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ὅτι στηρίχθηκαν στήν προσωπική τους ἐργασία καὶ δέν ἔλαβαν ὑπόψιν τους τὴν ἐντολὴ αὐτοῦ πού εἶπε· Ρώτησε τὸν πατέρα σου νά μάθεις καὶ θά σέ κατατοπίσει, ρώτησε τοὺς μεγαλυτέρους σου καὶ θά σοῦ ποῦν²».

2. Εἶπε ἐπίσης· «Ἄν ἦταν δυνατόν, ὅσα θήματα κάνει ὁ μοναχὸς ἢ ὅσες σταγόνες νερό πίνει στό κελί του, καὶ αὐτά ἀκόμη ὀφείλει νά τά ἐμπιστεύεται (δηλαδή νά τά ἐκμυστηρεύεται) στοὺς Γέροντες μήπως φταίει καὶ σ' αὐτά.

Γιά παράδειγμα· Κάποιος ἀδελφὸς βρῆκε ἓναν τόπο στήν ἐρημο, ἀπόμακρο καὶ ἥσυχο, καὶ παρακαλοῦσε τὸν Γέροντά του λέγοντας· Δῶσ' μου τὴν ἄδεια νά μένω σ' αὐτόν τὸν τόπο καὶ ἐλπίζω στὸν Θεό καὶ στίς εὐχές σου ὅτι θά ἀγωνισθῶ πολὺ.

Ἀλλὰ δέν τὸν ἄφησε ὁ ἀδβᾶς του. Γνωρίζω — τοῦ εἶπε — πράγματι ὅτι θά κάνεις πολὺ ἀγῶνα, ἀλλὰ ἐπειδὴ δέν θά ἔχεις ἀναφορὰ σέ Γέροντα, θά ξεθαρρέψεις γιὰ τὴν ἐργασία σου ὅτι εἶναι ἀρεστή στὸν Θεό· καὶ μόνο πού θά ἔχεις τὴν αὐτάρεσκη ιδέα ὅτι κάνεις ἔργο μοναχοῦ, θά χάσεις καὶ τὸν κόπο σου καὶ τό μυαλό σου».

3. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος· Ὁ τύπτων τὸ μαζὶν τοῦ σιδήρου πρῶτον σκοπεῖ τῷ λογισμῷ τί μέλλει ποιεῖν, δρέπανον, μάχαιραν, πέλεκυν; Οὕτω καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν λογίζεσθαι ποῖαν ἀρετὴν μετερχόμεθα, ἵνα μὴ εἰς κενὸν κοπιᾶσωμεν.

4. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Ἀρσένιον ἀκοῦσαι παρ' αὐτοῦ λόγον. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὅση δύναμις σοὶ ἐστίν, ἀγώνισαι, ἵνα ἡ ἔνδον σου ἐργασία κατὰ Θεὸν ᾗ, καὶ νικῆσῃ τὰ ἔξω πάθη.

5. Εἶπε πάλιν· Ἐὰν τὸν Θεὸν ζητήσωμεν, φανήσεται ἡμῖν καὶ ἔὰν αὐτὸν κατάσχωμεν, παραμενεῖ ἡμῖν.

6. Ἐλεγεν ὁ ἀδβᾶς Δανιὴλ ὅτι· Ἐκάλεσέ με μίαν ὁ ἀδβᾶς Ἀρσένιος καὶ λέγει μοι· Ἀνάπαυσον τὸν πατέρα σου, ἵνα ὅταν ἀπέλθῃ πρὸς Κύριον παρακαλέσῃ ὑπὲρ σοῦ καὶ εὖ σοι γένηται.

7. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀγάθων· Χρὴ τὸν μοναχὸν μὴ ἑᾶσαι τὴν συνείδησιν αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι αὐτοῦ εἰς οἰονδήποτε πρᾶγμα.

8. Εἶπε πάλιν ὅτι ἄνευ φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν, οὐ προβαίνει ἄνθρωπος οὐδὲ εἰς μίαν ἀρετὴν.

9. Εἶπε πάλιν· Χρὴ τὸν ἄνθρωπον εἶναι πᾶσαν ὥραν προσέχοντα τῷ κριτηρίῳ τοῦ Θεοῦ.

3. Ἰω. 14, 21. Βλ. I ὑπόσημ. 115α σελ. 161.

3. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος· «Αὐτὸς πού χτυπάει τὴ μάζα τοῦ σιδήρου, πιὸ μπροστά δάζει στὸ μυαλό του τί πρόκειται νὰ κάνει· δρεπάνι, μαχαίρι, τσεκούρι; Ἔτσι καὶ ἡμεῖς ὀφείλουμε νὰ ἔχουμε στὸ μυαλό μας ποιά ἀρετὴ ἐπιδιώκουμε, γιὰ νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ κόπος μας».

4. Ἕνας ἀδελφὸς παρακάλεσε τὸν ἀδβᾶ Ἀρσένιο* νὰ ἀκούσει ἀπ' τὸ στόμα του κάποιον λόγο. Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Νὰ ἀγωνίζεσαι μ' ὅλη σου τὴ δύναμη γιὰ νὰ γίνηται ἡ ἐσωτερικὴ σου ἐργασία ὅπως τὴ θέλει ὁ Θεός, καὶ ἔτσι θὰ κυριαρχήσεις καὶ στὰ πάθη ποὺ ἐκδηλώνονται ἐξωτερικά».

5. Εἶπε ἐπίσης· «Ἄν ἀναζητήσουμε τὸν Θεό, θὰ μᾶς ἐμφανισθεῖ καί, ἂν τὸν κρατήσουμε, θὰ μένει μαζί μας».

6. Ἐλεγε ὁ ἀδβᾶς Δανιὴλ· «Μέ κάλεσε κάποια φορὰ ὁ ἀδβᾶς Ἀρσένιος καὶ μοῦ εἶπε· Ἀνάπαυσε τὸν πατέρα σου, ὥστε, ὅταν ἀπέλθῃ στὸν Κύριο, νὰ τὸν παρακαλέσει γιὰ χάρη σου καὶ νὰ ἔχεις προκοπή».

7. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἀγάθων*· «Ὁ μοναχὸς δέν πρέπει νὰ ἀφήσῃ τὴ συνείδησή του νὰ τὸν κατηγορήσῃ σὲ καμία περίπτωση».

8. Εἶπε ἐπίσης ὅτι χωρὶς τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ³, δέν εἶναι δυνατόν νὰ προχωρήσῃ ὁ ἄνθρωπος οὔτε σὲ μιὰ ἀρετὴν.

9. Εἶπε ἄλλη φορὰ· «Εἶναι ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχει ὅλη τὴν ὥρα στραμμένη τὴ σκέψη του στὸ ὅτι θὰ τὸν κρίνει ὁ Θεός».

10. Ἦλθέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς περάσαι τὸν ποταμὸν καὶ εὔρε τὸ πορθμεῖον φιλοκαλούμενον καὶ παρεκαθέσθη αὐτῷ. Καὶ ἰδοὺ ἄλλο σκάφος εἰς τὸν τόπον ἦλθε καὶ ἐπέρασε τοὺς συνόντας ἀνθρώπους. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Δεῦρο καὶ σὺ, ἀδβᾶ, πέρασον μεθ' ἡμῶν. Ὁ δὲ λέγει· Εἰμὴ εἰς τὸ δημόσιον πορθμεῖον οὐκ ἀναβαίνω. Εἶχε δὲ δέσμην θαλλίων καὶ ἐκάθητο πλέκων σειρὰν καὶ πάλιν λύων αὐτήν, ἕως οὗ γέγονε τὸ πορθμεῖον καὶ οὕτως ἐπέρασεν. Ἔβαλον οὖν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ μετάνοιαν λέγοντες· Τί τοῦτο ἐποίησας; Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρον· Ἵνα μὴ πάντοτε σπουδάζοντος τοῦ λογισμοῦ περιπατῶ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὑπόδειγμά ἐστιν, ἵνα μετὰ καταστάσεως βαδίζωμεν τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ.

11. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἀμμώη ὅτι ὡς ὑπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐκ ἤφιε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἔγγιστα αὐτοῦ περιπατῆσαι, ἀλλ' ἀπὸ μακρόθεν. Καὶ εἰ ἤρχετο ἐρωτῆσαι λογισμὸν, ὡς ἔλεγεν αὐτῷ μόνον, εὐθέως ἐδίωκεν αὐτὸν λέγων· Μήποτε λαλούντων ἡμῶν περὶ ὠφελείας, ἐγκύψη ξένη ὁμιλία· διὰ τοῦτο οὖν οὐκ ἀφῶ σε ἔγγιστά μου.

12. Ἐλεγεν ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης τῷ ἀδβᾶ Ἡσαΐα τῇ ἀρχῇ· Πῶς με βλέπεις ἄρτι; Λέγει αὐτῷ· Ὡς ἄγγελον, πάτερ. Καὶ εἰς τὰ ὕστερα ἔλεγεν αὐτῷ· Πῶς με νῦν βλέπεις; Ὁ δὲ ἔλεγεν· Ὡς τὸν Σατανᾶν. Κἂν λόγον μοι λαλήσης ἀγαθόν, ὡς ῥομφαίαν αὐτὸν ἔχω.

13. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἀμμούν ὅτι ἐποίησεν εἰς μαῖ-

10. Πῆγε κάποτε ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς νά περάσει στήν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ καὶ βρῆκε τὸ σκάφος νά ἐπιδιορθώνεται καὶ κάθησε παράμερα. Σὲ λίγο κατέφθασε ἄλλο καράδι καὶ τοὺς ἀνθρώπους πού περίμεναν τοὺς πέρασε ἀπέναντι. Εἶπαν καὶ σ' αὐτόν· «Ἐλα καὶ ἐσύ, ἀδβᾶ, ἀπέναντι μαζί μας». Ἀλλὰ ἐκεῖνος «δὲν ἀνεβαίνω —εἶπε— παρά μόνο στό δημόσιο σκάφος». Εἶχε μαζί του μιά δέσμη φοινικόφυλλα καὶ καθισμένος ἐκεῖ ἐπλεκε τὴν πλεξοῦδα, ἔπειτα τὴν ἔλυνε, ἕως ὅτου τακτοποιήθηκε τὸ σκάφος καὶ ἔτσι πέρασε στήν ἀπέναντι ὄχθη.

Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἔβαλαν μετάνοια καὶ τὸν ρώτησαν· «Γιὰ ποιόν λόγο τὸ ἔκανες αὐτό;» Καὶ ὁ Γέροντας τοὺς εἶπε· «Γιὰ νά μὴ βαδίζω πάντοτε στὸν ρυθμὸ τοῦ λογισμοῦ πού διαίχεται. Ἀλλὰ εἶναι καὶ αὐτό ἓνα παράδειγμα, γιὰ νά βαδίζουμε τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ μέ τάξη καὶ σταθερότητα».

11. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἀμμώη ὅτι ὅταν πῆγαινε στήν ἐκκλησία, δὲν ἄφηνε τὸν μαθητὴ του νά περπατάει δίπλα του, ἀλλὰ ἀπὸ μακριά. Καὶ ἂν πλησίαζε νά τὸν συμβουλευθεῖ γιὰ κάποιον λογισμό, μόλις τὸν ἀνακοίνωνε, ἀμέσως τὸν ἔδιωχνε λέγοντας· «Μὴ τυχόν, καθὼς θά μιᾶμε γιὰ νά ὠφεληθοῦμε, ξεφύγει ἡ ὁμιλία μας σὲ πράγματα ἀνάρμοστα γιὰ τὴν ὥρα αὐτή. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού δὲν σ' ἀφήνω πολὺ κοντά μου».

12. Ἐλεγε ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης στὸν ἀδβᾶ Ἡσαΐα* ἀρχικά· «Πῶς με βλέπεις τώρα;» «Σάν ἄγγελο, πάτερ», τοῦ λέει. Καὶ πρὸς τὸ τέλος τὸν ρωτοῦσε· «Τώρα πῶς με βλέπεις;» Κι ἐκεῖνος ἔλεγε· «Σάν τὸν Σατανᾶ. Καὶ λόγια καλὰ νά μοῦ πεῖς, τὰ νιώθω σάν σπαθιά».

13. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἀμμούν* ὅτι πέρασε μέ ἐλάχι-

την κριθῆς μῆνας δύο. Παρέβαλε δὲ αὐτὸς τῷ ἀδβᾶ Ποιμένι καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐὰν ἀπέλθω εἰς τὸ κελλίον τοῦ πλησίον ἢ καὶ αὐτὸς μοι παραβάλλῃ διὰ τινα χρεῖαν, εὐλαβούμεθα λαλήσαι ἀλλήλοις μὴ ποτε ἀνακύψῃ ξένη ὁμιλία. Λέγει ὁ Γέρων· Καλῶς ποιεῖς· χρήζει γὰρ ἡ νεότης φυλακῆς. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμοῦν· Οἱ Γέροντες οὖν τί ἐποιοῦν; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Οἱ Γέροντες προκόψαντες οὐκ εἶχον ἐν ἑαυτοῖς ἕτερόν τι ἢ ξένον ἐν τῷ στόματι, ἵνα αὐτὸ λαλήσωσιν.

Ἐὰν οὖν γένηται, φησὶν, ἀνάγκη λαλήσαι μετὰ τοῦ πλησίον, θέλεις λαλήσω ἐν ταῖς Γραφαῖς ἢ ἐν τοῖς λόγοις τῶν Γερόντων; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἰ οὐ δύνασαι σιωπᾶν, καλὸν ἐστὶ μᾶλλον ἐν τοῖς λόγοις τῶν Γερόντων καὶ μὴ ἐν ταῖς Γραφαῖς. Κίνδυνος γάρ ἐστιν οὐ μικρὸς.

14. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀλώνιος ὅτι· Ἐὰν μὴ εἴπῃ ἄνθρωπος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὅτι ἐγὼ μόνος καὶ ὁ Θεὸς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οὐχ ἔξει ἀνάπαυσιν.

15. Εἶπε πάλιν ὅτι· Ἐὰν θέλῃ ἄνθρωπος, ἀπὸ πρωὶ ἕως ὧς ἐρχεται εἰς μέτρον θεῖον.

4. Πιθανόν ὁ Γέροντας κατὰ τὸ «μὴ πάντες διδάσκαλοι» θέλει νὰ προλάβει τὸν ἐρωτῶντα ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς προβολῆς καὶ τῆς ἐπάρεσως, πού προκαλεῖ μεγάλη ζημιὰ· γι' αὐτὸ καὶ ἀρχικὰ συνιστᾷ τὴν σιωπὴν. Εἶναι ὅμως πιθανόν νὰ ὑπαινίσσεται καὶ τὸν κίνδυνο τῶν αἵρέσεων στίς ὁποῖες ὀλισθήσαν πολλοί, ἐπειδὴ ἀκολούθησαν τὴν προσωπικὴν τους ἀποψὴ ὡς πρὸς τὴν κατανόηση τῆς Γραφῆς· αὕτη δηλαδὴ πού προέκυπτε ἀπὸ τίς ὑποδείξεις τοῦ ἡγε-

στη ποσότητα κριθαριοῦ δύο μῆνες. Πῆγε αὐτὸς στὸν ἀδβᾶ Ποιμένα καὶ τοῦ εἶπε· «Ἐὰν πάω στὸ κελί τοῦ γείτονα ἀδελφοῦ ἢ ἔρθει αὐτὸς γιὰ κάποια ἀνάγκη, διστάζουμε νὰ μιλήσουμε μὴ τυχόν ξεφυτρώσει ἀνάρμοστη συζήτηση». «Καλὰ κάνεις —ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας— γιατί ἡ νεότης ἔχει ἀνάγκη προσοχῆς». Τὸν ρωτᾷ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμοῦν· «Οἱ Γέροντες τί ἔκαναν σέ τέτοιες περιπτώσεις;» «Οἱ Γέροντες —τοῦ εἶπε— εἶχαν προκόψει κατὰ Θεόν, γι' αὐτὸ δὲν εἶχαν μέσα τους κάτι ἄλλο, οὔτε ἐρχόταν στὸ στόμα τους κάτι ἄσχετο γιὰ νὰ τὸ συζητήσουν».

«Ἐὰν ὅμως —συνέχισε ὁ ἀδβᾶς Ἀμμοῦν— παρουσιασθεῖ ἀνάγκη νὰ μιλήσουμε μέ τὸν πλησίον, τί συμβουλεύεις, νὰ μιλήσω ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή ἢ ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν Γερόντων;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ ἀπαντᾷ· «Ἐὰν δὲν μπορεῖς νὰ κρατήσεις σιωπὴν, νὰ προτιμήσεις ἀπὸ τὰ λόγια τῶν Γερόντων καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή· γιατί ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος»⁴.

14. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἀλώνιος*: «Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν πεῖ μέσ' στὴν καρδιά του ὅτι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἐγὼ μόνον καὶ ὁ Θεὸς εἴμαστε, δὲν θὰ βρεῖ ἀνάπαυση».

15. Εἶπε ἐπίσης: «Ἐὰν θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ δειλινὸ φθάνει σέ μέτρα θεϊκά».

μόνα νοῦ, τῆς πεπτωκείας ὅμως φύσεως. Ἐνῶ ἡ ἀσφαλὴς προσέγγιση στίς ὑπερβατικὲς ἀλήθειες καὶ ἡ ὀρθὴ κατανόηση τοῦ θεῖου λόγου εἶναι αὕτη πού ξεκινᾷ ἐν ταπεινώσει καὶ τῇ συνεργίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ τὴν ἀσφαλὴ ἐρμηνεία τὴν ἔχουν κυρίως οἱ κατηρητισμένοι πρὸς τοῦτο ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸβλ. «Μὴ πάντες διδάσκαλοι...» Α' Κορ. 12, 28-29.

Ἡ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας

*«Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς
ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν» (Μαρκ. 2, 13)*

16. Ὁ ἀδβᾶς Βησαρίων ἀποθνήσκων ἔλεγεν ὅτι Ὁφείλει εἶναι ὁ μοναχὸς ὡς τὰ Χερουδίμ καὶ τὰ Σεραφίμ, ὅλος ὁφθαλμός.

17. Ὡδευόν ποτε ὁ ἀδβᾶς Δανιήλ καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης. Καὶ λέγει ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης· Πότε καὶ ἡμεῖς καθεζόμεθα εἰς τὸ κελλίον, πάτερ; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Δανιήλ· Τίς γὰρ ἀφαιρεῖ ἀφ' ἡμῶν τὸν Κύριον ἄρτι; Ὁ Θεὸς ἐστὶν ἐν τῷ κελλίῳ· καὶ πάλιν ἔξω ὁ Θεός.

18. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας· Ἡ ὀλιγωρία καὶ τὸ μέμψασθαί τινα τῇ διανοίᾳ οὐκ ἔῳσιν ἰδεῖν τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ.

19. Εἶπε πάλιν· Αἰτησώμεθα τὸν Θεὸν, ἵνα δώῃ⁵ ἡμῖν πενθῆσαι τὰς ἐαυτῶν ἁμαρτίας καὶ ἵνα ποιήσωμεν τὴν δύναμιν ἡμῶν φυγεῖν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μὴ παρρησιάζεσθαι μετὰ τῶν κοσμικῶν ἢ λαλεῖν ἐν λόγοις ματαιοῖς, ἵνα μὴ σκοτισθῇ ὁ νοῦς ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Ἀδύνατον γὰρ τὸν ἀκούοντα ἢ λαλοῦντα τοὺς λόγους τοῦ κόσμου, ἔχειν παρρησίαν καρδίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ λέγων οὐδὲν βλάπτει με τὸ ἀκούειν ἢ λαλεῖν κοσμικὰ πράγματα, ἔοικε τυφλῷ, ὅστις ἐὰν προσενέγκωσι λύχνον, οὐ βλέπει αὐτοῦ τὸ φῶς. Καὶ ἐκ τοῦ ἡλίου δὲ τοῦ φωτίζοντος ὅλον τὸν κόσμον δηλὸν ἐστὶν τοῦτο, ὅτι μικρὰ νεφέλη ὑποδραμοῦσα σκέπει τὴν αὐγὴν αὐτοῦ καὶ τὴν θέρμην. Ταῦτα δὲ ἐπίστανται οἱ γνῶσιν ἔχοντες.

5. Ὀλιγωρῶ-ὀλιγωρία: Βλ. I ὑπόσημ. 125 σελ. 176.

6. Ἡ λ. δώη τοῦ ἀρχ. κειμένου εἶναι ἐπικός τύπος ὑποτακτικῆς ἀορ. γ' ἐν. προσ. τοῦ δίδωμι.

16. Ὁ ἀδβᾶς Βησσαρίων* πεθαίνοντας εἶπε ὅτι ὁ μοναχὸς ὀφείλει νὰ εἶναι σάν τὰ Χερουδίμ καὶ τὰ Σεραφίμ, ὅλος ὁφθαλμός.

17. Συνέβη νὰ ὁδοιποροῦν κάποτε μαζί ὁ ἀδβᾶς Δανιήλ καὶ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης. Καὶ λέει ὁ ἀδβᾶς Ἀμμώης: «Πότε καὶ ἡμεῖς θὰ μένουμε στό κελί, Πάτερ;» Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἀδβᾶς Δανιήλ: «Ποιὸς αὐτὴ τῇ στιγμῇ μᾶς ἀφαιρεῖ τὸν Κύριο; Ὁ Θεὸς εἶναι στό κελί· ὅπως καὶ ἔξω ἐπίσης εἶναι ὁ Θεός».

18. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας*: «Ἡ ὀλιγωρία⁵ καὶ τὸ ὅτι κατακρίνουμε κάποιον μέ τὸν λογισμό μας, δέν μᾶς ἀφήνουν νὰ δοῦμε τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ».

19. Εἶπε ἀκόμη: «Ἄς ζητήσουμε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ μᾶς δώσει πένθος γιὰ τίς ἁμαρτίες μας, καὶ μ' ὅλη μας τὴ δύναμη νὰ ἀποφεύγουμε τὴ συντυχία μέ τοὺς ἀνθρώπους· νὰ μὴν ξεθαρρεύουμε μέ τοὺς κοσμικοὺς στὴ συμπεριφορὰ μας καὶ νὰ μὴ λέμε κουδέντες μάταιες, ὥστε νὰ μὴ σκοτισθεῖ ὁ νοῦς ὡς πρὸς τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ. Γιατί αὐτὸς πού ἀκούει ἢ μιλάει ὅ,τι καὶ οἱ κοσμικοί, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχει ἡ καρδιά του παρρησία⁷ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐκεῖνος πού λέει “δέν μέ βλάπτει νὰ ἀκούω ἢ νὰ συζητῶ κοσμικὰ θέματα”, μοιάζει μέ τυφλό πού τοῦ φέρνουν λυχνάρι καὶ δέν βλέπει τὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ. Καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο, πού φωτίζει ὅλον τὸν κόσμον, εἶναι ὀλοφάνερο τοῦτο, ὅτι δηλαδή ἓνα συννεφάκι πού πάει καὶ στέκεται ἀπὸ κάτω, σκεπάζει τὴ λάμψη καὶ τὴ θερμότητά του. Κι αὐτὰ τὰ γνωρίζουν καλά ὅσοι ἔχουν σύνεση».

7. Παρρησία: Βλ. I ὑπόσημ. 7 σελ. 24.

20. Εἶπε πάλιν· Ἀγώνισαι ἐκφυγεῖν ἀπὸ τῶν τριῶν παθῶν τούτων τῶν καταστρεφόντων τὴν ψυχὴν, ἅτινά ἐστιν ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀνάπανσις. Ὅτι ταῦτα ἐὰν περιγένωνται τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔωσιν αὐτὴν προκόψαι.

21. Ἐλεγεν ὁ ἀββᾶς Πέτρος ὅτι· Ἡρώτησά ποτε τὸν ἀββᾶν μου τί ἐστὶ δοῦλος Θεοῦ. Καὶ εἶπέ μοι ὅτι ἐν ὅσῳ δουλεύει τις οἰωδῆποτε πάθει, οὕτω ἐλογίσθη εἰς δοῦλον Θεοῦ, ἀλλὰ δοῦλός ἐστιν ἐκείνου ἐν ᾧ κατακυριεύεται. Ἐν ὅσῳ γὰρ αὐτός ἐστιν ἐν κατοχῇ, τοὺς ὑπὸ τῶν αὐτῶν παθῶν κυριευομένους διδάσκειν οὐ δύναται· αἰσχύνῃ γὰρ αὐτῷ ἐστὶ διδάξαι πρὸ τοῦ αὐτὸν ἐλευθερωθῆναι ἀπ' ἐκείνου ἢ αἰτήσασθαι τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν. Πῶς γὰρ αἰτήσῃ ὑπὲρ ἄλλου, αὐτὸς κατεχόμενος ἐν τούτοις; Οὔτε γὰρ δοῦλός ἐστι τοῦ Θεοῦ οὔτε φίλος οὔτε υἱός, ἵνα αἰτήσῃ ὑπὲρ ἄλλου. Ἀλλὰ συνεχῶς τοῦτο παρακαλεῖν ὀφείλει, ὅπως αὐτὸς λυτρωθῇ. Ἐὰν γὰρ μὴ λυτρωθῇ ἀπ' ἐκείνων οἷς αὐτὸς δουλεύει, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἡγεῖται πεπληρωμένον αἰσχύνῃς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐν ὅσῳ γὰρ ὑπόκειται τοῖς πάθεσι, κλαίειν ὀφείλει, ὅτι οὐκ ἡξιώθη τῆς παρησίας τῆς πρὸς Θεόν· ὃ ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἀγνεία ἣν ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς παρὰ παντός ἀνθρώπου.

22. Εἶπε πάλιν· Εἴ τις ζητεῖ τὸν Κύριον ἐν πόνῳ καρδιάς, ἐπακούει αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐὰν αἰτήσῃ ἐν γνώσει καὶ μερίμνῃ καὶ πόνῳ καρδιάς, μὴ δεδεμένος ἐν τινι τῶν τοῦ κόσμου ἀλλὰ

20. Εἶπε ἐπίσης· «Ἀγωνίσου νὰ γλυτώσεις ἀπ' αὐτά τὰ τρία πάθη, πού καταστρέφουν τὴν ψυχὴ· καὶ αὐτά εἶναι ἡ φιλαργυρία, ἡ δόξα, καὶ ἡ καλοπέραση. Γιατί αὐτά ἐὰν κερδίσουν ἔδαφος στὴν ψυχὴ, δὲν τὴν ἀφήνουν νὰ προκόψῃ».

21. Εἶπε ὁ ἀββᾶς Πέτρος· «Ρώτησα κάποτε τὸν ἀββᾶ μου τί σημαίνει δοῦλος Θεοῦ. Καὶ μοῦ εἶπε ὅτι ἐνόσω κανεῖς εἶναι δοῦλος σὲ ὁποιοδῆποτε πάθος, δὲν λογαριάζεται ἀκόμη ὡς δοῦλος Θεοῦ, ἀλλὰ δοῦλος ἐκείνου ἀπὸ τό ὅποιο ἔχει κατακυριευθεῖ⁸. Ἐνόσω δηλαδή ὁ ἴδιος καταδυναστεύεται, δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τὸν δάσκαλο σ' αὐτοὺς πού εἶναι ὑποδουλωμένοι στὰ ἴδια πάθη. Γιατί πρὶν ἐλευθερωθεῖ ὁ ἴδιος ἀπὸ ἐκεῖνο τό πάθος εἶναι ντροπὴ του νὰ διδάξῃ ἢ νὰ προσευχηθεῖ στὸν Θεό γι' αὐτούς· πῶς δηλαδή θὰ ζητήσῃ γιὰ χάρη ἄλλου, ὅταν ὁ ἴδιος εἶναι δοῦλος σ' αὐτά; Γιατί οὔτε δοῦλος τοῦ Θεοῦ εἶναι οὔτε φίλος⁹ οὔτε υἱός¹⁰, γιὰ νὰ μεσιτεύσῃ γιὰ ἄλλον.

Ἐκεῖνο πού συνεχῶς ὀφείλει νὰ κάνει εἶναι νὰ παρακαλεῖ, γιὰ νὰ λυτρωθεῖ ὁ ἴδιος. Γιατί ἐὰν δὲν λυτρωθεῖ ἀπ' ἐκεῖνα στὰ ὁποῖα ὑπηρετεῖ ὡς δοῦλος, τό πρόσωπό του ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ γεμάτο αἰσχύνῃ. Ὅσο καιρὸ λοιπὸν εἶναι ὑποταγμένος στὰ πάθη, ὀφείλει νὰ κλαίει, γιατί δὲν ἔγινε ἄξιος νὰ ἔχει παρησία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ αὐτό εἶναι ἡ πραγματικὴ καθαρότητα πού ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ κάθε ἀνθρώπου».

22. Εἶπε πάλι· «Ὅποιος ἀναζητεῖ τὸν Κύριο μὲ πόνον καρδιάς, θὰ εἰσακουσθεῖ αὐτός· καὶ ὁ,τι ζητήσῃ μὲ ἐπίγνωση καὶ φροντίδα καὶ πόνον καρδιάς, ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε τι

8. Πρὸβλ. Β' Πέτρ. 2, 19. Βλ. I 168 καὶ ὑποσημ. 115α σελ. 161.

9. Ἰω. 15, 14-15.

10. Β' Κορ. 6, 18.

φροντίζων τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅπως αὐτὴν παραστήσῃ τῷ θῆ-
ματι αὐτοῦ ἀκατάκριτον, παράσχοι αὐτῷ.

23. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Θεόδωρος ὁ τοῦ Ἐνάτου ὅτι ἐὰν λογί-
σῃται ἡμῶν ὁ Θεὸς τὰς ἐν ταῖς εὐχαῖς ἀμελείας καὶ τὰς αἰχμα-
λωσίας τὰς ἐν ταῖς ψαλμωδίαις, σωθῆναι οὐ δυνάμεθα.

24. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Θεόδωρος ὁ εἰς Σκῆτιν· Ἐρχεται ὁ λο-
γισμὸς καὶ ταράσσει με καὶ ἀσχολεῖ με· καὶ τὴν πρᾶξιν οὐκ
ἰσχύει τελέσαι, ἀλλὰ μόνον ἐμποδίζει πρὸς τὴν ἀρετὴν· ὁ δὲ
νηφάλιος ἀνὴρ ἐκτινάξας αὐτόν, ἐγείρεται εἰς προσευχήν.

25. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Θεωνᾶς· Διὰ τὸ ἀπασχοληθῆναι ἡμῶν
τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς εἰς Θεὸν θεωρίας, αἰχμαλωτιζόμεθα ὑπὸ τῶν
παθῶν τῶν σαρκικῶν.

26. Εἶπεν ἡ ἀμμᾶς Θεοδώρα ὅτι· Ἦν τις μοναχὸς καὶ ἀπὸ
τοῦ πλήθους τῶν πειρασμῶν λέγει· Ὑπάγω ἔνθεν. Καὶ ὡς ἔβα-
λεν αὐτοῦ τὰ σανδάλια, ὁρᾷ ἄνθρωπον ἄλλον βάλλοντα καὶ
αὐτόν τὰ σανδάλια αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Οὐ δι' ἐμὲ ἐξέρχῃ;
Ἰδοὺ ἐγὼ σοι προάγω, ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.

27. Ἦλθόν ποτέ τινες τῶν ἀδελφῶν πειρᾶσαι τὸν ἀβδᾶν
Ἰωάννην τὸν Κολοδό, ὅτι οὐκ ἤφιε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ῥεμ-

11. Ἐνατον: Βλ. I ὑπόσημ. 38 σελ. 75.

κοσμικό, καὶ φροντίζοντας γιὰ τὴν ψυχὴν του πῶς θά τὴν
παραστήσῃ στοῦ θῆματος τοῦ Κυρίου ἀκατάκριτη, σ' αὐτόν θά
τά δώσει ὁ Κύριος.

23. Ὁ ἀβδᾶς Θεόδωρος τοῦ Ἐνάτου¹¹ εἶπε: «Ἐάν λογα-
ριάσει ὁ Θεὸς τὴν ἀμέλειά μας στίς προσευχές καὶ τὴν
αἰχμαλωσίαν τοῦ νοῦ σέ λογισμοὺς τίς ὥρες τῆς ψαλμωδίας,
σωτηρία μὴν περιμένουμε».

24. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Θεόδωρος* τῆς Σκήτης: «Ἐρχεται ὁ
λογισμὸς, μέ ταράζει καὶ μέ ἀπασχολεῖ· δέν ἔχει βέβαια τὴ
δύναμη νὰ προχωρήσῃ στὴν πράξη, ἀλλὰ ὥστόσο γίνεται
ἐμπόδιο στὴν ἀρετὴ. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως πού ἐπαγρυπνεῖ
στὴν ψυχὴν του, πετάει πέρα τὸν λογισμό καὶ σηκώνεται γιὰ
προσευχή».

25. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Θεωνᾶς: «Ἐπειδὴ ἀποσπάσαμε τὸν
νοῦν μας ἀπὸ τῆς θεωρίας τοῦ Θεοῦ¹², αἰχμαλωτιζόμαστε στὰ
σαρκικά πάθη».

26. Εἶπε ἡ ἀμμᾶς Θεοδώρα: «Ἦταν κάποιος μοναχὸς ὁ
ὁποῖος, ἐπειδὴ εἶχε πολλοὺς πειρασμοὺς, εἶπε: Θά φύγω ἀπὸ
δῶ. Καὶ μόλις ἔβαλε τὰ πέδιλά του, βλέπει καὶ κάποιον ἄλ-
λον ἄνθρωπο νὰ φοράει τὰ δικά του πέδιλα καὶ νὰ τοῦ λέει:
Ἐξαιτίας μου δέν φεύγεις; Νά, πού ἐγὼ θά πηγαίνω μπρο-
στά ἀπὸ σένα, ὅπου κι ἂν πᾶς».

27. Πῆγαν κάποτε μερικοὶ ἀδελφοί νὰ δοκιμάσουν τὸν
ἀβδᾶ Ἰωάννην* τὸν Κολοδό, γιατί δέν ἄφηνε τὸν λογισμό του

12. Θεωρία τοῦ Θεοῦ: Πρόκειται γιὰ τίς ἀναβάσεις τῆς ψυχῆς πρὸς τὴ
σφαῖρα τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Βλ. I ὑπόσημ. 115 σελ. 161.

φθῆναι οὐδὲ ἐλάλει *πρᾶγμα τοῦ αἰῶνος τούτου*, καὶ λέγουσιν αὐτῶ· *Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ὅτι ἔβρεξεν ἐφέτος πολὺ καὶ ἔπιον οἱ φοῖνικες καὶ ἐκβάλλουσι λευκάδας καὶ εὐρίσκουσιν οἱ ἀδελφοὶ τὸ ἐργόχειρον αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης· Οὕτως ἐστὶ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅταν καταδαίνει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀγίων ἀνανεοῦνται καὶ ἐκβάλλουσι λευκάδας ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ.*

28. Ἐλεγον πάλιν περὶ αὐτοῦ ὅτι ἔπλεξε σειρὰν δύο σπυρίδων καὶ ἔρραψεν αὐτὴν μίαν σπυρίδα καὶ οὐκ ἐνόησεν, ἕως οὗ προσήγγισε τῷ τοίχῳ· ἦν γὰρ ὁ λογισμὸς αὐτοῦ σχολάζων τῇ θεωρίᾳ.

29. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ὅτι· Ὅμοιός εἰμι ἀνθρώπῳ κοιμωμένῳ ὑποκάτω δένδρου μεγάλου καὶ θεωροῦντι θηρία πολλὰ καὶ ἐρπετὰ ἐρχόμενα πρὸς αὐτόν. Καὶ ὅταν μὴ δυνηθῇ στῆναι κατ' αὐτῶν, τρέχει ἄνω εἰς τὸ δένδρον καὶ σώζεται. Οὕτω καὶ γὰρ καθέξομαι εἰς τὸ κελλίον μου καὶ θεωρῶ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐπάνω μου· καὶ ὅτε μὴ ἰσχύσω πρὸς αὐτοὺς καταφεύγω πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ σώζομαι ἐκ τοῦ ἐχθροῦ.

30. Γέρων τις ἦν ἐν τῇ Σκήτει πονικὸς μὲν ἐν τῷ σωματικῷ, οὐκ ἀκριδὴς δὲ ἐν τοῖς λογισμοῖς. Ἀπῆλθεν οὖν πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ἰωάννην ἐρωτῆσαι αὐτόν περὶ τῆς λήθης. Καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ λόγον, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ καὶ ἐπελάθετο ὃ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης. Καὶ ἀπῆλθε πάλιν ἐρωτῆσαι αὐτόν. Ἀκούσας δὲ παρ' αὐτοῦ ὁμοίως τὸν λόγον ὑπέστρεψεν. Ὡς δὲ ἔφθασε τὸ ἴδιον κελλίον, πάλιν ἐπελάθετο.

13. Βλ. ὑπόσημ. 12.

νά σκορπίζεται οὔτε μιλοῦσε γιὰ κάτι πού ἀφορᾷ τῇ ζωῇ αὐτῇ, καὶ τοῦ λένε· «Εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ πού ἔβρεξε φέτος πολὺ, ἦπιαν οἱ φοινικιές καὶ θγάζουν βλαστάρια καὶ ἔχουν ἔτσι ὑλικὸ οἱ ἀδελφοί γιὰ τὸ ἐργόχειρό τους».

Καὶ τοὺς λέει ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης· «Ἔτσι συμβαίνει καὶ μέ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ὅταν κατέρχεται στὶς καρδίες τῶν ἀγίων, ἀνανεώνονται καὶ ξεπετοῦν βλαστάρια μέσα στὸν φόβο τοῦ Θεοῦ».

28. Ἐλεγαν ἐπίσης γι' αὐτόν ὅτι ἔκανε πλεξούδα γιὰ δύο ζεμπίλια καὶ ἔραψε μ' αὐτὴν ἓνα καὶ δέν τὸ κατάλαβε, ἕως ὅτου ἔφθασε τὸ ζεμπίλι στὸν τοίχο· γιατί ὁ λογισμὸς του ἦταν ἀφοσιωμένος στῇ θεωρίᾳ¹³.

29. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης· «Μοιάζω μέ ἄνθρωπο πού πέφτει νά κοιμηθεῖ κάτω ἀπὸ δένδρο μεγάλο καὶ βλέπει νά ἐρχονται πρὸς τὸ μέρος τοῦ πολλὰ θηρία καὶ ἐρπετά. Καὶ ἂν δεῖ ὅτι δέν θά μπορέσει νά τὰ ἀντιμετωπίσει, τρέχει πάνω στό δένδρο καὶ σώζεται. Ἔτσι κι ἐγὼ κάθομαι στό κελί μου καὶ βλέπω τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς πάνω μου. Καὶ ὅταν δέν μπορῶ νά τοὺς ἀντιμετωπίσω, καταφεύγω στὸν Θεό μέ τὴν προσευχή καὶ γλυτώνω ἀπὸ τὸν ἐχθρό».

30. Ἦταν ἓνας Γέροντας στῇ Σκήτει ἀκούραστος στὶς σωματικὲς ἐργασίες¹⁴ ἀλλὰ ὄχι ἀκριδὴς στῇ λειτουργία τοῦ νοῦ. Πῆγε λοιπὸν στὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη νά τὸν ρωτῇ γιὰ τὴν λήθη. Ἄκουσε τί τοῦ εἶπε καὶ γύρισε στό κελί του, ἀλλὰ ξέχασε αὐτό πού τοῦ εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης. Πάει λοιπὸν νά τὸν ξαναρωτήσῃ. Ἀφοῦ ἄκουσε ἀπὸ τὸν ἀδβᾶ τὰ ἴδια, ἐπέστρεψε. Μόλις ὅμως ἔφθασε στό κελί του, πάλι τὰ ξέχασε.

14. Δηλαδή ὅλες οἱ ἐργασίες καὶ οἱ ἀσκήσεις πού γίνονται μέ σωματικὸ κόπο.

Οὕτω δὲ πλειστάκις ἀπερχόμενος ἐν τῷ ὑποστρέφειν κατεκυριεύετο ὑπὸ τῆς λήθης.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπαντήσας τῷ Γέροντι εἶπεν· Οἶδας, ἀβδᾶ, ὅτι ἐπελαθόμην πάλιν ὃ μοι εἶρηκας; Ἀλλ' ἵνα μὴ ὀχλήσω σοι οὐκ ἦλθον. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης· Ὑπαγε ἄψαι λύχνον. Καὶ ἦψε. Εἶπε δὲ αὐτῷ πάλιν· Φέρε ἄλλους λύχνους καὶ ἄψαι ἐξ αὐτοῦ. Ἐποίησε δὲ ὁμοίως. Καὶ εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης τῷ Γέροντι· Μὴ τίποτε ἐδλάθῃ ὁ λύχνος ὅτι ἦψας ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἄλλους λύχνους; Λέγει· Οὐχί. Εἶπε δὲ ὁ Γέρων· Οὕτως οὐδὲ Ἰωάννης· ἐὰν ἡ Σκῆτις ἔρχεται πρὸς με ὅλη, οὐ μὴ με ἐμποδίσει ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Τοίνυν ὅταν θέλῃς, ἔρχου μηδὲν διακρινόμενος. Καὶ οὕτω διὰ τῆς ὑπομονῆς τῶν ἀμφοτέρων ἦρε τὴν λήθην ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ Γέροντος. Αὕτη δὲ ἦν ἡ ἐργασία τῶν Σκητιωτῶν, διδόναι προθυμίαν τοῖς πονομένοις καὶ διαζομένοις ἑαυτοὺς εἰς τὸ κερδοῦσαι ἀλλήλους εἰς τὸ ἀγαθόν.

31. Ἡρώτησεν ἀδελφὸς τὸν ἀβδᾶν Ἰωάννην λέγων· Τί ποιήσω ὅτι πολλάκις ἔρχεται ἀδελφὸς λαβεῖν με εἰς ἔργον καὶ ἐγὼ ταλαίπωρός εἰμι καὶ ἀσθενὴς καὶ κοπιῶ εἰς τὸ πρᾶγμα; Τί οὖν ποιήσω διὰ τὴν ἐντολήν; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπε· Χάλεβ εἶπε τῷ Ἰησοῦ υἱῷ Ναυῇ· Τεσσαράκοντα ἐτῶν ἤμην, ὅτε

15. Λήθη· Ἐδῶ δὲν πρόκειται τόσο περὶ τῆς πλημμελοῦς λειτουργίας τῆς μνήμης ὡς ὀργανικῆς ἀδυναμίας, ὅσο τοῦ φαινομένου τῆς λήθης πού ὀφείλεται σὲ ὀλιγωρία πνευματικῇ περὶ τοῦ θεοῦ λόγου καὶ ὄλων ἐκείνων πού συνιστοῦν τὴ νήψη, τὴν ἐπαγρύπνηση τῆς ψυχῆς. «Λήθη καθ' ἑαυτὴν —λέει ὁ δσος Μάρκος— οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀμελειῶν κρᾶ-

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο πῆγε πάρα πολλές φορές ἀλλὰ στήν ἐπιστροφή δὲν ἔμενε τίποτε στή μνήμη του.

Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ, ὅταν συνάντησε τὸν Γέροντα, τοῦ εἶπε· «Ἀβδᾶ, ξέρεις ὅτι ξέχασα πάλι αὐτό πού μοῦ εἶπες; Ἀλλὰ δὲν ἦλθα, γιὰ νά μὴ σέ ἐνοχλήσω». Καὶ ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης τοῦ λέει· «Πήγαινε νά ἀνάψεις ἓνα λυχνάρι», καὶ τό ἀναψε. «Φέρε κι ἄλλα λυχνάρια —τοῦ ξαναλέει— καὶ ἀναψέ τα ἀπ' αὐτό». Ἐκανε ὅπως τοῦ εἶπε. Ρωτᾷ τὸν Γέροντα ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης· «Μήπως βλάφθηκε καθόλου τό λυχνάρι, γιατί ἀναψες ἀπ' αὐτό τά ἄλλα λυχνάρια;» «Ὁχι» ἀπαντᾷ. «Ἐτσι λοιπόν οὔτε καὶ ὁ Ἰωάννης —εἶπε ὁ Γέροντας— καὶ ἂν ὅλη ἡ Σκήτη ἔρθει σέ μένα, δὲν θά μέ ἐμποδίσει ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν λοιπόν θέλεις, νά ἔρχεσαι χωρὶς νά διστάζεις καθόλου».

Ἐτσι χάρις στήν ὑπομονή καὶ τῶν δύο, ἐξάλειψε ὁ Θεὸς τὴ λήθη¹⁵ ἀπὸ τὸν Γέροντα. Τέτοια ἦταν ἡ ἐργασία τῶν Σκητιωτῶν, νά κεντρίζουν δηλαδή τὴν προθυμία αὐτῶν πού κοπιᾶζουν καὶ διάζουν τὸν ἑαυτό τους, ὥστε νά κερδίσουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο γιὰ τὴν προκοπὴ του στό καλό.

31. Ρώτησε ἀδελφὸς τὸν ἀβδᾶ Ἰωάννη· «Τί νά κάνω; Ἐρχεται πολλές φορές ἓνας ἀδελφὸς νά μέ πάρει γιὰ δουλειά, καὶ ἐγὼ εἶμαι ταλαιπωρημένος καὶ ἀδύναμος καὶ αἰσθάνομαι πολλή δυσκολία γιὰ νά τό κάνω. Τί νά κάνω ὅμως πού παραβαίνω τὴν ἐντολή;»¹⁶ Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε· «Ὁ Χάλεβ εἶπε στὸν Ἰησοῦ, τὸν γιό τοῦ Ναυῆ:

τύνεται». Βλ. Περὶ πνευματικοῦ νόμου, § 58-63, *Φιλοκαλία* τ. Α', σελ. 99-100.

—Τοῦ ἰδίου, Πρὸς Νικόλαον μονάζοντα σελ. 136 στίχ. 615 καὶ σελ. 137 στίχ. 25 ὡς τέλος.

—Βλ. Ἡσυχίου Πρεσβυτέρου Πρὸς Θεόδουλον, *Φιλοκαλία* τ. Α' σελ. 146 § 32.

16. Ματθ. 5, 41.

ἀπέστείλε με Μωυσῆς, ὁ δοῦλος Κυρίου, ἐκ τῆς ἐρήμου μετὰ σοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καὶ νῦν εἰμι ἐτῶν ὀγδοήκοντα πέντε. Ὡς τότε ἤμην, καὶ νῦν ἰσχύω εἰσελθεῖν καὶ ἐξελθεῖν εἰς τὸν πόλεμον. Ὡστε οὖν καὶ σύ, εἰ δύνασαι, ἵνα ὡς ἐξέρχῃ, οὕτω καὶ εἰσέρχῃ, ὕπαγε. Εἰ δὲ οὐ δύνασαι οὕτω ποιῆσαι, κάθου εἰς τὸ κελλίον σου κλαίων τὰς ἁμαρτίας σου. Καὶ ἐὰν εὕρωσί σε πενθοῦντα, οὐκ ἀναγκάσουσί σε ἐξελθεῖν.

32. Ὁ αὐτὸς ἔλεγε τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Τιμήσωμεν τὸν ἕνα καὶ πάντες τιμῶσιν ἡμᾶς· ἐὰν δὲ καταφρονήσωμεν τοῦ ἐνὸς ὃς ἐστὶν ὁ Θεός, καταφρονοῦσιν ἡμᾶς πάντες καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγομεν.

33. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἰωάννου ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς Σκῆτιν καὶ ἀκούσας ἀντιλογίας τινῶν ἀδελφῶν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ. Καὶ κυκλώσας αὐτὴν τρίτου οὕτως εἰσῆλθε. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἀδελφοί τινες ἠπόρησαν διατὶ τοῦτο ἐποίησε. Καὶ ἐλθόντες ἠρώτησαν αὐτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τὰ ὠτά μου εἶχον ἀπὸ τῆς ἀντιλογίας μεστά· ἐκύκλωσα οὖν ἵνα καθαρίσω αὐτὰ καὶ οὕτως εἰσέλθω ἐν ἡσυχίᾳ τοῦ νοός μου εἰς τὸ κελλίον μου.

34. Ἦλθέ ποτε ἀδελφός εἰς τὴν κέλλαν τοῦ ἀδβᾶ Ἰωάννου ὁψὲ σπουδάζων ἀπελθεῖν. Καὶ λαλούντων αὐτῶν περὶ ἀρετῶν γέγονε πρῶι καὶ οὐκ ἔγνωσαν. Καὶ ἐξηλθε προπέμψαι

17. Ἰησ. Ναυῆ 14, 10. Ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ἀναφέρει στὸν ἀδελφὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Χάλεβ, διότι ἡ ἀπάντησις τοῦ Χάλεβ στὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἦταν ἀποτελέσμα τῆς πίστεως του στὴ θαυματουργικὴ διατήρησις τῶν δυνάμεων

Ἡμουν σαράντα χρονῶν, ὅταν ὁ Μωυσῆς, ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου, μέ ἔστειλε μαζί μέ σένα ἀπὸ τὴν ἐρημο σ' αὐτὴ τὴ χώρα, καὶ τώρα εἰμαι ὀγδονταπέντε. Ὅπως ἤμουν τότε, καὶ τώρα ἔχω τὴ δύναμη νὰ μπῶ στὸν πόλεμο καὶ νὰ θγῶ¹⁷.

Ἔτσι λοιπὸν καὶ σύ ἐὰν μπορεῖς, ὅπως θὰ θγεῖς ἔτσι καὶ νὰ μπεῖς, πήγαινε. Ἄν ὅμως δέν μπορεῖς νὰ τό κάνεις αὐτό, κάτσε στὸ κελί σου κλαίγοντας τίς ἁμαρτίες σου. Καὶ ἂν σέ βροῦν νὰ πενθεῖς, δέν θὰ σέ διάσουν νὰ θγεῖς».

32. Ὁ ἴδιος ἔλεγε στὸν μαθητὴ του· «Νὰ τιμήσουμε τὸν ἕνα καὶ ὅλοι θὰ μᾶς τιμοῦν. Ἄν ὅμως καταφρονήσουμε τὸν ἕνα, πού αὐτός εἶναι ὁ Θεός, θὰ μᾶς καταφρονήσουν οἱ πάντες καὶ πᾶμε γιὰ ἀπώλεια».

33. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη ὅτι πήγε στὴν ἐκκλησία στὴ Σκῆτη καὶ σάν ἄκουσε νὰ ἀντιμιλοῦν μερικοὶ ἀδελφοί, ἐπέστρεψε στὸ κελί του. Καὶ ἀφοῦ ἔφερε τρεῖς γύρους ἔξω ἀπ' αὐτό, κατόπιν μπῆκε. Τὸν εἶδαν κάποιοι ἀδελφοί καὶ ἀπόρησαν γιατί τό ἔκανε. Πήγαν λοιπὸν καὶ τὸν ρώτησαν. Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Τὰ αὐτιά μου ἦταν γεμᾶτα ἀπὸ τὴν ἀντιλογία. Ἐκανα λοιπὸν τοὺς γύρους γιὰ νὰ τὰ καθαρίσω καὶ μετὰ μέ ἤρεμο τὸν νοῦ μου νὰ μπῶ στὸ κελί μου».

34. Ἦλθε κάποτε ἕνας ἀδελφός στὸ κελί τοῦ ἀδβᾶ Ἰωάννη τὸ σούρουπο καὶ διαζόταν νὰ φύγει. Συζητώντας ὅμως γιὰ τίς ἀρετές ξημέρωσε καὶ δέν τό κατάλαβαν. Βγῆκε ὁ ἀδβᾶς νὰ τὸν κατευοδώσει καὶ ἔμεναν συζητώντας ὡς τίς

του στὰ ὀγδονταπέντε του χρόνια. Συνεπάγεται λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ ἀδελφός ἂν θὰ εἶχε τὴν πίστη αὐτῇ, θὰ μπορούσε νὰ ξεκινήσει γιὰ τὴν ἐργασία πού τὸν καλοῦσαν ξεπερνώντας τὴν ἀδυναμία του.

αὐτὸν καὶ ἔμειναν λαλοῦντες ἕως ἑκτῆς ὥρας καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὸν καὶ γενεσάμενος οὕτως ἀπῆλθεν.

35. Ἐλεγεν ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ὅτι φυλακὴ ἐστὶ τὸ καθέζεσθαι ἐν τῷ κελλίῳ καὶ μνημονεύειν τοῦ Θεοῦ πάντοτε. Καὶ τοῦτο ἐστὶν ὅτι ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἦλθετε πρὸς με.

36. Ἦλθεν ἀδελφός τις λαβεῖν σπυρίδας παρὰ τοῦ ἀδβᾶ Ἰωάννου. Καὶ ἐξελθὼν λέγει αὐτῷ· Τί θέλεις, ἀδελφέ; Ὁ δὲ εἶπε· Σπυρίδας, ἀδβᾶ. Εἰσελθὼν δὲ ἐκβαλεῖν αὐτάς, ἐπελάθετο καὶ ἐκάθισε ῥάπτειν. Πάλιν ἔκρουσε καὶ ὡς ἐξηλθε λέγει αὐτῷ· Φέρε τὰς σπυρίδας, ἀδβᾶ. Καὶ εἰσελθὼν πάλιν ἐκάθισε ῥάπτειν. Καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἔκρουσε. Καὶ ἐξελθὼν λέγει αὐτῷ· Τί θέλεις, ἀδελφέ; Ὁ δὲ εἶπε· Τὰς σπυρίδας, ἀδβᾶ. Καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῆς χειρὸς εἰσήνεγκεν αὐτὸν ἔσω λέγων· Εἰ σπυρίδας θέλεις, λάβε καὶ περιπάτει, ἐγὼ γὰρ οὐ σχολάζω.

37. Ἦλθέ ποτε καμηλίτης, ἵνα λάβῃ τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ ἀπέλθῃ εἰς ἄλλον τόπον. Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἐνέγκαι αὐτῷ τὴν σειράν, λαβὼν ἐπελάθετο τεταμένην ἔχων τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεόν. Πάλιν οὖν ὥχλησεν ὁ καμηλίτης κρούων τὴν θύραν καὶ πάλιν ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης εἰσερχόμενος ἐπελάθετο. Τὸ δὲ τρίτον κρούσαντος τοῦ καμηλίτου εἰσερχόμενος ἔλεγε· Σειρὰ κάμηλος, σειρὰ κάμηλος.

38. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἰωάννου ὅτι, ὡς ἤρχετο ἐκ τοῦ θέρους πρὶν ἢ παραβάλλει τοῖς Γέρονσιν, εἰς τὴν εὐχὴν καὶ

18. Ματθ. 25, 36.

δώδεκα τὸ μεσημέρι. Τὸν πῆρε κατόπιν μέσα, τὸν ἔβαλε νὰ φάει καὶ τελικὰ ἔφυγε.

35. Ἐλεγε ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης ὅτι φυλακὴ εἶναι τὸ νὰ μένει κανεὶς στό κελί καὶ νὰ μνημονεύει ἀδιάλειπτα τὸν Θεό. Καὶ αὐτό σημαίνει τὸ «ἡμουν φυλακισμένος καὶ ἦλθατε σέ μένα¹⁸».

36. Ἦλθε κάποιος ἀδελφός νὰ πάρει ζεμπίλια ἀπὸ τὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη. Βγαίνει ὁ ἀδβᾶς καὶ τὸν ρωτᾷ: «Τί θέλεις, ἀδελφέ;» «Ζεμπίλια, ἀδβᾶ», ἀπαντᾷ. Μπαίνει μέσα νὰ τὰ βγάλει, ἀλλὰ ξεχάσθηκε καὶ κάθισε στό ῥάψιμο. Πάλι χτύπησε καὶ ὅταν βγῆκε, τοῦ λέει: «Φέρε τὰ ζεμπίλια, ἀδβᾶ». Μπῆκε λοιπὸν καὶ κάθισε πάλι στό ῥάψιμο. Καὶ πάλι ὁ ἀδελφός χτύπησε. Βγαίνει καὶ τὸν ρωτᾷ: «Τί θέλεις, ἀδελφέ;» «Τὰ ζεμπίλια, ἀδβᾶ» τοῦ λέει. Τὸν πιάνει λοιπὸν ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν βάζει μέσα λέγοντας: «Ἐάν θέλεις ζεμπίλια, πάρε τα καὶ πήγαινε, γιατί ἐγὼ δέν εὐκαιρῶ».

37. Ἦλθε κάποτε ἓνας καμηλιέρης νὰ πάρει τὰ πράγματα πού εἶχε παραγγεῖλει καὶ νὰ πάει σ' ἄλλο τόπο. Ὁ ἀδβᾶς μπῆκε μέσα νὰ τοῦ φέρει τὴ σειρά¹⁹, τὴν πῆρε στό χέρι ἀλλὰ ξεχάσθηκε, γιατί ὁ νοῦς του ἦταν δοσμένος στὸν Θεό. Τὸν ἐνόχλησε σέ λίγο ὁ καμηλιέρης κτυπώντας τὴν πόρτα ἀλλὰ καὶ πάλι ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης μπαίνοντας ξεχάσθηκε. Στό τρίτο χτύπημα πιά τοῦ καμηλιέρη, μπαίνοντας ἔλεγε: «Σειρὰ καμήλα, σειρὰ καμήλα».

38. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη ὅτι ὅταν ἐπέστρεφε ἀπὸ τὸν θερισμό, προτοῦ ἐπισκεφθεῖ τοὺς Γέροντες, ἀφο-

19. Σειρά: Βλ. Ι ὑπόσημ. 138 σελ. 202.

εἰς τὴν μελέτην καὶ εἰς τὴν ψαλμωδίαν ἐσχόλαζεν, ἕως ἀπεκατεστάθη ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τὴν ἀρχαίαν.

39. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἰσίδωρος· Ἐγὼ ὅτε ἤμην νεώτερος καὶ ἐκαθήμην εἰς τὸ κελλίον μου, μέτρον συνάξεως οὐκ εἶχον, ἡ νύξ μοι καὶ ἡ ἡμέρα μία σύναξις ἦν.

40. Εἶπε πάλιν· Ἀπῆλθὸν ποτε ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλῆσαι σκεύη μικρά· καὶ ἰδὼν τὴν ὀργὴν ἐγγίζουσάν μοι ἐάσας τὰ σκεύη ἔφυγον.

41. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ τῷ ἀδβᾷ Λῳτ· Οὐ δύνασαι γενέσθαι μοναχὸς ἐὰν μὴ γένη, ὥσπερ φλογιζόμενος ὅλος.

42. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἀπολλῶ ὅτι εἶχε μαθητὴν ὀνόματι Ἰσαάκ πεπαιδευμένον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Καὶ ἐκτίσατο τὴν τῆς ἀγίας προσφορᾶς ἡσυχίαν· καὶ ὅταν ἐξήρχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐ συνεχώρει τινὰς ἐλθεῖν εἰς συντυχίαν ἐαυτοῦ. Ἦν γὰρ ὁ λόγος αὐτοῦ οὕτως· ὅτι πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν. Καιρὸς γὰρ τῷ παντὶ πράγματι. Καὶ ὅταν ἀπέλυνεν ἡ σύναξις, ὥς ἀπὸ πυρὸς ἦν διωκόμενος, ζητῶν καταλαβεῖν τὸ κελλίον αὐτοῦ. Πολλάκις δὲ ἐδίδετο τοῖς ἀδελφοῖς ἀπὸ συνάξεως παξαμάτης καὶ ποτήριον οἶνον· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐλάμβανεν, οὐκ ἀπωθούμενος τὴν εὐλογίαν τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς συνάξεως ἐπικρατῶν ἡσυχίαν.

Ἐγένετο δὲ αὐτῷ ἐν ἀρρωστίᾳ κατακεῖσθαι καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ ἦλθον τοῦ ἐπισκέψασθαι αὐτόν. Καθεζόμενοι δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἠρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Ἀδβᾶ Ἰσαάκ,

20. Ἐκκλ. 3, 1 καὶ 17.

σιωνόταν στήν προσευχή, τὴ μελέτη καὶ τὴν ψαλμωδία, ἕως ὅτου ἐπανερχόταν ὁ λογισμὸς τοῦ στήν καθιερωμένη του μοναχικὴ τάξη.

39. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰσίδωρος*: «Ἐγὼ ὅταν ἤμουν νέος καὶ ζοῦσα στὸ κελί μου, μέτρο γιὰ τίς ἀκολουθίες δέν εἶχα· ἡ νύκτα μου καὶ ἡ ἡμέρα μιά ἀκολουθία ἦταν».

40. Εἶπε ἐπίσης: «Πῆγα κάποτε στήν ἀγορά νά πουλήσω κάτι μικρά ἐργόχειρα. Καὶ ὅταν εἶδα νά μέ πλησιάζει ἡ ὀργή, ἄφησα τὰ ἐργόχειρα καὶ ἔφυγα».

41. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἰωσήφ στὸν ἀδβᾶ Λῳτ: «Δέν μπορεῖς νά γίνεις μοναχός, ἐάν δέν γίνεις ὁλόκληρος σάν μιά φλόγα».

42. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἀπολλῶ* ὅτι εἶχε ἓναν μαθητὴ ὀνόματι Ἰσαάκ, πού ἦταν καταρτισμένος γιὰ κάθε ἔργο ἀγαθό. Αὐτὸς ἀπέκτησε τὴν ἡσυχία πού πηγάζει ἀπὸ τὴ Θεία Εὐχαριστία. Ὅταν ἔδινε νά πάει στήν ἐκκλησία, δέν δεχόταν κανένα γιὰ συνομιλία. Ἡ ἀποψή του ἦταν ὅτι ὅλα εἶναι καλά, ὅταν γίνονται στήν κατάλληλη ὥρα γι' αὐτά. Διότι ὑπάρχει γιὰ κάθε πράγμα ἡ κατάλληλη ὥρα²⁰. Καὶ ὅταν ἀπέλυε ἡ ἐκκλησία, σάν νά τὸν κυνηγοῦσαν φλόγες ζητοῦσε νά φθάσει στὸ κελί του.

Πολλές φορές δινόταν στοὺς ἀδελφούς μετὰ τὴν ἀκολουθία παξιμάδι καὶ ἓνα ποτήρι κρασί. Αὐτὸς ὅμως δέν τὰ ἔπαιρνε, ὅχι γιατί δέν ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴν εὐλογία τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ γιὰ νά διαφυλάξει τὴν ψυχικὴ γαλήνη καὶ ὠφέλεια πού ἔπαιρνε ἀπὸ τὴ Θεία Λειτουργία.

Συνέβη λοιπὸν κάποτε ν' ἀρρωστήσει καὶ νά πέσει στὸ κρεβάτι. Οἱ ἀδελφοὶ τὸ ἔμαθαν καὶ πῆγαν νά τὸν ἐπισκεφθοῦν. Τὴν ὥρα πού κάθονταν οἱ ἀδελφοί, τὸν ρώτησαν:

διατί ἀπὸ συνάξεως φεύγεις τοὺς ἀδελφούς; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι· Τοὺς ἀδελφούς οὐ φεύγω, ἀλλὰ τὴν τῶν δαιμόνων κακοτεχνίαν. Καὶ γὰρ ἐὰν κατέχη τις λαμπάδα φωτὸς καὶ βραδύνει εἰς τὸν ἄερα ἰστάμενος, σβέννυται ἀπ' αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς ἁγίας προσφορᾶς, ἐὰν βραδύνωμεν ἔξω τοῦ κελλίου, σκοτίζεται ἡμῶν ὁ νοῦς. Αὕτη ἡ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀβδᾶ Ἰσαάκ.

43. Διηγῆσατο ὁ Ἀβδᾶς Κασσιανὸς περὶ Γέροντος ἐν ἐρήμῳ καθεζομένου, ὅτι παρεκάλεσε τὸν Θεὸν χαρίσασθαι αὐτῷ ὥστε μηδέποτε νυστάξαι αὐτὸν κινουμένης ὁμιλίας πνευματικῆς. Εἰ δέ τις καταλαλιᾶς ἢ ἀργολογίας λόγους ἐπιφέρει, εὐθέως εἰς ὕπνον καταφέρεσθαι, ἵνα μὴ ἰοῦ τοιοῦτου γεύονται αἱ ἀκοαὶ αὐτοῦ.

Οὗτος δὲ ἔλεγε τὸν διάβολον σπουδαστὴν εἶναι τῆς ἀργολογίας, πολέμιον δὲ πάσης διδασκαλίας πνευματικῆς, τοιοῦτῳ χρώμενος ὑποδείγματι· Λαλοῦντος γὰρ μου, φησί, περὶ ὠφελείας πρὸς τινὰς ἀδελφούς, τοσούτῳ ὕπνῳ βαρεῖ κατεσχέθησαν, ὥστε μήτε τὰ βλέφαρα κινεῖν δύνασθαι. Ἐγὼ οὖν θέλων δεῖξαι τοῦ δαίμονος τὴν ἐνέργειαν, λόγον ἀργολογίας παρεσήμενα, ἐφ' ᾧ χαρέντες παραχρῆμα διένησαν.

Στενάξας δὲ εἶπον· Μέχρι τοῦ νῦν περὶ οὐρανίων πραγμάτων διελεγόμεθα καὶ πάντων ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῷ ὕπνῳ συνεῖχοντο· ἡνίκα δὲ λόγος ἀργὸς ἐρρῦη, πάντες μετὰ προθυμίας διανέστητε. Διό, ἀδελφοί, παρακαλῶ ἐπίγνωτε τοῦ πονηροῦ δαίμονος τὴν ἐνέργειαν καὶ ἑαυτοῖς προσέχετε φυλαττόμενοι τὸν νυσταγμὸν ἡνίκα τι ποιεῖτε πνευματικὸν ἢ ἀκούετε.

21. Ἀργὸς λόγος-ἀργολογία: Κάθε λόγος περιττός καὶ ἀνωφελής (Ματθ. 12, 36).

«Ἀβδᾶ Ἰσαάκ, γιατί μετὰ τῇ Λειτουργίᾳ ἀποφεύγεις τοὺς ἀδελφούς;» Καὶ τοὺς ἀποκρίθηκε: «Δέν ἀποφεύγω τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ τὰ δόλια τεχνάσματα τῶν δαιμόνων. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἂν κρατάει κανεῖς ἀναμμένη λαμπάδα καὶ παραμείνει πολλή ὥρα στὸν ἄερα, θά σβήσῃ ἀπὸ τὸν ἄερα. Ἔτσι κι ἐμεῖς παίρνοντας φωτισμὸ ἀπὸ τῇ Θεῖᾳ Εὐχαριστία, ἂν χρονοτριβήσουμε ἔξω ἀπ' τό κελί, θά σκοτεινιάσῃ ὁ νοῦς μας». Τέτοια ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ Ἀβδᾶ Ἰσαάκ.

43. Ὁ Ἀβδᾶς Κασσιανὸς διηγῆθηκε γιὰ κάποιον Γέροντα, πού ζοῦσε στὴν ἐρημο, ὅτι παρακάλεσε τὸν Θεὸ νά τοῦ δώσῃ τό χάρισμα νά μὴ νυστάξῃ ποτέ, ὅταν ἀρχίζει μιὰ ὁμιλία πνευματικῇ. Καὶ ἐὰν κανεῖς ἀρχίζει τὴν καταλαλιά ἢ ἀργολογεῖ, εὐθύς νά τὸν παίρνῃ ὁ ὕπνος, γιὰ νά μὴ δοκιμάζουν τὰ αὐτιά του τέτοιο δηλητήριο.

Ὁ ἴδιος ἔλεγε ὅτι ὁ διάβολος ἔχει ζῆλο πολὺ γιὰ τὴν ἀργολογία, ἐνῶ πολεμáει κάθε διδασκαλία πνευματικῇ καὶ χρησιμοποίησε τό ἐξῆς παράδειγμα: «Ὅταν μιλοῦσα κάποτε —εἶπε— σέ μερικοὺς ἀδελφούς γιὰ τὴν ψυχικὴ τους ὠφέλεια, τοὺς ἔπιασε τόσο βαριά νύστα, ὥστε νά μὴ μποροῦν οὔτε τὰ βλέφαρά τους νά κινήσουν. Ἐγὼ θέλοντας νά τοὺς δείξω ὅτι εἶναι ἐνέργεια δαιμονικῇ, παρενέβαλα λίγη ἀργολογία μέ τὴν ὁποία χάρηκαν καὶ ἀμέσως ξύπνησαν. Τότε στενάξα καὶ εἶπα: Ὡς τὴν ὥρα αὐτὴ μιλοῦσαμε γιὰ οὐράνια πράγματα καὶ ὅλων σας τὰ μάτια ἐκλείναν ἀπὸ τὸν ὕπνο. Ὅταν ὁμως κύλησε ὁ ἀργὸς λόγος²¹, ὅλοι πρόθυμα ξύπνησατε. Παρακαλῶ λοιπόν, ἀδελφοί, ἀντιληφθεῖτε τὴν ἐνέργεια τοῦ πονηροῦ δαίμονα καὶ προσέχετε τὸν ἑαυτὸ σας προφυλάσσοντάς τὸν ἀπὸ τῇ νύστα, ὅποτε κάνετε ἢ ἀκούτε κάτι πνευματικόν».

44. Παρακάλεσεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν τὸν ἀδβᾶν Μακάριον μετὰ πολλῶν δακρύων λέγων· Εἰπέ μοι ῥῆμα, πῶς σωθῶ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Γέροντας εἶπεν αὐτῷ· Τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὁ ζητεῖς ἀπῆλθε νῦν ἀπὸ τῶν μοναχῶν.

45. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Μακάριος ὁ μέγας· Ὅφείλει ἡ ψυχὴ τοὺς λογισμοὺς ἐαυτῆς ἐν ψαλμωδίαις μετὰ κατανύξεως συναγεῖν καὶ μηδὲν ἄλλο ἐννοεῖν ἢ τὴν προσδοκίαν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἀγάπην αὐτῆς τὴν ἔμφυτον πρὸς αὐτὸν μόνον ἀποσφῆξιν. Καὶ ὥσπερ μήτηρ συνάγει τὰ τέκνα εἰς τὸν οἶκον παιδεύουσα καὶ νουθετοῦσα, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὀφείλει τοὺς ἐαυτῆς λογισμοὺς συνάγειν πάντοθεν ῥεμβομένους ὡς ἴδια τέκνα, κἂν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας σκορπίζονται, ὅπως τὸ ἐαυτῇ δυνατόν ἀπαύστως συνάγῃ τοὺς λογισμοὺς καὶ προσδοκᾷ τὸν Κύριον ἐν πίστει δεδαία, ἵνα ἐλθὼν πρὸς αὐτὴν διδάξῃ εὐχὴν ἀληθινὴν, ἀπερίσπαστον πρὸς τὴν αὐτοῦ μόνον αἵτησιν.

46. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς· Οὐ δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν στρατείαν τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν μὴ γίνηται ὡς πῦρ ὅλος καὶ καταφρονήσῃ τῆς τιμῆς καὶ ἀναπαύσεως καὶ τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς ἐκκόψῃ καὶ φυλάξῃ πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

47. Εἶπε πάλιν· Κτησώμεθα τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν πραότητα καὶ τὴν εὐσέβειαν πρὸς πάντας ἀνθρώπους καὶ τὴν ἐπιστήμην, ἵνα δυνηθῶμεν φυγεῖν τὴν παρρησίαν, τὴν μητέρα πάντων τῶν κακῶν.

44. Παρακάλεσε ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν* τὸν ἀδβᾶ Μακάριο μέ δάκρυα στὰ μάτια· «Πές μου ἓναν λόγο πῶς μπορῶ νά σωθῶ;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκριθῆκε καὶ εἶπε· «Τὸ πρᾶγμα αὐτό πού ζητᾷς, ἔχει ἀποχωρήσει τώρα πιά ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς».

45. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Μακάριος* ὁ Μέγας· «Ὅφείλει ἡ ψυχὴ τίς ὥρες τῆς ψαλμωδίας νά συμμαζεῦει τοὺς λογισμοὺς τῆς μέ κατάνυξης καὶ τίποτε ἄλλο νά μὴν ἔχει στὸν νοῦ παρά τὴν ἀναμονὴ τοῦ Κυρίου· καὶ τὴν ἀγάπη τῆς τὴν ἔμφυτη νά τὴν διαφυλάττει γι' αὐτὸν καὶ μόνο.

Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἡ μητέρα μαζεῦει τὰ παιδιά στὸ σπίτι, γιὰ νά τὰ διδάξῃ καὶ νά τὰ συμβουλεύσῃ, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἔχει χρέος τοὺς λογισμοὺς τῆς πού περιπλανῶνται ἐδῶ κι ἐκεῖ, νά τοὺς συμμαζεῦει ἀπὸ παντοῦ σάν δικὰ τῆς τέκνα, ἔστω κι ἂν ἡ ἁμαρτία τοὺς διασκορπίζει· ὥστε ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὴν ἀκατάπαυστα νά συμμαζεῦει τοὺς λογισμοὺς καὶ νά ἀναμένει τὸν Κύριο μέ πίστη δεδαία, γιὰ νά ἔρθῃ καὶ νά τῆς διδάξῃ τὴν ἀληθινὴν προσευχὴ, τὴν ἀπερίσπαστη ἀπὸ τὴν ἀναζήτησιν Αὐτοῦ καὶ μόνον».

46. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς*· «Δέν μπορεῖ κανεὶς νά μπεῖ στὸν στρατό τοῦ Χριστοῦ, ἂν δέν γίνῃ σάν φωτιά ὅλος, ἂν δέν καταφρονήσῃ τὴ δόξα καὶ τὴν καλοπέραση, ἂν δέν ξεριζώσῃ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ δέν τηρήσῃ ὅλες τίς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ».

47. Εἶπε ἀκόμη· «Ἄς κάνουμε κτῆμα μας τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴ σεμνότητα, τὴν πραότητα καὶ τὸν σεβασμὸ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἀληθινὴ γνώση, γιὰ νά μπορέσουμε νά ἀποφύγουμε τὴν παρρησία, πού εἶναι μητέρα ὅλων τῶν κακῶν».

48. Εἶπε πάλιν ὅτι ὀφείλει ἄνθρωπος νεκρῶσαι ἑαυτὸν ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ μὴ κακῶσαί τινα ἄνθρωπον.

49. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Νισθερῶου ὅτι ἔμεινεν εἰς Ῥαῖ-
θοῦ καὶ ἐλάμβανε κατ' ἐνιαυτὸν τρεῖς ἐβδομάδας καὶ ἔρρα-
πτεν ἕξ σπυρίδας καθ' ἐβδομάδα.

50. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Νισθερῶος ὅτι ὀφείλει ὁ μοναχὸς καθ' ἐσπέραν καὶ πρωίας λόγον ποιεῖσθαι, τί ὧν θέλει ὁ Θεὸς ἐποι-
ήσαμεν καὶ τί ὧν οὐ θέλει ὁ Θεὸς οὐκ ἐποιήσαμεν. Καὶ οὕτω
τρακτεύωμεν ἑαυτῶν τὴν πᾶσαν ζωὴν. Οὕτω γὰρ ἔζησεν ὁ
ἀδβᾶς Ἀρσένιος.

Σπούδαζε ἐκάστην ἡμέραν παρεστάναι τῷ Θεῷ χωρὶς
ἀμαρτίας. Οὕτω προσεύχον τῷ Θεῷ ὡς παρὼν παρόντι καὶ
γὰρ ἀληθῶς πάρεστι. Μὴ νομοθέτει ἑαυτῷ, κρίνε δὲ μηδένα.
Μοναχῷ ἀλλότριον ὑπάρχει τὸ ὁμνύειν, ἐπιορκεῖν, ψεύδεσθαι,
καταρᾶσθαι, ὑβρίζειν, γελᾶν. Ὁ δὲ πλεον τῆς ἀξίας τιμώμενος
ἢ ἐπαινούμενος ζημιούται.

51. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ξανθίας· Ὁ ληστής ἐν τῷ σταυρῷ ἦν
καὶ ἀπὸ ἐνὸς λόγου ἐδικαιώθη· καὶ ὁ Ἰούδας μετὰ τῶν Ἀπο-
στόλων συνηριθμημένος ἦν καὶ ἐν νυκτὶ μιᾷ ἀπώλεσε πάντα
τὸν κάματον καὶ κατέβη ἐξ οὐρανῶν εἰς ἄδου. Διὸ μηδεὶς
εὐπραγῶν καυχάσθω. Πάντες γὰρ οἱ πεποιοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς
ἔπεσον.

52. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ὀλύμπιος ὅτι κατέβη ποτὲ ἱερεὺς τῶν

22. Ἐννοεῖται μὲ τίς ἀμαρτωλὲς του σκέψεις.

48. Εἶπε ἐπίσης: «Ὁφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ νεκρώσει τὸν
ἑαυτό του ὡς πρὸς κάθε τι ἀμαρτωλό, προτοῦ χωρισθεῖ ἀπὸ
τὸ σῶμα, γιὰ νὰ μὴν κάνει ζημιὰ σὲ κανένα ἄνθρωπο²²».

49. Ἐλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Νισθερῶο ὅτι ἔμεινε στὴν Ῥαῖ-
θῶ· καὶ κάθε χρόνο ἔπιανε καὶ ἔραβε τρεῖς ἐβδομάδες καὶ
ἔφτιαχνε ἕξι ζεμπίλια τὴν ἐβδομάδα.

50. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Νισθερῶος: «Ὁ μοναχὸς ὀφείλει κάθε
βράδυ καὶ πρωὶ νὰ λογαριάζει τί κάναμε ἀπ' ὅσα θέλει ὁ
Θεός, καὶ τί ἀποφύγαμε ἀπ' ὅσα δὲν θέλει. Καί μ' αὐτὸν τὸν
τρόπο ἃς ἐξετάζουμε τὴν ὅλη μας ζωὴ. Γιατί ἔτσι ἔζησε ὁ
ἀδβᾶς Ἀρσένιος.

Φρόντιζε μὲ ζῆλο ἢ κάθε μέρα σου νὰ παρουσιάζεται
στόν Θεό χωρὶς ἀμαρτία. Νὰ προσεύχεσαι στόν Θεό ὡς πα-
ρὼν σὲ παρόντα, γιατί πραγματικά εἶναι παρὼν. Μὴ γίνεσαι
νομοθέτης στόν ἑαυτό σου καὶ κανένα νὰ μὴν κρίνεις. Ὁ ὄρ-
κος, ἢ καταπάτηση τοῦ ὄρκου, τὸ ψέμα, ἢ κατάρα, ἢ ὕβρις,
τὸ γέλιο εἶναι ξένα γιὰ τὸν μοναχό. Καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐκ-
τιμᾶται ἢ ἐπαινεῖται περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἀξίζει, βλάπτεται».

51. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ξανθίας: «Ὁ ληστής στόν σταυρό ἦταν
καὶ δικαιώθηκε ἀπὸ ἓνα λόγο²³. Καὶ ὁ Ἰούδας ἦταν ἓνας
ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους²⁴ καὶ σὲ μιὰ νύκτα ἔχασε ὅλο τὸν κόπο
του καὶ ἀπὸ τὰ οὐράνια κατέβηκε στόν ἄδη. Γι' αὐτὸ ὅταν
βρίσκεται κανεὶς σὲ καλὴ κατάστασι, ἃς μὴν καυχᾶται. Για-
τί ὅλοι, ὅσοι στηρίχθηκαν στόν ἑαυτό τους, ἔπεσαν».

52. Ὁ ἀδβᾶς Ὀλύμπιος εἶπε: «Κάποτε κατέβηκε στὴ

23. Λουκ. 23, 42-43.

24. Ματθ. 27, 35.

ἐλλήνων εἰς Σκήτιν καὶ ἦλθεν εἰς τὸ κελλίον μου καὶ ἐκοιμήθη. Καὶ θεασάμενος τὴν διαγωγὴν τῶν μοναχῶν λέγει μοι· Οὕτω διάγοντες οὐδὲν θεωρεῖτε παρὰ τῷ Θεῷ ὑμῶν; Καὶ λέγω αὐτῷ· Οὐχί. Καὶ λέγει μοι ὁ ἱερεύς· Τέως ἡμῶν ἱερουροῦντων τῷ Θεῷ ἡμῶν οὐδὲν κρύπτει ἀφ' ἡμῶν, ἀλλὰ ἀποκαλύπτει ἡμῖν τὰ μυστήρια αὐτοῦ. Καὶ ὑμεῖς τοσοῦτον κόπον ποιοῦντες, ἀγρυπνίας, ἡσυχίας, ἀσκήσεις, λέγεις οὐδὲν θεωροῦμε; Πάντως οὖν, εἰ οὐδὲν θεωρεῖτε, λογισμοὺς πονηροὺς ἔχετε εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν τοὺς χωρίζοντας ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὑμῶν καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀποκαλύπτει ὑμῖν τὰ μυστήρια αὐτοῦ. Καὶ ἀπῆλθον καὶ ἀπήγγειλα τοῖς Γέρονσι τὰ ῥήματα τοῦ ἱερέως, καὶ ἐθαύμασαν καὶ εἶπον ὅτι οὕτως ἐστίν· οἱ γὰρ ἀκάθαρτοι λογισμοὶ χωρίζουσι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

53. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ὁρσίσιος· Νομίζω, ἐὰν μὴ ἄνθρωπος φυλάξῃ τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν καλῶς, πάντα ὅσα ἤκουσεν ἐπιλανθάνεται καὶ ἀμελεῖ. Καὶ οὕτως ὁ ἐχθρὸς εὐρὼν ἐν αὐτῷ τόπον καταβάλλει αὐτόν. Ὡσπερ γὰρ λύχνος σκευασθεὶς καὶ φαίνων, ἐὰν ἀμεληθῇ λαβεῖν ἔλαιον, κατ' ὀλίγον σβέννυται καὶ λοιπὸν ἐνδυναμοῦται τὸ σκότος κατ' αὐτοῦ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἐνίοτε καὶ μῦς περὶ αὐτὸν ἐρχόμενος καὶ ζητῶν τὸ ἐλλύχνιον καταφαγεῖν, πρὸ μὲν τοῦ σβεσθῆναι τὸ ἔλαιον οὐ δύναται. Εἰ δὲ ἴδῃ ὅτι οὐ μόνον φῶς οὐκ ἔχει, ἀλλ' οὐδὲ θερμὴν πυρὸς, τότε τὸ ἐλλύχνιον ἀνασπᾶσαι θέλων, καταβάλλει καὶ τὸν λύχνον. Καὶ ἐὰν μὲν ἦ ὀστράκινον, συντρίβεται, ἐὰν δὲ χαλκοῦν εὗρεθῇ ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου σκευάζεται ἄνωθεν.

Οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς ἀμελοῦσης, ὅσον ὅσον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὑποχωρεῖ, ἕως τέλεον ἀποσβεσθῇ τῆς θερμῆς αὐτῆς. Καὶ λοιπὸν ὁ ἐχθρὸς καταφαγὼν τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς,

Σκήτη ἓνας ἱερέας τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ ἦλθε στό κελί μου ὅπου καὶ κοιμήθηκε. Παρατηρώντας αὐτὸς τὴ ζωὴ τῶν μοναχῶν μοῦ λέει· Κάνοντας τέτοιο τρόπο ζωῆς, δὲν βλέπετε τίποτε ἀπὸ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ σας; Ὁχι· τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς ὅμως —μοῦ εἶπε ὁ ἱερέας— ὅταν ἱερουροῦμε στὸν θεό μας, δὲν μᾶς κρύβει τίποτε, ἀλλὰ μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μυστήριά του. Καὶ ἐσεῖς μέ τόσο κόπο πού κάνετε, ἀγρυπνίες, μόνωση, ἀσκήσεις, λές δὲν βλέπουμε τίποτε; Ὅπως δῆποτε, ἂν δὲν βλέπετε τίποτε, ἔχετε λογισμοὺς πονηροὺς στὴν καρδιά σας, πού σᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὸν Θεό σας καὶ γι' αὐτό δὲν σᾶς φανερῶνει τὰ μυστήριά του.

Πῆγα κατόπιν καὶ ἀνέφερα στοὺς Γέροντες τὰ λόγια τοῦ ἱερέα, καὶ ἐξεπλάγησαν καὶ εἶπαν· Ἔτσι εἶναι. Οἱ ἀκάθαρτοι λογισμοὶ χωρίζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεό».

53. Εἶπε ὁ ἀββᾶς Ὁρσίσιος· «Νομίζω πὺς ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν φυλάξῃ καλὰ τὴν καρδιά του, ὅλα ὅσα ἀκούει θὰ τὰ λησμονήσῃ καὶ θὰ πέσει σὲ ἀμέλεια. Καὶ ἔτσι ὁ ἐχθρὸς βρῖσκει τόπο μέσα του καὶ τὸν καταβάλλει. Ὅπως ἀκριβῶς ἓνα λυχνάρι πού τακτοποιήθηκε καὶ φέγγει, ἐὰν παραμεληθεῖ ἀπὸ λάδι, λίγο λίγο σβήνει καὶ κατὰ συνέπειαν δυναμώνει τὸ σκοτάδι γύρω του. Καὶ δὲν συμβαίνει μόνο αὐτό ἀλλὰ καὶ καμιά φορὰ καὶ ἓνα ποντίκι πού γυρνάει γύρω ἀπὸ τὸ λυχνάρι καὶ ζητάει νὰ ἀρπάξῃ καὶ νὰ φάει τὸ φυτίλι, ὅσο δὲν ἔχει σωθεῖ τὸ λάδι, δὲν τὸ κατορθώνει. Ἄν ὅμως δεῖ ὅτι ὄχι μόνο φῶς δὲν ἔχει ἀλλ' οὔτε καὶ τὴ θερμότητα τῆς φλόγας, τότε θέλοντας νὰ ἀποσπᾶσει τὸ φυτίλι, ρίχνει κάτω καὶ τὸ λυχνάρι. Καὶ ἂν τὸ λυχνάρι εἶναι πῆλινο, γίνεται κομμάτια, ἂν ὅμως τύχει νὰ εἶναι χάλκινο, ὁ νοικοκύρης τὸ τακτοποιεῖ.

Ἔτσι συμβαίνει καὶ μέ τὴν ψυχὴ· ἐὰν αὐτὴ ἀμελεῖ, λίγο λίγο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὑποχωρεῖ, μέχρις ὅτου χάσει ὀριστικά τὴ θερμότητά της. Καὶ στὴ συνέχεια ὁ ἐχθρὸς ἀφοῦ καταφάει

καὶ τὸ σῶμα ἀφανίζει κακία. Ἐὰν δὲ ἡ ἐκεῖνος καλὸς τῇ προθέσει πρὸς τὸν Θεόν, ἀπλῶς δὲ ἡρπάγη εἰς ἀμέλειαν, ὁ Θεὸς ὡς οἰκτίρμων θάλλων εἰς αὐτὸν τὸν φόβον αὐτοῦ καὶ τῶν κολάσεων τὴν μνήμην, παρασκευάζει νήφειν αὐτὸν καὶ τηρεῖν ἑαυτὸν εἰς τὰ ἔμπροσθεν μετὰ ἀσφαλείας πολλῆς, ἕως τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ.

54. Ἀπῆλθέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν ὅτε ἦν νεώτερος πρὸς τινα Γέροντα ἐρωτῆσαι αὐτὸν τρεῖς λογισμούς. Ὡς οὖν ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα, ἐληθάργησεν ἓνα ἐκ τῶν τριῶν καὶ ἀνέκαμψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἔθηκε τὴν χεῖρα ἀνοίξαι τὸ κλειδίον, ἐμνήσθη τοῦ λόγου οὗ ἐληθάργησε καὶ ἀφῆκε τὸ κλειδίον καὶ ἀνέκαμψε πρὸς τὸν Γέροντα. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐτάχυνας τοῦ ἐλθεῖν, ἀδελφέ. Καὶ διηγῆσατο αὐτῷ ὅτι ὅτε ἔθηκα τὴν χεῖρά μου λαβεῖν τὸ κλειδίον, ἐμνήσθην τοῦ λόγου ὃν ἐζήτησιν καὶ οὐκ ἤνοιξα· διὰ τοῦτο ἀνέκαμψα ταχύ. Ἦν δὲ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ πολὺ σφόδρα. Ἔλεγε δὲ αὐτῷ ὁ Γέρων Ἀγγέλων Ποιμὴν καὶ λαληθήσεταιί σου τὸ ὄνομα ἐν πάσῃ τῇ γῇ Αἰγύπτου.

55. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ποιμένος ὅτι ὅταν ἔμελλεν εἰς σύναξιν ἐλθεῖν, ἐκάθητο κατ' ἰδίαν διακρίνων τοὺς διαλογισμούς ἑαυτοῦ ὡσεὶ ὥραν μίαν καὶ οὕτως ἐξήρχετο.

56. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν ὅτι ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος καινὸν οὐρανὸν καὶ καινὴν γῆν, οὐ δύναται ἀμεριμνησαι.

τὴν προθυμία τῆς ψυχῆς, καταστρέφει καὶ τὸ σῶμα μέ τὴν ἁμαρτία. Ἄν ὁμως ἡ προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καλή πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἀπλῶς παρασύρθηκε στήν ἀμέλεια χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ τὸ συνειδητοποιήσῃ, ὁ Θεὸς ὡς εὐσπλαχνος θάζει μέσα του τὸν φόβο Του καὶ τὴ μνήμη τῆς κόλασης καὶ τὸν προετοιμάζει νὰ νήψει καὶ νὰ ἐπιτηρεῖ στό ἐξῆς τὸν ἑαυτό του μέ ἀσφάλεια πολλή, ὡς τὴν ὥρα τῆς ἐπισκέψεώς Του».

54. Ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν*, ὅταν ἦταν νέος, ξεκίνησε νὰ πάει κάποτε σὲ κάποιον Γέροντα νὰ τὸν ρωτήσῃ γιὰ τρεῖς λογισμούς. Μόλις ὁμως ἔφθασε στὸν Γέροντα, ξέχασε τὸν ἓναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς λογισμούς καὶ γύρισε πίσω στὸ κελί του. Καὶ καθὼς ἄπλωσε τὸ χέρι νὰ ἀνοίξῃ μέ τὸ κλειδί, θυμήθηκε τὸν λογισμό πού εἶχε ξεχάσει καὶ ἀφήνοντας τὸ κλειδί ἐπέστρεψε στὸν Γέροντα. «Ἦρθες πολὺ γρήγορα, ἀδελφέ» τοῦ εἶπε ὁ Γέροντας. «Μόλις ἔβαλα τὸ χέρι μου —ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος— νὰ πάρω τὸ κλειδί, θυμήθηκα τὸν ξεχασμένο λογισμό καὶ δέν ἄνοιξα· γι' αὐτό γύρισα γρήγορα». Καὶ ἡ ἀπόσταση τοῦ δρόμου ἦταν πολὺ μεγάλη.

Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε: «Ποιμένας ἀγγέλων θά γίνεις καὶ τὸ ὄνομά σου θά ἀκουσθεῖ σ' ὅλη τὴ χώρα τῆς Αἰγύπτου».

55. Ἔλεγον γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ποιμένα ὅτι ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πάει γιὰ ἀκολουθία, καθόταν μόνος ἐξετάζοντας τίς σκέψεις του κοντὰ στὴ μία ὥρα καὶ ἔτσι ἔδβαινε.

56. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν ὅτι κι ἂν ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος δημιουργήσῃ καινούριο οὐρανὸ καὶ καινούρια γῆ²⁵, δέν μπορεῖ νὰ μείνῃ ἀμεριμνος.

25. Πρὸβλ. Ἀποκ. 21, 1.

57. Εἶπε πάλιν ὅτι ἠρώτησε τὸν ἀδδᾶ Παῖσιον τίς ποτε λέγων· Τί ποιήσω τῇ ψυχῇ μου ὅτι ἀναισθητεῖ καὶ οὐ φοβᾶται τὸν Θεόν; Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀπελθε κολλήθητι ἀνθρώπῳ φοβουμένῳ τὸν Θεόν καὶ ἐν τῷ ἐγγίξειν ἐκείνῳ, διδάσκει καὶ σὲ φοβεῖσθαι τὸν Θεόν.

58. Εἶπον πάλιν περὶ τοῦ ἀδδᾶ Πίωρ ὅτι ἐκάστην ἡμέραν ἐτίθει ἀρχήν.

59. Καθημένον ποτὲ τοῦ ἀδδᾶ Ἰσαάκ πρὸς τὸν ἀδδᾶν Ποιμένα ἠκούσθη φωνὴ ἀλέκτορος καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐνὶ ταῦτα ὦδε, ἀδδᾶ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· Ἰσαάκ, τί ἀναγκάζεις με λαλήσαι; Σὺ καὶ οἱ ὅμοιοί σου ἀκούετε τούτου· τῷ δὲ νήφοντι, οὐ μέλλει περὶ τούτου.

60. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδδᾶν Ποιμένα λέγων· Εἰπέ μοι ῥῆμα. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτε καίεται ὑποκάτω ὁ λέβης, οὐ δύναται μυῖα ἄψασθαι αὐτοῦ ἢ τι τῶν ἄλλων ἐρπετῶν· ὅταν δὲ ψυχρανθῇ, τότε ἐπικάθεται αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ μοναχός, ὅσον ἐπιμένει ταῖς πνευματικαῖς πράξεσιν οὐχ εὕρισκει ὁ ἐχθρὸς κατενεγκεῖν αὐτόν.

61. Εἶπε πάλιν· Ἡ πονηρία τῶν ἀνθρώπων ὀπισθεν αὐτῶν ἐστὶν ἐγκεκρυμμένη.

62. Ἐλεγε πολλάκις ὅτι οὐ δεόμεθά τινος, εἰ μὴ νηφούσης καρδίας.

63. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Ποιμὴν ὅτι ἠρώτησεν ἀδελφὸς τὸν ἀδδᾶν Σίμωνα λέγων ὅτι· Ἐὰν ἐξέλθω ἐκ τοῦ κελλίου μου καὶ

57. Εἶπε ἐπίσης ὅτι ρώτησε κάποιος τὸν ἀδδᾶ Παῖσιο κάποτε· «Τί νὰ κάνω γιὰ τὴν ψυχὴ μου πού εἶναι ἀναίσθητη καὶ δέν ἔχει φόβο Θεοῦ;» Κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε· «Πήγαινε νὰ προσκολληθεῖς σ' ἓναν ἄνθρωπο πού φοβᾶται τὸν Θεό, καὶ στήν ἀναστροφή σου μ' αὐτόν θά σέ μάθει καὶ σένα νὰ φοβᾶσαι τὸν Θεό».

58. Εἶπε καὶ γιὰ τὸν ἀδδᾶ Πίωρ* ὅτι κάθε μέρα ἔβαζε ἀρχή.

59. Τὸν καιρὸ πού ἔμενε ὁ ἀδδᾶς Ἰσαάκ κοντὰ στὸν ἀδδᾶ Ποιμένα ἀκούσθηκε κάποια μέρα λάλημα πετεινοῦ, καὶ τὸν ρώτησε· «Ὑπάρχουν πετεινάκια ἐδῶ, ἀδδᾶ;» Κι ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθηκε· «Ἰσαάκ, γιατί μ' ἀναγκάζεις νὰ μιλήσω; Ἐσύ καὶ οἱ ὅμοιοί σου τ' ἀκοῦτε αὐτά. Ἐκεῖνος ὅμως πού ἔχει νήψη, δέν ἐνδιαφέρεται γι' αὐτά».

60. Ἕνας ἀδελφὸς παρακάλεσε τὸν ἀδδᾶ Ποιμένα· «Πές μοι ἓναν λόγο». Καὶ τοῦ εἶπε· «Ὅταν τό καζάνι εἶναι πάνω σέ φωτιά, δέν μπορεῖ νὰ τό ἀγγίξει μύγα ἢ κάποιο ἀπὸ τὰ ζώφια· μόλις ὅμως κρυώσει, τότε πάει καὶ κάθεται ἐπάνω του. Ἔτσι καὶ ὁ μοναχός, ὅσο μένει σταθερά στίς πνευματικές πράξεις, δέν βρίσκει τρόπο ὁ ἐχθρὸς νὰ τὸν ρίξει».

61. Εἶπε ἀκόμη· «Ἡ πονηριά τῶν ἀνθρώπων εἶναι κρυμμένη πίσω τους».

62. Συχνά ἔλεγε· «Δέν χρειαζόμαστε τίποτε, παρὰ καρδιά πού νήφει».

63. Εἶπε ὁ ἀδδᾶς Ποιμὴν ὅτι ἓνας ἀδελφὸς ζήτησε τὴν ἐξῆς συμβουλὴ ἀπὸ τὸν ἀδδᾶ Σίμωνα· «Ἐὰν διγῶ ἀπὸ τό κε-

εὕρω τὸν ἀδελφόν μου περισπώμενον, καὶ γὰρ περισπῶμαι μετ' αὐτοῦ· καὶ εὕρω αὐτὸν γελῶντα, καὶ γὰρ γελῶ μετ' αὐτοῦ. Ἐὰν οὖν εἰσέλθω εἰς τὸ κελλίον μου, οὐκ ἀφίομαι ἀνάπαισιν ἔχειν. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Θέλεις ἐὰν ἐξέλθῃς ἐκ τοῦ κελλίου σου καὶ εὕρῃς τοὺς γελῶντας καὶ σὺ γελάσαι καὶ τοὺς λαλοῦντας καὶ σὺ λαλῆσαι, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸ κελλίον σου καὶ εὐρεῖν ἑαυτὸν ὡς ἦς; Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ἀλλὰ τί; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπεν· Ἐσω τήρει φυλακὴν καὶ ἔξω τήρει φυλακὴν.

64. Εἶπε πάλιν· Αὕτη ἡ φωνὴ δοᾷ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς ὅτι· Σήμερον ἐπιστρέψατε.

65. Εἶπε πάλιν· Τὰ τρία ταῦτα κεφάλαιά ἐστι χρήσιμα· Τὸ φοβεῖσθαι τὸν Κύριον καὶ τὸ εὐξασθαι καὶ τὸ ποιῆσαι ἀγαθὸν τῷ πλησίον.

66. Εἶπε πάλιν· Οὐ δύναται ἄνθρωπος εἰδέναι τοὺς ἔξωθεν, ἀλλ' ὅταν ἐνδοθεν ἐπαναστῶσιν· ἐὰν πολεμῇ τις, ἐκβάλλει αὐτούς.

67. Εἶπε πάλιν· Τὸ μὴ προορᾶν ἡμᾶς πρᾶγμα, οὐκ ἐὰ ἡμᾶς εἰς τὰ δέλτιστα προκόψαι.

26. Πρβλ. Ἑβρ. 3, 7-15.

27. Ἐδῶ ὁ ἀδβᾶς συνιστᾷ, θά λέγαμε, νὰ μὴν ξεκινουῖμε με ἐπιπολαιότητα ὅποιο σοβαρὸ ἔργο ἔχουμε νὰ κάνουμε. Δέν εἶναι ἀρκετὴ ἡ αὐθόρμητη κίνησις τῆς ψυχῆς. Αὕτη εἶναι τὸ ἔναυσμα· ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ προετοιμασία. Ἄν ἐνεργήσουμε σωστά, θά ἔχουμε καὶ τὸ ἀνάλογο ἀποτέλεσμα.

Αὕτη ἡ θέσις δέν αἶρει τὴν ἐμπιστοσύνην στὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός

λί μου —εἶπε— καὶ βρῶ τὸν ἀδελφόν μου νὰ ἀσχολεῖται μέ ἄσχετα πράγματα, κάνω κι ἐγὼ τὸ ἴδιο μαζί του· κι ἂν τὸν βρῶ νὰ γελάει, κι ἐγὼ γελῶ μαζί του. Ὅταν κατόπιν μῶ στό κελί, δέν μπορῶ νὰ ἔχω ἀνάπαυση ψυχική». Καὶ τοῦ λέει ὁ Γέροντας· «Βγαίνεις ἀπὸ τὸ κελί σου καὶ βρίσκεις αὐτοὺς πού γελοῦν καὶ θέλεις κι ἐσύ νὰ γελάσεις, καὶ αὐτοὺς πού φλυαροῦν καὶ θέλεις κι ἐσύ νὰ φλυαρήσεις, καὶ ἐπιστρέφοντας στό κελί σου θέλεις νὰ βρεῖς τὸν ἑαυτό σου ὅπως ἦταν;» «Καὶ τί πρέπει νὰ γίνῃ;» ρωτᾷ ὁ ἀδελφός. Καὶ ἀποκρίνεται ὁ Γέροντας· «Νὰ ἐπαγρυπνεῖς ὅταν εἶσαι μέσα, ἀλλὰ κι ὅταν εἶσαι ἔξω ἐπίσης νὰ ἐπαγρυπνεῖς».

64. Εἶπε πάλιν· «Αὕτη ἡ φωνὴ κραυγάζει πρὸς τὸν ἄνθρωπο ὡς τὴν τελευταία του πνοή· Σήμερον ἐπιστρέψατε»²⁶.

65. Εἶπε ἐπίσης· «Οἱ ἐξῆς τρεῖς ἀρχές εἶναι χρήσιμες· Τὸ νὰ φοβεῖσθαι τὸν Κύριο, νὰ προσεύχεσαι καὶ νὰ κάνεις τὸ καλὸ στὸν πλησίον».

66. «Δέν μπορεῖ —εἶπε πάλιν— νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος τοὺς λογισμοὺς πού εἰσβάλλουν ἀπ' ἔξω, σίγουρα ὅμως ὅταν ἐπαναστατήσουν ἀπὸ μέσα· καὶ ἂν τοὺς καταπολεμῇ, τοὺς διώχνει».

67. Εἶπε ἀκόμη· «Τὸ νὰ μὴν προβλέπουμε τίς συνέπειες κάποιου σοβαροῦ ἔργου πού ἔχουμε νὰ κάνουμε, δέν μᾶς ἀφήνει νὰ προχωρήσουμε στὰ τελειότερα»²⁷.

δέν θέλει ἄβουλο τὸ λογικὸ τοῦ πλάσμα. Ἀναμένει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐτοιμασθεῖ μέ φρόνησι καὶ νηφαλιότητα, νὰ «ψηφίσει τὴν δαπάνη», ὥστε ἔτοιμος ἀπὸ τὴν πλευρά του νὰ εἰσέλθῃ στὸν στίβο γιὰ ὁποιαδήποτε προβλεπόμενη ἢ ἀπρόβλεπτη ἀντιξοότητα, τὴν ὁποία καί, χάριτι Θεοῦ, δέν θά πτοηθεῖ νὰ ὑπερπηδῇ κατὰ τὴν κρίσιμη ὥρα. Πρβλ. Λουκ. 14, 28.

68. Εἶπε πάλιν τῷ Ἀβδᾶ Ἀνούθ· Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς σου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα· ἡ γὰρ ἐλευθερία τῶν ὀφθαλμῶν ψυχὴν ἀναιρεῖ.

69. Εἶπε πάλιν· Ἐὰν ἀποστῇ ἀπὸ παντὸς ἐν διαλέκτῳ φιλονικούντος ψυχὴ καὶ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συγχύσεως καὶ ταραχῆς, παραβάλλει αὐτῇ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ τότε δυνήσεται τεκεῖν στείρα οὖσα.

70. Εἶπε πάλιν ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐστὶν ὁ φόβος Κυρίου. Οὕτω γὰρ γέγραπται· Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου. Πάλιν· Ἀβραάμ, ὅτε ἐτέλεσε τὸ θυσιαστήριον, εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος· Νῦν οἶδα ὅτι φοβῇ σὺ τὸν Θεόν.

71. Εἶπεν ὁ Ἀβδᾶς Παμβῶ ὅτι διὰ τοῦ Θεοῦ ἀφ' οὗ ἀπεταξάμην, οὐ μετεμελήθην ἐπὶ λόγῳ ὃν ἐλάλησα.

72. Ἠρώτησέ τις τὸν Ἀβδᾶν Πέτρον τὸν τοῦ Ἀβδᾶ Λώτ, λέγων· Ὅταν εἰμὶ ἐν τῷ κελλίῳ ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου· ἐπὰν δὲ ἀδελφὸς παραβάλλῃ μοι καὶ τοὺς λόγους τῶν ἔξω εἴπῃ μοι, ταράσσεται ἡ ψυχὴ μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἀβδᾶς Πέτρος ὅτι ἔλεγεν ὁ Ἀβδᾶς Λώτ· Τὸ κλειδίον σου ἀνοίγει τὴν θύραν. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Τί ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο; Λέγει αὐτῷ· Ἐὰν παραβάλῃ σοί τις, λέγεις αὐτῷ· Πῶς ἔχεις; Πόθεν ἦλθες; Πῶς ἔχουσιν οἱ ἀδελφοί, προσελάδοντό σε ἢ οὐ; Καὶ τότε ἀνοίγεις τὴν θύραν τῷ ἀδελφῷ σου καὶ ἀκούεις ἃ οὐ θέλεις. Λέγει αὐ-

68. Εἶπε ἐπίσης στὸν Ἀβδᾶ Ἀνούθ· «Στρέψε μακριὰ τὸ βλέμμα σου γιὰ νὰ μὴ δεῖς τὰ μάταια καὶ τὰ πρόσκαιρα· γιατί ἡ ἐλευθερία τῶν ὀφθαλμῶν φονεῦει τὴν ψυχὴ²⁸».

69. Εἶπε πάλι· «Ἐὰν μιὰ ψυχὴ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ κάθε ἀνθρωπο ἐριστικό στὸν λόγο, ὅπως ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴ σύγχυση καὶ τὴν ταραχὴ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὴν ἐπισκέπτεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ τότε μπορεῖ νὰ γεννήσει, ἐνῶ ἦταν στείρα».

70. Εἶπε ἄλλοτε· «Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος εἶναι ὁ φόβος Κυρίου. Γιατί ἔτσι εἶναι γραμμένο· Ἀρχὴ τῆς σοφίας εἶναι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου²⁹. Ἐπίσης εἶπε· Ὅταν ὁ Ἀβραάμ ἐτοίμασε κατὰ πάντα τὴ θυσία τοῦ γιοῦ του, τότε τοῦ εἶπε ὁ Κύριος· Τώρα διαπιστώνω ὅτι φοβᾶσαι ἐσὺ τὸν Θεό³⁰».

71. Εἶπε ὁ Ἀβδᾶς Παμβῶ· «Ἀπὸ τότε πού ἐγκατέλειψα τὸν κόσμον, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ δὲν μεταμελήθηκα γιὰ λόγον πού βγῆκε ἀπὸ τὸ στόμα μου».

72. Κάποιος ρώτησε τὸν Ἀβδᾶ Πέτρο, τὸν ὑποτακτικό τοῦ Ἀβδᾶ Λώτ. «Ὅταν βρίσκομαι στὸ κελί —εἶπε— ἡ ψυχὴ μου εἶναι εἰρηνική. Μόλις ὅμως μὲ ἐπισκεφθεῖ κάποιος ἀδελφός καὶ μοῦ φέρει νέα ἀπὸ ἔξω, ἡ ψυχὴ μου ταράζεται». Ὁ Ἀβδᾶς Πέτρος τοῦ εἶπε ὅτι ὁ Ἀβδᾶς Λώτ ἔλεγε· «Τὸ κλειδί σου ἀνοίγει τὴν πόρτα». «Τί σημαίνει ὁ λόγος αὐτός;» ρωτᾷ ὁ ἀδελφός. Καὶ τοῦ ἐξηγεῖ· «Ἐὰν σέ ἐπισκεφθεῖ κάποιος, τοῦ λές· Πῶς εἶσαι; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Πῶς εἶναι οἱ ἀδελφοί, σέ ἀποδέχθηκαν ἢ ὄχι; Καὶ ἔτσι ἀνοίγεις τὴν πόρτα στὸν ἀδελφό σου καὶ ἀκοῦς ἐκεῖνα πού δὲν θέλεις». «Ἔτσι εἶναι

28. Ψαλμ. 118, 37.

29. Παροιμ. 1, 7.

30. Γεν. 22, 12.

τῷ· Οὕτως ἔχει καὶ τί ποιήσει ἄνθρωπος ἐὰν ἔλθῃ ἀδελφὸς πρὸς αὐτόν;

Λέγει ὁ Γέρων· Τὸ πένθος ὅλον διδαχὴ ἐστίν· Ὅπου δὲ οὐκ ἔστι πένθος, οὐ δυνατόν φυλάσθαι. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ὅταν ἐν τῷ κελλίῳ εἰμί, μετ' ἐμοῦ ἐστὶ τὸ πένθος, ἐπὶ δέ τις ἔλθῃ πρὸς με ἢ καὶ ἐξέλθῃ τοῦ κελλίου μου, οὐχ εὐρίσκω αὐτό. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οὐδέποτε σοι ὑπετάγη ἀλλ' ὥς ἐν χρήσει ἐστὶ μετὰ σοῦ. Γέγραπται γὰρ ἐν τῷ Νόμῳ ὅτι· Ὅταν κτήσῃ παιδα ἐβραῖον, ἐξ ἔτη δουλεύσει σοι, τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον. Ἐὰν δὲ δῶς αὐτῷ γυναῖκα καὶ γεννήσῃ ἐν τῷ οἴκῳ σου καὶ μὴ θελήσῃ ἀποιδράσκειν διὰ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά, προσάξεις αὐτὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ οἴκου σου καὶ τρυπήσεις αὐτοῦ τὸ ὠτίον τῷ ὀπιτίῳ καὶ ἔσται σοι δοῦλος εἰς τὸν αἰῶνα. Λέγει ὁ ἀδελφός· Τί ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο; Λέγει ὁ Γέρων· Ἐὰν κάμῃ ἄνθρωπος εἰς πρᾶγμα κατὰ δύναμιν, οἷαν ὥραν ζητήσῃ αὐτὸ εἰς χρεῖαν αὐτοῦ, εὐρήσῃ αὐτό. Λέγει αὐτῷ· Ποίησον ἀγάπην, εἰπὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο. Λέγει ὁ Γέρων· Οὐδὲ νόθος υἱὸς παραμένει τινὶ δουλεύων, ἀλλ' ὁ γενόμενος γνήσιος υἱὸς οὐκ ἐᾷ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

73. Ἐκάθητό ποτε ὁ ἀδβᾶς Σισόης ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, καὶ κρούσαντος τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἔκραξεν ὁ Γέρων λέγων· Φύγε, Ἀβραάμ, μὴ εἰσέλθῃς ἄρτι, οὐ σχολάζω.

—συμφωνεῖ ὁ ἐπισκέπτης— ἀλλὰ τί νὰ κάνει κανεὶς, ὅταν τὸν ἐπισκεφθεῖ ἓνας ἀδελφός;»

Καὶ ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ· «Τὸ πένθος καὶ μόνον σέ διδάσκει. Ὅπου ὅμως δέν ὑπάρχει πένθος, δέν μπορεῖ κανεὶς νὰ φυλαχθεῖ». «Ὅταν εἶμαι στό κελί —συνεχίζει ὁ ἀδελφός— μαζί μου εἶναι καὶ τὸ πένθος· ἀλλ' ἐὰν μέ ἐπισκεφθεῖ κάποιος ἢ καὶ βγῶ ἀπὸ τὸ κελί μου, τὸ χάνω». «Ποτέ δέν ἔγινε ἀπόκτημά σου ἀλλὰ τὸ ἔχεις μαζί σου σάν δανεικὸ ἐργαλεῖο. Διότι στὸν Νόμο εἶναι γραμμένο τὸ ἐξῆς: Ὅταν ἀποκτήσεις ἓναν ἐβραῖο δοῦλο, ἕξι χρόνια θά εἶναι στή δούλεψή σου· τὸν ἕβδομο χρόνο θά τὸν ἀφήσεις νὰ ζήσει ἐλεύθερος. Ἄν ὅμως τὸν παντρέψεις καὶ γεννήσῃ ἡ γυναῖκα του στό σπίτι σου, καὶ δέν θελήσῃ αὐτὸς νὰ φύγει, ἐπειδὴ ἔχει γυναῖκα καὶ παιδιά, θά τὸν ὀδηγήσεις στή θύρα τοῦ σπιτιοῦ σου καὶ θά τοῦ τρυπήσεις τὸ αὐτί μέ σουδλί καὶ θά εἶναι δοῦλος σου γιὰ πάντα»³¹.

«Τί σημαίνει ὁ λόγος αὐτός;» ρωτᾷ ὁ ἀδελφός. Καὶ ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ· «Ἐὰν κοπιᾷσει ὁ ἄνθρωπος γιὰ κάτι μέ ὅλη του τὴ δύναμη, ὅποια ὥρα τὸ ζητήσῃ γιὰ κάποια ἀνάγκη του, θά τὸ βρεῖ».

«Κάνε ἀγάπη —λέει ὁ ἀδελφός— καὶ ἐξηγήσέ μου τὸν λόγο αὐτόν». Καὶ λέει ὁ Γέροντας· «Οὔτε ὁ νόθος γιὸς μένει παντοτεινά στήν ὑπηρεσία κάποιου, ἀλλὰ ἐκεῖνος πού εἶναι γνήσιος γιὸς δέν ἐγκαταλείπει τὸν πατέρα του»³².

73. Καθόταν στό κελί του ὁ ἀδβᾶς Σισόης* κάποτε καί, ὅταν χτύπησε ὁ μαθητής του τὴν πόρτα, φώναξε δυνατὰ ὁ Γέροντας ἀπὸ μέσα· «Φύγε, Ἀβραάμ, μὴν μπαίνεις τώρα, γιατί δέν εὐκαιρῶ».

31. Ἐξ. 21, 26.

32. Ἰω. 8, 35.

74. Ὁ ἀδβᾶς Σισόης πολλὰ παρακληθεὶς ὑπὸ ἀδελφοῦ λαλῆσαι εἶπε· Κάθου εἰς τὸ κελλίον σου μετὰ νήψεως καὶ παράθου ἑαυτὸν τῷ Θεῷ μετὰ πολλῶν δακρύων καὶ ἀναπαύῃ.

75. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Σισόην λέγων· Θέλω τὴν καρδίαν μου τηρῆσαι καὶ οὐ δύναμαι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Πῶς τὴν καρδίαν τηρήσωμεν, τῆς γλώσσης ἡμῶν τὴν θύραν ἀνεωγμένην ἐχούσης;

76. Καθεζομένον ποτὲ τοῦ ἀδβᾶ Σιλουανοῦ εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἀπῆλθεν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ζαχαρίας εἰς διακονίαν καὶ λέγει τῷ Γέροντι· Απόλυσον τὸ ὕδωρ καὶ πότισον τὸν κῆπον. Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἔσκεπε τὴν ὄψιν αὐτοῦ τῷ κουκουλίῳ καὶ μόνον τὰ ἴχνη αὐτοῦ ἔβλεπε. Παρέβαλε δὲ αὐτῷ ἀδελφὸς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀπὸ μακρόθεν κατενόησεν τί ἐποίησεν. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς εἶπεν· Εἰπέ μοι, ἀδβᾶ, τί τὸ πρόσωπόν σου κατεσκέπασας τῷ κουκουλίῳ καὶ οὕτω τὸν κῆπον ἐπότιζες; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Τέκνον, ἵνα μὴ ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοί μου τὰ δένδρα καὶ ἀπασχοληθεῖ ὁ νοῦς μου ἀπὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ εἰς αὐτά.

77. Ἠρώτησάν ποτε τὸν ἀδβᾶν Σιλουανὸν λέγοντες· Ποίαν πολιτείαν εἰργάσω, πάτερ, ἵνα λάβῃς τὴν φρόνησιν ταύτην; Καὶ ἀπεκρίθη· Οὐδέποτε ἀφῆκα εἰς τὴν καρδίαν μου λογισμὸν τὸν παροργίζοντα τὸν Θεόν.

78. Ἠρώτησεν ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς τὸν ἀδβᾶν Σιλουανὸν λέγων· Δύναται ἄνθρωπος καθ' ἡμέραν θαλεῖν ἀρχήν; Καὶ εἶ-

74. Κάποτε ἓνας ἀδελφὸς παρακάλεσε πολὺ τὸν ἀδβᾶ Σισόη νά τοῦ μιλήσει, κι ἐκεῖνος εἶπε· «Μεῖνε στό κελί σου ἔχοντας νήψη³³ καὶ παράδωσε τὸν ἑαυτό σου στὸν Θεό χύνοντας πολλὰ δάκρυα καὶ θά εἶσαι ἀναπαυμένος».

75. Ἀδελφὸς εἶπε στὸν ἀδβᾶ Σισόη· «Θέλω νά ἐπιτηρῶ ἄγρυπνα τὴν καρδιά μου καὶ δέν μπορῶ». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε· «Πῶς μποροῦμε νά ἐπιτηρήσουμε τὴν καρδιά μας, ὅταν ἡ γλῶσσα μας ἔχει τὴ θύρα τῆς ἀνοικτή;»

76. Ὅταν κάποτε ὁ ἀδβᾶς Σιλουανός* ἔμενε στό ὄρος Σινᾶ, ξεκίνησε ὁ μαθητὴς του Ζαχαρίας νά πάει σὲ διακονία καὶ λέει στὸν Γέροντα· «Ἄνοιξε τὸ νερό καὶ πότισε τὸν κῆπο». Καὶ ὁ Γέροντας δγῆκε ἔχοντας τὸ πρόσωπό του σκεπασμένο μέ τὸ κουκούλι, καὶ μόνο τίς πατημασιές του ἔβλεπε. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἔφθασε κάποιος ἀδελφὸς ἐκεῖ καὶ βλέποντάς τον ἀπὸ μακριά πρόσεξε καλὰ τί ἔκανε. Μπήκε μέσα ὁ ἀδελφὸς καὶ τοῦ λέει· «Πές μοι, ἀδβᾶ, γιατί σκέπασες τὸ πρόσωπό σου μέ τὸ κουκούλι καὶ ἔτσι ποτίζεις τὸν κῆπο;» «Παιδί μου—ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας— γιὰ νά μὴ δοῦν τὰ μάτια μου τὰ δένδρα καὶ ἀποσπασθεῖ σ' αὐτά ὁ νοῦς μου ἀφήνοντας τὴν ἐργασία του».

77. Ρώτησαν κάποτε τὸν ἀδβᾶ Σιλουανό· «Τί εἶδους ἀσκήσεις ἔκανες, πάτερ, γιὰ νά ἀποκτήσεις τὴ φρόνηση αὐτή;» Καὶ ἀποκρίθηκε· «Ποτέ δέν ἄφησα στὴν καρδιά μου λογισμό πού παροργίζει τὸν Θεό».

78. Ρώτησε ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς τὸν ἀδβᾶ Σιλουανό· «Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος κάθε μέρα νά δάξει ἀρχή;» Καὶ ὁ Γέροντας

33. Βλ. Ι ὑποσημ. 43 σελ. 78.

πεν ὁ Γέρων· Ἐάν ἐστιν ἐργάτης, δύναται καὶ καθ' ὥραν βαλεῖν ἀρχήν.

79. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Σεραπίων ὅτι ὥσπερ οἱ στρατιῶται τοῦ βασιλέως οὐ δύνανται ἰστάμενοι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ προσέχειν, οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἐάν ἴσταται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ προσέχει ἐν φόβῳ ἐν πάσῃ ὥρᾳ, οὐδὲν τοῦ ἐχθροῦ δύναται αὐτὸν ἐκφοδῆσαι.

80. Εἶπεν ἡ μακαρία Συγκλητική· Νήψωμεν· διὰ γὰρ τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν, κἂν μὴ δουλώμεθα, οἱ κλέπται εἰσίσιν. Πῶς γὰρ δύναται οἶκος, ἐκ τῶν ἔξω κινηθέντος καπνοῦ, τῶν θυρίδων ἀνεωγμένων μὴ μελαίνεσθαι;

81. Εἶπε πάλιν ὅτι· Δεῖ ἡμᾶς κατὰ τῶν δαιμόνων πάντοτε ὀπλίζεσθαι· καὶ γὰρ ἔξωθεν προσέρχονται καὶ ἐκ τῶν ἐνδοθεν κινεῖνται. Καὶ ἡ ψυχὴ καθάπερ ναῦς ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν τρικυμιῶν καταβαπτίζεται, ποτὲ δὲ ὑπὸ τῆς ἐνδον ἀντλίας ὑποβρύχιος γίνεται. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν πρακτέων ἁμαρτημάτων ἀπολλύμεθα, ποτὲ δὲ διὰ τῶν ἐνδοθεν λογισμῶν ἀφανίζομεθα. Δεῖ οὖν καὶ τὰς ἔξωθεν τῶν ἀνθρώπων ἐπιτηρεῖν προσβολὰς καὶ τὰς ἐνδοθεν τῶν λογισμῶν ἐξαντλεῖν ἀναδλύσεις.

82. Εἶπε πάλιν· Τέκνα, πάντες σωθῆναι οἶδαμεν· ἀλλὰ διὰ τῆς ἀμελείας τῆς σωτηρίας ἀπολειπόμεθα.

εἶπε: «Ἐάν εἶναι ἀγωνιστής, μπορεῖ καὶ κάθε ὥρα νὰ βάζει ἀρχή».

79. Εἶπε ὁ ἀδδᾶς Σεραπίων* ὅτι ὅπως οἱ στρατιῶτες τοῦ βασιλιᾶ, ὅταν στέκονται μπροστά του, δὲν μποροῦν νὰ στρέφουν τὴν προσοχή τους δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐάν στέκεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὲ στραμμένη παντοτεινὰ τὴν προσοχή του μὲ φόβο σ' Αὐτόν, καμία ἐνέργεια τοῦ ἐχθροῦ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν φοβίσει.

80. Εἶπε ἡ μακαρία Συγκλητική*: «Νὰ εἴμαστε ἄγρυπνοι στὴν ψυχὴ. Γιατί ἀπὸ τίς αἰσθήσεις μας, ὅσο κι ἂν δὲν τό θέλουμε, οἱ κλέφτες εἰσέρχονται. Πῶς μπορεῖ π.χ. ἓνα σπίτι, ὅταν ἔξω ἀρχίσει νὰ καπνίζει, νὰ μὴ μαυρίσει ἀπὸ τὸν καπνὸ, ἐφόσον τὰ παράθυρά του εἶναι ἀνοικτά;»

81. Εἶπε ἀκόμη: «Πρέπει πάντοτε νὰ εἴμαστε ὀπλισμένοι ἐναντίον τῶν δαιμόνων· γιατί καὶ ἀπ' ἔξω ἔρχονται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέσα μας ξεκινεῖν. Καὶ ἡ ψυχὴ, ὅπως ἀκριβῶς τό καράβι, ἄλλοτε βουλιάζει ἀπὸ τίς τρικυμίες, πού ξεσηκώνει ἔξω ἢ θάλασσα, καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὰ νερά πού μαζεύονται στό ἄμπάρι βυθίζεται καὶ χάνεται.

Ἔτσι λοιπὸν κι ἐμεῖς ἄλλοτε καταστρεφόμαστε ἀπὸ τίς ἁμαρτίες πού ἔξωτερικά πραγματοποιοῦνται, καὶ ἄλλοτε χανόμαστε μὲ τοὺς λογισμοὺς πού ξεκινεῖν ἀπὸ μέσα. Πρέπει λοιπὸν νὰ προσέχουμε καὶ τίς προκλήσεις τῶν ἀνθρώπων ἀπ' ἔξω, ἀλλὰ καὶ τοὺς λογισμοὺς, πού ἀναδλύζουν ἀπὸ μέσα, νὰ τοὺς πετοῦμε ἔξω».

82. Εἶπε πάλι: «Τέκνα μου, ὅλοι γνωρίζουμε τὸν τρόπο νὰ σωθοῦμε, ἀλλὰ ἐξαιτίας τῆς ἀμελείας μας μένουμε πίσω στὴ σωτηρία».

83. Εἶπε πάλιν· Οὐκ ἔχομεν ἐνταῦθα τὸ ἀμέριμον. Φησὶ γὰρ ἡ Γραφή· Ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση. Ἐν ἀδήλῳ πλέομεν· θάλασσα γὰρ ὁ δῖος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ ἱεροψάλτου Δαβὶδ εἴρηται. Ἀλλὰ τῆς θαλάσσης τὰ μὲν εἰσι πετρώδη, τὰ δὲ θηριώδη, τινὰ δὲ καὶ γαληνά. Ἡμεῖς οὖν ἐν τῷ γαληνῷ τῆς θαλάσσης μέρει δοκοῦμεν πλέειν, οἱ δὲ κοσμικοὶ ἐν τοῖς κυματώδεσι. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἡμέρας πλέομεν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης ὁδηγούμενοι. Ἀλλ' ἐνδέχεται πολλάκις τὸν κοσμικὸν ἐν χειμῶνι καὶ ἐν σκότῳ τυγχάνοντα ἀγρυπνήσαντα, τὸ ἑαυτοῦ σκάφος περισῶσαι· ἡμᾶς δὲ ὑπὸ ἀμελείας ἐν γαλήνῃ ὄντας δυθισθῆναι, τὸ πηδάλιον τῆς δικαιοσύνης ἀφέντας.

84. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ὑπερέχιος· Ἡ ἐνθύμησίς σου ἔστω διὰ παντὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν καὶ ἐν τάχει κληρονομήσεις αὐτήν.

85. Εἶπε πάλιν· Ἡ ζωὴ (τοῦ) μοναχοῦ κατὰ μίμησιν ἀγγέλων γινέσθω καταφλέγουσα τὴν ἁμαρτίαν.

86. Εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ὡρ τῷ ἀβδᾷ Σισόῃ· Νομίζω ἐὰν μὴ φυλάξῃ τὴν αὐτοῦ καρδίαν ἄνθρωπος καλῶς, πάντα ὅσα ἀκούει ἐπιλανθάνεται καὶ ἀμελεῖ. Καὶ οὕτως ὁ ἐχθρὸς εὐρῶν ἐν αὐτῷ τόπον καταβάλλει αὐτόν.

87. Ἦν τις ἀναχωρητὴς ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ἰορδάνου, ἀγω-

83. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐδῶ στή γῇ δέν μπορούμε νά ζοῦμε ἀμέριμοι. Γιατί ἡ Γραφή λέει· Ὅποιος νομίζει ὅτι στέκεται καλά στά πόδια του ἄς προσέχει μὴν πέσει³⁴. Δέν μᾶς εἶναι φανερό τί θά συναντήσουμε στό πέλαγος τῆς ζωῆς· διότι θάλασσα χαρακτηρίσθηκε ἀπό τόν ἱεροψάλτη Δαβίδ³⁵ ἡ ζωή μας. Ἀλλά στή θάλασσα ἄλλα μέρη εἶναι γεμάτα ὑφάλους, ἄλλα τρικυμισμένα καὶ κάποια μέρη εἶναι καὶ γαλήνια. Ἐμεῖς βέβαια πιστεύουμε ὅτι πλέουμε στά γαλήνια μέρη τῆς θαλάσσης, ἐνῶ οἱ κοσμικοὶ στά ταραγμένα. Ἐμεῖς ἐπίσης πλέουμε μέ ὁδηγό τόν Ἥλιο τῆς δικαιοσύνης. Ἐνδέχεται ὅμως πολλές φορές ὁ κοσμικός, πού συναντᾷ φουρτούνα καὶ σκοτάδι, μένοντας ἄγρυπνος νά σώσει τό σκάφος του. Ἐνῶ ἔμεῖς ἂν καὶ πλέουμε σέ γαλήνια θάλασσα, ἐνδέχεται νά δουλιάξουμε ἔνεκα τῆς ἀμελείας μας, ἀφήνοντας τό τιμόνι τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ».

84. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ὑπερέχιος· «Ἡ σκέψη σου ἄς εἶναι παντοτεινά στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καὶ γρήγορα θά τὴν κληρονομήσεις».

85. Εἶπε ἀκόμη· «Ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ ἄς μιμεῖται τὴ ζωὴ τῶν ἀγγέλων καὶ νά κατακαίει τὴν ἁμαρτία».

86. Εἶπε ὁ ἀβδᾶς Ὡρ στὸν ἀβδᾶ Σισόῃ· «Νομίζω πῶς ἂν ὁ ἄνθρωπος δέν φυλάξῃ καλά τὴν καρδιά του, ὅλα ὅσα ἀκούει τὰ λησμονεῖ καὶ φθάνει στὴν ἀμέλεια. Ἔτσι βρῖσκει ὁ ἐχθρὸς τόπο στὴν ψυχὴ του καὶ τὸν καταβάλλει».

87. Ζοῦσε ἓνας ἀναχωρητὴς στὴν περιοχὴ τοῦ Ἰορδᾶ-

34. Α' Κορ. 10, 12.

35. Πρβλ. Ψαλμ. 106, 23-32. Βλ. Γρηγορίου Νύσσης στὶς «Ἐπιγραφές τῶν Ψαλμῶν» μέρος Α' κεφ. Η', Ε.Π.Ε. τ. 6ος, σελ. 78, στ. 22 κ.έ.

Παραπόταμος τοῦ Ἰορδάνη

Οἱ περίφημες σιναϊτικὲς ἐπιγραφές στὴν κοιλάδα τῶν ἐπιγραφῶν

νιζόμενος ἐπὶ ἔτη ἱκανά. Οὗτος χαρίσματος ἦν ἡξιωμένος μὴ δέχεσθαι αὐτὸν προσβολὰς ἐκ τοῦ ἐχθροῦ, ὥστε πᾶσι τοῖς παραγενομένοις πρὸς αὐτόν ὠφελείας χάριν, λοιδορίαις θαλεῖν τὸν διάβολον καὶ λέγειν ὅτι οὐδὲν ἐστι καὶ οὐδὲν δύναται πρὸς τοὺς ἀγωνιστάς· εἰ μὴ ὁμοίους αὐτοῦ εὖρη ὀυπαροὺς δεδουλωμένους πάντοτε τῇ ἁμαρτίᾳ ἐκείνους ἐκνευρίζει, μὴ αἰσθανόμενος ὁ Γέρων ὅτι ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας σκέπεται καὶ ἐκ τούτου οὐ δέχεται πολέμους ἐκ τοῦ ἐναντίου.

Ἐν μιᾷ οὖν φαίνεται αὐτῷ ὁ διάβολος κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ὄψιν πρὸς ὄψιν καὶ φησι πρὸς αὐτόν· Τί ἔχω πρὸς σέ, ἀδβᾶ; Τί με λοιδορίαις πλύνεις; Μὴ σοι τίποτε παρηνώχλησα; Ὁ δὲ πάλιν ἐμπτύσας αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς ἐκέχρητο ῥήμασιν· Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, οὐδὲν γὰρ δύνη πρὸς τοὺς δούλους τοῦ Χριστοῦ. Ὁ δὲ φωνὴν τοιαύτην ἐπαφῆκεν· Ναί, ναί, ἄλλα τεσσαράκοντα ἔτη ἔχεις ζῆσαι καὶ μίαν ὥραν οὐκ ἔχω εὐρεῖν εἰς τὰ τοσαῦτα ἔτη ὑποσκελίσαι σε; Καὶ ῥίψας τὸ δέλεαρ ἀφανὴς ἐγένετο. Ὁ δὲ εὐθύς εἰς λογισμοὺς βληθεὶς ἔλεγεν· Ἐχω τοσαῦτα ἔτη ὡδε τρυχώμενος καὶ ἀκμὴν ἄλλα τεσσαράκοντα ἔτη θέλει με ζῆσαι ὁ Θεός; Ἐξέρχομαι καὶ ἀπέρχομαι εἰς τὸν κόσμον. Βλέπω καὶ τοὺς διαφέροντάς μοι, συγγίνομαι αὐτοῖς ἔτη τινὰ καὶ πάλιν ἔρχομαι καὶ ἄρχομαι τῆς ἀσκήσεώς μου. Καὶ μόνον ἐνεθυμήθη ταῦτα, ἔργον ἐπλήρον· καὶ ὀρμήσας ἐξήρχετο τῆς κέλλης αὐτοῦ καὶ εἶχετο τῆς ὁδοῦ.

Οὐ μακρὰν δὲ αὐτοῦ γενομένου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἀπεστάλη πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ καὶ φησι πρὸς αὐτόν· Ποῦ πορεύῃ, ἀδβᾶ; Ὁ δὲ ἔφη· Ἐπὶ τὴν πόλιν. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ὑπόστρεψον εἰς τὸ κελλίον σου καὶ μηδέν σοι καὶ τῷ Σατανᾷ. Ἐχε

36. Τὸ ρ. ὑποσκελίξω τοῦ ἀρχαίου κειμένου σημαίνει κοινῶς βάξω τρικλοποδιά σέ κάποιον, τὸν πεδικλῶν. Πολὺ ἐκφραστικὴ ἢ μεταφορικὴ εἰκόνα γὰρ τίς ὑποῦλες καὶ δόλιες ἐνέργειες τοῦ διαδόλου προκειμένου νὰ ἐπιτύχει τὴν πτώση τοῦ ἀνθρώπου.

νου, πού ἀγωνιζόταν ἐπὶ πολλά χρόνια. Αὐτόν τόν εἶχε προικίσει ὁ Θεός μέ τό χάρισμα νά μήν τόν θρίσκουν προσβολές τοῦ ἐχθροῦ. Ἔτσι σ' ὅσους τόν ἐπισκέπτονταν γιά νά λάβουν πνευματικὴ ὠφέλεια, ἔλουζε τόν διάβολο μέ λοιδορίες καὶ ἔλεγε ὅτι εἶναι ἓνα μηδενικό καὶ δέν ἔχει καμία δύναμη πάνω στοὺς ἀγωνιστές, παρά μόνο ἂν βρεῖ ὁμοίους μέ τόν ἴδιο βρωμεροῦς καὶ ὑποδουλωμένους μονίμως στήν ἁμαρτία, αὐτούς μόνο τοὺς ἀποδυναμώνει. Καὶ δέν καταλάβαινε ὁ Γέροντας ὅτι τόν σκεπάζει ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ γι' αὐτό δέν ἔχει ἐπιθέσεις ἀπό τόν διάβολο.

Κάποια μέρα λοιπόν κατὰ παραχώρηση Θεοῦ τοῦ ἐμφανίζεται ὁ διάβολος πρόσωπο πρὸς πρόσωπο καὶ τοῦ λέει: «Τί σοῦ ἔφταιξα, ἀδβᾶ; Γιατί μέ λούζεις μέ βρισιές; Μήπως σ' ἐνόχλησα ποτέ γιά κάτι;» Καὶ ὁ Γέροντας τόν ἔφτυσε πάλι καὶ χρησιμοποίησε τὰ ἴδια λόγια: «Ὑπαγε, πίσω μου, Σατανᾶ· δέν ἔχεις καμία ἐξουσία στοὺς δούλους τοῦ Χριστοῦ». Κι ἐκεῖνος τοῦ πέταξε τόν ἐξῆς λόγο: «Ναί, ναί· θά ζῆσεις ἄλλα σαράντα χρόνια καὶ μέσα στά τόσα χρόνια δέν θά βρῶ μιά ὥρα νά σέ πεδικλώσω³⁶;» Ἐριξε λοιπόν τό δόλωμα³⁷ καὶ ἔγινε ἄφαντος.

Ὁ Γέροντας ἔπεσε εὐθύς σέ λογισμοὺς καὶ ἔλεγε: «Τόσα χρόνια ἔχω ἐδῶ πού παιδεύομαι καὶ θέλει ὁ Θεός νά μέ κρατήσει ἄλλα σαράντα χρόνια; Φεύγω λοιπόν καὶ πάω στόν κόσμο. Νά δῶ καὶ τοὺς γνωστούς μου, νά ζήσω μαζί τους λίγα χρόνια καὶ ἐπιστρέφω κατόπιν νά ξαναρχίσω τὴν ἀσκήσή μου». Καὶ μόνο πού τὰ σκέφθηκε αὐτά, τὰ πραγματοποίησε· βγῆκε διαστικά ἀπό τό κελί του καὶ πῆρε τό δρόμο.

Δέν εἶχε ἀπομακρυνθεῖ πολὺ καὶ νά, ἄγγελος Κυρίου, σταλμένος γιά νά τόν βοηθήσει, τοῦ λέει: «Ποῦ πηγαίνεις, ἀδβᾶ;» «Γιά τὴν πόλη» ἀπαντᾷ. «Γύρισε στό κελί σου — τοῦ

37. Τὸ δόλωμα εἶναι ὁ λόγος πού ἔριξε.

δὲ ἑαυτὸν χλευασθέντα ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ. Καὶ ποιήσας τρεῖς ἡμέρας ἐτελειώθη.

88. Εἶδε τίς τινα νεώτερον μοναχὸν γελῶντα καὶ λέγει αὐτῷ· Μὴ γελᾷς, ἀδελφέ, ἐπεὶ διώκεις ἀπὸ σοῦ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

89. Ἐλεγον περὶ τινος Γέροντος ὅτι καθημένου αὐτοῦ ἐν τῷ κελλίῳ ἦλθεν ἀδελφὸς νυκτὸς παραβαλεῖν αὐτῷ καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ ἔσωθεν μαχομένου καὶ λέγοντος· ὦ, καλῶς ἔχει ἕως πότε; Ὑπαγε λοιπόν. Δεῦρο πρὸς με, φίλε. Εἰσελθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς εἶπεν αὐτῷ· Ἀδδᾶ, μετὰ τίνος ἐλάλεις; Καὶ λέγει· Τοῦς πονηροῦς λογισμοῦς μου ἐδίδωκον καὶ τοῦς ἀγαθοῦς ἐκάλουν.

90. Εἶπε Γέρων ὅτι· Καταφέρω τὸν ἄτρακτον καὶ τίθημι τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν μου προτοῦ ἀνενέγκαι αὐτόν.

91. Εἶπε Γέρων· Ὅσα ἠδυνήθην καταλαβεῖν οὐκ ἐδευτέρωσα.

92. Εἶπε Γέρων· Ἄνθρωπος ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον πᾶσαν ὥραν νικᾷ τὴν ὀλιγοψυχίαν.

93. Εἶπε Γέρων· Ὅφείλει ὁ μοναχὸς καθ' ἐσπέραν καὶ κατὰ πρωὶ ποιεῖν λόγον πρὸς ἑαυτὸν καὶ λέγειν· Τί ὦν θέλει ὁ Θεὸς ἐποιήσαμεν καὶ τί ὦν οὐ θέλει οὐκ ἐποιήσαμεν; Καὶ οὕτω μετανοεῖν. Οὕτω χρὴ εἶναι τὸν μοναχόν. Οὕτως ἔζησεν ὁ ἀδδᾶς Ἀρσένιος.

λέει— καὶ δὲν ἔχεις καμία δουλειά μέ τὸν Σατανᾶ. Νά ξέρεις μονάχα ὅτι χλευάσθηκες ἀπ' αὐτόν». Ὁ Γέροντας συνῆλθε καὶ γύρισε στό κελί του. Καί μετὰ τρεῖς μέρες ἀπεδίωξε.

88. Εἶδε κάποιος ἕναν νεαρό μοναχό νά γελάει καὶ τοῦ λέει· «Μὴ γελᾷς, ἀδελφέ, γιατί διώχνεις ἀπό μέσα σου τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ».

89. Ἐλεγαν γιὰ κάποιον Γέροντα ὅτι ὅταν ἔμενε στό κελί του, πῆγε ἐκεῖ κάποια νύκτα ἕνας ἀδελφός καὶ τὸν ἄκουσε νά λογομαχεῖ μέσα λέγοντας· «Ἐντάξει ὥς πότε; Φύγε λοιπόν. Ἐλα κοντά μου, φίλε». Μπήκε μέσα ὁ ἀδελφός καὶ τοῦ λέει· «Ἀδδᾶ, μέ ποιόν μιλοῦσες;». Καὶ ὁ ἀδδᾶς ἀπαντᾷ· «Ἐδιωχνα τοὺς πονηροῦς λογισμοῦς καὶ καλοῦσα τοὺς καλοῦς».

90. Εἶπε Γέροντας· «Ρίχνω τό ἀδράχτι καὶ ἕως ὅτου τό ἀνεδιάσω, φέρνω μπροστά στά μάτια μου τὸν θάνατο».

91. Εἶπε Γέροντας· «Ὅσα μπόρεσα νά τά ἀντιληφθῶ, δέν τά ἐπανέλαβα».

92. Εἶπε Γέροντας· «Ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει διαπαντός ἐνώπιόν του τὸν θάνατο, νικάει τὴν ὀλιγοψυχία».

93. Εἶπε Γέροντας· «Ὁ μοναχὸς ὀφείλει κάθε βράδυ καὶ πρωὶ νά κάνει λογαριασμό μέ τὸν ἑαυτό του καὶ νά λέει· Ἀπ' ὅσα θέλει ὁ Θεός τί κάναμε καὶ ἀπ' ὅσα δέν θέλει τί ἀποφύγαμε; Καὶ μέ τὸν τρόπο αὐτό νά μετανοεῖ. Τέτοιος πρέπει νά 'ναι ὁ μοναχός· ἔτσι ἔζησε ὁ ἀδδᾶς Ἀρσένιος»³⁸.

38. Τὸ ἀπόφθεγμα αὐτό εἶναι ὁμοιο μέ τό πρῶτο μέρος τοῦ ἀποφθ. 50 πού ἀποδίδεται στὸν ἀδδᾶ Νισθερῶα.

94. Εἶπε Γέρων· Χρυσίον ἐάν τις ἀπολέσῃ καὶ ἀργύριον, δύναται ἀντ' αὐτοῦ εὐρεῖν· καιρὸν δὲ ὁ ἀπόλλων, ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ εὐρεῖν οὐ δύναται.

95. Παρέβαλέ ποτέ τις τῶν Γερόντων πρὸς ἄλλον Γέροντα. Καὶ λαλούντων αὐτῶν ἔλεγεν ὁ εἷς· Ἐγὼ ἀπέθανον τῷ κόσμῳ. Λέγει ὁ ἄλλος Γέρων· Μὴ θαρρήσῃς ἐαυτῷ, ἀδελφέ, ἕως ἂν ἐξέλθῃς ἐκ τοῦ σώματος. Εἰ γὰρ σὺ λέγεις ὅτι ἀπέθανον, ἀλλ' ὁ Σατανᾶς οὐκ ἀπέθανεν.

96. Εἶπε Γέρων· Ὡς περ ὁ στρατιώτης καὶ ὁ κυνηγὸς ἀπερχόμενοι εἰς τὸν ἀγῶνα οὐ φροντίζουνσιν εἰ τιτρώσκεται ἄλλος ἢ σφύζεται ἄλλος, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ ἐαυτοῦ μόνον ἀγωνιᾷ, οὕτω χρὴ εἶναι τὸν μοναχόν.

97. Εἶπε Γέρων· Ὡς περ οὐδεὶς δύναται ἀδικῆσαι τὸν ἐγγὺς τοῦ βασιλέως ὑπάρχοντα, οὕτως οὐδὲ ὁ Σατανᾶς δύναται τι ποιῆσαι ἡμῖν, ἐὰν ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐγγὺς ᾖ τοῦ Θεοῦ. Ἐγγίσσατε γάρ μοι, φησί, καὶ ἐγγιῶ ὑμῖν. Ἀλλ' ἐπειδὴ συνεχῶς μετεωριζόμεθα, εὐχερῶς ὁ ἐχθρὸς ἀρπάζει τὴν ταλαίπωρον ἡμῶν ψυχὴν εἰς τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας.

98. Εἶπε Γέρων ὅτι· Ἀνιστάμενος τὸ πρωὶ λέγε σεαυτῷ·

39. Ἦ: τὴν κατάλληλην εὐκαιρίαν.

40. Ἦ ἔννοια τοῦ ἀποφθ. αὐτοῦ ἐνδέχεται ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ παρεξηγηθῇ ὅτι προβάλλει τὸν ἐγωκεντρισμὸν καὶ τὴν φιλαυτίαν. Αὐτὸ ἀφ' ἐαυτοῦ ἀποκλείεται, γιατί ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν εὐαγγελισμόν τῆς ἀγάπης· ἀλλὰ θέλει νὰ τονίσει ἐδῶ ὁ Γέροντας τὴν συνοχήν πού πρέπει νὰ ἔχει ὁ μοναχὸς στὴν ψυχὴν

94. Εἶπε Γέροντας· «Ἄν χάσει κάποιος χρυσάφι ἢ ἀσήμι, μπορεῖ νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ· ἐκεῖνος ὅμως πού χάνει χρόνον³⁹ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ».

95. Ἐπισκέφθηκε κάποτε ἓνας ἀπὸ τοὺς Γέροντες κάποιον ἄλλο Γέροντα. Καθὼς μιλοῦσαν, εἶπε ὁ ἓνας· «Ἐγὼ ἔχω πεθάνει γιὰ τὸν κόσμον». Καὶ λέει ὁ ἄλλος Γέροντας· «Μὴν ἔχεις ἐμπιστοσύνη στὸν ἐαυτὸ σου, ἀδελφέ, πρὶν ἐξέλθῃς ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἐσὺ λές “πέθανα” ἀλλὰ ὁ Σατανᾶς δὲν πέθανε».

96. Εἶπε ἄλλος Γέροντας· «Ὅπως ὁ στρατιώτης καὶ ὁ κυνηγὸς ὅταν πᾶνε στὸν ἀγῶνα, δὲν ἔχουν φροντίδα ἂν πληγώνεται ἢ σώζεται ὁ ἄλλος, ἀλλὰ ὁ καθένας ἀγωνιᾷ γιὰ τὸν ἐαυτὸ του, ἔτσι πρέπει νὰ ᾖ ὁ μοναχός»⁴⁰.

97. Εἶπε Γέροντας· «Ὅπως κανένας δὲν μπορεῖ νὰ βλάψῃ αὐτόν πού στέκεται κοντὰ στὸν βασιλιά, ἔτσι οὔτε ὁ Σατανᾶς μπορεῖ νὰ κάνει κάτι εἰς βάρος μας, ἂν ἡ ψυχὴ μας εἶναι κοντὰ στὸν Θεό. Γιατί λέει· Πλησιάστε με καὶ θὰ σᾶς πλησιάσω κι ἐγώ»⁴¹.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ συνεχῶς παίρνουν ἀέρα τὰ μυαλά μας, εὐκολὰ ἀρπάζει ὁ ἐχθρὸς τὴν ταλαίπωρη ψυχὴν μας καὶ τὴν ρίχνει στὰ ἄτιμα πάθη»⁴².

98. Εἶπε Γέροντας· «Τὸ πρωὶ ὅταν σηκώνεσαι νὰ λές

του γιὰ τὴ σωτηρίαν του, ὥστε δεόντως νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὰ ἀκατάπαυστα καὶ ἀνηλεῆ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως ἀκριδῶς κάνει ὁ στρατιώτης μέσα στὴ φωτιά τοῦ πολέμου ἢ καὶ ὁ κυνηγὸς πού κινδυνεύει ἀπὸ ἀστοχες βολές ἄλλων κυνηγῶν.

41. Ἰακ. 4, 8.

42. Πρβλ. Ἐβρ. 3, 7 καὶ 13-15.

Σῶμα ἔργασαι, ἵνα τραφῇς· ψυχὴ, νῆφε, ἵνα κληρονομήσῃς τὰ αἰώνια.

99. Ἔλεγον περὶ τινος Γέροντος ὅτι ὅτε ἔλεγον αὐτῷ οἱ λογισμοί· Ἄφες σήμερον καὶ αὔριον μετανοεῖς· ἀντέλεγεν αὐτοῖς λέγων· Οὐχί, ἀλλὰ σήμερον μετανοήσω καὶ αὔριον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενέσθω.

100. Ἔλεγον οἱ Γέροντες ὅτι τρεῖς εἰσιν αἱ δυνάμεις τοῦ Σατανᾶ, αἵτινες προπορεύονται πάσης ἁμαρτίας· ἡ λήθη, ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἐπιθυμία. Ὅταν γὰρ ἔλθῃ ἡ λήθη, γεννᾷ τὴν ἀμέλειαν· ἐκ δὲ τῆς ἀμελείας ἔρχεται ἡ ἐπιθυμία· ἐκ δὲ τῆς ἐπιθυμίας πίπτει ὁ ἄνθρωπος. Ἐὰν δὲ νήφῃ ὁ νοῦς, ἀπὸ τῆς λήθης οὐκ ἔρχεται εἰς τὴν ἀμέλειαν· ἐὰν δὲ μὴ ἀμελήσῃ, οὐκ ἔρχεται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν· ἐὰν δὲ μὴ ἐπιθυμήσῃ, οὐ πίπτει ποτὲ χάριτι Χριστοῦ.

101. Εἶπε Γέρων· Σιωπὴν ἄσκει μηδενὸς φρόντιζε· πρόσεχε τῇ μελέτῃ σου, κοιταζόμενος καὶ ἀνιστάμενος μετὰ φόβου Θεοῦ. Καὶ ἀσεβῶν ὁρμᾶς οὐ μὴ φοβηθήσῃ.

102. Εἶπε Γέρων τινὶ ἀδελφῷ· Ὁ διάβολός ἐστιν ὁ ἐχθρὸς καὶ σὺ ὁ οἶκος. Ὁ ἐχθρὸς οὖν οὐ παύεται ῥίπτειν εἰς τὸν οἶκόν σου εἴ τι ἂν εὗρῃ πᾶσαν ἐπιχέων ἀκαθαρσίαν. Σὸν δὲ ἐστὶ τὸ μὴ ἀμελῆσαι ῥίπτειν ἔξω. Ἐὰν δὲ ἀμελήσῃς, πληροῦται ὁ οἶκος πάσης ἀκαθαρσίας καὶ οὐκέτι ἰσχύεις εἰσελθεῖν ἐκεῖ.

43. «Ἀντίκειται γὰρ ἡ ἐπάρατος λήθη τῇ προσοχῇ ὡς πυρὶ ὕδωρ, καὶ πολέμιος αὐτῇ καθ' ὥραν κραταῖος τυγχάνει. Ἀπὸ γὰρ λήθης εἰς ἀμέλειαν καταντῶμεν, ἐκ δ' ἀμελείας εἰς καταφρόνησιν καὶ ραθυμίαν καὶ ἀτόπους ἐπιθυ-

στόν ἑαυτό σου· Σῶμα, δούλεψε γιὰ νά συντηρηθεῖς· ψυχὴ, ἀγρύπνα γιὰ νά κληρονομήσῃς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ».

99. Ἔλεγαν γιὰ κάποιον Γέροντα ὅτι ὅταν τοῦ ἔλεγε ὁ λογισμός· «Ἄσε τὴν σημερινή ἡμέρα καὶ αὔριο μετανοεῖς», ἀντέκρουε τὸν λογισμό λέγοντας· «Ὅχι· σήμερα θά μετανοήσω καὶ αὔριο ἅς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ».

100. Ἔλεγαν οἱ Γέροντες ὅτι τρεῖς εἶναι οἱ δυνάμεις τοῦ Σατανᾶ πού προηγούνται ἀπὸ κάθε ἁμαρτία· Ἡ λήθη, ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἐπιθυμία. Ὅταν ἐμφανισθεῖ ἡ λήθη, προκαλεῖ τὴν ἀμέλεια· ἀπὸ τὴν ἀμέλεια προκύπτει ἡ ἐπιθυμία καὶ τὴν ἐπιθυμία ἀκολουθεῖ ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου⁴³.

Ἐὰν ὅμως ὁ νοῦς ἐπαγρυπνεῖ, τὴ λήθη δέν τὴν ἀκολουθεῖ ἡ ἀμέλεια· ἐὰν δέν ἀμελήσῃ, δέν φθάνει στὴν ἐπιθυμία· καὶ ἐφόσον δέν ἐγκλωδισθεῖ στὴν ἐπιθυμία, μέ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ δέν πέφτει ποτέ.

101. Εἶπε Γέροντας· «Νά ἀσκεῖς τὴ σιωπὴ. Μὴν ἔχεις ἔννοια γιὰ τίποτε. Νά προσέχεις τὴ μελέτῃ σου· νά πέφτεις γιὰ ὕπνο καὶ νά σηκώνεσαι μέ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ. Κάνοντας ἔτσι δέν ἔχεις νά φοβηθεῖς τίς ἐπιθέσεις τῶν ἀσεβῶν».

102. Εἶπε Γέροντας σὲ κάποιον ἀδελφό· «Ὁ διάβολος εἶναι ὁ ἐχθρὸς καὶ σὺ τὸ σπίτι. Ὁ ἐχθρὸς βέβαια δέν σταματάει νά ρίχνει στό σπίτι σου ὅ,τι κι ἂν βρεῖ, δηλαδή κάθε ἀκαθαρσία. Δικό σου χρέος εἶναι νά μὴν ἀμελήσῃς νά τὰ πετᾷς ἔξω. Ἐὰν ἀμελήσῃς, θά γεμίσει τὸ σπίτι ἀπὸ κάθε λογῆς ἀκαθαρσία καὶ δέν θά μπορεῖς πιά νά μπεῖς ἐκεῖ μέσα. Ἀπὸ

μίας». Ἡσυχίου πρεσβυτέρου «Πρὸς Θεόδουλον», *Φιλοκαλία* τ. Α' σελ. 146 § 32. Βλ. καὶ ὕποσημ. 15 σελ. 290.

Ἀλλὰ τὰ πρῶτα ἃ ῥίπτει ἐκεῖνος, ἔκβαλλε κατὰ μικρὸν καὶ μένει ὁ οἶκός σου καθαρὸς διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

103. Ἐλεγέ τις τῶν Γερόντων· Ὅταν σκεπάσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ θοός, τότε περιπατεῖ εἰς τὴν μηχανὴν περικάμπτων. Ἐὰν δὲ μὴ σκεπάσωσιν, οὐ περικάμπτει. Οὕτω καὶ ὁ διάβολος ἐὰν φθάσῃ σκεπάσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν παντὶ ἁμαρτήματι ταπεινοὶ αὐτόν. Ἐὰν δὲ φωτισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, εὐχερῶς δύναται φυγεῖν ἀπ' αὐτοῦ.

104. Ἐλεγον ὅτι ἐν τῷ ὄρει τοῦ ἀβδᾶ Ἀντωνίου ἐκάθηντο ἑπτὰ ὀνόματα. Καὶ τῷ καιρῷ τῶν φοινίκων ἐφύλασσαν ὁ εἰς τοῦ σοβεῖν τὰ πετεινά. Ἦν δὲ ἐκεῖ Γέρων καὶ ὅτε ἐφύλασσε τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἔκραζε λέγων· Ὑπάγετε οἱ ἔσω πονηροὶ λογισμοὶ καὶ τὰ ἔξω πετεινά.

105. Ἐλεγον περὶ τινος Γέροντος ὅτι ἀπέθνησκεν εἰς Σκήτιν καὶ ἐκύκλωσαν οἱ ἀδελφοὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ ἐσχημάτισαν αὐτόν καὶ ἔβαλον κλαίειν. Ἦνοιξε δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐγέλασεν· εἶτα πάλιν ἐγέλασεν· ἐγέλασε δὲ καὶ ἐκ τρίτον. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτόν οἱ ἀδελφοὶ λέγοντες· Εἰπὲ ἡμῖν, ἀβδᾶ, διατί ἡμεῖς κλαίομεν καὶ σὺ γελᾷς; Λέγει αὐτοῖς· Ἐγέλασα ὅτι πάντες φοβεῖσθε τὸν θάνατον· καὶ τὸ δεύτερον ἐγέλασα ὅτι οὐκ ἐστε ἔτοιμοι, τὸ δὲ τρίτον ἐγέλασα, ὅτι ἀπὸ κόπου εἰς ἀνάπausιν ὑπάγω. Καὶ εὐθέως ἐκοιμήθη ὁ Γέρων.

106. Διηγῆσαντο ἀδελφοὶ λέγοντες ὅτι· Παρεβάλομεν Γέρονσι καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς γενομένης εὐχῆς ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐκαθέσθημεν. Καὶ μετὰ τὸ λαλῆσαι μέλλοντες ἀναχω-

τὴν ἀρχὴν λοιπὸν πού θά ρίχνει ἐκεῖνος, πέτα τα ἔξω λίγα λίγα καὶ μέ τῇ χάρι τοῦ Θεοῦ θά μένει τό σπίτι σου καθαρό».

103. Ἐλεγε κάποιος Γέροντας· «Ὅταν σκεπάσουν (μέ παρωπίδες) τὰ μάτια τοῦ βοδιοῦ, περπατάει κυκλικά γύρω ἀπὸ τό μαγγανοπήγαδο. Ἄν δέν τὰ σκεπάσουν, δέν παίρνει τίς στροφές. Ἔτσι καὶ ὁ διάβολος, ἂν καταφέρει νά σκεπάσει τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ταπεινώνει παρασύροντάς τον σ' ὅλες τίς ἁμαρτίες. Ἄν ὅμως φωτισθοῦν τὰ μάτια του, εὐκόλα μπορεῖ νά ξεφύγει ἀπ' αὐτόν».

104. Ἐλεγαν ὅτι στό ὄρος τοῦ ἀβδᾶ Ἀντωνίου μόναζαν ἑπτὰ ἀναχωρητές. Καί τὸν καιρὸ πού ὠρίμαζαν τὰ φοινίκια, φύλαγαν κάθε μέρα καὶ ἓνας, γιὰ νά διώχνουν τὰ πουλιά. Μεταξὺ αὐτῶν ἦταν καὶ ἓνας Γέροντας ὁ ὁποῖος ὅταν φύλαγε τὴ μέρα του ἔλεγε μέ δυνατὴ φωνή· «Φύγετε οἱ μέσα πονηροὶ λογισμοὶ καὶ τὰ ἔξω πουλιά».

105. Ἐλεγαν γιὰ κάποιον Γέροντα στή Σκήτη ὅτι τὴν ὥρα πού πέθαινε, περικύκλωσαν τό κλινάρι του οἱ ἀδελφοί, τὸν τακτοποίησαν καὶ ἄρχισαν νά κλαῖνε. Κι ἐκεῖνος ἄνοιξε κάποια στιγμή τὰ μάτια του καὶ γέλασε· μετὰ ἀπὸ λίγη ὥρα πάλι γέλασε· γέλασε καὶ τρίτη φορὰ. Τὸν παρακάλεσαν τότε οἱ ἀδελφοὶ καὶ τοῦ ἔπαν· «Πές μας, ἀβδᾶ, γιατί ἐμεῖς κλαῖμε καὶ σὺ γελᾷς;» Καὶ τοὺς λέει· «Γέλασα, γιατί φοβᾶσθε ὅλοι σας τὸν θάνατο· δεύτερον γέλασα, γιατί δέν εἰστε ἔτοιμοι· καὶ τρίτον γέλασα, γιατί ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ κόπου πηγαίνω στὴν ἀνάπαυση». Καὶ ἀμέσως παρέδωσε τό πνεῦμα του.

106. Διηγῆθηκαν κάποιοι ἀδελφοὶ τό ἑξῆς· «Ἐπισκεφθήκαμε κάποιους Γέροντες καί, ὅπως συνηθίζεται, ἔγινε προσευχή, ἀλληλοασπασθήκαμε καὶ καθίσαμε. Μετὰ τὴ συ-

ρεῖν ἡτήσαμεν εὐχὴν γενέσθαι. Εἶπε δέ τις τῶν Γερόντων πρὸς ἡμᾶς· Τί γάρ, οὐκ ἠῤῥασθε; Καὶ εἶπομεν αὐτῷ· Ὅτε εἰσῆλθομεν, ἀβδᾶ, ἐγένετο εὐχή καὶ ὁμιλοῦμεν ἕως ἄρτι. Λέγει ὁ Γέρων· Συγχωρήσατε, ἀδελφοί· μεθ' ἡμῶν καθεζόμενός τις ἀδελφός καὶ ὁμιλῶν, ἑκατὸν πεντήκοντα εὐχὰς ἐποίησε. Καὶ τοῦτο αὐτοῦ εἰπόντος ἐποίησαν εὐχὴν καὶ ἀπέλυσαν ἡμᾶς.

107. Εἶπέ τις τῶν Πατέρων ὅτι φιλόπονός τις μοναχὸς προσεῖχεν ἑαυτῷ καὶ συνέβη αὐτῷ μικρὸν ἀμελῆσαι· ἐν δὲ τῷ ἀμελεῖν καταγνοὺς ἑαυτοῦ εἶπε· Ψυχὴ, ἕως πότε ἀμελεῖς τῆς σωτηρίας σου; Καὶ οὐ φοβεῖ τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ, μὴ καταληφθῆς τῇ ἀμελείᾳ ταύτῃ καὶ παραδοθῆς ταῖς αἰωνίαις κολάσεσι; Ταῦτα λέγων ἐν ἑαυτῷ διήγειρεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ποιοῦντος οὖν αὐτοῦ τὴν σύναξιν ἐν μιᾷ ἦλθον οἱ δαίμονες καὶ ἐθορύβουν αὐτόν. Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτούς· Ἔως πότε θλίβετέ με; Οὐκ ἠρκέσθητε εἰς τὴν ἀμέλειαν τοῦ προλαβόντος χρόνου; Λέγουσιν αὐτῷ οἱ δαίμονες, ὅτι· Ὅταν ᾗς ἐν ἀμελείᾳ καὶ ἡμεῖς ἡμελοῦμέν σου· ὥς δὲ διηγέρθης καθ' ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἡγέρθημεν κατὰ σοῦ. Ταῦτα ἀκούσας ἐπὶ πλεῖον διήγειρεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ προέκοπτε χάριτι Χριστοῦ.

108. Εἶπε Γέρων· Χρὴ τὸν ἄνθρωπον φυλάττειν τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ αὐτό. Ἐὰν γάρ τις ἐργάσῃται πολλὰ καὶ μὴ φυλάξῃ, οὐδὲν ὠφελεῖ. Ἐὰν δέ τις ἐργάσῃται ὀλίγα

νομιλία καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση, ζητήσαμε νά γίνει προσευχή. Μᾶς εἶπε τότε ἓνας Γέροντας· Μά, δὲν προσευχήθηκατε; Καὶ τοῦ λέμε· Ὅταν ἤρθαμε, ἀβδᾶ, ἔγινε προσευχή καὶ μέχρι αὐτῇ τῇ στιγμή συζητοῦμε. Συγχωρήστε με, ἀδελφοί —λέει ὁ Γέροντας— μαζί μας κάποιος ἀδελφός πού καθόταν καὶ συζητοῦσε, ἔκανε ἑκατὸν πενήντα προσευχές. Καὶ ἀφοῦ εἶπε αὐτό, σηκώθηκαν, προσευχήθηκαν καὶ μᾶς ἀπέλυσαν».

107. Εἶπε κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὅτι ἓνας ἀγωνιστὴς μοναχὸς πού πρόσεχε τὸν ἑαυτό του, τοῦ συνέβη γιὰ λίγο νά πέσει σὲ ἀμέλεια. Ἀλλὰ τὸν καιρὸ πού ἦταν ἀμελής, καταδίκασε τὸν ἑαυτό του καὶ εἶπε· «Ψυχὴ μου, ἕως πότε θά ἀμελεῖς τὴ σωτηρία σου; Καὶ δὲν φοβᾶσαι τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ μὴν σέ πάρει ξαφνικά στὴν κατάσταση αὐτὴ τῆς ἀμέλειας καὶ παραδοθεῖς στὴν αἰώνια κόλαση;» Καὶ λέγοντας αὐτά μέσα του ξύπνησε τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐργασία.

Κάποια φορὰ λοιπὸν ὅταν ἔκανε τὴν ἀκολουθία του, ἦλθαν οἱ δαίμονες καὶ τὸν ἐνοχλοῦσαν μέθορυβους. Κι ἐκεῖνος ἀπευθύνθηκε σ' αὐτούς καὶ εἶπε· «Ἔως πότε θά μέ στενοχωρεῖτε; Δὲν σᾶς ἔφθασε ἡ ἀμέλεια τὸν προηγούμενο καιρὸ;» Καὶ οἱ δαίμονες τοῦ εἶπαν· «Ὅταν ἦσουν ἀμελής, καὶ ἐμεῖς σέ παραμελοῦσαμε. Μόλις ὅμως ξεσηκώθηκες ἐναντίον μας καὶ μεῖς σηκωθήκαμε ἐναντίον σου». Μετὰ ἀπ' αὐτά πού ἄκουσε, ἄρχισε νά παρακινεῖ περισσότερο τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἐργασία τοῦ Θεοῦ καὶ μέ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ πρόκοβε.

108. Εἶπε Γέροντας· «Εἶναι ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νά περιφρουρεῖ τὴν ἐργασία του, γιὰ νά μὴν τὴ χάσει. Γιατί ἂν κανεὶς κάνει πολλή ἐργασία, ἀλλὰ δὲν τὴν προφυλάξῃ, δὲν ὠφελεῖ καθόλου. Ἐνῷ ἂν κανεὶς κάνει λίγη ἐργασία καὶ τὴν προφυ-

καὶ φυλάξῃ, εἰστίηται τὸ ἔργον αὐτοῦ. Καὶ διηγείτο τοιοῦτον πρᾶγμα, ὅτι ἀδελφῷ τινι κατελήφθη κληρονομία. Καὶ θέλων ποιῆσαι ἀγάπην ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος, εὐκαίρησεν ἀδελφὸν ἐλθεῖν ἀπὸ ξένης. Καὶ ἤγειρεν αὐτὸν τὴν νύκτα λέγων· Ἔγειραι, βοήθει μοι. Ὁ δὲ ἀδελφὸς παρεκάλεσε λέγων ὅτι ἀπὸ κόπου εἰμὶ καὶ οὐ δύναμαι. Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Εἰ οὐκ ἔρχῃ, ἀνάστα, ὕπαγε. Καὶ ἀνέστη ὁ ξένος καὶ ἀπῆλθε. Τῇ οὖν ἐπιούσῃ νυκτὶ θεωρεῖ ἐν ὁράματι ὅτι σῖτον ἔδωκε τῷ ἄρτοκόπῳ καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ οὐδὲ ἓνα ἄρτον. Καὶ ἀναστὰς ἀπῆλθε πρὸς τινὰ μέγα Γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Καλὸν μὲν ἔργον ἐποίησας, ἀλλ' οὐκ ἀφῆκέ σε ὁ ἐχθρὸς λαβεῖν τὸν μισθόν. Χρὴ οὖν τὸν ἄνθρωπον νήφειν καὶ φυλάττειν τὸ ἔργον αὐτοῦ.

109. Εἶπε Γέρων· Οὐδέποτε προέβην θῆμα ποδός, εἰ μὴ ἔμαθον ποῦ ἔθῃκα τὸν πόδα μου· ἀλλ' εἰστίηται κατανοῶν καὶ ὅλως μὴ ἐνδιδούς, ἄχρις ἂν ὁ Θεὸς ὠδήγησέ με.

110. Ἄνδρὶ ἀγίῳ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ὅτε ἔμελλε τελευτᾶν, ἐπιστὰς ὁ Σατανᾶς λέγει αὐτῷ· Σὺ ἐξείλησάς με. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Οὐκ οἶδα ἀκμήν. Ἴδε ἕως πόσου ἐνηφον οἱ Πατέρες μὴ καυχᾶσθαι ἐν τινὶ πράγματι.

111. Εἶπε Γέρων· Ἐν Σκήτει ἦν τις ἀδελφὸς σπονδαῖος μὲν εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ, ἀμελὴς δὲ εἰς τὰ λοιπά. Καὶ ἐν μιᾷ φαίνεται ὁ Σατανᾶς τινὶ τῶν Γερόντων καὶ λέγει αὐτῷ· Ὡ

λάξει, ἢ ἐργασία αὐτοῦ παραμένει». Καὶ διηγούνταν τὸ ἐξῆς περιστατικό. Σέ κάποιον ἀδελφὸ ἄφησαν μιὰ κληρονομιά. Καὶ καθὼς ἤθελε νὰ κάνει τραπέζι γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀποβιώσαντος, συνέβη νὰ ἔρθῃ κάποιος ἀδελφὸς ἀπὸ ἄλλῃ χώρα καὶ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ. Τὸν ξύπνησε λοιπὸν τὴ νύκτα λέγοντάς του· Ξύπνα νὰ μέ βοηθήσεις. Ὁ ἀδελφὸς ὁμως τὸν παρακάλεσε· Εἶμαι κατάκοπος καὶ δέν μπορῶ. Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Ἐάν δέν ἔρχεσαι, σήκω καὶ φύγε». Σηκώθηκε λοιπὸν ὁ ξένος καὶ ἔφυγε.

Τὴν ἐπόμενη νύκτα βλέπει στὸ ὄνειρό του ὅτι ἔδωσε σιτάρι στὸν ἄρτοποιό, ἀλλὰ ἐκεῖνος δέν τοῦ ἔδωσε οὔτε ἓνα ψωμί. Σηκώνεται τότε καὶ πηγαίνει σέ ἓναν μέγαλο Γέροντα καὶ τοῦ τὰ ἀναφέρει ὅλα. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἐκανες καλὸ ἔργο, ἀλλὰ δέν σ' ἄφησε ὁ ἐχθρὸς νὰ πάρεις τὸν μισθόν». Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἀγρυπνος καὶ νὰ περιφρουρεῖ τὴν ἐργασία του.

109. Εἶπε Γέροντας· «Ποτέ δέν ἔκανα θῆμα, παρὰ ἀφοῦ ἤξερα ποῦ πατῶ τὸ πόδι μου. Ἀλλὰ στεκόμουν παρατηρώντας καὶ δέν ὑποχωροῦσα καθόλου, ἕως ὅτου ὁ Θεὸς μέ ὠδηγοῦσε».

110. Σέ ἓναν ἅγιο ἄνδρα τὴν ὥρα ἀκριβῶς ποῦ ξεψυχοῦσε, παρουσιάσθηκε ὁ Σατανᾶς καὶ τοῦ λέει· «Ἐσὺ μοῦ ξέφυγες». Καὶ ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ· «Δέν τό ξέρω ἀκόμη». Δές, μέχρι ποιοῦ σημείου ἐπαγρυπνοῦσαν οἱ Πατέρες, ὥστε νὰ μὴν καυχῶνται καθόλου.

111. Εἶπε Γέροντας· Ἦταν κάποιος ἀδελφὸς πολὺ ζηλωτὴς καὶ συνεπὴς στὴν προσευχή του, ἀμελὴς ὁμως στὰ ὑπόλοιπα. Κάποια φορὰ λοιπὸν ἐμφανίζεται ὁ Σατανᾶς σέ ἓνα Γέροντα καὶ τοῦ λέει· Πολὺ παράδοξο, ὁ τάδε μοναχὸς

θαῦμα, ὁ δεῖνα μοναχὸς ἐν τῇ μάλῃ αὐτοῦ σφίγγει με, ἵνα μὴ ἀναχωρήσω ἐξ αὐτοῦ, ποιῶν τὰ θελήματά μου καὶ καθ' ὥραν λέγει τῷ Θεῷ· Κύριε, ῥύσαι με ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

112. Εἶπε Γέρων· Ἐν παντὶ ἔργῳ, ἐν πάσῃ ὥρᾳ λέγε· Ἐὰν ἐπισκέψηταί με ὁ Θεός, τί γίνεται; Καὶ βλέπε τί ἀποκρίνεται σοι ὁ λογισμός. Καὶ ἐὰν κατακρίνη σε, ἄφες εὐθέως καὶ ῥίπον τὸ ἔργον σου ὃ κρατεῖς καὶ λάβε ἄλλο, ἵνα θαρρῆς φθασθῆναι εἰς αὐτό. Δεῖ γὰρ τὸν ἐργάτην ἐν πάσῃ ὥρᾳ ἑτοιμον εἶναι τοῦ πορευθῆναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, κἂν εἰς ἐργόχειρον κάθῃ κἂν ἐν ὁδῷ πορεύῃ κἂν ἐσθίῃς, τοῦτο πάντοτε ἵνα λέγῃς· ὅτι ἄρτι ἐὰν καλέσῃ ἡμᾶς ὁ Θεός, τί γίνεται; Καὶ βλέπε τί ἀποκρίνεται ἡ συνείδησίς σου καὶ τάχυνον ποιῆσαι εἴ τι λέγει σοι. Καὶ ἐὰν θέλῃς μαθεῖν εἰ ἐγένετο ἔλεος μετὰ σοῦ, ἐρώτησον τὴν συνείδησίν σου καὶ μὴ παύσῃ τοῦτο ποιῶν, ἕως ἂν πληροφορηθῇ ἡ καρδιά σου καὶ ἡ συνείδησίς σου εἴπῃ σοι ὅτι πιστεύομεν εἰς τοὺς οἰκτιρομένους τοῦ Θεοῦ ὅτι πάντως ποιεῖ μεθ' ἡμῶν ἔλεος. Πρόσεχε δὲ τῇ καρδίᾳ σου μὴ ποτε ἀπὸ δισταγμοῦ λέγῃ τὸν λόγον. Καὶ ἐὰν δυσπιστῇ ἕως τριχὸς μιᾶς, μακρὰν ἐστὶν ἀπὸ σοῦ τὸ ἔλεος.

113. Ἀβδᾶς τις ἀνεχώρησε σὺν τινὶ ἀδελφῷ εἰς τὴν ἐσωτέραν ἔρημον. Καὶ ἦσαν τὰς μὲν ἕξ ἡμέρας ἀπ' ἀλλήλων χωριζόμενοι, τῇ δὲ ἑβδόμῃ συνερχόμενοι ὁμοῦ ἐπετέλουν τὰς εὐχὰς καὶ ἐγεύοντο, μηδὲν πλέον ἀλλήλοις διαλεγόμενοι. Ἀπερχόμενοι δὲ οἱ δαίμονες πρὸς τὸν ἕνα αὐτῶν ἡπάτων αὐτὸν ἐν πολλοῖς καὶ προεσήμαινον εἴσοδον ἀδελφῶν καὶ τὰ γινόμενα ἐν πολλοῖς τόποις.

44. Ἐνν.: γιὰ νὰ μέ πάρει.

μέ σφίγγει κάτω ἀπὸ τῇ μασχάλῃ του γιὰ νὰ μὴν τὸν ἐγκαταλείψω, κάνει τὰ θελήματά μου καὶ ὅλη τὴν ὥρα προσεύχεται λέγοντας στὸν Θεό· Κύριε, σῶσε με ἀπὸ τὸν πονηρό».

112. Εἶπε Γέροντας· «Ὅποια ἐργασία κι ἂν κάνεις, κάθε στιγμή νὰ λές· Ἐάν μέ ἐπισκεφθεῖ τώρα ὁ Θεός⁴⁴, τί γίνεται; Καὶ δές τί σοῦ ἀπαντᾷ ὁ λογισμός. Ἐάν σέ κατακρίνει, ἀμέσως σταμάτα καὶ πέταξε τὴν ἐργασία πού ἔχεις στὰ χέρια καὶ πιάσε ἄλλη, στήν ὁποία πιστεύεις πῶς εἶναι καλὰ νὰ σέ βρεῖ ὁ θάνατος. Γιατί ὁ ἀγωνιστής κάθε ὥρα πρέπει νὰ εἶναι ἑτοιμος νὰ διανύσει τὸν τελευταῖο δρόμο του· εἴτε ἐργόχειρο κάνεις εἴτε θαδίζεις στὸν δρόμο εἴτε εἶσαι σέ ὥρα φαγητοῦ, αὐτό πάντοτε νὰ λές· Ἄν αὐτὴ τὴ στιγμή μᾶς καλέσει ὁ Θεός, τί γίνεται; Καὶ βλέπε τί ἀπαντᾷ ἡ συνείδησή σου καὶ σπεῦσε νὰ κάνεις ὅ,τι σοῦ λέει.

Καὶ ἐὰν θέλεις νὰ μάθεις ἂν ἐλεήθηκες, ρώτησε τὴ συνείδησή σου καὶ μὴν παύσεις νὰ τό κάνεις αὐτό, ἕως ὅτου πληροφορηθεῖ ἡ καρδιά σου καὶ ἡ συνείδησή σου σοῦ πεῖ· πιστεύουμε στήν εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ ὅτι σίγουρα μᾶς ἐλεεῖ. Πρόσεχε ὁμως τὴν καρδιά σου μὴν τυχόν διστάζοντας λείει τὸν λόγο αὐτό. Καὶ ἐὰν δυσπιστεῖ ἔστω καὶ ἐλάχιστα, τό ἔλεος εἶναι μακριὰ σου».

113. Κάποιος ἀβδᾶς ἀναχώρησε μαζί μέ ἕναν ἀδελφό στή βαθύτερη ἔρημο. Τίς ἕξι μέρες ζοῦσαν χωρισμένοι ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ τὴν ἑβδόμη μέρα συναντιόταν, ἔκαναν μαζί τίς προσευχές καὶ ἔτρωγαν χωρίς νὰ συζητοῦν μεταξύ τους τίποτε περισσότερο.

Πήγαιναν λοιπὸν στὸν ἕναν ἀπ' αὐτοὺς οἱ δαίμονες καὶ τὸν ἐξαπατοῦσαν σέ πολλά καὶ τοῦ προμήνυαν ὅτι θὰ ἔλθουν ἐκεῖ ἀδελφοί καὶ αὐτὰ πού γίνονται σέ πολλοὺς τόπους.

Ταῦτα ὁρῶν καὶ ἀκούων συμβαίνοντα αὐτὰ ἐπίστευσεν αὐτοῖς νομίζων ἀγίας δυνάμεις αὐτοὺς ὑπάρχειν· ἐκώλυσαν δὲ αὐτὸν ἀπέρχεσθαι τῇ τεταγμένη ἡμέρᾳ πρὸς τὸν ἀδελφόν. Κατὰ συντυχίαν δὲ ἀπῆλθεν ἐπισκέψασθαι τινα ἀδελφὸν ἀσθενοῦντα καὶ ὑπέβαλέ τισι τῆς μονῆς, ὡς περὶ ἄλλου τὸν λόγον φάσκων, εἰ δυνατόν ἐστὶ τινα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ γινώσκειν. Ἀκούσαντες δὲ καὶ νοήσαντες ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀπατῶμενος, ἐπετίμησαν αὐτῷ λέγοντες· Εἰ τοιούτοις σχολάζεις, μηκέτι ἡμῖν παραβάλης. Καὶ εὐθὺς μετενόησεν ἀπαρνησάμενος πάντα ἐκεῖνα. Ἀναχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ, πάλιν ἀπῆλθον πρὸς αὐτὸν οἱ δαίμονες τοῦ αὐτὸν ἀπατῆσαι. Ὁ δὲ ψεύσας αὐτοὺς ἀπεκάλεσε καὶ εὐθέως μετεβλήθησαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ζῶα καὶ ἀπειλήσαντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

114. Διηγῆσατό τις περὶ τινος μοναχοῦ ὅτι παρεκάλει τὸν Θεόν, ἵνα αὐτὸν ἀξιῶσιν γενέσθαι ὡς τὸν Ἰσαάκ τὸν πατριάρχην. Καὶ μετὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ δεήσεις ἦλθεν αὐτῷ θεόθεν φωνὴ λέγουσα· Οὐ δύνασαι γενέσθαι ὡς ὁ Ἰσαάκ. Καὶ φησιν ὁ μοναχός· Ἐάν μὴ ὡς ὁ Ἰσαάκ, καὶ ὡς ὁ Ἰώβ. Καὶ πάλιν πρὸς αὐτὸν ἡ θεία φωνή· Ἐάν παλαίσης ὡς ἐκεῖνος τῷ διαβόλῳ, δύνασαι γενέσθαι. Συντίθεται τοίνυν ὁ μοναχός καὶ ἀκούει φωνῆς πάλιν θείας λεγούσης αὐτῷ· Ἀπελθε, φησὶν, εἰς τὸ κελλίον σου.

Μεθ' ἡμέρας τοίνυν μετασχηματίζεται ὁ διάβολος εἰς τινα στρατιώτην καὶ παραγίνεται πρὸς τὸν μοναχὸν λέγων· Ἀβδᾶ, δέομαί σου τῆς ὁσιότητος, ἐλέησόν με διωκόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως· καὶ λάβε, φησί, τὰς διακοσίας ταύτας τοῦ χρυσίου λίτρας καὶ τὴν κόρην ταύτην καὶ τὸν παῖδα καὶ ἀσφάλισαι παρ' ἐαυτῷ ἐν τόπῳ κρυπτῷ· ἐγὼ δέ, φησί, ἀπελεύσομαι ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ. Καὶ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ μοναχός μὴ γινώσκων τὴν τοῦ διαβόλου ἐνέδραν· Τέκνον, οὐ δύναμαι ταῦτα

Βλέποντας αὐτὰ τὰ ὁράματα καὶ ἀκούοντας ὅτι συμβαίνουν αὐτά, τὰ πίστεψε νομίζοντας ὅτι αὐτοὶ πού ἐμφανίζονταν ἦσαν ἅγιοι ἄγγελοι. Τὸν ἐμπόδισαν μάλιστα νὰ πηγαίνει τὴν ὁρισμένη μέρα στὸν ἀδελφό. Κατὰ σύμπτωση ὁμως πῆγε νὰ ἐπισκεφθεῖ ἕναν ἄρρωστο ἀδελφό· καὶ ρώτησε ἐκεῖ κάποιους τῆς μονῆς, σάν νὰ μιλοῦσε γιὰ λογαριασμό ἄλλου, ἐάν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίζει κανεὶς αὐτὰ πού συμβαίνουν στὸν κόσμος. Ὅταν τ' ἄκουσαν ἐκεῖνοι καὶ κατάλαβαν ὅτι ὁ ἴδιος ἦταν ὁ ἐξαπατημένος, τὸν ἤλεγξαν λέγοντάς του· «Ἐάν ἀσχολεῖσαι μέ τέτοια, μὴν ξανάρθεις πιά σέ μᾶς». Καὶ εὐθύς μετανόησε παραιτούμενος ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα. Ὅταν ἔφυγε, πάλι πῆγαν οἱ δαίμονες νὰ τὸν ἐξαπατήσουν. Ἀλλὰ ὁ ἀβδᾶς τοὺς ἀποκάλεσε ψεῦτες καὶ ἀμέσως μεταβλήθηκαν τὰ πρόσωπά τους σέ ζῶα καὶ ἀπειλώντας τὸν ἔφυγαν.

114. Διηγῆθηκε κάποιος γιὰ ἕνα μοναχό ὅτι παρακαλοῦσε τὸν Θεό νὰ τὸν ἀξιῶσει νὰ γίνεῖ σάν τὸν πατριάρχη Ἰσαάκ. Καὶ μετὰ ἀπὸ πολλές παρακλήσεις τοῦ ἦλθε φωνὴ ἀπὸ τὸν Θεό πού ἔλεγε· «Δέν μπορείς νὰ γίνεις σάν τὸν Ἰσαάκ». Καὶ ὁ μοναχός ἐπέμενε· «Ἄν ὅχι σάν τὸν Ἰσαάκ, τουλάχιστον σάν τὸν Ἰώβ». Πάλι ἡ θεϊκὴ φωνὴ τοῦ λέει· «Ἐάν παλαίψεις μέ τὸν διάβολο ὅπως πάλαψε ἐκεῖνος, μπορείς νὰ γίνεις». Συμφωνεῖ λοιπὸν ὁ μοναχός καὶ ἀκούει πάλι μιὰ θεία φωνὴ νὰ τοῦ λέει· «Πήγαινε στό κελί σου».

Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες λοιπὸν μετασχηματίζεται ὁ διάβολος σέ στρατιώτη, πηγαίνει στὸν μοναχό καὶ λέει· «Ἀβδᾶ, παρακαλῶ τὴν ὁσιότητά σου, σπλαχνίσου με, γιατί μέ κυνηγáει ὁ βασιλιάς. Πάρε αὐτές τίς διακόσιες λίτρες χρυσάφι καὶ αὐτὴ τὴν κοπέλα μέ τὸν νεαρό· καὶ ἀσφάλισέ τα κοντά σου σέ κρυφὸ μέρος. Ἐγὼ θά φύγω σέ ἄλλη χώρα». «Παιδί μου — ἀποκρίνεται ὁ μοναχός μὴ γνωρίζοντας τὴ διαβολικὴ παγίδα — δέν μπορῶ νὰ τὰ κρατήσω αὐτά· ἐγὼ εἶμαι ἕνας

κατασχεῖν· ταπεινὸς γάρ εἰμι ἄνθρωπος καὶ ἀδυνατῶ ταῦτα παραφυλάξαι. Παραδιάζεται τοίνυν ὁ ἐσχηματισμένος στρατιώτης τὸν μοναχὸν καὶ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ μοναχός· Ἀπελθε, τέκνον, καὶ εἰς τὴν πλησίον πέτραν κρύψον αὐτά. Τῇ δὲ ὑστεραία πεισθέντος τοῦ μοναχοῦ, ἔλαβε τὸν χρυσὸν καὶ τὴν κόρην καὶ τὸν παῖδα χλευασθεὶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος.

Μεθ' ἡμέρας τοίνυν, κινεῖται πόλεμος τῷ μοναχῷ εἰς τὴν κόρην καὶ φθείρας αὐτὴν καὶ μεταμεληθεὶς ἐπὶ τὸ γεγονὸς ἀποκταίνει αὐτήν. Καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ λογισμός· Φόνευσον καὶ τὸν παῖδα, ἵνα μὴ προδότης γένηται τοῦ πράγματος. Φονεύει τοίνυν καὶ τὸν παῖδα καὶ λέγει πάλιν ὁ λογισμός· Ἄρον τὰ παρατεθέντα σοι χρήματα καὶ φεύγε εἰς ἕτερον τόπον, διὰ τὴν τοῦ παραθεμένου ὄχλησιν. Ἀπέρχεται οὖν ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ καὶ κτίζει ἀπὸ τῶν χρημάτων εὐκτήριον. Καὶ τελειώσαντος αὐτοῦ τὸ ἔργον, ἰδοὺ παραγίνεται ὁ ἐν σχήματι στρατιώτου διάβολος καὶ ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· Ὡ δία, βοηθεῖτε· οὗτος ὁ μοναχὸς ἐκ τοῦ παρατεθέντος αὐτῷ παρ' ἐμοῦ χρήματος, τοῦτο ἀνήγειρε τὸ κτίσμα. Καὶ ἐπεγερθέντες οἱ ἐντόπιοι τῷ στρατιώτῃ τῷ δολίῳ μετὰ πάσης ἀποπέμπονται ἀτιμίας. Ὁ δὲ ταῖς ἀπειλαῖς θρασυνόμενος, ἀπῆει λέγων ἐκεῖνα ποιεῖν τῷ μοναχῷ, ὅσα οὐδὲ εἰς νοῦν ἔλαβε πώποτε. Καὶ ὑποχωρήσας ἀπῆλθεν.

Ὁ μοναχὸς τοίνυν οὐκ ἠρέμει νυκτὸς καὶ ἡμέρας τοῖς λογισμοῖς ἀπομαχόμενος, ἕως οὗ ἐνίκησεν αὐτὸν ὁ λογισμὸς τοῦ ὑποχωρῆσαι τοῦ τόπου λέγων ὅτι· Λοιπὸν ἔφθασε τὰ κατ' ἐμὲ φανερωθῆναι. Ἐκ μέρους οὖν λαμβάνω τὰ ὑπολειφθέντα μοι χρήματα καὶ ἀπέρχομαι εἰς πόλιν μακράν, ὅπου ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος ἐλθεῖν οὐ δύναται. Ἀπέρχεται τοίνυν εἰς τὴν πόλιν καὶ περιπίπτει εἰς μίαν κόρην θυγατέρα οὖσαν τινὸς δημίου

φτωχὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν ἔχω τρόπο νὰ τὰ ἀσφαλίσω». Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, πίεσε πολὺ ὁ ψευδοστρατιώτης τὸν μοναχὸ καὶ ὁ μοναχὸς τοῦ εἶπε· «Πῆγαινε, παιδί μου, καὶ κρύψ' τα στὸν γειτονικὸ δρόχο». Τὴν ἐπομένη ὁμως πείσθηκε ὁ μοναχὸς καὶ πῆρε τὸ χρυσάφι μὲ τὴν κοπέλα καὶ τὸν νεαρό, γιατί περιπαίχθηκε ἀπὸ τὸν διάβολο.

Πέρασαν κάποιες μέρες καὶ κινήθηκε πόλεμος μέσα στὸν μοναχὸ γιὰ τὴν κόρην· τὴν διαφθείρει λοιπὸν ἀλλὰ μετανιωμένος γι' αὐτὸ πού ἔγινε, τὴ σκοτώνει. Τοῦ λέει κατόπιν ὁ λογισμός· «Φόνευσε καὶ τὸν νεαρό γιὰ νὰ μὴ μαρτυρήσῃ τὸ ἔγκλημα». Σκοτώνει λοιπὸν καὶ τὸν νεαρό, καὶ συνεχίζει ὁ λογισμός· «Πάρε τὰ χρήματα πού σοῦ ἐμπιστεύθηκαν καὶ φύγε σὲ ἄλλο τόπο, γιατί θά σέ ἐνοχλήσῃ κάποια ὥρα αὐτός πού σοῦ τὰ ἐμπιστεύθηκε». Φεύγει λοιπὸν σὲ ἄλλη χώρα καὶ κτίζει ἓνα παρεκκλήσι ἀπὸ τὰ χρήματα αὐτά. Ἀλλὰ μόλις περατώθηκε ἡ ἐργασία, καταφθάνει ξαφνικά ὁ μετασχηματισμένος σὲ στρατιώτη διάβολος καὶ ἀρχίζει νὰ κραυγάζει λέγοντας· «Βοήθεια! Βοήθεια! Αὐτός ὁ μοναχὸς ἀπὸ χρήματα δικὰ μου πού τοῦ εἶχα ἐμπιστευθεῖ, ἔχτισε τὸ κτίσμα αὐτό». Ἀλλὰ οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου ἐκεῖνου ξεσηκώθηκαν ἐναντίον τοῦ πανούργου στρατιώτη καὶ τὸν ἔδιωξαν ἐξευτελίζοντάς τον. Κι ἐκεῖνος ἀποθρασύνθηκε ἀπὸ τίς ἀπειλές καὶ ἔφευγε λέγοντας ὅτι θά κάνει στὸν μοναχὸ πράγματα πού οὔτε πέρασαν ποτέ ἀπὸ τὸ μυαλό του. Ἔτσι ὑποχωρώντας ἐξαφανίσθηκε.

Ὁ μοναχὸς λοιπὸν δὲν μποροῦσε νὰ ἡρεμήσῃ νύκτα καὶ μέρα πολεμώντας μὲ τοὺς λογισμοὺς, ἕως ὅτου ὑπερίσχυσε ὁ λογισμὸς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν τόπο λέγοντας· «Ἐφθασε ἡ ὥρα νὰ φανερωθοῦν ὅσα ἔκανα. Παίρνω λοιπὸν λίγα ἀπὸ τὰ χρήματα πού μοῦ ἔμειναν καὶ φεύγω σὲ πόλη μακρινή, ὅπου ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος δὲν μπορεῖ νὰ ἔλθῃ». Πηγαίνει πρᾶγματι στὴν πόλη καὶ συναντᾷ μιὰ κόρην πού ἦταν θυγα-

καὶ λαλήσας τῷ πατρὶ αὐτῆς, ἔλαβεν αὐτὴν ἐαυτῷ γυναῖκα. Μετὰ χρόνον τινὰ ἔρχεται ὁ νεωστὶ προβληθεὶς ἐπιχώριος ἄρχων καὶ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης τελευτήσαντος, ἐζήτησεν ἐκ τῆς τάξεως τὸν ὑπουργῆσαι ὀφείλοντα τῇ δίκῃ δῆμιον. Καὶ λέγουσιν οἱ τῆς τάξεως ὅτι· Συνήθεια κεκράτηκε παρ' ἡμῖν, ἵνα ὁ λαμβάνων τὴν τοῦ τελευτήσαντος γυναῖκα ἢ θυγατέρα ἐκεῖνος ὑπεισέλθῃ τῇ τοιαύτῃ ὑπουργίᾳ, κἂν μὴ δούληται. Καὶ φησι πρὸς αὐτοὺς ὁ ἄρχων· Καὶ ἔστι τοιοῦτος παρ' ὑμῖν; Οἱ δέ· Ἔστι, φησὶν, ὃς καὶ μοναχοῦ τάξιν ἐπέχειν δοκεῖ. Ὁ δὲ φησιν· Ὑπάγετε καὶ τοῦτον ἀγάγετε πρὸς με.

Ἄγουσι τοίνυν αὐτὸν πρὸς τὸν ἄρχοντα. Συντίθεται καθυπουργῆσαι τῇ δίκῃ καταναγκαζόμενος. Ἐμπεσόντων δὲ τινων ἐγκλήμασιν ὑπευθύνων, ἐκελεύετο ὁ ποτὲ μοναχὸς νυνὶ δὲ δῆμιος —ἐὰν πιστεύητέ μοι, ἢ τῆς φύσεως συμπάθεια οὐκ ἔῃ με ἀδακρυτὶ παρελθεῖν τὴν διήγησιν— ἐκελεύετο παρὰ τοῦ ἄρχοντος πίσσαν ἢ ἕτερον ἐπαγαγεῖν κολαστήριον τοῖς ἐξεταζομένοις. Ἐν τῷ οὖν ταῦτα ποιεῖν τὸν νέον δῆμιον, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐν σχήματι στρατιώτου παραγίνεται καὶ ἥρξατο κράζειν τοιαῦτα ὥστε καὶ λαὸν συναχθῆναι πολλὸν διὰ τὰς ἐκείνου φωνὰς καὶ πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἡδικομένου καταβοᾶν τοῦ ἄρχοντος. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ ἄρχων ἔφη πρὸς τὸν στρατιώτην· Κατάστα, ἄνθρωπε, καὶ γενοῦσαντοῦ καὶ νουνεχῶς τὰ κατὰ σὲ ἀναδίδαξον καὶ μὴ οὕτως ἐκφώνει ὥσπερ κύων ὑλάσσων. Καὶ ὁ

τέρα κάποιου δημίου, καὶ ἀφοῦ μίλησε μέ τὸν πατέρα της, τὴν πῆρε γιὰ γυναῖκα του. Μετὰ ἀπὸ κάποιο χρονικὸ διάστημα καταφθάνει ὁ νέος ἄρχοντας τοῦ τόπου, πού μόλις εἶχε διοριστεῖ. Στὸ μεταξύ εἶχε πεθάνει ὁ πατέρας τῆς κόρης καὶ ζήτησε ὁ ἄρχοντας ἀπὸ τοὺς ἐπιτελεῖς τοῦ τὸν δῆμιον πού ὀφείλει νὰ ὑπηρετεῖ στὸ ἔργο τῆς δικαιοσύνης. Καὶ αὐτοὶ τοῦ εἶπαν τό ἐξῆς· «Ἐδῶ σέ μᾶς ἔχει ἐπικρατήσῃ ἡ συνήθεια, ὅποιος παντρευθεῖ τὴ γυναῖκα ἢ τὴ θυγατέρα τοῦ ἀποβιώσαντος δημίου, αὐτὸς νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν ὑπηρεσίαν, ἔστω καὶ χωρὶς τῆ θέλησός του». «Καὶ ὑπάρχει τέτοιο πρόσωπο σέ σᾶς;» τοὺς ρωτᾷ ὁ ἄρχοντας. «Ὑπάρχει —τοῦ λένε— ὁ ὁποῖος μάλιστα φαίνεται ὅτι ἀνήκει στὴν τάξιν τῶν μοναχῶν». «Πηγαίνετε —τοὺς παραγγέλλει ὁ ἄρχοντας— καὶ φέρετε τὸν μου ἐδῶ».

Τὸν ὁδηγοῦν λοιπὸν στὸν ἄρχοντα καὶ ἐκεῖνος ἀναγκασμένος ἀπὸ τὰ πράγματα συγκατατίθεται νὰ ὑπηρετήσῃ τὴ δικαιοσύνη. Συνέβη λοιπὸν ἐκεῖνο τὸν καιρὸ κάποιον νὰ βρεθοῦν ἔνοχοι γιὰ ἐγκλήματα, καὶ ὁ κάποτε μοναχὸς καὶ αὐτὴ τῇ στιγμῇ δῆμιος —ἂν μέ πιστεύετε, ὁ πόνος γιὰ τὸν ἀδελφὸ δέν μ' ἀφήνει νὰ περάσω τὴ διήγησιν χωρὶς δάκρυα— διατάχθηκε ἀπὸ τὸν ἄρχοντα νὰ ρίξει καυτὴ πίσσα ἢ σ' ἄλλο βασανιστήριον νὰ τοὺς ὑποβάλλῃ τὴν ὥρα πού θὰ ἀνακρίνονται.

Καθὼς ὁ νέος δῆμιος ἀσχολοῦνταν μ' αὐτά, νὰ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐμφανίζεται σάν στρατιώτης καὶ ἀρχίζει νὰ φωνάζει καὶ νὰ λέει τέτοια πράγματα πού συγκεντρώθηκε ἀπὸ τίς φωνές του καὶ κόσμος πολὺς καὶ φώναζαν ἐναντίον τοῦ ἄρχοντα ὑπερασπιζόμενοι τὸν ἀδικημένο. Παίρνει λοιπὸν τὸν λόγον ὁ ἄρχοντας καὶ λέει στὸν στρατιώτη· «Ἡρέμησε, ἄνθρωπέ μου, κυριάρχησε στὸν ἑαυτὸ σου καὶ παρουσιάσε μας τὸ πρόβλημά σου ἐξαρχῆς σάν λογικὸς ἄνθρωπος καὶ μὴ ξεφωνίζεις ἔτσι σάν σκυλί πού γαβγίζει». Ἀπευθύνθηκε τότε ὁ

στρατιώτης πρὸς τὸν ἄρχοντά φησιν· Ὁ δῆμιος οὗτος μοναχὸς ἦν ποτε. Καὶ ὑπὸ τινων ἐχθρῶν καταδιωκόμενος παρεθέμην αὐτῷ χρυσίον πολύ, πρὸς δὲ καὶ παιῖδα δοῦλόν μου καὶ παιδίσκην παρθένον. Καὶ κελεύσατε τὴν παραθήκην ἀναλαβεῖν με. Τοῦ δὲ ἄρχοντος ἡδέως τὴν τοῦ πράγματος διήγησιν προσδεξαμένου κέρδους ἕνεκα, ἠρώτησε τὸν ποτε μοναχὸν νυνὶ δὲ δῆμιον εἰ τὰ τοῦ στρατιώτου ῥήματα ἀληθῆ εἶναι δοκοῦσιν αὐτῷ. Τοῦ δὲ συνθεμένου καὶ ἀπαιτουμένου τὴν τούτων ἀποκρίσασθαι, καὶ στενωθέντος περὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς παραθήκης, ὕστερον ὁμολόγησε τὴν ἀναίρεσιν τοῦ τε παιδὸς καὶ τῆς παιδίσκης, τοῦ τε χρυσοῦ τὴν ἐξανάλωσιν. Καὶ μὴ εὐρίσκων ὁ ἄρχων τί κομίσασθαι παρ' αὐτοῦ, ἐκέλευσε τὴν ἐπιθανάτιον τιμωρίαν ἐπαχθῆναι τῷ ἀθλίῳ δημίῳ.

Ἀπερχομένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τοῦ τέλους τόπον, ἰδοὺ ὁ στρατιώτης καὶ κατήγορος ὑπαντᾷ αὐτῷ κατὰ τὴν ἀγοράν καὶ φησι πρὸς αὐτόν· Οἶδας, ἀδβᾶ, τίς εἰμι; Νομίζω — φησὶν — ὅτι σὺ ὁ στρατιώτης ὑπάρχεις, ὃν ἐγνώρισα κακῶς, ὁ καὶ παρθεμένος μοι τὸν παιῖδα καὶ τὴν παιδίσκην καὶ τὰ χρήματα. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Ἐγὼ εἰμι, φησὶν, ὁ Σατανᾶς ὁ τὸν πρωτόπλαστον ἀπατήσας Ἀδὰμ καὶ τοῖς ἀνθρώποις πολέμων καὶ μὴ συγχωρῶν ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοὶ σωθῆναί τινα ἢ γενέσθαι ὡς τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰωβ· ἀλλὰ πάντας σπεύδων ποιῆσαι ὡς τὸν Ἀχιτόφελ ἐκεῖνον καὶ Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην, Κάϊν τε καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι πρεσβυτέρους καὶ πάντας τοὺς ὁμοίους αὐτῶν. Ἀπιθι οὖν καὶ σὺ τὸν δόλον ὑπομείνας παρ' ἐμοῦ· καὶ μὴ μεμα-

45. Β' Βασ. 15, 31 κ.ε. Ὁ Ἀχιτόφελ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐμπιστους συμβούλους τοῦ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος ὅμως στὴ στάση τοῦ Ἀβεσσαλώμ συντάχθηκε μὲ τὸ μέρος του καὶ τοῦ παρεῖχε σατανικὲς συμβουλές γιὰ νὰ ἐπιτύχει εὐκολότερα τὴν ἐξόντωση τοῦ Δαβίδ. Βλέποντας ὅμως τὸ ἐπαναστατικὸ του σχέδιο νὰ ἀποτυγχάνει καὶ ὑποψιαζόμενος κίνδυνο κατὰ τῆς ζωῆς του, τὴν τεράστιαν ὁ ἴδιος ἀπαγχονιζόμενος (Β' Βασ. 17, 23).

στρατιώτης στὸν ἄρχοντα καὶ εἶπε· «Ὁ δῆμιος αὐτός ἦταν μοναχὸς κάποτε. Ἐγὼ κυνηγημένος ἀπὸ κάποιους ἐχθροὺς τοῦ ἐμπιστεύθηκα πολύ χρυσό, ὅπως ἐπίσης καὶ ἓναν νεαρό πού ἦταν ὑπηρέτης μου καὶ μιὰ νεαρή κόρη. Δῶστε λοιπὸν ἐντολὴ νὰ πάρω πίσω αὐτὰ πού τοῦ ἐμπιστεύθηκα». Ὁ ἄρχοντας ἄκουσε μὲ εὐχαρίστηση τὴν παρουσίαση τοῦ θέματος, γιὰτὶ ἀπέβλεπε στὰ κέρδη, καὶ ῥώτησε τὸν κάποτε μοναχὸ καὶ τώρα δῆμιον ἂν θεωρεῖ ἀληθινὰ ὅσα εἶπε ὁ στρατιώτης.

Καθὼς λοιπὸν τὰ παραδέχθηκε καὶ τοῦ ζητοῦσαν νὰ τὰ ἀποκαταστήσει, ἦλθε σὲ δύσκολη θέση, γιὰ τὴν ἀπόδοση αὐτῶν πού τοῦ εἶχε ἐμπιστευθεῖ. Ἔτσι ὁμολόγησε ὅτι φόνευσε καὶ τὸν νεαρό καὶ τὴν κόρη καὶ ὅτι ξόδευσε καὶ τὰ χρήματα. Σάν εἶδε ὁ ἄρχοντας ὅτι δέν εἶχε τίποτα νὰ κερδίσει ἀπ' αὐτόν, ἔδωσε ἐντολὴ νὰ τιμωρήσουν τὸν ἄθλιο δῆμιον μὲ τὴ θανατικὴ ποινή.

Τὴν ὥρα λοιπὸν πού βάδιζε πρὸς τὸν τόπο τῆς ἐκτελέσεως, νὰ καὶ ὁ στρατιώτης καὶ κατήγορός του τὸν ἀνταμώνει στὴν ἀγορὰ καὶ τοῦ λέει· «Κατάλαβες, ἀδβᾶ, ποιὸς εἰμαι;» «Νομίζω — ἀποκρίνεται — ἐσύ εἶσαι ὁ στρατιώτης· κακιὰ ἢ ὥρα πού σέ γνώρισα· ἐσύ πού μοῦ ἄφησες μάλιστα νὰ φυλάξω τὸν νεαρό, τὴν κόρη καὶ τὰ χρήματα». «Ἐγὼ εἰμαι ὁ Σατανᾶς — τὸν διαβεβαιώνει ἐκεῖνος — πού ἐξαπάτησα τὸν πρωτόπλαστο Ἀδὰμ καὶ πολέμῳ τοὺς ἀνθρώπους καὶ δέν ἐπιτρέπω, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ μένα, νὰ σωθεῖ κάποιος ἢ νὰ μοιάσει τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰωβ. Ἀλλὰ ὅλους κυνηγῶ νὰ τοὺς κάνω σάν τὸν Ἀχιτόφελ⁴⁵ τὸν διαδόχον, σάν τὸν Ἰούδα τὸν Ἰσκαριώτη⁴⁶, τὸν Κάϊν⁴⁷ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους στὴ Βαβυλῶνα⁴⁸ καὶ σάν ὅλους τοὺς ὁμοίους τους. Πήγαινε λοιπὸν καὶ σὺ, ἀφοῦ ἔπεςες στὴν παγίδα πού σοῦ ἔστησα. Καὶ χω-

46. Ματθ. 27, 35.

47. Γεν. 4, 1-11.

48. Δαν. Σωσάννα 1-64.

θηκῶς πολεμεῖν τὸν ἀόρατον πόλεμον, μὴ ἀλαζονεύου θρασυνόμενος ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ παλαίειν καὶ ἴστασθαι. Καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰώβ δὲ ἐκείνου, οὐδὲν τῆς τέχνης παρέλιπον τῆς πολεμικῆς ταύτης τῆς παρ' ἐμοῦ πάντοτε τοῖς ἀνθρώποις κινουμένης. Καὶ ταῦτα εἰπὼν καὶ τούτων πλείονα, γέγονεν ἄφαντος.

Καὶ ὑπέμεινεν ὁ ἄθλιος μοναχὸς τὸν διὰ τῆς ἀγχόνης θάνατον, ὑπὸ τοῦ δαίμονος χλευασθεὶς διὰ τὴν αὐτοῦ ὑψηλοφροσύνην. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν φυλαξώμεθα, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς αἰτούμενοι παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ συντάσσεσθαι ποιεῖν ἅπερ εἰς ἔργον μὴ ἀγαγεῖν ἰσχύομεν. Καλὸν δὲ μᾶλλον τὴν βασιλικὴν ὁδεύειν ὁδόν, δι' ἧς δυνησόμεθα μὴ ἐκκλίνοντες δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ σωθῆναι ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος πονηροῦ αἰῶνος, ἔχοντες τὴν εἰς πάντα ταπεινοφροσύνην.

115. Διηγείτο μαθητὴς μεγάλου Γέροντος ὅτι ποτὲ ὁδοντῶν ἡμῶν κατὰ μικρὸν ἴστατο ὁ Γέρων. Καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἀδδᾶ, ἔλασον ὀλίγον. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀκούω σου. Καὶ εἶπον· Διὰ τί, ἀδδᾶ; Καὶ εἶπεν· Οἱ ἄγγελοι ψάλλουσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Χρὴ οὖν νήφειν καὶ ἡμᾶς· καὶ γὰρ ὁ ἀδδᾶς Ἀντώνιος εἶπεν ὅτι μοναχὸν οὐ δεῖ ἄλλου φροντίζειν τινος, εἰ μὴ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

116. Εἶπε Γέρων· Ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ὦν πράττω, ἐννοῶ εἰς τὸν καρπὸν αὐτῶν τί τέξονται· εἴτε ἐν τοῖς λογισμοῖς, εἴτε ἐν ταῖς πράξεσιν.

49. Βασιλικὴ ὁδός· Ὁρος προσφιλὴς στὴν ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία πού δηλώνει τὴ μεσότητά, μακριὰ ἀπὸ ἀκρότητες καὶ ὑπερβολές πρὸς τὸ μεῖζον ἢ

ρίς νὰ ἔχεις μάθει τὴν τέχνη τοῦ ἀόρατου πολέμου, μὴν ἀλαζονεύεσαι καὶ ξεθαρρεύεις γιὰ παλαιίσματα καὶ ἐπιδιώξεις πού ξεπερνοῦν τὰ μέτρα σου. Καὶ στὸν ἴδιο τὸν Ἰώβ δὲν παρέλειψα τίποτε ἀπὸ τὴν πολεμικὴ μου τέχνη, πού ἐξαπολύω πάντοτε ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων». Ἀφοῦ εἶπε αὐτά καὶ ἄλλα πολλά, ἐξαφανίσθηκε.

Ἔτσι ὑπέστη ὁ ἄθλιος μοναχὸς τὸν θάνατο πάνω στὴν ἀγχόνη, γιατί ἐμπαίχθηκε ἀπὸ τὸν διάβολο ἐξαιτίας τῆς ὑψηλοφροσύνης του. Καὶ ἐμεῖς λοιπὸν προσοχή νὰ μὴ ζητᾶμε ἀπὸ τὸν Θεὸ αὐτά πού εἶναι πάνω ἀπὸ τὰ μέτρα μας καὶ νὰ μὴν ἀποφασίζουμε νὰ κάνουμε ὅσα δὲν ἔχουμε τὴ δύναμη νὰ τὰ πραγματοποιήσουμε. Εἶναι ἀσφαλέστερο νὰ βαδίζουμε τὴ βασιλικὴ ὁδό⁴⁹, ὅπου θὰ μπορέσουμε, κρατώντας τὴν ταπεινοφροσύνη σὲ ὅλες τίς περιπτώσεις, νὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὸν παρόντα πονηρὸ αἰῶνα χωρὶς νὰ ξεκλίνουμε δεξιὰ ἢ ἀριστερά.

115. Διηγούνταν μαθητὴς μεγάλου Γέροντος τὸ ἐξῆς: Κάποια φορὰ πού βαδίζαμε, ὁ Γέροντας κάθε λίγο σταματοῦσε. Καὶ τοῦ εἶπα: «Ἀδδᾶ, προχώρα λίγο». «Δὲν θὰ σ' ἀκούσω» μοῦ ἀποκρίθηκε. «Γιατί, ἀδδᾶ;» τὸν ρώτησα. Καὶ μοῦ εἶπε: «Οἱ ἄγγελοι ψάλλουν στὸν οὐρανό. Πρέπει κι ἐμεῖς νὰ ἐπαγρυπνοῦμε. Ὁ ἀδδᾶς Ἀντώνιος μάλιστα εἶπε ὅτι ὁ μοναχὸς δὲν πρέπει γιὰ τίποτε ἄλλο νὰ φροντίζει παρὰ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του».

116. Εἶπε Γέροντας: «Γιὰ ὅ,τι κάνω ἀπὸ τὰ μικρά ὡς τὰ μεγάλα, εἴτε ἀφοροῦν τοὺς λογισμοὺς εἴτε τίς πράξεις, σκέπτομαι ποιὸς θὰ εἶναι ὁ καρπὸς τους».

πρὸς τὸ ἕλαττον. Βλ. I ὑπόσημ. 74 σελ. 108.

117. Δύο φιλόσοφοι παρέβαλον Γέροντι καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν εἰπεῖν αὐτοῖς λόγον ὠφελείας. Ὁ δὲ Γέρων ἐσιώπα. Πάλιν οἱ φιλόσοφοι εἶπον· Οὐδὲν ἡμῖν ἀποκρίνη, πάτερ; Τότε ὁ Γέρων εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι μὲν φιλόσοφοί ἐστε, οἶδα· ὅτι δὲ οὐκ ἀληθεῖς φιλόσοφοι, μαρτυρῶ. Μέχρις οὖν πότε μανθάνετε λαλεῖν οὐκ εἰδότες; γενέσθω οὖν ἡ φιλοσοφία ὑμῶν τοῦ ἀεὶ μελετᾶν τὸν θάνατον, καὶ τῇ σιωπῇ καὶ τῇ ἡσυχίᾳ ἑαυτοὺς φυλάττετε.

118. Εἶπε Γέρων· Μοναχὸς μετὰ τὸ ἀποτάξασθαι αὐτόν, ἐκδοὺς ἑαυτὸν εἰς τὸν περισπασμὸν καὶ μόχθον τοῦ δυστήνου βίου τούτου καὶ εἰς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν, ὁμοίός ἐστι πτωχῷ ἐνδεεῖ λιπομένῳ πᾶσαν χρεῖαν βιωτικήν. Εἶτα ἀπὸ πολλῆς ῥαθυμίας κενεμβατῶν καὶ λογιζόμενος πῶς τραφῇ καὶ ἐνδύσεται, τῷ ὕπνῳ ἑαυτὸν ἐκδέδωκεν. Καὶ ὁρᾷ καθ' ὕπνου ἑαυτὸν πλούσιον ἀποβεβληκότα τοὺς ῥυπαροὺς χιτῶνας καὶ ἐνδεδυμένον ἱμάτια λαμπρά. Καὶ ἐκ τῆς περιχαρίας ἐξυπνισθεὶς εὔρε τὴν ἐν χερσὶ πενίαν.

Οὕτως ὁ μοναχὸς ἐὰν μὴ νήφῃ, ἀλλὰ δαπανᾷ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ἐν περισπασμῷ γλευαζόμενος ὑπὸ τῶν λογισμῶν καὶ ἀπατούμενος ὑπὸ τῶν δαιμόνων τῶν ἐμπαιζόντων αὐτὸν ὅτι διὰ Θεὸν ἐστὶν ὁ περισπασμὸς καὶ ὁ μόχθος αὐτοῦ. Καὶ ἐν ὥρᾳ τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος εὕρισκει ἑαυτὸν ἐνδεῆ καὶ πτωχὸν καὶ πένητα λιπομένον πάσης ἀρετῆς. Καὶ τότε νοήσῃ πόσων ἀγαθῶν χορηγὸς τὸ νήφειν καὶ προσέχειν ἑαυτῷ, πόσων δὲ κολάσεων ὁ περισπασμὸς τοῦ βίου ὑπάρχει.

117. Δυὸ φιλόσοφοι ἐπισκέφθησαν κάποιον Γέροντα καὶ τοῦ ζητήσαν νὰ τοὺς πεῖ ὠφέλιμα λόγια. Ὁ Γέροντας ὅμως ἔμενε σιωπηλός. Πάλι οἱ φιλόσοφοι τοῦ λένε: «Δέν μᾶς λές τίποτε, πάτερ;» Τότε ὁ Γέροντας τοὺς εἶπε: «Ὅτι εἰσθε φιλόσοφοι δέβαια τό γνωρίζω· ὅτι ὅμως δέν εἰσθε πραγματικοὶ φιλόσοφοι τό δεβαιώνω. Μέχρι πότε, ἀλήθεια, θά μαθαίνετε νά βγάζετε λόγους ἐνῶ βρίσκεσθε σέ ἄγνοια; Ἄς μεταστραφεῖ λοιπόν ἡ φιλοσοφία σας σέ παντοτεινὴ μελέτη τοῦ θανάτου, καὶ μέ τῇ σιωπῇ καὶ τὴν ἡσυχίᾳ νά προστατεύετε τὸν ἑαυτό σας».

118. Εἶπε Γέροντας: «Ὁ μοναχὸς πού μετὰ τὴν ἀπάρνηση τοῦ κόσμου θά παραδοθεῖ στὸν περισπασμὸ καὶ στὸν μόχθο αὐτῆς ἐδῶ τῆς ταλαίπωρης ζωῆς καὶ σέ δοσοληψίες, μοιάζει μέ τὸν φτωχότατο ἄνθρωπο πού τοῦ λείπουν ὅλα τὰ μέσα τῆς ζωῆς· καὶ ἀπὸ τὴν πολλή του τεμπελιά ὀνειροπολεῖ καὶ σκέφτεται πῶς νὰ τραφεῖ καὶ νὰ ἐνδυθεῖ καὶ παραδίνεται στὸν ὕπνο. Βλέπει λοιπόν στό ὄνειρό του ὅτι εἶναι πλούσιος καὶ ὅτι ἔχει πετάξει τοὺς βρώμικους χιτῶνες καὶ εἶναι ντυμένος μέ πολυτελεῖ ἐνδύματα. Καὶ ἀπὸ τὴν πολλή του χαρὰ ξυπνάει καὶ διαπιστώνει πάλι τὴ φτώχεια του.

Ἔτσι εἶναι καὶ ὁ μοναχός· ἐὰν δέν ἐπαγρυπνεῖ, ἀλλὰ ξεοδεύει τίς μέρες του μέ περισπασμό, καθὼς ἐμπαιζεται ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς του καὶ ἐξαπατᾶται ἀπὸ τοὺς δαίμονες, οἱ ὁποῖοι τὸν κοροϊδεύουν ὅτι γιὰ τὸν Θεό εἶναι ὁ περισπασμός καὶ ὁ μόχθος του. Καὶ ὅταν φθάσῃ ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τό σῶμα, θά βρεῖ ἕναν ἑαυτό φτωχό φτωχότατο πού τοῦ λείπει κάθε ἀρετή. Καὶ τότε θά ἀντιληφθεῖ πόσα ἀγαθὰ χορηγεῖ ἡ νήψη⁵⁰ καὶ ἡ προσοχή στὸν ἑαυτό μας, καὶ πόση κόλαση παρέχει ὁ περισπασμὸς τοῦ βίου».

50. Βλ. Ι ὑπόσημ. 43 σελ. 78.

119. Εἶπε Γέρον· Ἐνθυμοῦ τὰ καλὰ πάντοτε, ἵνα καὶ πράτ-
της αὐτά. Ἐννοια γὰρ ἀνθρώπου οὐ λανθάνει Θεόν. Ἐστω σου
ἡ διάνοια καθαρά ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

120. Εἶπε πάλιν· Νήψωμεν, ἀδελφοί, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ πολέ-
μου μὴ χαννωθῶμεν εἰς μελέτην πονηρῶν, μὴ εὖρη λογισμὸς
πονηρὸς εἰσοδὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν.

121. Εἶπε πάλιν· Ἀγωνισώμεθα ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἀγα-
θῶν καὶ παρασκευασθῶμεν πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ μὴ μάτην
τὸν χρόνον ἑαυτῶν ἀναλώσωμεν.

Τέλος τῆς πραγματείας
περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.

Ἡ πηγή τῆς Παρθένου στὴ Ναζαρέτ

119. Εἶπε Γέροντας· «Νά σκέφτεσαι πάντοτε τὰ καλὰ,
γιά νά τὰ κάνεις καὶ πράξῃ. Καμιά σκέψη τοῦ ἀνθρώπου
δέν ξεφεύγει ἀπὸ τὸν Θεό. Νά κρατᾷς τὸν νοῦ σου καθαρό
ἀπὸ κάθε κακό».

120. Εἶπε πάλι· «Ἄς ἐπαγρυπνοῦμε, ἀδελφοί, τὴν ὥρα
τοῦ πειρασμοῦ νά μὴν ἀποχανωθοῦμε καὶ μελετοῦμε τὰ
πονηρὰ πράγματα, μὴ βρεῖ πονηρὸς λογισμὸς πόρτα ἀνοι-
κτὴ στὴν ψυχὴ μας».

121. Εἶπε ἐπίσης· «Ἄς ἀγωνισθοῦμε χάριν τῶν μελλον-
τικῶν ἀγαθῶν καὶ ἄς ἐτοιμασθοῦμε γιὰ τὴν ἔξοδό μας ἀπὸ
τὸν κόσμο καὶ μὴν ξοδεύουμε μάταια τὸν χρόνο μας».

Τέλος τῆς πραγματείας γιὰ τὴν
παντοτεινὴ ἀνάγκη τῆς νήψεως.

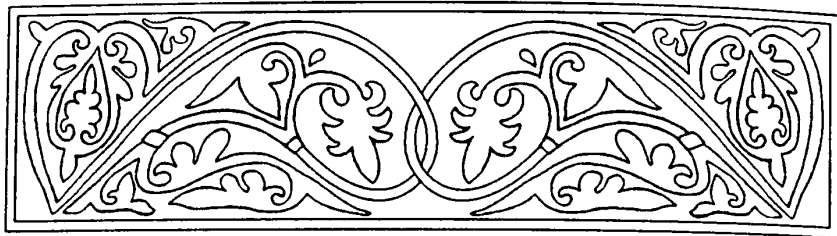

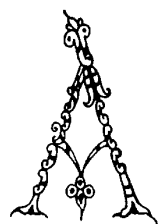
**ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΙΒ΄**

«Ἐσοπτρόν ἐστι τοῦ μοναχοῦ ἡ εὐχή».

(Ἀπόφθ. 30)

Περὶ τοῦ ἀδιαλείπτως καὶ νηφόντως προσεύχεσθαι

Δελφὸς παρέβαλε τῷ ἀδβᾶ Ἀντωνίῳ καὶ εἶπεν αὐτῷ ῥῆμα τοῦ Λευϊτικοῦ. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Γέρων εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς κρυφῇ, εἰδὼς τὴν συνήθειαν αὐτοῦ· καὶ μακρύνας πολὺ ὁ Γέρων, στὰς εἰς προσευχὴν ἔκραξε λέγων· Ὁ Θεός, ἀπόστειλον τὸν Μωυσῆν καὶ δίδαξόν με τὸ ῥῆμα τοῦτο. Καὶ ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ λαλοῦσα μετ' αὐτοῦ.

Εἶπεν οὖν ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς ὅτι τῆς μὲν φωνῆς ἤκουσα τῆς λαλούσης μετ' αὐτοῦ, τὴν δὲ δύναμιν τοῦ λόγου οὐκ ἔμαθον.

2. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἀρσενίου ὅτι ὁψὲ Σαββάτων ἐπιφωσκούσης Κυριακῆς ἠφίει τὸν ἥλιον ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἔτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχόμενος, ἕως οὗ πάλιν ἔλαμψεν ὁ ἥλιος εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐκαθέζετο.

1. Μὲ τὴν χαρακτηριστικὴ εἰκόνα πού δίνει ἐδῶ ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς ἐντοπίζει τὴν προσήλωση τοῦ ἀδβᾶ Ἀρσενίου στὸν Θεό χρονικά, ἀπὸ τῆ δύση μέχρι τὴν ἀνατολή, τοπικά καὶ τροπικά τῇ στάσει του πρὸς ἀνατολὰς πού ἦταν κανόνας, καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς προσευχῆς «ἔτεινε τὰς χεῖρας» ὡς τὴν αὐγή.

Γιὰ τὴν ἀδιάλειπτη καὶ νηφάλια προσευχή

νας ἀδελφός ἐπισκέφθηκε τὸν ἀδβᾶ Ἀντώνιο* καὶ τοῦ ἀνέφερε κάποιον χωρίο ἀπὸ τοῦ Λευϊτικοῦ. Βγῆκε κατόπιν ὁ Γέροντας στὴν ἔρημο καὶ τὸν ἀκολούθησε κρυφά ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς, πού γνώριζε καλὰ τὴ συνήθειά του. Ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε πολὺ ὁ Γέροντας, πῆρε στάση προσευχῆς καὶ κραύγασε λέγοντας· «Θεέ μου, στείλε μου τὸν Μωυσῆ καὶ φανέρωσέ μου τὸ νόημα τοῦ λόγου αὐτοῦ». Καὶ ἀκούσθηκε μιὰ φωνὴ νά μιλάει μαζί του.

Καὶ εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἀμμωνᾶς*: «Τῇ φωνῇ πού μιλοῦσε μαζί του τὴν ἄκουσα, τὸ νόημα ὅμως τῶν λόγων δέν ἦταν κατανοητὸ σέ μένα».

2. Ἔλεγαν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἀρσένιο* ὅτι ἀργὰ τὰ Σάββατα, καθὼς ἀκολουθοῦσε ἡ Κυριακὴ, ἄφηνε τὸν ἥλιο πού ἔδυε πίσω του καὶ ὑψωνε τὰ χεῖρα του στὸν οὐρανὸ προσευχόμενος μέχρι τὴν ὥρα πού ὁ ἥλιος ἔστελνε τίς φωτεινές του ἀκτίνες στό πρόσωπό του¹ καὶ τότε καθόταν².

πράγμα τὸ ὁποῖο συνεπάγεται κατάσταση συναρπαγῆς στὴ θεωρία τοῦ Θεοῦ. Βλ. I ὑπόσημ. 1156 σελ. 162.

2. Ἡ λ. καθόταν χρησιμοποιεῖται μὲ τὴν μοναχικὴ ἔννοια. Βλ. I ὑπόσημ. 88 σελ. 125.

3. Ἡρώτησεν ἀδελφὸς τὸν ἀδβᾶν Ἀγάθωνα λέγων· Ποία ἀρετὴ ἐστὶ, πάτερ, ἐν ταῖς πολιτείαις ἔχουσα πλεον κάματος; Λέγει αὐτῷ· Συγχώρησόν μοι· λογίζομαι ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερος κάματος ὡς τὸ εὐξασθαι τῷ Θεῷ. Καὶ πᾶσαν δὲ πολιτείαν ἣν ἂν μετέλθῃ ἄνθρωπος ἐγκαρτερῶν ἐν αὐτῇ κτᾶται ἀνάπασιν. Τὸ δὲ εὐξασθαι, ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἀγῶνος χρήζει. Ἐπειδὴ πάντοτε, ὅταν θέλῃ εὐξασθαι ἄνθρωπος τῷ Θεῷ, βούλονται οἱ ἐχθροὶ ἐκκόψαι αὐτόν· οἶδασι γὰρ ὅτι οὐδαμόθεν ἐμποδίζεται εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ εὐξασθαι. Καὶ διὰ τοῦτο ἀγῶνος μεγάλου ἕως τέλους χρήζει.

4. Διηγῆσατο ὁ ἀδβᾶς Δουλᾶς, ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδβᾶ Βησσαρίωνος ὅτι· Ἦλθον εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ καὶ εὔρον αὐτὸν ἐστῶτα εἰς εὐχὴν καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκτεταμέναι εἰς τὸν οὐρανόν· ἔμεινε δὲ ἐπὶ δεκατέσσαρας ἡμέρας τοῦτο ποιῶν καὶ μετὰ τοῦτο ἐφώνησέ με καὶ εἶπέ μοι· Ἀκολούθει μοι. Καὶ ἐξελθόντες ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ διψήσας εἶπον· Ἀδβᾶ, διψῶ. Καὶ λαβὼν ὁ Γέρων τὸ μηλωτάριόν μου, ἀπῆλθεν ὥσεί λίθου βολήν· καὶ ποιήσας εὐχὴν, ἤνεγκέ μοι αὐτὸ μεστὸν ὕδατος. Περιπατοῦντες δὲ ἤλθομεν κατὰ τινος σπηλαίου. Καὶ εἰσελθόντες εὔρομέν τινα ἀδελφὸν καθεζόμενον καὶ ἐργαζόμενον σειρὰν καὶ μὴ ἀνανεύοντα πρὸς ἡμᾶς, μήτε ἀσπασόμενον μήτε ὅλως θέλοντα συνᾶραι λόγον μεθ' ἡμῶν. Καὶ λέγει μοι ὁ Γέρων· Ἀγωμεν ἐντεῦθεν· τάχα οὐ πληροφορεῖται ὁ Γέρων λαλῆσαι ἡμῖν.

Καὶ ὠδεύσαμεν εἰς τὴν Λυκῶ, ἕως ἤλθομεν εἰς τὸν ἀδβᾶν Ἰωάννην καὶ ἀσπασάμενοι αὐτόν ἐποιήσαμεν εὐχὴν. Εἶτα ἐκάθησε λαλεῖν περὶ τῆς θεωρίας ἧς εἶδε. Καὶ εἶπεν ὁ ἀδβᾶς

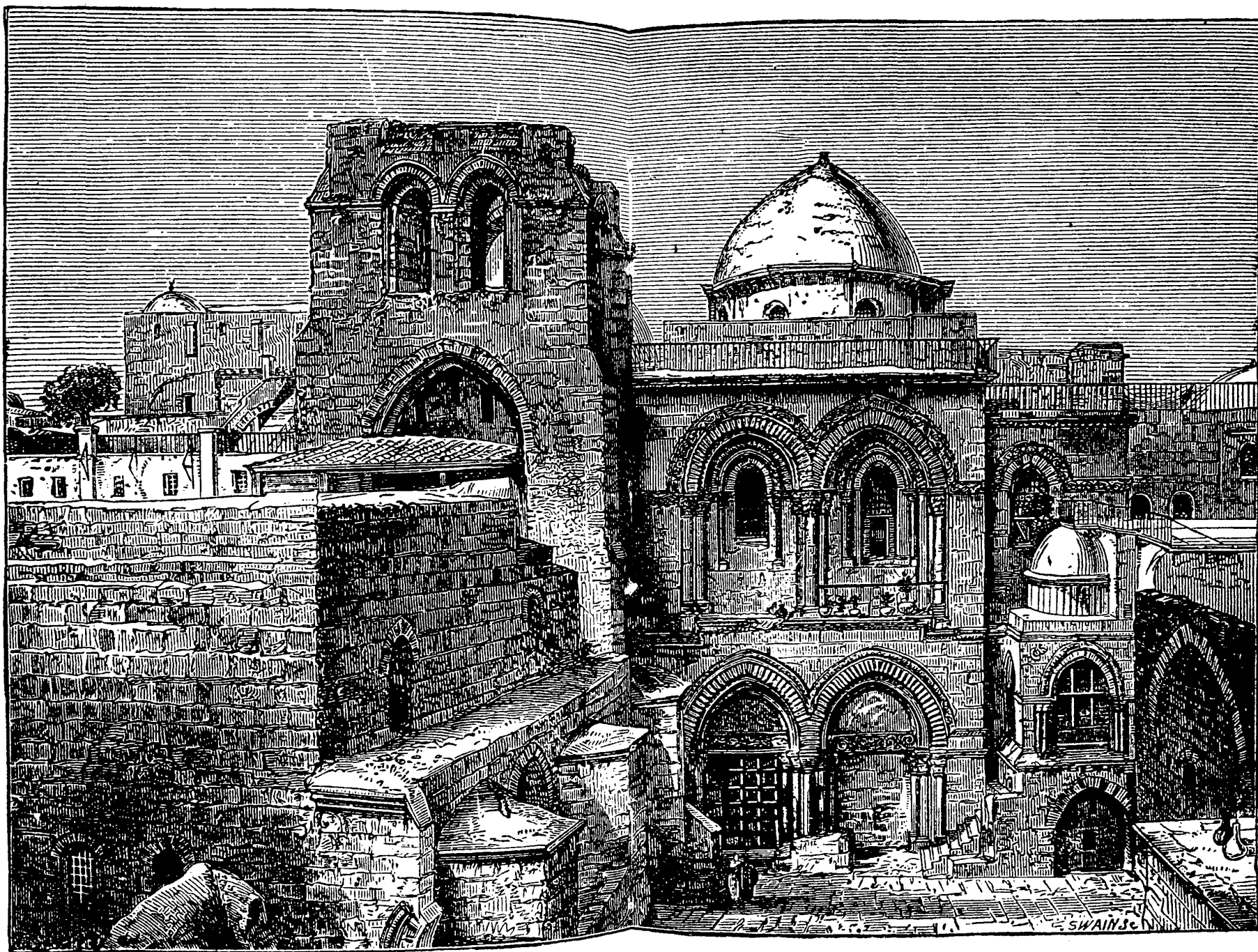
3. Σειρά· Βλ. I ὑπόσημ. 138 σελ. 202.

3. Πῶτησε ἀδελφὸς τὸν ἀδβᾶ Ἀγάθωνα· «Πάτερ, ποία ἀρετὴ εἶναι στήν ἀσκητικὴ ζωὴ πού ἔχει μεγαλύτερο κόπο;» Καὶ τοῦ λέει· «Συγχώρεσέ με· νομίζω πὺς δὲν ὑπάρχει ἄλλος κόπος σὰν τὴν προσευχὴ πρὸς τὸν Θεό. Ὅποιον τρόπο ἀσκήσεως κι ἂν ἐφαρμόσει ὁ ἄνθρωπος, μένοντας καρτερικά σ' αὐτόν θά βρεῖ ἀνάπαυση. Ἐνῶ γιὰ τὴν προσευχὴ μέχρι τὴν τελευταία μας ἀναπνοὴ χρειάζεται ἀγῶνας. Ἐπειδὴ πάντοτε, ὅταν θέλει ὁ ἄνθρωπος νά προσευχηθεῖ, ἐπιδίωξη τῶν δαιμόνων εἶναι νά τὸν ἐμποδίσουν· γιὰτὶ γνωρίζουν καλὰ ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν τοὺς ἀνακόπτει, παρὰ μόνο ἡ προσευχή. Καὶ γι' αὐτό χρειάζεται μέγας ἀγῶνας ὡς τὸ τέλος».

4. Διηγῆθηκε ὁ ἀδβᾶς Δουλᾶς, ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδβᾶ Βησσαρίωνα, τὰ ἐξῆς· Πῆγα στὸ κελί του καὶ τὸν βρῆκα σὲ στάση προσευχῆς μέ τὰ χεῖρια ὑψωμένα στὸν οὐρανό· καὶ ἔμεινε στή στάση αὐτὴ δεκατέσσερες ἡμέρες. Κατόπιν μέ φώναξε καὶ μοῦ εἶπε· «Ἀκολούθα με».

Βγήκαμε λοιπόν καὶ βαδίζαμε στήν ἔρημο. Κάποια στιγμή δίψασα καὶ εἶπα· «Ἀδβᾶ, διψῶ». Πῆρε ἀμέσως ὁ Γέροντας τὴν προδιά μου καὶ ἀπομακρύνθηκε σὲ ἀπόσταση πετροβολιᾶς. Ἐκεῖ ἔκανε προσευχὴ καὶ μοῦ τὴν ἔφερε γεμάτη νερό. Καθὼς βαδίζαμε κατόπιν, φθάσαμε ἀπέναντι ἀπὸ κάποια σπηλιά. Μπήκαμε μέσα καὶ βρήκαμε ἕναν ἀδελφό καθισμένο πού δούλευε τὴ σειρά² καὶ δὲν σήκωσε τὰ μάτια νά μᾶς δεῖ, οὔτε μᾶς χαιρέτησε καὶ γενικά δὲν ἔκανε καμία κίνηση νά ἐπικοινωνήσῃ μαζί μας. Καὶ ὁ Γέροντας μοῦ εἶπε· «Ἄς φύγουμε. Ἴσως δὲν ἔχει πληροφορία ὁ Γέροντας γιὰ νά μᾶς μιλήσῃ».

Συνεχίσαμε τὸν δρόμο μας γιὰ τὴν Λυκῶ καὶ φθάσαμε στὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη*. Τὸν ἀσπασθήκαμε, κάναμε τὴν καθιερωμένη προσευχὴ καὶ ὕστερα κάθισε καὶ μᾶς μίλησε γιὰ τὸ ὄραμα πού εἶδε. Καὶ ὁ ἀδβᾶς Βησσαρίων* τὸν ἐνημέρωσε ὅτι

Ὁ ναός τῆς Ἀναστάσεως στήν Ἱερουσαλήμ

Βησσαρίων ὅτι ἀπόφασις ἐδόθη, ἵνα καθαιρεθῇ τὰ ἱερά. Ἐγένετο δὲ οὕτω καὶ καθηρέθησαν.

Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν ἡμᾶς, ἤλθομεν πάλιν κατὰ τοῦ σπηλαίου, ὅπου εἶδομεν τὸν ἀδελφόν, καὶ λέγει μοι ὁ Γέρων· Εἰσελθόμεν ἰδεῖν αὐτόν. Καὶ εἰσελθόντες εὗρομεν αὐτὸν τελειωθέντα καὶ λέγει μοι· Δεῦρο ἀδελφέ, συστείλωμεν τὸ σῶμα αὐτοῦ· εἰς γὰρ τοῦτο αὐτὸ ἐπεμψεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὧδε. Συστελόντων δὲ ἡμῶν εἰς τὸ θάψαι αὐτό, εὗρομεν ὅτι γυνὴ ἦν τῇ φύσει. Καὶ ἐθαύμασεν ὁ Γέρων καὶ εἶπεν· Ἴδε πῶς καὶ γυναῖκες καταπαλαίουσι τὸν Σατανᾶν, καὶ ἡμεῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀσχημονοῦμεν. Καὶ δοξάσαντες τὸν Θεόν, τὸν ὑπερασπιστὴν τῶν ἀγαπώντων αὐτόν, ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν.

5. Ἐδηλώθη τῷ μακαρίῳ Ἐπιφανίῳ, τῷ ἐπισκόπῳ Κύπρου, παρὰ τοῦ ἀδβᾶ τῆς μονῆς ἧς εἶχεν ἐν Παλαιστίνῃ ὅτι· Εὐχαῖς σου οὐκ ἡμελήσαμεν τοῦ κανόνος ἡμῶν, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς καὶ τὴν τρίτην καὶ τὴν ἕκτην καὶ τὴν ἐνάτην ἐπιτελοῦμεν. Ὁ δὲ καταγνοὺς αὐτοῦ, ἐδήλωσεν αὐτῷ λέγων, ὅτι· Φανεροί ἐστε ἀμελοῦντες τὰς ἄλλας ὥρας τῆς ἡμέρας ἀργοῦντες ἀπὸ τῆς εὐχῆς. Δεῖ γὰρ τὸν ἀληθῆ μοναχὸν ἀδιαλείπτως ἔχειν τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ψαλμωδίαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

6. Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν ὅτι Δαβὶδ ὁ προφήτης ἐν ἀωρίᾳ ἠῤῥετο, μεσονύκτιον ἐξηγείρετο, πρὸ τοῦ ὀρθρου παρίστατο, πρω-

4. Ὁ ἀδβᾶς Ἰωάννης κάνει λόγο γιὰ τὴ θεϊκὴ ὁπτασία πού εἶχε, προφητικὴ προφανῶς γιὰ τὰ εἰδωλολατρικὰ ἱερά, καὶ ὁ ἀδβᾶς Βησσαρίων τὸν πληροφοροεῖ ὅτι ἐκδόθηκε ἀπόφασις γιὰ τὴν καθαίρεση τῶν ἱερῶν. Ὅπως γνωρίζουμε ὁ ἀδβᾶς Βησσαρίων εἶχε ἐνθαρρύνει τὴν καθαίρεσή τους.

βγήκε ἀπόφασις νά γκρεμισθοῦν οἱ εἰδωλολατρικοὶ ναοί. Καί ἐγινε ἔτσι· οἱ ναοὶ γκρεμίσθηκαν⁴.

Στὴν ἐπιστροφή μας φθάσαμε πάλι στὴν περιοχὴ τῆς σπηλιᾶς, ὅπου εἶδαμε τὸν ἀδελφόν, καὶ μοῦ λέει ὁ Γέροντας· «Ἄς μποῦμε νά τόν δοῦμε». Μπήκαμε καὶ τόν βρήκαμε νεκρό, καὶ μοῦ λέει ὁ Γέροντας· «Ἐλα, ἀδελφέ, νά τακτοποιήσουμε τὸ σῶμα του· γι' αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς ἔστειλε ἐδῶ ὁ Θεός». Καὶ καθὼς τὸ ἐτοιμάζαμε γιὰ τὴν ταφή, διαπιστώσαμε ὅτι ἦταν γυναίκα.

Θαύμασε ὁ Γέροντας καὶ εἶπε· «Δές πῶς καὶ οἱ γυναῖκες κατατροπώνουν τὸν Σατανᾶ, καὶ ἡμεῖς κάνουμε στίς πόλεις πράγματα πού μᾶς ντροπιάζουν».

Δοξολογήσαμε τὸν Θεό πού προστατεύει ἐκείνους πού τὸν ἀγαποῦν καὶ φύγαμε.

5. Δήλωσε στὸν μακαριστὸ Ἐπιφάνιο*, τὸν ἐπίσκοπο τῆς Κύπρου, ὁ ἀδβᾶς τῆς μονῆς πού εἶχε στὴν Παλαιστίνῃ, τὸ ἑξῆς· «Μέ τίς εὐχῆς σου δέν παραμελήσαμε τὸν κανόνα μας, ἀλλὰ μέ ζῆλο κάνουμε καὶ τὴν τρίτη καὶ τὴν ἕκτη καὶ τὴν ἐνάτη ὥρα». Κι ἐκεῖνος ἐλέγχοντάς τον τοῦ δήλωσε· «Γίνεται φανερό ἀπὸ τὰ λόγια σας ὅτι εἴστε ἀμελεῖς, ἀφοῦ τίς ὑπόλοιπες ὥρες τῆς ἡμέρας ἀπέχετε ἀπὸ τὴν προσευχή. Γιατί ὁ πραγματικὸς μοναχὸς πρέπει ἀκατάπανστα νά ἔχει στὴν καρδιά του τὴν προσευχή καὶ τὴν ψαλμωδίαν»⁵.

6. Ὁ ἴδιος ἔλεγε ὅτι ὁ προφήτης Δαβὶδ προσευχόταν πάρωρα⁶· τὰ μεσάνυχτα σηκωνόταν⁷, πρὶν ξημερώσει στεκόταν πάλι γιὰ προσευχή, τὰ πρωινὰ παρακαλοῦσε, μεσημέρι

5. Πρὸβλ. Α' Θεσ. 5, 17.

6. Ἐκτός κανονικῆς ὥρας, ἀργά. Βλ. Ψαλμ. 118, 147-8.

7. Ψαλμ. 118, 62.

ίας ἐδέετο, ἐσπέρας καὶ μεσημβρίας ἰκέτενε. Καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν· Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε.

7. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Εὐάγριος· Μέγα ἐστὶν τὸ ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι, μείζον δὲ τὸ ψάλλειν ἀπερισπάστως.

8. Εἶπε πάλιν· Ὅταν ἀθυμῆς προσεύχου, καθὼς γέγραπται. Προσεύχου δὲ μετὰ φόβου καὶ τρόμου νηφαλέως καὶ ἐγρηγορότως· οὕτω γὰρ προσεύχεσθαι δεῖ, μάλιστα διὰ τοὺς κακοτρόπους καὶ κακοσχόλους τοὺς ἐπηρεάζειν ἡμᾶς θέλοντας ἐν τούτῳ ἀοράτους ἐχθρούς.

9. Εἶπε πάλιν· Ὅταν λογισμὸς ἐπιστῇ τῇ καρδίᾳ πολέμιος μὴ ἄλλα ἀντ' ἄλλων δι' εὐχῆς ἐπιζήτει. Κατὰ δὲ τοῦ πολεμίου τὸ ξίφος τῶν δακρύων ἀκόνα.

10. Ἦλθέ ποτε ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς ἀντλήσαι ὕδωρ καὶ εὗρε

8. Ψαλμ. 54, 18.

9. Ψαλμ. 118, 164. Ὁ ἀρ. ἐπτά, πού ἔχει τὸ κείμενο, στοὺς Ἑβραίους δήλωνε τὸ πολλάκις (πολλές φορές). Στὴν μοναχικὴ παράδοση ἐκλαμβάνεται ὁ ἀριθ. ἐπτά καὶ στήν κυριολεξία ὡς πρὸς τίς ἀκολουθίες τοῦ ἡμερονυκτίου. Βλ. Ὁρολόγιον Μέγα, Ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθήναι 1984, σελ. ιε'.

10. Σχετικὰ μὲ τὸν Εὐάγριο ὁ ὁποῖος καταδικάσθηκε ἀπὸ τὴν Ε' Οἰκ. Σύνοδο (553) γιὰ τὰ ὠριγενιστικὰ του φρονήματα βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Α' σελ. 448.

11. Περισπασμὸς τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς εἶναι ἡ ὀλίσθησις τοῦ νοῦ σὲ ποικίλους λογισμοὺς ἐκτὸς τῶν νοημάτων τῆς προσευχῆς. Στὴν "πεπτωκυῖα" φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ περισπασμὸς, ἐκτὸς ἐάν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ

καὶ σούρουπο ἰκέτευε⁸. Καὶ γι' αὐτὸ ἔλεγε: «Πολλές φορές στή διάρκεια τῆς μέρας σέ ὕμνησα»⁹.

7. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Εὐάγριος¹⁰: «Εἶναι μεγάλη ὑπόθεση νά προσεύχεται ὁ ἄνθρωπος χωρὶς νά περισπᾶται καὶ μεγαλύτερη εἶναι νά ψάλλει χωρὶς νά περισπᾶται¹¹».

8. Εἶπε ἐπίσης: «Ὅταν ἔχεις ἀθυμία¹², νά προσεύχεσαι, ὅπως λέει ἡ Γραφή¹³. Καὶ νά προσεύχεσαι μέ πολὺ δέος καὶ βαθεῖα συναίσθησις τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ, μέ νηφαλιότητα καὶ ἐγρηγορση. Γιατί ἔτσι πρέπει νά προσευχόμεστε, προπαντός ἐξαιτίας τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν μας, τῶν μοχθηρῶν καὶ πονηρῶν, πού θέλουν νά μᾶς ἐνοχλοῦν κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς».

9. Εἶπε πάλι: «Ὅταν ἐμφανισθεῖ στήν καρδιά σου λογισμὸς πού σέ καταπολεμεῖ, μὴ ζητᾶς στήν προσευχή σου ἄλλα ἀντ' ἄλλων, ἀλλὰ ἀκόνιζε ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ τὸ ξίφος τῶν δακρύων».

10. Πῆγε κάποτε ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς* νά πάρει νερό καὶ

ἐπιτελεῖσι τὸ ἔργο αὐτὸ στήν ψυχὴ του. Ὅμως μέ τὸν ἀγῶνα γιὰ νήψη περιστέλλει ἀφενὸς τὴν ἀχαλίνωτη φαντασία, καὶ ἀφετέρου ἐπαναφέρει τὸν νοῦ στήν τάξη τῆς προσευχῆς. Αὐτὸ εἶναι χρέος του ὅσες φορές κι ἂν ὀλισθήσει ὁ νοῦς.

Ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἀναφερόμενος στήν ἀνάγκη νά διάζουμε τὸν ἑαυτὸ μας «εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ μὴ θελοῦσης τῆς καρδίας», συνιστᾷ καὶ γιὰ τὴν προσευχή «διάζεσθαι (χρῆ) ἑαυτὸν εἰς τὴν εὐχὴν μὴ ἔχοντα εὐχὴν πνευματικὴν. Καὶ οὕτως ὁ Θεὸς θεωρῶν τὸν οὕτως ἀγωνιζόμενον... δίδωσιν εὐχὴν ἀληθινὴν Πνεύματος...» (Ὁμιλία 19, 3).

12. Ἀθυμία: κακοκεφία, ὀλιγοψυχία, ἀδημονία, λύπη, ἀπελπισία.

13. Πρὸς. Ψαλμ. 141, 2.

τὸν ἀδβᾶν Ζαχαρίαν εὐχόμενον ἐπὶ τοῦ λάκκου καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καθήμενον ἐπάνω αὐτοῦ.

11. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας ὅτι ὁ ἀδβᾶς Ἰσιδωρος ὁ πρεσβύτερος τοῦ Πηλουσίου, γενομένης ἀγάπης καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσθιόντων καὶ συλλαλούντων ἀλλήλοις, ἐπιτιμήσας αὐτοῖς εἶπε· Σιωπᾶτε, ἀδελφοί, οἶδα ἐγὼ ἀδελφὸν ἐσθιόντα μεθ' ἡμῶν καὶ πίνοντα ποτήρια ὅσα ἡμεῖς καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ ἀναβαίνει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς πῦρ.

12. Παρέβαλεν ὁ ἀδβᾶς Λῶτ τῷ ἀδβᾶ Ἰωσήφ καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀδβᾶ, κατὰ τὴν δύναμίν μου ποιῶ τὴν μικρὰν μου σύναξιν καὶ τὴν μικρὰν νηστείαν μου καὶ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν μελέτην καὶ τὴν ἡσυχίαν, καὶ τὸ κατὰ δύναμίν μου καθαρεύω τοῖς λογισμοῖς. Τί οὖν ἔχω ποιῆσαι λοιπόν; Ἀναστὰς οὖν ὁ Γέρων ἤπλωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ γεγόνασιν οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ὡς δέκα λαμπάδες πυρὸς καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ θέλεις, γενοῦ ὅλος πῦρ.

13. Ἐλεγεν ὁ ἀδβᾶς Ἰάκωβος ὅτι τις τῶν Γερόντων εἶπεν· Ὅτε ἤμην νεώτερος ἐν τῇ ἐρήμῳ μένων, εἶχον πλησίον παῖδα ἰδίᾳ σχολάζοντα. Καὶ ἐπισκοπὴν ποιούμενος εἶδον αὐτὸ εὐχόμενον καὶ ἀξιοῦντα τὸν Θεόν, ἵνα εἰρηνεύσῃ μετὰ τῶν θηρίων καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν, οὔσης πλησίον ὑαίνης καὶ θηλαζούσης τὰ ἑαυτῆς παιδία, ὑπέθηκεν ὁ παῖς ἑαυτὸν καὶ ἤρξατο θηλάζειν μετ' αὐτῶν. Ἄλλοτε εἶδον αὐτὸν εὐχόμενον καὶ ἀξιοῦντα τὸν Κύριον ὅτι· Δός μοι χάρισμα τῷ πυρὶ φιλιᾶσαι. Καὶ ποιήσας πυρὰν ἐν μέσῳ ταύτης γόνата ἔκλινε προσευχόμενος τῷ Δεσπότῃ.

14. Πρόκειται γιὰ τὸν νεαρό Ζαχαρία, τὸν γιό τοῦ Καρίωνα, ὁ ὁποῖος εἶχε ραгдаία πνευματικὴ πρόοδο, προικισμένος ἰδιαίτερα μὲ τὸ χάρισμα τῆς προσευχῆς. Βλ. Μ. Γεροντικόν τόμ. Α' σελ. 448.

βρῆκε τὸν ἀδβᾶ Ζαχαρία¹⁴ νά προσεύχεται πάνω στή δεξιά-μενὴ καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ νά κάθεται ἐπάνω του.

11. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας* ὅτι ὁ ἀδβᾶς Ἰσιδωρος*, ὁ πρεσβύτερος τοῦ Πηλουσίου¹⁵, ὅταν εἶχαν κοινὴ τράπεζα στὴν ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ ἀδελφοί ἔτρωγαν καὶ συζητοῦσαν, τοὺς ἤλεγξε καὶ εἶπε: «Σιωπᾶστε, ἀδελφοί, γνωρίζω ἀδελφὸ πού τρώει μαζί μας καὶ πίνει ὅσα ποτήρια πίνουμε κι ἐμεῖς, καὶ ἡ προσευχή του ἀνεβαίνει στὸν Θεό σάν φωτιά».

12. Ἐπισκέφθηκε ὁ ἀδβᾶς Λῶτ τὸν ἀδβᾶ Ἰωσήφ καὶ τοῦ λέει: «Ἀδβᾶ, ὅσο μπορῶ κάνω τὴ λίγη μου ἀκολουθία καὶ τὴ μικρὴ μου νηστεία, τὴν προσευχή, τὴ μελέτη, τὴν ἡσυχία καὶ ὅσο μοῦ εἶναι δυνατό διατηρῶ καθαρὸ τὸν ἑαυτό μου ὡς πρὸς τοὺς λογισμοὺς. Τί μοῦ ὑπολείπεται νά κάνω;»

Σηκώθηκε τότε ὁ Γέροντας, ὕψωσε τὰ χεῖρια στὸν οὐρανὸ καὶ τὰ δάκτυλά του ἔγιναν σάν δέκα λαμπάδες ἀπὸ φλόγα, καὶ τοῦ λέει: «Ἄν τό θέλεις, γίνε ὅλος μιὰ φλόγα».

13. Ἐλεγε ὁ ἀδβᾶς Ἰάκωβος ὅτι ἓνας Γέροντας εἶπε: «Ὅταν ἤμουν νέος καὶ ἔμενα στὴν ἔρημο, εἶχα ἐκεῖ κοντὰ ἓνα παλικαράκι πού ἔκανε κατιδίαν τὴν ἀσκητικὴ του ζωῇ. Κάποια μέρα πού παραφύλαξα, τὸν εἶδα νά προσεύχεται καὶ νά ζητάει ἀπὸ τὸν Θεό νά ἔχει εἰρηνικὲς σχέσεις μὲ τὰ θηρία. Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν μιὰ ὕαινα πού θήλαζε τὰ βρέφη της, καὶ τό παλικάρι μετὰ τὴν προσευχὴ πῆγε καὶ ξάπλωσε καὶ ἄρχισε νά θηλάζει μαζί τους.

Ἄλλη φορά τὸν εἶδα νά προσεύχεται καὶ νά λέει στὸν Κύριο: Δῶς' μου τὸ χάρισμα νά γίνω φίλος μὲ τὴ φωτιά. Ἄναψε ὕστερα φωτιά καὶ ἀφοῦ γονάτισε μέσα στή φωτιά προσευχήθηκε στὸν Δεσπότη».

15. Πηλούσιον: Ἀρχαία παραλιακὴ πόλη τῆς Αἰγύπτου, στὴν περιοχὴ τῆς

14. Παρέβαλόν ποτέ τινες τῷ ἀβδᾶ Λουκίῳ εἰς τὸ Ἑνατον, οἱ λεγόμενοι Εὐχῖται μοναχοί, καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς ὁ Γέρων· Τί τὸ ἐργόχειρον ὑμῶν; Οἱ δὲ εἶπον· Ἡμεῖς οὐ ψηλαφῶμεν ἐργόχειρον ἀλλὰ, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἀδιαλείπτως προσευχόμεθα. Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· Οὐκ ἐσθίετε; Καὶ εἶπον· Ναί. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Οὐ κοιμᾶσθε; Καὶ εἶπον· Ναί. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ὅτε οὖν ἐσθίητε καὶ κοιμᾶσθε, τίς εὐχεται περὶ ὑμῶν; Καὶ οὐχ εὗρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Συγχωρήσατέ μοι, ἰδοὺ οὐ ποιεῖτε, καθὼς λέγετε. Ἐγὼ δὲ δεικνύω ὑμῖν ὅτι ἐργαζόμενος τὸ ἐργόχειρόν μου ἀδιαλείπτως προσεύχομαι. Καθέξομαι σὺν Θεῷ βρέξας τὰ μικρά μου θαλλία καὶ πλέκων αὐτὰ σειράν, λέγω· Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ ἔστιν εὐχή; Καὶ εἶπον· Ναί. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅταν οὖν ἐμμείνω δι' ὅλης ἡμέρας ἐργαζόμενος καὶ εὐχόμενος, ποιῶ πλέον ἢ ἔλαττον δέκα ἕξ νομμία καὶ παρέχω ἕξ αὐτῶν εἰς τὴν θύραν δύο καὶ τὰ λοιπὰ ἐσθίω. Καὶ εὐχεται ὑπὲρ ἐμοῦ ὁ λαμβάνων τὰ δύο νομμία, ὅτε ἐσθίω ἢ ὅτε κοιμῶμαι, καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ πληροῦται μοι τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι.

ὁποίας κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους σημειώθηκε ἀξιόλογη μοναστικὴ ἀνάπτυξη. Σέ μιά ἀπὸ τίς μονές τοῦ Πηλουσίου ἀσκήτεψε καὶ ὁ ἀβδᾶς Ἰσιδωρος, ἀπ' ὅπου πῆρε τὴν προσωνυμία Πηλουσιώτης.

16. Ἑνατον: Βλ. I ὑποσημ. 38 σελ. 75.

17. Εὐχῖται: Οἱ Εὐχῖται εἶναι γνωστοί μὲ τὸ ὄνομα Μασσαλιανοί ἢ Μεσσαλιανοί. Εἶναι ἡ συριακὴ ὀνομασία τῶν αἰρετικῶν Εὐχιτῶν. Ἐφεραν καὶ ἄλλα ὀνόματα πού μαρτυροῦν καὶ τίς διάφορες μορφές μὲ τίς ὁποῖες ἐμφανίζονταν. Γιά πρώτη φορά ἡ αἵρεση ἐμφανίσθηκε στό δεύτερο μισό τοῦ 4ου αἰ. στήν Μεσοποταμία καὶ ἀπλώθηκε σύντομα στή Συρία, Μ. Ἀσία, Θράκη καὶ Αἴγυπτο.

Οἱ Μασσαλιανοί εἶχαν μυστικές καὶ ἀσκητικές τάσεις, γι' αὐτό καὶ ἡ διδασκαλία τους βρῆκε μεγάλη ἀπήχηση στοὺς κύκλους τῶν μοναχῶν. Ἀποστρέφονταν τὴν ἐργασία ὡς πονηρά καὶ συντηροῦνταν μὲ τὴν ἐπαιτεία.

14. Ἐπισκέφθηκαν κάποτε μερικοὶ μοναχοὶ τὸν ἀβδᾶ Λούκιο στό Ἑνατο¹⁶, αὐτοὶ πού ὀνομάζονται Εὐχίτες¹⁷, καὶ τοὺς ρώτησε ὁ Γέροντας: «Τί ἐργόχειρο κάνετε;» Καὶ ἐκείνοι εἶπαν: «Ἐμεῖς δέν πιάνουμε ἐργόχειρο ἀλλὰ, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος, προσευχόμαστε ἀσταμάτητα¹⁸». «Δέν τρώτε;» τοὺς ρωτᾷ ὁ Γέροντας. «Ναί» εἶπαν. «Καὶ δέν κοιμᾶσθε;» ξαναρωτᾷ ὁ Γέροντας. Ἀπάντησαν «Ναί». Καὶ λέει ὁ Γέροντας: «Ὅταν ὅμως τρώτε καὶ κοιμᾶσθε, ποιὸς προσεύχεται γιὰ σᾶς;» Δέν βρῆκαν τί νά ἀποκριθοῦν. Τότε τοὺς εἶπε: «Συγχωρήστε με, νά, πού δέν εἶστε συνεπεῖς μέ τά λόγια σας. Ἐγὼ θά σᾶς δείξω ὅτι τὴν ὥρα πού ἐργάζομαι, ἀδιάκοπα προσεύχομαι. Κάθομαι, μέ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ βρέξω τὰ λίγα μου βλαστάρια, καὶ καθὼς κάνω τὴν πλεξούδα, λέω: Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου»¹⁹. Καὶ τοὺς ρωτᾷ: «Δέν εἶναι προσευχή;» «Ναί» ἀπάντησαν. Καὶ συνέχισε: «Ὅταν λοιπόν μένω ὅλη τὴν ἡμέρα πάνω στή δουλειά καὶ συγχρόνως προσεύχομαι, βγάζω δουλειά πάνω κάτω γιὰ δεκάεξι νομμία²⁰. Ἀπ' αὐτά προσφέρω στήν εἴσοδο γιὰ ἐλεημοσύνη δύο νομμία καὶ τὰ ὑπόλοιπα γιὰ δική μου διατροφή. Ἐτσι προσεύχεται γιὰ μένα αὐτός πού παίρνει τὰ δύο νομμία, ὅταν ἐγὼ τρώω καὶ κοιμᾶμαι, καὶ μέ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ ἐφαρμόζεται ἀπὸ μέρους μου τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι».

Περιφρονοῦσαν τὰ μυστήρια καὶ τίς ἐκκλησιαστικές τελετές καὶ προσεύχονταν διαρκῶς (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Εὐχῖται), ἐπικαλούμενοι τίς προτροπές τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἀπ. Παύλου περὶ ἀδιαλείπτου προσευχῆς. Βλ. Λουκ. 18, 1 κ.έ., Ἐφ. 6, 18, Α' Θεσ. 5, 17. Οἱ Μασσαλιανοὶ καταδικάσθηκαν πρώτη φορά ἀπὸ τὴν σύνοδο Σίδης τῆς Παμφυλίας (390). Τὴν καταδίκη αὐτὴ ἐπεκύρωσε ἡ Γ' Οἰκουμεν. Σύνοδος (431).

18. Α' Θεσ. 5, 17.

19. Ψαλμ. 50, 1.

20. Νομμίον: νόμισμα μικρό, χάλκινο ἢ ἀργυρὸ ἢ χρυσό.

15. Ἠρώτησάν τινες τὸν ἀδβᾶν Μακάριον λέγοντες· Πῶς ὀφείλομεν προσεύχεσθαι; Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· Οὐκ ἔστι χρεία θαπτολογεῖν ἀλλ' ἐκτείνειν τὰς χεῖρας καὶ λέγειν· Κύριε, ὡς θέλεις καὶ ὡς οἶδας ἐλέησόν με. Ἐάν δὲ ἐπίκειται πόλεμος· Κύριε, βοήθει μοι. Καὶ αὐτὸς οἶδε τὰ συμφέροντα καὶ ποιεῖ μεθ' ἡμῶν ἔλεος.

16. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς· Ἐάν μὴ συμφωνήσῃ ἡ πρᾶξις μετὰ τῆς εὐχῆς, εἰς μάτην κοπιᾷς. Καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἕτερος λέγων· Τί ἐστι συμφώνησις πράξεως μετὰ εὐχῆς; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· Ἵνα ὑπὲρ ὧν εὐχόμεθα μηκέτι ποιῶμεν αὐτά. Ὅταν γὰρ ἄνθρωπος ἀφῇ τὰ θελήματα αὐτοῦ, τότε καταλλάσσεται αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ δέχεται τὴν εὐχὴν αὐτοῦ.

17. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Νεῖλος· Ὅσα ἂν ποιήσῃς εἰς ἄμυναν ἀδελφοῦ ἡδικοῦ σε, πάντα εἰς σκάνδαλόν σοι γενήσονται ἐν καιρῷ προσευχῆς.

18. Εἶπε πάλιν· Προσευχὴ ἐστὶ πραότητος καὶ ἀοργησίας βλάστημα.

19. Εἶπε πάλιν· Προσευχὴ ἐστὶ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀλέξιμα.

20. Εἶπε πάλιν· Ἀπελθὼν πώλησον τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἄρον τὸν σταυρὸν καὶ ἀπάρνησαι σεαυτὸν, ἵνα δυννηθῇς ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι.

21. Εἶπε πάλιν· Ὅπερ ἂν ὑπομένων φιλοσοφήσῃς, τούτου

15. Ρώτησαν κάποιοι τὸν ἀδβᾶ Μακάριο· «Πῶς πρέπει νὰ προσευχόμεστε;» Καὶ ὁ Γέροντας τοὺς εἶπε· «Δέν χρειάζεται νὰ φλυαροῦμε²¹, ἀλλὰ νὰ ὑψώνουμε τὰ χεῖρια καὶ νὰ λέμε· “Κύριε, ὅπως θέλεις καὶ ὅπως γνωρίζεις, ἐλέησέ με”. Καὶ ἂν προμηνύεται πόλεμος· “Κύριε, βοήθει με” καὶ γνωρίζει ὁ ἴδιος τί μᾶς συμφέρει καὶ θά μᾶς ἐλεήσει».

16. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Μωυσῆς· «Ἐάν δέν συμφωνήσῃ ἡ πράξις μέ τὴν προσευχή, εἶναι χαμένος ὁ κόπος σου». Καὶ τὸν ρώτησε ἄλλος ἀδελφός· «Καὶ τί σημαίνει νὰ συμφωνεῖ πράξις καὶ προσευχή;» «Σημαίνει —εἶπε ὁ Γέροντας— αὐτὰ γιὰ τὰ ὅποια προσευχόμεστε νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ὁ Θεός, νὰ μὴν τὰ κάνουμε πιά. Γιατί ὅταν ὁ ἄνθρωπος παραιτεῖται ἀπὸ τὰ θελήματά του, τότε ὁ Θεὸς γίνεται φίλος του καὶ δέχεται τὴν προσευχή του».

17. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Νεῖλος· «Ὅσα τυχόν κάνεις γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖς ἀδελφό πού σέ ἔβλαψε, ὅλα θά σοῦ εἶναι ἐμπόδιο τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς»²².

18. Εἶπε πάλι· «Ἡ προσευχή εἶναι γέννημα τῆς πραότητος καὶ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τῆς ὀργῆς».

19. Εἶπε ἐπίσης· «Ἡ προσευχή ἀπομακρύνει τὴ λύπη καὶ τὴν ἀθυμία».

20. Εἶπε ἀκόμη· «Πήγαινε, πούλησε ὅσα ἔχεις καὶ μοίρασέ τα στοὺς φτωχοὺς· σήκωσε κατόπιν τὸν σταυρό σου ἀπαρνούμενος τὸν ἑαυτό σου, γιὰ νὰ μπορέσεις ἀπερίσπαστα νὰ προσεύχεσαι».

21. Εἶπε πάλι· «Γιὰ κάθε τι²³ πού θά τό ὑπομείνεις μέ

21. Ματθ. 6, 7.

22. Ρωμ. 12, 17-21· Α' Θεσ. 5, 15.

23. Ἐννοεῖται· θλίψη, πειρασμούς, δοκιμασίες κλπ.

τὸν καρπὸν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς εὐρήσεις.

22. Εἶπε πάλιν· Ἐπιθυμῶν προσεύξασθαι ὡς δεῖ, μὴ λυπῆ-
σης ψυχὴν· εἰ δὲ μήγε, εἰς μάτην τρέχεις.

23. Μὴ θέλε ὡς σοὶ δοκεῖ ἀλλ' ὡς Θεῷ ἀρέσκει γίνεσθαι
τὰ κατὰ σέ. Καὶ ἔσει ἀτάραχος καὶ εὐχάριστος ἐν προσευχῇ
σου.

24. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀβδῶν Ποιμένα λέγων· Καλὸν
τὸ προσεύχεσθαι; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων ὅτι εἶπεν ὁ ἀβδῶς
Ἀντώνιος ὅτι ἡ φωνὴ αὕτη ἐκπορεύεται ἐκ προσώπου Κυρίου
λέγουσα· Παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει Κύριος· παρακα-
λεῖτε.

25. Ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀντάρτου ὅταν κα-
τῆλθεν εἰς τὴν Περσίδα, ἔπεμψε δαίμονα, ἵνα ὀξέως ἐπανέλθῃ
εἰς τὴν δύσιν καὶ ἐνέγκῃ αὐτῷ ἐκείθεν ἀπόκρισιν τινα. Φθά-
σαντος δὲ τοῦ δαίμονος ἐν τόπῳ τινὶ ἐν ᾧ μονάζων ᾤκει, ἔμει-
νεν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἀσάλευτος μὴ δυνάμενος προεῖναι ἐπὶ
τὰ ἔμπροσθεν διὰ τὸ τὸν μοναχὸν μὴ παύσασθαι ἀπὸ εὐχῆς,
μήτε ἡμέραν μήτε νύκτα. Καὶ ὑπέστρεψεν ἄπρακτος πρὸς τὸν
ἀποστείλαντα αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Διατί ἐδράδυνας; Ἀπο-

24. Ἡσ. 40, 1. Μὲ τὴν ρῆσιν αὕτη ἀπευθυνόμενος ὁ Θεὸς στοὺς προφῆτες τοὺς
διατάσσει νὰ ἐνθαρρύνουν τὸν ἰσραηλιτικὸν λαὸν γιὰ νὰ ἐπανακτήσουν τὴν
ἀπολεσθεῖσα ἐπικοινωνίαν τοὺς μὲ τὸν Θεόν. Ἦδη μὲ τὰ δεινὰ τῆς Βαβυλώνιας
αἰχμαλωσίας (606-536 π.Χ.) καθὼς ταπεινώθηκαν, πλήρωσαν τὴν ἁμαρτία τῆς
ἀποστασίας τοὺς, καὶ ἡ πατρικὴ στοργὴ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐνημερῶνει διὰ τῶν
προφητῶν ὅτι πλησιάζει ἡ θαυματουργικὴ ἀπελευθέρωσή τοὺς ἀπὸ τὴν αἰ-
χμαλωσία. Ἄρα ἀποκαθίστανται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς καὶ
πρέπει νὰ λάβουν τὸ θάρρος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς λατρείας πρὸς τὸν Θεόν.

φιλόσοφον διάθεσιν, θὰ βρεῖς τὸν καρπὸν τοῦ στήν ὥρα τῆς
προσευχῆς».

22. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐάν ἐπιθυμῆς νὰ προσευχηθεῖς,
ὅπως πρέπει, μὴ λυπήσεις καμιά ψυχὴ· ἀλλιῶς, χαμένος ὁ
κόπος σου».

23. «Νὰ μὴ θέλεις οἱ ὑποθέσεις σου νὰ προχωροῦν, ὅπως
ἐσύ νομίζεις, ἀλλὰ ὅπως ἀρέσει στὸν Θεόν. Ἔτσι θὰ εἶσαι
ἀτάραχος καὶ θὰ εὐχαριστεῖς στήν προσευχή σου τὸν Θεόν».

24. Ἀδελφός ρώτησε τὸν ἀβδῶ Ποιμένα*: «Εἶναι καλὸ
νὰ προσεύχεται κανεὶς;» Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Εἶπε ὁ
ἀβδῶς Ἀντώνιος ὅτι ἡ φωνὴ αὕτη πού λέει· Ἐνθαρρύνετε
τὸν λαόν μου, λέει ὁ Κύριος, ἐνθαρρύνετε²⁴, ἐκπορεύθηκε ἀπὸ
τὸν ἴδιον τὸν Θεόν».

25. Ὅταν βασιλιάς ἦταν ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης²⁵
καὶ εἶχε ἐκστρατεύσει στήν Περσία, ἔστειλε ἕναν δαίμονα
νὰ πάει πολὺ γρήγορα στὴ Δύση καὶ νὰ τοῦ φέροι ἀπὸ κεῖ
κάποια ἀπάντησι. Σὰν ἔφθασε ὁ δαίμονας σὲ τόπον πού κα-
τοικοῦσε ἕνας μοναχός, ἔμεινε δέκα μέρες ἀκίνητος μὴ μπο-
ρῶντας νὰ προχωρήσῃ παραπέρα, γιὰ τὸν μοναχὸς δὲν
ἔπαυσε νὰ προσεύχεται οὔτε τὴ μέρα οὔτε τὴ νύκτα. Γύρισε
λοιπὸν ἄπρακτος σ' αὐτόν πού τὸν ἔστειλε. Καὶ τὸν ρωτᾷ

25. Ἰουλιανὸς ὁ λεγόμενος Παραβάτης ἢ Ἀποστάτης (331-363) διετέλεσε
αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου γιὰ μιά διετία (361-363). Τὴν περίοδον αὕτη κυ-
ρίως ἐπιχείρησε κατὰ δυναμικὸν τρόπον τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς εἰδωλολατρι-
κῆς θρησκείας, ἡ ὁποία ἐφθινε στήν αὐτοκρατορίαν. Προέβη καὶ σὲ διωγμούς
κατὰ τῶν χριστιανῶν. Σὲ πόλεμον πού διοργάνωσε ἐναντίον τῶν Περσῶν τὴν
ἀνοιξὴν τοῦ 363, σὲ ἀψυμαχίαν μὲ τίς διασκορπισμένους περσικὰς δυνάμεις στὸν
Τίγρητα πληγώθηκε ἀπὸ δόρου ἀγνώστου καὶ μετὰ λίγες ὥρας περικυρλισμέ-
νος ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ στή σκηνῆς του ἐξέπνευσε, σὲ ἡλικίαν 32 ἐτῶν.

κριθείς δὲ αὐτῷ ὁ δαίμων εἶπε· Καὶ ἐδράδυνα καὶ ἄπρακτος ἦλθον. Παρέμεινα γὰρ δέκα ἡμέρας τηρῶν Πούπλιον τὸν μοναχὸν εἴπως παύσεται τῆς εὐχῆς, ἵνα παρέλθω καὶ οὐκ ἐπαύσατο. Ὅθεν οὐδὲ ἡδυνήθην παρελθεῖν, ἀλλ' ὑπέστρεψα ἄπρακτος.

Τότε ὁ ἀσεβὴς Ἰουλιανὸς ἀγανακτήσας εἶπεν· Ὑποστρέψας ποιήσω τὴν ἐκδίκησίν μου ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ εἶσω ὀλίγων ἡμερῶν ἐσφάγη ὑπὸ τῆς Προνοίας. Καὶ εὐθέως εἰς τῶν μετ' αὐτοῦ ἀρχόντων ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἔδωκε πτωχοῖς καὶ ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα γενέσθαι μοναχός. Καὶ γενόμενος μέγας ἀσκητὴς ἐτελεύτησεν ἐν Κυρίῳ.

26. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀδβᾶν Σισόην λέγων· Τί ποιήσω; Πῶς σωθῶ; Πῶς εὐαρεστήσω τῷ Θεῷ; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἐκστηθι κόσμον, ἀπόστηθι τῆς γῆς, ἄφες τὴν κτίσιν καὶ πρὸς τὸν Κτίστην μετάδηθι. Καὶ διὰ προσευχῆς καὶ πένθους σύναψον σεαυτὸν τῷ Θεῷ καὶ εὐρήσεις καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀνάπauσιν.

27. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Τιθόη ὅτι, εἰ μὴ ταχέως κατέφερε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτε ἴστατο εἰς προσευχήν, ἠρπάζετο ὁ νοῦς αὐτοῦ ἄνω. Εἰ οὖν συνέδη ἀδελφοὺς συνεύχεσθαι αὐτῷ, ἐσπούδαζε ταχέως καταφέρειν τὰς χεῖρας, ἵνα μὴ ἄρπαγῇ ὁ νοῦς αὐτοῦ καὶ χρονίσῃ.

28. Ἔλεγον περὶ τινος Γέροντος ὅτι ἐποίησεν ἐν τετραμήνῳ παραβάλλων ἀδελφῷ τινι ἐν Σκήτει καὶ οὔτε ἅπαξ εὗρεν

26. Στό περιστατικό αὐτό γίνεται σαφές ὅτι οἱ μαγικές-δαιμονικές ἐνέργειες, καὶ μέ μιά λέξη ἡ μαγεία δὲν ἔχει ἰσχύ στόν προσευχόμενον χριστιανό. Ἀ-

ἐκείνος· «Γιατί ἄργησες;» «Καὶ ἄργησα — τοῦ ἀπαντᾶ ὁ δαίμονας — καὶ ἄπρακτος γύρισα. Παρέμεινα δέκα μέρες φυλάγοντας τὸν μοναχὸ Πούπλιο μήπως παύσει νά προσεύχεται γιά νά μπορέσω νά περάσω καὶ δέν σταμάτησε. Γι' αὐτὸ δέν μπόρεσα νά τὸν προσπεράσω καὶ γύρισα ἄπρακτος»²⁶.

Τότε ὁ ἀσεβὴς Ἰουλιανὸς ἀγανακτισμένος εἶπε· «Ὅταν ἐπιστρέψω, θά τὸν ἐκδικηθῶ». Ἀλλά μέσα σέ λίγες μέρες, κατὰ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, θανατώθηκε. Τότε εὐθύς ἀμέσως ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπιτελεῖς του, ἔφυγε καὶ πούλησε ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, μοίρασε τὰ χρήματα στοὺς φτωχοὺς καὶ παρουσιάσθηκε στόν Γέροντα (τόν Πούπλιο) γιά νά γίνει μοναχός. Πράγματι ἐγινε μεγάλος ἀσκητὴς καὶ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ.

26. Ἀδελφός ρώτησε τὸν ἀδβᾶ Σισόη*: «Τί νά κάνω; Πῶς θά σωθῶ; Πῶς θά εὐαρεστήσω στόν Θεό;». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Φύγε ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀπομακρύνσου ἀπὸ τὰ γήινα, ἐγκατάλειψε τὴν κτίση καὶ πορεύου πρὸς τὸν Κτίστη. Μὲ προσευχή καὶ πένθος ἔνωσε τὸν ἑαυτό σου μέ τὸν Θεό καὶ θά βρεῖς ἀνάπαυση καὶ σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ καὶ στήν ἄλλην».

27. Ἔλεγον γιά τὸν ἀδβᾶ Τιθόη ὅτι, ὅταν στεκόταν γιά προσευχή, ἐάν δέν κατέβαζε τὰ χεῖρια του γρήγορα, μεταφερόταν ξαφνικά ὁ νοῦς του στά οὐράνια. Ἄν λοιπόν συνέβαινε ἀδελφοί νά προσεύχονται μαζί του, φρόντιζε νά κατεβάξει τὰ χεῖρια πολὺ γρήγορα γιά νά μὴν ἀνυψωθεῖ ὁ νοῦς του καὶ ἀργήσῃ νά ἐπιστρέψῃ.

28. Ἔλεγον γιά κάποιον Γέροντα ὅτι ἐπὶ τέσσερες μῆνες ἐπισκεπτόταν κάποιον ἀδελφό στή Σκήτη καὶ οὔτε μιά

κινητοποιεῖται (ἢ δαιμονικὴ ἐνέργεια) καὶ μένει ἀπρακτῇ, ὅταν καὶ μόνο πλησιάζει τὸν χώρο τοῦ ἀληθῶς προσευχομένου πιστοῦ.

αὐτὸν σχολάζοντα. Παραβαλὼν οὖν αὐθις καὶ σταθεὶς πρὸς τὴν θύραν ἔξω, ἤκουσεν αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ λέγοντος· Κύριε, ἢ οὐκ ἤχει τὰ ὠτά σου κράζοντός μου πρὸς σέ; Ἐλέησόν με· διὰ τὰς ἁμαρτίας μου οὖν οὕτως ἐγὼ κάμνω παρακαλῶν σε.

29. Ἀναχωρητὴς τις εἶδε δαίμονα προτρεπόμενον ἄλλον δαίμονα ἐλθεῖν καὶ διυπνίσαι καθεύδοντα μοναχόν. Καὶ ἀκούει τοῦ ἄλλου λέγοντος· Οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· ποτὲ γὰρ αὐτὸν ἐξύπνησα καὶ ἀναστὰς ἔκαυσέ με ψάλλον καὶ εὐχόμενος.

30. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι ἔσοπτρόν ἐστι τοῦ μοναχοῦ ἡ εὐχή.

31. Ἐλέγε τις τῶν Γερόντων ὅτι ὥσπερ ἀδύνατόν ἐστί τινα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρῆσαι ἐν ὕδατι θολῶδει, οὕτω ψυχὴ, ἐὰν μὴ καθαρεύῃ ἀπὸ ἀλλοτρίων, εὐξασθαι οὐ δύναται.

32. Ἐλεγον οἱ Γέροντες περὶ τινος ἀδελφοῦ, ὅτι οὐδέποτε ἀπέστη τοῦ ἐργοχείρου καὶ ἡ εὐχή αὐτοῦ ἀδιαλείπτως ἀνῆρχετο πρὸς τὸν Θεόν. Ἦν δὲ καὶ σφόδρα ταπεινὸς καὶ εὐκατάστατος.

33. Εἶπε Γέρων· Ὅταν ἄνθρωπος φυλάξῃ τοῦ μὴ ἀδικῆσαι τὸν πλησίον, τότε θαρσεῖ τῷ λογισμῷ ὅτι ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἐδέχθη πρὸς τὸν Θεόν. Ἐὰν δέ τις ἀδικήσῃ τὸν πλησίον, ἡ προσευχὴ αὐτοῦ βδελυκτὴ καὶ ἀπρόσδεκτος ἔσται. Ὅ γὰρ στεναγμός τοῦ ἀδικημένου οὐ μὴ ἑάσει τὴν προσευχὴν τοῦ ἀδικήσαντος εἰσελθεῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

φορὰ δὲν τὸν βρῆκε εὐκαιρο. Κάποια ἄλλη φορὰ πού τὸν ἐπισκέφθηκε πάλι καὶ στάθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, τὸν ἄκουσε θρηνώντας νά λέει· «Κύριε, μήπως δὲν φτάνει στά αὐτιά σου ἡ κραυγὴ μου; Ἐλέησέ με· γιὰ τίς ἁμαρτίες μου εἶναι πού μοχθῶ ἔτσι παρακαλώντας σε».

29. Κάποιος ἀναχωρητὴς εἶδε ἓναν δαίμονα νά παροτρύνει ἄλλον δαίμονα νά πάει καὶ νά ξυπνήσῃ ἓναν μοναχό πού κοιμόταν. Καὶ ἀκούει τὸν ἄλλον νά τοῦ λέει· «Δὲν μπορῶ νά τό κάνω αὐτό· κάποτε πού τὸν ξύπνησα, σηκώθηκε καὶ μέ ἔκαψε μέ τὴν ψαλμωδίᾳ του καὶ τίς προσευχῆς του».

30. Οἱ Γέροντες ἔλεγαν ὅτι ἡ προσευχή εἶναι καθρέφτης τοῦ μοναχοῦ.

31. Ἐλεγε ἓνας Γέροντας ὅτι ὅπως εἶναι ἀδύνατον νά δεῖ κανεὶς τό πρόσωπό του καθρεφτισμένο σέ θολό νερό, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἀδυνατεῖ νά προσευχηθεῖ, ἐὰν δὲν καθαριθεῖ ἀπὸ τὰ ἁμαρτωλά στοιχεῖα.

32. Ἐλεγαν γιὰ κάποιον ἀδελφό οἱ Γέροντες ὅτι ποτὲ δὲν παράτησε τό ἐργόχειρο καὶ ἡ προσευχή του ἀνέβαινε πρὸς τὸν Θεό ἀκατάπαυστα. Ἦταν ἐπιπλέον πάρα πολὺ ταπεινὸς καὶ ἥρεμος.

33. Εἶπε Γέροντας· «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος προσέχει νά μὴν βλάψῃ τὸν πλησίον, τότε ἐνθαρρύνεται ὁ λογισμός του ὅτι ἡ προσευχή του ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεό. Ἄν ὅμως βλάψῃ τὸν πλησίον, ἡ προσευχή του γίνεται σιχαμερὴ καὶ εἶναι ἀπαράδεκτη. Γιατί ὁ στεναγμός τοῦ ἀδικημένου δὲν πρόκειται νά ἀφήσῃ τὴν προσευχὴ τοῦ ἀδικου ἀνθρώπου νά φθάσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».

34. Εἶπε Γέρων· Ἐὰν ἐργάζῃ ἐργόχειρον ἐν τῷ κελλίῳ σου καὶ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς εὐχῆς σου, μὴ εἴπῃς, πληρώσω τὰ μικρὰ θαλλία μου ἢ τὸ μικρὸν μαλάκιν, εἴθ' οὕτως ἐγείρομαι· ἀλλὰ ἀνάστα ἐκάστης ὥρας καὶ ἀπόδος τὸ χρέος τῆς εὐχῆς τῷ Θεῷ. Ἐπεὶ κατὰ μικρὸν συνηθίζεις ἀμελεῖν καὶ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς λειτουργίας σου καὶ γίνεται ἔρημος ἡ ψυχὴ σου ἐκάστου ἔργου καὶ σωματικοῦ καὶ πνευματικοῦ. Ἀπὸ πρωὶ γὰρ φαίνεται ἡ προθυμία σου.

35. Εἶπε πάλιν· Ἐὰν ἀκούσῃς περὶ τινος ὑδρίσαντός σε καὶ ἔλθῃ πρὸς σε, μὴ δείξῃς αὐτῷ ὅτι ἔμαθες, ἀλλὰ χαριεντίσθητι μετ' αὐτοῦ καὶ ἀγάθυνον τὸ πρόσωπόν σου πρὸς αὐτόν, ἵνα ἔχῃς παρησίαν ἐν τῇ εὐχῇ σου.

36. Διηγῆσατό τις Γέρων ὅτι ἀδελφός ποτε ἐν Αἰγύπτῳ διάγων περιεπάτει ἐν ὁδῷ, καὶ ἐσπέρας καταλαβούσης εἰσηλθὲν εἰς μνημεῖον κοιμηθῆναι διὰ τὸ ψῦχος. Καὶ παρερχομένων δαιμόνων λέγει ὁ εἰς πρὸς τὸν ἕτερον. Βλέπεις ποῖον θάρσος ἔχει ὁ μοναχὸς οὗτος ὅτι εἰς τὸ μνημεῖον κοιμᾶται; Δεῦρο σιάνομεν αὐτόν. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος· Τί θέλομεν σιᾶναι αὐτόν; Οὗτος ἡμέτερός ἐστι ποιῶν τὰ θελήματα ἡμῶν, τρώγων καὶ πίνων καὶ καταλαλῶν καὶ τῆς συνάξεως ἀμελῶν· μᾶλλον ἀνθ' οὗ ἔξαργοῦμεν εἰς τοῦτον, ἄγωμεν ἃς θλίψωμεν τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς καὶ διὰ τῆς εὐχῆς πολεμοῦντας ἡμᾶς ἡμέρας καὶ νυκτός.

Τέλος τῆς πραγματείας περὶ τοῦ
ἀδιαλείπτως καὶ νηφόντως προσεύχεσθαι.

34. Εἶπε Γέροντας· «Ἐὰν δουλεύεις τὸ ἐργόχειρο στὸ κελί σου καὶ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς σου, μὴν πεῖς θά τελειώσω τὰ λίγα βλασταράκια μου ἢ τὸ ζεμπιλάκι καὶ τότε θά σηκωθῶ, ἀλλὰ πετάξου ἐπάνω τὴν κάθε ὥρα καὶ ἀπόδωσε στὸν Θεό τὸ χρέος τῆς προσευχῆς. Γιατί ἀλλιῶς λίγο λίγο συνηθίζεις νὰ ἀμελεῖς καὶ τὴν προσευχή καὶ τὸ διακόνημά σου καὶ θὰ ἐρημώσει ἡ ψυχὴ σου ἀπὸ κάθε ἐργασία καὶ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ. Ἀπὸ τὸ πρωὶ δέβαια γίνεται φανερὴ ἡ προθυμία σου».

35. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐὰν ἀκούσεις γιὰ κάποιον ὅτι σέ ἔβρισε, καὶ σέ ἐπισκεφθεῖ, μὴν τοῦ δείξεις ὅτι τὸ ἔμαθες, ἀλλὰ χαριτολόγησε μαζί του καὶ καλοσύνεψε τὸ πρόσωπό σου ἀπέναντί του, γιὰ νὰ ἔχῃς παρησίαν στὴν προσευχή σου».

36. Διηγῆθηκε κάποιος Γέροντας ὅτι κάποτε ἓνας ἀδελφός, πού ζοῦσε στὴν Αἴγυπτο, βάδιζε στὸν δρόμο καὶ τὸν βρῆκε ἡ νύκτα· καὶ μπῆκε λοιπὸν σ' ἓνα μνημεῖο²⁷ εἰδωλολατρικὸ νὰ κοιμηθεῖ, γιατί ἔκανε κρύο. Πέρασαν ἀπὸ κεῖ δαίμονες καὶ λέει ὁ ἓνας στὸν ἄλλο· «Βλέπεις τί θάρρος ἔχει ὁ μοναχὸς αὐτός πού κοιμᾶται μέσα στὸν τάφο; Ἔλα νὰ τὸν ἐνοχλήσουμε». «Καὶ γιατί —ἀποκρίνεται ὁ ἄλλος— νὰ ἐνοχλήσουμε αὐτόν; Αὐτός δικός μας εἶναι· κάνει τὰ θελήματα μας, τρώει, πίνει, κουτσομπολεύει καὶ τίς ἀκολουθίες του ἀμελεῖ. Προτιμότερο εἶναι ἀντὶ νὰ χάνουμε τὸν καιρὸ μας σ' αὐτόν, νὰ πᾶμε καὶ νὰ στενοχωρήσουμε αὐτοὺς πού μᾶς στενοχωροῦν καὶ μᾶς πολεμοῦν μέ τὴν προσευχή τους μέρα καὶ νύκτα».

Τέλος τῆς πραγματείας γιὰ τὴν
ἀδιαλείπτῃ καὶ νηφάλια προσευχή.

27. Μνημεῖο· τάφος ἀλλὰ καὶ μικρὸ κτίσμα πάνω σὲ τάφο.

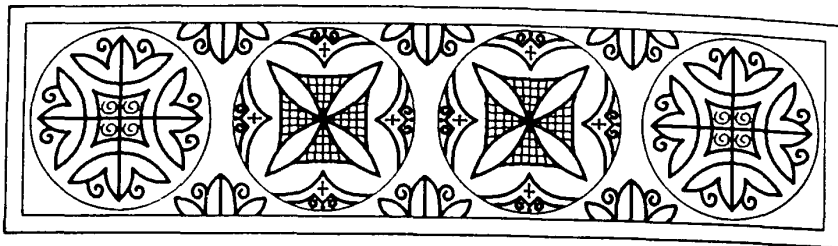

Άποψη τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

*«Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε·
διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες
ξενίσαντες ἀγγέλους».*

(Εβρ. 13, 2)

Περὶ τοῦ ὅτι φιλοξενεῖν χρή
καὶ ἐλεεῖν ἐν ἰλαρότητι

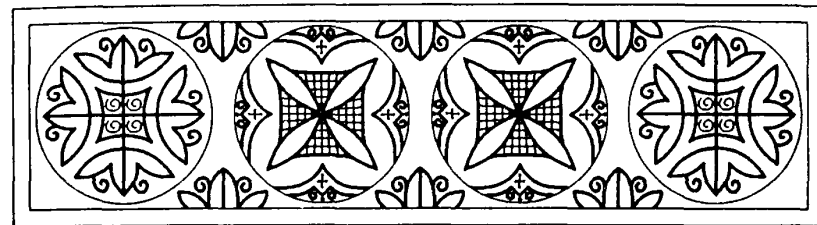

Ἰπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀπολλῶς περὶ τῆς ὑποδοχῆς τῶν ἀδελφῶν ὅτι· Δεῖ ἐρχομένους τοὺς ἀδελφούς προσκυνεῖν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν Θεὸν προσκυνοῦμεν. Εἶδες γάρ, φησί, τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες τὸν Θεόν σου. Καὶ τοῦτο, φησί, παρὰ τοῦ Ἀβραάμ παρειλήφαμεν. Καὶ ὅτε δέχεσθε, πρὸς ἀνάπαισιν παραδιάξεσθε· καὶ τοῦτο γὰρ παρὰ τοῦ Λῶτ μεμαθήκαμεν παραδιασάμενου τοὺς ἀγγέλους.

2. Ἐλεγεν ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος ὅτι ὀλίγον πάνν τὰς δικαιοσύνας πωλεῖ ὁ Θεὸς τοῖς ἀγοράζειν σπουδάζουσι, μικροῦ κλάσματος ἄρτου, εὐτελοῦς ἱματίου, ψυχροῦ ποτηρίου, ἐνὸς ὀβολοῦ. Προσετίθει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι παρὰ ἀνθρώπου δανειζόμενος ἄνθρωπος διὰ πενίαν ἢ χρεῖαν εὐπορίας καὶ ἀποδιδούς, χάριτας μὲν ὁμολογεῖ, κρύφα δὲ ἀποδίδωσιν αἰσχυνό-

1. Ἰλαρότης: πηγαία χαρούμενη διάθεση πού εἶναι ἐκδηλῆ στήν ὄψη καὶ στήν ὄλη συμπεριφορά.

2. Ἡ φράση αὕτη εἶναι ἄγραφο λόγιο τοῦ Κυρίου. Ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Κλήμεντα Ἀλεξανδρείας (150-215) στὸ ἔργο του «Στρωματεῖς»: I 19, 94 p. 374 καὶ II 15, 71. PG 8, 12A καὶ 1009A.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ φιλοξενοῦμε
καὶ νὰ ἐλεοῦμε μέ ἰλαρότητα¹

Ἰπε ὁ ἀδβᾶς Ἀπολλῶς* γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῶν ἀδελφῶν: «Καθὼς ἐρχονται οἱ ἀδελφοί, πρέπει νὰ ὑποκλινόμαστε μέ σεβασμό· τὴν ὥρα ἐκείνη στὸν Θεὸ ὑποκλινόμαστε καὶ ὄχι σ' αὐτούς. Γιατί λέει “εἶδες τὸν ἀδελφό σου, εἶδες τὸν Θεό σου”². Καὶ αὐτό, κατὰ τὴ μαρτυρία τῆς Γραφῆς, τό ἔχουμε παραλάβει ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ³. Ἀκόμη ὅταν τοὺς ὑποδέχεσθε, νὰ σπεύδετε μ' ὅλη σας τὴν καλὴ διάθεση νὰ τοὺς ἀναπαύσετε. Καὶ αὐτό τό γνωρίζουμε ἀπὸ τό παράδειγμα τοῦ Λῶτ πού μέ τὴν ἐπιμονή του φιλοξένησε τοὺς ἀγγέλους»⁴.

2. Ἐλεγε ὁ μακαριστὸς Ἐπιφάνιος* ὅτι μέ πάρα πολὺ μικρὸ ἀντάλλαγμα πουλάει ὁ Θεὸς τὰ ἀγαθὰ του σ' ἐκείνους πού σπεύδουν νὰ τὰ ἀγοράσουν, γιὰ ἓνα κομματάκι ψωμί, ἓνα τιποτένιο ροῦχο, ἓνα ποτήρι κρύο νερό, ἓναν ὀβολό.

Πρόσθετε καὶ τοῦτο: Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δανεῖζεται ἀπὸ ἄλλον ἄνθρωπο, εἴτε γιατί εἶναι πολὺ φτωχὸς εἴτε γιὰ νὰ βελτιώσει κάπως τὴ ζωὴ του, τὴν ὥρα πού ἐπιστρέφει τό δάνειο ἐκφράζει βέβαια τὴν μεγάλη του εὐγνωμοσύνη, ἀλλὰ τό ἐξοφλεῖ κρυφά, ἐπειδὴ ντρέπεται. Ἐνῶ ὁ δεσπότης Θεὸς

3. Γεν. 18, 1-19.

4. Γεν. 19, 1-26.

μενος. Ὁ δὲ δεσπότης Θεὸς τὸ ἀνάπαλιν· κρύφα δανειζόμενος, ἐνώπιον ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ δικαίων δίδωσιν.

3. Ἀνέβη ποτὲ ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ θεωρεῖ ὁ Γέρων ἄνθρωπον ἀπὸ ὁμμάτων γυμνὸν καθήμενον εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ λέγοντα· δότε, ἐλεεῖτε. Καὶ λέγει ὁ Γέρων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Βλέπεις τὸν ἀπὸ ὁμμάτων τοῦτον; Λέγω σοι ὅτι μεγάλων μέτρων ἐστί. Θέλεις οὖν ὑποδείξω σοι τὰ περὶ αὐτοῦ; Μείνον ἐνταῦθα.

Καὶ ἀπέρχεται ὁ Γέρων καὶ λέγει αὐτῷ· Ποίησον ἀγάπην εἰς ἐμέ, ἀδελφέ, ὅτι οὐκ ἔχω πόθεν ἀγοράσαι βαῖα τοῦ καμεῖν καὶ τραφῆναι. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀπὸ ὁμμάτων· Τί εἶδες εἰς ἐμέ, ἀβδᾶ, ὅτι βλέπεις με γυμνὸν καὶ προσαίτην· τούτου χάριν λέγεις μοι δός μοι τίποτε, ἵνα ἀγοράσω βαῖα καὶ κάμω; Ὅμως δὲ περιμένουν.

Καὶ νεύει ὁ Γέρων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ ἀκολουθῆσαι, καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸν ἅγιον Μάρκον ἔξω τῆς πόλεως. Ἐκεῖ γὰρ εἶχε τὸ κελλίον. Καὶ λέγει τῷ Γέροντι· Περιμένεινόν με, ἀβδᾶ. Καὶ εἰσέρχεται καὶ φέρει τῷ Γέροντι μαλάκιν ἔχον σταφίδας, ῥόας, ἰσχάδας καὶ τρία κερᾶτια κέρματος. Καὶ ἐκβαλὼν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐν τριμήσιον, ἔδωκε τῷ Γέροντι λέγων· Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀβδᾶ. Καὶ ἐλθὼν ὁ Γέρων πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ, ἔκλαυσε λέγων· Πόσους δούλους κρυπτοὺς ἔχει ὁ Θεός! Ζῇ Κύριος, οὐ μὴ ἀποστρέψω τίποτε τῆς εὐλογίας, ὅτι ἀγάπη ἐστί.

5. Παροιμ. 19, 17. Πρβλ. Ματθ. 6, 1-14.

6. Πρόκειται γιὰ τὸν ναὸ τοῦ Εὐαγγελιστῆ Μάρκου. Σύμφωνα μὲ ἀρχαία παράδοση ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας θεωρεῖται ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος πού κήρυξε τὸν Χριστιανισμό στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ τὴν Κυρηναϊκή. Γιὰ τὴ δράση τοῦ ἀποστόλου Μάρκου στὴν Ἀλεξάνδρεια ὑπάρχουν πολλὰ στοιχεῖα στὶς πηγές. Βλ. Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Β' 16, PG 20, 173.

ἐνεργεῖ ἀντίστροφα. Δανεῖζεται κρυφά ἀλλὰ τὰ ἐπιστρέφει ἐνώπιον ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων καὶ δικαίων ψυχῶν⁵.

3. Πῆγε κάποτε ὁ ἀβδᾶς Δανιήλ* μὲ τὸν μαθητὴ τοῦ μαζὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια. Βλέπει ἐκεῖ ὁ Γέροντας ἕναν ἀόμματο, γυμνό, πού καθόταν στὴν πλατεῖα καὶ ἔλεγε: «Δώστε, ἐλεῆστε»· λέει λοιπὸν ὁ Γέροντας στὸν μαθητὴ τοῦ: «Βλέπεις αὐτὸν τὸν ἀόμματο; Σέ διαβεβαιώνω ὅτι ἔχει φθάσει σέ ὑψηλά μέτρα. Θέλεις νὰ σοῦ ἀποκαλύψω τί συμβαίνει μ' αὐτόν; Περιμένε ἐδῶ».

Πάει ὁ Γέροντας καὶ τοῦ λέει: «Κάνε ἀγάπη, ἀδελφέ, δὲν ἔχω πῶς νὰ ἀγοράσω φοινικόκλαδα νὰ τὰ δουλέψω καὶ νὰ ἐξασφαλίσω τὴν τροφὴ μου». Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἀόμματος: «Τί περιμένεις ἀπὸ μένα, ἀβδᾶ, ἀφοῦ μέ βλέπεις ἕναν γυμνό ζητιάνο; Γι' αὐτὸ μοῦ λές: δός μοι κάτι νὰ ἀγοράσω καὶ νὰ τὰ δουλέψω; Ἀλλὰ περιμένε».

Κάνει νόημα ὁ Γέροντας στὸν μαθητὴ τοῦ νὰ τοὺς ἀκολουθήσει καὶ ξεκινοῦν γιὰ τὸν ἅγιο Μάρκο⁶, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη· γιατί ἐκεῖ ἦταν τὸ κελί τοῦ. Σάν ἔφθασαν, λέει στὸν Γέροντα: «Περιμένε με, ἀβδᾶ». Μπαίνει λοιπὸν καὶ φέρνει στὸν Γέροντα ἕνα ζεμπίλι πού εἶχε σταφίδες, ῥόδια, ξερά σύκα καὶ τρία μικρά νομίσματα. Ἐβγαλε καὶ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἕνα τριμήσιο⁷ καὶ τὸ ἔδωσε στὸν Γέροντα λέγοντας: «Προσευχήσου γιὰ μένα, ἀβδᾶ». Ἐπιστρέφοντας ὁ Γέροντας στὸν μαθητὴ τοῦ ἔκλαψε καὶ εἶπε: «Πόσους κρυφοὺς δούλους ἔχει ὁ Θεός! Ζεῖ Κύριος⁸, δὲν θὰ ἐπιστρέψω τίποτε ἀπὸ τὴν εὐλογία, γιατί εἶναι προϊόν ἀγάπης».

7. Τριμήσιον (Λατίν. λ. tremis, -issis): νόμισμα ἀξίας ἐνὸς τρίτου τοῦ χρυσοῦ. Ὑπάρχουν καὶ οἱ γραφές: τριμίσιον, τριμίσιον.

8. Ζῇ Κύριος: Εἶναι μιὰ μορφή ὄρκου πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ Προφῆτες τῆς Π. Διαθήκης γιὰ νὰ ἐπικυρώσουν τὴν ἀλήθεια τῶν προρρήσεων.

Μετά δὲ τὸ ἀναχωρῆσαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀκούουσιν ὅτι ὁ οἰκονόμος πονεῖ τὸ ἥπαρ αὐτοῦ δεινῶς καὶ ἀνάκειται εἰς τὸν ἅγιον Μάρκον. Καὶ παραφαίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος Μάρκος, ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστής, λέγων αὐτῷ· Πέμψον, φέρε τόνδε τὸν ἀπὸ ὁμμάτων, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ πόνου καὶ ὑγιαίνεις. Καὶ πέμψας τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, ἔλαβον αὐτὸν μετὰ παρακλήσεως καὶ βίας. Καὶ εὐξαμένον αὐτοῦ καὶ ἐπιθέντος τὰς χεῖρας, παραχρῆμα ἐλύθη ὁ πόνος. Καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο ἐν ὅλῃ τῇ πόλει.

Καὶ ἀκούσας ὁ πάπας ἐξῆλθεν ἰδεῖν τὸν ἀπὸ ὁμμάτων καὶ εὗρεν αὐτὸν κοιμηθέντα ἐν Κυρίῳ. Καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο ἐν ὅλῃ τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ Σκῆτι. Καὶ ἀνέβη ὁ Γέρων μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ πολλοὶ τῶν Πατέρων συνανέδθησαν αὐτῷ. Καὶ εὐλογήθησαν παρὰ τοῦ μακαρίου συναδελφοῦ. Καὶ πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις ἐξῆλθεν καὶ εὐλογηθέντες ἐξεκόμισαν τὸ σῶμα αὐτοῦ μετ' εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας πολλῆς. Καὶ κατέθηκαν αὐτὸ ἐπάνω τοῦ ἁβδᾶ Μάρκου τοῦ σαλοῦ.

Ὁ δὲ βίος αὐτοῦ οὕτος ἦν. Εἴ τι ἐδέχετο ἀγάπην ἠγόραζεν ἐξ αὐτῆς μῆλα, σταφίδας, ῥόας, καὶ ἐρόγευε δι' ἄλλου τινὸς ἐν τοῖς ξενῶσι τοὺς ἀρρώστους κατὰ Κυριακὴν. Τεσσαράκοντα ὀκτὼ δὲ ἔτη ἐκτήσατο τὴν ἀρετὴν ταύτης τῆς διακονίας εἰς δόξαν Θεοῦ.

4. Γέγονε κατὰ τὴν Θηβαΐδα ὁ ἁβδᾶς Δανιήλ, ὁ πρεσβύτερος τῆς Σκῆτεως, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τινα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Καὶ κατερχομένων αὐτῶν πλέοντες τὸν ποταμὸν παρῆλθον εἰς ἓν κτῆμα, τοῦ Γέροντος ἐπιτρέψαντος τοῖς ναύ-

9. Ὁ τίτλος πάπας (ἢ πάππας) τοὺς πρῶτους χριστιανικοὺς αἰῶνες εἶχε εὐρεία χρῆσις καὶ ἀποδιδόταν σὲ ἐπισκόπους ἀλλὰ καὶ σὲ πρεσβυτέρους. Τελικὰ ἐπεκράτησε νὰ ἀποδίδεται ὁ τίτλος σὶν ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας καὶ

Τὸν ἄφησαν καὶ ἔφυγαν. Σέ λίγες μέρες ἀκοῦνε ὅτι ὁ οἰκονόμος ποναεὶ φοβερά σὺν πυλῶτι καὶ εἶναι ξαπλωμένος σὺν ἁγίῳ Μάρκῳ. Τοῦ παρουσιάζεται ἐκεῖ ὁ ἅγιος Μάρκος, ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστής, καὶ τοῦ λέει· «Στείλε καὶ φέρε ἐκεῖνο τὸν ἀόμματο· θὰ βάλει τὸ χεῖρ τοῦ σὺν μέρους πού πονᾷ καὶ θὰ θεραπευθεῖς». Ἐστειλε πράγματι αὐτὸς τοὺς ὑπηρέτες τοῦ καὶ τὸν πῆραν παρακαλώντας τὸν ἀλλὰ καὶ διάζοντάς τον. Προσευχήθηκε λοιπὸν ὁ ἀόματος καὶ μόλις ἔβαλε τὰ χεῖρα τοῦ, τὴν ἴδια ὥρα ἔφυγε ὁ πόνος. Ὅπως ἦταν ἐπόμενον, τὸ πληροφορήθηκε ὅλη ἡ πόλις.

Τὸ ἄκουσε καὶ ὁ πάπας⁹ καὶ ξεκίνησε νὰ δεῖ τὸν ἀόματο ἀλλὰ τὸν βρῆκε νὰ ἔχει ἀναπαυθεῖ ἐν Κυρίῳ. Τὸ ἔμαθε ὅλη ἡ πόλις καὶ ἡ Σκῆτι. Πῆγε καὶ ὁ Γέροντας μετὰ τὸν μαθητὴ τοῦ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Πατέρες μαζί του καὶ πῆραν εὐλογία ἀπὸ τὸν μακαριστὸ ἀδελφὸ τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρη ἡ πόλις βγήκε καὶ ἀφοῦ πῆραν εὐλογία ἀπὸ τὸ λείψανόν του, τὸ κήδευσαν μετ' εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας σὺν Θεῷ, καὶ τὸ τοποθέτησαν πάντως σὺν λείψανόν τοῦ ἁβδᾶ Μάρκου τοῦ σαλοῦ¹⁰.

Ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τοῦ ἦταν ὁ ἐξῆς· Ὅτι τοῦ ὄνιν ὡς ἐλεημοσύνη, ἀγόραζε μ' αὐτὰ μῆλα, σταφίδες, ῥόδια καὶ τὰ μοίραζε μετὰ τῇ βοήθειᾳ ἄλλου σὺν ἀρρώστους τῶν ξενῶν τῆς Κυριακῆς. Σαρανταοχτὼ χρόνια ὑπηρέτησε τὴν ἀρετὴν αὐτῆς τῆς διακονίας πρὸς δόξαν Θεοῦ.

4. Ἐφθασε σὲ μέρη τῆς Θηβαΐδος κάποια φορὰ ὁ ἁβδᾶς Δανιήλ*, ὁ πρεσβύτερος (ιερεὺς) τῆς Σκῆτης, ἔχοντας μαζί του καὶ ἓνα ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ. Καθὼς λοιπὸν πῆγαιναν διασχίζοντας τὸν ποταμὸν Νεῖλο, ἔφθασαν σ' ἓνα κτῆμα, ὅπου ὁ Γέροντας ἄφησε ἐλεύθερους τοὺς ναῦτες καὶ εἶπε:

στὸν Ρώμης.

10. Γιά τὸν ἁβδᾶ Μάρκο τὸν σαλό βλ. *Μ. Γεροντικόν τόμ. Β'* σελ. 421-427.

ταις. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Ὡδε ἔχομεν μεῖναι τὴν σήμερον. Καὶ ἤρξατο ὁ μαθητὴς αὐτοῦ γογγύζειν λέγων· Ἔως πότε γυρεῖομεν, ἄγωμεν λοιπὸν εἰς τὴν Σκῆτιν. Ὁ δὲ Γέρων φησὶν· Οὐχί, ἀλλ' ὥδε μένομεν σήμερον. Καὶ ἐκάθισαν εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου ὡς ξένοι. Καὶ λέγει ὁ ἀδελφὸς τῷ Γέροντι· Ἄρα ἀρέσκει τῷ Θεῷ ὅτι ὡς συναδελφοὶ καθήμεθα ὧδε; Ἄγωμεν καὶ εἰς μαρτύριον. Λέγει ὁ Γέρων· Οὐχί, ἀλλ' ὥδε καθεζόμεθα. Καὶ ἔμειναν ἐκεῖ καθεζόμενοι μέχρις ἐσπέρας βαθείας.

Καὶ ἤρξατο ὁ ἀδελφὸς μάχην ποιεῖν μετὰ τοῦ Γέροντος λέγων· Διὰ σέ ἔχω ἀποθανεῖν κακῶς. Αὐτῶν δὲ λαλούντων ἦλθε γέρων τις κοσμικός, μακρὸς, ὀλοπόλιος, καὶ ἰδὼν τὸν ἀδῶδαν Δανιήλ, ἤρξατο τοὺς πόδας αὐτοῦ καταφιλεῖν μετὰ δακρύων. Ἠσπάσατο δὲ καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Κελεύσατε ἐν τῷ οἴκῳ. Ἐβάσταζε δὲ καὶ φανὸν καὶ περιῆγε τὰς ῥύμας τοῦ χωρίου ζητῶν ξένους. Λαθὼν δὲ τὸν Γέροντα καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ καὶ ὅσους εὔρε ξένους, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ βαλὼν ὕδωρ εἰς νιπτῆρα, ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ Γέροντος. Οὐκ εἶχε δὲ ἄλλον τινα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἴδιον, οὐδὲ γὰρ ἐν ἄλλῳ τόπῳ, εἰ μὴ μόνον τὸν Θεόν.

Καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς τράπεζαν, καὶ μετὰ τὸ γεύσασθαι αὐτοὺς λαθὼν τὰ περισσεύσαντα κλάσματα τοῖς κυναρίοις τοῦ χωρίου ἔβαλεν· οὕτω γὰρ εἶχεν ἔθος ποιεῖν. Οὐκ ἤφιε γὰρ ἐσπέρας ἕως πρωὶ μίαν ψίχαν. Καὶ λαθὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν ὁ Γέρων, ἕως σχεδὸν διέφανυσεν, ἐκαθέζετο λαλῶν αὐτῷ τὰ πρὸς σωτηρίαν μετὰ δακρύων πολλῶν. Καὶ τὸ πρωὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἀνεχώρησαν. Γενομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν ὁδόν, ἔβαλεν ὁ μαθητὴς μετάνοιαν τῷ Γέροντι λέγων· Ποίησον ἀγάπην, πάτερ, καὶ εἰπέ μοι τίς ἐστὶν ὁ Γέρων οὗτος καὶ πόθεν

«Θά μείνουμε ἐδῶ σήμερα». Ἄρχισε τότε ὁ μαθητὴς του νὰ γογγύζει καὶ νὰ λέει· «Ὡς πότε θὰ γυρνᾶμε; Ἄς πᾶμε ἐπιτέλους στὴ Σκῆτη». Καὶ ὁ Γέροντας εἶπε· «Ὅχι· θὰ μείνουμε ἐδῶ σήμερα». Καὶ κάθισαν στό κτῆμα σάν ξένοι. Ὅποτε λέει ὁ ἀδελφὸς στὸν Γέροντα· «Ἄραγε εἶναι ἀρεστό στὸν Θεό νὰ μένουμε ἐδῶ ὡς μοναχοὶ ποὺ εἴμαστε; Ἄς πᾶμε τουλάχιστον σέ ἕναν ναό»¹¹. «Ὅχι — ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας — πρέπει νὰ μείνουμε ἐδῶ». Καὶ ἔμειναν ἐκεῖ μέχρι ἀργά τό βράδυ.

Ἄρχισε τότε ὁ ἀδελφὸς νὰ τὰ βάξει μέ τὸν Γέροντα καὶ νὰ λέει· «Ἐξαιτίας σου θὰ βρῶ πικρὸ θάνατο». Καθὼς μιλοῦσαν μεταξύ τους, ἦλθε κάποιος γέροντας λαϊκός, ψηλός, μέ ὀλόλευκα μαλλιά, καὶ μόλις ἀντίκρουσε τὸν ἀδῶδαν Δανιήλ, ἄρχισε νὰ τοῦ καταφιλεῖ τὰ πόδια βρέχοντάς τα μέ τὰ δάκρυά του. Ἀσπασθῆκε καὶ τὸν μαθητὴ του, καὶ τοὺς εἶπε· «Δώστε εὐλογία νὰ πᾶμε στό σπίτι». Κρατοῦσε μάλιστα φανᾶρι στά χέρια καὶ περιδιάβαινε τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ ζητώντας ξένους. Πῆρε λοιπὸν τὸν γέροντα μέ τὸν μαθητὴ του καὶ ὅσους ξένους βρῆκε καὶ τοὺς ὁδήγησε στό σπίτι του. Ἐβαλε ἀμέσως νερό στὴ λεκάνη καὶ ἔπλυνε τὰ πόδια τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ Γέροντα. Στό σπίτι του δὲν εἶχε κανένα ἄλλον, δικό του ἄνθρωπο, οὔτε σέ ἄλλη πόλη, παρὰ μόνο τὸν Θεό.

Τοὺς ἔβαλε τραπέζι καί, ὅταν ἔφαγαν, πῆρε τὰ περισσεύματα καὶ τὰ ἔριξε στά σκυλιὰ τοῦ χωριοῦ· ἔτσι συνήθιζε νὰ κάνει. Δὲν ἄφηνε ἀπὸ βραδύς ὡς τό πρωὶ οὔτε ἕνα ψίχουλο. Τὸν πῆρε κατόπιν ἰδιαίτερα ὁ Γέροντας καὶ ὡς τὰ ξημερῶματα σχεδὸν κάθισε μιλώντας του γιὰ τὴν σωτηρία χύνοντας πολλὰ δάκρυα. Καὶ τό πρωὶ ἀλληλοασπασθῆκαν καὶ ἀναχώρησαν. Καθὼς βάδιζαν στὸν δρόμο, ἔβαλε μετάνοια ὁ μαθητὴς στὸν Γέροντα καὶ τοῦ 'πε· «Κάνε ἀγάπη, πάτερ, καὶ πές μου ποίος εἶναι αὐτός ὁ γέροντας καὶ ἀπὸ ποῦ

11. Γιὰ τὴν λ. μαρτύριον τοῦ ἀρχ. κειμένου ποὺ ἐδῶ σημαίνει ναός, βλ. *M. Γεροντικόν*, τόμ. Β' σημ. 24 σελ. 322.

αὐτὸν γινώσκεις. Καὶ οὐκ ἤθελεν εἰπεῖν ὁ Γέρων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτῷ μετάνοιαν ὁ ἀδελφὸς λέγων· Ἄλλα μοι πολλὰ ἐθάρρησας, καὶ τὰ τοῦ Γέροντος τούτου οὐ λαλεῖς μοι; Ἦν γὰρ θαρρήσας αὐτῷ ἀρετὰς πολλῶν ἁγίων. Ὁ δὲ Γέρων οὐκ ἠθέλησε λαλῆσαι τῷ ἀδελφῷ τὰ περὶ τοῦ Γέροντος τούτου, ὥστε τὸν ἀδελφὸν χολᾶσαι καὶ μὴ λαλῆσαι τῷ Γέροντι ἕως τῆς Σκήτεως.

Ἐλθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς εἰς τὸ κελλίον τὸ ἴδιον, οὐκ ἀπήνεγκε τῷ Γέροντι τὸ μικρὸν τοῦ φαγίου κατὰ τὸ σύννηθες· τὴν ἐνδεκάτην γὰρ ὥραν ἐφύλασσε ὁ Γέρων πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἐσπέρας δὲ γενομένης ἦλθεν ὁ Γέρων εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Διατί, τέκνον, εἴσας τὸν πατέρα σου ἀποθανεῖν ἀπὸ λιμοῦ; Ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ πατέρα οὐκ ἔχω· εἰ γὰρ εἶχον πατέρα, ἡγάπα ἂν τὸ ἴδιον τέκνον. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἔχεις πατέρα, παράθου. Καὶ δραξαμένου αὐτοῦ τῆς θύρας ἀπελθεῖν, φθάνει αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς καὶ κρατεῖ· καὶ ἤρξατο καταφιλεῖν αὐτόν καὶ λέγειν· Ζῇ Κύριος, οὐκ ἀπολύω σε, ἐὰν μὴ μοι εἴπῃς τίς ἦν ὁ Γέρων ἐκεῖνος. Οὐκ ἠδύνατο γὰρ ὁ ἀδελφὸς ἰδεῖν τὸν Γέροντα θλιβόμενόν ποτε· ἡγάπα γὰρ αὐτὸν πάνυ. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ποίησόν μοι μικρὸν φαγίον πρῶτον, καὶ λέγω σοι.

Καὶ μετὰ τὸ γεύσασθαι λέγει τῷ ἀδελφῷ· Ἵνα μὴ ᾗς σκληροτράχηλος· διὰ γὰρ τὸ ἀντιλέγειν σε εἰς τὸ χωρίον καὶ γογγύζειν οὐκ ἀπηγγεῖλά σοι τὰ περὶ τοῦ Γέροντος. Καὶ νῦν βλέπε μηδενὶ δευτερώσης ἃ ἀκούσεις. Οὗτος ὁ Γέρων Εὐλόγιος λέγεται, τῇ δὲ τέχνῃ λατόμος ἐστί. Καταλύει οὖν ἐκ τοῦ ἐργοχείρου αὐτοῦ ἡμερήσιον ἐν κεράτιον νουμίῳ, ἕως ἐσπέρας μὴ γενό-

τὸν γνωρίζεις;» Ὁ Γέροντας δὲν ἤθελε νὰ ἀπαντήσῃ στὸν μαθητὴ του. Τοῦ ξαναβάζει μετάνοια ὁ ἀδελφὸς λέγοντάς του· «Πολλὰ ἄλλα μοῦ ἐμπιστεύθηκες καὶ τὰ σχετικά μέ τὸν γέροντα αὐτόν δέν θά μοῦ τά πεῖς;» Πράγματι τοῦ εἶχε ἐμπιστευθεῖ πολλῶν ἁγίων τίς ἀρετές. Ἀλλά τὰ σχετικά μέ τὸν γέροντα αὐτόν δέν θέλησε νὰ τοῦ τά πεῖ, μέ ἀποτέλεσμα ὁ ἀδελφὸς νὰ στενοχωρηθεῖ καὶ δέν μίλησε στὸν Γέροντα μέχρι τῆ Σκήτη.

Ὁ ἀδελφὸς μπῆκε στό κελί του καὶ δέν ἔφερε στὸν Γέροντα τὸ λίγο φαγητό ὅπως συνήθιζε· ὥς τίς πέντε τὸ ἀπογευμα κρατοῦσε νηστεία ὁ Γέροντας ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς του. Σάν ἄρχισε νὰ βραδιάζει, πάει ὁ Γέροντας στό κελί τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ λέει· «Γιατί, παιδί μου, ἄφησες τὸν πατέρα σου νὰ πεθάνει ἀπὸ τὴν πείνα;» Κι ἐκεῖνος ἀπαντᾷ· «Ἐγὼ πατέρα δέν ἔχω· γιατί ἂν εἶχα πατέρα, θά ἀγαποῦσε τὸ παιδί του». «Λοιπὸν —λέει ὁ Γέροντας— ἐὰν δέν ἔχεις πατέρα, ἀποτόλμησέ το» καὶ πιάνει μέ ἀποφασιστικὴ κίνηση τὴ θύρα νὰ φύγει, ἀλλὰ προφθαίνει ὁ ἀδελφὸς καὶ τὸν συγκρατεῖ καὶ ἄρχισε νὰ τὸν καταφιλεῖ καὶ νὰ λέει· «Ζεῖ ὁ Κύριος¹²· δέν θά σ' ἀφήσω νὰ φύγεις, ἐὰν δέν μοῦ πεῖς ποιὸς ἦταν ἐκεῖνος ὁ γέροντας». Δέν μποροῦσε ὁ ἀδελφὸς νὰ βλέπει ποτέ τὸν Γέροντα θλιμμένο, γιατί τὸν ἀγαποῦσε πάρα πολύ. Τότε ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἐτοίμασέ μου πρῶτα λίγο φαγητό καὶ θά σοῦ πῶ».

Ἀφοῦ ἔφαγε ὁ γέροντας λέει στὸν ἀδελφό· «Νὰ μὴν εἶσαι σκληροτράχηλος· δέν σοῦ εἶπα τὰ σχετικά μέ τὸν Γέροντα ἐξαιτίας τῆς ἀντιλογίας σου ἐκεῖ στό κτῆμα καὶ τοῦ γογγυσμοῦ σου. Καὶ τώρα πρόσεξε αὐτὰ πού θ' ἀκούσεις, νὰ μὴν τά πεῖς σέ κανέναν.

Αὐτός ὁ γέροντας λέγεται Εὐλόγιος καὶ ἐργάζεται ὡς λατόμος. Κερδίζει ἀπὸ τὴ δουλειά του κάθε μέρα ἓνα κεράτιο νουμίων¹³, μένοντας νηστικός ὡς τὸ σούρουπο. Τότε

12. Βλ. ὑποσημ. 8 σελ. 385.

13. Βλ. I ὑποσημ. 94-95 σελ. 136-137.

μενός τινος. Καὶ τῇ ἑσπέρῃ ἐξέρχεται εἰς τὸ κτῆμα καὶ ὅσους εὖρη ξένους, λαμβάνει αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τρέφει αὐτούς καὶ τὰ περισσεύοντα τῶν κλασμάτων παραβάλλει τοῖς κνναρίοις, καθὼς εἶδες. Ἐχει δὲ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ λατόμου ἐκ νεότητος μέχρι τῆς σήμερον. Ἔστι δὲ σήμερον ἑκατὸν ἐτῶν πλέον ἢ ἑλαττον. Καὶ χορηγεῖ αὐτῷ ὁ Χριστὸς δύναμιν καὶ καταλύει ἡμερήσιον τὸ αὐτὸ κεράτιον τῶν νουμίων.

Ὅτε δὲ ἤμην νεώτερος ὡς πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ἀνέβην πωλῆσαι τὸ ἐργόχειρόν μου εἰς τὸ κτῆμα ἐκεῖνο. Καὶ τῇ ἑσπέρῃ ἦλθε καὶ ἔλαβέ με καὶ ἄλλους σὺν ἐμοὶ ἀδελφούς κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, καὶ ἐξενοδόχησεν ἡμᾶς. Ἐγὼ δὲ ἐλθὼν ἐνταῦθα καὶ ἰδὼν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ἠρξάμην νηστεύειν ἐβδομάδας συναπτὰς καὶ παρακαλεῖν τὸν Θεὸν χορηγῆσαι αὐτῷ περισσὸν ἀνάλωμα, ἵνα ἔχῃ καὶ εὐεργετῇ καὶ ἄλλους πλείονας. Καὶ νηστεύσας τρεῖς ἐβδομάδας, ἐκείμην ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως ἡμιθανής. Καὶ βλέπω τινὰ ἐλθόντα ἐγγιστά μου ἱεροπρεπῆ τῷ σχήματι, καὶ λέγει μοι Δανιήλ, τί ἔχεις; Καὶ λέγω αὐτῷ· Λόγον, δέσποτά μου, δέδωκα τῷ Χριστῷ μὴ γεύσασθαι ἄρτου, ἕως οὗ ἀκούσει μου περὶ Εὐλογίου τοῦ λατόμου, ἵνα ἐπιχορηγήσῃ αὐτῷ εὐλογίαν, ἵνα καὶ ἄλλους πλείονας εὐεργετήσῃ. Καὶ λέγει μοι· Οὐχί, καλῶς ἐστι. Καὶ λέγω αὐτῷ· Μᾶλλον, Κύριε, δὸς αὐτῷ, ἵνα δι' αὐτοῦ πάντες δοξάζωσι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Καὶ λέγει μοι· Ἐγὼ σοι λέγω, καλῶς ἐστὶν οὕτως· εἰ δὲ θέλεις, ἵνα χορηγήσω αὐτῷ, ἐγγύησον περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅτι σώζεται ἐν τοῖς πλείοσι, καὶ γὰρ παρέχω αὐτῷ. Λέγω οὖν πρὸς αὐτόν· Ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐκζήτει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Καὶ βλέπω ὡς ὅτι εἰς τὴν Ἁγίαν Ἀνάστασιν ἐστήκαμεν, καὶ μειράκιον ἐκάθητο ἐπάνω τοῦ Ἁγίου Λίθου, καὶ τὸν Εὐλόγιον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ παριστάμενον. Καὶ πέμπει τινὰ πρὸς με τῶν παρισταμένων αὐτῷ καὶ λέγει μοι· Οὗτός ἐστιν ὁ ἐγγυ-

βγαίνει στό κτῆμα καὶ ὅσους ξένους βρεῖ, τοὺς παίρνει στό σπίτι του, τοὺς ταῖζει καὶ τὰ περισσεύματα τὰ βάζει γιὰ τὰ σκυλιά ὅπως εἶδες. Αὐτὴ τὴ δουλειά τοῦ λατόμου τὴν κάνει ἀπὸ νέος μέχρι σήμερα, πού εἶναι περίπου ἑκατὸ χρονῶν. Καὶ τὸν δυναμώνει ὁ Χριστὸς καὶ βγάζει τὸ ἡμεροκάματο αὐτοῦ τοῦ ἐνός κερατίου νουμίων.

Ὅταν ἤμουν νέος, περίπου πρὶν σαράντα χρόνια, πῆγα νὰ πωλήσω τὸ ἐργόχειρό μου σ' ἐκεῖνο τὸ κτῆμα. Τὸ βράδυ λοιπὸν ἦρθε καὶ μέ πῆρε, καὶ ἄλλους ἀδελφούς μαζί μ' ἐμένα, ὅπως συνήθιζε νὰ κάνει, καὶ μᾶς φιλοξένησε. Ὅταν ἐπέστρεψα, καθὼς γνώριζα τὴν ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός, ἄρχισα νὰ νηστεύω συνεχόμενες ἐβδομάδες καὶ νὰ παρακαλῶ τὸν Θεὸ νὰ τοῦ δίνει περίσσια ποσά, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ εὐεργετῇ καὶ ἄλλους πολλούς. Ἀφοῦ νῆστεψα τρεῖς ἐβδομάδες, ἔπеса κάτω μισοπεθαμένος ἀπὸ τὴν ἄσκησι. Καὶ βλέπω κάποιον μέ ἱεροπρεπῆ περιβολή, ἦλθε καὶ στάθηκε δίπλα μου καὶ μοῦ λέει· «Δανιήλ, τί ἔχεις;» Καὶ τοῦ εἶπα· «Ἐχω δώσει λόγο, Κύριέ μου, στὸν Χριστό νὰ μὴ βάλω ψωμί στό στόμα μου, ἕως ὅτου ἀκούσει τὴ δέησή μου γιὰ τὸν Εὐλόγιο τὸν λατόμο καὶ τὸν εὐλογῇ, ὥστε νὰ εὐεργετῇ καὶ ἄλλους πολλούς». «Ὅχι —μοῦ λέει— καλὰ εἶναι ἔτσι». «Δώσε του, Κύριε, περισσότερα —συνεχίζω ἐγώ— γιὰ νὰ δοξάζεται μέσω αὐτοῦ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον». «Ἐγὼ σοῦ λέω —μοῦ ἀπαντᾷ— ὅτι εἶναι καλὰ ἔτσι. Ἄν ὅμως θέλεις νὰ τοῦ δώσω κι ἄλλα, νὰ ἐγγυηθεῖς γιὰ τὴν ψυχὴ του ὅτι θὰ σωθεῖ μέ τίς περισσότερες ἐλεημοσύνες, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος νὰ τοῦ δώσω». Κι ἐγὼ τότε τοῦ λέω· «Ἀπὸ τὰ χέρια μου νὰ ζητήσεις τὴν ψυχὴ του».

Καὶ βλέπω κατόπιν ὅτι βρεθήκαμε τάχα στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως (στά Ἱεροσόλυμα) καὶ ἓνα Παιδί καθόταν πάνω στὴν Ἁγία Πέτρα, καὶ ὁ Εὐλόγιος στεκόταν στά δεξιὰ του. Στέλνει λοιπὸν ἓναν ἀπὸ τοὺς παρισταμένους καὶ στραμμένος σέ μένα λέει· «Αὐτός ἐστὶν πού ἐγγυήθηκε γιὰ τὸν Εὐλό-

ησάμενος Εὐλόγιον; Καὶ λέγουσι πάντες· Ναί, Δέσποτα. Καὶ λέγει πάλιν· Εἶπατε αὐτῷ ὅτι τὴν ἐγγύην ἀπαιτῆσαι ἔχω. Καὶ λέγω αὐτῷ· Ναί, Δέσποτα, πρὸς ἐμέ, μόνον δὸς αὐτῷ. Καὶ βλέπω ὅτι ἐκένουν εἰς τὸν κόλπον Εὐλογίου χρήματα πολλά. Καὶ ὅσον ἐκεῖνοι ἐκένουν, τοσοῦτον ὁ κόλπος Εὐλογίου ὑπεδέχετο. Καὶ διωπνισθεὶς ἔγνων ὅτι εἰσηκούσθην καὶ ἐδόξασα τὸν Θεόν.

Εὐλόγιος δὲ ἐξελθὼν εἰς τὸ ἐργόχειρον αὐτοῦ καὶ κρούσας εἰς πέτραν, ἀκούει ὑπόκουφόν τινα ψόφον. Καὶ πάλιν κρούει, καὶ εὕρισκει τρυμαλιὰν μικράν. Καὶ πάλιν κρούει, καὶ εὕρισκει σπῆλαιον μεστὸν χρημάτων. Ἐκθαμβος δὲ γενόμενος ὁ Εὐλόγιος, λέγει ἐν ἑαυτῷ· Τὰ χρήματα ταῦτα τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰσι. Ἐὰν λάβω αὐτὰ εἰς τὸ κτῆμα, ἀκούει ὁ ἄρχων καὶ ἔρχεται καὶ λαμβάνει αὐτά, καὶ γὰρ κινδυνεύω. Μᾶλλον οὖν εἰς τὴν ἔξω χώραν, ὅπου οὐδεὶς με γινώσκει, ἀπέλθω. Καὶ μισθωσάμενος ζῶα ὥς ἵνα κουδαλήσῃ λίθους, νυκτὸς ἐκουδάλησε τὰ χρήματα παρὰ ποταμόν. Καὶ κατέλιπε τὸ καλὸν ἔργον ἐκεῖνο ὃ ἐποίει ἡμερήσιον, καὶ θαλὼν εἰς πλοῖον τὰ χρήματα, καταλαμβάνει τὸ Βυζάντιον. Ἐβασίλευε δὲ τότε Ἰουστίνος ὁ γέρων. Καὶ δίδωσι χρήματα πολλὰ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, ὥστε γενέσθαι αὐτὸν ἑπαρχὸν τῶν ἱερῶν πραιτωρίων· καὶ οἰκίαν ἡγόρασε μεγάλην καὶ λέγεται τὰ Αἰγύπτου μέχρι τῆς σήμερον.

Καὶ μετὰ δύο ἔτη βλέπω κατ' ὄναρ τὸ μειράκιον ἐκεῖνο πάλιν εἰς τὴν Ἀγίαν Ἀνάστασιν καὶ λέγω ἐν ἑαυτῷ· Ἄρα ποῦ ἐστὶν ὁ Εὐλόγιος; Καὶ μετὰ μικρὸν βλέπω τὸν Εὐλόγιον συρόμενον ἀπὸ προσώπου τοῦ μειρακίου ὑπὸ ἐνὸς Αἰθίοπος. Καὶ

14. Ἰσραηλίτες ὀνομάζονται οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσραήλ, γιοῦ τοῦ Ἀβραάμ ἐκ τῆς Ἄγαρ. Ὁ Ἰσραήλ καὶ ἡ μητέρα του ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν καὶ κατέφυγαν στὴν ἔρημο Φαράν (Σινᾶ). Ἐκεῖ ἀπὸ Αἰγύπτου σύζυγο ὁ Ἰσραήλ ἀπέκτησε δώδεκα γιούς, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται στὴ Γραφή ὡς γενάρχηαι δώδεκα ἀραβικῶν φύλων. Οἱ σημερινοὶ Ἀραβες καυχῶνται ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τοῦ Ἰσραήλ. Βλ. Γεν. 17, 20· 21, 8-21· 25, 12 κ.έ.· Γαλ. 4, 21 κ.έ.

15. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστίνος ὁ Α' (518-527), ὅταν ἀνῆλθε στὸν θρόνον ἡ-

γιο;» Καὶ λένε ὅλοι· «Ναί, Δέσποτα». «Πεῖτε του —συνεχίζει— ὅτι θὰ τοῦ ζητήσω τὴν ἐγγύησιν». «Ναί, Δέσποτα —ἀπαντῶ— ἐμένα ἀφορᾷ τό χρέος, μόνον δῶσε του». Καὶ βλέπω ὅτι ἄρχισαν νὰ ἀδειάζουν στὴν ἀγκαλιά τοῦ Εὐλογίου χρήματα πολλά· καὶ ὅσο ἐκεῖνοι ἀδειαζαν, τόσο ἡ ἀγκαλιά τοῦ Εὐλογίου τὰ δεχόταν. Ξαφνικὰ ξύπνησα καὶ κατάλαβα ὅτι μέ-
 ἤκουσε ὁ Θεός καὶ τὸν δοξολόγησα.

Ὁ Εὐλόγιος ὅταν δῆκε νὰ πάει στὴ δουλειά του, χτυπάει σὲ μιὰ πέτρα καὶ ἀκούει ἕναν ὑπόκωφο θόρυβο. Ξαναχτυπάει καὶ βλέπει μιὰ μικρὴ ρωγμὴ. Ἐπαναλαμβάνει τὸ χτύπημα καὶ βρῖσκει μιὰ σπηλιά γεμάτη χρήματα. Ἐκθαμβος ὁ Εὐλόγιος συλλογιέται· «Τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν¹⁴. Ἐὰν τὰ πάρω στὸ κτῆμα, θὰ τὸ πληροφορηθεῖ ὁ ἄρχοντας, θὰ ρθεῖ νὰ τὰ πάρει, κι ἐγὼ θὰ κινδυνεύσω. Προτιμότερο εἶναι νὰ φύγω σ' ἄλλο τόπο, ὅπου κανένας δὲν μέ γνωρίζει». Μίσθωσε λοιπὸν ζῶα, γιὰ νὰ κουδαλήσῃ τάχα πέτρες, καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύκτας μετέφερε τὰ χρήματα κοντὰ στὸ ποτάμι. Ἐγκατέλειψε τὸ ὠραῖο ἐκεῖνο ἔργο πού ἔκανε καθημερινά, φόρτωσε τὰ χρήματα στὸ καράδι καὶ πῆγε στὸ Βυζάντιο. Τότε βασίλευε ὁ Ἰουστίνος ὁ γηραιός¹⁵. Προσφέρει λοιπὸν πολλὰ χρήματα στὸν βασιλιά καὶ στοὺς ἄρχοντες του καὶ γίνεται διοικητὴς τῶν ἀνακτόρων (τῆς ἀνακτορικῆς αὐλῆς). Ἀγόρασε καὶ μεγάλο σπίτι πού μέχρι σήμερα λέγεται «τὰ Αἰγύπτου».

Ἀφοῦ πέρασαν δύο χρόνια, βλέπω πάλι στ' ὄνειρό μου τὸ παιδί ἐκεῖνο στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ συλλογιέμαι· «Ποῦ νὰ εἶναι ὁ Εὐλόγιος;» Καὶ σὲ λίγο βλέπω τὸν Εὐλόγιον νὰ τὸν σέρνει ἕνας Αἰθίοπας¹⁶ μακριὰ ἀπὸ τὸ Παιδί (δηλ. τὸν Χριστό) κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα Του. Ξυπνῶ ἐκείνη τὴ στιγ-

ταν 68 ἐτῶν, καὶ αὐτὸ ἴσως δικαιολογεῖ τὴν προσωνομία «ὁ γέρων» = γηραιός.

16. Στὰ πατερικὰ κείμενα συχνὰ μέ τὴν μορφή τοῦ μελανόμορφου Αἰθίοπα ἐμφανίζεται ὁ διάβολος.

δυνπισθείς, λέγω ἐν ἑαυτῷ· Ἀθάλε μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, ἀπώλεσά μου τὴν ψυχήν.

Καὶ λαβὼν τὴν πῆραν μου ἀπῆλθον εἰς τὸ κτῆμα ὡς πωλῶν τὸ ἐργόχειρόν μου. Καὶ προσδοκῶντός μου εὐρεῖν τὸν Εὐλόγιον, ἐσπέρα πάνυ ἐγένετο καὶ οὐδεὶς μοι προετρέψατο εἰς οἰκίαν ξενισθῆναι. Ἐγείρομαι οὖν καὶ ἐπερωτῶ μίαν γραῦν καὶ λέγω αὐτῇ· Ὅντως σύ, ἀμμᾶ, λάβε μοι τρία παξιμάδια, ἵνα φάγω, ὅτι οὐκ ἔφαγον σήμερον. Ἡ δὲ ἀπελθοῦσα, ἤνεγκέ μοι ὀλίγον ἐψητὸν καὶ παρέθηκε μοι. Καὶ παρακαθήσασα ἤρξατο λαλεῖν μοι ὠφελείας ῥήματα λέγουσα· Κύρι ἀβδᾶ, οὐκ οἶδας ὅτι νεώτερος εἶ καὶ οὐκ ὀφείλεις εἰς κτῆμα ἀπέρχεσθαι; Ἡ οὐκ οἶδας ὅτι τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἡσυχίαν θέλει; καὶ ἄλλα τινά. Καὶ λέγω αὐτῇ· Τί οὖν κελεύεις ἵνα ποιήσω, ὅτι τὸ ἐργόχειρόν μου ἦλθον πωλῆσαι. Ἡ δὲ εἶπε· Κἂν τὸ ἐργόχειρόν σου πωλῇς, μὴ ὄψιζε οὕτως εἰς τὸ κτῆμα. Ἐὰν γὰρ θέλῃς μοναχὸς γενέσθαι, ὕπαγε εἰς Σκῆτιν. Καὶ λέγω αὐτῇ· Ὅντως σοι ἄφες με μὲ τὰς ὁμιλίας ταύτας. Καὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος εἰς τὸ κτῆμα τοῦτο ὁ φοβούμενος τὸν Θεόν, ἵνα ἐπισυνάξῃ τοὺς ξένους; Καὶ λέγει μοι· Ὡ! Τί ἐλάλησας, κύρι ἀβδᾶ; Εἵχομεν ὥδε λατόμον τινά, καὶ πολλὰ καλὰ ἐποίει εἰς τοὺς ξένους. Καὶ ἰδὼν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ ἔστιν ὡς ἀκούω πατρικίος σήμερον.

Ἀκούσας δὲ ἐγὼ ταῦτα, λέγω ἐν ἑαυτῷ· Ἐγὼ τὸν φόνον τοῦτον εἰργασάμην. Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον, καταλαμβάνω τὸ Βυζάντιον. Καὶ περιεργασάμενος τὴν οἰκίαν Εὐλόγιου τοῦ Αἰγυπτίου, καθέξομαι ἔμπροσθεν τοῦ πυλῶνος αὐτοῦ, ἕως ὅτε

17. Οἱ Πατρικιοὶ ἦσαν ἀρχικά οἱ ἀπόγονοι τῶν patrum, δηλ. τῶν παλαιότατων προεστών ἢ γερόντων τῆς Ρώμης, ποὺ ἀποτέλεσαν βαθμιαία μιὰ κλειστή καὶ προνομιοῦχο τάξη. Ἀργότερα, καὶ στὸ Ρωμαϊκὸ καὶ στὸ Βυζαντινὸ κράτος, ὁ τίτλος σήμαινε αὐτόν ποὺ ἀνήκει στὴν ἀνώτερη τάξη ἀπὸ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποψη καὶ ἀντιστοιχεῖ μὲ τίς νεοελληνικὲς προσωνυμίες: εὐγενής, ἀρ-

μή καὶ λέω: «Ἀλίμονο σέ μένα τὸν ἁμαρτωλό, ἔχασα τὴν ψυχή μου».

Πῆρα ἀμέσως τὸ σακκιδίό μου καὶ πῆγα στό κτῆμα γιὰ νὰ πουλήσω τάχα τὸ ἐργόχειρό μου. Περιμένοντας νὰ βρῶ τὸν Εὐλόγιο, νύχτωσε πολὺ καὶ κανεὶς δέν μέ κάλεσε γιὰ φιλοξενία. Σηκώνομαι λοιπὸν καὶ παρακαλῶ μιὰ γερόντισσα: «Ἀλήθεια, μάννα, πάρε μοι τρία παξιμάδια νὰ φάω, γιατί δέν ἔφαγα σήμερα». Ἐφυγε ἀμέσως καὶ μοῦ ἔφερε λίγο φαγητό μαγειρεμένο καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε. Κάθισε μάλιστα δίπλα μου καὶ ἄρχισε νὰ μοῦ λέει ὠφέλιμα λόγια: «Ἀφέντη ἀβδᾶ, δέν ξέρεις ὅτι εἶσαι νέος καὶ δέν ἔπρεπε νὰ ξεκινᾷς γιὰ τὸ κτῆμα; Ἡ δέν γνωρίζεις ὅτι ἡ μοναχικὴ ζωὴ χρειάζεται ἡσυχία;» καὶ μερικὰ ἄλλα. Τῇ ρωτῶ λοιπὸν: «Καὶ τί μέ συμβουλεύεις νὰ κάνω, ἀφοῦ ἦλθα νὰ πουλήσω τὸ ἐργόχειρό μου». «Κι ἂν ἀκόμη ἦλθες νὰ πουλήσεις τὸ ἐργόχειρό σου —εἶπε— μὴν βραδιάζεσαι τόσο στό κτῆμα. Γιατί ἂν θέλεις νὰ εἶσαι μοναχός, πηγαινέ στή Σκήτη». Τῆς εἶπα κι ἐγώ: «Ἐχεις δίκαιο· ἀλλὰ σταμάτα νὰ μοῦ λές αὐτά. Δέν ὑπάρχει κανένας θεοφοβούμενος ἄνθρωπος στὸν τόπο αὐτόν νὰ περιμαζέψῃ τοὺς ξένους;» Καὶ μοῦ λέει: «Ὡ, ἀφέντη ἀβδᾶ, τί μοῦ εἶπες τώρα; Εἴχαμε ἐδῶ κάποιον λατόμο καὶ πρόσφερε πολλὰ στοὺς ξένους. Καὶ ὁ Θεὸς βλέποντας τὰ ἔργα του τοῦ ἔκανε τὴ χάρη νὰ εἶναι τώρα, ὅπως ἀκούω, πατρικίος»¹⁷.

Μόλις ἄκουσα αὐτά, εἶπα μέσα μου: «Ἐγὼ προκάλεσα τὸν φόνον αὐτό». Μπῆκα ἀμέσως σ' ἓνα πλοῖο καὶ ἔφθασα στό Βυζάντιο. Ψάχνοντας λοιπὸν βρῆκα τὸ σπίτι τοῦ Εὐλόγιου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ κάθησα μπροστὰ στὴν πύλη, ἕως

χοντας, ἀριστοκράτης. Τελικὰ κατέληξε τιμητικὸς τίτλος, ἰσόβιος ἀλλὰ ὄχι κληρονομικὸς, ποὺ ἀπένειμε ὁ Βυζαντινὸς αὐτοκράτορας σὲ ἀνώτατους αὐλικούς, σὲ πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ἀρχόντες. Εἶναι ὁ μόνος τίτλος ποὺ δινόταν σὲ γυναῖκες μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἢ σὲ προσκεῖμενες στὰ ἀνάκτορα.

προῆλθεν. Καὶ θεωρῶ αὐτὸν ἐν φαντασίᾳ πολλῇ καὶ κράζω αὐτῷ· Ἐλέησόν με, τί ποτέ σοι θέλω εἰπεῖν ἰδίως. Καὶ οὐ προσέσχε μοι, ἀλλὰ τὸ ὀψίκιον αὐτοῦ ἔτυπτε με. Καὶ προελάμβανον καὶ πάλιν ἔκραζον, καὶ πάλιν ἔτυπτόν με. Καὶ ἐποίησα οὕτω χειμαζόμενος τέσσαρας ἐβδομάδας καὶ οὐκ ἠδυνήθην αὐτῷ συντυχεῖν. Τότε ὀλιγορήσας ἀπῆλθον καὶ ἔρριψα ἑμαυτὸν ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μετὰ κλαυθμοῦ καὶ λέγω πρὸς τὸν Σωτῆρα· Κύριε, ἡ λύσον τὴν ἐγγύην τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἀπ' ἐμοῦ ἢ καὶ γὰρ εἰς τὸν κόσμον ὑπάγω. Καὶ ταῦτά μου ἐν τῇ διανοίᾳ λαλοῦντος, ἀπενύσταξα. Καὶ ἰδοὺ θόρυβος πολὺς διήρχετο, καὶ λέγουσιν· Ἡ Αὐγούστα διέρχεται. Καὶ προῆλθον ἔμπροσθεν αὐτῆς μυριάδες καὶ χιλιάδες ταγμάτων. Καὶ ἔκραξα ἐγὼ καὶ εἶπον· Ἐλέησόν με, Δέσποινά μου. Ἡ δὲ ἔστη καὶ λέγει μοι· Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις; Καὶ λέγω αὐτῇ· Εὐλόγιον τὸν ἔπαρχον ἐγγνησάμην, καὶ κέλευσον αὐτῷ ἀπολῦσαι με τῆς ἐγγύης. Ἡ δὲ εἶπέ μοι· Ἐγὼ πρᾶγμα οὐκ ἔχω ὥς θέλεις πληρῶσον τὴν ἐγγύην. Καὶ διυπνισθεὶς λέγω ἐν ἑαυτῷ· Ἐὰν δεῖ με ἀποθανεῖν οὐκ ἀναχωρῶ τοῦ πυλῶνος αὐτοῦ, ἐὰν μὴ συντύχω αὐτοῦ. Καὶ ἀπῆλθον πάλιν ἔμπροσθεν τοῦ πυλῶνος καὶ ὡς προήρχετο, ἔκραξα. Καὶ ἐπιτρέχει μοι ὁ ὀστιάριος καὶ δίδωσί μοι θέργας, ἕως οὗ κατέπεσεν ὅλον τὸ σῶμά μου. Καὶ ὀλιγορήσας, λέγω ἐν ἑαυτῷ· Ἀγωμεν εἰς Σκῆτιν, καὶ ἐὰν θέλῃ ὁ Θεός, σῶζει καὶ τὸν Εὐλόγιον.

Ἐμοῦ δὲ ἀπερχομένου ἐρευνῆσαι πλαῖον, εὐρέθη ἀλεξανδρινόν· καὶ μόνον ἀνέβην εἰς αὐτό, ἔθηκα ἑαυτὸν ἀπὸ ὀλιγορίας καὶ πάλιν ἀφυπνώσας βλέπω ἑμαυτὸν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἀναστάσει καὶ τὸ μειράκιον ἐκεῖνο καθήμενον ἐπὶ τοῦ Λίθου καὶ προσέχοντός μοι μετὰ ἀπειλῆς, ὥστε ἐκ τοῦ φόβου αὐτοῦ τρέ-

ῖτου δγῆκε. Τὸν βλέπω νὰ προχωρεῖ μέ φανταχτερὴ μεγαλοπρέπεια καὶ τοῦ φωνάζω· «Συμπάθα με, κάτι θέλω νὰ σοῦ πῶ ἰδιαιτέρως». Σημασία δὲν μοῦ ἔδωσε καὶ οἱ ἄνδρες τῆς ἀκολουθίας τοῦ μέ χτυποῦσαν. Ἐγὼ τὸν πρόφθαινα καὶ πάλι τοῦ φώναζα, καὶ πάλι μέ χτυποῦσαν. Καὶ ταλαιπωρήθηκα κάνοντας τὸ ἴδιο τέσσερες ἐβδομάδες καὶ δὲν μπόρεσα νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί του. Ἐχασα τὸ κουράγιο μου καὶ ἔφυγα· καὶ ἔριξα τὸν ἑαυτό μου μπροστά στὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου θρηνώντας καὶ εἶπα στὸν Σωτῆρα· «Κύριε, ἡ ἀπάλλαξέ με ἀπὸ τὴν ἐγγύηση πού ἔδωσα γι' αὐτόν τὸν ἄνθρωπο ἢ θὰ γυρίσω κι ἐγὼ στὸν κόσμο». Αὐτὰ καθὼς τά ἔλεγα μέ τὸ μυαλό μου, νύσταξα. Καὶ νά, ἀκούσθηκε πολὺς θόρυβος στὸν δρόμο καὶ εἶπαν· «Περνάει ἡ Αὐγούστα». Προπορεύονταν μπροστά της χιλιάδες καὶ μυριάδες τάγματα. Φώναξα λοιπὸν ἐγὼ καὶ τῆς εἶπα· «Ἐλέησέ με, Δέσποινά μου». Κι αὐτὴ σταμάτησε καὶ μέ ρώτησε· «Τί σοῦ συμβαίνει;» «Τὸν Εὐλόγιο τὸν ἔπαρχο — τῆς εἶπα — εἶχα ἐγγυηθεῖ. Δῶσε του ἐντολή νὰ μέ ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν ἐγγύηση», κι ἐκεῖνη μοῦ εἶπε· «Ἐγὼ δὲν εὐθύνομαι, ὅπως θέλεις πληρῶσε τὴν ἐγγύηση».

Ξύπνησα καὶ εἶπα· «Καὶ ἂν ἀκόμη χρειασθεῖ νὰ πεθάνω, δὲν φεύγω ἀπὸ τὴν πύλη του, ἐὰν δὲν τὸν συναντήσω». Πῆγα πάλι λοιπὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πύλη καὶ καθὼς ἔβγαινε, φώναξα. Καὶ τρέχει κατ' ἐπάνω μου ὁ θυρωρός καὶ μ' ἀρχίζει στοῦ ξύλο, ἕως ὅτου ἔπεσα κατὰ γῆς ἐξαντλημένος. Ἐχασα πιά τὸ θάρρος μου καὶ εἶπα· «Ἄς φύγω στὴ Σκῆτη καὶ ἐὰν θέλει ὁ Θεός, θὰ σώσει καὶ τὸν Εὐλόγιο».

Πῆγα νὰ ζητήσω πλοῖο καὶ βρέθηκε ἓνα ἀλεξανδρινό. Μόλις ἀνέβηκα σ' αὐτό, κάθησα ἀποκαμωμένος καὶ μέ πῆρε ὁ ὕπνος· ὁπότε βλέπω τὸν ἑαυτό μου στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὸ Παιδί ἐκεῖνο καθισμένο ἐπάνω στὴν Πέτρα μέ κοιτάζε ἀπειλητικά, καὶ τὸ φοβήθηκα τόσο πού ἔτρεμα σάν

μειν με ὡς φύλλον καὶ μὴ δύνασθαι ἀνοίξαι τὸ στόμα· ἀπελιθώθη γὰρ ἡ καρδία μου· καὶ ἔλεγέ μοι· Οὐχ ὑπάγεις πληροῖς τὴν ἐγγύην; Καὶ κελεύει δύο τῶν παρισταμένων αὐτῷ καὶ κρεμῶσί με ὀπισθάγκονα, καὶ ἔλεγέ μοι· Μὴ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου ἐγγυνῶ καὶ μὴ ἀντίλεγε Θεῷ. Καὶ οὐκ ἠδυνάμην ἀνοίξαι τὸ στόμα μου κρεμάμενος.

Καὶ ἰδὼν φωνὴ λέγουσα· Ἡ Αὐγούστα προέρχεται καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἔλαβον θάρσος. Καὶ προσπεσὼν λέγω αὐτῇ λεπτῇ φωνῇ· Ἐλέησόν με, Δέσποινα τοῦ κόσμου. Καὶ λέγει μοι· Τί πάλιν θέλεις; Καὶ λέγω αὐτῇ· Περὶ τῆς ἐγγύης Εὐλογίου κρέμαμαι. Καὶ λέγει μοι· Ἐγὼ παρακαλῶ ὑπὲρ σοῦ. Καὶ βλέπω ὅτι ἀπῆλθε καὶ κατεφίλησε τοὺς πόδας τοῦ μειρακίου. Καὶ λέγει μοι τὸ μειράκιον· Μηκέτι ποιήσης τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Καὶ λέγω· Οὐχί, Δέσποτα· ἐγὼ γὰρ παρεκάλεσα, ἵνα χρήσιμος γένηται καὶ μὴ ἀχρήσιμος. Καὶ εἶπον· Ἡμαρτον, Δέσποτα, συγχώρησόν μοι. Καὶ κελεύει καὶ λύουσί με, καὶ λέγει μοι· Ὑπαγε εἰς τὸ κελλίον σου· καὶ πῶς ἐγὼ φέρω τὸν Εὐλόγιον εἰς τὴν πρώτην τάξιν αὐτοῦ, μὴ μάθης. Καὶ διυπνισθεῖς, ἐχάρην χαρὰν μεγάλην ἀπαλλαγείς τῆς ἐγγύης καὶ ἔπλευσα εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας, ἀκούω ὅτι ἐτελεύτησεν Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς καὶ βασιλεύει Ἰουστινιανός. Εἶτα μετ' ὀλίγον χρόνον ἀνταίρουσιν αὐτῷ Ὑπάτιος καὶ Δεξοκράτης καὶ Πόμπιος καὶ αὐτὸς Εὐλόγιος ὁ ἑπαρχος. Καὶ οἱ μὲν τρεῖς ἀπεκεφαλίσθησαν καὶ διηρπάγη πάντα τὰ αὐτῶν. Ὁ δὲ Εὐλόγιος ἔφυγε νυκτὸς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ κελεύει Ἰουστινιανός, ἵνα ὅπου εὗρεθῇ ὁ Εὐλόγιος ἀποθάνῃ. Τότε φεύγει καὶ ἔρχεται εἰς τὸ χωρίον αὐτοῦ. Καὶ ἀλλάσσει τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὡς τὰ τῶν χωριακῶν.

18. Ἰουστινιανός ὁ Α' (527-565) διαδέχθηκε στὸν θρόνον τὸν θεῖο του Ἰουστίνου Α'.

φύλλο καὶ δέν μποροῦσα νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου· γιατί εἶχε παγώσει τὸ αἷμα μου. Καὶ μοῦ εἶπε: «Δέν θά πᾶς νὰ πληρώσεις τὴν ἐγγύηση;» Διατάζει τότε δύο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του καὶ μέ κρεμοῦν ὀπισθάγκονα, καὶ μοῦ ἔλεγε: «Νὰ μὴ δάξεις ἐγγύηση μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δύναμή σου καὶ νὰ μὴν ἀντιλέγεις στὸν Θεό». Κι ἐγὼ κρεμασμένος δέν μποροῦσα νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Καὶ νά, μιὰ φωνὴ πού ἔλεγε: «Περνάει ἡ Αὐγούστα»· βλέποντάς την πῆρα θάρρος, ἔπεσα στὰ πόδια της καὶ τῆς εἶπα μέ ἀδύναμη φωνή: «Σπλαχνίσου με, Δέσποινα τοῦ κόσμου». «Τί θέλεις πάλι;» μ' ἐρωτᾷ. «Γιὰ τὴν ἐγγύηση τοῦ Εὐλογίου —ἀπαντῶ— εἶμαι κρεμασμένος». Καὶ μοῦ λέει: «Ἐγὼ θά παρακαλέσω γιὰ χάρη σου». Καὶ τὴν βλέπω, πῆγε καὶ κατεφίλησε τὰ πόδια τοῦ Παιδιοῦ. Μοῦ λέει τότε τὸ Παιδί: «Μὴν ξανακάνεις αὐτὸ τὸ πρᾶγμα». «Ὁχι, Δέσποτα —τοῦ ἀπαντῶ— ἐγὼ παρεκάλεσα γιὰ νὰ γίνει χρήσιμος καὶ ὄχι ἄχρηστος». Καὶ πρόσθεσα: «Ἡμαρτον, Δέσποτα, συγχώρεσέ με». Διατάζει τότε καὶ μέ λύνουν. «Πήγαινε στὸ κελί σου —μοῦ λέει— καὶ τὸ πῶς θά ἐπαναφέρω τὸν Εὐλόγιο στὴν πρώτη του κατάσταση, μὴν ἐρευνᾷς νὰ τὸ μάθεις». Ξύπνησα τότε καὶ ἔνιωσα μεγάλη χαρά, γιατί ἀπαλλάχθηκα ἀπὸ τὴν ἐγγύηση, καὶ συνέχισα τὸ ταξίδι μου εὐχαριστῶντας τὸν Θεό.

Μετὰ ἀπὸ τρεῖς μῆνες μαθαίνω ὅτι πέθανε ὁ Ἰουστίνος ὁ βασιλιάς καὶ ἀνέβηκε στὸν θρόνο ὁ Ἰουστινιανός¹⁸. Δέν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ἐπαναστάτησαν ἐναντίον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ Ὑπάτιος, ὁ Δεξοκράτης, ὁ Πόμπιος καὶ ὁ ἴδιος ὁ Εὐλόγιος ὁ ἑπαρχος. Οἱ τρεῖς πρῶτοι ἀποκεφαλίσθηκαν καὶ ὅλη ἡ περιουσία τους λεηλατήθηκε· ὁ Εὐλόγιος ὁμως ἔφυγε νύχτα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη. Καὶ δγάζει διαταγὴ ὁ Ἰουστινιανός ὅπου βρεθῇ ὁ Εὐλόγιος νὰ ἐκτελεσθεῖ. Διέφυγε ὁμως ἐκεῖνος καὶ πῆγε στὸ χωριό του. Ἀλλάζει τὰ ἐνδύματά του καὶ ντύνεται ὅπως οἱ χωρικοί.

Καὶ συνήχθη τὸ ὅλον κτῆμα ἰδεῖν τὸν Εὐλόγιον καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Καλῶς ἦλθες· ἠκούσαμεν ὅτι πατρίκιος ἐγένου. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Naί; Εἰ πατρίκιος ἐγενόμην, τὴν ὄψιν ὑμῶν ἔβλεπον; Οὐχί· ἀλλὰ ἄλλος Εὐλόγιος τῆς χώρας ταύτης ἐστίν· ἐγὼ γὰρ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ἤμην.

Καὶ ἔρχεται εἰς ἐαυτὸν καὶ λέγει· Ταπεινέ, Εὐλόγιε, ἔγειρε, λάβε τὸ λατόμιόν σου καὶ ὕπαγε κάμε· ὥδε γὰρ παλάτιον οὐκ ἔστι, μήποτε καὶ τὴν κεφαλὴν σου ἀπολέσης. Καὶ λαθὼν τὸ λατομικὸν ἐργαλεῖον ἐξέβη εἰς τὴν πέτραν ὅπου τὰ χρήματα εὔρε, νομίζων εὔρεῖν ἄλλα. Καὶ κρούσας ἕως ὥρας ἑκτῆς οὐδὲν εὔρε καὶ ἤρξατο μιμνήσκεισθαι τὰ ὀψίκια, τὴν ἀπάτην, τὴν φαντασίαν καὶ τὰ ἐδέσματα. Καὶ πάλιν ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· Ἐγειρε, ταπεινέ Εὐλόγιε, κάμε· ὥδε Αἴγυπτός ἐστι. Καὶ κατὰ μικρὸν μικρὸν κατέστησεν αὐτὸν τὸ ἅγιον μειράκιον καὶ ἡ Δέσποινα ἡμῶν ἡ Θεοτόκος εἰς τὴν προτέραν τάξιν αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τῶν πρώτων αὐτοῦ καμάτων.

Μετὰ δὲ ὀλίγον χρόνον ἀνέβη εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο πωλῆσαι τὸ ἐργόχειρόν μου. Καὶ ἰδοὺ, ἐσπέρας ἦλθε κατὰ τὸ πρῶτον ἔθος αὐτοῦ καὶ ἔλαβέ με. Καὶ ὡς εἶδον αὐτὸν ἐκ τοῦ κονιορτοῦ ἀνεστέναξα καὶ δακρύνσας εἶπον· Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν· σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. Ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀννυψῶν πέννητα. Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοὶ καὶ ἀννυψοῖ. Τὰ θαυμάσιά σου ἢ τὰ κρίματά σου τίς ἐξιχνιάσει; Ἐγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπεχείρησα καὶ παρὰ βραχὺ παρώκησε τῷ Ἄδῃ ἡ ψυχὴ μου.

19. Ἡ ἕκτη ὥρα ἡ βυζαντινὴ, πού ἔχει τὸ ἀρχ. κείμενο, ἀντιστοιχεῖ μὲ τῇ σημερινῇ δωδεκάτῃ μεσημβρινῇ.

20. Ψαλμ. 10, 24.

21. Ψαλμ. 76, 14-15.

22. Ψαλμ. 112, 7.

23. Α' Βασ. 2, 7.

24. Πρβλ. Σοφ. Σειρ. 18, 6.

25. Ψαλμ. 93, 17.

Συγκεντρώθηκε τότε ὅλο τὸ χωριό νά δοῦν τὸν Εὐλόγιο καὶ τοῦ λένε· «Καλῶς ἦλθες· ἀκούσαμε ὅτι ἔγινες πατρίκιος». «Naί;», τοὺς λέει, «ἐάν γινόμεουν πατρίκιος, θά ἔβλεπα τὰ πρόσωπά σας; Ὁχι, βέβαια· ἄλλος Εὐλόγιος ἦταν πού κατὰγεται ἀπὸ τὴ χώρα αὐτή. Ἐγὼ στοὺς Ἁγίους Τόπους ἤμουν».

Συνέρχεται κατόπιν καὶ λέει στὸν ἑαυτό του· «Φτωχέ, Εὐλόγιε, σήκω πάρε τὰ λατομικά σου ἐργαλεῖα καὶ πηγαινε νά δουλέψεις· γιατί ἐδῶ δὲν εἶναι τὸ παλάτι, μὴ τυχόν χάσεις καὶ τὸ κεφάλι σου». Καὶ παίρνοντας τὰ ἐργαλεῖα του βγήκε πρὸς τὴν πέτρα ὅπου εἶχε βρεῖ τὰ χρήματα, μέ τὴν ἐλπίδα νά βρεῖ κι ἄλλα. Ἄν καὶ χτυποῦσε μέχρι τὸ μεσημέρι¹⁹, δὲν βρῆκε τίποτε· καὶ ἄρχισε νά θυμᾶται τίς ἐπίσημες συνοδείες, τὰ ἀπατηλὰ πράγματα, τὴν πολυτέλεια καὶ τὰ φαγητά. Καὶ ἐπανέλαβε μέσα του· «Σήκω, φτωχέ Εὐλόγιε, κόπιασε· ἐδῶ εἶναι Αἴγυπτος». Ἔτσι λίγο λίγο τὸν ἀποκατέστησε τὸ ἅγιο Παιδί καὶ ἡ Δέσποινά μας Θεοτόκος στὸν προηγούμενο τρόπο τῆς ζωῆς του. Γιατί ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄδικος νά λησμονήσει τοὺς προηγούμενους κόπους του.

Πέρασε λίγος καιρὸς καὶ πῆγα στὸ χωριό ἐκεῖνο νά πουλήσω τὸ ἐργόχειρό μου. Καί, νά, τὸ βραδάκι ἦλθε, σύμφωνα μέ τὴν παλιά συνήθεια, καὶ μέ πῆρε. Σάν τὸν εἶδα σκονισμένο ἀπ' τὴ δουλειά, ἀναστέναξα καὶ εἶπα μέ δάκρυα στά μάτια· «Πόσο μεγάλα καὶ θαυμαστά εἶναι τὰ ἔργα σου, Κύριε! τὰ πάντα μέ σοφία τὰ δημιούργησες²⁰. Ποιὸς ἄλλος Θεὸς εἶναι μέγας, ὅπως ὁ Θεὸς μας; Σὺ εἶσαι ὁ μόνος Θεὸς πού τὰ ἔργα σου εἶναι καταπληκτικά²¹. Ἐσύ πού σηκώνεις τὸν πτωχὸ τὸν πεσμένο στὴ γῇ καὶ ἀννυψῶνεις τὸν πέννητα ἀπὸ τὴν κοπριά τῆς ἀθλιότητος²². Ὁ Κύριος εἶναι πού δίνει τὴ φτώχεια καὶ τὸν πλοῦτο. Αὐτὸς ταπεινώνει καὶ αὐτὸς ἀννυψῶνει τὸν ἄνθρωπο²³. Ποιὸς μπορεῖ νά ἐξιχνιάσει τὰ θαυμάσια ἔργα σου ἢ τὰ κρίματά σου²⁴; Ἐγὼ ὅμως ὁ ἁμαρτωλὸς τό ἐπεχείρησα καὶ λίγο ἔλειψε νά πάει στὸν Ἄδῃ ἡ ψυχὴ μου²⁵».

Καὶ λαβὼν με ἔβαλεν ὕδωρ καὶ ἔνιψε τοὺς πόδας μου, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ξένων κατὰ τὸ ἔθος. Καὶ παρέθηκεν ἡμῖν τράπεζαν. Καὶ μετὰ τὸ γεύσασθαι ἡμᾶς, λέγω αὐτῷ· Πῶς ἔχεις, ἀδβᾶ Εὐλόγιε; Ὁ δὲ λέγει μοι· Εὐξαὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, κύρι ἀδβᾶ, ὅτι ταπεινός εἰμι, μὴ ἔχων κατὰ χειρας τίποτε. Λέγω αὐτῷ· Εἴθε, καὶ ἃ εἶχες, μὴ εἶχες. Λέγει μοι· Διατί, κύρι ἀδβᾶ, μὴ τί ποτέ σε ἐσκανδάλισα; Λέγω αὐτῷ· Τί γὰρ οὐκ ἐσκανδάλισές με; Τότε ἀνεθέμην αὐτῷ ἅπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ κλαυσάντων ἡμῶν ἀμφοτέρων, λέγει μοι· Εὐξαι, κύρι ἀδβᾶ, ἵνα πέμψη ὁ Θεὸς τὴν χρεῖαν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν διορθοῦμαι. Καὶ λέγω αὐτῷ· Ὅντως, τέκνον, μὴ προσδοκήσης παρὰ τοῦ Χριστοῦ πιστευθῆναι ἄλλο τίποτε, ὅσον εἶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰ μὴ τὸ κεράτιον τοῦτο τοῦ καμάτου σου. Καὶ ἰδὼν τοσοῦτον χρόνον ἐχορήγησεν αὐτῷ ὁ Θεὸς δύναμιν καταλύειν τὸ κεράτιον τοῦ χειρουργίου αὐτοῦ. Ἰδὼν οὖν εἰπόν σοι καὶ πόθεν γνωρίζω αὐτόν, τέκνον. Καὶ λοιπὸν σὺ μὴ δευτερώσης ταῦτά τινι.

Ταῦτα ἐθάρρησεν ὁ ἀδβᾶς Δανιήλ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ μετὰ τὸ ἀναλῦσαι αὐτὸν ἀπὸ Θηβαΐδος. Θαυμάσαι δέ ἐστι τὴν τοῦ Θεοῦ φιланθρωπίαν, πῶς δι' ὀλίγων ὕψωσεν τὸν Εὐλόγιον καὶ πάλιν ἐταπείνωσε πρὸς τὸ συμφέρον. Εὐξώμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ταπεινωθῆναι, ἵνα ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐρωμεν ἔλεος ἐνώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ.

5. Εἶπεν ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδβᾶ Θεοδώρου ὅτι ἤλθε ποτὲ τις πωλὼν κρόμμυα καὶ ἐγέμισέ μοι κρατῆρα. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Γέμισον τὸν κρατῆρα σῖτον καὶ δὸς αὐτῷ. Ἦσαν δὲ δύο

26. Πρόκειται γὰρ τὸν ἀδβᾶ Θεόδωρο τῆς Φέρμης. Ἡ Φέρμη εἶναι βουνό

Μέ πῃρε λοιπὸν στό σπίτι, ἔβαλε νερό καὶ μοῦ ἔπλυνε τὰ πόδια, τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ στοὺς ἄλλους ξένους, ὅπως συνήθιζε. Ἔστρωσε τραπέζι καὶ ἀφοῦ φάγαμε, τοῦ λέω· «Πῶς εἶσαι, γέρο-Εὐλόγιε;» «Εὐχήσου γιὰ μένα, Γέροντά μου — ἅπαντᾶ — γιατί εἶμαι ἕνας φτωχός, πού δέν ἔχει τίποτε στά χέρια του». «Μακάρι — τοῦ λέω — καὶ ὅσα εἶχες νά μὴν τά εἶχες». «Γιατί, Γέροντά μου — ρωτᾷ — μήπως καμιά φορά σέ σκανδάλισα;» «Καὶ σέ τί δέν μέ σκανδάλισες;» τοῦ εἶπα. Καὶ τοῦ ἐξιστόρησα τότε ὅλα ὅσα ἔγιναν. Κλάψαμε καὶ οἱ δύο, καὶ μοῦ εἶπε· «Εὐχήσου, Γέροντά μου, νά μοῦ στείλει ὁ Θεός τὰ ἀπαραίτητα καὶ ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θά διορθωθῶ». «Πράγματι, τέκνο μου — πρόσθεσα — νά μὴν περιμένεις ἀπὸ τὸν Χριστό νά σοῦ ἐμπιστευθεῖ, ὅσο εἶσαι σ' αὐτόν τὸν κόσμο, τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπὸ τὸ νόμισμα αὐτό τοῦ κόπου σου». Καὶ νά πού τόσον καιρό τοῦ δίνει ὁ Θεός τὴ δύναμη νά κερδίζει τὸ νόμισμα ἀπὸ τὴ δουλειά τῶν χειρῶν του. Νά λοιπὸν σοῦ εἶπα, παιδί μου, καὶ πῶς τὸν γνωρίζω αὐτόν τὸν ἄνθρωπο. Ἀλλά νά ἔχεις τὸν νοῦ σου, μὴν τά πεῖς σέ κανέναν».

Αὐτὰ τὰ ἐμπιστεύθηκε ὁ ἀδβᾶς Δανιήλ στὸν μαθητὴ του, ἀφοῦ ἐπέστρεψε ἀπὸ τῆς Θηβαΐδας. Εἶναι νά θαυμάζει κανεὶς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς γιὰ λίγο ἀνέδασε στά ὕψη τὸν Εὐλόγιο καὶ πάλι τὸν ταπείνωσε γιὰ τὸ συμφέρον του. Ἄς εὐχόμεστε κι ἡμεῖς νά ταπεινωθῶμε, ὥστε τῇ φοβερῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνδοξῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ νά βροῦμε ἔλεος ἐνώπιόν του.

5. Εἶπε ὁ μαθητὴς τοῦ ἀδβᾶ Θεοδώρου²⁶ ὅτι ἤλθε κάποτε κάποιος πού πουλοῦσε κρεμμύδια καὶ μοῦ γέμισε ἕνα πῆλινο δοχεῖο. Καὶ λέει ὁ Γέροντας· «Γέμισε τὸ δοχεῖο σιτάρια καὶ δῶσε του». Ὑπῆρχαν δύο σωροὶ ἀπὸ σιτάρια ὁ ἕνας

στά δόρεια τῆς Νιτρίας, ὅπου ἀσκήτευαν πολλοὶ μοναχοί.

δουνοὶ σίτον· εἰς καθαρὸς καὶ εἰς ἀκάθαρτος. Ἐγέμισα δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀκαθάρτου. Καὶ προσέσχε μοι ὁ Γέρων μετὰ ἔξεως καὶ λύπης. Καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔπεσον καὶ ἔκλασα τὸν κρατῆρα. Καὶ ἔβαλον αὐτῷ μετάνοιαν, καὶ λέγει μοι Ἐγείρου, οὐκ ἔχεις σὺ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐγὼ ἡμαρτον ὅτι εἶπόν σοι. Καὶ εἰσελθὼν ὁ Γέρων ἐγέμισε τὸν κόλπον αὐτοῦ σῖτον καθαρὸν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ τῶν κρομμύων.

6. Ἔλεγον δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι, ὡς ἡρημώθη ἡ Σκῆτις, ἦλθε μεῖναι εἰς Φέρμην. Καὶ γηράσας ἡσθένησε. Προσέφερον οὖν αὐτῷ ἐδέσματά τινα. Καὶ ἃ ἔφερεν ὁ πρῶτος, ἐδίδου τῷ δευτέρῳ. Καὶ οὕτω κατὰ τὴν τάξιν, ἃ ἐλάμβανε παρὰ τοῦ ἑνὸς ἐδίδου τῷ ἄλλῳ. Εἰς τὴν ὥραν δὲ τοῦ γεύσασθαι, ἃ ἔφερεν ὁ ἐρχόμενος, ἐκεῖνα ἥσθιεν.

7. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀβδᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ ὅτι τὸν κόπον αὐτοῦ ὃν ἐποίει εἰς τὸ θέρος, ἐλάμβανε καὶ ἔφερεν εἰς Σκῆτιν λέγων· Αἱ ἐμαὶ χῆραι καὶ ὀρφανοὶ εἰς Σκῆτιν εἰσιν.

8. Ἀπῆλθόν τινες τῶν Πατέρων πρὸς τὸν ἀβδᾶν Ἰωσήφ εἰς Πανεφῶ, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν περὶ τῆς ἀπαντήσεως τῶν ἀδελφῶν τῶν ξενιζομένων πρὸς αὐτούς, εἰ χρὴ συγκαταβαίνειν καὶ παρρησιάζεσθαι πρὸς αὐτούς. Καὶ πρὸ τοῦ ἐρωτηθῆναι αὐτόν, εἶπεν ὁ Γέρων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Κατανόησον ὁ μέλλω ποιεῖν σήμερον καὶ ὑπόμεινον.

Καὶ ἔθηκεν ὁ Γέρων δύο ἐμβρίμια, ἓν ἐκ δεξιῶν καὶ ἓν ἐξ ἀριστερῶν, καὶ εἶπε· Καθίσατε καὶ ἐκάθισαν. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς

ἀπὸ καθαρισμένο σιτάρι καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ ἀκαθάριστο. Καὶ τὸ γέμισα ἀπὸ τοῦ ἀκαθάριστο. Ὁ Γέροντας μέ κοιτάξε ἐπίμονα καὶ θλιμμένα. Καὶ ἀπὸ τὴν ταραχὴ μου ἔπεσα καὶ ἔσπασα τὸ δοχεῖο. Τοῦ ἔβαλα ἀμέσως μετάνοια, καὶ μοῦ λέει· «Σήκω πάνω, δέν ἔχεις εὐθύνη ἐσὺ· ἐγὼ ἔσφαλα πού σοῦ τό εἶπα». Καὶ μπαίνει μέσα ὁ Γέροντας, γεμίζει τὴν ἀγκαλιά του μέ σιτάρι καθαρὸ καὶ τοῦ τό δίνει μαζί μέ τὰ κρεμμύδια.

6. Ἔλεγον γι' αὐτόν ὅτι μόλις ἐρημώθηκε ἡ Σκῆτις, πῆγε νά μείνι στή Φέρμη. Τὸν βρῆκαν τὰ γηρατειά καὶ ἀρρώστησε· τοῦ πρόσφεραν λοιπὸν κάποια φαγητά. Ἀλλὰ αὐτὰ πού τοῦ ἔφερεν ὁ πρῶτος, τὰ ἔδινε στὸν δεύτερο. Καὶ ἔτσι μέ τὴ σειρὰ, αὐτὰ πού ἔπαιρνε ἀπὸ τὸν ἕνα, τὰ ἔδινε στὸν ἐπόμενο. Καὶ μόνο τὴν ὥρα πού ἦταν νά φάει, ὅτι τοῦ ἔφερεν αὐτός πού ἐρχόταν, ἐκεῖνο ἔτρωγε.

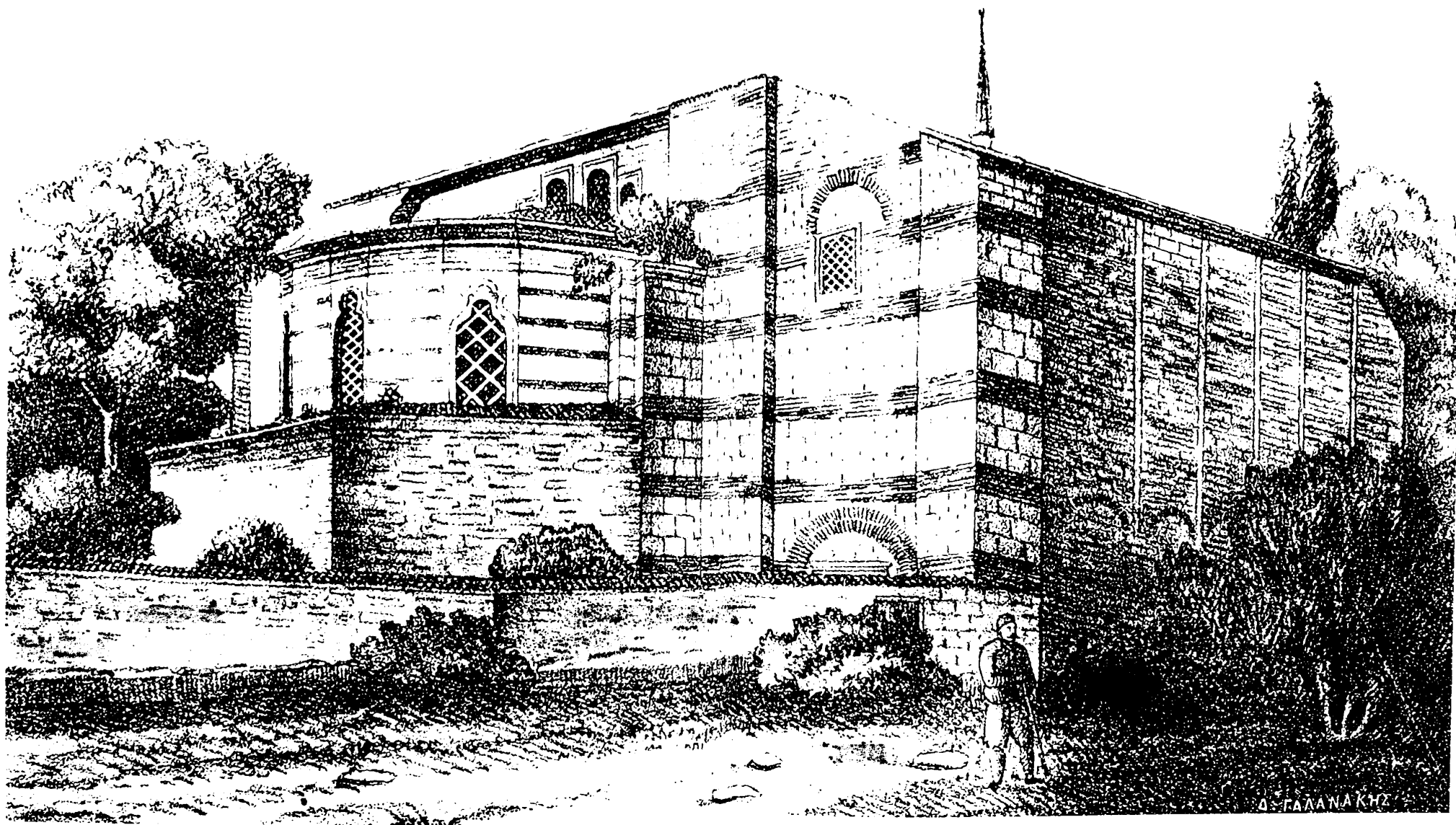
7. Ἔλεγον γιὰ τὸν ἀβδᾶ Ἰωάννη* τὸν Κολοβό ὅτι ὅσα ἔδγαζε ἐργαζόμενος στό θέρος, τὰ ἔπαιρνε καὶ τὰ ἔφερεν στή Σκῆτις λέγοντας· «Οἱ δικές μου χῆρες καὶ τὰ ὀρφανά βρίσκονται στή Σκῆτις».

8. Πῆγαν κάποιοι Πατέρες στὸν ἀβδᾶ Ἰωσήφ στήν Πανεφῶ²⁷, γιὰ νά τὸν ρωτήσουν πῶς νά φέρονται στοὺς ἀδελφούς πού ἔρχονται νά φιλοξενηθοῦν· ἂν δηλαδή πρέπει νά γίνεται συγκατάβαση καὶ νά τοὺς φέρονται μέ ἄνεση. Καὶ πρὶν τὸν ρωτήσουν, εἶπε ὁ Γέροντας στὸν μαθητὴ του· «Πρόσεξε καλά αὐτό πού πρόκειται νά κάνω σήμερα καὶ μὴ μιλᾷς».

Ἔβαλε λοιπὸν ὁ Γέροντας δύο μαξιλάρια, ἓνα ἀπὸ τὰ δεξιά καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ ἀριστερά, καὶ εἶπε· «Καθῆστε» καὶ κά-

27. Πανεφῶ ἢ Πανέφους· ἀρχαία πόλη τῆς Κάτω Αἰγύπτου. Σήμερα ὀνο-

μάζεται Μεντζάλα ἐλ Χαγίτ. Βλ. χάρτη σελ. 8-9.

*Ἡ περίφημη Μονή τοῦ Στουδίου, πού τήν ἱδρυσε
ὁ πατρίκιος Στούδιος κατά τά μέσα τοῦ 5ου αἰ.*

*Στίς ἀντίξοες περιστάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ζωῆς ἀποδείχθηκε προμαχῶνας τῆς Ὁρθοδοξίας.*

τὴν κέλλαν αὐτὸς καὶ ἐφόρεσεν ἱμάτια ἐπαιτικά· καὶ ἐξελθὼν ἐπέρασεν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Καὶ πάλιν εἰσελθὼν ἐφόρεσε τὰ ἴδια ἱμάτια. Καὶ ἐξελθὼν πάλιν ἐκάθισεν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Αὐτοὶ δὲ ἐξέστησαν ἐπὶ τῷ ἔργῳ τοῦ Γέροντος. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Κατενοήσατε ὃ ἐποίησα; Καὶ εἶπον· Ναί. Λέγει αὐτοῖς· Μὴ ἡλλάγην ἀπὸ τοῦ ἀτίμου φορέματος; Λέγουσιν· Οὐ. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰ οὖν αὐτὸς ἐγὼ εἰμι ἐν ἀμφοτέροις, ὡς τὸ πρῶτον οὐκ ἡλλαξέ με, οὕτως οὐδὲ τὸ δεύτερον ἔβλαψέ με. Οὕτως οὖν ὀφείλομεν ποιεῖν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῶν ξένων ἀδελφῶν, κατὰ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον· Δότε γάρ, φησί, τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Ὅταν οὖν ἐστὶ παρουσία ἀδελφῶν, μετὰ παρρησίας δεξώμεθα αὐτούς, ὅτε δὲ κατὰ μόνας ἐσμέν, χρεῖαν ἔχομεν τοῦ πένθους, ἵνα παραμείνῃ ἡμῖν.

Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, ὅτι καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς, προτοῦ ἐρωτήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

9. Διηγῆσατο ὁ ἀδβᾶς Κασσιανὸς ὅτι· Παρεβάλομεν ἀπὸ Παλαιστίνης εἰς Αἴγυπτον τινι τῶν Πατέρων. Καὶ φιλοξενήσας ἡμᾶς, ἠρωτήθη παρ' ἡμῶν τίνας ἔνεκεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑποδοχῆς τῶν ξένων ἀδελφῶν τὸν κανόνα τῆς νηστείας ἡμῶν, ὡς ἐν Παλαιστίνῃ παρελάδομεν, οὐ φυλάττομεν; Καὶ ἀπεκρίθη λέγων· Ἡ νηστεία πάντοτε μετ' ἐμοῦ ἐστίν. Ὑμᾶς δὲ κατέχειν πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ οὐ δύναμαι. Καὶ ἡ μὲν νηστεία καὶ χρήσιμόν ἐστι πρᾶγμα καὶ ἀναγκαῖον, τῆς ἡμετέρας δ' ἐστὶ προαιρέσεως. Τὴν δὲ τῆς ἀγάπης πλήρωσιν ἐξ ἀνάγκης ἀπαιτεῖ ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος. Ὑμᾶς οὖν δεχόμενος καὶ ἐν ὑμῖν τὸν Χρι-

θισαν. Μπῆκε κατόπιν στό κελί του καὶ ντύθηκε σάν ζητιάνος· βγῆκε σέ λίγο καὶ πέρασε ἀπὸ ἀνάμεσά τους. Καὶ πάλι μπῆκε στό κελί καὶ φόρεσε τὰ δικά του ἐνδύματα.

Βγῆκε πάλι καὶ κάθησε ἀνάμεσά τους. Αὐτοὶ ἀπόρησαν γι' αὐτό πού ἔκανε ὁ Γέροντας. Καὶ τοὺς ρωτᾷ· «Προσέξατε αὐτό πού ἔκανα;» «Ναί» τοῦ εἶπαν. «Μήπως ἔγινε ἄλλος — ξαναρωτᾷ — μέ τὴν ἐξευτελιστικὴ ἐνδυμασία;» «Ὁχι» ἀπαντοῦν. Καὶ τοὺς λέει· «Ἐάν λοιπόν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος καὶ μέ τίς δυὸ ἐνδυμασίες, ὅπως ἡ πρώτη δέν μέ ἄλλαξε, ἔτσι καὶ ἡ δευτέρη δέν μέ ἔβλαψε. Αὐτό λοιπόν ὀφείλουμε νά κάνουμε, ὅταν ὑποδεχόμαστε τοὺς ξένους ἀδελφούς, σύμφωνα μέ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο πού λέει· Δώστε στὸν Καίσαρα ὅ,τι ἀνήκει στὸν Καίσαρα, καὶ στὸν Θεό ὅ,τι ἀνήκει στὸν Θεό²⁸. Ὅταν λοιπόν εἶναι παρόντες ἀδελφοί, ἅς τοὺς δεχόμαστε θαρρετὰ καὶ ἄνετα· ὅταν ὅμως εἴμαστε μόνοι, μᾶς χρειάζεται τὸ πένθος, γιὰ νά παραμείνει μέσα μας».

Τ' ἀκούσαν οἱ παρόντες καὶ θαύμασαν, γιατί τοὺς εἶπε κι αὐτὰ πού εἶχαν στὴν καρδιά τους, προτοῦ τὸν ρωτήσουν καὶ δοξολόγησαν τὸν Θεό.

9. Διηγῆθηκε ὁ ἀδβᾶς Κασσιανός*: «Ξεκινήσαμε ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη καὶ πήγαμε στὴν Αἴγυπτο, σέ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες. Ἀφοῦ μᾶς φιλοξένησε, τοῦ κάναμε τὴν ἐρώτηση γιὰ ποιόν λόγο τὸν καιρὸ πού φιλοξενοῦμε ξένους ἀδελφούς, δέν τηροῦμε τὸν κανόνα τῆς νηστείας μας, ὅπως τὸν παραλάβαμε στὴν Παλαιστίνη.

Καὶ ἡ ἀπόκρισή του· Τὴ νηστεία πάντα τὴν ἔχω. Ἐσᾶς ὅμως νά σᾶς κρατῶ πάντα μαζί μου, δέν μπορῶ. Ἡ νηστεία εἶναι καὶ χρήσιμη καὶ ἀπαραίτητη, ἀλλὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ δική μας προαίρεση. Ἐνῶ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀγάπης τὴν ἀπαιτεῖ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπιβάλλει. Τὴν ὥρα λοιπόν πού δέχομαι ἐσᾶς καὶ στό πρόσωπό σας δέχομαι τὸν Χριστό,

28. Ματθ. 22, 21.

στόν, χρεωστῶ μετὰ πάσης σπουδῆς θεραπεῦσαι. Ἐπὰν δὲ ὑμᾶς προπέμψω, τὸν κανόνα τῆς νηστείας δύναμαι ἀνακτῆσασθαι. Οὐ δύνανται γὰρ οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος νηστεύειν, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστίν. Ὅταν δὲ ἀρθῇ ἀπ' αὐτῶν, τότε μετ' ἐξουσίας νηστεύουσιν.

10. Εἶπε πάλιν ὅτι· Παρεβάλομεν ἐτέρῳ Γέροντι, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς γεύσασθαι. Προετρέπετο δὲ ἡμῖν κορεσθεῖσιν ἔτι μεταλαβεῖν τροφῆς. Ἐμοῦ δὲ εἰρηκότος μηκέτι δύνασθαι, ἀπεκρίθη· Ἐγὼ ἐξάκις παραγενομένων ἀδελφῶν, τράπεξαν ἔθηνκα. Καὶ προτρεπόμενος ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν συνήσθιον καὶ ἀκμὴν πεινῶ. Τοῦτο δὲ σὺ ἅπαξ φαγών, οὕτως ἐκορέσθης, ὥστε μὴ δύνασθαι;

11. Ἐδόθη ποτὲ εἰς Σκῆτιν ἐντολὴ ὅτι· Νηστεύσατε τὴν ἑβδομάδα ταύτην. Καὶ κατ' εὐκαιρίαν παρέβαλον ἀδελφοὶ ἀπ' Αἰγύπτου τῷ ἀδβᾶ Μωυσῇ, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς μικρὸν ἔψημα. Καὶ εἶδον οἱ γείτονες τὸν καπνὸν καὶ εἶπον τοῖς κληρικοῖς· Ἰδοὺ Μωυσῆς κατέλυσε τὴν ἐντολὴν καὶ ἔψημα παρ' ἑαυτῷ ἐποίησεν. Οἱ δὲ εἶπον· Ὅτε ἔρχεται, ἡμεῖς λαλοῦμεν αὐτῷ.

Τοῦ δὲ Σαββάτου γενομένου οἱ κληρικοὶ ἰδόντες τὴν μεγάλην πολιτείαν τοῦ ἀδβᾶ Μωυσέως, ἔλεγον αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ· Ὡ ἀδβᾶ Μωυσῇ, τὴν ἐντολὴν τῶν ἀνθρώπων ἔλυσας καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐφύλαξας.

12. Ἀδελφὸς εἶδε τὸν ἀδβᾶν Νισθερῶον φοροῦντα δύο κολόδια καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐὰν πτωχὸς ἔλθῃ καὶ αἰτήσῃ σε ἰμά-

29. Πρβλ. Μάρκ. 2, 19-20.

ὀφείλω νά σᾶς ὑπηρετήσω μέ κάθε τρόπο. Κι ὅταν θά σᾶς ξεπροβοδίσω, τόν κανόνα τῆς νηστείας μπορῶ νά τόν ἔχω πάλι. Ἄλλωστε δέν μποροῦν οἱ φίλοι τοῦ γαμπροῦ νά νηστεύουν ὅσο καιρό εἶναι αὐτός μαζί τους. Ὅταν ὅμως τόν πάρουν ἀπό κοντά τους, τότε ἔχουν τή δυνατότητα νά νηστεύουν²⁹».

10. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐπισκεφθήκαμε ἄλλον Γέροντα καί μᾶς ἔβαλε νά φᾶμε. Καί ἐνῶ εἶχαμε χορτάσει, μᾶς προέτρεπε νά φᾶμε κι ἄλλο. Κι ὅταν ἐγὼ εἶπα ὅτι δέν μποροῦμε ἄλλο πιά, ἀποκρίθηκε· Ἐγὼ ἔξι φορές, καθώς ἔρχονταν ἀδελφοί, ἔβαλα τραπέξι. Καί προτρέποντας τόν καθένα ἀπ' αὐτούς, ἔτρωγα κι ἐγὼ μαζί τους καί ἀκόμη πεινῶ. Καί σύ μιά φορὰ ἔφαγες φαγητό καί χόρτασες τόσο, ὥστε νά μὴ μπορεῖς νά φᾶς ἄλλο;»

11. Δόθηκε κάποτε στή Σκήτη ἐντολή· «Νά νηστεύετε τὴν ἑβδομάδα αὐτή». Καί συνέπεσε τίς μέρες ἐκεῖνες νά ἐπισκεφθοῦν ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο τόν ἀδβᾶ Μωυσῆ*, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔκανε λίγο μαγειρεμένο φαγητό. Εἶδαν οἱ γείτονες τὸν καπνὸ καὶ τό ἀνέφεραν στοὺς κληρικοὺς· «Νά, ὁ Μωυσῆς κατέλυσε τὴν ἐντολή, γιατί μαγείρεψε φαγητό». Κι ἐκεῖνοι εἶπαν· «Ὅταν ἔλθει, θά τοῦ μιλήσουμε».

Σάν ἔφθασε τό Σάββατο, οἱ κληρικοὶ βλέποντας τή θαυμαστή ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ ἀδβᾶ Μωυσῆ, εἶπαν ἐνώπιον ὄλων τῶν μοναχῶν· «Ὡ ἀδβᾶ Μωυσῇ, κατάργησες τὴν ἐντολή τῶν ἀνθρώπων καὶ τήρησες τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ».

12. Κάποιος ἀδελφὸς εἶδε τόν ἀδβᾶ Νισθερῶο νά φοράει δύο κολόδια³⁰ καὶ τοῦ λέει· «Ἐάν ἔλθει ἓνας φτωχὸς καὶ

30. Κολόδιο ἀποκαλεῖται τό μοναχικὸ ἐπανωφόρι, μακρὸ ἢ κοντό, πού δέν ἔχει μανίγια.

τιον, ποῖον δίδως αὐτῷ; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Τὸ κάλλιον. Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός· Καὶ ἐὰν ἄλλος αἰτήσῃ σε, τί παρέχεις αὐτῷ; Καὶ λέγει ὁ Γέρων· Τὸ ἡμῖν τοῦ ἄλλου. Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός· Καὶ ἐὰν ἄλλος αἰτήσῃ σε, τί δίδως αὐτῷ; Ὁ δὲ ἔφη· Κόπτω τὸ λοιπὸν καὶ δίδωμι αὐτῷ τὸ ἡμῖν, καὶ τὸ λοιπὸν ζώννυμαι.

Καὶ πάλιν λέγει· Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ζητήσῃ τις παρὰ σοῦ τί ποιεῖς; Λέγει ὁ Γέρων· Παρέχω αὐτῷ τὸ λοιπὸν καὶ πορευθεὶς κάθημαι εἰς ἓνα τόπον, ἕως οὗ ὁ Θεὸς πέμψῃ καὶ σκεπάσῃ με· οὐ ζητῶ γὰρ παρ' ἄλλου τινός.

13. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀδελφῷ Ποιμένι· Ἐὰν δῶ τῷ ἀδελφῷ μου μικρὸν ἄρτον ἢ ἕτερόν τι, οἱ δαίμονες μολύνουσιν αὐτὸ ὡς κατὰ ἀνθρωπαρεσκίαν γινόμενα. Λέγει ὁ Γέρων· Εἰ καὶ κατὰ ἀνθρωπαρεσκίαν γίνεται, ἀλλ' ἡμεῖς τὴν χρεῖαν δῶμεν τῷ ἀδελφῷ.

Εἶπε δὲ αὐτῷ καὶ παραβολὴν τοιαύτην· Δύο ἄνθρωποι ἦσαν γεωργοὶ ἐν μιᾷ πόλει οἰκοῦντες. Καὶ ὁ εἷς μὲν ἐξ αὐτῶν σπείρας ἐποίησε μικρὸν ἀκάθαρτα. Ὁ δὲ ἄλλος ἀμελήσας τοῦ σπεῖραι ἐποίησεν ὅλως οὐδέν. Λιμοῦ δὲ γενομένου τίς ἐκ τῶν δύο εὗρίσκει ζῆσαι; Ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· Ὁ ποιήσας τὰ ὀλίγα καὶ ἀκάθαρτα. Λέγει ὁ Γέρων· Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς, σπείρωνμεν ὀλίγα εἰ καὶ ἀκάθαρτα, ἵνα μὴ τῷ λιμῷ ἀποθάνωμεν.

14. Ἀδελφὸς παρέβαλε τῷ ἀδελφῷ Ποιμένι εἰς τὰς δύο ἑβδομάδας τῆς Τεσσαρακοστῆς. Καὶ ἐξεῖπε τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ καὶ τυχὼν ἀναπαύσεως λέγει αὐτῷ· Παρὰ βραχὺ κατεσχέθην ἂν παραγενέσθαι ὧδε σήμερον. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Διατί, Λέ-

σοῦ ζητήσῃ ἓνα ροῦχο, ποῖό θά τοῦ δώσεις;» «Τὸ καλύτερον» ἀποκρίθηκε. «Καὶ ἂν ἄλλος σοῦ ζητήσῃ —ρωτάει ὁ ἀδελφός— τί θά τοῦ προσφέρεις;» Ὁ Γέροντας ἀπαντᾷ «Τὸ μισό τοῦ ἄλλου». «Καὶ ἂν ἓνας τρίτος σοῦ ζητήσῃ —συνεχίζει ὁ ἀδελφός— τί θά τοῦ δώσεις;» «Θά κόψω τὸ ὑπόλοιπο, θά τοῦ δώσω τὸ μισό καὶ ἐκείνο πού θά μείνει, θά τὸ ζωσθῶ ἐγώ».

Καὶ πάλι τοῦ λέει· «Ἄν κι αὐτό σοῦ τό ζητήσῃ κάποιος, τί θά κάνεις;» Καὶ ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας· «Θά τοῦ δώσω τὸ ὑπόλοιπο καὶ θά πάω νά μείνω σ' ἓνα μέρος, ἕως ὅτου στείλει ὁ Θεός καὶ μέ σκεπάσει· δέν θά ζητήσω βέβαια ἀπό κάποιον ἄλλο».

13. Ἀδελφὸς εἶπε στὸν ἀδελφῷ Ποιμένα*: «Ἐὰν δώσω στὸν ἀδελφό μου λίγο ψωμί ἢ κάτι ἄλλο, οἱ δαίμονες μολύνουν τὴν πράξη αὐτὴ σὰν νά γίνεται ἀπὸ ἀνθρωπαρέσκεια». Ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας· «Κι ἂν ἀκόμη γίνεται ἀπὸ ἀνθρωπαρέσκεια, ἐμεῖς θά δώσουμε στὸν ἀδελφὸ ὅ,τι χρειάζεται».

Καὶ τοῦ εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολή· «Δύο ἄνθρωποι ἦσαν γεωργοὶ καὶ κατοικοῦσαν στὴν ἴδια πόλη. Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἔσπειρε καὶ εἶχε λίγη σοδειά καὶ ἀκάθαρτη. Ὁ ἄλλος ἀμέλησε καὶ δέν ἔσπειρε, γι' αὐτὸ δέν εἶχε καθόλου σοδειά. Ἄν ἔπεφτε πείνα, ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο θά εἶχε νά ζήσει;» «Αὐτὸς πού ἔβγαλε τὴ λίγη καὶ ἀκάθαρτη σοδειά» ἀποκρίθηκε ὁ ἀδελφός. «Ἔτσι λοιπὸν κι ἐμεῖς —λέει ὁ Γέροντας— ἄς σπέρνουμε λίγα, ἔστω καὶ ἀκάθαρτα, γιὰ νά μὴν πεθάνουμε ἀπὸ τὴν πείνα».

14. Ἀδελφὸς ἐπισκέφθηκε τὸν ἀδελφῷ Ποιμένα μετὰ ἀπὸ τίς δύο πρῶτες ἑβδομάδες τῆς Σαρακοστῆς. Ἐξαγόρευσε τοὺς λογισμοὺς του καὶ καθὼς ἀναπαύθηκε ἡ ψυχὴ του τοῦ λέει· «Παρά λίγο θά ἐμπόδιζα τὸν ἑαυτό μου νά ἔρθει σήμερα ἐδῶ». «Γιατί;» τὸν ρωτᾷ ὁ Γέροντας. «Σκέφθηκα —τοῦ λέει

γει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Εἶπον μήποτε διὰ τὴν τεσσαρακοστὴν οὐκ ἀνοίγετέ μοι. Λέγει ὁ ἀδελφὸς Ποιμὴν· Ἡμεῖς οὐκ ἐμάθομεν κλείειν τὴν ξυλίνην θύραν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς γλώσσης θύραν κλείομεν.

15. Ἠρώτησεν ὁ ἀδελφὸς Θεόδωρος ὁ τῆς Φέρμης τὸν ἀδελφὸν Παμβώ· Εἰπέ μοι ῥῆμα. Καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ὁ Γέρων εἶπεν αὐτῷ· Θεόδωρε, ὕπαγε ἔχε τὸ ἔλεός σου ἐπὶ πάντα· τὸ γὰρ ἔλεος εὔρε παρηρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

16. Εἶπεν ἡ ἀμμᾶς Σάρρα ὅτι καλὸν ἐστὶ καὶ δι' ἀνθρώπους ποιῆσαι ἐλεημοσύνην· εἰ γὰρ καὶ διὰ τὸ ἀρέσαι ἀνθρώποις γίνεται, ἀλλ' ἔρχεται πάλιν εἰς τὸ κατὰ Θεὸν ἀρέσαι.

17. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀδελφοῦ Σεραπίωνος ὅτι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπήντησε ῥιγῶντι πτωχῷ, καὶ στὰς καθ' ἑαυτὸν ἐλογίζετο· Πῶς ἐγὼ ὁ δοκῶν ἀσκητὴς εἶναι χιτῶνα φορῶ, καὶ οὗτος ὁ πτωχός, μᾶλλον δὲ ὁ Χριστός, ἀπὸ ῥίγους ἀποθνήσκει· Φύσει ἐὰν ἀφήσω αὐτὸν ἀποθανεῖν, ὡς φονεὺς κρίνομαι ἐν ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως. Καὶ ἀποδυσάμενος ὡς καλὸς ἀθλητὴς δέδωκε τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει τῷ πτωχῷ καὶ ἐκάθητο ἔχων ἐν τῇ μάλῃ αὐτοῦ τὸ μικρὸν εὐαγγέλιον, ὅπερ αἰεὶ ἐθάσταζε. Παρερχόμενος οὖν ὁ λεγόμενος ἐπὶ τῆς εἰρήνης, ὡς εἶδεν αὐτὸν γυμνόν, λέγει πρὸς αὐτόν· Ἀδελφὲ Σεραπίων, τίς σε ἀπέδυσε; Καὶ ἐξενεγκὼν τὸ μικρὸν εὐαγγέλιον λέγει πρὸς αὐτόν· Οὗτός με ἀπέδυσε.

Καὶ ἀναστὰς ἐκείθεν ὑπαντᾷ ἄλλῳ τινὶ ὑπὸ ἑτέρου κρα-

31. Ἡ ἔννοια παρηρησία ἐδῶ χρησιμοποιεῖται μέ τὴν καλὴ τῆς ἔννοια. Βλ. I ὑπόσημ. 7 σελ. 24.

ὁ ἀδελφός— μὴν τυχόν δέν μοῦ ἀνοίξετε, ἐπειδὴ εἶναι ἡ περίοδος τῆς Σαρακοστῆς». Καὶ ὁ ἀδελφὸς Ποιμὴν ἀποκρίνεται· «Ἐμεῖς δέν μάθαμε νά κλείνουμε τὴν ξύλινη θύρα, ἀλλὰ μᾶλλον τὴ θύρα τῆς γλώσσας».

15. Παρακάλεσε ὁ ἀδελφὸς Θεόδωρος* τῆς Φέρμης τὸν ἀδελφὸν Παμβώ*· «Πές μου ἓναν λόγο». Καὶ μέ πολλή δυσκολία ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Θεόδωρε, πῆγαινε καὶ νά 'σαι σπλαχνικός πρὸς ὅλους. Γιατί ἡ εὐσπλαχνία βρίσκει πάντα παρηρησία³¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».

16. Εἶπε ἡ ἀμμᾶς Σάρρα ὅτι καλὸ εἶναι νά κάνει κανεὶς ἐλεημοσύνη ἔστω καὶ γιὰ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων. Γιατί καὶ ἀπὸ ἀνθρωπαρέσκεια ἂν γίνεται, φθάνει κατόπιν νά γίνεται γιὰ ν' ἀρέσει στὸν Θεό³².

17. Ἔλεγον γιὰ τὸν ἀδελφὸν Σεραπίωνα ὅτι στὴν Ἀλεξανδρεία συνάντησε ἓναν φτωχὸ πού ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο· στάθηκε τὴν ὥρα ἐκείνη καὶ συλλογίσθηκε· «Πῶς ἐγὼ πού ἔχω τὴν ἰδέα ὅτι εἶμαι ἀσκητὴς φορῶ χιτῶνα, καὶ αὐτός ὁ φτωχός —καλύτερα ὁ Χριστός— πεθαίνει ἀπὸ τὸ κρύο; Σίγουρα ἂν τὸν ἀφήσω καὶ πεθάνει, θά κριθῶ τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως ὡς φονιάς». Καὶ ξεντύθηκε ὡς καλὸς ἀθλητὴς καὶ ἔδωσε τὸ ροῦχο πού φοροῦσε στὸν φτωχό· καὶ καθόταν ἔχοντας στὴ μασχάλη του τὸ μικρὸ εὐαγγέλιο, πού τὸ κρατοῦσε πάντοτε. Περνώντας ἀπὸ κεῖ αὐτός πού ἀποκαλεῖται ὁ ἐπὶ τῆς τάξεως, σάν τὸν εἶδε γυμνόν, τοῦ λέει· «Ἀδελφὲ Σεραπίων, ποῖός σε ξέντυσε;» Βγάζει ὁ ἀδελφὸς τὸ μικρὸ εὐαγγέλιο καὶ τοῦ λέει· «Αὐτός μέ ξέντυσε».

Σηκώνεται κατόπιν ἀπὸ κεῖ καὶ ἀνταμώνει κάποιον

32. Πρὸβλ. ἀπόφθ. 13.

τουμένῳ διὰ χρέος καὶ μὴ ἔχοντι δοῦναι. Πωλήσας οὖν τὸ μικρὸν εὐαγγέλιον ὁ ἀθάνατος Σεραπίων δέδωκεν εἰς τὸ χρέος τοῦ διαζομένου ἀνθρώπου. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ γυμνός.

Ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ γυμνόν, λέγει αὐτῷ· Ἀβδᾶ, ποῦ τὸ μικρὸν κολόδιον; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Προέπεμψα αὐτό, τέκνον, ὅπου χρῆζομεν αὐτό. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφός· Ποῦ τὸ μικρὸν εὐαγγέλιον; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· Φύσει, τέκνον, αὐτὸν τὸν λέγοντά μοι καθ' ἡμέραν πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, αὐτὸν ἐπώλησα καὶ ἔδωκα πτωχοῖς, ἵνα ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως εὕρωμεν περισσοτέραν παρησίαν πρὸς αὐτόν.

18. Ἠρώτησεν ὁ ἀβδᾶς Τιμόθεος ὁ πρεσβύτερος τὸν ἀβδᾶν Ποιμένα λέγων· Ἔστι γυνή τις ἐν Αὐγύπτῳ ἥτις πορνεύει καὶ τὸν μισθὸν αὐτῆς δίδωσιν ἐλεημοσύνην. Καὶ εἶπεν ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν· Οὐ μένει ἐν τῇ πορνείᾳ· φαίνεται γὰρ ἐν αὐτῇ καρπὸς πίστεως. Ἐγένετο δὲ ἐλθεῖν τὴν μητέρα τοῦ πρεσβυτέρου Τιμοθέου πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτησεν αὐτὴν λέγων· Ἐκείνη ἢ γυνὴ ἔμεινε πορνεύουσα; Ἡ δὲ λέγει· Ναί, καὶ προσέθηκε τοὺς ἐραστάς, πλὴν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. Καὶ ἀνήγγειλεν ὁ ἀβδᾶς Τιμόθεος τῷ ἀβδᾷ Ποιμένι. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐ μένει ἐν τῇ πορνείᾳ.

Ἐλθοῦσα δὲ πάλιν ἡ μήτηρ τοῦ ἀβδᾶ Τιμοθέου εἶπεν αὐτῷ· Οἶδας ὅτι ἡ πόρνη ἐκείνη ἐξήτει ἐλθεῖν μετ' ἐμοῦ, ἵνα εὕξησθε ὑπὲρ αὐτῆς; Ὁ δὲ ἀνήγγειλε τῷ ἀβδᾷ Ποιμένι καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Μᾶλλον σὺ ἀπελθε καὶ σύντυχον αὐτῇ. Ὁ δὲ ἀπῆλθε κατὰ τὸν λόγον τοῦ Γέροντος καὶ αὐτὴ ἰδοῦσα αὐτόν καὶ ἀκούσασα παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατηνύγη καὶ ἔκλαυσε καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐγὼ ἀπὸ τῆς σήμερον κολλῶμαι τῷ Θεῷ καὶ οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ πορνεύειν. Καὶ

πού κρατοῦνταν γιὰ χρέος ἀπὸ ἄλλον, γιατί δὲν εἶχε νὰ τοῦ τό ἐξοφλήσει. Πουλάει λοιπὸν ὁ ἀθάνατος Σεραπίων τὸ μικρὸ εὐαγγέλιο καὶ δίνει τὸ χρέος τοῦ ἀνθρώπου πού βρισκόταν σὲ δύσκολη θέση. Καὶ ἐπέστρεψε στὸ κελί του γυμνός. Σάν τὸν εἶδε ὁ μαθητὴς του γυμνόν, τοῦ λέει· «Ἀβδᾶ, ποῦ εἶναι τὸ κοντό σου κολόδιο;» Καὶ ἀπαντᾷ ὁ Γέροντας· «Τό 'στειλα, παιδί μου, ἐκεῖ ὅπου θὰ τὸ χρειασθοῦμε». «Καὶ τὸ μικρὸ εὐαγγέλιο —ρωτᾷ ὁ ἀδελφός— ποῦ εἶναι;» Κι ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται· «Νά, παιδί μου, αὐτόν πού μοῦ 'λεγε καθημερινά, πούλησε ὅ,τι ἔχεις καὶ δῶσε τα στοὺς φτωχοὺς, αὐτόν πούλησα καὶ ἔδωσα σὲ φτωχοὺς, ὥστε τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως νὰ βροῦμε μεγαλύτερη παρησία ἐνώπιόν του».

18. Ὁ ἀβδᾶς Τιμόθεος ὁ πρεσβύτερος εἶπε στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα· «Εἶναι μιὰ γυναῖκα στὴν Αἴγυπτο, ἡ ὁποία πορνεύει καὶ τὸν μισθὸ της τὸν δίνει ἐλεημοσύνη». Καὶ ὁ ἀβδᾶς Ποιμήν εἶπε· «Δέν θὰ συνεχίσει τὴν πορνεία· γιατί διαφαίνεται σ' αὐτὴν καρπὸς πίστεως». Συνέβη τότε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν πρεσβύτερο Τιμόθεο ἡ μητέρα του· τὴ ρωτᾷ λοιπόν· «Ἐκείνη ἢ γυναῖκα συνεχίζει νὰ πορνεύει;» «Ναί —ἀπαντᾷ— μάλιστα αὗξησε τοὺς ἐραστές, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλεημοσύνην». Πάει ὁ ἀβδᾶς Τιμόθεος καὶ τὸ ἀναφέρει στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα. Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Δέν θὰ παραμείνει στὴν πορνεία».

Ἦλθε πάλι ἡ μητέρα τοῦ ἀβδᾶ Τιμοθέου καὶ τοῦ λέει· «Ξέρεις ὅτι ἡ πόρνη ἐκείνη ζητοῦσε νὰ ρθεῖ μαζί μου, γιὰ νὰ προσευχηθεῖτε γι' αὐτήν;» Ὁ Τιμόθεος εἶπε τῇ νέα πληροφορία στὸν ἀβδᾶ Ποιμένα κι ἐκεῖνος τοῦ συνέστησε λέγοντας· «Προτιμότερο εἶναι ἐσύ νὰ πᾶς καὶ νὰ τὴ συναντήσεις». Πράγματι πῆγε, σύμφωνα μέ τὴν ὑπόδειξη τοῦ Γέροντα, καὶ αὐτὴ ὅταν τὸν εἶδε καὶ ἄκουσε ἀπ' αὐτόν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἦλθε σὲ κατάνυξη, ἔκλαψε καὶ τοῦ εἶπε· «Ἀπὸ σήμερον ἀφοσιώνομαι στὸν Θεό· δέν θὰ συνεχίσω πιά τὴν πορνεία». Καὶ

εὐθέως εἰσελθοῦσα εἰς μοναστήριον εὐηρέστησε τῷ Θεῷ.

19. Ἐλεγε Γέρων ὅτι ἦν τις ἀποταξάμενος ἀπὸ τοῦ κόσμου γυναῖκα ἔχων, ὁμοίως καὶ θυγατέρα κατηχουμένην, πλὴν χριστιανήν. Ἐμέρισεν οὖν τὰ πράγματα αὐτοῦ εἰς τρία μέρη. Τελευτησάσης δὲ ἐν τῷ μεταξύ τῆς θυγατρὸς κατηχουμένης, ἀντίλυτρον ἔδωκε τοῖς πτωχοῖς τὸ μέρος αὐτῆς ὁ πατήρ, ἔτι δὲ καὶ τὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τὸ ἑαυτοῦ. Οὐκ ἐπαύετο δὲ παρακαλῶν τὸν Θεὸν περὶ αὐτῆς. Ἦλθεν οὖν αὐτῷ φωνὴ προσευχομένῳ ὅτι ἐδαπίσθη ἡ θυγάτηρ σου, μὴ ἀθύμει. Ὁ δὲ ἠπίστησε. Λέγει οὖν αὐτῷ πάλιν ἡ ἀόρατος φωνή· Ὁρυξὸν εἰς τὸ μνημεῖον αὐτῆς, ἐὰν εὔρης αὐτήν. Ὁ δὲ πορευθεὶς ἐπὶ τὸν τάφον, ὥρυξε καὶ οὐχ εὔρεν αὐτήν. Μετετέθη γὰρ μετὰ τῶν πιστῶν.

20. Ἐλεγέ τις τῶν Πατέρων ὅτι ἦν τις μαγιστριανὸς πεμφθεὶς εἰς ἀπόκρισιν βασιλικήν. Καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εὔρε νεκρὸν πτωχὸν κείμενον γυμνόν. Καὶ σπλαγχνισθεὶς λέγει τῷ παιδί αὐτοῦ· Λάβε τὸν ἵππον καὶ πρόελθε μικρόν. Καὶ κατελθὼν ἀπεδύσατο ἐν τῶν λινουδίων αὐτοῦ καὶ ἐπέθηκε τῷ κειμένῳ νεκρῷ καὶ ἀπῆλθε.

Πάλιν δὲ μεθ' ἡμέρας ἀπεστάλη ὁ αὐτὸς μαγιστριανὸς εἰς ἀπόκρισιν. Συνέβη δὲ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ ἐκλάσθη ὁ πούς αὐτοῦ. Καὶ ἀποστρέφει αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱατροὶ ἐπεμελοῦντο αὐτοῦ. Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας ἐμελανίασεν ὁ πούς αὐτοῦ. Καὶ ἰδόντες οἱ ἱατροὶ μελανωθέντα τὸν πόδα αὐτοῦ ἔνευσαν πρὸς ἀλλήλους ὅτι κοπῆναι ὀφείλει ὁ πούς

33. Οἱ μαγιστριανοὶ ἦσαν δημόσιοι λειτουργοὶ ἀνήκοντες στὴν ὑπηρεσία τοῦ μαγίστρου, ἀξιωματοῦχου τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς μέ πολλὰς δικαιο-

εὐθύς μπῆκε σὲ μοναστήρι καὶ ἔγινε εὐάρεστη στὸν Θεό μέ τή ζωή της.

19. Ἐλεγε ἓνας Γέροντας ὅτι ἦταν κάποιος ὁ ὁποῖος ἐγκατέλειπε τὸν κόσμο καὶ εἶχε σύζυγο καὶ θυγατέρα ἢ ὁποῖα ἦταν στὴν τάξη τῶν Κατηχουμένων, ἀλλὰ χριστιανή στό φρόνημα. Μοίρασε λοιπὸν τὰ ὑπάρχοντά του σὲ τρία μέρη. Ἐν τῷ μεταξύ πέθανε ἡ θυγατέρα ἐνῶ ἦταν κατηχουμένη, καὶ ὁ πατέρας της τὸ δικό της τὸ μερικὸ τὸ ἔδωσε στοὺς φτωχοὺς σὰν ἀντίλυτρο, ἀλλὰ ἐπιπλέον καὶ τῆς γυναίκας του καὶ τὸ δικό του. Καὶ δὲν ἔπαυε νὰ παρακαλεῖ τὸν Θεό γιὰ τὴν ψυχὴ της. Καθὼς λοιπὸν προσευχόταν τοῦ ἤλθε μιὰ φωνή: «Βαπτίσθηκε ἡ θυγατέρα σου, μὴ στενοχωρεῖσαι». Αὐτὸς δὲν τὸ πίστεψε. Τοῦ λέει πάλι ἡ ἀόρατη φωνή: «Σκάψε τὸ μνήμα της, ἂν τὴ βρεῖς». Πῆγε ὁ πατέρας στὸν τάφο, ἔσκαψε ἀλλὰ δὲν τὴ βρῆκε. Εἶχε μετατεθεῖ στὴν τάξη τῶν πιστῶν.

20. Ἐλεγε ἓνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὅτι κάποιος μαγιστριανός³³ ἐστάλη νὰ διεκπεραιώσει μιὰ ἐντολὴ βασιλική. Στὸ δρόμο πηγαίνοντας βρῆκε ἓναν νεκρὸ κατὰ γῆς γυμνό. Τὸν πόνεσε καὶ λέει στὸν ὑπηρέτη του: «Πάρε τὸ ἄλογο καὶ προχώρα λίγο». Κατέβηκε ὁ ἴδιος, ἔβγαλε ἓνα ἀπὸ τὰ λινὰ ροῦχα πού φοροῦσε, τὸ ἔβαλε πάνω στὸν νεκρὸ καὶ ἔφυγε.

Μετὰ ἀπὸ κάποιες μέρες πάλι ἐστάλη ὁ ἴδιος μαγιστριανός γιὰ ὑπηρεσία. Καὶ συνέβη βγαίνοντας ἀπὸ τὴν πόλη νὰ πέσει ἀπὸ τὸ ἄλογο καὶ ἔσπασε τὸ πόδι του. Τὸν γύρισε ὁ ὑπηρέτης του πίσω στό σπίτι του καὶ οἱ ἱατροὶ ἄρχισαν νὰ τὸν φροντίζουν. Ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ πέντε μέρες τὸ πόδι του μελανίασε. Σὰν εἶδαν οἱ ἱατροὶ μελανιασμένο τὸ πόδι του, συνεννοήθηκαν μέ νεύματα ὅτι πρέπει νὰ κοπεῖ τὸ πόδι,

δοσίες. Βλ. καὶ *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β' σελ. 241.

αὐτοῦ, ἐπεὶ σήπει ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἐρχόμεθα πρῶτὶ καὶ θεραπεύομέν σε. Ὁ δὲ ἀσθενῶν νεύει τῷ παιδί αὐτοῦ ἐξελθεῖν ὀπίσω τῶν ἱατρῶν καὶ μαθεῖν παρ' αὐτῶν τί θούλονται. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ὁ πούς τοῦ κυρίου σου ἐμελανίασεν καί, ἐὰν μὴ κοπῇ, ἀπόλλυται ὁ ἄνθρωπος. Ἐρχόμεθα πρῶτὶ καὶ ὁ θέλει ὁ Θεὸς ποιούμεν. Καὶ εἰσέρχεται ὁ δοῦλος κλαίων πρὸς τὸν δεσπότην αὐτοῦ καὶ λέγων ὅτι τάδε βουλευόνται περὶ σοῦ. Ὁ δὲ ἀκούσας ἐλυπήθη καὶ ἀπὸ πολλῆς ἀθυμίας οὐκ ἐκοιμήθη. Ἦν δὲ ἡ κανδήλα φαίνουσα.

Περὶ δὲ τὰ μέσα νυκτὸς ὁρᾷ ἄνθρωπον κατερχόμενον διὰ τῆς θυρίδος καὶ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγοντα αὐτῷ· Τί κλαίεις; Τί λυπεῖ σε; Ὁ δὲ λέγει· Κύριε, οὐ θέλεις ἵνα κλαύσω καὶ λυπηθῶ, ὅτι ἐκλάσθην καὶ τάδε βουλευόνται οἱ ἱατροὶ περὶ ἐμοῦ; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ φανείς· Δειξόν μου τὸν πόδα σου. Καὶ ἀλείφει αὐτὸν καὶ λέγει· Ἀνάστα ἄρτι καὶ περιπάτει. Καὶ λέγει ὁ ἀσθενῶν· Κέκλασται ὁ πούς μου καὶ οὐ δύναμαι. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐπιστηρίχθητι ἐπ' ἐμέ. Καὶ ἐπιστηριχθεὶς περιεπάτησε χωλεύων. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ φανείς· Ἀκμὴν χωλαίνεις; Θεὸς ἑαυτὸν πάλιν. Καὶ ᾄθην πάλιν ἀλείφει αὐτὸν ἐξισῶν τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐγειρε ἄρτι καὶ περιπάτει. Καὶ ἀναστὰς περιεπάτησεν ὑγιῶς. Καὶ λέγει· Θεὸς ἑαυτόν, ἀναπαύθητι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ τινὰς λόγους περὶ ἐλεημοσύνης, ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος· Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται καὶ ἀνίλεως ἡ κρίσις τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος καὶ ὅσα τοιαῦτα. Καὶ λέγει αὐτῷ· Σώζου. Καὶ εἶπεν ὁ μαγιστριανός· Ὑπάγεις; Καὶ λέγει αὐτῷ· Ναί, καὶ τί θέλεις ἐξ ὅτου ὑγίανας; Λέγει

γιατί θά σαπίσει ὅλο τὸ σῶμα καὶ θά πεθάνει ὁ ἄνθρωπος. Τοῦ λένε λοιπόν· «Θά ρθοῦμε τὸ πρῶτὶ καὶ θά σοῦ κάνουμε τὴ θεραπεία». Ὡστόσο ὁ ἀσθενὴς ἔκανε νεῦμα στὸν ὑπὲρ-τη του νά διγεί πίσω ἀπὸ τοὺς γιατροὺς καὶ νά μάθει τί σκέφτονται νά κάνουν. Καὶ αὐτοὶ τοῦ εἶπαν· «Τὸ πόδι τοῦ κυρίου σου μελάνιασε καί, ἂν δέν κοπεῖ, θά χάσει τὴ ζωὴ του ὁ ἄνθρωπος. Θά ρθοῦμε τὸ πρῶτὶ καὶ ἐκεῖνο πού θέλει ὁ Θεὸς θά κάνουμε».

Μπαίνει μέσα ὁ δοῦλος κλαίοντας καὶ λέει στὸν κύριό του «τό καὶ τό σκέπτονται γιὰ σένα». Λυπήθηκε ἐκεῖνος σάν τ' ἄκουσε, καὶ ἀπὸ τὴν πολλή του στενοχώρια δέν τὸν ἔπιασε ὕπνος. Ἡ κανδήλα του ὁμως ἔφεγγε.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα βλέπει ἕναν ἄνθρωπο νά κατεβαίνει ἀπὸ τὸ παράθυρο, τὸν πλησιάζει καὶ τοῦ λέει· «Γιατί κλαῖς; Τί σέ στενοχωρεῖ;» «Κύριε —ἀπαντᾷ ἐκεῖνος— νά μὴν κλάψω καὶ νά μὴ λυπηθῶ πού ἔσπασε τὸ πόδι μου καὶ σκέφτονται τό καὶ τό οἱ γιατροὶ γιὰ μένα;» «Δεῖξε μου τὸ πόδι σου» λέει ὁ ἐμφανισθεὶς. Τὸ ἀλείφει καὶ λέει· «Σήκω τώρα καὶ περπάτα». «Μά, εἶναι σπασμένο τὸ πόδι μου —λέει ὁ ἄρρωστος— καὶ δέν μπορῶ». «Στηρίξου σέ μένα» ἐπιμένει ὁ ξένος. Πράγματι στηρίχθηκε καὶ περπάτησε κουτσαίνοντας. Ἀλλὰ ὁ ἐμφανισθεὶς τοῦ λέει· «Ἀκόμη κουτσαίνεις; Ἐάπλωσε πάλι». Καὶ τάχα σιάζοντας τὰ πόδια του ἀλείφει πάλι τὸ σπασμένο καὶ τοῦ λέει· «Σήκω τώρα καὶ περπάτα». Σηκώθηκε λοιπόν καὶ περπάτησε ὅπως ἕνας ὑγιής. «Ἐάπλωσε —τοῦ λέει κατόπιν— καὶ ἀναπαύσου». Καὶ τοῦ μίλησε λίγο γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη, ὅτι εἶπε ὁ Κύριος «Μακάριοι ὅσοι δείχνουν ἔλεος στοὺς ἄλλους, γιατί σ' αὐτοὺς θά δείξει ὁ Θεὸς τὸ ἔλεός του»³⁴. ἐπίσης «στήν τελικὴ κρίση δέν θά ὑπάρχει ἔλεος γι' αὐτόν πού δέν ἔδειξε εὐσπλαχνία»³⁵, καὶ ὅσα ἄλλα παρόμοια. Καὶ τοῦ λέει «Περαστικά». «Φεύγεις;» κάνει ὁ μαγιστριανός. «Ναί —τοῦ ἀπαντᾷ— τί ζητᾷς ἄλλο, ἀφοῦ ἔγινες καλά;»

34. Ματθ. 5, 7.

35. Ἰακ. 2, 13.

αὐτῷ ὁ μαγιστριανός· Τὸν Θεὸν τὸν πέμψαντά σε, εἶπέ μοι τίς εἶ. Λέγει αὐτῷ· Βλέψον εἰς ἐμέ· ἐπιγινώσκεις τοῦτο τὸ ὁθόνιον ἀκριβῶς; Λέγει αὐτῷ· Ναί, κύριε, ἐμόν ἐστι. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐγὼ εἰμι ὃν εἶδες νεκρὸν ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἐρριψάς μοι τὸ λινούδιον. Καὶ ἀπέστειλέ με ὁ Θεὸς ἰάσασθαί σε. Εὐχαρίστει οὖν διὰ παντὸς τῷ Θεῷ. Καὶ ἀνῆλθε πάλιν δι' ἧς κατήλθε θυρίδος. Καὶ ὑγιάνας, τὸν αἴτιον παντὸς ἀγαθοῦ ἐδόξαζε Θεόν.

21. Ἄλλος τις μαγιστριανὸς ὑποστρέφων ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ Παλαιστίνης ἀπαντᾷ τινι εἰς τὰ μέρη Τύρου πολυβλέποντι κατὰ τὴν ὁδὸν, μηδένα ἔχοντι ὁδηγόν, ὅστις τῆς φωνοβολίας τῶν ἵπποκόμων ἀκούσας ἐπλαγίασεν παρὰ τὴν ὁδὸν μικρὸν καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας, ἐλεεινὰ καὶ πτωχὰ ἐλάλει, ἐρρανιζόμενος παρ' αὐτῶν ἐλεημοσύνην. Ὁ δὲ περιφρονήσας παρῆλθεν αὐτόν. Καὶ ἀπὸ ὀλίγου διαστήματος μεταμειληθεὶς ἔστησε τὸν ἵππον καὶ λαθὼν τὸ κερμοφυλάκιον αὐτοῦ ἐξήνεγκεν ἐν τριμήσιον καὶ ἐπανέλυσε πρὸς τὸν πτωχὸν δι' ἐαυτοῦ καὶ παρέσχεν αὐτῷ τὸ τριμήσιον. Δεξάμενος δὲ ἐκεῖνος ἠὔξατο αὐτὸν λέγων· Πιστεύω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι ῥύσεται σε ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ἀπὸ πειρασμοῦ. Ἐδέξατο οὖν ὁ μαγιστριανὸς τὴν εὐχὴν μετὰ πληροφορίας.

Καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ πόλει εὔρεν ἐκεῖ τὸν ἄρχοντα καὶ τινὰς παμμαχαρίους παρακαλοῦντας πλοῖσθῆναι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀκοντιζομένους. Οἱ οὖν παμμαχάριοι ἰδόντες τὸν μαγιστριανὸν παρεκάλουν αὐτὸν αἰτῆσαι τὸν ἄρχοντα δοῦναι

36. Βλ. ὑπόσημ. 7 σελ. 385.

37. Ἡ λ. τοῦ ἀρχαίου κειμένου: παμμαχάριοι, σημαίνει τοὺς παγκρατιαστές. Αὐτοὶ διαγωνίζονταν στὸ παγκράτιο, τὸ ὁποῖο ἦταν μιά πλήρης ἀσκησι-

«(Σέ ὀρκίζω) στὸν Θεό πού σ' ἔστειλε —παρακαλεῖ ὁ μαγιστριανός— πές μου ποιὸς εἶσαι;» «Κοίταξέ με —τοῦ λέει— ἀναγνωρίζεις αὐτό τὸ λινὸ ὕφασμα;» «Ναί, κύριε, δικό μου εἶναι» ἀποκρίνεται. «Ἐ, —τοῦ λέει— ἐγὼ εἶμαι ὁ νεκρὸς ὁ πεταμένος πού εἶδες πάνω στὸ δρόμο καὶ ἐριξες ἐπάνω μου τὸ ροῦχο αὐτό. Μ' ἔστειλε ὁ Θεὸς νά σέ γιατρέψω. Νά εὐχαρίστεις λοιπόν σ' ὅλη σου τὴ ζωὴ τὸν Θεό». Καὶ ἔφυγε πάλι ἀπὸ τὸ παράθυρο πού μπῆκε. Ἔτσι γερός πιά δόξαζε τὸν Θεό πού δίνει ὅλα τὰ ἀγαθὰ.

21. Κάποιος ἄλλος μαγιστριανὸς ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν συνάντησε στὰ μέρη τῆς Τύρου ἕνα τυφλὸ πάνω στὸν δρόμο, πού δὲν εἶχε κανέναν συνοδό. Αὐτὸς ἀκούγοντας τὸν θόρυβο τῶν ἵππῶν ξάπλωσε γιὰ λίγο στὴν ἄκρην τοῦ δρόμου καὶ ἀπλώνοντας τὰ χεῖρα ἔλεγε λόγια λύπης καὶ μιζέριας γιὰ νά πετύχει ἀπ' αὐτοὺς κάποια ἐλεημοσύνη. Ὁ μαγιστριανὸς ὁμοίως τὸν προσέπερασε περιφρονώντας τον.

Ἀφοῦ προχώρησε λίγο διάστημα, μετάνιωσε καὶ σταματᾷ τὸ ἄλογο. Πιάνει τὴν κάσα πού εἶχε τὰ ψιλὰ χρήματα, βγάζει ἕνα τριμήσιο νόμισμα³⁶ καὶ ἐπιστρέφει στὸν φτωχὸ μόνος του καὶ τοῦ δίνει τὸ νόμισμα. Παίρνοντάς το ἐκεῖνος τοῦ εὐχίθηκε λέγοντας: «Πιστεύω στὸν Θεό ὅτι ἡ ἐντολὴ Του θά σέ γλυτώσει ἀπὸ πειρασμό». Ὁ μαγιστριανὸς δέχθηκε τὴν εὐχὴ πιστεύοντάς την.

Ὅταν ἔφθασε εἰς τὴν πόλιν, βρῆκε ἐκεῖ τὸν ἄρχοντα καὶ μερικοὺς παγκρατιαστές³⁷, πού παρακαλοῦσαν νά τοὺς διαθέσει καράβι καὶ νά ἀνοιχθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ παγκρατιαστές σάν εἶδαν τὸν μαγιστριανό, ἄρχισαν νά τὸν παρα-

τῶν Ἑλλήνων νέων εἰς τὴν ἀρχαιότητα, πού περιελάμβανε καὶ τὴν πάλη καὶ τὴν πυγμαχία.

αὐτοῖς πλοῖον, ἐφ' ᾧ ἐκδημῆσαι τῆς πόλεως. Καὶ πεισθεὶς τῇ αὐτῶν παρακλήσει γέγονε πρὸς τὸν ἄρχοντα καὶ εἶπεν αὐτῷ περὶ βερέδων, ἵνα αὐτῷ δῶ, ἤτησε καὶ περὶ τῶν παμμαχαρίων.

Λέγει οὖν τοῖς παμμαχαρίοις ὁ ἄρχων χαριεντιζόμενος· Πείσατε τὸν μαγιστριανὸν συμπλεῦσαι ὑμῖν, καὶ ἀπολύω ὑμᾶς. Οἱ δὲ τοῦτο ἀκούσαντες ἔμειναν ἐπὶ πολὺν παρακαλοῦντες τὸν μαγιστριανὸν ἀνασχέσθαι συμπλεῦσαι αὐτοῖς. Καὶ δὴ συνθεμένου αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ πλοῖον ὁ ἄρχων.

Ἐπλευσαν οὖν ἅμα ὁ τε μαγιστριανὸς καὶ οἱ παμμαχαρίοι ἐπιτήδειον ἄνεμον λαχόντες. Συνέβη δὲ τὴν νύκτα τὸν μαγιστριανὸν ὀχληθέντα ὑπὸ τῆς γαστρὸς ἀναστῆναι πρὸς χρεῖαν. Καὶ γενόμενος εἰς τὸ πλάγιον τοῦ πλοίου ῥαπισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἄρμενου ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἦκουσαν οὖν οἱ ναῦται τοῦ πτώματος αὐτοῦ καί, ἐπειδὴ νύξ ἦν καὶ ἄνεμος ἐπιτήδειος, οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν ἀνασπᾶσαι. Ἐφέρετο οὖν ὁ μαγιστριανὸς ὑπὸ τῶν ὑδάτων νομίζων ἀποθνήσκειν. Ἀλλὰ τῇ ἐξῆς θελήσει τοῦ Θεοῦ εὐρέθη πλοῖον ἐρχόμενον. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ τοῦ πλοίου ἀνήγαγον αὐτὸν καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει ἐν ἣ καὶ οἱ παμμαχαρίοι ἀπῆλθον.

Οἱ δὲ ναῦται ἐκατέρων τῶν πλοίων ἐξελθόντες ἐν τῇ γῇ γεγόνασιν ἐν καπηλείῳ τινί. Καὶ συμβαίνει τινὰ τῶν ναυτῶν τοῦ πλοίου ἐξ οὗ ἔπεσεν ὁ μαγιστριανὸς ἐπιμνησθέντα αὐτοῦ, στενάξαι καὶ εἰπεῖν· Ἄρα τί γέγονε τῷ μαγιστριανῷ ἐκείνῳ; Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ τοῦ ἐτέρου πλοίου ναῦται ἐπηρώτησαν περὶ ποίου μαγιστριανοῦ ἐστέναξε. Καὶ μαθόντες τὸ πρᾶγμα εἶπον αὐτῷ ὅτι ἡμεῖς ἐσώσαμεν αὐτὸν καὶ ἔχομεν μεθ' ἐαυτῶν. Καὶ γνόντες ἐκεῖνοι ἐχάρησαν καὶ ἐλθόντες ἔλαβον

38. Ἡ λ. βέρεδος τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἔχει λατινικὴ ρίζα (veredus) καὶ σημαίνει τὸν ταχυδρομικὸ ἵππο.

καλοῦν νά ζητήσῃ αὐτὸς ἀπὸ τὸν ἄρχοντα νά τοὺς δοθεῖ καράβι γιὰ νά φύγουν ἀπὸ τὴν πόλη. Πείσθηκε στίς παρακλήσεις τοὺς καὶ παρουσιάσθηκε στὸν ἄρχοντα. Τοῦ ἔκανε λόγο γιὰ τοὺς ταχυδρομικοὺς ἵππους³⁸, γιὰ νά τοῦ δώσει δηλαδή, ζήτησε ἐπίσης καὶ (καράβι) γιὰ τοὺς παγκρατιαστῆς.

Καὶ ὁ ἄρχοντας χαριτολογώντας λέει στοὺς παγκρατιαστῆς: «Νά πείσετε τὸν μαγιστριανὸ νά ταξιδεύει μαζί σας καὶ σᾶς στέλνω». Σάν τ' ἄκουσαν ἐκεῖνοι, πολλή ὥρα παρακαλοῦσαν τὸν μαγιστριανὸ νά δεχθεῖ νά πλεύσει μαζί τους. Τελικὰ τὸ ἀπεφάσισε καὶ ὁ ἄρχοντας τοὺς διέθεσε τὸ καράβι.

Ἐπλευσαν λοιπὸν ἀντάμα ὁ μαγιστριανὸς καὶ οἱ παγκρατιαστῆς, μόλις πέτυχαν κατάλληλο ἄνεμο. Συνέβη ὅμως τῇ νύκτα νά ἐνοχληθεῖ ὁ μαγιστριανὸς ἀπὸ τὴν κοιλιά καὶ σηκώθηκε γιὰ σωματικὴ του ἀνάγκη. Σάν βρέθηκε στὸ πλαῖνὸ τοῦ καραβιοῦ, δέχθηκε ἓνα δυνατό ῥάπισμα ἀπὸ τὰ ἄρμενα τοῦ ἱστοῦ καὶ ἔπεσε στὴ θάλασσα. Ἄκουσαν δέβαια οἱ ναῦτες τὸ πέσιμό του, ἀλλὰ καθὼς ἦταν νύκτα καὶ ὁ ἄνεμος κυβερνοῦσε τὸ καράβι, δέν κατόρθωσαν νά τὸν πάρουν ἐπάνω. Παραδομένος πλέον στὴ φορὰ τῶν κυμάτων ὁ μαγιστριανὸς νόμιζε ὅτι ἤρθε τὸ τέλος του. Ἀλλὰ θέλησε ὁ Θεὸς καὶ σάν ξημέρωσε βρέθηκε νά ἔρχεται ἓνα καράβι. Μόλις τὸν εἶδαν οἱ ναυτικοί, τὸν ἀνέβασαν ἐπάνω καὶ ἤρθε στὴν πόλη, στὴν ὁποία πῆγαν καὶ οἱ παγκρατιαστῆς.

Οἱ ναῦτες καὶ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου καραβιοῦ ὅταν βγῆκαν στὴ στεριά, βρέθηκαν σὲ κάποιο μαγειρεῖο. Καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ναῦτες τοῦ πλοίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔπεσε ὁ μαγιστριανός, τὸν θυμήθηκε καὶ ἀναστέναξε λέγοντας: «Ἄραγε τί νά ἔγινε μέ τὸν μαγιστριανὸ ἐκεῖνον;» Ὅταν τ' ἄκουσαν αὐτό οἱ ναῦτες τοῦ ἄλλου πλοίου, ρώτησαν γιὰ ποιὸν μαγιστριανὸ ἀναστέναξε. Καὶ μαθαίνοντας τὴν ὑπόθεση τοῦ λένε «ἡμεῖς τὸν σώσαμε καὶ τὸν ἔχομε μαζί μας». Μόλις τὸ μαθᾶν ἐκεῖνοι χαρούμενοι πῆγαν καὶ τὸν παρέλαβαν.

αὐτόν. Καὶ διηγῆσατο αὐτοῖς ὁ μαγιστριανὸς ὅτι ὁ πολυβλέπων, ὥτινι ἔδωκα κατὰ τὴν ὁδὸν τὸ τριμήσιον, αὐτὸς με ἐδάστασε περιπατῶν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες ἐδόξασαν τὸν σωτῆρα Θεόν.

Ἐκ τούτου οὖν μανθάνομεν ὅτι ἢ ἐκ διαθέσεως ἐλεημοσύνη οὐκ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἀμείβεται ὁ Θεὸς τὸν ἐλεήμονα. Κατὰ τὴν θείαν οὖν Γραφήν, μὴ ἀποσχόμεθα εὖ ποιεῖν ἐνδεεῖ, ἡνίκα ἡ χεὶρ ἡμῶν εὐπορεῖ.

22. Ἐλεγέ τις τῶν φιλοχρίστων, ἔχων τὸ χάρισμα τῆς ἐλεημοσύνης, ὅτι ὀφείλει ὁ παρέχων ἐλεημοσύνην ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος λαμβάνων, οὕτω παρέχειν. Ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη πλησιάζει πρὸς Θεόν.

23. Ἐλεγέ τις ὅτι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦν τις πλούσιος καὶ ἡσθένησε. Καὶ δειλιάσας τὸν θάνατον λαμβάνει τριάκοντα λίτρας χρυσοῦ καὶ παρέχει αὐτὸ τοῖς πτωχοῖς. Ἐγένετο δὲ αὐτῷ ὑγιᾶναι, καὶ ἤρξατο μεταμελεῖσθαι ἐφ' οἷς ἐποίησεν.

Ἐίχε δὲ τινα φίλον εὐλαβῆ καὶ ἐθάρρησεν αὐτῷ ὅτι μεταμελέημαι ἐφ' οἷς ἐποίησα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι· Ὁφείλεις μᾶλλον χαίρειν τῷ Χριστῷ προσενέγκας αὐτά. Ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο. Λέγει οὖν αὐτῷ ἐκεῖνος· Ἴδου αἱ τριάκοντα λίτραι· ἦν γὰρ πλούσιος καὶ αὐτός. Δεῦρο οὖν εἰς τὸν ἅγιον Μηνᾶν καὶ εἰπέ· Οὐκ εἰμι ἐγὼ ὁ ποιήσας τὴν ἐντολήν, ἀλλ' οὗτός ἐστι, καὶ λαβὲ αὐτάς.

39. Παροιμ. 3, 27-28.

40. Πρόκειται γιὰ τὸν ναὸ τοῦ μεγαλομάρτυρα ἁγίου Μηνᾶ (ἡ μνήμη του 11 Νοεμβρίου), πού κτίσθηκε ἐπάνω στὸν τάφο τοῦ μάρτυρα κοντὰ στὴν Ἀλεξανδρεία ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Λόγω τῶν πολλῶν θαυμάτων πού ἐγίνοντο ἀπὸ τὸν ἅγιο, κατέστη θρησκευτικὸ κέντρο ὅπου συνέρρεαν πλήθη προσκυνητῶν καὶ ἀπὸ ξένες χώρες. Βλ. *Μ. Γεροντικόν* τόμ. Β'

Καὶ ὁ μαγιστριανὸς τοὺς διηγῆθηκε ὅτι «ὁ τυφλὸς στὸν ὁποῖο ἔδωσα τὸ τριμήσιο πάνω στὸν δρόμο, ὁ ἴδιος μέ κρατοῦσε περπατῶντας πάνω στὴ θάλασσα». Καὶ αὐτὸ μόλις τ' ἀκούσαν δόξασαν τὸν Σωτῆρα Θεό.

Ἀπ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ περιστατικὸ μαθαίνουμε ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη πού γίνεται ἀπὸ διάθεση, δέν πάει χαμένη· σέ ὥρα ἀνάγκης ὁ Θεὸς ἀνταμείβει τὸν ἐλεήμονα. Σύμφωνα μέ τὴν ἁγία Γραφή λοιπὸν «νά μὴν ἀποφεύγουμε νά βοηθοῦμε τὸν φτωχό, ὅταν τὸ χέρι μας ἔχει νά δώσει»³⁹.

22. Κάποιος φιλόχριστος, πού εἶχε τὸ χάρισμα τῆς ἐλεημοσύνης, ἔλεγε ὅτι αὐτὸς πού κάνει ἐλεημοσύνη, ὀφείλει νά τὴν κάνει σάν νά εἶναι ὁ ἴδιος πού τὴν παίρνει. Τέτοια ἐλεημοσύνη πλησιάζει πρὸς τὸν Θεόν.

23. Διηγούνταν κάποιος ὅτι στὴν Ἀλεξανδρεία ζοῦσε ἓνας πλούσιος, ὁ ὁποῖος ἀρρώστησε· καὶ ἀπὸ φόβο μήπως πεθάνει, παίρνει τριάντα λίτρες χρυσό καὶ τίς μοιράζει στοὺς φτωχοὺς. Ὅμως συνέβη νά γίνει καλὰ καὶ ἄρχισε νά μετανιώνει γιὰ τὴν προσφορὰ πού ἔκανε στοὺς φτωχοὺς.

Αὐτὸς εἶχε ἓνα φίλο, εὐλαβὴ ἄνθρωπο, πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὅτι «μετάνιωσα γι' αὐτὸ πού ἔκανα». Κι ἐκεῖνος τοῦ λέει: «Μᾶλλον ἔπρεπε νά χαίρεσαι, γιατί στὸν Χριστὸ τὰ πρόσφερες». Ἀλλὰ ἐκεῖνος παρέμενε ἀμετάπειστος. Τοῦ λέει λοιπὸν ὁ φίλος: «Νά, οἱ τριάντα λίτρες χρυσοῦ εἶναι στὴ διάθεσή σου — ἦταν βέβαια πλούσιος καὶ ὁ ἴδιος — πήγαινε ὅμως στὸν ἅγιο Μηνᾶ⁴⁰ καὶ πές του: Δέν εἰμαι ἐγὼ πού ἔκανα τὴν ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ εἶναι αὐτός. Καὶ πάρε τες».

σελ. 110 ὑποσημ. 78. Στὸ ἀνωτέρω ἀπόφθεγμα γίνεται ὑπαινιγμὸς καὶ τῆς θαυμαστῆς ἐνέργειας τοῦ ἁγίου νά ἀποκαλύπτει τοὺς ἐνόχους ἀδικιῶν καὶ ἐγκληματικῶν πράξεων κατὰ τῶν συνανθρώπων τους.

Καὶ ὡς ἦλθον εἰς τὸν ἅγιον Μηνᾶν, εἶπεν οὕτω καὶ ἔλαβε τὰς τριάκοντα λίτρας. Καὶ ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι αὐτὸν τὴν θύραν ἀπέθανε. Λέγουσιν οὖν οἱ κατ' αὐτὸν τῷ κυρίῳ τῶν νομισμάτων· Λάβε τὰ σά. Ὁ δὲ εἶπεν· Μὴ γένοιτό μοι παρὰ Κυρίου. Ἐξ ὅτου γὰρ δέδωκα αὐτὰ τῷ Χριστῷ, αὐτοῦ εἰσιν, ἀλλὰ δοθῶσι πτωχοῖς. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τὰ γενόμενα ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ ἀνδρός.

24. Γέρων τις ἐκαθέζετο μετὰ ἀδελφοῦ κοινόδιον. Ὁ δὲ Γέρων ἦν ἐλεήμων. Καὶ γενομένου λιμοῦ ἤρξαντό τινες ἔρχεσθαι εἰς τὴν θύραν αὐτοῦ λαβεῖν ἀγάπην. Ὁ δὲ Γέρων παρεῖχε πᾶσι τοῖς ἐρχομένοις ἀγάπην.

Ἰδὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς τὸ γενόμενον λέγει τῷ Γέροντι· Δός μοι τὸ μέρος μου τῶν ἄρτων καὶ ὡς θέλεις σὺ ποιήσων τὸ μέρος σου. Ὁ δὲ Γέρων ἐμέρισε τοὺς ἄρτους καὶ ἐποίει τὴν ἐλεημοσύνην ἐκ τοῦ μέρους αὐτοῦ. Πολλοὶ δὲ συνέτρεχον πρὸς τὸν Γέροντα ἀκούοντες ὅτι πᾶσι παρέχει. Ἰδὼν δὲ ὁ Θεὸς εὐλόγησε τοὺς ἄρτους αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς καταφαγὼν τὰ ἑαυτοῦ ψωμῖα λέγει τῷ Γέροντι· Ἐπειδὴ ἄλλα μικρὰ ψωμῖα ἔχω, ἀδδᾶ, λάβε με κοινόδιον. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὡς θέλεις ποιῶ. Καὶ ἐκαθέσθησαν πάλιν κοινόδιον.

Γενομένης δὲ εὐθηνίας ἤρχοντο πάλιν οἱ χρήζοντες λαβεῖν ἀγάπην. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν εἰσελθὼν ὁ ἀδελφὸς εἶδε τοὺς ἄρτους λείψαντας. Ἦλθεν οὖν πτωχὸς καὶ εἶπεν ὁ Γέρων τῷ ἀδελφῷ δοῦναι αὐτῷ ἀγάπην. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐκέτι ἔνι, πάτερ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἴσελθε καὶ ζήτησον. Ὁ δὲ ἀδελφὸς εἰσελθὼν εὗρε τὸ ἄρτοθέσιον πεπληρωμένον ἄρτων. Καὶ τοῦ-

Μόλις ἔφθασαν στὸν ἅγιο Μηνᾶ, εἶπε ἔτσι καὶ πῆρε τίς τριάντα λίτρες. Ἀλλὰ καθὼς ἔδβαινε ἀπὸ τὴν πόρτα, πέθανε. Λένε τότε οἱ δικοὶ τοῦ ἀνθρώπου στὸν κύριο τῶν χρημάτων· «Πάρε πίσω τὰ χρήματά σου». Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Μὴν τὸ ἐπιτρέψει αὐτό ὁ Κύριος. Ἀπὸ τῇ στιγμῇ ποῦ τὰ ἔδωσα στὸν Χριστό, δικὰ Του εἶναι· ἅς μοιρασθοῦν στοὺς φτωχοὺς».

Ὅσοι ἀκουσαν αὐτὰ ποῦ συνέδησαν, φοβήθηκαν, καὶ γιὰ τὴν καλὴ προαίρεση τοῦ ἀνδρός δόξαζαν τὸν Θεό.

24. Ἕνας Γέροντας ζοῦσε μὲ ἀδελφὸ κοινοβιακά. Καὶ ὁ Γέροντας αὐτὸς ἦταν ἐλεήμων. Συνέβη νὰ πέσει πείνα καὶ ἄρχισαν νὰ ἔρχονται μερικοὶ στὴν πόρτα τοῦ νὰ πάρουν ἐλεημοσύνη. Καὶ ὁ Γέροντας ἔδινε ἐλεημοσύνη σὲ ὅλους ὅσοι ἔρχονταν.

Ὁ ἀδελφὸς βλέποντας αὐτό ποῦ γινόταν, λέει στὸν Γέροντα· «Δῶς μου τὸ ψωμί ποῦ μοῦ ἀνήκει, καὶ ἐσύ τό δικό σου κάνε το ὅ,τι θέλεις». Ὁ Γέροντας χώρισε τὰ ψωμῖα καὶ ἔκανε τὴν ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὰ δικὰ του. Πολλοὶ κατέφευγαν στὸν Γέροντα, καθὼς ἀκουαν ὅτι δίνει σὲ ὅλους. Βλέποντάς το αὐτό ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὰ ψωμῖα ποῦ εἶχε.

Ὁ ἀδελφὸς ἀφοῦ ἔφαγε τὰ ψωμάκια του, λέει στὸν Γέροντα· «Ἀδδᾶ, ἐπειδὴ λίγα ἀκόμη ψωμάκια μοῦ ἔμειναν, ἅς ζήσουμε πάλι κοινοβιακά». «Ὅπως θέλεις, θὰ κάνω» τοῦ λέει ὁ Γέροντας· καὶ ἄρχισαν πάλι τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ.

Ἀκολούθηκε ἐποχὴ ἀφθονίας, ἀλλὰ ὅσοι εἶχαν ἀνάγκη πῆγαιναν πάλι νὰ πάρουν ἐλεημοσύνη. Κάποια ἀπὸ τίς μέρες αὐτὲς μπαίνει ὁ ἀδελφὸς στὸ κελάρι καὶ βλέπει ὅτι εἶχαν τελειώσει τὰ ψωμῖα. Ἦλθε λοιπὸν ἕνας πτωχὸς καὶ εἶπε ὁ Γέροντας στὸν ἀδελφὸ νὰ τοῦ δώσει ἐλεημοσύνη. Κι ἐκεῖνος τοῦ λέει· «Δὲν ὑπάρχει ψωμί, πάτερ». Ὁ Γέροντας ἐπέμεινε· «Μπὲς μέσα καὶ ψάξε». Μπῆκε ὁ ἀδελφὸς καὶ βρῆκε τὸ πανέρι γεμάτο ψωμῖα. Φοβήθηκε ὅταν τὸ εἶδε αὐτό, καὶ πῆρε

το ἑωρακὼς ἐφοβήθη καὶ λαβὼν ἔδωκε τῷ πτωχῷ. Καὶ γνοὺς τὴν πίστιν καὶ ἀρετὴν τοῦ Γέροντος ἐδόξασε τὸν Θεόν.

25. Εἶπε Γέρων ὅτι ἔστι τις πολλὰ ποιῶν καλὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἐμβάλλει αὐτῷ ἀκριβολογίαν εἰς ἐλάχιστον πρᾶγμα, ἵνα τὸν μισθὸν ἀπολέσῃ πάντων ὧν ἐργάζεται ἀγαθῶν.

Καθημένου γὰρ μου ποτε ἐν Ὁξύρρυγχῳ παρὰ πρεσβυτέρῳ τινὶ ποιοῦντι ἐλεημοσύνας, ἦλθε χήρα αἰτοῦσα αὐτὸν μικρὸν σῖτον. Καὶ λέγει αὐτῇ· Φέρε ἱμάτιον καὶ μετρώ σοι. Ἡ δὲ ἤνεγκε. Καὶ ἀκριβάσας τὸ ἱμάτιον τῇ χειρὶ εἶπεν ὅτι· Μέγα ἔστί. Καὶ κατήσχυνε τὴν χήραν. Εἶπον οὖν αὐτῷ ἐγὼ· Ἀδβᾶ, πέπρακας τὸν σῖτον; Λέγει· Οὐχί, ἀλλὰ ἀγάπην δέδωκα αὐτόν. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Εἰ οὖν τὸ ὅλον δέδωκας αὐτῇ ἀγάπην, πῶς εἰς τὸ μέτρον ἠκριβεύσω καὶ κατήσχυνας τὴν χήραν;

26. Ἀδελφὸς παρέβαλεν ἀναχωρητῇ τινὶ καὶ ἐκβαίνων λέγει αὐτῷ· Συγχώρησόν μοι, ἀδβᾶ, ὅτι κατήργησά σε ἐκ τοῦ κανόνος σου. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· Ὁ ἐμὸς κανὼν, εἰ ἀναπαύσω σε καὶ ἀποστείλω ἐν εἰρήνῃ.

27. Ἀναχωρητὴς ἐκάθητο ἐγγὺς κοινοβίου πολιτείας ποιῶν πολλάς. Καὶ συνέβη τινὰς παραβαλεῖν εἰς τὸ κοινόδιον, καὶ παρεδιάσαντο αὐτὸν παρ' ὥραν φαγεῖν. Μετὰ ταῦτα λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἀδελφοί· Ἄρτι οὐκ ἐθλίβης, ἀδβᾶ; Ὁ δὲ ἔφη· Ἡ θλίψις ἡ ἐμὴ ἔστιν, ἐὰν ποιήσω τὸ ἴδιον θέλημα.

41. Ὁξύρρυγχος· Ἀρχαία πόλη στό δυτικὸ ἄκρο τῆς κοιλάδας τοῦ Νείλου, γνωστὴ ἀπὸ τοὺς πολυαριθμοὺς παπύρους πού δρέθηκαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ

ἀμέσως καὶ ἔδωσε στὸν φτωχό. Συνειδητοποίησε τότε τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ Γέροντα καὶ δόξασε τὸν Θεό.

25. Εἶπε Γέροντας ὅτι εἶναι δυνατό νά κάνει κανεῖς πολλὰ καλὰ, ἀλλὰ ὁ πονηρὸς τοῦ βάζει τὴν τάση νά ἀκριβολογεῖ σέ ἀσήμαντα πράγματα, γιὰ νά χάσει τὸν μισθὸ ἀπὸ ὅλες τίς ἀγαθοεργίες πού κάνει.

Ὅταν κάποτε ἔμεινα στὴν Ὁξύρρυγχο⁴¹, κοντὰ σ' ἓναν πρεσβύτερο πού ἔκανε πολλές ἐλεημοσύνες, ἦρθε μιὰ χήρα καὶ τοῦ ζήτησε λίγο σιτάρι. «Φέρε —τῆς λέει— ἓνα πανί νά σοῦ βάλῳ». Καὶ ἔφερε. Κι αὐτὸς ἀφοῦ ἐξέτασε λεπτομερῶς τίς διαστάσεις τοῦ ὑφάσματος, τῆς λέει: «Εἶναι μεγάλο» καὶ καταντρόπιασε τὴ χήρα.

Τὸν ρώτησα κατόπιν ἐγώ: «Ἀδβᾶ, πούλησες τὸ σιτάρι;» «Ὁχι βέβαια —ἀπάντησε—, τὸ ἔδωσα ἐλεημοσύνην». Καὶ τοῦ 'πα τότε: «Ἐφόσον ὅλη ἡ προσφορά σου ἦταν ἐλεημοσύνη, πῶς στὴν ποσότητα τήρησες λεπτομερῆ ἀκριβεία καὶ καταντρόπιασες τὴ χήρα;»

26. Ἀδελφὸς ἐπισκέφθηκε κάποιον ἀναχωρητὴ καὶ φεύγοντας τοῦ λέει: «Συγχώρεσέ με, ἀδβᾶ, γιατί σέ ἐμπόδισα ἀπὸ τὸν κανόνα σου». «Ὁ δικός μου κανόνας —ἀποκρίθηκε— εἶναι νά σέ ἀναπαύσω καὶ νά σέ στείλω εἰρηνικό».

27. Κάποιος ἀναχωρητὴς ἔμενε πολὺ κοντὰ σέ κοινόβιο καὶ ἔκανε πολλή ἄσκηση. Συνέβη νά πᾶνε κάποιοι στό κοινόβιο καὶ πίεσαν κι αὐτόν νά φάει ἐκτός τῆς ὀρισμένης ὥρας του. Κατόπιν τὸν ρώτησαν οἱ ἀδελφοί: «Τὴν ὥρα ἐκείνη δέν στενοχωρήθηκες, ἀδβᾶ;» Κι ἐκεῖνος εἶπε: «Ἡ στενοχώρια ἡ δική μου εἶναι, ἂν κάνω τὸ δικό μου θέλημα».

19ου καὶ ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰ. Στὴ θέση τῆς ἀρχαίας πόλης δρῖσκεται σήμερα τὸ χωριὸ ἀλ.-Μπάχνασα.

28. Ἐλεγον περί τινος Γέροντος ὅτι ἐν Συρίᾳ παρὰ τὴν ὁδὸν τῆς ἐρήμου ἔμενε. Καὶ αὕτη ἦν ἡ ἐργασία αὐτοῦ· οἷαν ὥραν ἤρχετο μοναχὸς ἐκ τῆς ἐρήμου, ἀγαθὴ πεποιθήσει ἐποίει αὐτῷ ἀνάπαυσιν.

Ἦλθεν οὖν ποτέ τις ἀναχωρητὴς καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἀνάπαυσιν. Ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησε λαβεῖν λέγων ὅτι ἐγὼ νηστεύω. Καὶ λυπηθεὶς εἶπεν αὐτῷ· Μὴ παρίδῃς τὸν παιδά σου, δέομαί σου, καὶ παρέλθῃς με· ἀλλὰ δεῦρο εὐξώμεθα· καὶ ἰδοὺ δένδρον ἐστὶν ὧδε· ὧτινι συγκαμφθῇ γονυπετοῦντι καὶ προσευχομένῳ, τούτῳ ἐξακολουθήσωμεν. Ἐκλινεν οὖν γόνυ ὁ ἀναχωρητὴς εἰς προσευχὴν καὶ οὐδὲν γέγονεν. Ἐκλινε δὲ καὶ ὁ ξενοδόχος καὶ εὐθέως ἔκλινε τὸ δένδρον μετ' αὐτοῦ. Καὶ πληροφορηθέντες εὐχαρίστησαν τῷ Θεῷ.

29. Ἦν τις μοναχὸς ἔχων ἀδελφὸν κοσμικὸν πτωχόν· καὶ εἴ τι εἰργάζετο, παρείχεν αὐτῷ. Ὅσον δὲ παρείχεν αὐτῷ, τοσοῦτον ἐπτῶχευεν. Ἀπελθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς ἀνήγγειλε Γέροντι τινι τὸ πρᾶγμα. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἰ θέλεις μου ἀκοῦσαι, μηκέτι δὸς αὐτῷ τίποτε ἀλλ' εἰπὲ αὐτῷ· Ἀδελφέ, ὅτε εἶχον, παρείχόν σοι καὶ σὺ οὖν ὅ,τι εὐοδοῦσαι ἐξ ὧν ἐργάζῃ, φέρε μοι. Καὶ εἴ τι ἂν ἐνέγκῃ, λάβε παρ' αὐτοῦ καί, ὅπου οἶδας ξένους ἢ γέροντας, δὸς αὐτοῖς καὶ παρακάλεσον, ἵνα εὐχὴν ποιήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀπελθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐποίησεν οὕτω. Καὶ ὡς ἦλθεν ὁ κοσμικὸς ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐλάλησεν αὐτῷ, καθὼς εἶπεν ὁ Γέρων, καὶ ἀπῆλθε λυπούμενος.

42. Πρβλ. Γεν. 18, 3.

43. Ξενοδόχοι ἀποκαλοῦνταν ὅσοι εἶχαν τὸ ἐκκλησιαστικὸ διακόνημα νὰ φροντίζουν γιὰ τὴν προστασία τῶν πτωχῶν καὶ τὴν φιλοξενία τῶν ξένων, ἀλ-

28. Ἐλεγαν γιὰ κάποιον Γέροντα ὅτι ἔμενε στὴ Συρία, δίπλα στὸ δρόμο πού ὁδηγοῦσε στὴν ἔρημο. Καὶ ἡ ἐργασία πού ἔκανε ἦταν ἡ ἐξῆς· Ὅποια ὥρα ἐρχόταν μοναχὸς ἀπὸ τὴν ἔρημο, τοῦ πρόσφερε φιλοξενία μὲ ἀγαθὴ διάθεση καὶ πίστη.

Ἦρθε κάποτε ἓνας ἀναχωρητὴς καὶ τοῦ ἔβαλε τραπέζι. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν θέλησε νὰ φάει λέγοντας «ἐγὼ νηστεύω». Λυπήθηκε ὁ Γέροντας καὶ τοῦ εἶπε· «Μὴν περιφρονήσεις τὸν δοῦλο σου, σέ παρακαλῶ, καὶ μὲ ἀγνοήσεις⁴². Ἐλα νὰ προσευχηθοῦμε. Νά, ὑπάρχει ἐδῶ ἓνα δένδρο· σ' ὅποιον θὰ λυγίσει καθὼς γονατισμένος θὰ προσεύχεται, αὐτοῦ τὴν πρόταση νὰ ἐφαρμόσουμε».

Γονατίζει λοιπὸν ὁ ἀναχωρητὴς καὶ προσεύχεται, ἀλλὰ δὲν ἔγινε τίποτε. Γονατίζει καὶ ὁ ξενοδόχος⁴³ καὶ εὐθύς ἔγειρε τὸ δένδρο πρὸς τὸ μέρος του. Εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸ γιὰ τὴν πληροφορία πού τοὺς ἔδωσε.

29. Ἦταν ἓνας μοναχὸς πού εἶχε ἀδελφὸ λαϊκὸ φτωχό. Καὶ ὅ,τι ἔβγαζε ἀπὸ τὸ ἐργόχειρό του, τοῦ ἔδινε. Ἀλλὰ ὅσο τοῦ ἔδινε, τόσο καὶ φτωχότερος γινόταν.

Πάει λοιπὸν ὁ ἀδελφὸς καὶ ἀναφέρει σὲ κάποιον Γέροντα τὴν ὑπόθεση. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε· «Ἄν θέλεις νὰ μ' ἀκούσεις, μὴν τοῦ δώσεις ἀπὸ δῶ καὶ πέρα τίποτε, ἀλλὰ πές του· Ἀδελφέ, ὅταν εἶχα σοῦ ἔδινα. Καὶ σὺ λοιπὸν ὅ,τι ἔχεις τὴν εὐχαρίστηση νὰ ἐξοικονομεῖς ἀπὸ τὰ ἔσοδα ἐργασίας σου, φέρε μοι. Καὶ ὅ,τι τυχόν φέρει, πάρε το ἀπ' αὐτόν καὶ ὅπου ξέρεις ὅτι ὑπάρχουν ξένοι ἢ γέροντες (ὑπερήλικες), δῶσε τα σ' αὐτούς καὶ παρακάλεσέ τους νὰ προσευχηθοῦν γι' αὐτόν». Ὁ ἀδελφὸς ἔφυγε καὶ ἐνήργησε κατὰ τὴν ὑπόδειξή του. Ὅταν δηλαδὴ ἦρθε ὁ ἀδελφὸς του ὁ λαϊκός, τοῦ μίλησε ὅπως τοῦ εἶπε ὁ Γέροντας, καὶ ἔφυγε λυπημένος.

λά καὶ κάθε πιστὸς πού ἔθετε τὸν ἑαυτό του στὸ ἔργο αὐτὸ τῆς φιλανθρωπίας.

Καὶ ἰδοὺ ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ λαβὼν ἐκ τοῦ κήπου αὐτοῦ λεπτολάχανα ἤνεγκεν αὐτῷ. Λαβὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔδωκε τοῖς γέρονσι. Καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ εὐλογηθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ὅμοίως δὲ καὶ πάλιν ἤνεγκε λάχανα καὶ ἄρτους τρεῖς. Καὶ λαβὼν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐποίησεν ὡς τὸ πρῶτον. Καὶ εὐλογηθεὶς ἀπῆλθεν. Ἐλθὼν δὲ τὸ τρίτον ἤνεγκε πολλὰ ἀναλώματα καὶ οἶνον καὶ ἰχθύας. Καὶ ἰδὼν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐθαύμασε. Καὶ ἐκάλεσε πτωχοὺς καὶ ἀνέπανσεν αὐτούς. Εἶπε δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· Μὴ χρειάν ἔχεις ὀλίγου ἄρτου; Ὁ δὲ λέγει· Οὐχί, κύριε· ἡνίκα γὰρ ἐλάβδανον παρὰ σοῦ τίποτε, ὡς πῦρ εἰσῆρχετο εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ἀνήλπισκεν αὐτά. Ἐξ ὅτου δὲ οὐ λαμβάνω παρὰ σοῦ, ὁ Θεὸς εὐλογεῖ με.

Ἀπελθὼν οὖν ὁ ἀδελφὸς ἀνήγγειλε τῷ Γέροντι πάντα τὰ συμβάντα. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρον· Οὐκ οἶδας ὅτι τὸ ἔργον τοῦ μοναχοῦ πῦρ ἐστὶ καί, ὅπου δ' ἂν εἰσέλθῃ, καίει; Τοῦτο δὲ μᾶλλον ὠφελεῖ αὐτόν, τοῦ ποιεῖν ἐκ τοῦ κόπου αὐτοῦ ἐλεημοσύνην καὶ λαμβάνειν εὐχὴν παρὰ τῶν ἀγίων. Καὶ οὕτως εὐλογεῖται.

30. Μοναχὸς τις Θηβαῖος ἔσχε χάρισμα διακονίας παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκάστω τῶν προσερχομένων οἰκονομῇ τὰ πρὸς τὴν χρειάν. Συνέβη δὲ αὐτῷ ποτε εἰς κώμην τινὰ διδόναι ἀγάπην· καὶ ἰδοὺ γυνή τις ἦλθε πρὸς αὐτόν λαβεῖν ἀγάπην φοροῦσα παλαιά. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὅτι παλαιά φορεῖ, ἐχάλασε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτῇ πολλὰ καὶ συνεστάλη ἡ χεὶρ αὐτοῦ καὶ ἀνήνεγκεν ὀλίγα. Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἄλλη πρὸς αὐτόν φοροῦσα καλῶς. Καὶ ἰδὼν αὐτῆς τὰ ἱμάτια, ἐχάλασε δοῦναι αὐτῇ ὀλίγα καὶ ἠπλώθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ καὶ ἀνήνεγκε πολλά.

Ἀλλὰ νά πού τὴν πρώτη μέρα κιόλας ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κῆπο χορταρικά σπαρμένα καὶ τοῦ τὰ πῆγε. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ τὰ πῆρε καὶ τὰ ἔδωσε στοὺς ὑπερήλικες καὶ τοὺς παρακάλεσε νά προσευχηθοῦν γι' αὐτόν. Εὐλογήθηκε ἔτσι (ὁ λαϊκός) καὶ γύρισε στό σπίτι του. Τό ἴδιο κι ἄλλη φορὰ ἔφερε χορταρικά καὶ τρία ψωμιά, τὰ ὅποια πῆρε ὁ ἀδελφὸς καὶ ἔκανε ὅ,τι καὶ τὴν πρώτη φορὰ. Εὐλογήθηκε κι ἔφυγε. Ὅταν ἦρθε τρίτη φορὰ, ἔφερε πολλὰ φαγώσιμα, ἐπιπλέον κρασί καὶ ψάρια. Σάν τὰ εἶδε ὁ ἀδερφός του, ἔμεινε ἐκπληκτος. Κάλεσε ἀμέσως φτωχοὺς καὶ τοὺς ἔκανε τραπέζι.

Καὶ τὸν ἀδελφό του ρώτησε· «Μήπως ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ λίγο ψωμί;» «Ὁχι, κύριέ μου — τοῦ λέει. Ὅσο καιρὸ ἔπαιρνα ἀπὸ σένα κάτι, σάν φωτιά ἔμπαινε στό σπίτι μου καὶ τὰ ἐξάφαινε. Ἀπὸ τότε πού δέν παίρνω ἀπὸ σένα, ὁ Θεὸς μέ εὐλογεῖ».

Πηγαίνει ὁ ἀδελφὸς καὶ ἀναφέρει στὸν Γέροντα ὅλα ὅσα συνέβησαν, καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Δέν γνωρίζεις ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ μοναχοῦ εἶναι φωτιά καὶ ὅπου τυχόν μπεῖ, καίει; Περισσότερο ὠφελεῖ τὸν ἀδελφό σου νά κάνει ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὸν κόπο του καὶ νά παίρνει εὐχές ἀπὸ τοὺς ἁγίους. Μ' αὐτόν τὸν τρόπο εὐλογεῖται».

30. Κάποιος μοναχὸς ἀπὸ τὴ Θηβαΐδα εἶχε τὸ χάρισμα τῆς διακονίας ἀπὸ τὸν Θεό, ὥστε στὸν καθένα πού ἐρχόταν τοῦ ἐξοικονομοῦσε τὰ ἀναγκαῖα. Κάποια φορὰ πού σέ μιὰ ἐπαρχιακὴ πόλῃ ἔδινε ἐλεημοσύνη, προσῆλθε μιὰ γυναίκα νά πάρει ἐλεημοσύνη ντυμένη παλιά ἐνδύματα. Βλέποντάς τὴν ντυμένη μέ παλιά ἔβαλε τὸ χέρι του νά τῆς δώσει πολλά, ὅμως μαζεύθηκε τὸ χέρι καὶ ἔβγαλε λίγα. Καὶ νά ἔρχεται ἄλλη γιὰ ἐλεημοσύνη, πού ἦταν καλὰ ντυμένη. Βλέποντας τὴν ἐνδυμασίᾳ τῆς ἔβαλε τὸ χέρι νά τῆς δώσει λίγα, ἀλλὰ ἄπλωσε αὐτό καὶ ἔβγαλε πολλά. Ρώτησε κατόπιν νά μάθει

Καὶ ἠρώτησε περὶ ἀμφοτέρων. Καὶ εἶπον ὅτι ἡ τὰ καλὰ φοροῦσα ἀπὸ ἀξιολόγων οὐσα ἐπτώχευσε καὶ ὑπολήψεως χάριν ἐχρήσατο τὰ ἱμάτια· ἡ ἄλλη δὲ χάριν τοῦ λαβεῖν, ἐχρήσατο τὰ παλαιά.

31. Παρέβαλόν ποτε δύο ἀδελφοὶ πρὸς τινὰ Γέροντα· καὶ ἡ συνήθεια τοῦ Γέροντος ἦν μὴ ἐσθίειν καθ' ἡμέραν. Καὶ ὡς εἶδεν τοὺς ἀδελφούς, ἐχάρη καὶ εἶπεν ὅτι ἡ νηστεία μισθὸν ἔχει καὶ ὁ ἐσθίων πάλιν ἀγάπην δύο ἐντολὰς πληροῖ, ὅτι τὸ ἴδιον θέλημα ἀφῆκε καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἐπλήρωσεν ἀναπαύσας τοὺς ἀδελφούς.

32. Ἦν τις τῶν ἁγίων οἰκῶν ἐν Αἰγύπτῳ εἰς ἔρημον τόπον. Ἦν δὲ καὶ ἄλλος ἀπὸ μήκοθεν αὐτοῦ μανιχαῖος· καὶ αὐτὸς πρεσβύτερος τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς πρεσβυτέρων. Καὶ ὡς ἀπῆλθε παραβαλεῖν τινὶ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ, κατέλαβεν αὐτὸν ἐσπέρα, ὅπου ἦν ὁ ἅγιος ὁ ὀρθόδοξος. Καὶ ἐν ἀγωνίᾳ ἐγένετο καὶ ἐφοδεῖτο πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν καὶ κοιμηθῆναι· ἦδει γὰρ ὅτι γινώσκει ὅτι μανιχαῖός ἐστι, καὶ μήποτε οὐ δέξεται αὐτόν· πλὴν ἀναγκασθεὶς ἔκρουσε. Καὶ ἀνοίξας ὁ Γέρων καὶ γνωρίσας αὐτὸν ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν εὐξασθαι. Καὶ ἀναπαύσας αὐτὸν ἐκοιμήθησαν.

44. Μανιχαϊσμός: Δυναρχικὴ θρησκεία πού τὴν ἵδρυσε ὁ Μάνης ἀπὸ τῆ Β. Βαβυλώνα κατὰ τὸν 3ο αἰ. Τὸ περιεχόμενό της εἶναι ἓνα κράμα ἀπὸ στοιχεῖα τῶν μεγάλων θρησκευμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης: Ζωροαστρισμοῦ, Βουδδισμοῦ, καὶ πολλὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό. Λόγω τῆς οἰκουμένης νοοτροπίας τοῦ ἀρχηγοῦ της εἶχε εὐρεία διάδοση σὲ πολλὰς χώρες· σ' ὁλόκληρη τὴν περσικὴ αὐτοκρατορία μὲ τὸν ἴδιο προσωπικά, καὶ στὴν Αἴγυπτο, Βακτριανή

καὶ γιὰ τίς δύο. Τοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὴ πού φοροῦσε τὰ καλὰ, ἦταν ἀπὸ πλούσια οἰκογένεια πού ξέπεσε σὲ φτώχεια καὶ χρησιμοποιεῖ τὰ ρούχα αὐτὰ ἀπὸ ὑπόληψη. Ἡ ἄλλη χρησιμοποιοῖ τὰ παλιά, γιὰ νὰ πάρει.

31. Δυὸ ἀδελφοὶ ἐπισκέφθηκαν κάποτε ἓναν Γέροντα, ὁ ὁποῖος συνήθιζε νὰ μὴν τρώει κάθε μέρα. Ὅταν ὁμως εἶδε τοὺς ἀδελφούς χάρηκε καὶ εἶπε ὅτι ἡ νηστεία ἔχει μισθό, ἀλλὰ ἐκεῖνος πού τρώει χάριν τῆς ἀγάπης ἐκπληρώνει δύο ἐντολές, μία γιατί παραιτεῖται ἀπὸ τὸ δικό του θέλημα καὶ ἄλλη γιατί ἐφαρμόζει τὴν κατεξοχὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἀναπαύοντας τοὺς ἀδελφούς.

32. Κάποιος ἅγιος ἀσκητὴς κατοικοῦσε σὲ ἔρημο τόπο τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἓνας ἄλλος, μανιχαῖος⁴⁴, ἔμενε σὲ μεγάλη ἀπόσταση ἀπ' αὐτόν. Ἦταν μάλιστα αὐτός πρεσβύτερος, ἀπ' αὐτούς πού οἱ ἴδιοι ἀποκαλοῦν πρεσβυτέρους. Καὶ καθὼς εἶχε πάει νὰ ἐπισκεφθεῖ κάποιον τῆς δικῆς τους ὁμάδος, τὸν βρῆκε ἡ νύχτα, ἐκεῖ πού ἔμενε ὁ ἅγιος ὁ ὀρθόδοξος. Τὸν ἔπιασε ἀγωνία, ἀλλὰ δείλιαζε νὰ πάει στὸν ὀρθόδοξο νὰ κοιμηθεῖ ἐκεῖ, γιατί ἤξερε ὅτι γνωρίζει πού εἶναι μανιχαῖος καὶ μὴν τυχόν δέν τὸν δεχθεῖ. Ἀναγκασμένος ὁμως ἀπὸ τὰ πράγματα χτύπησε· καὶ μόλις ἀνοίξε ὁ Γέροντας, τὸν γνώρισε καὶ τὸν δέχθηκε μὲ πολλή χαρά. Τὸν ἔβαλε νὰ κάνει τὴν προσευχή (ὅπως συνήθιζαν) καὶ ἀφοῦ τοῦ πρόσφερε τὰ τῆς φιλοξενίας, ἔπесαν νὰ κοιμηθοῦν.

(σημ. Τουρκεστάν καὶ Β. Ἀφγανιστάν) καὶ ἀργότερα στὴν Ἰνδία καὶ Κίνα μὲ ἀπεσταλμένους του. Ὁ Μάνης θανατώθηκε (277) ἀπὸ τὸν Βαράμ Α', βασιλιά τῆς Περσίας (274-277), ὡς ὑποπτος συνεργάτης τῶν ἐχθρῶν τῆς Περσίας.

Ὁπαδός τοῦ μανιχαϊσμοῦ ἦταν καὶ ὁ ἱερός Αὐγουστίνος. Ἀλλὰ μετὰ τὴ μεταστροφή του στὸν Χριστὸ καταπολέμησε τὴν πλάνη τοῦ Μανιχαϊσμοῦ.

Ὁ δὲ μανιχαῖος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος τῇ νυκτὶ ἐλογίζετο θαυμάζων πῶς οὐδεμίαν ὑποψίαν ὁ Γέρων ἔλαβεν κατ' αὐτοῦ. Καὶ λέγει· Οὗτος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὄντως. Καὶ ἐλθὼν προσέπεσε τοῖς ποσὶ αὐτοῦ λέγων· Ἐγὼ ὀρθόδοξός εἰμι ἀπὸ τῆς σήμερον. Καὶ οὕτως ἔμεινε μετ' αὐτοῦ.

33. Ἄνθρωπος τις ἦν ἐν τῷ Ἰσραὴλ πλούσιος, πλουτήσας ἀπὸ πλεονεξιῶν καὶ συκοφαντιῶν καὶ ἀδικιῶν. Οὗτος εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν καὶ ἐννοήσας τὴν κρίσιν, προσελθὼν τῷ διδασκάλῳ ἔφη· Δέομαί σου, ὁ νοῦς μου αἰχμάλωτος γέγονεν εἰς τὰς γῆρας τοῦ βίου φροντίδας· θεράπευσόν με οὖν, ἵνα μὴ ἀπώλωμαι. Ὁ δὲ μετέδωκεν αὐτῷ τὴν Σοφίαν Σολομῶντος καὶ ἀναγνοὺς εὗρεν· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῷ. Καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀπέδωκε τῷ διδασκάλῳ λέγων· Καὶ τίς πιστότερος τοῦ Θεοῦ, ὃς κεφάλαια καὶ τόκους ἀποδώσει μοι ἐμοῦ ἐλεοῦντος τοὺς πτωχοὺς;

Καὶ ἀπελθὼν πέπρακε πάντα καὶ ἀπέδωκε τοῖς πτωχοῖς, μηδὲν ἑαυτῷ ἑάσας πλὴν τέσσαρας χρυσίνους εἰς ἀμφίασιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Καὶ γέγονε πτωχὸς σφόδρα καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἠλέει. Ὑστερον δὲ λέγει ἐν ἑαυτῷ· Πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου καὶ διακρίνομαι αὐτῷ ὅτι ἐπλάνησέ με διασκορπίσαι τὰ ὑπάρχοντά μοι.

Πορευομένου δὲ αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ εἶδε δύο ἄνδρας

45. Παροιμ. 19, 17. Ἡ Σοφία τοῦ Σολομῶντος περιέχεται στὰ δύο του ἔργα· Στὸ ὁμώνυμο ἔργο· Σοφία Σολομῶντος καὶ στίς Παροιμίες. Οἱ Παροιμίες καὶ ἡ Σοφία τοῦ Σολομῶντος περιλαμβάνονται στὰ ὀκτὼ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης τὰ ὀνομαζόμενα σοφιολογικά καὶ γενικῶς ποιητικά, διδασκτικά, ἠθικά, γιατί μιλοῦν περὶ σοφίας μετὰ τὴν ἠθικὴ καὶ θερησκευτικὴ ἔννοια.

Τὴν νύχτα ὁ μανιχαῖος καθὼς ἦταν μόνος μετὰ τὸν ἑαυτό του, σκεφτόταν καὶ ἀποροῦσε πῶς ὁ Γέροντας δὲν ἔβαλε καθόλου κακὸ λογισμό ἐναντίον του· καὶ εἶπε· «Αὐτός εἶναι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ὄντως». Τὸ πρῶν πῆγε καὶ ἔπεσε στὰ πόδια του λέγοντας· «Ἐγὼ ἀπὸ σήμερα εἶμαι ὀρθόδοξος». Κι ἔτσι ἔμεινε μαζί του.

33. Μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦταν κάποιος πλούσιος ἄνθρωπος, πού τὰ πλούτη του τὰ εἶχε μαζέψει μετὰ τὴν ἀπληστία, τὴ συκοφαντία καὶ τὴν ἀδικία. Κάποτε συνῆλθε αὐτός καὶ καθὼς σκέφθηκε σοβαρὰ τὴν Κρίση, πῆγε στὸν διδάσκαλο τοῦ Νόμου καὶ εἶπε· «Σὲ παρακαλῶ, ὁ νοῦς μου εἶναι αἰχμάλωτος στίς γῆινες φροντίδες τοῦ κόσμου αὐτοῦ· γιάτρεψέ με γιὰ νὰ μὴ χαθῶ». Καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἔδωκε νὰ διαβάσει τὴ Σοφία τοῦ Σολομῶντος, ὅπου διαβάζοντας ἔφθασε στὸ χωρίο «Αὐτός πού ἐλεεῖ τὸν φτωχὸ, δανεῖζει στὸν Θεό»⁴⁵. Τὸ κλείνει καὶ ἐπιστρέφει τὸ βιβλίον λέγοντας· «Καὶ ποιὸς εἶναι περισσότερο ἀξιόπιστος ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος θὰ μοῦ ἐπιστρέψει καὶ κεφάλαια καὶ τόκους, ἂν ἐγὼ ἐλεῶ τοὺς φτωχοὺς;»

Πάει λοιπόν, πουλάει ὅσα εἶχε καὶ τὰ δίνει στοὺς φτωχοὺς χωρὶς νὰ κρατήσει τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό του ἐκτός ἀπὸ τέσσερα χρυσὰ νομίσματα γιὰ τὸ ἀπαραίτητο ντύσιμο τοῦ σώματός του. Ἔτσι ἔγινε πάρα πολὺ φτωχὸς καὶ κανεὶς δὲν τοῦ ἔδινε ἐλεημοσύνη. Μετὰ ἀπὸ κάποιον καιρὸν λέει μέσα του· «Θά πάω στὰ Ἱεροσόλυμα στὸν Κύριο καὶ Θεό μου καὶ θὰ παραπονεθῶ, πού με παραπλάνησε νὰ σκορπίσω τὴν περιουσία μου».

Καθὼς πῆγαινε στὰ Ἱεροσόλυμα, συνάντησε δύο ἄν-

Εἶναι τὰ ἐξῆς· Ἰώβ, Ψαλμοί, Παροιμίες, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα ἁσμάτων, Σοφία Σολομῶντος, Σοφία Σειράχ καὶ Θρηνοί.

μαχομένους πρὸς ἀλλήλους εὐρόντας λίθον ἀπολεσθέντα ἐκ τῆς διπλοῖδος Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως. Αὐτοὶ δὲ οὐκ ᾔδεισαν ποταπὸς ἦν ὁ λίθος. Λέγει αὐτοῖς· Τί μάχεσθε; Καὶ εἶπον· Λίθον εὐρομεν καὶ ἀγωνιοῦμεν ὁποῖός ἐστι. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Δότε μοι αὐτὸν καὶ λάβετε τέσσαρα δηνάρια. Οἱ δὲ μετὰ χαρᾶς ἔδωκαν αὐτῷ τὸν λίθον.

Ἀπελθὼν οὖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔδειξεν αὐτὸν χρυσοχόῳ. Ὁ δὲ ἰδὼν τὸν λίθον λέγει αὐτῷ· Ποῦ εὗρες τὸν λίθον τοῦτον; Ἴδου τρία ἔτη σήμερον ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀκαταστατεῖ διὰ τὸν λίθον τοῦτον. Ἀλλὰ ἀπελθὼν δὸς αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ καὶ πλουτῆσαι ἔχεις.

Αὐτοῦ δὲ πορευομένου εἰς τὸ ἱερόν, ἄγγελος Κυρίου εἶπε τῷ ἀρχιερεῖ· Ἐλεύσεται ἄνθρωπος πρὸς σέ ἔχων τὸν ἀπολεσθέντα λίθον· δὸς αὐτῷ χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ λίθους τιμίους, ὅσους ἂν βουληθεῖ. Καὶ μαστίξας τῷ ἀνθρώπῳ εἶπε· Μὴ δίσταζε ἐν τῇ καρδίᾳ σου μηδὲ ἀπίσται τῷ Θεῷ, ὅτι ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῷ. Ἴδου δέδωκέ σοι ἑπταπλασίονα ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον.

Τέλος τῆς πραγματείας ὅτι φιλοξενεῖν χρὴ καὶ ἐλεεῖν ἐν ἰλαρότητι.

46. Διπλοῖδα: Πρόκειται γιὰ τὴν χρυσοκέντητη ἐπωμίδα τῶν ἀρχιερέων (ἐφῶδ), πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἐμπρόσθιο τμήμα καὶ τὸ ὀπίσθιο καὶ περισφίγγεται μέ διακοσμημένη ζώνη. Στὸ ἐμπρόσθιο τμήμα καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους εἶναι τοποθετημένη μιά τετράγωνη πλάκα πού φέρει (σὲ τέσσερες σειρές) δώδεκα πολυτίμους καὶ χρυσοδέτους λίθους μέ τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ πολυτίμοι αὐτοὶ λίθοι θεωροῦνταν καὶ πολὺ ἱεροί. Ἐφῶδ φοροῦσαν καὶ ἱερεῖς ἀλλὰ ἦταν ἀπλούστερα.

δρες πού φιλονικοῦσαν, γιατί εἶχαν βρεῖ ἓνα πολύτιμο πετράδι, πού εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τῆ διπλοῖδα⁴⁶ τοῦ ἀρχιερέα Ἀαρὼν⁴⁷. Αὐτοὶ ὅμως δέν γνώριζαν τὴν προέλευση τοῦ λίθου. «Γιατί μαλώνετε;» τοὺς ρωτᾷ. «Βρήκαμε ἓνα πετράδι — τοῦ λένε — καὶ μαλώνουμε τί πετράδι νά 'ναι». «Δώστε το σέ μένα — τοὺς λέει — καὶ πάρτε τέσσερα δηνάρια». Τὸν ἔδωσαν τὸν λίθο μετὰ χαρᾶς.

Ὅταν ἔφθασε στὰ Ἱεροσόλυμα τὸν ἔδειξε σὲ χρυσοχόο. Ὁ χρυσοχὸς σάν τὸν εἶδε τὸν ρωτᾷ: «Ποῦ βρήκες τὸν λίθο αὐτό; Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἀνάστατη ἐξαιτίας τοῦ λίθου αὐτοῦ. Πήγαινε καὶ δώσε τὸν στὸν ἀρχιερέα καὶ θά πλουτήσεις».

Καθὼς πήγαινε αὐτὸς στὸν ναό, ἄγγελος Κυρίου εἶπε στὸν ἀρχιερέα: «Θά ρθεῖ σέ σένα ἓνας ἄνθρωπος, πού ἔχει τὸν χαμένο λίθο. Δώσε του χρυσάφι καὶ ἀσήμι καὶ πολυτίμους λίθους, ὅσους θελήσει». Καὶ τὸν «μαστίγωσε»⁴⁸ τὸν ἄνθρωπο (ὁ ἄγγελος) λέγοντάς του: Μὴν εἶναι διστακτικὴ ἡ καρδιά σου καὶ μὴ χάνεις τὴν ἐμπιστοσύνη σου στὸν Θεό, ὅτι αὐτὸς πού ἐλεεῖ τὸν φτωχό, δανεῖζει στὸν Θεό. Νά πού σοῦ ἔχει δώσει πολλαπλάσια⁴⁹ στή ζωὴ ἐτούτη καὶ στὸν μέλλοντα κόσμο αἰώνια ζωή.

Τέλος τῆς πραγματείας ὅτι πρέπει νά φιλοξενοῦμε καὶ νά ἐλεοῦμε μέ ἐκδηλῇ τὴν καλὴ μας διάθεση.

47. Ἀαρὼν: Ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς τῶν Ἑβραίων, πρεσβύτερος ἀδελφός τοῦ Μωυσέως καὶ τῆς Μαριάμ.

48. «μαστίγωσε»: χρησιμοποιεῖται μέ μεταφορική ἔννοια· τὸν ἤλεγξε γιὰ τὴν ὀλιγοπιστία του μέ τὸν λόγο του.

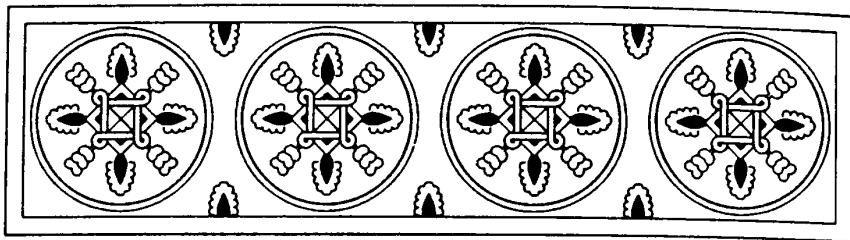
49. Πρβλ. ἀπόφθ. 2 σελ. 383.

Ε
 ΠΥΠΑΙΟ ΗΣ :
 ΘΙ ΠΩΡΟ ΑΜΜΑΙΟ ΑΝΤΩΡΙΟΣ·
 ΘΟΤΗΛΙ ΨΑΛΜΟΙ ΜΕΤΑΨΑΛΜΑ
 ΤΗΣ ΑΣ· ΨΑΛΜΟΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΕΛΕΙΑ·
 ΘΙ ΠΩΡΟ ΑΜΜΑΙΟ ΑΝΤΩΡΙΟΣ·
 ΤΩ ΑΜΜΑΙΟ ΑΝΤΩΡΙΟΣ· Ο
 ΤΑΝ ΑΠΟΣΧΙΣΙΟΝ ΤΑΝ ΑΛΛΙ
 ΑΣΟΥ· ΕΛΘΕΤΕ ΓΑΡ ΜΕΤΕΜΟΝ·
 ΕΑΝ ΔΕ ΕΧΘΩΣΙ ΖΗΤΟΙ, ΦΑΝ
 ΜΕΤΕΜΟΝ· Ο ΟΥ ΑΜΜΑΙΟ
 ΑΝΤΩΡΙΟΣ Ο ΜΑΛΩΣ ΕΡ
 ΓΑΖΕΤΕΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΩΣ· ΕΩΣ
 ΓΑΡ ΜΕΤΕΜΟΝ, ΑΝΤΩΡΙΟΣ
 ΧΕΤΑΛΛΙΩ· ΕΤΕΛΩΝ ΠΟΛΙ
 ΡΩΣΑΙ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΤΟΥ ΕΒΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ
 ΙΔ'

«Ο έχων υπακοήν αγαθήν
 πασών των εντολῶν τοῦ Θεοῦ
 πεπλήρωται».

(Απόφθ. 15)

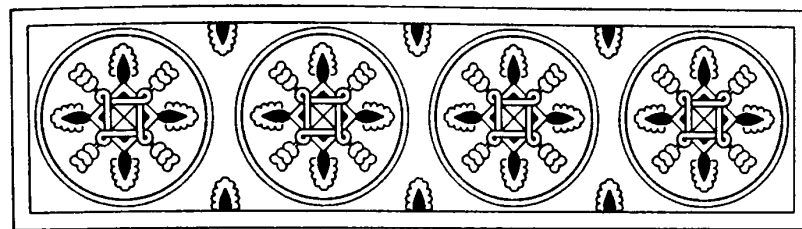
Περὶ ὑπακοῆς

ἔπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος ὅτι ἡ ὑπακοὴ μετ' ἐγκρατείας ὑποτάσσει θηρία.

2. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ἀρσένιος τῷ ἀδβᾷ Ἀλεξάνδρῳ· Ὅταν ἀποσχίσης τὰ θαλλία σου, ἐλθέ γεῦσαι μετ' ἐμοῦ. Ἐὰν δὲ ἔλθωσι ξένοι, φάγε μετ' αὐτῶν. Ὁ οὖν ἀδβᾶς Ἀλέξανδρος ὁμαλῶς εἰργάζετο καὶ ἐπιεικῶς. Καὶ ὡς γέγονεν ἡ ὥρα, ἀκμὴν εἶχε θαλλία καὶ θέλων τηρῆσαι τὸν λόγον τοῦ Γέροντος ἀνέμεινε πληρῶσαι τὰ θαλλία. Ὁ ἀδβᾶς οὖν Ἀρσένιος ὡς εἶδεν ὅτι ἐχρόνισεν, ἐγεύσατο λογισάμενος μήποτε ξένους ἔσχεν. Ὁ δὲ ἀδβᾶς Ἀλέξανδρος, ὡς ἐγένετο ὀψέ, ἀπῆλθε. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ξένους ἔσχες; Λέγει· Οὐχί. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Πῶς οὖν οὐκ ἦλθες; Καὶ λέγει ὅτι· Εἰπές μοι, ὅταν ἀποσχίσης τὰ θαλλία σου, ἐλθέ· καὶ τηρῶν τὸν λόγον σου οὐκ ἦλθον ἕως ἄρτι, ὅτι νῦν ἐπλήρωσα. Καὶ ἐθαύμασεν ὁ Γέρων τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ταχύτερον καιάλνε, ἵνα καὶ τὴν σύναξιν σου θάλῃς καὶ τοῦ ὕδατός σου μεταλάβῃς· εἰ δὲ μή γε, ταχέως ἔχει τὸ σῶμά σου ἀσθενῆσαι.

3. Ἀδελφὸς ἦλθεν ἀπὸ Σκήτεως πρὸς τὸν ἀδβᾶν Ἀμμούν· Καὶ λέγει αὐτῷ· Πέμπει με ὁ πατήρ μου εἰς διακονίαν, καὶ

Περὶ ὑπακοῆς

ἔπε ὁ ἀδβᾶς Ἀντώνιος*: Ἡ ὑπακοὴ ποῦ συνοδεύεται μέ τὴν ἐγκράτεια ὑποτάσσει θηρία.

2. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ἀρσένιος* στὸν ἀδβᾶ Ἀλέξανδρο: «Ὅταν σχίσεις τοὺς φοινικοβλαστοὺς σου, ἔλνα φᾶμε μαζί. Ἄν ὁμως ἔλθουν ξένοι, φάγε μαζί τους». Ὁ ἀδβᾶς λοιπὸν Ἀλέξανδρος δούλευε μέ τάξη καὶ ἡρεμία. Ὅταν ἔφθασε ἡ ὥρα, εἶχε ἀκόμη νά σχίσει βλαστοὺς καὶ θέλοντας νά τηρήσει τὸν λόγο τοῦ Γέροντα, παρέμεινε νά τοὺς τελειώσει. Ὁ ἀδβᾶς Ἀρσένιος σάν εἶδε ὅτι ἄργησε, ἔφαγε, γιατί σκέφτηκε μήν εἶχε ξένους. Ὁ ἀδβᾶς Ἀλέξανδρος ὅταν βράδιασε, πῆγε στό κελί. Τοῦ λέει λοιπὸν ὁ Γέροντας: «Εἶχες ξένους;» «Ὁχι» ἀπάντησε. «Τί συνέβη λοιπὸν καὶ δέν ἦλθες;» ξαναρωτᾷ. «Μοῦ εἶπες —ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος— ὅταν σχίσεις τοὺς βλαστοὺς σου, νά ἔλθεις· καὶ κρατώντας τὸν λόγο σου δέν ἦλθα μέχρι αὐτὴ τὴν ὥρα, γιατί μόλις τελείωσα».

Θαύμασε ὁ Γέροντας τὴν ἀκρίβειά του καὶ τὸν συμβούλευσε: «Νά τρῶς νωρίτερα, γιά νά κάνεις καὶ τὴν ἀκολουθία σου καὶ νά πιεῖς τό νερό σου. Ἀλλιῶς, γρήγορα θά ἐξασθενήσῃ τό σῶμα σου».

3. Ἕνας ἀδελφός ἀπὸ τὴ Σκήτη πῆγε στὸν ἀδβᾶ Ἀμμούν* καὶ τοῦ εἶπε: «Ὁ Γέροντάς μου μέ στέλνει γιά δια-

φοβοῦμαι τὴν πορνείαν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οἶαν ὥραν ἔρχεται πειρασμός, εἰπέ· Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, εὐχαῖς τοῦ πατρός μου ἐξελοῦ με.

Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ἀποσταλεῖς παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνελθεῖν εἰς Αἴγυπτον διακονίας ἕνεκεν, παρέβαλε τῷ κατὰ συνήθειαν αὐτῷ χορηγοῦντι τὴν χρεῖαν καὶ αὐτὸν μὲν ἔσω οὐχ εὔρεν, ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτοῦ παρθένος οὕσα ἔκλεισε τὴν θύραν ἐπάνω τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ δὲ νοήσας φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· Ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου, ἐξελοῦ με. Καὶ εὐθέως εὐρέθη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Σκήτεως.

4. Παρέβαλεν ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ τῷ ἀβδᾷ Ἄρει. Καὶ καθημένων αὐτῶν ἦλθεν ἀδελφὸς πρὸς τὸν Γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰπέ μοι τί ποιήσω, ἵνα σωθῶ. Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ὑπαγε ποίησον τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον κατ' ὁψὲ ἐσθίων ἄρτον καὶ ἄλας. Καὶ δεῦρο πάλιν καὶ λαλῶ σοι. Καὶ ἀπελθὼν ἐποίησεν οὕτω. Πληρωθέντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἦλθε πάλιν ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὸν ἀβδᾶν Ἄρη. Εὐκαίρῃσεν δὲ καὶ τότε ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ ἐκεῖ. Καὶ εἶπε πάλιν ὁ Γέρων τῷ ἀδελφῷ· Ὑπαγε νήστευσον καὶ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν δύο δύο.

Καὶ ὡς ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφός, λέγει ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ τῷ ἀβδᾷ Ἄρει· Διατί ὅλοις τοῖς ἀδελφοῖς μετὰ ζυγοῦ ἐλαφροῦ λαλεῖς, καὶ τῷ ἀδελφῷ τούτῳ φορτία βαρέα ἐπιτίθης; Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Οἱ ἀδελφοὶ καθὼς ἔρχονται ζητοῦντες, οὕτω καὶ ὑπάγουσιν. Οὗτος δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἔρχεται ἀκοῦσαι λόγον, ἐργάτης γάρ ἐστι, καὶ εἴ τι ἂν εἴπω αὐτῷ μετὰ σπουδῆς ποιεῖ. Διὰ τοῦτο κἀγὼ λαλῶ αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

κονία καὶ φοβοῦμαι τὸν πειρασμό τῆς πορνείας». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ὅποια ὥρα παρουσιασθεῖ πειρασμός, πές· Θεέ τῶν δυνάμεων, μέ τίς εὐχὴς τοῦ πατέρα μου γλύτωσέ με».

Κάποια μέρα λοιπὸν τὸν ἔστειλε ὁ Γέροντάς του νὰ πάει στὴν Αἴγυπτο γιὰ μιὰ διακονία, καὶ πῆγε, ὅπως συνήθιζε, σ' αὐτόν ποῦ τοῦ προμήθευε ὅ,τι χρειαζόταν. Αὐτός ἀπουσίαζε ἀπὸ τό σπίτι του καὶ ἡ κόρη του, ποῦ ἦταν ἀνύπαντρη, ἔκλεισε τὴ θύρα, μόλις μπῆκε ὁ ἀδελφός. Αὐτός κατάλαβε καὶ μέ φωνὴ δυνατὴ εἶπε· «Θεέ τοῦ πατέρα μου, γλύτωσέ με». Καὶ εὐθύς βρέθηκε στὸν δρόμο τῆς Σκήτης.

4. Πῆγε ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ στὸν ἀβδᾶ Ἄρη. Καθὼς κάθονταν αὐτοί, πλησίασε ἓνας ἀδελφός τὸν Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Πές μοι τί νὰ κάνω γιὰ νὰ σωθῶ;» Κι ἐκεῖνος τοῦ λέει· «Πῆγαινε καὶ πέρασε τὸν χρόνο αὐτό τρώγοντας τό βράδυ ψωμί καὶ ἄλατι. Ἔλα πάλι ἐδῶ καὶ θά σοῦ πῶ». Ἐφυγε καὶ ἔκανε ὅπως τοῦ ὑπέδειξε. Ὅταν συμπληρώθηκε ὁ χρόνος, ἦλθε πάλι ὁ ἀδελφός στὸν ἀβδᾶ Ἄρη. Συνέπεσε καὶ τότε νὰ εἶναι ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ ἐκεῖ. Ὁ Γέροντας λοιπὸν εἶπε πάλι στὸν ἀδελφό· «Πῆγαινε καὶ νήστεψε αὐτόν τὸν χρόνο δύο-δύο¹».

Ὁ ἀδελφός ἔφυγε καὶ λέει ὁ ἀβδᾶς Ἀβραάμ στὸν ἀβδᾶ Ἄρη· «Γιατί σ' ὅλους τοὺς ἀδελφούς, συμβουλευόντάς τους, δέν τοὺς ἐπιβάλλεις βαρὺ ζυγὸ, ἐνῶ αὐτόν τὸν ἀδελφὸ τὸν φορτώνεις βαρὺ φορτίο;» «Οἱ ἀδελφοί —ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας— ἀνάλογα τί ἔρχονται καὶ ζητοῦν, αὐτό παίρνουν καὶ φεύγουν. Ἐνῶ αὐτός ἔρχεται νὰ ἀκούσει λόγο γιὰ νὰ εὐαρεστήσει στὸν Θεό, γιατί εἶναι ἀγωνιστής. Καὶ ὅ,τι τοῦ πῶ, μέ ζῆλο τό κάνει. Γι' αὐτό καὶ ἐγὼ τοῦ λέω αὐτό ποῦ θὰ ἤθελε ὁ Θεός ἀπ' αὐτόν».

1. Δυό-δυό: Βλ. I ὑποσημ. 73 σελ. 108.

5. Ἐλεγέ τις τῶν Γερόντων ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐν κοινοδίῳ παραβαλὼν, μετὰ τὴν πρέπουσαν διδασκαλίαν, λέγει τῷ ἡγουμένῳ· Ἐχεις ἀδελφὸν ὡς τῶν σωζομένων; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Πάντες δοῦλοί σου εἰσι καὶ σπονδάζουσι σωθῆναι, δέσποτα. Πάλιν λέγει αὐτῷ· Ἐχεις ἐν ἀληθείᾳ τινὰ ἔχοντα ὑπακοήν; Ὁ δὲ ἠνεγκεν αὐτῷ ἓνα ἀδελφόν. Καὶ ἐχρήσατο αὐτὸν εἰς τὸ ἄριστον ὁ ἅγιος Βασίλειος. Μετὰ δὲ τὸ γεύσασθαι ἔδωκεν αὐτῷ νίψασθαι. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος Βασίλειος· Δεῦρο καὶ γὰρ δώσω σοι νίψασθαι. Ὁ δὲ κατεδέξατο αὐτοῦ τοῦ ἁγίου καταχέοντος τὸ ὕδωρ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ὅταν εἰσέρχομαι εἰς τὸ ἱερατεῖον, δεῦρο ἵνα ποιήσω σε διάκονον.

Καὶ τούτου γενομένου ἐποίησεν αὐτὸν πρεσβύτερον καὶ ἔλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον διὰ τὴν ὑπακοήν αὐτοῦ.

6. Ἐλεγεν ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας πρὸς τοὺς ἐρχομένους καὶ ὑποτασσομένους Πατράσιν ἁγίοις ὅτι ἡ πρώτη βαφή οὐκ ἀποβάλλει ὡς ἐπὶ πορφύρας, καὶ ὅτι ὥσπερ οἱ κλάδοι οἱ ἀπαλοὶ εὐχερῶς μεταστρέφονται καὶ κάμπτονται, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαριοὶ ὄντες ἐν ὑποταγῇ.

7. Διηγῆσαντο περὶ τοῦ ἀδβᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ ὅτι ἀναχωρήσας πρὸς Θηβαῖον Γέροντα εἰς Σκῆτιν ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ. Λαβὼν δὲ ὁ ἀδβᾶς αὐτοῦ ξύλον ξηρὸν ἐφύτευσε. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Καθ' ἡμέραν πότιζε τοῦτο λαγήνιον ὕδατος, ἕως καρπὸν ποιήσει. Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ὕδωρ, ὡς ἀπὸ ὁψὲ ἀπελθεῖν καὶ ἐλθεῖν πρωί. Μετὰ δὲ τρία ἔτη ἔζησε καὶ

2. Πορφύρα: Εἶναι θαυτοκόκκινη χρωστικὴ οὐσία ἀνεξίτηλη, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, πού ἐξάγεται ἀπὸ τοὺς ἀδένες τῶν ὁμωνύμων κογχυλίων. Πορφύρα ἐπίσης ὀνομάσθησαν τὰ πολυτελῆ ἐπίσημα ἐνδύματα βασιλέων καὶ

5. Ἐλεγε ἓνας ἀπὸ τῶν Γερόντες ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος* ἐπισκέφθηκε κάποιον κοινόβιο καὶ μετὰ τὴν καθιερωμένη διδασκαλία λέει στὸν ἡγούμενο: «Ἐχεις ἐδῶ κανένα ἀδελφὸ πού βαδίζει τὸν δρόμο τῆς σωτηρίας;» «Ὅλοι δοῦλοι σου εἶναι, δέσποτα, καὶ μέ ζῆλο προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν». Τὸν ξαναρωτᾷ: «Ἐχεις κανέναν πού νὰ κάνει ἀληθινὴ ὑπακοή;» Κι ἐκεῖνος πῆγε καὶ τοῦ ἔφερε ἓναν ἀδελφόν, τὸν ὁποῖο ὁ ἅγιος Βασίλειος τὸν ἔβαλε νὰ ὑπηρετεῖ στὴν τράπεζα τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ. Ἀφοῦ ἔφαγαν, ὁ ἀδελφός ἔδωσε στὸν ἅγιο νὰ νιφθεῖ. Ἐπειτα τοῦ λέει ὁ ἅγιος Βασίλειος: «Ἐλα τώρα καὶ ἐγὼ νὰ σοῦ δώσω νὰ νιφθεῖς». Κι ἐκεῖνος δέχθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἅγιο νὰ τοῦ χύνει νερό. Καὶ ἔπειτα τοῦ εἶπε: «Ὅταν μῶν στό ἱερό, ἔλα νὰ σέ κάνω διάκονο». Πράγματι ἔγινε διάκονος, μετὰ τὸν ἔκανε πρεσβύτερο καὶ τὸν πῆρε μαζί του στὴν ἐπισκοπὴ χάρις στὴν ὑπακοή του.

6. Ὁ ἀδβᾶς Ἡσαΐας* πρὸς αὐτοὺς πού πήγαιναν καὶ ὑποτάσσονταν σὲ ἁγίους Πατέρες, ἔλεγε: «Ἡ πρώτη βαφή δὲν ἐξαλείφεται, ὅπως συμβαίνει μέ τὴν πορφύρα². Ἐπίσης ὅπως τὰ τρυφερά κλαδιά μέ εὐκολία ἀλλάζουν προσανατολισμό καὶ λυγίζουν, ἔτσι συμβαίνει καὶ μέ τοὺς ἀρχαρίους πού παίζουν σὲ ὑπακοή».

7. Διηγοῦνταν γιὰ τὸν ἀδβᾶ Ἰωάννη* τὸν Κολοβὸ ὅτι πῆγε σ' ἓναν Θηβαῖο Γέροντα ἀναχωρητὴ στὴ Σκήτη καὶ μόνιαζε ἐκεῖ στὴν ἐρημο. Ὁ ἀδβᾶς του λοιπὸν πῆρε ἓνα ξερὸ ξύλο, τὸ φύτεψε καὶ τοῦ εἶπε: «Νὰ τὸ ποτίζεις αὐτὸ κάθε μέρα ἓνα λαγήνι νερό, ἕως ὅτου κάνει καρπὸ». Καὶ τὸ νερό ἦταν τόσο μακριὰ ἀπὸ κει πού ἔμενε, ὥστε ἔπρεπε νὰ ξεκινάει ἀπὸ βραδύς καὶ νὰ ἐπιστρέφει τὸ πρωί.

αὐτοκρατόρων ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, ἀκόμη καὶ στό Βυζάντιο, πού δάφνονταν μέ τὴν πολύτιμη αὐτὴ βαφικὴ ὕλη.

καρπὸν ἐποίησε. Καὶ λαβὼν ὁ Γέρων τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν λέγων τοῖς ἀδελφοῖς· Λάβετε, φάγετε καρπὸν ὑπακοῆς.

8. Ἐλεγον περὶ Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἀδβᾶ Παύλου ὅτι εἶχε μεγάλην ὑπακοήν. Ἦν δὲ ἐν τινι τόπῳ μνημεῖα καὶ ᾧκει ὕαινα ἐκεῖ. Ὁ δὲ Γέρων εἶδεν περὶ τὸν τόπον δόλβιτα καὶ λέγει τῷ Ἰωάννῃ ἀπελθεῖν καὶ ἐνεγκεῖν αὐτά. Ὁ δὲ εἶπε· Τί ποιήσω, ἀδβᾶ, διὰ τὴν ὕαιναν; Ὁ δὲ Γέρων χαριεντιζόμενος εἶπεν· Ἐὰν ἔλθῃ ἐπάνω σου, δῆσον αὐτὴν καὶ φέρε ὧδε.

Ἀπῆλθεν οὖν ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖ ὁψέ. Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἡ ὕαινα ἐπάνω αὐτοῦ. Ὁ δὲ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Γέροντος ὥρμησε κρατῆσαι αὐτήν. Καὶ ἔφυγεν ἡ ὕαινα. Καὶ διώκων αὐτήν ἔλεγεν· Ὁ ἀδβᾶς μου εἶπεν, ἵνα σὲ δεσμήσω. Καὶ κρατήσας αὐτήν ἔδησεν. Ἐθλίβετο δὲ ὁ Γέρων καὶ ἐκάθητο περιμένων αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἔχων τὴν ὕαιναν δεδεμένην. Καὶ ἰδὼν ὁ Γέρων ἐθαύμασε. Καὶ θέλων ταπεινῶσαι αὐτόν ἔτυψεν αὐτόν λέγων· Σαλέ, κύνα σαλὸν ἤνεγκάς μοι ὧδε; Ἐλυσεν δὲ αὐτήν εὐθύς ὁ Γέρων καὶ ἀπέλυσεν ἀπελθεῖν.

9. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Σιλουανοῦ ὅτι εἶχε μαθητὴν ὀνόματι Μάρκον. Ἦν δὲ ἔχων ὑπακοήν μεγάλην. Καὶ ἦν καλλιγράφος. Ἠγάπα δὲ αὐτόν ὁ Γέρων διὰ τὴν ὑπακοήν αὐτοῦ. Εἶχε δὲ καὶ ἄλλους ἔνδεκα μαθητάς, καὶ ἐθλίδοντο ὅτι ἠγάπα αὐτόν ὑπὲρ αὐτούς. Καὶ ἀκούσαντες οἱ Γέροντες ἔλυποντο. Ἦλθον δὲ ἐν μιᾷ πρὸς αὐτόν οἱ Γέροντες καὶ ἐνεκάλουν αὐτῷ.

Καὶ μετὰ τρία χρόνια πέταξε βλαστοὺς καὶ ἔκανε καρπό. Πῆρε τότε ὁ Γέροντας τὸν καρπὸν τοῦ καὶ τὸν ἔφερε στὴν ἐκκλησίαν λέγοντας τοῖς ἀδελφοῖς· «Λάβετε, φάγετε καρπὸν ὑπακοῆς».

8. Ἐλεγον γὰρ τὸν Ἰωάννην, τὸν μαθητὴ τοῦ ἀδβᾶ Παύλου, ὅτι εἶχε μεγάλη ὑπακοή. Σὲ κάποιο μέρος ἐκεῖ ὑπῆρχαν μνήματα, ὅπου κατοικοῦσε καὶ μιὰ ὕαινα. Καὶ ὁ Γέροντας εἶχε δεῖ γύρω ἐκεῖ κοπριές (βοδιῶν). Λέει λοιπὸν στὸν Ἰωάννη νὰ πάει καὶ νὰ τίς φέρει. Καὶ ὁ Ἰωάννης εἶπε· «Τί θὰ κάνω, ἀδβᾶ, μὲ τὴν ὕαινα πού εἶναι ἐκεῖ;» Καὶ ὁ Γέροντας χαριτολογώντας εἶπε· «Ἄν δεῖς ὅτι ἔρχεται καταπάνω σου, νὰ τὴ δέσεις καὶ νὰ τὴ φέρεις ἐδῶ».

Πῆγε λοιπὸν ἐκεῖ ὁ ἀδελφὸς τὸ βραδάκι. Καὶ νάτην ἡ ὕαινα ἐρχόταν καταπάνω του. Κι ἐκεῖνος, σύμφωνα μὲ ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ Γέροντας, ὥρμησε νὰ τὴν πιάσει, ἀλλὰ ἔφυγε ἡ ὕαινα. Καὶ καθὼς τὴν κυνηγοῦσε, ἔλεγε· «Ὁ ἀδβᾶς μου μοῦ εἶπε νὰ σὲ πιάσω». Πράγματι τὴν συνέλαβε καὶ τὴν ἔδεσε.

Ὁ Γέροντας ὅμως καθόταν ἀνήσυχος καὶ τὸν περίμενε. Καὶ νά, καταφθάνει κρατώντας τὴν ὕαινα δεμένη. Ὁ Γέροντας τὸν εἶδε καὶ ἀπόρησε, ἀλλὰ θέλοντας νὰ τὸν ταπεινώσει, τὸν κτύπησε λέγοντας· «Ἀνόητε, σκυλί τρελό μου κουδάλισες ἐδῶ;» Τὴν ἔλυσεν εὐθύς ὁ Γέροντας καὶ τὴν ἄφησε νὰ φύγει.

9. Ἐλεγον γὰρ τὸν ἀδβᾶ Σιλουανό* ὅτι εἶχε ἓναν μαθητὴ, πού τὸν ἔλεγον Μάρκο. Αὐτὸς εἶχε μεγάλη ὑπακοή καὶ ἦταν καλλιγράφος. Ὁ Γέροντας τὸν ἀγαποῦσε ιδιαίτερα γιὰ τὴν ὑπακοή του. Εἶχε καὶ ἄλλους ἔνδεκα μαθητές, οἱ ὅποιοι στενοχωροῦνταν, γιατί αὐτόν τὸν ἀγαποῦσε παραπάνω ἀπ' αὐτούς.

Τὸ ἔμαθαν οἱ Γέροντες καὶ λυπήθηκαν. Πῆγαν λοιπὸν κάποια μέρα καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν ἐλέγχουν. Τούς πῆρε μαζί

Λαβὼν δὲ αὐτοὺς ἐξῆλθε καὶ ἔκρουσε κατὰ κελλίον λέγων· Ὁ δεῖνα, ἀδελφέ, δεῦρο ὅτι χρήζω σε. Καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἠκούθησεν αὐτῷ εὐθύς. Καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν κέλλαν Μάρκου ἔκρουσε λέγων· Μάρκε. Ὁ δὲ ἀκούσας τῆς φωνῆς τοῦ Γέροντος εὐθύς ἐπήδησεν ἔξω. Καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς διακονίαν.

Καὶ λέγει τοῖς Γέρονσι· Ποῦ εἰσιν οἱ λοιποὶ ἀδελφοί, Πατέρες; Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ ἐψηλάφησε τὸ ἐργόχειρον αὐτοῦ. Καὶ εὗρεν ὅτι ἔβαλε χεῖρα ποιῆσαι τὸ ο καὶ ἀκούσας τοῦ Γέροντος οὐκ ἔστρεψε τὸν κάλαμον πληρῶσαι αὐτό. Λέγουσιν οὖν οἱ Γέροντες· Ὅντως, ὃν σὺ ἀγαπᾷς, ἀδβᾶ, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἀγαπῶμεν, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἀγαπᾷ.

10. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Σιλουανοῦ ὅτι ποτὲ περιπατῶν ἐν τῇ Σκήτει μετὰ τῶν Γερόντων καὶ θέλων αὐτοῖς τὴν ὑπακοὴν τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ὑποδείξει, καὶ δι' ὃ αὐτὸν ἀγαπᾷ, θεωρήσας μικρὸν σύαγρον λέγει αὐτῷ· Θεωρεῖς τὸ μικρὸν δουδάλιον ἐκεῖνο, τέκνον; Λέγει αὐτῷ· Ναί, ἀδβᾶ. Καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ πῶς πιθανά εἰσι; Λέγει· Ναί, ἀδβᾶ. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ Γέροντες τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ καὶ ᾠκοδομήθησαν ἐν τῇ ὑπακοῇ αὐτοῦ.

11. Κατῆλθέ ποτε ἡ μήτηρ τοῦ ἀδβᾶ Μάρκου ἰδεῖν αὐτὸν καὶ εἶχε πολλὴν φαντασίαν. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Γέροντας πρὸς αὐτήν, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀδβᾶ, εἰπέ τῷ νύῳ μου ἐξελθεῖν, ἵνα ἴδω αὐτόν. Εἰσελθὼν δὲ ὁ Γέροντας εἶπεν αὐτῷ· Ἐξελθε, ἵνα σὲ ἴδῃ ἡ μήτηρ σου. Ἦν δὲ φορῶν κεντωνάριον καὶ ἡσβολωμένος ἀπὸ τοῦ μαγειρείου. Καὶ ἐξελθὼν διὰ τὴν ὑπακοήν, ἐκάμμυσε τοὺς ὀ-

του, βγῆκαν ἔξω καὶ κτύπησε ἓνα ἓνα τὰ κελιά λέγοντας· «Ἀδελφέ τάδε, ἔλα, γιατί σέ χρειάζομαι». Ἀλλά κανεῖς ἀπ' αὐτοὺς δέν τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως. Πῆγε καὶ στό κελί τοῦ Μάρκου καὶ κτύπησε λέγοντας· «Μάρκε». Ἐκεῖνος μόλις ἤκουσε τὴ φωνή τοῦ Γέροντα, ἀμέσως πήδησε ἔξω, καὶ τὸν ἔστειλε σέ διακονία.

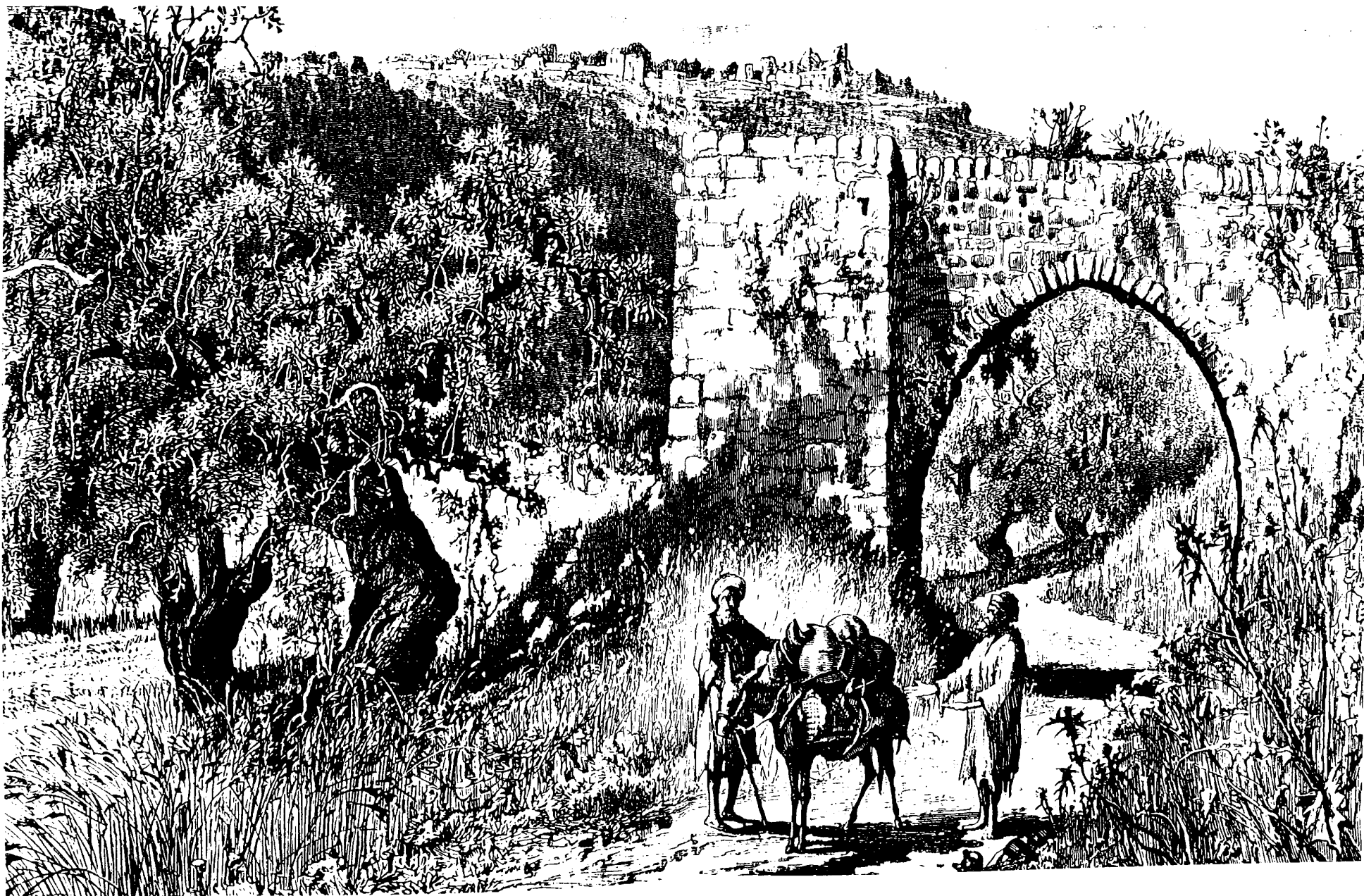
Λέει τότε στοὺς Γέροντες· «Ποῦ εἶναι οἱ ἄλλοι ἀδελφοί, Πατέρες;» Μπῆκε κατόπιν στό κελί τοῦ ἀδελφοῦ νά δεῖ τὴν καλλιγραφία πού ἔκανε, καὶ παρατήρησε ὅτι εἶχε ξεκινήσει νά κάνει τὸ ὄμικρον ἀλλά μόλις ἤκουσε τὸν Γέροντα, δέν ἔστρεψε τὴν πέννα νά τὸ ὁλοκληρώσει. Τοῦ εἶπαν τότε οἱ Γέροντες· «Πράγματι, αὐτόν πού ἐσύ ἀγαπᾷς, ἀδβᾶ, αὐτόν καὶ ἡμεῖς ἀγαποῦμε, γιατί καὶ ὁ Θεός τὸν ἀγαπᾷ».

10. Ἐλεγαν ἐπίσης γιὰ τὸν ἀδβᾶ Σιλουανό ὅτι, περπατώντας κάποτε στὴ Σκήτη μαζί μέ ἄλλους Γέροντες καὶ θέλοντας νά τοὺς δείξει τὴν ὑπακοή τοῦ μαθητῆ του καὶ ὅτι γι' αὐτόν τὸν λόγο τὸν ἀγαπᾷ, σάν εἶδε ἓνα μικρὸ ἀγριογούρουνο τοῦ λέει· «Βλέπεις, παιδί μου τὸ μικρὸ ἐκεῖνο δουδάλι;» «Ναί, ἀδβᾶ» τοῦ λέει. «Καὶ τὰ κέρατά του πόσο τέλεια εἶναι;» «Ναί, ἀδβᾶ» λέει. Θαύμασαν οἱ Γέροντες τὴν ἀπάντησή του καὶ οἰκοδομήθηκαν μέ τὴν ὑπακοή του.

11. Πῆγε κάποτε ἡ μητέρα τοῦ ἀδβᾶ Μάρκου νά τὸν δεῖ καὶ ἦταν ντυμένη φανταχτερὰ. Βγῆκε ὁ Γέροντας νά τὴ συναντήσει καὶ τοῦ λέει· «Ἀδβᾶ, πές στὸν γιό μου νά βγεῖ, γιὰ νά τὸν δῶ». Μπῆκε μέσα ὁ Γέροντας καὶ τοῦ εἶπε· «Βγές, νά σέ δεῖ ἡ μητέρα σου».

Ὁ ἀδελφός φοροῦσε κεντωνάρι³ καὶ ἦταν καπνισμένος ἀπὸ τὸ μαγειρεῖο. Βγῆκε χάριν τῆς ὑπακοῆς καὶ κλείνοντας

3. Κεντωνάρι· ἐπανωφόρι πού ἀποτελεῖται ἀπὸ παλιά ράκη διὰ συρραφῆς.

Λόφος Σαμάρειας

φθαλμούς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Σωθείητε, σωθείητε· καὶ οὐκ εἶδεν αὐτούς. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισεν αὐτόν. Πάλιν οὖν πέμπει πρὸς τὸν Γέροντα λέγουσα· Ἀδδᾶ, πέμψον μοι τὸν υἱόν μου, ἵνα ἴδω αὐτόν. Καὶ εἶπε τῷ Μάρκῳ· Οὐκ εἰπόν σοι ἐξελθεῖν, ἵνα σὲ ἴδῃ ἡ μήτηρ σου; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Μᾶρκος· Ἐξῆλθον κατὰ τὸν λόγον σου, ἀδδᾶ· πλήν, παρακαλῶ σε, μὴ εἰπεῖν μοι ἔτι ἅπαξ ἐξελθεῖν, ἵνα μὴ παρακούσω σου. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Γέρων εἶπεν αὐτῇ· Αὐτός ἐστιν ὁ υἱός σου ὁ ἀπαντήσας ὑμῖν καὶ εἰπὼν· Σωθείητε. Καὶ παρακαλέσας αὐτὴν ἀπέλυσεν.

12. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδδᾶ Μεγεθίου ὅτι ἦν ταπεινὸς σφόδρα, μαθητευθεὶς παρ' Αἰγυπτίοις μοναχοῖς καὶ συντυχὼν πολλοῖς Γέρονσι, καὶ τῷ ἀδδᾶ Σισώῃ καὶ τῷ ἀδδᾶ Ποιμένι· ἔμεινε δὲ ἐν τόπῳ εἰς τὸ Σινᾶ. Καὶ συνέβη τινὰ τῶν ἁγίων παραβαλεῖν αὐτῷ, ὥς αὐτὸς διηγείτο. Καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· Πῶς διάγεις, ἀδελφέ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Νηστεύω δύο δύο καὶ ἓνα ἄρτον ἐσθίω. Καὶ λέγει μοι· Εἰ θέλεις ἀκούσαι μου, φάγε καθ' ἡμέραν τὸ ἥμισυ τοῦ ἄρτου. Καὶ ποιήσας οὕτως εὗρον ἀνάπαυσιν.

13. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Μιῶς ὅτι ἡ δεδαία ὑπακοὴ ἀνθυπακοὴ ἐστίν· εἴ τις ὑπακούει τῷ Θεῷ, ὁ Θεὸς εἰσακούει αὐτοῦ.

14. Εἶπεν ὁ ἀδδᾶς Μωυσῆς τινι ἀδελφῷ· Κτησώμεθα τὴν ὑπακοὴν τὴν γεννῶσαν τὴν ταπεινῶσιν καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν κατάνυξιν καὶ τὴν φιλαδελφίαν καὶ τὴν ἀγάπην· ταῦτα γάρ εἰσι τὰ ὅπλα ἡμῶν τὰ πολεμικά.

τά μάτια του τούς εἶπε· «Εἶθε νὰ σωθεῖτε, εἶθε νὰ σωθεῖτε» καὶ δέν τούς εἶδε. Ἡ μητέρα του δέν τὸν γνώρισε. Εἰδοποιεῖ πάλι τὸν Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Ἀδδᾶ, στείλε τὸν γιό μου, νὰ τὸν δῶ». Ὅποτε λέει ὁ Γέροντας στὸν Μάρκο· «Δέν σοῦ εἶπα νὰ βγείς, γιὰ νὰ σέ δεῖ ἡ μητέρα σου;» «Βγῆκα κατὰ τὴν ἐντολή σου, ἀδδᾶ — τοῦ εἶπε ὁ Μάρκος — ἀλλὰ σέ παρακαλῶ μὴ μοῦ πεῖς νὰ βγῶ κι ἄλλη φορὰ, γιὰ νὰ μὴ σέ παρακούσω». Κατόπιν τούτου βγαίνει ὁ Γέροντας καὶ τῆς λέει· «Αὐτός εἶναι ὁ γιός σου πού σᾶς συνάντησε καὶ σᾶς εὐχήθηκε· Εἶθε νὰ σωθεῖτε». Τῆς μίλησε κατάλληλα στὴ συνέχεια καὶ τὴν ἄφησε νὰ φύγει.

12. Ἐλεγον γιὰ τὸν ἀδδᾶ Μεγέθιο ὅτι ἦταν πάρα πολὺ ταπεινός· εἶχε μαθητεύσει σὲ Αἰγυπτίους μοναχοὺς καὶ εἶχε συναντηθεῖ μέ πολλοὺς Γέροντες, μάλιστα μέ τὸν ἀδδᾶ Σισώῃ καὶ τὸν ἀδδᾶ Ποιμένα. Ἔμενε σὲ μιά περιοχὴ τοῦ Σινᾶ.

Συνέβη κάποτε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες, ὅπως ὁ ἴδιος διηγοῦνταν. Τὸν ρώτησε· «Πῶς περνᾷς, ἀδελφέ, σ' αὐτὴ τὴν ἐρημο;» Κι ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε· «Νηστεύω δυὸ δυὸ μέρες καὶ ἓνα ψωμί τρώγω. Καὶ μοῦ λέει (μιλάει ὁ ἀδδᾶς Μεγέθιος)· Ἐάν θέλεις νὰ μ' ἀκούσεις, νὰ τρῶς κάθε μέρα ἀπὸ μισό ψωμί. Ἔτσι ἔκανα καὶ βρῆκα ἀνάπαυση».

13. Εἶπε ὁ ἀδδᾶς Μιῶς ὅτι ἡ ἀληθινὴ ὑπακοὴ ἔχει ἀντάλλαγμα τὴν ὑπακοή. Ὅταν κανεὶς ὑπακούει στὸν Θεό, τὸν ἀκούει καὶ ὁ Θεός.

14. Ὁ ἀδδᾶς Μωυσῆς* εἶπε σ' ἓναν ἀδελφό· «Ἄς ἀποκτήσουμε τὴν ὑπακοή, ἡ ὁποία γεννᾷ τὴν ταπείνωση, τὴν ὑπομονή, τὴ μακροθυμία, τὴν κατάνυξη, τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ πολεμικά μας ὅπλα».

15. Εἶπε πάλιν· Δεῦρο, ἀδελφέ, εἰς τὴν ὑπακοὴν τῆς ἀληθείας, ὅπου ἐστὶ ταπείνωσις, ὅπου ἐστὶν ἰσχύς, ὅπου ἐστὶ χαρά, ὅπου ἐστὶν ὑπομονή, ὅπου ἐστὶ μακροθυμία, ὅπου ἐστὶ φιλαδελφία, ὅπου ἐστὶ κατάνυξις, ὅπου ἐστὶν ἀγάπη· ὁ γὰρ ἔχων ὑπακοὴν ἀγαθὴν, πασῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ πεπλήρωται.

16. Εἶπε πάλιν· Μοναχὸς νηστεύων ὑπὸ πατέρα ὦν πνευματικόν, μὴ ἔχων δὲ ὑπακοὴν καὶ ταπείνωσιν, ὁ τοιοῦτος οὐδὲ μίαν ἀρετὴν οὐ μὴ κτήσεται οὐδὲ οἶδε τί ἐστὶ μοναχός.

17. Ἦν τις κοσμικὸς εὐλαβὴς πάννυ ἐν τῷ θίῳ αὐτοῦ καὶ παρέδωκε τῷ ἀδδᾶ Ποιμένι. Εὐκαιρήσαν δὲ πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἄλλοι ἀδελφοὶ αἰτοῦντες ἀκοῦσαι ῥῆμα παρ' αὐτοῦ.

Καὶ λέγει ὁ Γέρων τῷ πιστῷ κοσμικῷ· Λάλησον τοῖς ἀδελφοῖς λόγον. Ὁ δὲ παρεκάλει λέγων· Συγχώρησόν μοι, ἀδδᾶ, ἐγὼ μαθεῖν ἤλθον. Βιασθεῖς δὲ ὑπὸ τοῦ Γέροντος εἶπεν· Ἐγὼ κοσμικὸς εἰμι λάχανα πωλῶν καὶ πραγματευόμενος. Λύων τὰ δεμάτια καὶ ποιῶν μικρά, ἀγοράζω ὀλίγου καὶ πωλῶ πολλοῦ. Πλὴν οὐκ οἶδα ἀπὸ Γραφῆς εἰπεῖν· παραβολὴν δὲ λέγω.

Ἀνθρωπὸς τις εἶπε τῷ φίλῳ αὐτοῦ· Ἐπειδὴ ἐπιθυμίαν ἔχω ἰδεῖν τὸν βασιλέα, δεῦρο μετ' ἐμοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ φίλος· Ἔρχομαι μετὰ σοῦ ἕως μέσον τῆς ὁδοῦ. Καὶ λέγει ἄλλῳ φίλῳ αὐτοῦ· Δεῦρο, σὺ ἄρὸν με πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ λέγει αὐτῷ· Αἶρω σε ἕως τοῦ παλατίου τοῦ βασιλέως. Καὶ λέγει καὶ τῷ τρίτῳ· Δεῦρο μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγὼ ἔρ-

15. Εἶπε ἐπίσης· «Ἐμπρός, ἀδελφέ, γιὰ τὴν ἀληθινὴ ὑπακοή. Σ' αὐτὴν ὑπάρχει ταπείνωση, σ' αὐτὴν ὑπάρχει δύναμη, σ' αὐτὴν ὑπάρχει χαρά, σ' αὐτὴν ὑπάρχει ὑπομονή, σ' αὐτὴν ὑπάρχει μακροθυμία, σ' αὐτὴν ὑπάρχει ἡ φιλαδελφία, σ' αὐτὴν ὑπάρχει κατάνυξη, σ' αὐτὴν ὑπάρχει ἀγάπη. Γιατί αὐτός πού ἔχει καλὴ ὑπακοή, ἤδη ἔχει ἐφαρμόσει ὅλες τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ».

16. Εἶπε πάλι· «Μοναχὸς νηστευτὴς πού εἶναι ὑποτακτικὸς σὲ πνευματικὸ πατέρα, ἀλλὰ δὲν ἔχει ὑπακοή καὶ ταπείνωση, αὐτὸς ὁ μοναχὸς δὲν θὰ ἀποκτήσει καμιά ἀρετὴ, ἀλλ' οὔτε καὶ ξέρει τί θὰ πεῖ μοναχός».

17. Ἦταν ἓνας κοσμικὸς εὐλαβέστατος στὴ ζωὴ του. Ἐπισκέφθηκε κάποια μέρα τὸν ἀδδᾶ Ποιμένα*. Κατὰ σύμπτωση πῆγαν στὸν Γέροντα καὶ ἄλλοι ἀδελφοὶ πού ζητοῦσαν ν' ἀκούσουν λόγο Θεοῦ ἀπ' αὐτόν.

Λέει λοιπὸν ὁ Γέροντας στὸν πιστὸ κοσμικό· «Μίλησε στοὺς ἀδελφούς». Ἐκεῖνος ἄρχισε νά τὸν παρακαλεῖ λέγοντας· «Συγχώρα με, ἀδδᾶ, ἐγὼ ἤρθα γιὰ νά μάθω». Στὴν ἐπιμονὴ ὅμως τοῦ Γέροντα μίλησε καὶ εἶπε· «Ἐγὼ εἶμαι κοσμικὸς καὶ πουλάω χορταρικά· αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά μου. Λύνω τὰ δεμάτια καὶ τὰ κάνω μικρά· τ' ἀγοράζω φθηνά καὶ τὰ πουλῶ σὲ μεγαλύτερη τιμὴ. Νά σᾶς μιλήσω ἀπὸ τῆ Γραφῆ, δὲν γνωρίζω. Θὰ πῶ ὅμως μιά παραβολή».

Κάποιος ἄνθρωπος εἶπε στὸν φίλο του· «Ἐπειδὴ θέλω πολὺ νά δῶ τὸν βασιλιά, ἔλα μαζί μου». «Ἔρχομαι —ἀπάντησε ὁ φίλος— μαζί σου, ὥς τό μισό δρόμο». Λέει σ' ἄλλον φίλο του· «Ἐλα, ἐσύ πῆγαινε με στὸν βασιλιά». «Θὰ σὲ πάω —τοῦ λέει αὐτός— μέχρι τό παλάτι». Λέει καὶ στὸν τρίτο· «Ἐλα μαζί μου στὸν βασιλιά». Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Ἐγὼ θὰ ρθῶ

χομαι καὶ ὑπάγω σε εἰς τὸ παλάτιον· καὶ στήκω καὶ λαλῶ καὶ εἰσάγω σε εἰς τὸν βασιλέα.

Ἠρώτησαν δὲ αὐτὸν τίς ἡ δύναμις τῆς παραβολῆς. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ὁ πρῶτος φίλος ἐστὶν ἡ ἄσκησις ἡ ὁδηγοῦσα ἕως τὸ ἡμῖν τῆς ὁδοῦ· ὁ δευτέρος ἐστὶν ἡ ἀγνεία ἡ φθάνουσα ἕως τοῦ οὐρανοῦ· ὁ δὲ τρίτος ἐστὶν ἡ ὑπακοή ἡ εἰσάγουσα ἕως τοῦ βασιλέως Θεοῦ μετὰ παρρησίας. Καὶ οἰκοδομηθέντες οἱ ἀδελφοὶ ἀνεχώρησαν.

18. Παρέβαλόν ποτε τέσσαρες Σκητιῶται τῷ μεγάλῳ Παμβῶ φοροῦντες δέρματα. Καὶ ἀνήγγειλεν ἕκαστος τὴν ἀρετὴν τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ. Ὁ εἷς ἐνήστευε πολλά, ὁ δευτέρος ἀκτῆμων ἦν καὶ ὁ τρίτος ἐκτῆσατο πολλὴν ἀγάπην. Λέγουσι δὲ καὶ περὶ τοῦ τετάρτου ὅτι εἴκοσι δύο ἔτη ἔχει ἐν ὑπακοῇ Γέροντος. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἀδελφὸς Παμβῶ οὕτως· Λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ ἀρετὴ τούτου μείζων ἐστίν· ἕκαστος γὰρ πάντων οἷαν ἀρετὴν ἐκτῆσατο, θελήματι αὐτοῦ ἐκράτησεν· οὗτος δὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ κόψας ἄλλου ποιεῖ θέλημα. Οἱ τοιοῦτοι ὁμολογηταὶ εἰσιν, ἐὰν ἕως τέλους φυλάξωσιν.

19. Εἶπεν ὁ ἀδελφὸς Ροῦφος ὅτι ὁ καθήμενος ἐν ὑποταγῇ πατὴρ πνευματικοῦ πλείονα μισθὸν ἔχει παρὰ τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ καθ' ἑαυτὸν ἀναχωροῦντα. Ἐλεγε δὲ οὗτος ὅτι διηγῆσά τοις τῶν Πατέρων λέγων ὅτι· Εἶδον τέσσαρα τάγματα ἐν τῷ οὐρανῷ· τὸ πρῶτον τάγμα ἄνθρωπος ἀσθενῶν καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, τὸ δεύτερον τάγμα ὁ τὴν φιλοξενίαν διώκων καὶ εἰς τοῦτο ἰστάμενος καὶ διακονῶν, τὸ τρίτον τάγμα ὁ τὴν ἔρημον

καὶ θά σέ πάω στό παλάτι. Θά σταθῶ μάλιστα νά μιλήσω καὶ θά σέ βάλω μέσα στόν βασιλιά».

Τὸν ῥώτησαν ποῖο εἶναι τὸ νόημα τῆς παραβολῆς. Καὶ τοὺς ἐξηγήσας· «Ὁ πρῶτος φίλος εἶναι ἡ ἄσκησις, πού ὁδηγεῖ ὡς τῇ μέσῃ τοῦ δρόμου· ὁ δευτέρος εἶναι ἡ ἀγνότης πού φθάνει μέχρι τὸν οὐρανόν· καὶ ὁ τρίτος εἶναι ἡ ὑπακοή ἡ ὁποία μᾶς εἰσάγει θαρρετά στόν βασιλέα Θεόν». Ὁφελήθηκαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀποχώρησαν.

18. Πῆγαν κάποτε τέσσερες Σκητιῶτες στόν μεγάλο Παμβῶ* ντυμένοι δέρματα. Καὶ ἀνέφερε ὁ καθένας τὴν ἀρετὴ τοῦ συντρόφου του. Ὁ ἕνας νήστευε πολὺ, ὁ δευτέρος ἦταν ἀκτῆμων καὶ ὁ τρίτος εἶχε ἀποκτήσει πολλή ἀγάπην· γιὰ τὸν τέταρτο εἶπαν ὅτι εἰκοσιδύο χρόνια τώρα εἶναι σέ ὑπακοή Γέροντος.

Καὶ ὁ ἀδελφὸς Παμβῶ ἀποκρίθηκε ὡς ἐξῆς· «Σὰς δεδαιώνω ὅτι ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ εἶναι μεγαλύτερη· γιατί ὁ καθένας σας ὅποια ἀρετὴ ἀπέκτησε, ἔκανε τὸ θέλημά του· ἐνῶ αὐτὸς ἔκοψε τὸ θέλημά του καὶ κάνει ἄλλου θέλημα. Αὐτοὶ θεωροῦνται ὁμολογηταί⁴, ἐὰν κρατήσουν τὴν ἀρετὴ τῆς ὑπακοῆς ὡς τὸ τέλος».

19. Εἶπε ὁ ἀδελφὸς Ροῦφος ὅτι αὐτὸς πού ὑποτάσσεται σέ πνευματικὸ πατέρα ἔχει μεγαλύτερο μισθὸ ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀποφασίζει καὶ πάει νά ζήσει στὴν ἔρημο. Ἐλεγε μάλιστα ὅτι κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες διηγῆθηκε τὸ ἐξῆς· «Εἶδα τέσσερες τάξεις στόν οὐρανόν. Ἡ πρώτη ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἀρρώστησαν καὶ εὐχαριστοῦσαν τὸν Θεόν. Ἡ δευτέρη ἦσαν αὐτοὶ πού ἐπιδιώκουν τὴν φιλοξενία καὶ παραμένουν πιστοὶ ὑπηρετῶντας αὐτὸ τὸ διακόνη-

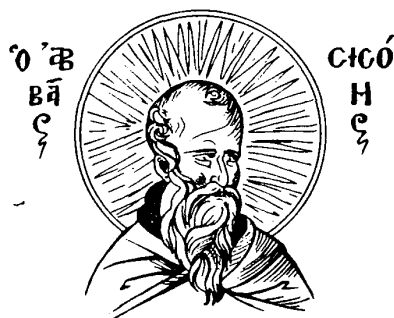
4. Ὁμολογηταὶ ὀνομάσθηκαν ὅσοι χριστιανοὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν

διωγμῶν ὑπέστησαν κακώσεις χάριν τῆς πίστεως ἀλλὰ ἐπέζησαν.

διώκων καὶ μὴ βλέπων ἄνθρωπον, τὸ τέταρτον τάγμα ὃ ἐν ὑποταγῇ καθήμενος πατρὸς καὶ ὑποτασσόμενος αὐτῷ διὰ τὸν Κύριον. Ἐφόρει δὲ ὁ διὰ τὴν ὑπακοὴν μανιάκην χρυσοῦν καὶ γοργόνην καὶ πλείονα τῶν ἄλλων δόξαν εἶχεν.

Ἐγὼ δέ, φησὶν, εἶπον τῷ ὁδηγοῦντί με ὅτι πῶς οὗτος ὁ μικρότερος παρὰ τοὺς ἄλλους πλείονα δόξαν ἔχει; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπέ μοι· Ἐπειδὴ ὁ τὴν φιλοξενίαν διώκων ἰδίῳ θελήματι τοῦτο ποιεῖ καὶ ὁ εἰς τὴν ἔρημον ἰδίῳ θελήματι ἀνεχώρησεν, οὗτος δὲ ὁ τὴν ὑπακοὴν ἔχων πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ καταλείψας κρέμαται τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἰδίῳ πατρί. Ἔνεκα τούτου πλείονα δόξαν ἔχει παρὰ τοὺς ἄλλους.

Διὰ τοῦτο, ὦ τέκνα, καλὴ ἡ ὑπακοή ἢ διὰ τὸν Κύριον γινομένη. Ἠκούσατε, τέκνα, ἐκ μέρους, τοῦ κατορθώματος τούτου ὀλίγον τοῦ ἵχνους. Ὡς ὑπακοή, σωτηρία πάντων πιστῶν! Ὡς ὑπακοή, γεννήτρια πασῶν τῶν ἀρετῶν! Ὡς ὑπακοή, Βασιλείας εὐρέτης! Ὡς ὑπακοή, οὐρανοὺς ἀνοίγουσα καὶ ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς ἀνάγουσα! Ὡς ὑπακοή, πάντων τῶν ἁγίων τροφὴ, ἐξ ἧς ἐθήλασαν καὶ δι' ἧς ἐτελειώθησαν! Ὡς ὑπακοή, σύννοικε ἀγγέλων!

20. Ἦλθέ τις τῶν Θηβαίων πρὸς τὸν ἀβδᾶν Σισόην θε-

5. Γοργόνη: Ἄλλος τύπος τοῦ ὀνόματος Γοργώ. Τέρας τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μυθολογίας μέ ἀγρία μορφή. Ἡ Ἀθηνᾶ, κατὰ μία ἐκδοχή, τὴν φόνευσε καὶ ἀποτύπωσε τὴ μορφή της στὴν ἀσπίδα της γιὰ νὰ τρομάξει τοὺς ἐχθροὺς

μα· ἡ τρίτη ἦσαν αὐτοὶ ποὺ ἐπιδιώκουν τὴν ἔρημο καὶ δὲν βλέπουν ἄνθρωπο· ἡ τέταρτη αὐτοὶ ποὺ ζοῦν ὑποταγμένοι σὲ πνευματικὸ πατέρα καὶ τὸ κάνουν αὐτό γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Κυρίου. Αὐτοὶ φοροῦσαν χάρις στὴν ὑπακοή τους χρυσὸ περιδέραιο καὶ γοργόνη⁵ καὶ εἶχαν περισσότερη δόξα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Καὶ ἐγὼ —εἶπε— ρώτησα τὸν ὁδηγό μου: Πῶς αὐτοὶ οἱ μικρότεροι ἔχουν μεγαλύτερη δόξα ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιδιώκουν τὴ φιλοξενία —μοῦ ἀποκρίθηκε— ἱκανοποιοῦν τὸ θέλημά τους κάνοντάς το αὐτό· καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ πῆγαν στὴν ἔρημο, ἀκολούθησαν τὸ θέλημά τους καὶ πῆγαν· αὐτοὶ ὅμως ποὺ ἔχουν τὴν ἀσκησι τῆς ὑπακοῆς ἐγκαταλείπουν ὅλα τὰ θελήματά τους καὶ κρέμονται ἀπὸ τὸν Θεό καὶ τὸν πνευματικὸ τους πατέρα. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἔχουν μεγαλύτερη δόξα ἀπὸ τοὺς ἄλλους».

Γι' αὐτό, παιδιὰ μου, εἶναι καλὴ ἡ ὑπακοή ποὺ γίνεται γιὰ τὸν Κύριο. Ἀκούσατε, παιδιὰ μου, μερικῶς, ἐλάχιστο δεῖγμα τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ.

Ὡς ὑπακοή, σωτηρία ὅλων τῶν πιστῶν!

Ὡς ὑπακοή, γεννήτρια ὅλων τῶν ἀρετῶν!

Ὡς ὑπακοή ποὺ ἀνακαλύπτει τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν!

Ὡς ὑπακοή, ποὺ ἀνοίγει τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀνεβάζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆ γῆ!

Ὡς ὑπακοή, ποὺ εἶσαι τροφὸς ὅλων τῶν ἁγίων· ἀπὸ σένα θήλασαν καὶ μέ τῇ δοθήθειά σου ἐφθασαν στὴν τελείωση!

Ὡς ὑπακοή, σύννοικε τῶν ἀγγέλων!

20. Πῆγε κάποιος ἀπὸ τοὺς Θηβαίους⁶ στὸν ἀβδᾶ Σισόη

της. Ἀργότερα ἢ λ. Γοργόνη συνεχδοχικὰ σήμαινε καὶ τὴν ἀσπίδα.

6. Ἐννοεῖ κάτοικο τῆς Θηβαίδος (Νότια τῆς Αἰγύπτου).

λων γενέσθαι μοναχός. Καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γέρων, εἰ ἔχει τινὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ δὲ ἔφη· Ἔνα υἱὸν ἔχω. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὑπαγε ῥίψον αὐτὸν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ τότε γίνῃ μοναχός. Ὡς οὖν ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος ῥίψαι αὐτόν, ἐπεμψεν ὁ Γέρων ἀδελφὸν τοῦ κωλῦσαι αὐτόν. Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός· Παῦσαι, τί ποιεῖς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ ἀδελφός μοι εἶπε ῥίψαι αὐτόν. Λέγει ὁ ἀδελφός· Ἀλλὰ πάλιν εἶπε μὴ ῥίψῃς αὐτόν. Καὶ καταλιπὼν αὐτόν ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ γέγονε δόκιμος μοναχός διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ.

21. Ἠρώτησέ τις τὸν ἀδελφὸν Σώπατρον λέγων· Δός μοι ἐντολήν, ἀδελφά, καὶ φυλάξω αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Μὴ εἰσέλθῃ γυνὴ εἰς τὸ κελλίον σου καὶ μὴ ἀναγνώσῃς ἀπόκρυφα καὶ μὴ ζητήσῃς περὶ τῆς εἰκόνης· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν αἵρεσις, ἀλλ' ἰδιωτεία καὶ φιλονικία ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Ἀδύνατον γὰρ καταληφθῆναι τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὑπὸ πάσης κτίσεως.

7. Ἀπόκρυφα ἢ ψευδεπίγραφα χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὰ διβλία πού ἔχουν συνταχθεῖ κατ' ἀπομίμηση τῶν θεμάτων τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ προέβαλαν ἀξιώσεις θεοπνευστίας καὶ ἴσου κύρους πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀναγνωρίσθηκαν ὡς θεοπνευστα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀποκλείσθηκαν ἀπὸ τὸν Κανόνα τῆς ἁγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. Ἡ λ. ἀπόκρυφον κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας σήμαινε ψευδώνυμο διβλίον, τὸ ὁποῖο εἶχε ἀποκλεισθεῖ ἀπὸ τῆς δημόσιας χρήσεως στίς Ἐκκλησίες, ὡς ὑποπτό καὶ αἰρετικό κατὰ τὸ περιεχόμενον. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ προέρχονταν ἀπὸ εὐσεβεῖς συγγραφεῖς, πού θέλησαν νὰ ἐμπλουτίσουν μὲ φανταστικές διηγήσεις τίς πληροφορίες τῆς ἁγίας Γραφῆς περὶ γεγονότων καὶ προσώπων· τὰ περισσότερα ὅμως ἦσαν δημιουργήματα αἰρετικῶν συγγραφέων, πού ἐπέδωκαν τὴν διάδοσιν πεπλανημένων θέσεων· γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἐπέγραφαν ψευδῶς μὲ ὀνόματα ἀναγνωρισμένων ἁγίων ἀνδρῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς.

Τὰ ἀπόκρυφα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γράφθηκαν τοὺς δύο τελευταίους αἰ. π.Χ. καὶ τὸν 1ο μ.Χ. αἰ. Τῆς Καινῆς Διαθήκης προέρχονται τὰ περισσότερα ἀπὸ τὸν 2ο καὶ 3ο μ.Χ. αἰ.

μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γίνῃ μοναχός. Ὁ Γέροντας τὸν ῥώτησε ἂν ἔχει κάποιον δικό του στὸν κόσμον. «Ἐχω ἓνα γιό» τοῦ εἶπε. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Πήγαινε, ρίξε τον στὸ ποτάμι καὶ τότε θὰ γίνῃς μοναχός». Ὅταν λοιπὸν πήγε ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν ρίξει, ἔστειλε ἓναν ἀδελφὸ νὰ τὸν ἐμποδίσει· καὶ τοῦ φωνάζει· «Σταμάτα, τί κάνεις;» Κι ἐκεῖνος εἶπε· «Ὁ ἀδελφός μου εἶπε νὰ τὸν ρίξω». «Ἀλλὰ ὕστερα εἶπε — φωνάζει ὁ ἀδελφός — νὰ μὴν τὸν ρίξεις». Ἔτσι ἐγκαταλείποντας τὸν γιό του πήγε στὸν Γέροντα καὶ ἐγένε ἀξιὸς μοναχός χάρις στὴν ὑπακοήν του.

21. Παρακάλεσε κάποιος τὸν ἀδελφὸ Σώπατρο· «Δῶσ' μου, ἀδελφά, μιὰ ἐντολή καὶ θὰ τὴν τηρήσω». Κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε· «Νὰ μὴν μπεῖ γυναῖκα στὸ κελὶ σου· μὴ διαβάσεις ἀπόκρυφα⁷· μὴν ἐρευνᾷς τὰ σχετικά μὲ τὴν εἰκόνα⁸. Αὐτὸ δὲν εἶναι αἵρεση, ἀλλὰ ἀμάθεια καὶ φιλονικία καὶ ἀπὸ τίς δύο πλευρές. Γιατί κι ἂν ὅλη ἡ κτιστὴ φύσις ἀσχοληθεῖ μ' αὐτό, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθεῖ».

Πολλοὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουν πολλές φορές πληροφορίες καὶ χωρία ἀπὸ τὰ ἀπόκρυφα, γιατί φρονοῦν ὅτι παρὰ τὰ μυθώδη καὶ τὰ φανταστικά στοιχεῖα καὶ γενικῶς τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τοῦ περιεχομένου τῶν ἀποκρύφων, διασώθηκαν καὶ ἀληθινὲς παραδόσεις, οἱ ὁποῖες σὺν τῷ χρόνῳ ἐνσωματώθηκαν στὴ θεία λατρεία καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ τέχνη (Β. Ἰωαννίδου, *Εἰσαγωγή εἰς τὴν Κ. Διαθήκην*, σελ. 467 κ.ε. Ἀθήναι).

8. Ἐδῶ ὁ ἀδελφός ἀναφέρεται προφανῶς σὲ κάποια ἐριδα (καὶ ὄχι σὲ αἵρεση ὅπως λέει), πού ἔχει σχέση μὲ τὴν εἰκόνα, δηλαδή τὴ μορφή πού ἔχει ὁ Θεός. Ἀλλὰ ἀφαιρεῖ καὶ κάθε σοβαρότητα ἀπὸ τὴν ἐριδα αὐτή, ὅταν τὴν χαρακτηρίζει ὡς ἀμάθεια καὶ φιλεριστικὴ διάθεση.

Μὲ κάποιες ἐπιφυλάξεις σημειώνουμε ὅτι ἐνδέχεται νὰ ἀφορᾷ τὴν ἐριδα τῶν ἀνθρωπομορφιτῶν. Μοναχοὶ τῆς Σκήτης στὴν Αἴγυπτον (4ος αἰ. μ.Χ.) ἀπὸ ἀντίδραση πρὸς τὴν ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῶν Ὡριγενιστῶν ἐπείσαν στὸν ἀνθρωπομορφισμό. Δηλαδή ἐπαιρναν κατὰ γράμμα τίς ἀνθρωποπαθεῖς ἐκφρά-

22. Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀδβᾶ Σωπάτρου καὶ τοῦ ἀδβᾶ Σαϊῶ ὅτι ἔμειναν μετ' ἀλλήλων. Εἶχε δὲ πολλὴν ὑπακοὴν ὁ ἀδβᾶς Σαϊῶ, σκληρὸς δὲ ἦν πάνν. Καὶ ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Γέρων πειράζων· Ὑπαγε, σύλησον. Καὶ ὑπῆγε καὶ ἐσύλα τοὺς ἀδελφούς διὰ τὴν ὑπακοὴν εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ ἐπὶ πᾶσιν. Ὁ δὲ Γέρων ἤρεν αὐτὰ καὶ πάλιν παρεῖχε κρυφῶς τοῖς ἀδελφοῖς.

Ποτὲ οὖν ὁδευόντων αὐτῶν ἠτόνησε καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν συντετριμμένον κεῖσθαι. Καὶ ἐλθὼν εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς· Ὑπάγετε φέρετε τὸν Σαϊῶ ὅτι ἐκλελυμένος κεῖται. Καὶ ἀπελθόντες ἤγαγον αὐτόν.

23. Ὁ μακάριος Σέριδος ἔχων κοινόδιον εἰς Θαναθὼν εἶχεν ἀγαπητόν τινα Αἰγύπτιον οἰκοῦντα ἐν Ἀσκάλῳ ἔχοντα καὶ μαθητήν. Συνέβη δὲ αὐτῷ χειμῶνος ὄντος πέμψαι τὸν μαθητὴν αὐτοῦ μετὰ γραμμάτων πρὸς τὸν ἀδβᾶν Σέριδον ἐπὶ τὸ ἐνέγκαι αὐτῷ σκντάλην χαρτίων. Ἐρχομένου δὲ τοῦ νεωτέρου ἀπὸ Ἀσκάλωνος ἔτυχε γενέσθαι ὄμβρον πολύν, ὥστε καὶ τὸν ποταμὸν Θαναθὼν κατελθεῖν ἀγριώτερον. Ὅτε δὲ ἔδωκε τὰ γράμματα τῷ ἀδβᾶ Σερίδῳ, βροχὴ ἦν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ νεώτερος· Δός μοι τὰ χαρτία, ἀδβᾶ, ἵνα ἀπέλθω. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·

σεις τῆς ἁγίας Γραφῆς. Ἐπειδὴ στήν ἁγία Γραφή γίνεται λόγος ἀφενὸς ὅτι ὁ Θεὸς “εἶδε, εἶπε, ὠμίλησε, ἐπεριπάτησε” (Γέν. 1ο κεφ. κ.ε.), καὶ ἀφετέρου ὅτι ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε κατ' εἰκόνα Θεοῦ (Γέν. 1, 26), ὑπεστήριξαν ὅτι τὸ Θεῖον εἶναι ἀνθρωπόμορφο· ἔχει πρόσωπο, μάτια, στόμα, πόδια κλπ., φέρει σωματικὴ ὑπόσταση.

Ἔτσι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἀντιπάλων ἀποδόθηκε σ' αὐτούς τὸ ὄνομα ἀνθρωπομορφίτες ἢ ἀνθρωπομορφιστοί.

Βλ. Χρυσόστ. Σταμούλη “Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Κατὰ ἀνθρωπομορφιτῶν” (εἰδικά σελ. 94-95). Ἐκδ. “Τὸ Παλίμψηστον” Θεσσαλονίκη.

22. Ἐλεγαν γὰρ τὸν ἀδβᾶ Σωπάτρο καὶ τὸν ἀδβᾶ Σαϊῶ ὅτι ζοῦσαν κοινοδιακά. Ὁ ἀδβᾶς Σαϊῶ εἶχε πολλή ὑπακοή καὶ ἦταν πάρα πολὺ σκληρὸς πρὸς τὸν ἑαυτό του. Τοῦ ἔλεγε λοιπὸν πότε πότε ὁ Γέροντας δοκιμάζοντάς τον· «Πῆγαινε νὰ κλέψεις». Καὶ αὐτὸς πῆγαινε καὶ ἔκλεβε ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς χάριν τῆς ὑπακοῆς, εὐχαριστώντας τὸν Κύριο γιὰ ὅλα. Καὶ ὁ Γέροντας τὰ ἔπαιρνε καὶ τὰ ἔδινε, πάλι, κρυφὰ στοὺς ἀδελφούς.

Κάποτε καθὼς βάδιζαν στὸν δρόμο, ἔχασε τίς δυνάμεις τοῦ ὁ ἀδβᾶς Σαϊῶ καὶ τὸν ἄφησε παραλυμένο ὁ Γέροντας. Πῆγε κατόπιν καὶ εἶπε στοὺς ἀδελφούς· «Πᾶτε νὰ φέρετε τὸν Σαϊῶ, γιατί βρῖσκεται ἀποκαμωμένος καταγῆς». Εὐθύς οἱ ἀδελφοὶ πῆγαν καὶ τὸν ἔφεραν.

23. Ὁ μακαριστὸς Σέριδος*, πού εἶχε κοινόδιο κοντὰ στὸν ποταμὸ Θαναθῶ, εἶχε κάποιον ἀγαπημένο τοῦ Αἰγύπτιο πού κατοικοῦσε στὸν Ἀσκάλωνα⁹ μαζί μέ τὸν μαθητὴ του. Συνέβη μιὰ χειμωνιάτικη μέρα νὰ στείλει αὐτὸς τὸν μαθητὴ του μέ ἐπιστολή πρὸς τὸν ἀδβᾶ Σέριδο γιὰ νὰ τοῦ φέρει ἕναν κύλινδρο χαρτιά.

Καθὼς ὅμως ἔφυγε ὁ νεαρὸς ἀπὸ τὸν Ἀσκάλωνα, ἔδρεξε πολὺ, μέ ἀποτέλεσμα καὶ τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ Θαναθὼν νὰ κατεβαίνουν ὀρμητικότερα καὶ ἀγριότερα. Ὅταν ἔφθασε καὶ παρέδωσε τὴν ἐπιστολή στὸν ἀδβᾶ Σέριδο, ἔδρεχε· καὶ τοῦ λέει ὁ νεαρὸς ἀδελφός· «Δῶσε μου τὰ χαρτία, ἀδβᾶ, γιὰ νὰ φύγω». «Καὶ πῶς μπορεῖς τώρα νὰ φύγεις — τοῦ λέει ὁ

9. Ἀσκάλων ἢ Ἀσκαλὼν: ἀρχαία πόλη στὴ Μεσογειακὴ ἀκτὴ τῆς Νότιας Παλαιστίνης μεταξύ Γάζας καὶ Ἀζώτου.

Βροχή ἐστὶ, καὶ ποῦ ἔχεις ἄρτι ἀπελθεῖν; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ νεώτερος· Ἐντολὴν ἔχω καὶ οὐ δύναμαι μείναι.

Ὡς δὲ ἔμενε ἐνοχλῶν αὐτῷ, δέδωκεν αὐτῷ τὰ χαρτία. Καὶ λαβὼν παράθεσιν καὶ ἐντολὴν ἐκ τοῦ ἀβδᾶ ἀπῆλθεν. Λέγει οὖν ὁ ἀβδᾶς τοῖς συμπαροῦσιν αὐτῷ, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ ἀβδᾶς Δωρόθεος μετὰ τῶν συνόντων ἡμῖν· Ἀπέλθωμεν ἴδωμεν τί ποιεῖ εἰς τὸν ποταμόν. Ἐπέκειτο δὲ ἡ βροχή.

Ὡς δὲ ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμόν, ἀπελθὼν μακρὰν ἐξ αὐτῶν, ἀπεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐντυλίξας τὰ χαρτία εἰς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ θαλὼν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς καὶ δῆσας εἶπεν αὐτοῖς· Εὐξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ ῥίπτει ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ ἐπληροφόρησεν ὁ ἀβδᾶς Σέριδος τοὺς συνόντας αὐτῷ ὅτι· Οὐδὲν ἄλλο προσεδόκουν εἰ μὴ πέμψαι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εὔρεῖν τὸ λείψανον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἔμενε πυκτεύων καὶ ἀντιθαίνων τῇ φορᾷ τοῦ ὕδατος καὶ μακρὰν πονοκατασυρεῖς ἔφθασεν εἰς τὸ ἄλλο πέραν τοῦ ποταμοῦ. Καὶ θαυμάσαντες τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ τὴν μέχρι θανάτου, ἐδοξάσαμεν τὸν Θεόν.

Αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπακοὴ ἣν λέγουσιν οἱ Πατέρες ἀδιάκριτον, ἥτις πολλὴν παρησίαν δίδωσι τοῖς καταξιωθείσι αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καταξιῶσαι δὲ καὶ ἡμᾶς ὁ Κύριος τῆς αὐτῆς χάριτος, ἵνα ἀμερίμνως καὶ εἰρηνικῶς παρελθόντες τὰς ἡμῶν ἡμέρας εὕρωμεν ἔλεος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

24. Εἶπεν ἡ ἀμμᾶς Συγκλητική· Ἐν κοινοβίῳ ὄντες τὴν ὑπακοὴν μᾶλλον τῆς ἀσκήσεως προκρίνωμεν· ἡ μὲν γὰρ ὑπεροψίαν διδάσκει, ἡ δὲ ταπεινοφροσύνην.

ἀβδᾶς— ἀφοῦ βρέχει». Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἀδελφός· «Ἐχω ἐντολὴ καὶ δὲν μπορῶ νὰ μείνω».

Καὶ ἐπειδὴ ἐπέμενε νὰ τὸν ἐνοχλεῖ, τοῦ ἔδωσε τὰ χαρτία. Αφοῦ πῆρε συμβουλές καὶ ἐντολές ἀπὸ τὸν ἀβδᾶ, ἔφυγε. Λέει τότε ὁ ἀβδᾶς στοὺς παρευρισκομένους ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ὁ ἀβδᾶς Δωρόθεος* πού ἔμενε μαζί μας· «Πᾶμε νὰ δοῦμε, τί θὰ κάνει στό ποτάμι». Καὶ ἡ βροχὴ συνεχιζόταν.

Σὰν ἔφθασε στό ποτάμι ὁ νεαρός, ἀπομακρύνθηκε ἀπ' αὐτούς, ἔβγαλε τὰ ἐνδύματά του μέσα στὰ ὅποια τύλιξε τὰ χαρτία, τὰ ἔδεσε κατόπιν πάνω στό κεφάλι του καὶ τοὺς εἶπε· «Εὐχηθεῖτε γιὰ μένα» καὶ ῥίχθηκε στό ποτάμι.

Τὴν ὥρα πού πληροφορήσε ὁ ἀβδᾶς Σέριδος τοὺς ἀδελφούς τοῦ κοινοβίου· «Δὲν ἀνέμενα τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ στείλω κάποιους στὴ θάλασσα νὰ βροῦν τὸ λείψανό του», ἐκεῖνος παλεύοντας καὶ πηγαίνοντας ἀντίθετα πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ παρασύρθηκε κάπου μακριά, ἀλλὰ τελικὰ ἔφθασε στὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Θαυμάσαμε τὴν μέχρι θανάτου ὑπακοὴν του καὶ δοξάσαμε τὸν Θεό.

Αὕτη εἶναι ἡ ὑπακοὴ πού οἱ Πατέρες τὴν ἀποκαλοῦν ἀδιάκριτη καὶ ἡ ὁποία δίνει πολλή παρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σ' αὐτούς πού θὰ ἀξιωθοῦν νὰ τὴν ἔχουν. Ἄς κάνει κι ἐμᾶς ὁ Κύριος ἀξιους αὐτῆς τῆς χάριτος, ὥστε περνώντας τίς μέρες μας μὲ ἀμεριμνία¹⁰ καὶ εἰρήνη νὰ βροῦμε ἔλεος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

24. Εἶπε ἡ ἀμμᾶς Συγκλητική· «Ἐφόσον εἴμαστε σὲ κοινοβίον, τὸ προβάδισμα τὸ δίνουμε στὴν ὑπακοὴ μᾶλλον καὶ ὄχι στὴν ἀσκήση. Γιατί αὕτη κατευθύνει στὴν ὑπερηφάνεια, ἐνῶ ἡ ὑπακοὴ στὴν ταπεινοφροσύνη».

10. Ἀμεριμνία: Βλ. I ὑπόσημ. 85 σελ. 124.

25. Εἶπε πάλιν· Δεῖ ἡμᾶς τῇ διακρίσει κυδερνᾶν τὴν ψυχὴν· καὶ ἐν κοινοδίῳ ὄντες μὴ τὰ ἑαυτῶν ζητῶμεν μήτε μὴν οἰκεία δουλεύειν γνώμῃ, ἀλλὰ τῷ κατὰ πίστιν πατρὶ πειθαρχεῖν. Ἐξορία ἑαυτοὺς παρεδώκαμεν, τουτέστι τῶν κοσμικῶν φροντίδων ἔξω γενόμεθα. Οὐ ἐκβεβλήμεθα, μὴ τὰ αὐτὰ ζητῶμεν. Ἐκεῖ δόξαν εἶχομεν, ὧδε ὀνειδισμόν· ἐκεῖ δαψίλειαν τροφῶν, ἐνταῦθα καὶ τοῦ ἄρτου ἔνδειαν.

26. Εἶπεν ὁ ἀδβᾶς Ὑπερέχιος· Κειμήλιόν ἐστι μοναχοῦ ἡ ὑπακοή. Ὁ κεκτημένος αὐτὴν εἰσακουσθήσεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ παρρησίας τῷ Σταυρωθέντι παραστήσεται. Ὁ γὰρ σταυρωθεὶς Κύριος ὑπήκοος γέγονε μέχρι θανάτου.

27. Διηγῆσατό τις τῶν Πατέρων ὅτι σχολαστικός τις ἀπὸ Θεουπόλεως εὐλαδὴς παρήδρενέ τινι ἐγκλείστῳ. Καὶ παρακάλει αὐτόν, ἵνα δέξηται αὐτόν καὶ ποιήσῃ μοναχόν. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρον· Ἐὰν θέλῃς, ἵνα δέξωμαί σε, ὑπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δὸς πτωχοῖς κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ δέχομαί σε. Ἀπελθὼν οὖν ἐποίησεν οὕτω. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν λέγει αὐτῷ· Ἄλλην ἐντολὴν ἔχεις φυλάξαι· ἵνα μὴ λαλῇς. Ὁ δὲ συνέθετο καὶ ἐποίησε πέντε ἔτη καὶ οὐκ ἐλάλησεν. Ἦρξατο οὖν δοξάζεσθαι παρὰ τισι. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀδβᾶς αὐτοῦ· Οὐκ ὠφελῇ ὧδε, ἀλλὰ πέμπω σε εἰς κοινόδιον εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἔπεμψεν αὐτόν. Οὐκ εἶπεν δὲ αὐτῷ πέμπων αὐτόν

11. Φιλίπ. 2, 4.

12. Φιλίπ. 2, 8.

13. Θεοῦπολη· Ὀνομασία πού δόθηκε ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ στή Μεγάλῃ Ἀντιόχεια, πρωτεύουσα τῆς ἀρχαίας Συρίας. Βλ. *Μ. Γεροντικόν τόμ. Β'* ὑπόσημ. 21 σελ. 317.

25. Εἶπε ἐπίσης· «Πρέπει μέ διάκριση νά διευθετοῦμε τὰ πράγματα τῆς ψυχῆς. Ἔτσι, μένοντας σέ κοινόδιο μὴν ἐπιδιώκουμε ὅ,τι ἀρέσει σέ μᾶς¹¹, οὔτε νά ὑπηρετοῦμε τὴ δική μας γνώμη, ἀλλὰ νά πειθαρχοῦμε στὸν πνευματικό πατέρα πού τοῦ ἐμπιστευθήκαμε. Παραδώσαμε τὸν ἑαυτό μας σέ ἐξορία, δηλαδή ἀποξενωθήκαμε ἀπὸ τίς κοσμικὲς φροντίδες. Ἀπ' ὅ,τι ἀποξενωθήκαμε, μὴν ἀναζητοῦμε τὰ ἴδια. Ἐκεῖ εἶχαμε δόξα, ἐδῶ ἀτιμία· ἐκεῖ ἀφθονία τροφῶν, ἐδῶ καὶ τοῦ ψωμιοῦ ἀκόμη τὴ στέρηση».

26. Εἶπε ὁ ἀδβᾶς Ὑπερέχιος· «Θησαυρός μεγάλης ἀξίας εἶναι ἡ ὑπακοή τοῦ μοναχοῦ. Αὐτός πού τὴν ἔχει θά εἰσακουσθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό καὶ θαρρετά θά σταθεῖ δίπλα στὸν Ἑσταυρωμένο. Γιατί ὁ Ἑσταυρωμένος Κύριος ὑπήκουσε μέχρι θανάτου¹²».

27. Διηγῆθηκε κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες ὅτι ἓνας λόγιος, εὐλαδὴς ἄνθρωπος ἀπὸ τῆ Θεοῦπολη¹³, σύχναζε κοντὰ σέ κάποιον ἐγκλειστο· καὶ τὸν παρακαλοῦσε νά τὸν δεχθεῖ ὡς ὑποτακτικό καὶ νά τὸν κάνει μοναχό. Ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἄν θέλεις νά σέ δεχθῶ, πῆγαινε πούλησε τὰ ὑπάρχοντά σου, δῶσε τὰ χρήματα σέ φτωχοὺς σύμφωνα μέ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου¹⁴ καὶ θά σέ δεχθῶ». Πῆγε καὶ ἔκανε ὅπως τοῦ εἶπε. Μετὰ ἀπ' αὐτό τοῦ λέει· «Τώρα ἔχεις νά φυλάξεις κι ἄλλη ἐντολή· Νά μὴ μιλᾷς». Συμφώνησε καὶ ἔκανε πέντε χρόνια χωρὶς νά μιλήσει. Ἀρχισε λοιπὸν λίγο λίγο νά τὸν περιβάλλει ἡ ἀνθρώπινη δόξα. Γι' αὐτό τοῦ λέει ὁ ἀδβᾶς του· «Δέν ὠφελεῖσαι ἐδῶ· θά σέ στείλω σέ κοινόδιο στήν Αἴγυπτο». Πράγματι τὸν ἔστειλε ἀλλὰ δέν τοῦ εἶπε χαιρετώντας τον

14. Ματθ. 19, 21.

λαλήσαι ἢ μὴ λαλήσαι. Αὐτὸς δὲ τηρῶν τὴν ἐντολὴν ἔμενε μὴ λαλῶν.

Θέλων δὲ πείρα δοκιμάσαι αὐτὸν ὁ ἄδβᾶς ὁ δεξάμενος αὐτὸν εἰ ἄλαλός ἐστιν, πέμπει αὐτὸν εἰς ἀπόκρισιν ἐν τῇ πλημμύρᾳ τοῦ ποταμοῦ, ἵνα ἀναγκασθῇ εἰπεῖν ὅτι· Οὐκ ἠδυνήθην περάσαι. Καὶ πέμπει ἀδελφὸν ὀπίσω αὐτοῦ, ἵνα ἴδῃ τί ποιεῖ. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν μὴ δυνάμενος περάσαι, ἔκλινε γόνυ, καὶ ἰδοὺ ἔρχεται κροκόδειλος καὶ θαστάζει αὐτὸν καὶ ἀποφέρει εἰς τὸ πέραν. Καὶ ὡς ἐποίησε τὴν ἀπόκρισιν καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν πάλιν θαστάζει αὐτὸν ὁ κροκόδειλος καὶ φέρει εἰς τὸ πέραν. Ἐλθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ πεμφθεὶς ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἰδὼν τοῦτο, ἀνήγγειλε τῷ ἄδβᾶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐξεπλάγησαν.

Συνέβη δὲ αὐτῷ μετὰ χρόνον κοιμηθῆναι. Καὶ ἔπεμψεν ὁ ἄδβᾶς λέγων τῷ πέμψαντι αὐτόν· Εἰ καὶ ἄλαλον ἔπεμψας ἡμῖν, ἀλλ' ὅμως ἄγγελον Θεοῦ. Τότε πέμπει ὁ ἐγκλειστος καὶ μηνύει αὐτῷ λέγων ὅτι· Οὐκ ἦν ἄλαλος, ἀλλὰ τηρῶν τὴν ἐντολὴν ἣν ἐξ ἀρχῆς ἔδωκα αὐτῷ, ἔμεινεν ἄλαλος. Καὶ ἐθαύμασαν πάντες καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

28. Γέρων τις εἶχε μαθητὴν καὶ θέλων αὐτὸν κρατῆσαι ἐποίησεν αὐτὸν τελείαν ἔχειν τὴν ὑπακοήν, ὥστε εἰπεῖν αὐτῷ τὸν Γέροντα· Ὑπαγε καὶ ἀναφθέντος τοῦ κλιβάνου σφοδρῶς, λαβὼν τὸ βιβλίον τὸ ἀναγινωσκόμενον ἐν τῇ συνάξει, ῥύπον εἰς τὸν κλίβανον. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἐποίησεν ἀδιακρίτως. Καὶ ῥί-

15. Προφανῶς διέκρινε ὁ Γέροντας ὅτι ὁ μαθητὴς του εἶχε προϋποθέσεις

νά μιλήσει ἢ νά μὴ μιλήσει. Καὶ αὐτὸς τηρῶντας τὴν ἐντολήν ἔμενε ἀμίλητος.

Ὁ ἄδβᾶς, πού τὸν δέχθηκε στό κοινόβιο, θέλοντας νά τὸν δοκιμάσει πάνω στά πράγματα ἃν εἶναι βουδός, τὸν στέλνει νά διεκπεραιώσῃ μιὰ ἐργασία τῆς μονῆς, κάποια μέρα πού πλημμύρισε τὸ ποτάμι, γιὰ νά ἀναγκασθεῖ νά πει· «Δέν μπόρεσα νά περάσω». Στέλνει κι ἕναν ἀδελφό ἀπὸ πίσω του, γιὰ νά δεῖ τί θά κάνει. Σάν ἔφθασε στό ποτάμι καὶ δέν μποροῦσε νά περάσῃ, γονάτισε καὶ νά, μπροστά του ἕνας κροκόδειλος τὸν σήκωσε πάνω του καὶ τὸν πῆγε στήν ἀπέναντι ὄχθη. Καὶ ὅταν τελείωσε ἡ ἐργασία, πού τοῦ εἶχαν ἀναθέσει, καὶ κατέβηκε στήν ὄχθη, πάλι τὸν θαστάξε ὁ κροκόδειλος καὶ τὸν ἐπανέφερε ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν. Ὁ ἀδελφός, πού ἐστάλη ἀπὸ τὸ κοινόβιο νά τὸν παρακολουθήσῃ, ὅταν τὸ εἶδε αὐτό, πῆγε καὶ τὸ ἀνέφερε στὸν ἄδβᾶ καὶ στοὺς ἀδελφούς καὶ ἐξεπλάγησαν.

Μετὰ ἀπὸ κάποιο χρονικὸ διάστημα ἐκοιμήθη ὁ ἀδελφός αὐτός. Ἔστειλε λοιπὸν ὁ ἄδβᾶς τοῦ κοινοβίου τὴν εἰδηση στὸν ἄδβᾶ πού τοῦ εἶχε στείλῃ τὸν ἀδελφό, λέγοντάς του· «Ἄν καὶ ἕναν βουδὸ μᾶς ἔστειλες, ἀλλ' ὅμως ἄγγελο Θεοῦ». Στέλνει τότε καὶ ὁ ἐγκλειστος τὸ μήνυμα· «Δέν ἦταν βουδός, ἀλλὰ τηρῶντας τὴν ἐντολήν πού τοῦ εἶχα δώσει ἐξαρχῆς, ἔμεινε βουδός». Θαύμασαν ὅλοι καὶ δόξασαν τὸν Θεό.

28. Κάποιος Γέροντας εἶχε ἕναν μαθητὴ καί, ἐπειδὴ ἤθελε νά τὸν κρατήσῃ¹⁵, τὸν ὑπέβαλε σὲ μιὰ δοκιμασία τέλειας ὑπακοῆς. Ἔτσι λοιπὸν κάποια μέρα τοῦ λέει ὁ Γέροντας· «Ὅταν ἀνάψῃ πολὺ καλὰ ὁ φουῖρνος, πῆγαινε νά πάρῃς τὸ βιβλίον πού διαβάζουμε στίς ἀκολουθίες καὶ νά τὸ ρίξεις στὸν φουῖρνο». Ἐκεῖνος πῆγε καὶ ἐνήργησε χωρὶς λογισμούς

γιὰ νά προκόψῃ ὡς μοναχός.

φθέντος τοῦ διδλίου ἐσθέσθη ὁ κλίβανος, ἵνα γνῶμεν ὅτι καλὴ ἡ ὑπακοή· κλῖμαξ γάρ ἐστι τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

29. Ἦν τις ἐν κοινοδίῳ ἀπὸ κόσμου ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ θέλων ὁ ἀδδᾶς δοκιμάσαι αὐτόν, λέγει αὐτῷ· Μὴ λαλήσης μετὰ τοῦ υἱοῦ σου, ἀλλ' ἔχε αὐτόν ὡς ξένον. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὕτω ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἐποίησε πολλὰ ἔτη καὶ οὐκ ἐλάλει μετ' αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ κλήσις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ ἔμελλε λοιπὸν ἀποθανεῖν, λέγει ὁ ἀδδᾶς τῷ πατρὶ αὐτοῦ· Ἀπελθε λοιπὸν, λάλησον μετὰ τοῦ υἱοῦ σου. Καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ κελεύεις, φυλάξομαι τὴν ἐντολὴν μέχρι τέλους. Καὶ ἐκοιμήθη καὶ οὐκ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἐθαύμασαν πάντες πῶς μετὰ χαρᾶς ἐδέξατο τὴν ἐντολὴν καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν.

30. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι ἐὰν ἔχη τις πίστιν εἰς τινα καὶ δίδωσιν ἑαυτὸν ὑποταγῆναι αὐτῷ, οὐ χρειαν ἔχει προσέχειν ἐντολαῖς Θεοῦ, ἀλλὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ συγχωρεῖν τὰ θελήματα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔχει ἔγκλημα παρὰ Θεῷ. Οὐδὲ γὰρ οὕτω τι ζητεῖ ὁ Θεὸς παρὰ τῶν ἀρχαρίων ὡς τὸν δι' ὑπακοῆς σκυλμόν.

31. Ἀδελφὸς ἐν τῇ Σκῆτει ὑπάγων εἰς θέρος παρέβαλε μεγάλῳ Γέροντι καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εἰπέ μοι τί ποιήσω ὑπάγων εἰς τὸ θέρος. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Καὶ ἐὰν σοι εἴπω, πείθη μοι; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ναί, ἀκούω σου. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέ-

ἀμφιβολίας. Καὶ μόλις ἔριξε τὸ διδλίο μέσα, ὁ φοῦρνος ἔσθησε.

Ἄς καταλάβουμε λοιπὸν ὅτι ἡ ὑπακοή εἶναι καλὴ εἶναι σκάλα πού ὁδηγεῖ στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

29. Ἦταν κάποιος σὲ κοινόδιο, προερχόμενος ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ εἶχε μαζί του τὸν γιό του. Ὁ ἀδδᾶς θέλοντας νὰ τὸν δοκιμάσει τοῦ εἶπε· «Νὰ μὴ μιλήσεις μετὰ τὸν γιό σου, ἀλλὰ νὰ τὸν ἔχεις σάν ξένο». «Ἔτσι θὰ κάνω — τοῦ εἶπε — σύμφωνα μετὰ τὴν ἐντολή σου». Πέρασαν πολλὰ χρόνια καὶ δὲν μιλοῦσε μαζί του. Ὅταν ἦλθε ἡ κλήσις τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν γιό του καὶ ἀναμενόταν νὰ πεθάνει, λέει ὁ ἀδδᾶς στὸν πατέρα του· «Πήγαινε πλέον καὶ μίλησε μετὰ τὸν γιό σου». Κι ἐκεῖνος τοῦ εἶπε· «Ἐάν μοῦ τό ἐπιτρέπεις, θὰ κρατήσω τὴν ἐντολή μέχρι τέλους». Καὶ ἐκοιμήθη ὁ γιός καὶ δὲν μίλησε μαζί του. Καὶ θαύμασαν ὅλοι πῶς δέχθηκε μετὰ χαρὰ τὴν ἐντολή καὶ τὴν ὀλοκλήρωσε.

30. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι ἐὰν κάποιος ἔχει ἐμπιστοσύνη σ' ἓνα πνευματικὸ πατέρα καὶ παραδίνει τὸν ἑαυτόν του σ' αὐτόν διὰ τῆς ὑπακοῆς, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ 'ναι στραμμένη ἡ προσοχή του στὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ στὸν πατέρα του νὰ καταθέτει τὰ θελήματά του καὶ δὲν θὰ τὸν κατηγορήσει ὁ Θεός. Γιατί τίποτε δὲν ζητάει ὁ Θεός τόσο ἀπὸ τοὺς ἀρχαρίους, ὅσο τὸν μεγάλο κόπο τῆς ὑπακοῆς.

31. Ἀδελφός στὴ Σκῆτι, προκειμένου νὰ πάει στόθεριμό, ἐπισκέφθηκε ἓνα μεγάλο Γέροντα καὶ τοῦ λέει· «Πές μοι τί νὰ κάνω τώρα πού πάω στό θέρος;» Καὶ ὁ Γέροντας τὸν ρωτᾷ· «Καὶ ἐὰν σοῦ πῶ, θὰ πειθαρχήσεις;» «Ναί — ἀποκρίνεται ὁ ἀδελφός — θὰ σ' ἀκούσω». «Σήκω — τοῦ λέει

ρων· Ἀνάστα καὶ ἀπόταξαι τῷ θερισμῷ τούτῳ καὶ δεῦρο καὶ ἀναγγελῶ σοι ὅπερ καὶ ποιήσεις. Καὶ ἀπελθὼν ὁ ἀδελφὸς ἀπετάξατο τῷ θερισμῷ καὶ ἦλθε πρὸς τὸν Γέροντα. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Γέρων· Εἴσελθε εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ποιήσον τὴν νηστείαν ἅπαξ ἐσθίων τῆς ἡμέρας τὸν ἄρτον σου μετὰ ξηροῦ ἁλατος· καὶ πάλιν ἀναγγελῶ σοι πρᾶγμα ἕτερον. Ἀπῆλθε δὲ καὶ ἐποίησεν οὕτω. Καὶ ἦλθε πάλιν πρὸς τὸν Γέροντα. Ὁ δὲ Γέρων ἰδὼν ὅτι ἐργάτης ἐστίν, ἀπήγγειλεν αὐτῷ πῶς δεῖ καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ.

Καὶ ἀπελθὼν ὁ ἀδελφὸς ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ ἔβαλεν ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον τρεῖς ἡμέρας ἐπὶ τὴν γῆν κλαίων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὅτε ἔλεγον αὐτῷ οἱ λογισμοί· Ὑψώθης, μέγας γέγονας, ἔφερε καὶ αὐτὸς τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ λέγων· Καὶ ποῦ εἰσι πᾶσαι αἱ πλημμέλειαι μου; Εἰ δὲ πάλιν ἔλεγον αὐτῷ· Πολλὰς ἐποίησας πλημμελείας, ἔλεγε καὶ αὐτός· Ἀλλὰ ποιῶ μικρὰς λειτουργίας τῷ Θεῷ καὶ πιστεύω ὅτι ποιεῖ μετ' ἐμοῦ ἔλεος.

Ἦττηθέντα δὲ τὰ πνεύματα ἐφάνησαν αὐτῷ αἰσθητῶς λέγοντα· Ἐχειμάσθημεν ἀπὸ σοῦ. Λέγει αὐτοῖς· Διατί; Λέγουσιν αὐτῷ· Ἐὰν ὑψώσωμέν σε, τρέχεις εἰς ταπεινῶσιν· ἐὰν σε ταπεινώσωμεν, ἀνάγῃ εἰς ὕψος.

32. Γέρων τις εἶχε διακονητὴν εἰς τὴν κώμην οἰκοῦντα. Συνέβη δὲ ἅπαξ θραδύναντα τὸν διακονητὴν κατὰ τὸ ἔθος παραγενέσθαι, λειῖναι τὰς χρεῖας τὸν Γέροντα. Χρονίζοντος δὲ αὐτοῦ ἀπέσχον αἱ χρεῖαι καὶ τὸ ἐργόχειρον αὐτοῦ ὅπερ εἶχεν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐθλίβετο μήτε τί ἐργάσασθαι ἔχων μήτε τὰ πρὸς τὴν τροφήν. Καὶ λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Θέλεις

ὁ Γέροντας— παραιτήσου ἀπὸ τὸν θερισμό αὐτό καὶ ἔλα ὕστερα νὰ σοῦ πῶ αὐτό πού θά κάνεις».

Ἐφυγε ὁ ἀδελφός, ἀποδεσμεύθηκε ἀπὸ τὸν θερισμό καὶ ἐπανῆλθε στὸν Γέροντα. Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Μπές στό κελί σου καὶ κάνε τὴ νηστεία σου τρώγοντας μιὰ φορὰ τὴν ἡμέρα τό ψωμί σου μέ στεγνὸ ἁλάτι. Ὑστερα πάλι θά σοῦ πῶ κάτι ἄλλο». Ἀπεχώρησε καὶ ἔκανε ὅπως τοῦ εἶπε. Ἐπέστρεψε κατόπιν στὸν Γέροντα καὶ βλέποντας ὁ Γέροντας ὅτι εἶναι ἀγωνιστής, τοῦ ὑπέδειξε ποιὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ζωὴ του μέσα στό κελί¹⁶.

Πῆγε ὁ ἀδελφός στό κελί του, ἔριξε τὸν ἑαυτό του μέ τό πρόσωπο στή γῆ, τρεῖς μέρες, χύνοντας δάκρυα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ἀπ' αὐτά ὅταν τοῦ ἔλεγαν οἱ λογισμοί· «Ἀνέβηκες ψηλά, ἔγινες σπουδαῖος», ἀράδιαζε μπροστά του τὰ ἐλαττώματά του λέγοντας· «Καὶ ποῦ πᾶνε ὅλα μου τὰ σφάλματα;» Ἄν πάλι τοῦ ἔλεγαν· «Πολλὰ σφάλματα ἔκανες» ἔλεγε κι αὐτός· «Ἀλλὰ κάνω λίγες προσευχές στὸν Θεό καὶ πιστεύω ὅτι θά μέ ἐλεήσει».

Νικημένα τὰ πονηρὰ πνεύματα ἐμφανίσθηκαν αἰσθητά καὶ τοῦ εἶπαν· «Μᾶς ταλαιπώρησες». «Γιατί;» τοὺς ρωτᾷ. «Ἐὰν σέ ὑψώσουμε —τοῦ εἶπαν— ἐσύ τρέχεις στήν ταπείνωση· καὶ ἐὰν σέ ταπεινώσουμε, ἀνεβαίνεις ψηλά».

32. Κάποιος Γέροντας εἶχε διακονητὴ ὁ ὁποῖος κατοικοῦσε στήν κωμόπολη. Συνέβη μιὰ φορὰ νὰ καθυστερήσει ὁ διακονητής νὰ πάει τό χρονικὸ διάστημα πού συνήθιζε, καὶ ἔλειψαν τοῦ Γέροντα τὰ ἀπαραίτητα μέσα.

Καθὼς λοιπὸν ἀργοῦσε νὰ πάει, στέρεψαν τὰ ἀναγκαῖα πράγματα ἀλλὰ σταμάτησε καὶ τό ἐργόχειρο πού ἔκανε στό κελί του· καὶ στεναχωροῦνταν γιατί οὔτε ὑλικό νὰ ἐργασθεῖ δέν εἶχε οὔτε καὶ τρόφιμα.

Λέει λοιπὸν στὸν μαθητὴ του· «Θέλεις νὰ πᾶς μέχρι τὴν

16. Ζοῦσε ὡς ἔγκλειστος.

ἀπελθεῖν εἰς τὴν κώμην; Ὁ δὲ λέγει· Ὡς θέλεις, ποιῶ. Ἐφοβεῖτο δὲ ὁ ἀδελφὸς προσεγγίσει τῇ κώμῃ διὰ τὰ σκάνδαλα. Ἴνα δὲ μὴ παρακούσῃ τοῦ πατρὸς, κατεδέξατο ἀπελθεῖν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Γέρων· Ὑπαγε καὶ πιστεύω εἰς τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων μου ὅτι σκεπάζει σε ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ. Καὶ ποιήσας εὐχὴν ἀπέστειλεν αὐτόν.

Ἐλθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν κώμην περιειργάσατο ποῦ μένει ὁ διακονητὴς καὶ εὗρεν. Συνέβη δὲ αὐτόν τε καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντας εἰς μνημόσυνον ἔξω τῆς κώμης εὑρεθῆναι πλὴν μιᾶς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἣτις κρούσαντος αὐτοῦ τὴν θύραν ὑπήκουσε. Καὶ ἀνοίξασα ἔνδοθεν καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν ἐπερωτῶντα διὰ τὸν πατέρα αὐτῆς, προετρέπετο ἔσω εἰσελθεῖν, ἅμα δὲ καὶ εἶλκεν. Ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο. Ἐπὶ πολὺν δὲ διαζομένη κατίσχυσε καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν πρὸς ἑαυτήν. Ὁ δὲ ἑωρακῶς ἑαυτὸν εἰς ἀσέλγειαν συνωθούμενον καὶ τοῖς λογισμοῖς συνεχόμενον, στενάξας ἐδόθησε πρὸς τὸν Θεὸν λέγων· Κύριε, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ πατρὸς μου σῶσόν με ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. Καὶ τοῦτο εἰπὼν εὑρέθη ἐξαίφνης εἰς τὸν ποταμὸν ὑπάγων πρὸς τὸ μοναστήριον. Καὶ ἀποκατεστάθη ἀβλαβὴς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα.

33. Δυὸ ἀδελφοὶ σαρκικοὶ παρεγένοντο οἰκῆσαι ἐν μοναστηρίῳ τινί. Ὁ εἷς ἦν ἀσκητὴς, ὁ δὲ ἕτερος εἶχεν ὑπακοὴν μεγάλην. Καὶ ἔλεγεν αὐτῷ ὁ πατήρ· Ποίησον τοῦτο· καὶ ἐποίει. Φάγε ἀπὸ πρωΐας· καὶ ἤσθιε. Καὶ ἐδοξάζετο ἐν τῷ μοναστηρίῳ διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ.

Κεντηθεὶς δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ ἀσκητὴς εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Δοκιμάσω αὐτόν, εἰ ἔχει ὑπακοήν. Καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ λέγει· Πέμψον μετ' ἐμοῦ τὸν ἀδελφόν μου, ἵνα παραβάλωμεν πού ποτε. Καὶ ἀπέλυσεν αὐτόν ὁ ἀδελφός. Καὶ ἤρην αὐτόν ὁ ἀσκητὴς θέλων αὐτόν πειρᾶσαι καὶ ἦλθον εἰς ποταμόν. Εἶχε

πόλη;» «Ὅπως θέλεις, θά κάνω» ἀποκρίθηκε ὁ ἀδελφός, ἀλλὰ δείλιαζε νά πλησιάσει στήν πόλη γιά τόν κίνδυνο τῶν πειρασμῶν. Γιά νά μὴν παρακούσει ὅμως στὸν πατέρα του, δέχθηκε νά πάει. Καί ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε: «Πήγαινε καὶ ἐμπιστεύομαι στὸν Θεὸ τῶν Πατέρων μου ὅτι θά σέ προφυλάξει ἀπὸ κάθε πειρασμοῦ». Προσευχήθηκε καὶ τὸν ἔστειλε.

Ἐφθασε ὁ ἀδελφός στήν πόλη καὶ ἔψαξε ποῦ μένει ὁ διακονητὴς καὶ βρῆκε. Συνέβη ὅμως ὁ ἴδιος καὶ ὅλοι οἱ δικοὶ του νά βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη σέ μνήμη ἀγίου, ἐκτός μιᾶς θυγατρὸς του, ἡ ὁποία ὅταν χτύπησε ὁ ἀδελφός τὴν πόρτα, ἄκουσε, ἄνοιξε ἀπὸ μέσα καὶ βλέποντάς τον νά ρωτᾷ νά μάθει γιά τὸν πατέρα της, ἄρχισε νά τὸν παρακινεῖ νά μπεῖ μέσα, συγχρόνως μάλιστα τὸν τραβοῦσε, ἀλλὰ ἐκεῖνος δέν δεχόταν. Καὶ μέ τὴν πολλή ἐπιμονή της ὑπερίσχυσε καὶ τὸν τράβηξε πρὸς τὸ μέρος της. Κι ἐκεῖνος βλέποντας τὸν ἑαυτοῦ νά σπρώχνεται στήν ἀσέλγεια καὶ νά κυριεύεται ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς, κραύγασε στὸν Θεὸ ἀναστενάζοντας: «Κύριε, μέ τίς εὐχὲς τοῦ πατρὸς μου, σῶσε με ἀπ' τὴν ὥρα αὐτή». Καὶ μόλις εἶπε αὐτά, βρέθηκε ξαφνικά στό ποτάμι νά κατευθύνεται πρὸς τὸ μοναστήρι. Καὶ ἔφθασε ἀβλαβὴς στὸν πατέρα του.

33. Δυὸ ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα πῆγαν νά ζήσουν σέ κάποιο μοναστήρι. Ὁ ἓνας ἦταν ἀσκητικός, ὁ ἄλλος εἶχε ὑπακοή μεγάλη. Τοῦ ἔλεγε ὁ πατέρας: «Κάνε αὐτό» καὶ τὸ ἔκανε. «Φάγε ἀπὸ τὸ πρωί» καὶ ἔτρωγε. Καὶ ἔχαιρε πολλῆς ἐκτιμήσεως στό μοναστήρι γιά τὴν ὑπακοή του.

Ἐνοχλημένος ὁ ἀδελφός του ὁ ἀσκητικός εἶπε μέσα του: «Θά τὸν δοκιμάσω ἂν ἔχει ὑπακοή». Πάει λοιπὸν στὸν πατέρα καὶ λέει: «Δώσε μας τὴν εὐλογία νά γοῦμε κάποια φορὰ μαζί μέ τὸν ἀδελφό μου». Καὶ τοῦ τὴν ἔδωσε ὁ ἀδελφός. Τὸν πῆρε λοιπὸν ὁ ἀσκητὴς θέλοντας νά τὸν δοκιμάσει, καὶ

δὲ πλήθος κροκοδείλων πολὺ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Κατάβηθι εἰς τὸν ποταμὸν καὶ πάρελθε. Καὶ κατέβη. Καὶ ἦλθον οἱ κροκοδείλοι καὶ ἔλειχον τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔβλαψαν αὐτόν. Ἰδὼν δὲ ὁ ἀσκητὴς εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβηθι ἐκ τοῦ ποταμοῦ.

Καὶ ὁδεύοντες εὗρον σῶμα νεκρὸν ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ λέγει ὁ ἀσκητὴς· Εἰ εἵχομεν παλαίωμα, ἐθάλομεν ἐπάνω αὐτοῦ. Λέγει δὲ ὁ τὴν ὑπακοὴν ἔχων· Μᾶλλον εὐξώμεθα εἰ πως ἀναστῇ. Καὶ ἔστησαν εἰς προσευχὴν καὶ εὐξαμένων αὐτῶν ἀνέστη ὁ νεκρός. Καὶ ἐκαυχᾶτο ὁ ἀσκητὴς λέγων ὅτι· Διὰ τῆς ἀσκήσεώς μου ἀνέστη ὁ νεκρός.

Ἀπεκάλυψε δὲ ὁ Θεὸς τῷ πατρὶ τοῦ μοναστηρίου πάντα, καὶ πῶς ἐπείρασε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς κροκοδείλοις καὶ πῶς ἀνέστη ὁ νεκρός. Καὶ ὡς ἦλθον εἰς τὸ μοναστήριον, λέγει ὁ ἀδελφὸς τῷ ἀσκητῇ· Τί οὕτως ἐποίησας τῷ ἀδελφῷ σου; Καὶ ἰδοὺ, διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ ἀνέστη ὁ νεκρός.

34. Ἀδελφός τις βιωτικὸς ἔχων παιῖδας τρεῖς ἀνεχώρησεν ἐν μοναστηρίῳ ἐάσας αὐτοὺς ἐν τῇ πόλει. Ὡς οὖν ἔμεινε τρία ἔτη ἐν τῇ μονῇ, ἤρξαντο οἱ λογισμοὶ φέρειν αὐτῷ μνήμην τῶν αὐτοῦ παιδῶν. Καὶ ἐλυπεῖτο δι' αὐτοὺς σφόδρα. Οὐκ ἦν δὲ ἀναγγείλας τῷ ἀδελφῷ ὅτι ἔχει τέκνα. Βλέπων οὖν αὐτὸν στυγνάζοντα, λέγει αὐτῷ· Τί ἔχεις ὅτι στυγνὸς εἶ; Καὶ διηγῆσατο τῷ πατρὶ ὅτι τρεῖς παιῖδας ἔχω ἐν τῇ πόλει καὶ θέλω αὐτοὺς ἐνέγκαι ἐν τῇ μονῇ. Καὶ ἐπέτρεψεν ὁ πατήρ.

Καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ πόλει εὔρε τὰ δύο κοιμηθέντα. Καὶ λαβὼν τὸ καταλειφθὲν ἦλθεν εἰς τὸ μοναστήριον. Καὶ ἐπιζητήσας τὸν πατέρα εὔρεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀρτοκοπεῖον. Καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὁ πατήρ ἠσπάσατο αὐτὸν καὶ λαβὼν τὸν παῖδα περιε-

πῆγαν στό ποτάμι, μέσα στό ὁποῖο ὑπῆρχαν πολλοὶ κροκοδείλοι. Καὶ τοῦ λέει: «Κατέβα στό ποτάμι καί προχώρα». Κατέβηκε καὶ ἦρθαν οἱ κροκοδείλοι καὶ ἐγλυφαν τὸ σῶμα του, χωρίς νά τόν βλάψουν καθόλου. Βλέποντας τήν εἰκόνα αὐτῆ ὁ ἀσκητὴς τοῦ λέει: «Βγές ἀπό τό ποτάμι».

Βαδίζοντας βρῆκαν στόν δρόμο ἕναν νεκρό πεταμένο. «Ἐάν εἴχαμε κανένα παλιό ρούχο —λέει ὁ ἀσκητὴς— θά τό ρίχναμε ἐπάνω του». Καὶ ὁ ἀδελφός πού εἶχε τήν ὑπακοή, λέει: «Καλύτερα ἂς προσευχηθοῦμε, μήπως ἀναστηθεῖ». Στάθηκαν γιά προσευχή καὶ καθὼς προσεύχονταν, ὁ νεκρός ἀναστήθηκε. Ἀρχισε ὁ ἀσκητὴς νά καυχᾶται λέγοντας: «Χάρις στήν ἀσκήσή μου ἀναστήθηκε ὁ νεκρός».

Ὅλα αὐτά τὰ ἀποκάλυψε ὁ Θεός στόν πατέρα τοῦ μοναστηριοῦ, καὶ πῶς ἔβαλε σέ δοκιμασία τόν ἀδελφό του ἀνάμεσα στοὺς κροκοδείλους καὶ πῶς ἀναστήθηκε ὁ νεκρός. Μόλις λοιπὸν ἐπέστρεψαν στό μοναστήρι, λέει ὁ ἀδελφὸς στόν ἀσκητή: «Γιατί τὰ ἔκανες αὐτά στόν ἀδελφό σου; Νά, λοιπὸν, ἐξαιτίας τῆς ὑπακοῆς του ἀναστήθηκε ὁ νεκρός».

34. Κάποιος ἀδελφός λαϊκός, πού εἶχε τρία παιδιά, πῆγε καὶ μόνασε σέ μοναστήρι ἀφήνοντας αὐτά στήν πόλη. Ὅταν ἔκανε τρία χρόνια στή μονή, ἀρχισαν κατόπιν οἱ λογισμοὶ νά τοῦ φέρουν στή μνήμη τὰ παιδιά του. Καὶ ἡ λύπη του γι' αὐτά ἦταν πολὺ μεγάλη. Στόν ἀδελφὸ του δὲν εἶχε ἀναφέρει ὅτι ἔχει παιδιά. Βλέποντάς τον ὁμως σκυθρωπὸ, τοῦ λέει: «Τί ἔχεις καὶ εἶσαι σκυθρωπός;» Καὶ εἶπε στόν πατέρα: «Ἔχω τρία παιδιά στήν πόλη καὶ θέλω νά τὰ φέρω στή μονή». Καὶ ὁ πατέρας τοῦ τό ἐπέτρεψε.

Ὅταν πῆγε στήν πόλη, τὰ δύο παιδιά εἶχαν πεθάνει. Πῆρε αὐτό πού εἶχε ἀπομείνει καὶ γύρισε στό μοναστήρι. Ἀναζήτησε τὸν πατέρα καὶ τὸν βρῆκε στό ἀρτοποιεῖο. Μόλις τὸν εἶδε ὁ πατέρας τὸν ἀσπάσθηκε, ἀγκάλιασε τό παιδί

πτύξατο καὶ ἐναγκαλισάμενος κατεφίλει. Καὶ λέγει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀγαπᾷς αὐτόν; Καὶ ἀπεκρίνατο· Ναί. Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀβδᾶς εἶπεν· Ἄρον καὶ βάλε αὐτὸν εἰς τὸν φουρνον ὡς καίεται. Καὶ λαβὼν ὁ πατήρ τὸ παιδίον ἑαυτοῦ ἔρριψεν εἰς τὸν φουρνον. Καὶ ἐγένετο παραχρῆμα ὡς δρόσος ἡ φλόξ καὶ ἀνηγέκατο δόξαν ὡς ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ.

35. Εἶπε Γέρων· Ἀδελφοί, ἐν τῇ ἀρχῇ ἔφη τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Σωτὴρ ὅτι θλίψιν καὶ στενοχωρίαν ἔχετε. Ὁ δὲ τὴν ἀρχὴν φεύγων ἔφυγε γινώσιν Θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ τὰ γράμματα ἀρχὴ παιδεύσεως τοῖς παιδίοις δίδονται τοῦ εἰδέναι ἐπιστήμην, οὕτω καὶ ὁ μοναχὸς ἐν κόποις καὶ θλίψεσιν ὑπακοὴν ἔχων γίνεται Χριστοῦ συγκληρονόμος καὶ υἱὸς Θεοῦ.

36. Εἶπε Γέρων ὅτι ταῦτα ζητεῖ ὁ Θεὸς παρὰ χριστιανοῖς, ἵνα τις ὑπακούῃ ταῖς θείαις Γραφαῖς, καὶ τὰ λεκτέα πρακτέα, καὶ πείθεται τοῖς ἡγουμένοις καὶ πατράσιν ὀρθοδόξοις.

37. Ἀδελφὸς ἐπηρεασθεὶς ὑπὸ τινος ἀπῆλθε πρὸς Γέροντα εἰς τὰ Κελλία καὶ λέγει αὐτῷ· Πάτερ, θλίβομαι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Διατί; Εἶπε δὲ ὁ ἀδελφός· Ἐπηρεάσέ με τις καὶ θλίβει με ὁ δαίμων, ἕως οὗ ἀνταμύνομαι αὐτὸν καὶ γὰρ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Ἀκουσόν μου, τέκνον, καὶ ῥύσεται σε ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ πάθους τούτου. Συνθεμένον δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, λέγει ὁ Γέρων· Ὑπαγε εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ἡσύχασον δεόμενος τοῦ Θεοῦ ἐκτενῶς ὑπὲρ τοῦ ἀδικήσαντός σε ἀδελφοῦ. Ἀπελθὼν

καὶ τό καταφιλοῦσε. Ρωτᾷε στὸν πατέρα τοῦ παιδιοῦ· «Τὸν ἀγαπᾷς;» «Ναί» ἀπάντησε. Ἀκούοντάς το αὐτό εἶπε· «Πάρ' τον καὶ ρίξε τὸν στὸν φουρνο, καθὼς καίει». Τό πῆρε ὁ πατήρας τό παιδί του καὶ τό ῥιξε στὸν φουρνο. Καὶ εὐθύς ἡ φλόγα ἔγινε σάν δροσιά· καὶ δοξάσθηκε σάν τὸν πατριάρχη Ἀβραάμ.

35. Εἶπε Γέροντας· «Ἀδελφοί, ἀπὸ τὰ πρῶτα πού εἶπε ὁ Σωτήρας στοὺς μαθητὲς του ἦταν ὅτι θά ἔχετε θλίψη καὶ στενοχώρια¹⁷. Καὶ ἐκεῖνος πού ἀποφεύγει τὴν ἀρχή, χάνει τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ἀκριβῶς στὰ παιδιὰ προσφέρονται τὰ γράμματα καὶ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς μόρφωσης, ὥστε νά ἀποκτήσουν καὶ τὴν γνώση, ἔτσι καὶ ὁ μοναχὸς μένοντας ὑπάκουος μέσα σέ κόπους καὶ σέ θλίψεις, γίνεται συγκληρονόμος Χριστοῦ καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ¹⁸.

36. Εἶπε Γέροντας· «Αὐτὰ ζητάει ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς χριστιανούς· Νά ὑπακούει ὁ χριστιανὸς στίς ἅγιες Γραφές, αὐτὰ πού λέγονται νά τὰ ἐφαρμόζει καὶ νά πειθαρχεῖ στοὺς ὀρθόδοξους ποιμένες καὶ Πατέρες¹⁹».

37. Ἕνας ἀδελφός, πού τοῦ ἔκανε κακό κάποιος, πῆγε σέ Γέροντα στὰ Κελλία καὶ τοῦ εἶπε· «Πάτερ, ἔχω στενοχώρια». «Γιατί;» τὸν ρωτᾷ ὁ Γέροντας. «Μοῦ ἔκανε κακό κάποιος —εἶπε ὁ ἀδελφός— καὶ μέ στενοχωρεῖ ὁ δαίμονας γιὰ νά τοῦ τό ἀνταποδώσω». Καὶ ὁ Γέροντας τοῦ λέει· «Ἀκουσέ με, παιδί μου, καὶ θά σέ ἀπαλλάξει ὁ Θεὸς ἀπὸ τό πάθος αὐτό». Ὁ ἀδελφός συμφώνησε καὶ συνέχισε ὁ Γέροντας· «Πῆγαινε στό κελί σου, ἡρέμησε καὶ παρακάλεσε πολὺ τὸν Θεό γιὰ τὸν ἀδελφό πού σέ ἔβλαψε». Ἐφυγε καὶ ἔκανε ὅπως

17. Ἰω. 16, 33.

18. Ρωμ. 8, 17.

19. Ἐβρ. 13, 17.

δὲ ἐποίησε καθὼς εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων καὶ εἶσω ἐβδομάδος ἐξήλειψεν ὁ Θεὸς τὴν ὀργὴν ἀπ' αὐτοῦ διὰ τὴν βίαν ἣν ἐδιάσατο ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ὑπακοὴν τὴν πρὸς τὸν Γέροντα.

38. Ἀδελφός τις κατὰ Θεὸν ὑποτασσόμενος πνευματικῷ καὶ ἀγίῳ Γέροντι λέγει αὐτῷ· Πάτερ, ἐπειδὴ ἡ Γραφή λέγει ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, καὶ βλέπω ὅτι οὐδεμίαν θλίψιν ἔχω, τί ὀφείλω ποιῆσαι, μήπως καὶ ἀπόλλω τὴν ψυχὴν μου; Ὡς οὖν εἶπε τῷ Γέροντι, λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· Μηδὲν θλιβῆς· σὺ οὐκ ἔχεις πρᾶγμα, ἀλλ' ἕκαστος δάλλων ἑαυτὸν εἰς ὑπακοὴν Πατέρων, ταύτην τὴν ἀμεριμνίαν καὶ τὴν ἀνάπαισιν ἔχει.

39. Γέρων τις εἶχε μαθητὴν ἔχοντα μεγάλην ὑπακοήν. Καὶ εἴ τι δ' ἂν ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Γέρων, πάντα μετὰ χαρᾶς καὶ πίστεως ἐδέχετο καὶ εἰς πάντα προθύμως ὑπήκουεν. Ὅταν δὲ ἔχρηξεν ἱμάτιον, παρεῖχεν αὐτῷ. Καὶ ἀπερχόμενος ἔρραπτεν αὐτὸ μετὰ πολλῆς ἐπιεικείας καὶ φιλοκαλίας. Καὶ μεθ' ὃ ἐποίησε αὐτό, ἐκάλει αὐτὸν ὁ Γέρων καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· Τέκνον, ἔρραψας ἐκεῖνο τὸ ἱμάτιον; Καὶ ἔλεγε· Ναί, πάτερ· καὶ ἐφιλοκάλησα καλῶς. Καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· Ὑπαγε, δὸς αὐτὸ τῷδε τῷ ἀδελφῷ ἢ τῷδε τῷ ἀσθενοῦντι. Καὶ ἀπήρχετο καὶ ἐδίδου αὐτὸ μετὰ προθυμίας. Πάλιν παρεῖχεν αὐτῷ ἄλλο.

Καὶ ὁμοίως μετὰ τὸ ράψαι καὶ φιλοκαλῆσαι, ἔλεγεν αὐτῷ· Δὸς αὐτό, τέκνον, τῷδε τῷ ἀδελφῷ· καὶ εὐθέως παρεῖχε. Καὶ οὐδέποτε ἐθλίβη οὐδὲ ἐγόγγυσε λέγων ὅτι· Μεθ' ὃ κοπιῶ ῥάπτων καὶ φιλοκαλῶν, λαμβάνει ἀπ' ἐμοῦ καὶ παρέχει ἄλλω, ἀλλὰ πᾶν ἀγαθὸν ὃ ἤκουσε μετὰ προθυμίας ἐποιεῖ. Καὶ ὅταν δὲ ἠρώτα τὸν Γέροντα περὶ τινος λογισμοῦ, μετὰ τοιαύτης

τὸν συμβούλεψε ὁ Γέροντας· καὶ μέσα σὲ μιά ἐβδομάδα τοῦ ἐξάλειψε ὁ Θεὸς τὴν ὀργήν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, χάρις στὸν ἀγῶνα ποῦ ἔκανε καὶ τὴν ὑπακοήν του στὸν Γέροντα.

38. Κάποιος ἀδελφός ποῦ ἦταν ὑποταγμένος, ἔτσι ὅπως ὁ Θεὸς θέλει, σὲ πνευματικὸ καὶ ἅγιό Γέροντα, τοῦ εἶπε μιά μέρα: «Πάτερ, ἐπειδὴ ἡ ἀγία Γραφή λέει ὅτι περνώντας μέσα ἀπὸ πολλές θλίψεις θὰ εἰσέλθουμε στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν²⁰, καὶ βλέπω ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω καμιά θλίψη, τί πρέπει νὰ κάνω, μὴν τυχόν χάσω τὴν ψυχὴν μου;» Ὁ Γέροντας τὰ ἄκουσε καὶ τοῦ λέει: «Νὰ μὴ στενοχωριέσαι καθόλου· ἐσύ δὲν ἔχεις εὐθύνη. Καθένας, ποῦ βάζει τὸν ἑαυτό του σὲ ὑπακοήν στοὺς Πατέρες, αὐτὴ τὴν ἀμεριμνία καὶ τὴν ἀνάπαυση ἐξασφαλίζει».

39. Ἐνας Γέροντας εἶχε μαθητὴν ποῦ ἦταν πολὺ ὑπάκουος. Ὅ,τι τοῦ ἔλεγε ὁ Γέροντας μὲ χαρὰ καὶ ἐμπιστοσύνη τὸ δεχόταν καὶ σ' ὅλα πρόθυμα ὑπήκουε. Καὶ ὅταν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἐπανωφόρι, τοῦ ἔδινε τὰ ὑλικά. Ἐκεῖνος πῆγαινε, τὸ ἔραβε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια καὶ τέχνη. Καὶ ἀφοῦ ἔκανε τὴν ἐργασία αὐτή, τὸν καλοῦσε ὁ Γέροντας καὶ τοῦ ἔλεγε: «Παιδί μου, ἔραψες ἐκεῖνο τὸ ἐπανωφόρι;» Καὶ ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε: «Ναί, πάτερ, καὶ τὸ ἔκανα πολὺ ὡραῖο». «Πῆγαινε — τοῦ ἔλεγε τότε — καὶ δώσε το στὸν τάδε ἀδελφό ἢ στὸν τάδε ἄρρωστο». Πῆγαινε ὁ ἀδελφός πρόθυμα καὶ τὸ ἔδινε. Τὸν ἐφοδιάζε κατόπιν μὲ ἄλλο ὑλικό.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο πάλι, ἀφοῦ τὸ ἔραβε καὶ τὸ φρόντιζε μὲ τέχνη, τοῦ ἔλεγε: «Δώσε το, παιδί μου, στὸν τάδε ἀδελφό». Καὶ εὐθύς τὸ ἔδινε. Καὶ ποτέ δὲν λυπήθηκε οὔτε γόγγυσε νὰ πεῖ: «Ἀφοῦ κοπιᾶσω καὶ τὸ ράψω καὶ τὸ περιποιηθῶ, τὸ παίρνει ἀπὸ μένα καὶ τὸ δίνει σ' ἄλλον». Καὶ δὲν συνέβη ν' ἀκούσει κάτι καλὸ καὶ νὰ μὴν τὸ ἐφαρμόσει μὲ προθυμία. Καὶ ὅταν ρωτοῦσε τὸν Γέροντα γιὰ κάποιον λο-

πληροφορίας καὶ πίστεως ἐδέχετο ἃ ἤκουε παρ' αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐφύλαττεν ὡς μηκέτι δευτερῶσαι αὐτῷ τὸν Γέροντα περὶ τοῦ αὐτοῦ λογισμοῦ.

Τέλος τῆς περὶ ὑπακοῆς πραγματείας.

21. Τὸ περιστατικὸ τοῦ ἀποφθ. 39 ἀναφέρεται στὸν νεαρό ἀββᾶ Δοσίθεο, ὑποτακτικὸ τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, στὴν μονὴ τοῦ ἀββᾶ Σερίδου (ἡγουμένου) κοντὰ στὴν πόλη Γάζα.

Ὁ νεαρός Δοσίθεος ὡς λαϊκὸς ἀνῆκε στὴν ἀκολουθία κάποιου στρατηλάτη καὶ ζοῦσε μὲ πολλή ἄνεση καὶ καλοπέραση. Σὲ μιὰ ἐπίσκεψή του στοὺς ἁγίους Τόπους ἀποκαλυπτικά τοῦ δόθηκε ἡ κλήση γιὰ νὰ ἀσπασθεῖ τὸν μονα-

χισμό, μὲ τόση βεβαιότητα καὶ ἐμπιστοσύνη δεχόταν ὅ,τι τοῦ ἔλεγε, καὶ κατὰ τέτοιον τρόπο τὸ ἐφήρμοξε, πού δέν χρειαζόταν νὰ κάνει δεύτερη φορά λόγο ὁ Γέροντας σχετικά μὲ τὸν λογισμό²¹.

Τέλος τῆς πραγματείας περὶ ὑπακοῆς.

χικό βίο. Παρόλο πού ἡ ζωὴ του ὡς μοναχοῦ ἦταν πολὺ σύντομη, «ἐκοιμήθη» μετὰ ἀπὸ πέντε χρόνια, ἔφθασε σὲ ὑψηλά μέτρα χάρις στὴν ἀδιάκριτη ὑπακοή του καὶ στὴν ἀποταγὴ τοῦ θελήματός του. Βλ. Ἀββᾶ Δωροθέου, *Ἔργα ἀσκητικά*, Ἐκδ. Ἐτοιμασία, σελ. 50-71, Ἱ. Μονῆς ἁγ. Ἰω. Προδρόμου Καρέα, Ἀθήνα 1981. Πρὸβλ. ἀπόφθ. 23.

Βιογραφικά σημειώματα

Ἀβδᾶς Ἀγάθων: Βλ. Μ. Γερ., τ. Β', Βιογρ. σημ. σελ. 517.

Ἀβδᾶς Ἀλώνιος: Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 4 Ἰουνίου.

Ἀβδᾶς Ἀμμούν: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 441.

Ἀβδᾶς Ἀμμωνᾶς: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 442.

Ἀβδᾶς Ἀνούθ: Πρόκειται γιὰ τόν πρωτότοκο ἀδελφὸ τοῦ ἀβδᾶ Ποιμένος. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 6 Ἰουνίου.

Ἀβδᾶς Ἀντώνιος ὁ Μέγας: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Εἰσαγ. σελ. 23-24.

Ἀβδᾶς Ἀπολλῶς: Βλ. Μ. Γερ., τ. Β', Βιογρ. σημ. σελ. 518.

Ἀβδᾶς Ἀρσένιος: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 443.

Ἀβδᾶς Ἀχιλλᾶς: Ἦταν ἀναχωρητὴς στὴ Σκήτη τῆς Αἰγύπτου καὶ ᾤφησε μνήμη μεγάλου ἀσκητῆ. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 17 Ἰανουαρίου.

Ἀβδᾶς Βασίλειος ὁ Μέγας: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 444.

Ἀβδᾶς Βησσαρίων: Συγκαταλέγεται μετὰ τῶν σπου-

δαιοτέρων Πατέρων τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἀναχωρητισμοῦ. Ἐνεθάρρυνε καί τήν καταστροφή τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν στήν Αἴγυπτο. Βλ. καί Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 445.

Ἀβδᾶς Γελάσιος: Πληροφορούμαστε ἀπό κείμενα πού ἀναφέρονται σ' αὐτόν ὅτι εἶχε συστήσει μονή ἀπό θεϊκή συνεργία καί εἶχε ὀργανωθεί πλήρως μέ τίς πολλές προσφορές τῶν πιστῶν. Ἦταν ἀξιοσέβαστος, γιατί ἐκοσμεῖτο μέ πολλές ἀρετές καί εἶχε φθάσει σέ ἄκρα ἀπροσπάθεια. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 31 Δεκεμβρίου. Βλ. Μ. Γερ., τ. Β', ἀπόφθ. 8 σελ. 242-3.

Ἀβδᾶς Δανιήλ: Βλ. Μ. Γερ., τ. Β', Βιογρ. σημ. σελ. 520.

Ἀβδᾶς Δωρόθεος: Ὁ ἀβδᾶς Δωρόθεος καταγόταν πιθανότατα ἀπό τήν Ἀντιόχεια καί ἔζησε στά μέσα τοῦ δου αἱ. Ὑπῆρξε ὑποτακτικός στή μονή τοῦ ἀβδᾶ Σερίδου καί στά πρῶτα νεανικά του χρόνια χειραγωγήθηκε ἀπό τίς δύο μεγάλες ἀσκητικές φυσιογνωμίες, τόν ἀβδᾶ Βαρσανούφιο καί τόν ἀβδᾶ Ἰωάννη τόν προφήτη, πού ἀσκοῦσαν ἐπικοινωνία καθοδηγητική πρὸς τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς μέσω κυρίως τοῦ ἡγουμένου ἀβδᾶ Σερίδου.

Ἀργότερα μετά τόν θάνατο τοῦ ἀβδᾶ Σερίδου καί τοῦ ἀβδᾶ Ἰωάννου, ἐνῶ ἀπό καιρό καί ὁ ἀβδᾶς Βαρσανούφιος ἦταν ἐγκλειστος καί δέν ἔδινε σημεῖα ζωῆς, ἀποφάσισε νά πραγματοποιήσει τόν μεγάλο του πόθο καί ἀναχώρησε γιά τήν ἔρημο. Διάλεξε κάποιο ἐρημικό μέρος μεταξύ Γάζας καί Μαΐουμᾶ. Σύντομα ὁμως τόν ἀνακάλυψαν πατέρες, πού στή Μονή Σερίδου εἶχαν ἀναπαυθεῖ καί βοηθηθεῖ κοντά του, καί δέν ἐννοοῦσαν νά τόν ἀποχωριστοῦν. Ἔτσι ἀναγκάσθηκε νά ὑποταχθεῖ στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ἰδρύει Μονή δική του μεταξύ Γάζας καί Ἀσκάλωνα γύρω στό 540 μ.Χ. Ἡ μνήμη του

ἐορτάζεται στίς 13 Αὐγούστου. Βλ. Ἀβδᾶ Δωροθέου «Ἀσκητικά Ἔργα» Ἐκδ. Ἑτοιμασία, Ἰ. Μονῆς ἁγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα, Ἀθῆναι 1981, Εἰσαγωγή.

Ἀβδᾶς Ἐπιφάνιος: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 447.

Ἀβδᾶς Εὐάγριος: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 447.

Ἀβδᾶς Ζήνων: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 448.

Ἀβδᾶς Ἡσαΐας: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 449.

Ἀβδᾶς Θεόδωρος ὁ τῆς Φέρμης: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 450.

Ἀβδᾶς Ἰσίδωρος: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 451.

Ἀβδᾶς Ἰωάννης Κασσιανός: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 451.

Ἀβδᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 452.

Ἀβδᾶς Ἰωάννης τῆς Λυκόπολης: Ἀπό τήν Ἱστορία τῶν μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου πληροφορούμαστε ὅτι στήν περιοχή Λυκῶ τῆς Θηβαΐδος ἀσκήτευσε ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης, ἄνθρωπος ἀληθινά ἅγιος, τοῦ ὁποίου τά ἔργα μαρτυροῦσαν ὅτι εἶχε τό διορατικό καί προφητικό χάρισμα.

Κοιμήθηκε στά 90 του χρόνια, ἐκ τῶν ὁποίων τά τελευταῖα σαράντα τά ἔζησε σέ σπήλαιο ἀπ' ὅπου δέν βγήκε ποτέ, ἀλλά καί δέν μπήκε κανείς. Εὐλογοῦσε ἀπό ἓνα παραθυράκι τοὺς ἐπισκέπτες καί συνομιλοῦσε μαζί τους γιά τά προβλήματα τους. Γυναῖκες δέν δεχόταν νά τόν ἐπισκεφθοῦν.

Θεραπεῖες δὲν ἔκανε δημόσια· ἀλλὰ θεράπευε μέ τήν προσευχή καί τό λάδι πού ἔστελνε στόν (ἤ στήν) ἀσθενή. Πρόλεγε στόν εὐσεβή βασιλιά Θεοδόσιο ὅσα ἐπρόκειτο νά συμβοῦν καθὼς καί τήν ἔκδασή τους. Προρρήσεις παρόμοιες ἔκανε καί σέ ἀπλούς ἐπισκέπτες, ὅπου χρειαζόταν νά γίνουν.

Μέ αὐστηρή ἄσκηση ἔζησε πολλά χρόνια τῆς ζωῆς του μήτε ψωμί τρώγοντας μήτε φαγητό μαγειρεμένο. Καί στά γεράματά του ἔτρωγε μόνο φροῦτα κι αὐτά μετά τή δύση τοῦ ἡλίου. Τόν χαρακτήριζε θαθειά ταπείνωση, τήν ὁποία καί συνιστοῦσε στούς ἐπισκέπτες του λέγοντας ὅτι εἶναι θεμέλιο τῶν ἀρετῶν.

Πρόβλεψε τόν θάνατό του καί ἔδωσε ἐντολή γιά τρεῖς μέρες νά μὴν τόν ἐπισκεφθεῖ κανεῖς. Γονάτισε σέ προσευχή καί ἔτσι παρέδωσε τήν ψυχή του στόν Θεό.

Ἀδβᾶς **Μακάριος** ὁ Μέγας: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 454.

Ἀδβᾶς **Μακάριος** ὁ πολιτικός: Βλ. Μ. Γερ., τ. Β', Βιογρ. σημ. σελ. 525.

Ἀδβᾶς **Μωυσῆς**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 456.

Ἀδβᾶς **Νεῖλος**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 457.

Ἀδβᾶς **Νετροᾶς**: Ὑπῆρξε ὑποτακτικός τοῦ ἀδβᾶ Σιλουανοῦ στό ὄρος Σινᾶ καί ἀργότερα, ἐπίσκοπος στή Φαράν. Τόν χαρακτήριζε μεγάλη διάκριση (βλ. Μ. Γερ., τ. Γ', ἀπόφθ. Ι 80)

Ἀδβᾶς **Παῖσιος**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 458.

Ἀδβᾶς **Παλλάδιος**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 458.

Ἀδβᾶς **Παμβώ**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 459.

Ἀδβᾶς **Παφνούτιος** ὁ Κεφαλαῖς: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 460.

Ἀδβᾶς **Παφνούτιος** ἐπίσκοπος Ἄνω Θηβαίδος: Ὑπῆρξε ὁμολογητής καί ἐπίσκοπος καί πῆρε μέρος στήν Α' Οἰκουμένη Σύνοδο (325). Κατά μία ἐκδοχή φέρεται ὡς Αἰγύπτιος. Στόν διωγμό τοῦ Μαξιμίνου καταδικάσθηκε στά μεταλλεῖα (γύρω στό 308). Μετά τήν ἀπελευθέρωσή του ἀποσύρθηκε στόν μοναστικό βίο.

Ἡ ιδιότητά του ὡς ὁμολογητοῦ εἴλκυσε μεγάλη ὑπόληψη τόσο ἀπό μέρους τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ὅσο καί ἀπό τοὺς Πατέρες τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας (325), ὅπως μαρτυροῦν διάφοροι ἱστορικοί (π.χ. Εὐσέβιος Ἐκκλησ. Ἱστ. Α', 4) καί τό διαπιστώνουμε στό ἀπόφθ. Ι 149, Μ. Γερ., τ. Γ'.

Ἀδβᾶς **Παχώμιος**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 461.

Ἀδβᾶς **Πῖωρ**: Ὁ Παλλάδιος κάνει λόγο στό Λαυσαϊκό γιά ἓναν Αἰγύπτιο νέο μέ τό ὄνομα αὐτό, ὁ ὁποῖος ἔφυγε ἀπό τό πατρικό σπίτι μέ τελεία ἀποταγή τοῦ κόσμου σέ σημεῖο πού στήν μακρά του μοναχική διοτὴ δὲν ἦρθε σέ ἐπαφή μέ κανέναν ἀπό τήν οἰκογένειά του. Τοῦ ἀποδίδονται καί διάφορα θαύματα. Ὁ ἀδβᾶς Ποιμὴν λέει γι' αὐτόν ὅτι καθημερινά ἔβαζε ἀρχή. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 17 Ἰουνίου. (Βλ. Παλλαδίου Λαυσαϊκὴ Ἱστορία, Κεφ. 39).

Ἀδβᾶς **Ποιμὴν**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 462.

Ἀδβᾶς **Σεραπίων**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α', Βιογρ. σημ. σελ. 463.

Ἀδβᾶς **Σέριδος**: Ὑπῆρξε ἡγούμενος Κοινοβίου, πού

ιδρύθηκε στίς ἀρχές τοῦ βου αἰώνα κοντά στόν ποταμό Θαναθῶν στή Γάζα καί εἴλκυσε μεγάλο ἀριθμό μοναχῶν. Ὁ ἴδιος διετέλεσε καί πνευματικό τέκνο τοῦ Μεγάλου Γέροντα Βαρσανουφίου. Ἀπό τίς Ἑρωταποκρίσεις Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου καθῶς καί ἀπό τά συγγράμματα τοῦ μαθητοῦ τους ἀδβᾶ Δωροθέου ἀντλοῦμε πληροφορίες γιά τήν ὑψηλῆς στάθμης πνευματική ζωή τῆς Μονῆς τοῦ ἀδβᾶ Σερίδου. Βλ. «Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου Ἑρωταποκρίσεις» Ἐκδ. Ἑτοιμασία, Ἱ. Μονῆς Τιμ. Προδρόμου Καρέα, τόμ. Α΄.

Ἀδβᾶς **Σιλουανός**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α΄, Βιογρ. σημ. σελ. 464.

Ἀδβᾶς **Σισόης**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α΄, Βιογρ. σημ. σελ. 464.

Ἀμᾶς **Συγκλητική**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α΄, Βιογρ. σημ. σελ. 465.

Ἀδβᾶς **Ὠρ**: Βλ. Μ. Γερ., τ. Α΄, Βιογρ. σημ. σελ. 465.

Α. Εὐρετήριο Ὀνομάτων-Τοπωνυμίων-Πραγμάτων

Α

- Ἀαρὼν ἀρχιερεὺς: I 68· IΓ 33
 Ἀδραάμ ἀδβᾶς: I 25-26· IA 73·
 IΔ 4
 Ἀδραάμ ἀδβᾶς ὁ Ἰβηρ: I 49
 Ἀδραάμ ὁ πατριάρχης: I 68· IA
 70· IΓ 1· IΔ 34
 Ἀδραάμ ὁ τοῦ ἀδβᾶ Ἀγάθωνος: I 135
 Ἀγάθων ἀδβᾶς: I 13-20, 27, 135·
 IA 7-9· IB 3
 Ἅγιοι Τόποι: IΓ 4 (σελ. 403)
 Ἀδάμ: I 297· IA 114
 Ἀδης: IΓ 4 (σελ. 403)
 Αἰγύπτιος: I 151, 231, 280· IΓ 4
 (σελ. 397)· IΔ 12, 23
 Αἴγυπτος: I 23, 55, 72, 82, 179,
 231, 272, ὑπόσημ. 152 σελ.
 234· IB 36· IΓ 4 (σελ. 395,
 403), 9, 11, 18, 32· IΔ 3, 27
 Αἰθιοπία: I 61 (σελ. 75)
 Αἰθίωψ: IΓ 4 (σελ. 395)
 Ἀϊλά: I 61
 Αἰώ ἀδβᾶς: I 28
 Ἀλεξάνδρεια: I 12, 100, 182· IΓ
 3, 17, 23
 Ἀλέξανδρος ἀδβᾶς: I 11-12, 20·
 IΔ 2
 Ἀλώνιος ἀδβᾶς: I 27· IA 14-15
 Ἀμμούν ἀδβᾶς: I 9· IA 13· IΔ 3
 Ἀμμώης ἀδβᾶς: I 23-24· IA 11-
 12, 17
 Ἀμμωνᾶς ἀδβᾶς: I 21, 98· IA
 10· IB 1
 Ἀνανίας: I 285
 Ἀνάστασις (ἀγία): IΓ 4 (σελ. 393)
 Ἀνούδ ἀδβᾶς: I 81, 87, 129, 150·
 IA 68
 Ἀντιανός: I 28
 Ἀντιόχεια: I 29
 Ἀντώνιος ἀδβᾶς: I 1-9, 157· IA
 1-3, 104, 115· IB 1, 24· IΔ 1
 Ἀπολλῶς ἀδβᾶς: IA 42· IΓ 1
 Ἄρης ἀδβᾶς: IΔ 4
 Ἀριμαθαία: I 177
 Ἀρσένιος ἀδβᾶς: I 10-12, 20, 33·
 IA 4-6, 50, 93· IB 2· IΔ 2
 Ἀρσενοίτης: I 157
 Ἀσκάλων: IΔ 23
 Αὐγούστα: IΓ 4 (σελ. 401)
 Αὐγουστίνος ἅγιος: ὑπόσημ. 44
 (σελ. 439)
 Ἀφγανιστάν: ὑπόσημ. 44 (σελ.
 439)
 Ἀχιλλᾶς ἀδβᾶς: I 22-23
 Ἀχιτόφελ: IA 114 (σελ. 347)

Β

- Βαβυλῶν: IA 113
 Βακάτης: I 29
 Βασίλειος ἅγιος: IΔ 5
 Βηρυττός: I 29
 Βησσαρίων ἀδβᾶς: IA 16· IB 4,
 41

Βιτίμιος ἀδδᾱς: I 23
 Βουδδισμός: IΓ ὑποσημ. 44
 Βουλγαράκης Ἡλίας: I ὑποσημ. 139 (σελ. 206)
 Βυζάντιον: IΓ 4 (σελ. 397)

Γ

Γάζα: IΔ ὑποσημ. 9 (σελ. 469)
 Γελάσιος: I 29-30
 Γομόρρα: I 258
 Γοργόνη: IΔ 19

Δ

Δαβίδ: I 68, 277· IA 83· IB 6
 Δανιήλ ἀδδᾱς: I 11-12, 20, 31-33· IA 6, 17· IΓ 3-4
 Δεξοκράτης: IΓ 4 (σελ. 401)
 Διαθήκη Καινή: I 239, 259
 Διαθήκη Παλαιά: I 239, 259
 Δοσίθεος: IΔ ὑποσημ. 21 (σελ. 488)
 Δουλᾱς ἀδδᾱς: IB 4
 Δωρόθεος ἀδδᾱς: IΔ 23 (σελ. 471)
 Δωροθέου «Ἀσκητικά»: I ὑποσημ. 29 (σελ. 62) καὶ 139 (σελ. 206)

Ε

Ἐλευθεροπολίτης: I 49
 Ἔλος: I 70
 Ἐνατον: I 61· IB 14

Ἐπιφάνιος ἅγιος: I 34-35· IB 5-6· IΓ 2
 Εὐάγριος ἀδδᾱς: IB 7-9
 Εὐλόγιος ὁ Αἰγύπτιος: IΓ 4
 Εὐχίται: IB 14
 Ἐφραίμ ἅγιος: I 36

Ζ

Ζαχαρίας (μαθητῆς ἀδδᾱ Σιλουανοῦ): I 160· IA 76· IB 10
 Ζήνων ἀδδᾱς: I 37-39
 Ζωροαστρισμός: IΓ ὑποσημ. 44

Η

Ἡλίας προφήτης: I 182
 Ἡράκλειον (τό κάτω): I 59
 Ἡσαΐας ἀδδᾱς: I 40-43, 85· IA 12, 18-20· IB 11· IΔ 6
 Ἡσαΐας προφήτης: I 69, 277

Θ

Θαναθών ποταμός: IΔ 23
 Θεοδώρα ἀμμᾱς: I 50· IA 25
 Θεοδώρητος Κύρον: I ὑποσημ. 20 (σελ. 40-41)
 Θεόδωρος ἀδδᾱς ὁ εἰς Σκῆτιν: IA 24
 Θεόδωρος ἀδδᾱς ὁ τῆς Φέρμης: I 44-48· IΓ 5, 15
 Θεόδωρος ἀδδᾱς ὁ τοῦ Ἐνάτου: IA 23
 Θεόδωρος ὁ Ἐλευθεροπολί-

της: I 49
 Θεσσαλονίκη: I 293
 Θεοῦπολις: IΔ 27
 Θεωνᾱς ἀδδᾱς: I 48· IA 25
 Θηβαῖος: I 57· IΔ 7, 20
 Θηβαῖς: I 12, 28, 157, 277· IΓ 4, 30

Ι

Ἰακώβ ἀδδᾱς: I 62-63
 Ἰακώβ πατριάρχης: I 23
 Ἰάκωβος ἀδδᾱς: IB 13
 Ἰαννῆς: I 285
 Ἰδηρία: I ὑποσημ. 32 (σελ. 65)
 Ἰερεμίας: I 68, ὑποσημ. 61 (σελ. 86)

Ἰερουσαλήμ: I 68· IΓ 33
 Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ: IA 31
 Ἰνδία: IΓ ὑποσημ. 44
 Ἰορδάνης ποταμός: IA 87
 Ἰουδαῖοι: I 61 (σελ. 81)
 Ἰούδας: IA 51, 114 (σελ. 347)
 Ἰουλιανός ὁ παραβάτης: IB 25
 Ἰουστινιανός: IΓ 4 (σελ. 401)
 Ἰουστίνος ὁ γέρον, βασιλεὺς: IΓ 4 (σελ. 395, 401)
 Ἰσαάκ ἀδδᾱς: I 55-56, 133, 138· IA 59
 Ἰσαάκ ὁ τοῦ ἀδδᾱ Ἀπολλῶ: IA 42
 Ἰσαάκ ὁ πατριάρχης: IA 114 (σελ. 341)
 Ἰσίδωρος ἀδδᾱς: I 65-67· IA 39-40· IB 11
 Ἰσκαριώτης Ἰούδας: IA 114

Ἰσμαηλίτης-ῖται: IΓ 4 (σελ. 395)
 Ἰσραήλ: I 177· IΓ 33
 Ἰωάννης ἀδδᾱς ὁ Εὐνοῦχος: I 46, 64
 Ἰωάννης ἀδδᾱς ὁ ἐν Λυκῶ: IB 4
 Ἰωάννης ἀδδᾱς ὁ Πέρσης: I 68
 Ἰωάννης μαθητῆς ἀδδᾱ Παύλου: IΔ 8
 Ἰωάννης ὁ Κολοβός: I 51-54, 97· IA 27-38· IΓ 7· IΔ 7
 Ἰωάννης Πρόδρομος: I 68
 Ἰώδ: I 38, 68· IA 114 (σελ. 341)
 Ἰωσήφ ἀδδᾱς: I 57-61, 86, 93, 154· IA 41· IB 12· IΓ 8
 Ἰωσήφ ὁ Ἀριμαθαίας: I 177

Κ

Καῖν: I 61· IA 114 (σελ. 347)
 Καῖσαρ: IΓ 8
 Καλαμών Ἀρσενοῖτου: I 157
 Κασσιανός: IA 43
 Κελλία: I 21, 23, 222, 250· IΔ 37
 Κελλιῶτης: I 289
 Κίνα: IΓ ὑποσημ. 44
 Κλύσμα: I 181
 Κρίσις (Δευτέρα Παρουσία): IΓ 17 (σελ. 417), 33
 Κύπρος: IB 5
 Κύριλλος πάπας Ἀλεξανδρείας: I 182
 Κωνσταντῖνος βασιλεὺς: I 8, 149, 251
 Κωνσταντινούπολις: I 8, 29, 253· IΓ 4 (σελ. 401), 21

Λ

Λαύρα: I 39 (σελ. 56)
 Λευϊτικόν: IB 1
 Λίθος ἅγιος: IΓ 4
 Λογγίνος ἀδδᾶς: I 69
 Λογγίνος κόμης: I 175
 Λούκιος ἀδδᾶς: I 69· IB 14
 Λυκώ: IB 4
 Λώτ: IΓ 1
 Λώτ ἀδδᾶς: I 13· IA 41, 72· IB 12

Μ

Μακάριος ἀδδᾶς: I 13, 79· IA 44· IB 15
 Μακάριος ἀδδᾶς ὁ πολιτικός: I 70
 Μακάριος Μέγας ὁ Αἰγύπτιος: I 70-73· IA 45
 Μανιχαῖος: IΓ 32
 Μάρθα: I 160
 Μαρία: I 160
 Μᾶρκος ἀδδᾶς: I 10
 Μᾶρκος ἀδδᾶς ὁ σαλός: IΓ 3
 Μᾶρκος Εὐαγγελιστής: IΓ 3
 Μᾶρκος μαθητής ἀδδᾶ Σιλουανού: IΔ 9, 11 (σελ. 455)
 Μασσαλιανοί: IB ὑποσημ. 17 (σελ. 368)
 Ματώης ἀδδᾶς: I 74-75
 Μεγέθιος ἀδδᾶς: I 76-77· IΔ 12
 Μελετιανοί: I 157
 Μελίτιος: I ὑποσημ. 110
 Μεσοποταμία: IB ὑποσημ. 17

(σελ. 368)

Μηνᾶς ἅγιος: IΓ 23
 Μιώς ἀδδᾶς: I 78· IΔ 13
 Μωυσῆς: I 68, 135, 182, 280· IA 31· IB 1
 Μωυσῆς ἀδδᾶς: I 142· IA 46-48, 78· IB 10, 16· IΓ 11· IΔ 14-16

Ν

Νεῖλος: IB 17-23
 Νετρᾶς ἀδδᾶς: I 80
 Νίκαια: I 149
 Νικόπολις Παλαιστίνης: I 29
 Νισθερώς ἀδδᾶς: IA 49-50· IΓ 12
 Νιτρία: I 9, 23
 Νόμος: IA 72
 Νῶε: I 61 (σελ. 79)

Ξ

Ξανθίας ἀδδᾶς: IA 51

Ο

Ὀλύμπιος: IA 52
 Ὀξύρυγχος: IΓ 25
 Ὀρσίσιος: IA 53

Π

Παῖσιος ἀδδᾶς: IA 57
 Παῖσιος ἀδελφός ἀδδᾶ Ποιμένος: I 129, 150

Σ

Παλαιστίνη: I 29· IB 5· IΓ 9, 21
 Παλλάδιος ἀδδᾶς: I 147
 Παμδῶ ἀδδᾶς: I 143-146· IA 71· IΓ 15· IΔ 18
 Πανεφώ: I 57· IΓ 8
 Παῦλος ἀδδᾶς: I 8
 Παῦλος ἀπόστολος: I 68
 Παῦλος μαθητής ἀδδᾶ Ὡρ: I 174
 Παφνούτιος ἀδδᾶς: I 148
 Παφνούτιος ἀδδᾶς ὁ Κεφαλᾶς: I 7
 Παφνούτιος ἐπίσκοπος Ἄνω Θηβαῖδος: I 149
 Παχώμιος ἀδδᾶς ὁ Ταβεννησιώτης: I 79
 Περσίς: IB 25
 Πέτρος ἀδδᾶς: I 13· IA 21-22, 72
 Πέτρος ἀπόστολος: I 68, 102
 Πέτρος Δαμασκηνός: I ὑποσημ. 50 (σελ. 80)
 Πηλούσιον: I 163· IB 11
 Πίωρ ἀδδᾶς: IA 58
 Ποιμὴν ἀδδᾶς: I 57, 81-142, 150· IA 13, 44, 54-57, 59-70· IB 24· IΓ 13-14, 18· IΔ 12, 17
 Πόμπιος: IΓ 4 (σελ. 401)
 Πούπλιος μοναχός: IB 25

Ρ

Ραῖθῶ: IA 49
 Ροῦφος ἀδδᾶς: IΔ 19
 Ρώμη: I 151

Σαῖῶ ἀδδᾶς: IΔ 22
 Σαπφείρα: I 285
 Σαρματᾶς ἀδδᾶς: I 162
 Σάρρα ἀμμᾶς: I 148, 163-165· IΓ 16
 Σατανᾶς: I 74, 106, 254, 262, 264· IA 12, 110-111, 114 (σελ. 347)· IB 4
 Σεραπίων ἀδδᾶς: IA 79· IΓ 17
 Σεραφίμ: IA 16
 Σέριδος ἀδδᾶς: IΔ 23 (σελ. 469)
 Σερίνος ἀδδᾶς: I 138
 Σιλουανός ἀδδᾶς: I 80, 160-161· IA 76-78· IΔ 9-10
 Σίμων ἀδδᾶς: IA 63
 Σινᾶ: I 80· I 160· IA 76· IΔ 12
 Σισάν: I ὑποσημ. 20 (σελ. 40)
 Σισόης ἀδδᾶς: I 101, 152-157, 159· IA 73-75, 86· IB 26· IΔ 12, 20
 Σισόης ἀδδᾶς ὁ Θηβαῖος: I 158
 Σκήτη: I 17, 31, 33, 46, 51, 56-57, 70, 151, 231, 239, 256· IA 30, 33, 52, 105· IB 28· IΓ 3-4, 6-7, 11· IΔ 3, 7, 10, 31
 Σκητιώτης: IA 30· IΔ 18
 Σόδομα: I 136, 258
 Σολομών: I 68· IΓ 33
 Συγκλητική ἀμμᾶς: I 166-172· IA 80-83· IΔ 24-25
 Συμεών ὁ Στυλῆτης: I 29
 Συρία: IΓ 28
 Σώπατρος ἀδδᾶς: IΔ 21-22

Σωφρόνιος ὁ σοφιστής: I 61

Τ

Τεσσαρακοστή: IΓ 14
 Τιθόης ἀδδᾶς: I 136· IB 27
 Τιμόθεος ἀδδᾶς: IΓ 18
 Τύρος: IΓ 21

Υ

Ὑπάτιος: IΓ 4 (σελ. 401)
 Ὑπερέχιος ἀδδᾶς: I 173· IA 84-85· IΔ 26

Φ

Φαράν: I 80
 Φαρισαῖος: I 262, 277 (σελ. 247)
 Φέρμη: I 262· IΓ 6, 15

Χ

Χάλεβ: IA 31
 Χερουδίμ: IA 16

Ω

Ὠρ ἀδδᾶς: I 174-175· IA 86

Β'. Εὐρετήριο Ἐννοιῶν

Α

ἀγάπη-ῶ: I 72 (μᾶς ἀγ— ὁ Κύριος), 240 (ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό), 265
 αἵρεση-αἵρετικός: I 14, 44 (ἄν πέσει σὲ αἵρ—), 100, 157, 282· IA ὑποσημ. 4 (σελ. 278)
 ἀκηδία: I 123, 167
 ἀκούω-ἄκουσμα: I 50
 ἁμαρτία: I 134, 159 (πρόκληση ἁ—ς), 177· IA 85 (νὰ κατακαίει τὴν ἁ—)
 ἀμέλεια-ῶ: IA 53, 82-3, 86, 102, 107, 111 (ἁ— στά ὑπόλοιπα)· IB 36
 ἀμεριμνία: I 124 (ὑποσημ. 85)
 ἀμετρία: I 170 (ἁ— στήν ἄσκησιν)
 ἀνάπαυση-ἀναπαύομαι: I 37, 60 (ὑποσημ. 37, σελ. 72), 141, 227· IA 14· IB 26· IΔ 38 (ἡ ὑπακοή ἐξασφαλίζει τὴν ἁ—)
 ἀνθρωπαρέσκεια: I 253 (σελ. 219)· IΓ 13 (ἁ— καὶ ἐλεημοσύνη), 16
 ἀνθρωπομορφίτες: IΔ ὑποσημ. 8 (σελ. 467)
 ἀόμματος: IΓ 3
 ἀπάθεια-ἀπαθής: I 113 (ὑποσημ. 81), 294
 ἀπλότητα: I 40, 61

ἀπόκρυφα: IΔ 21 ὑποσημ. 7 (σελ. 466)
 ἀπώλεια: IA 32
 ἀργολογία: I 263· IA 43 (ὁ διάβολος ἔχει ζῆλο γιὰ τὴν ἀρ—)
 ἀρτάδη: I 24 (ὑποσημ. 15)
 ἄσκησις: I 170 (βασιλικὴ ἁ—, τυρανικὴ ἁ—), 265, 305
 αὐστηρότης: I 84 (ὑποσημ. 71)
 αὐταρέσκεια: IA 2
 αὐτοδικαίωση: I 99
 αὐτοκριτική: IA 50, 93
 αὐτομεμψία: I 127

Β

βασιλικὴ ὁδός: I 93 (ὑποσημ. 74), 277 (σελ. 247)· IA 114 (σελ. 349)
 βία-διάζω: I 257· IA 30· IB ὑποσημ. 11 (σελ. 365)
 βουλιάζω: I 7 (τὸν β— μέχει τὸν λαιμό), 39 (σελ. 53)· IA 81 (β— ἀπὸ τῆς τρικυμίας)

Γ

γάμος: I 149 (γ— κληρικῶν)
 γλώσσα: I 27, 82 (μιλάει τὴν οὐράνια γλ—), 278 (στόμα ἀληθινόν), 298 (μὴν προτρέξεις)· IA 75 (ὅταν ἡ γλ— ἔχει τὴ θύρα ἀνοικτὴ)

Δ

δάκρυα: IB 9 (τό ξίφος τῶν δ—
ων)

διάκριση-διακριτικός: I 1 (ἐπει-
δή δέν εἶχαν δ—), 14, 51
(θαύμασαν τή δ— του), 87-
88, 98 (τό τσεκούρι εἶναι ἡ
δ—), 128, 161 (δέν διέθετε τό
χάρισμα τῆς δ—), 189, 250
(ἀναχωρητής πολὺ δ—), 268·
IA 25

διδασκαλία-διδάσκω: I 90, 113,
137, 147 (χορτασιά δ—), 173,
238

δόξα: I 43, 49 (νά ἐπιζητῶ δ—),
143, 226, 271· IA 20, 46

δραστηριοποίηση: I 108

Ε

ἐγκράτεια: I 277 (σελ. 247)

ἐκκλησιασμός-Θ. Εὐχαριστία:
IA 42, 55

ἐλεημοσύνη: I 61 (σκοπός ἐλ—),
87, 109· IG 16 (ἐλ— καὶ ἀν-
θρωπαρέσκεια), 21-23, 25
(μὴ χάσεις τόν μισθό σου), 29
(ἐ— σέ συγγενεῖς)

ἐμπιστοσύνη-ἐμπιστεύομαι: I
39 (ὄχι ἐ— στόν ἑαυτό μας),
136, 161, 242· IA 1-2, 51, 95·
IA 39

ἐντολή Θεοῦ: IA 8, 46

ἐξουθενώνω-ἐξουθένωση-ἐξευ-

τελίζω: I 47, 71, 259, 309
ἐπαγρύπνηση: IA 63-64, 100,
110 (ἐσύ μοῦ ξέφυγες), 115,
118 (ἐμπαίζεται ἀπό τοὺς
δαίμονες), 120

ἐπιστήμη: I 39 (ὑπόσημ. 27)

ἐργο-ἐργασία: I 46 (ἐ— ψυχῆς),
61, 64 (κύριο ἐ—), 205, 238
(ἐάν ἡ ψυχὴ δέν ἔχει ἐ—),
250 (σώθηκαν καὶ οἱ δύο ψυ-
χές)· IA 4 (ἐ— ἐσωτερικῇ),
108 (περιφρούρηση ἐρ—)

εὐσπλαχνία: I 35 (εὐ— Θεοῦ),
146· IA 112· IG 15 (εὐ— πρὸς
ὅλους)

Ζ

ζῆλος: IA 54, 73, 76

Η

ἡσυχία: I 245· IA 117

Θ

θέλημα: I 55 (θ— Θεοῦ), 75, 99
(θ— ἀνθρώπου), 135, 197,
201, 235· IG 27 (ἅν κάνω τό
δικό μου θ—), 31 (παραίτη-
ση ἀπό θ—)

θεωρία καὶ πράξη: I 26 (θ—
πνευματικῇ), 168 (ὑπόσημ.
115)· IA 25, 28· IB 1, 4

θλίψη: I 260 (ἐκούσια θλ—)

Ι

ἱλαρός-ότης: IG ὑπόσημ. 1 (σελ.
383)

Κ

καθαρότητα-καθαρός: I 58,
144 (συνείδηση κ—), 164,
172 (κ—α ἐνεργειῶν), 278,
292· IA 119 (κ— νοός)

κάθισμα-ἐκάθισεν εἰς τό κελ-
λίον: I (ὑπόσημ. 31, σελ. 63),
127 (ὑπόσημ. 88)

καλοπέραση: I 43· IA 20, 46

καταλαλιά-κατάκριση: I 52, 77,
244 (τί εἶναι καταλαλιά καὶ
τί κατάκριση), 39 (σελ. 57)·
IA 18

κατάnuξη: I 82, 151, 265

κενοδοξία: I 25, 253, 262, 271

κεντωνάρι: IA 11

κέρδος: I 43, 83 (κ— πνευματι-
κό), 259

κλέβω-κλέφτης: I 33

κόπος-κοπιᾶζω (σωματικά ἢ
πνευματικά): I 15-16, 23 (γί-
αυτό κ—ζω), 28 (διατηρεῖ
τόν κ— του ἀκέραιο), 54,
151, 183, 245, 255 (χαμένος
κ—), 277 (σελ. 239), 284· IA 3
(χαμένος κ—)· IA 30 (κ—
τῆς ὑπακοῆς)

κρίση Θεοῦ: IA 9, 22 (ἀκατά-
κριτη)

Λ

λεκτίκιον: I 29

λήθη: IA 30 (ὑπόσημ. 15)

λογισμός: I 39 (ἐξαγόρευση
σαρκικῶν λ—), 48, 61 (συνο-
μιλία μέ λ—), 69 ὑπόσημ. 50
(φάσεις λ—) σελ. 80, 74, 85-
86, 91 (πιάσε τοὺς ἀνέμους),
92 (διακονεῖ μέ καθαρό λ—),
95, 106 (λ— βλασφημίας),
120, 192-193, 215-217 (κακός
χειρισμός), 222, 246 (τρία
χρόνια πολέμησε μέ τόν λ—),
274 (τέχνη λ—), 286 (λ— βλα-
σφημίας πῶς γεννιέται), 287,
307 (δέν φανερώνουν τοὺς
λ—)· IA 10 (λ— πού διάζε-
ται), 24, 52 (χωρίζουν ἀπό
τόν Θεό), 89, 104

λόγος Θεοῦ: I 147 (χορτασιά
λ— Θ)

λύπη-ἄμαι: I 22 (γιά νά μήν τόν
καταπιεῖ ἡ λ—), 24, 37, 41,
78, 167

Μ

μαγανοπήγαδο: IA 103

μαγεία: IB 25

μαγιστριανοί: IG 20-21

μεγαλοπιάνομαι: I 76 (ἅν τό πε-
τάξετε γιατί μ—στε)

μελέτη ἱερῶν διβλίων: I 259
(δέν ἔκανες τίποτε), 275

(ἀπαραίτητη ἢ μ—)· ΙΑ 38
 μεσότης· Ι ὑποσημ. 74
 μετάνοια-μετανοῶ· Ι 53 (γιά
 τήν ψυχή πού θέλει νά μ—),
 84 (κανόνας μ—ς), 87 (ἔβαλε
 μ— ὁ ἄβ. Ἀνούδ), 88, 111
 (μ— γιά τήν ἁμαρτία), 153
 (κανόνας μ—), 179 (δέχθηκα
 τή μ— της)· ΙΑ 99
 μισοπονηρία· Ι 118
 μνήμη θανάτου· ΙΑ 90, 92, 112,
 117
 μνησικακία· Ι 266

Ν

νεκρός-νέκρωση· Ι 71 (γίνε ν—),
 81 (ὁ ν— δέν μιλάει), 112,
 142, 156 (ἡ ὥρα τοῦ θανά-
 του)· ΙΑ 48, 95, 105
 νηστεία· Ι 65, 69, 75, 93, 259, 262
 νήφω-νήψη-νηφαλιότητα· Ι 61
 (ὑποσημ. 43, σελ. 78)· ΙΑ 59,
 62, 69 (προϋποθέσεις ν—),
 73-74, 76, 104
 ντρέπομαι-ντροπή· Ι 36, 39
 (γιατί ντρέπ— σελ. 55), 52
 (δέν ντρέπ— νά μιλάς), 96,
 101, 179 (αἰσχύνη ἀκάλυ-
 πτης κεφαλῆς)

Ξ

ξενιτεία-ξενιτεύομαι· Ι 13, 62,
 69, 200

ξενοδόχος· ΙΓ 28
 ξέστης· Ι 277 (ὑποσημ. 160)

Ο

οἰκειότητα· Ι 211
 ὀλιγωρία· Ι 188 (ὑποσημ. 125)·
 ΙΑ 18
 ὀμιλία· ΙΑ 13, 71
 ὀράματα· Ι 2, 292· ΙΑ 113· ΙΒ 4
 ὀργή-ὀργίλος· Ι 18, 36, 61 (ἐξορ-
 γίζουν τόν Θεό), 104, 110,
 169, 276· ΙΑ 40· ΙΔ 37

Π

παγκρατιαστής· ΙΓ 21
 πάθος· Ι 25 (εἶναι δεμένο τό
 π—), 57, 82 (γιά τά π— τῆς
 ψυχῆς), 126, 133 (παθοκτό-
 νοι), 140, 154-156, 294· ΙΑ 21
 (δοῦλος στό π—)
 παιδί· Ι 56 (μή φέρετε π—ά),
 125
 πανουργία· Ι 41
 πάρεργο· Ι 46
 παρρησία· Ι 13 (ὑποσημ. 7), 206·
 ΙΑ 47 (π— μητέρα ὄλων τῶν
 κακῶν)
 πατρίκιος· ΙΓ 4 (ὑποσημ. 16)
 πειρασμός· Ι 43 (π— κέρδους,
 δόξας, καλοπέρασης)
 πένθος-ῶ· ΙΑ 31, 72
 περισπασμός· ΙΑ 118 (ἔχει κό-
 λαση ὁ π— τοῦ δίου)· ΙΒ

ὑποσημ. 11 (σελ. 364)
 πλάνη· Ι 220 (πλ— τῶν δαιμό-
 νων), 309· ΙΑ 88 (χλευάσθη-
 κες ἀπό τούς δ—)
 πορνεία· Ι 7, 25, 53, 190· ΙΑ 114·
 ΙΓ 18 (π— καί ἐλεημοσύνη)
 πορφύρα· ΙΔ 6
 πραότης· ΙΒ 18 (γέννημα πρ—
 ἡ προσευχή)
 προκοπή· Ι 127 (ἡ πρ— τοῦ
 κελλιοῦ), 205, 228· ΙΑ 6, 107
 προσευχή· Ι 39 (σελ. 57), 198,
 220 (τόν σήκωσαν γιά πρ—),
 222, 225, 249 (σελ. 209-213),
 284 (πρ— μέ κόπο σωματι-
 κό), 292· ΙΑ 29, 38-39, 45
 (ἀληθινή πρ—), 106· ΙΒ 3
 (κόπος πρ—), 5, 7 (πρ— χω-
 ρίς περισπασμό), 12 (ὄλος
 μιά φλόγα), 16 (πράξη καί
 πρ—), 20-23 (προϋποθέσεις
 ἀπερίσπαστης πρ—), 25
 (πρ— καί μαγεία), 28, 29
 (δαίμονας καί πρ—), 33
 (πρ— καί ἀδικία), 35 (πρ—
 καί ἀνεξικακία)
 προσοχή· ΙΑ 79-80

Ρ

ρεύσεις· Ι 269

Σ

σειρά· Ι 241 (ὑποσημ. 138)· ΙΑ 37

σημεῖον· Ι 9 (ὑποσημ. 4)
 σιωπῶ-σιωπή· Ι 121, 139, 229,
 263, 298· ΙΑ 11, 13, 42, 117·
 ΙΔ 27 (ἔμεινε ἀμίλητος λόγω
 ὑπακοῆς)
 σκάνδαλο-σκανδαλίζω-ομαι· Ι
 151, 231
 σκουλάκι· Ι 83
 σοφία· Ι 208
 σοφιολογικά (βιβλία)· ΙΓ ὑπο-
 σημ. 45 (σελ. 440)
 συγκαταβαίνω-συγκατάβαση·
 Ι 3
 συγκατατίθεμαι-συγκατάθεση·
 Ι 61 (σελ. 83), ὑποσημ. 50
 σελ. 80
 συντυχία· ΙΑ 19
 σωτηρία-σώζομαι· Ι 67, 179, 182,
 277 (σελ. 241)· ΙΑ 23

Τ

ταπείνωση· Ι ὑποσημ. 66 (σελ.
 92), 108, 277· ΙΔ 31
 ταραχή· Ι 130, 136· ΙΑ 69, 72· ΙΔ 38

Υ

ὑπακοή-ὑπακούω· Ι 20, 59· ΙΔ 1
 (ἡ ὑ— ὑποτάσσει θηρία), 3, 5
 (πρεσβύτερος χάρις στήν
 ὑ—), 7 (ξερό ξύλο βλάστη-
 σε), 8 (ῥαῖνα), 10 (δέν ὄλο-
 κλήρωσε τό ὄμικρον), 12
 (ταπείνωση καί ὑ—), 14-15

(καρποί ὑπακοῆς), 16 (μοναχός χωρίς ὑ—), 17 (ἡ ὑ—εἰσάγει στὸν Θεό), 18 (θεωροῦνται ὁμολογηταί), 19 (οἱ τέσσερες τάξεις στὸν Οὐρανό), 23, 24 (προβάδισμα στήν ὑ—), 26 (θησαυρός ἡ ὑ—), 27 (ἔμεινε σάν βουδός λόγω ὑ—), 32 (μέ τίς εὐχές τοῦ πατρός μου σῶσε με), 33 (ἀναστήθηκε ὁ νεκρός), 37 (ἐξάλειψε ὁ Θεός τήν ὀργή χάρις στήν ὑ—)

ὑπερβολή: I 3, 115, 252, 277 (ἀκρότητες)· IΓ 4

ὑπερηφάνεια: I 65, 277 (πτῶση διά τῆς ὑ—), 286 (ἀπό ὑ—γεννιέται ὁ λογισμός τῆς βλασφημίας)

ὑφαντική: I 241 (δέν συμφέρει τήν ψυχή)

ὑψηλοφροσύνη: IΑ 114 (σελ. 349)

Φ

φιλαργυρία: IΑ 20

φιλοξενία: I 239 (ἔδιωξες τήν ἀρετή τῆς φ—)· IΓ 9 (νηστεία καί φ—), 11, 32 (φ—σέ μανιχαῖο)

φόδος Θεοῦ: I 101, 131, 166, 289· IΑ 27, 57, 65, 70, 88, 101

φόνος: IΑ 114 (σελ. 343) (διπλός φόνος)

φυλακή-φυλακισμένος: IΑ 35

Χ

χρέος: I 31 (κάνε κι ἐσύ τό ἀνθρώπινο χ—), 39 (δικό σου χ—)

Ψ

ψαλμωδία: I 275 καί ὑποσημ. 154· IΑ 38, 45 (τίς ὥρες τῆς ψ—)· IΒ 5

Γ'. Εὐρετήριο Ἀγιογραφικῶν Χωρίων*

Γένεσις	21, 22	108
4, 1-11	347	Δευτερονόμιον
3-5	80	
8, 21	80	27, 17
18, 1-19	383	32, 7
3	434	
19, 1-26	383	Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ
22, 12	313	5, 13-15
46, 3	33	14, 10
		177
		292
Ἑξοδος		Α' Βασιλειῶν
2, 12	249	2, 7
7-11	47	
13, 1-2	76	Β' Βασιλειῶν
14-15	76	
20, 1-17	46	15, 31 κ.έ.
21, 26	315	17, 23
		346
		346
Λευϊτικόν		Ψαλμοί
11, 1 κ.έ.	250	3, 3
23, 10-14	77	5, 5-8
		6, 9-11
		10, 24
		17, 30
		18, 12
		19, 5
		27, 3
		254
		255
		255
		402
		112
		127
		76
		255
Ἀριθμοί		
3, 12-13	76	
14, 29-33	234	
20, 17	108	

*Οἱ ἔντοννοι ἀριθμοί ἀριστερά δηλώνουν τό κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τῆς ἀγ. Γραφῆς. Οἱ ἀριθμοί στή συνέχεια δηλώνουν τοὺς στίχους. Οἱ ἀριθμοί τῆς τρίτης στήλης δηλώνουν τίς σελίδες τοῦ βιβλίου μας στίς ὁποῖες βρίσκονται οἱ παραπομπές.

34, 13	80	18, 13	111
36, 5	247	19	208
6	248	19, 17	384, 440
24	240		
50, 1	369	Ἐκκλησιαστής	
19	226, 246	3, 1 καὶ 17	296
54, 18	364		
57, 1	29	Σοφία Σειράχ	
72, 28	247		
73, 16	195	18, 6	402
76, 14-15	402	34, 23	208
88, 26	250		
35	79	Ἡσαΐας	
93, 17	402	1, 13	80
106, 23-32	321	33, 15	236
112, 7	402	40, 1	372
114, 6	246	58, 5	90
117, 18	249	64, 6	244
118, 37	313	66, 2	247
62	363		
63	120	Ἱερεμίας	
79	248		
147-148	363	5, 1	49
164	364		
126, 1	244	Δανιήλ	
140, 5	249	Σωσάννα 1-64	347
141, 2	365		
		Κατὰ Ματθαῖον	
Ἰώβ		3, 10	28
15, 15	50	5, 3-12	46
		7	422
Παροιμίες		22	118
1, 7	313	41	291
3, 27-28	428	6, 1-14	384

7	370	14, 21	274
14	191	15, 14-15	285
16-18	85	16, 33	485
30 καὶ 33	84		
7, 4	132	Πράξεις	
7	238	5, 1-11	253
12	191	14, 22	486
8, 12	252	15, 10	142
10, 16	165		
12, 36	226, 298	Πρὸς Ῥωμαίους	
18, 21-22	113	6, 14	246
19, 17	263	8, 17	485
21	473	11, 22	249
20, 16	257	12, 17-21	370
22, 13	252	14, 4	206
21	410		
25, 36	294	Α' πρὸς Κορινθίους	
27, 35	303, 347	2, 9	82
57-61	169	5, 9-11	257
		12-13	97
Κατὰ Μάρκον		7, 1-7	143
2, 19-20	412	10, 12	320
10, 18	263	11, 9-16	170
Κατὰ Λουκᾶν		Β' πρὸς Κορινθίους	
10, 19	139	2, 7	32
30-37	210	3, 5	240
38-42	154	6, 18	285
18, 13	31	8, 9	210
19	263	11, 14	16
23, 42-43	303		
		Πρὸς Γαλάτας	
Κατὰ Ἰωάννην		6, 1	112
8, 35	315		

Πρός Ἐφεσίους		7-15	310
4, 13	249	13-15	329
26	163	10, 23	86
		12, 22-23	86
Πρός Φιλιππησίους		13, 4	143
		17	485
2, 4 καί 8	472		
Ἰακώβου			
Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς		1, 14	152
5, 15	370	2, 13	422
17	363, 369	4, 8	329
		5, 16	208
Α' πρὸς Τιμόθεον			
2, 4	238	3, 4	127
Β' πρὸς Τιμόθεον			
2, 5	85	2, 19	284
6	258		
21	116		
3, 8	253	4, 18	175
Πρός Ἑβραίους			
3, 7	167, 329	21, 1	307
		Ἀποκάλυψις	